ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Jeudi 1 MARS 1951 Հինգշաբթի 1 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6395–Նոր շրջան թիւ 1806

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՆՃԱՐԵՂ» ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

Երբեմնի Ազգ· Պատուիրակութեան ընդհ· քարտուղարը, Լեւոն Բաշալեան, այլապէս պերճախօս վկայութիւն մը կը ներկայացնէ ·

Իր օրագրութեան մէջ, անդամ մը եւս խօսելով Զիչէրինի տխրահռչակ ծրագրի մասին, կը գրէ 1923 Յունուար 28 թուականով ·

— « Լրագիրները այս առաւօտ կը հրատարակեն Զիչէրինի նամակը Պ· Նավիլին, որով Մոսկուա կ'առաջարկէ հայ գաղթականները Ռուսաստան փոխադրել, ինչպէս նաեւ Պ· Զիչէրինի համիմաստ նօթը Քոնֆէրանսին, որուն պատճէնը Պ· Բաշալեան ստացաւ ուղղակի ռուս պատուիրակութեան դիմելով»:

Յետոյ կը պատմէ խումբ մը հայասէրներու տեսակցութիւնը Պ· Զիչէրինի հետ, ընկերակցութեամբ ամերիկեան Նպաստամատոյցի պատուիրակին (Պ· Մոնթկոմըրի):

Թոյլ տուէք նոյնութեամբ արտագրել Օրագրին այս մասը, իբրեւ պատմական վաւերագիր մը: (Զիչէրինն է որ կը յայտարարէ)·

— « Մոսկուայէն հեռագիր մը ստացած եմ որ գիս կ'արտօնէ յայտարարել թէ Տօնի եւ Քուպանի միջեւ հողամաս մը կ'առաջարկեն, հոն փոխադրելու համար մինչեւ 250·000 հայ գաղթական: Պէտք է անմիջապէս նշանակուի յանձնաժողով մը, որուն անդամները պէտք է ըլլան մէկ հայ ներկայացուցիչ՝ օրինաւորապէս արտօնեալ եւ պատասխանատու, որ մեզ երաշխաւորէ թէ եկող Հայերը հակառուս չեն եւ որեւէ կապ չունին Դաշնակցականներու հետ, մէկ ներկայացուցիչ այն մարդասիրական ընկերութեանց, որոնք իրենց վրայ պիտի վերցնեն այդ գաղթականներուն փոխադրութեան եւ տեղաւորման ծախքը, եւ մէկ ներկայացուցիչ Սովետներու կողմէ: Այս մնայուն յանձնաժողովը պիտի վարէ ամբողջ գործը· իր կեդրոնատեղին պէտք է ըլլայ Պերլին կամ Հռոմ: Բնականաբար տեղւոյն վրայ ալ յանձնախումբ մը պիտի գտնուի որ ջոկէ ու զտէ գաղթականները, ինչպէս կ'ըլլայ այժմ Ռուսիա վերադարձող Քոզաքներուն համար, որոնցմէ ամսական 2000 հոգի իրենց տեղերը կը դառնան: Ինձ պատասխան մը պէտք է մինչեւ ուրբաթ »:

Շարունակութենէն կ'իմանանք թէ «հայա–սէրները իրենց չնորհակալութիւնը յայտնեցին Խուսիոյ ստանձնած այս վեհանձն նախաձեռնութեան մասին», խոստանալով զանոնք հաղորդել Հայկ· Պատուիրակութեանց :

Այս առթիւ, դիտել կուտան թէ «ռուսական այս առաջարկը կը նկատէին իբրեւ մէկ մասնակի լուծումը հայկական խնդրին եւ թէ Հայերը կը վերապահէին իրենց բոլոր իրաւունքները՝ իրենց հայրենիքը ունենալու ապագային»:

— «Այո՛», ապագային, ըսաւ Պ· Զիչէրին, ոչ–ֆաթալերական շեշտով մը»:

Այդ պահուն Պ· Մոնթկոմըրի կ'ըսէ թէ երեւան պիտի երթայ, «տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու երկրին տնտեսական պայմանները եւ տես–նելու թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնելու է, որպէս զի մաս մը հայ գաղթականներ ալ հոն փոխադրուին »:

— « Պ· Զիչէրին, որ համակիր չի թուիր այս ծրագրին, պատասխանեց թէ Երեւանի մէջ տեղ չկայ»:

«Պ· Զիչէրին ըսաւ նաեւ թէ կը փափաքի որ գաղթականները երկրագործ դասակարգէն ըլլան, որովհետեւ Քոզաքները պիտի չսիրեն որ հայ առեւտրականներ գան երկրին մէջ»:

Լեւոն Բաշալեան աւելի «հայասիրական», խակապէս հանճարե՛ղ պարագայ մը եւս կը յիշէ·

— « Բանակցութեանց ընթացքին Պ· Զիչէրին յայտնեց որ Մոսկուայի մէջ ասկից առաջ ալ ուսումնասիրեր էին Հայ Ազգային Տունը — որ ըսել է հայ պետութիւն մը — հիմնել Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, բայց այն եզրակացութեան եկեր էին թէ անկարելի է ատիկա»: (ՀՄԲ·— Մենք ստո–րագծեցինք):

Կը կարծենք թէ այս ամփոփումները բաւական են, դաղափար մը կազմելու համար այն քամոնելի ողբերգութեան մասին, զոր ծրագրած էր Խ·Միութիւնը, լրացնելու համար Լոզանի դաշնագրին խայտառակութիւնը :

Կը խօսինք տակաւին :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ս· ՓՐԿԻՉԸ՝ ՆԵՐՍԷՆ

Կ'արժէ անդամ մըն ալ անդրադառնալ Պոլսոյ Ս· Փրկիչէին որ իբրեւ «Ազգին Տունը» կոչուած է :

Հոն է որ ի վերջոյ կ'երթան ապաստան, իբր նամք, բժշկական զբաղում զտնել մեր մտաւորականները,—ուսուցիչ, դրագէտ, եկեղեցական կամ անակէր ու անտիրական զաղթական :

Ահա հաստատութենէն անցնողներու թիւը :

1950 Յունուար 1ին մնայուն հիւանդներ եղած են 33 հոգի, յիմարանոցը առանձին 65 հոգի: Տարուան ընթացքին մտած են 479 հիւանդներ, մեկնած են 486 հոգի: կատարուած են 247 վիրաբուժական գործողութիւններ 1884 ռատիոսկոպի եւ 768 ռատիոկրաֆի :

Հիւանդանոցը ունի զանազան բաժիններ, նոյնիսկ ակնաբուժարան· ատամնաբուժարան, քիթ–կոկորդի եւ ականջի բուժարան եւն·:

Բժշկական կազմը կը բաղկանայ 25 բժիշկներէ իրենց օգնականներով և մասնագիտ· դասատուով մը: 12 վկայուած հիւանդապահուհիներ կ'օժանդակեն իրենց :

Ամբողջ պաշտօնէութեան կը վճարուի տարեկան վեց միլիոն ֆրանք, իսկ սնունդի 12 միլիոն, վառելանիւթ, լուացարան, մաքրութիւն մօտ 3 միլիոն: (Գիտենք ուրիշ ազգային հաստատութիւններ որոնք պաշտօնէութեան կը վճարէին սնունդի համար եղած ծախքին կրկինը):

Ուրիշ նորութիւն մը կը կազմեն Ազգ· Հիւանդանոցին համար պարբերաբար տրուած նուագահանդէսները եւ երգահանդէսները, որոնք անհուն երանութիւն կը պատճառեն մնայուն, անբուժելի հիւանդներու եւ երիտասարդ դատապարտեալ – նևրու :

Ու խորհիլ որ այս բոլորին մէջ Ֆրանսահայ գաղութը բաժին չունի····:

Դառն ժպիտ մը տեսայ մեր Անթիլիի ծերանոցին հոգաբարձուներուն դէմքին վրայ, երբ կը ձեւակերպէի այս մտածումս :

— *Ինչո՞ւ այդքան հեռու կ'երթաք, մեր գաղութէն քանի՞ հոգի հետաքրքրուեցան իր քիթին տակ հաստատուած Հանդստեան Տունով ...*

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

Միլանի մեր թղթակիցը կը գրէ· — *Պոլսոյ նորընտիր պատրիարքը, Գարեգին արք· Խաչատուրեան որ օդանաւով Հռոմ իջած էր, Միլան հասաւ չարաթ ժամը 17ին:*

Կայարանը կը սպասէին բազմաթիւ Հայեր : Այսօր, հինգշաբթի, կը վերադառնայ Հռոմ, ուրկէ օդանաւով պիտի մեկնի Պոլիս : (Հոն կը հասնի չարաթ առաւօտ):

Զորեքշաբթի դիւղեր Միլանոյի հայկ· դաղութը հաւաքոյթ մը սարքած էր ի պատիւ պատրիարքին :

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Անթիլիասի կաթողիկոսարանի դիւանէն կը հաղորդեն (25 փետր.)·—

Այսու յարտագին ուրախութեամբ կը յայտնենք թէ Ն· Ս· Օծութիւն Վեհ· Հայրապետին առողջութիւնը օր ըստ օրէ զգալապէս կը բարելաւուի եւ ինքզինք աւելի կազդուրուած կը զգայ: Մեծ յոյս կայ որ Ն· Վեհափառութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ մօտ օրէն ոտքի ելլելու :

Այս ուրախ առիթով Ն· Ս· Օծութիւնը իր դիւանին միջոցաւ իր օրհնութիւնները կուտայ եւ ողջոյնները կը հաղորդէ իր սիրեցեալ հօտին:

ՊՈԼՍԷն կը հեռագրեն թէ գօր· Բապըրթոսըն, Միջին Արեւելքի բրիտանական ուժերուն հրամանատարը, մեկնեցաւ հինգ օրուան այցելութենէ մը վերջ: Զօրավարը իր գոհունակութիւնը յայտնեց տեսակցութեանց առթիւ, ինչպէս եւ «հիացում՝ հաստատելով թուրք բանակին յառաջդիմութիւնը արդիական դէնքերու գործածութեան մէջ»:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ·)·— Սթերլին 980 (950), տոլար 349·95 (391), գուլդ· ֆրանք 81·25 (91), նափոլէոն 4200, գուլդ· ոսկի 3890, սթերլին 5200, տոլար (20) 20·260, ճոյղ ոսկի 559·000 ֆրանք:

ԴԱՆԻԻԼԸ ՀՐԱԺԱՐԱՑԱ ՎԱՏԱՀՈՒԹԻԱ ՉԱՒԵԼով ՀԱՒԻՂԵՐԱ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԵՐԺԵՑ ԸՆԴՈՒՆԻԼ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ընտրական օրէնքի բարեփոխման մասին վիճաբանութիւնները կը շարունակուին Ազգ· ժողովին մէջ: Առջի դիչերուան նիստին, կառավարութիւնը կրցաւ առաջին յաջողութիւն մը ապահովել: Երբ քուէի դրուեցաւ՝ կառավարական ծրագիրը որպէս վիճաբանութեանց հիմ նկատի առնելու պարագան, ժողովը 216ի դէմ 243 ձայնով ընդունեց կառավարութեան պահանջը : Զեռնպահ մնացին M. R. P.ի երեսփոխանները:

Քուէարկութենէն անմիջապէս վերջը դահլիճը մասնաւոր նիստ մը դումարեց, իր դիրքը ճշդելու համար, քանի որ բարոյապէս պարտուած էր: Վարչապետը էլիզէի պալատը գնաց, իր հրաժարականը ներկայացնելու համար, բայց հանրապետութեան նախագահը մերժեց, դահլիճի տագնապը վտանգաւոր գտնելով ներկայ պարագաներուն մէջ :

Պ· Փլեվէն հանրապետութեան նախագահին պարզեց կառավարութեան դժուարութիւնները: Պ· Վէնսան Օրիոլ թելադրեց վարչապետին մնալ պաշտօնի գլուխ, ցորչափ Ազգ· ժողովը փոքրամասնութեան մէջ չէ ձգած զինքը :

Նախագահը իր անձնական ազդեցութիւնը ի գործ կը դնէ, համաձայնութիւն գոյացնելու համար մեծամասնութեան հոսանքներուն մէջեւ :

Կառավարութիւնը կը պահանջէ ըստ էութեան ընդունիլ իր ծրագիրը (մեծամասնական դրութիւն երկու քուէարկութեամբ եւ երկրորդ քուէարկութեան՝ բարեկամ կուսակցութեանց քուէներուն միացումով) :

Եթէ ժողովը կողմնակից չըլլայ այս ծրագրին, կառավարութիւնը, երկրորդ եւ վերջին անգամ վստահութեան հարց պիտի յարուցանէ եւ այս անգամ վերջնապէս պիտի հրաժարի, եթէ այդ վստահութիւնը չտրուի :

Ահեղնայ Աւետրագոն ծուռնեւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ

ՄԻԾՏ ՆՈՑՆ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐԸ·— ԵՐԿՆ ՀԵՐՈՍ, ԱՑՍՕՐ «ԹՈՒՆԱՒՈՐ ԻԺ»·— 170.000 ԱՆԴԱՄՆԵՐ ՎՏԱՐՈՒԱԾ·— ՉԱՆԳՈՒԱԾԱՑԻՆ ՉԵՐԲԱԿԱ – ԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴԱՏԵՐ

Չեխոսլովաքիոյ նախկին արտաքին նախարար Բենեշի եւ իր ընկերներու ձերբակալութեան առթիւ, Սլովաքիոյ համայնավար կուսակցութեան նախագահը, Ստեֆան Պասթովանսքի զեկուցում մը տուաւ Չեխոսլովաք համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէին առջեւ եւ յայտարարեց ի մէջի այլոց ·

— « Բենեշի խոստովանութիւնն ու քննութեան վերջին արդիւնքները կը հաստատեն, թէ Հուսաք – Նովոմեսքի խմբակին արարքը ոչ չեղում է, ոչ ալ սխալանք, այլ կը զտնուինք կուսակցութեան թշնամի կազմակերպեալ աւազակախումբի մը առջեւ: Իր անլսատողական ու կործանարար աշխատանքով, այս աւազակախումբը զիտակցօրէն եւ դիտաւորեալ կերպով ուղած է քայքայել հանրապետութեան միասնականութիւնը եւ այս հանրապետութեան մէջ հաստատել «անկախ սլովաքեան պետութիւն» մը, յարմար պահուն անջատելով Սլովաքիան հանրապետութենէն :

« Քննութիւնը յստակօրէն կը հաստատէ, թէ Բենեշիս, կանոնաւորապէս տեղեկագիրներ կը յանձնէր աշխարհակալ երկիրներու ներկայացուցիչներուն, մեծ կարեւորութիւն ներկայացնող հարցերու մասին եւ մանրամասն տեղեկութիւն – ներ կուտար անոնց՝ մեր կառավարութեան ու կուսակցութեան որոշումներուն ու գործունէութեան մասին: Բենեշիս կարեւոր գաղտնիքներ դուրս տուած է եւ այսպէսով գտնուած է լրտեսական ու հայրենադաւ արարքի մէջ:

« Ինչպէս ատենօք, Թրոցքիի աւազակախումբը, այնպէս ալ Բենեշիս իր ասպարէզը կը վերջացնէ իբրեւ ոճրագործ մը, լրտես մը, իբրեւ ընկերվարութեան ու իր ժողովուրդին թշնամի մը եւ իբրեւ աշխարհակալներու ու ռազմասէրներու գործակալ մը»:

Պասթովանսքի աւելցուց թէ Բենեշիս, 1939ին յանձն առած է աշխատիլ Ֆրանսական դաղտնի ոստիկանութեան հաշուոյն, խոստանալով հաղորդել զինուորական տեղեկութիւններ եւ խափանարարական գործեր կատարել: Բենեշիսի վարած այս «ըմբոստ խմբակին» դերը կը չեշտուի այն իրողութեամբ, որ անոնք յաջողած էին պետական շատ կարեւոր դիրքեր գրաւել, դառնալով արտաքին նախարար (Բենեշիս) եւ գործավարներու սլովաքեան կոմիտէի նախագահ (Հուսաք): Թշնամի օտար ձայնասփիւռները Բենեշիսը կը ներկայացնէին իբրեւ կարեւոր քաղաքական դէմք մը, նոյնիսկ հերոս մը: «Իրականին մէջ, կ'ըսէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԹՈՒՆՈՒՋ ԻՆՔՆԻՇԽԱՆ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ՀԵՏԶՀԵՏԸ

Ինչպէս գրեցինք, Թունուզ կը դտնուի նոր անկիւնադարձի մը առջեւ :

Քանի մը շաբաթ առաջ, Թունուզի Պէյը, Լամին Փաշա, Թունուզի Թագաւորութեան տէրը, հրատարակեց վեց հրովարտակներ, որոնք կ'ընձեռակեն իր կառավարութեան լիազօրութիւնները, զօրացնելով անոր ինքնօրինութիւնը, կազմելով Կառավարական Խորհուրդ մը, Ֆրանսացիներու եւ Թունուզցիներու հաւասար մասնակցութեամբ եւ աւելի լայն բանալով քաղաքային սպասարկութեանց դռները Թունուզցիներու առջեւ :

Այս ուղղութեամբ բանակցութիւնները կը չարունակուէին աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր եւ այժմ, այս նոր կարգադրութիւններով, Թունուզը պիտի դառնայ ինքնիշխան պետութիւն մը Ֆրանսական Միութեան մէջ, փոխանակ ենթակայ մնալու Ֆրանսայի թեւարկութեան, ինչպէս էր մինչեւ հիմա :

Թունուզ, Ֆրանսական թեւարկութեան տակ մտաւ 1881ին եւ ասոր չնորհիւ բարգաւաճեցաւ, — բնակչութիւնը աւելցաւ, շինուեցան գպրոցներ ու ճամբաներ եւ ստեղծուեցաւ բարօրութեան աստիճանին հասած բազմանդամ միջին դասակարգ մը :

Թունուզի հիւսիսակողմը կան ընդարձակ ցորենի դաշտեր, ինչպէս Կեսարներու ժամանակներուն : Կեդրոնական մասին մէջ տարածուած են ձիթաստանները, ձիթենիի իրական անտառներ, որոնք աշխարհի լաւագոյն ձէթը կ'արտադրեն : Իսկ հարաւային չրջանին մէջ կը դտնուին Հաֆսայի ֆոսֆաթի կարեւոր հանքերը :

Ֆրանսա, մինչեւ այսօր ալ, տարեկան 12—14 միլիառ ֆրանք կը յատկացնէ Թունուզին ելեկտրակայաններ հիմնելու, հողագործական եւ այլ արդիւնաբերական ձեռնարկներ զարգացնելու, նաւահանգիստները ընդարձակելու եւ պատերազմական վնասները դարմանելու համար :

Տեղացի բնակչութիւնը 3.5 միլիոնէն քիչ մը աւելի է, մեծ մասով իսլամ եւ կարեւոր համրանք մըն ալ հրէական փոքրամասնութիւն : Թունուզ հաստատուած են 160 հազար Ֆրանսացիներ, մեծ մասով հիւսիսային կողմը ցորենի դաշտերու սեփականատէրներ եւ կառավարական պաշտօնեաներ :

Քանի մը տարիէ ի վեր, Ֆրանսական կառավարութիւնը մօտէն կը հետեւէր Թունուզի մէջ ծայր տուած ազգայնական չարժման : Մանաւանդ «Նոր Տէսթուր» անունով, այս չարժումին պետն է Թունուզցի փաստաբան եւ մտաւորական 47 տարեկան Հապիպ Պուրղիպան : Շարժումը հիմնուեցաւ 1934ին, երբ Պուրղիպա անջատուեցաւ «Տէսթուր» կոչուած հին ազգայնական չարժումէն, որ կը ղեկավարուէր հին պահպանողական կրօնապետերու կողմէ եւ որ հակառակելով հանդերձ զանգուածները դրգռելու ձեւին, աւելի վճռաբար կողմնակից էր Թունուզի բացարձակ անկախութեան :

Փարիզի իմաստուն քաղաքականութիւնը եւ միջազգային կացութեան զարգացումը, որ ոչ միայն չէշտեց հիւսիս ափրիկեան ծովեզերքներու կարեւորութիւնը, այլեւ աւելցուց ռազմադիտական վտանգները, բարեչրջման ենթարկեց « Նոր Տէսթուր»ի տեսակէտը : Պուրղիպա, որուն կինը Ֆրանսուհի մըն է եւ որուն անդրանիկ զաւակը կ'ուսանի Փարիզի համալսարանը, հաւանեցաւ գործակցիլ Ֆրանսայի հետ, պայմանով որ երկրի ինքնավարութեան համար լուրջ քայլեր առնուին :

Այս գործակցութեան առաջին քայլը առնուեցաւ անցեալ տարի, երբ «Նոր Տէսթուր»ի ընդհ. քարտուղարը, Պէն Եուսէֆ մտաւ Թունուզի կառավարութեան մէջ, իբրեւ գատական նախարար : Գործակցութեան ճշմարիտ արժէքը կը կայանայ այն իրողութեան մէջ, որ Թունուզի բնակչութեան մեծագոյն մասը կեցած է «Նոր Տէսթուր»ի կեռւր :

Վերջերս կատարուած բարեկարգութիւնները կը կայանան հետեւեալ կէտերու մէջ.—

1) Ցաւելեալ լիազօրութիւններ Թունուզի վարչապետին համար եւ աւելի լայն անկախութիւն Ֆրանսական իշխանութիւններէն :

2) Կառավարական Խորհուրդ մը, որուն մէջ Թունուզցի նախարարներն ու Ֆրանսացի վարիչները հաւասար թիւ պիտի ունենան, նախագահութեամբ Թունուզի վարչապետին :

3) Մեծ թիւով Թունուզցիներ պիտի առնուին երկրի քաղաքային սպասարկութեանց չորս դասակարգերուն մէջ :

Մինչեւ հիմա, պայման էր որ Թունուզի վարչապետին բոլոր որոշումները վաւերացուին եւ ստորագրուին կառավարութեան ընդհ. քարտուղարին կողմէ, որ Ֆրանսացի աւագ պաշտօնատար մըն է : Այս բանը վերջ գտած է այլեւս : Այժմ, ընդհ. քարտուղարը վարչական իրաւասութիւններ

Ամուսնալուծումներու հարցը

ԽՄԲ.— Վերջերս աշխատակից մը համառօտ տակի պարզած էր կիներու սայթաքումները, «Արդի վէրջեր» խորագրին տակ :

Ահաւասիկ ակնարկ մըն ալ այդերու մասին.—

Ամուսնալուծումներու հարցը, կարծուածէն շատ աւելի ծանրակչիռ ու կնճռոտ խնդիր մըն է : Անոր իսկական տարողութիւնը ճանչնալու համար, պէտք է քննել լրջութեամբ, անշահախնդրութեամբ եւ անաչառութեամբ :

Ամուսնալուծումներու խնդիրը իրական սեռի ասիճանական զարգացումի հարցին տարբեր մէկ երեսն է, եւ ամուսնալուծում պահանջողներու 95 առ հարիւրը կիներ են :

Այո, ժօտաւորապէս մէկ դարէ ի վեր, բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ, երկու սեռերու հաւասարութեան հարց մը կայ, որուն թնճուկներուն մեծագոյն մասը կը մնայ անլուծելի :

Այս տագնապին կը տառապին հաւասարապէս, Ֆրանսան եւ Գերմանիան, Անգլիան եւ Ամերիկան, ու բոլոր քաղաքակիրթ երկիրները, եւ մանաւանդ խորհրդային երկիրները, ուր ամուսնալուծումները հսկայական աւերներ կը գործեն : Իսկ մենք, ափ մը ժողովուրդ, ցրուած քիչ մը աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ, ենթակայ ենք մեր ուժերէն շատ աւելի զօրաւոր հոսանքի մը, որ հակառակ մեր կամքին, մեր հին սովորութիւններուն ու բարքերուն, կը քշէ կը տանի մեզ :

Ի՞նչ արժէք կը ներկայացնէր կինը, հին դարերու ընթացքին :

Մարդկային քաղաքակրթութեան նախաչրը — ջանին, կինը իբր Փիղիքապէս տկար արարած, կը պատկանէր հաւասարապէս բոլոր այր մարդոց, իսկ ծնած զաւակները՝ համայնքին :

Դրամի, վաճառականութեան եւ կրօնքի (կռապաշտութիւն, արեւապաշտութիւն եւն.) երեւան գալէն վերջն է որ հիմնուեցաւ ամուսնութիւնը :

Այդ չրջանին, այրերը կ'առնէին եւ կամ կը դնէին, իրենց տնտեսական ու փիղիքական կարողութեանց համապատասխան քանակութեամբ կիներ, ու զանոնք կ'ենթարկէին իրենց քմահաճոյքներուն :

Մինչեւ քրիստոնէութեան երեւան գալը, կինն արարածը, մարդկային ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնէր, ենթակայ ըլլալով այր մարդու փիղիքական բիրտ ուժին, եւ տնտեսական հարստութեանց ամբարիչ օրէնքներուն :

Բացառութիւն կը կազմէին թագուհիները ու իշխանուհիները, որոնք իրենց ամուսիններուն դիրքին ու հարստութեանց համաձայն պատուի ու յարգանքի կ'արժանանային :

Քրիստոս ինքն էր որ, հազարաւոր տարիներ իրական սեռի չարաչար զերութենէն ետքը ճշդեց կին արարածին մարդկային արժէքը, ու բարձրացուց զայն :

Բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիները համաձայն են, որ Քրիստոս թէեւ Աստուած որդի, աշխարհ եկաւ իբրեւ մարդ,ապրեցաւ, սիրեց, տառապեցաւ ու մեռաւ իբր մարդ :

Քրիստոս, սիրեց ու օրհնեց կինը, Մարիամ Մադթաղենացին, Սամարիացի կոյսերը եւ բոլոր այն կիները, որոնք այր մարդու հաւասար ու ալ աւելին, ներչնչուեցան իր քարոզներէն :

Ան քարոզեց հաւասարութիւն երկու սեռերու, իրաւունքի, տառապանքի թէ երանութեան մէջ :

Քրիստոնէութիւնը ջնջեց բազմակնութիւնը, հաստատելով ընտանիքը միակամ եւ անբաժանելի :

Եկեղեցին պարտադրեց իր այս սրբազան օրէնքները բոլոր քրիստոնեայ պետութիւններուն, որոնք իրենց կարգին օրէնքներ հաստատեցին նոյն սկզբունքներով :

միայն ունի եւ ենթակայ է վարչապետին :

Կարեւորագոյնն է սակայն այն փոփոխութիւնը, որուն համաձայն Թունուզցի զերադաս ու ստորադաս պաշտօնեաներուն թիւը հաւասար պիտի ըլլայ Ֆրանսացի պաշտօնեաներու թիւին : Ցարդ 4900 բարձրաստիճան պաշտօնեաներուն 100ին 73ը առնուած էին Ֆրանսացիներէն : Այժմ, այդ պաշտօնեաներուն կէսը միայն Ֆրանսացիներ պիտի ըլլան : Երկրորդ աստիճանի 1800 պետական պաշտօնեաներուն 100ին 43ը միայն ցարդ առնուած էին Թունուզցիներէն : Այժմ կէս առ կէս պիտի առնուին : Դարձեալ, երրորդ աստիճանին պաշտօնեաներուն 100ին 75ը պիտի ըլլան Թունուզցիներ, մինչդեռ ցարդ 100ին 44ի համեմատութիւն միայն կը ներկայացնէին : Եւ վերջապէս, Թունուզցիները պիտի գրաւեն ստորադաս 8000 պաշտօնեաներու 100ին 75ին տեղերը, մինչ ցարդ կրցած էին գրաւել 100ին 65ը :

Եւ տակաւին ուրիշ բարեկարգութիւններ ալ տեղի պիտի ունենան յառաջիկային, Ֆրանսայի եւ Թունուզի սերտ գործակցութիւնը աւելի զօրացնելու համար :

Թ. Ա. Թ.

Բայց եասալաչտ ու ամբարտաւան այր մարդը կը, դառնալով հանդերձ քրիստոնեայ, ծնրադիրը կը, դառնալով հանդերձ Աստուծոյ, Քրիստոսի եւ բաղթելով հանդերձ Աստուծոյ, Քրիստոսի եւ բոլոր սուրբերուն առջեւ, ըլայաւ իր կողակիցին՝ հաւասարութեան իրաւունքը :

Պահեց զայն ստորադաս, տիրեց անոր բիրտ ուժով, չահագործեց, խաբեց, գինովցաւ ու չնացաւ, բոլոր ազգերուն մէջ :

Մարդը իբրեւ գերազանցօրէն ընչաքաղց ու եասալաչտ արարած, ոչ միայն չահագործեց իր կինն ու զաւակները, այլ եւ բոլոր գինքը չրջապատողներն եւ գանազան սրբութիւնները :

Շահագործած դժբախտներու եւ թչուառներու բանակները հետզհետէ բազմացան ու տեղի տուին յեղափոխութեանց, որոնցմէ ծնաւ ընկերվարութիւնը :

Նոր վարդապետութեան քորոզիչները ուսումնասիրելէ եաքը իրական սեռին իրաւունքներն եւ ընդունակութիւնները, եկան այն եզրակացութեան, թէ կարելի չէ արդար կարգուսարք հաստատել, առանց կնոջ հաւասարութեան եւ մասնակցութեան :

Բոլոր ընկերվարական առաջնորդներն ու դիտնականները, ինչպէս եւ քրիստոնեայ յառաջադէմ մտաւորականութիւնը հաստատեցին թէ, իբրեւ մարդկային արժէք, իրական սեռը ոչինչով պակաս չէ արականէն, ընդհակառակն, շատ մը բաներու մէջ կինը աւելի արթուն եւ ուշիմ է, աւելի նուրբ եւ զգայուն :

Այդ օրերէն իրական սեռը երկրորդ անգամ ստացաւ հաւասարութեան իրաւունք : Եւ սկսաւ դաստիարակուիլ ու զարգանալ :

Այժմ, կինը, մարդկային գործունէութեան բոլոր ասպարէզներուն մէջ, դիտական թէ գրականն, ճարտարարուեստական թէ տնտեսական, այր մարդուն հետ զուգընթաց կը քալէ :

Արդէն հասած ենք չրջանի մը, ուր այր մարդը, առանց իր կնոջ օժանդակութեան, կը մնայ անճարակ ու անկարող :

Թէեւ քաղաքակիրթ աշխարհը օրէնքներով հաստատեց իրական սեռերու անժխտելի արժանիքները եւ իրաւունքները : Այսօր կան ոչ միայն կին երեսփոխաններ, փաստաբաններ, նախարարներ եւ դեսպաններ, նոյնիսկ ասիական — երկիրներու մէջ : Բայց ընտանեկան յարկի տակ, յաճախ կինը կը մնայ ստորադաս :

Եւ ամուսնալուծումները կը դառնան յաճախադէպ, նոյնիսկ հայ ընտանիքներու մէջ :

Այսպէս մէկ կողմէ, դիտակցութեան հասած կինը, չուզեր չահագործուած ու ստորադաս մնալ :

Մէկ կողմէ տգէտ ու թերուս ամուսինը, եասալաչտօրէն կը չարունակէ իր հայրերուն կոչտ եւ հնադարեան կենցաղը :

Ու ընտանիքները կը քայքայուին իրարու ետեւէ, հակառակ մեր կամքին :

Այսօրուան կինը ստորուկ, հլու ու հնազանդ արարածը չէ այլեւս : Ան չուզեր ենթարկուիլ իր ամուսնոյն քմահաճոյքներուն :

Այսօրուան կինը, իր ամուսինէն, ճշմարիտ սէր, նուիրում, եւ անկեղծ մտերմութիւն կը պահանջէ :

Բոլոր այն ինքնահաւան ու յետամնաց ամուսինները, որոնք չեն ըմբռներ այս ճշմարտութիւնը, դատապարտուած են կորսնցնելու իրենց ընտանեկան երջանկութիւնը :

Բոլոր այն եասալաչտ ամուսինները, որոնք իրենց կինն ու զաւակները մէկ կողմ ձգելով կը ղրճուին ասոր անոր հետ, անխնայ մսխելով իրենց ֆիղիքական, նիւթական ու բարոյական հարստութիւնները, ինչ դիրքի եւ հարստութեան տէր որ ալ եղած ըլլան, ուշ-կանուխ պիտի կորսնցնեն իրենց ընտանեկան բոյնը :

ՎԱՀԱԳՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

6000 ՎԱԿՈՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դինամիթերք պիտի հասնի Սէն Ժան տ'Անժըլիի կայարանը, 90 կառախումբերով, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ սերպիական Նիչ քաղաքին մէջ, 50.000 ունկնդիրներու առջեւ խօսելով, Սերպիոյ ինքնավար հանրապետութեան նախագահը, Պ. փէքըը Սթամպուլիչ ազդարարեց Պուլկարիոյ «ձեռքերը հեռու պահել Եուկոսլաւիայէն» եւ «երկու անգամ խորհիլ ու չատ լրջօրէն խորհիլ՝ անոր վրայ յարձակելու համարձակութիւնը ունենալէ առաջ» : «Եուկոսլաւիա կարեւորութիւն ստացած է ամբողջ աշխարհի համար եւ անոր վրայ յարձակում մը ոտքի պիտի հանէ արեւմտեան աշխարհը » :

ՉՕՐ. ՄԻՒՍ ԱՐԹԸՐ, Նիւ Եորք դումարուած հակահամայնավար համաժողովի մը պատգամադիր մը ուղղելով ըսաւ.— «Համայնավար արկածախնդրութիւնը պէտք է պարտուի Քորէայի մէջ : Այլապէս ամբողջ Ասիան գոհը պիտի դառնայ համայնավարութեան, որ, այն ատեն ալ աւելի զօրանալով, պիտի նետուի Եւրոպայի սրտին ու Ամերիկայի վրայ» :

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Կոչ Ֆրանսահայ երիտասարդութեան

Տարիներու զուգընթաց՝ յամբաբար մեզմէ կը հեռանայ սերունդ մը որ բախտը ունեցած էր սը-նած ըլլալու զուտ հայկական կրթութեամբ: Իսկ այսօր, իւրաքանչիւր հայկական գաղութի մէջ անոր տեղը կը ներկայանայ երիտասարդութիւն մը, որ խարխափելով կը փնտռէ իր ուղեգիծը: Ասով հանդերձ, ան կը ջանայ պիտանի տարր մը դառնալ հայ կեանքին մէջ:

Ֆրանսահայ երիտասարդութիւնն, ալ իր կար-գին պարտքն ունի մաքառելու՝ որպէսզի պահպան-ուին, ինչպէս անցեալին մէջ, ներկայիս ալ մեր ազգային արժէքները: Այս նպատակով է որ տա-րիներ շարունակ Հ.Յ.Դ.ն չխնայեց իր ջանքերը, ազգային չունչ ներարկելու համար նորահաս սե-րունդի հոգիին մէջ:

Ան համախմբելով դիտակից տարրերը, կազ-մեց բոլոր հայաչատ կեդրոններուն մէջ մշակու-թային վառարաններ: Մամուլին, դասախօսու-թեանց եւ հանդիսութիւններու միջոցաւ Դաշնակ-ցութիւնը տարածեց սէրը հանդէպ բոլոր այն ար-ժէքներուն, որոնք սեփականութիւնն են եղած հայ ստեղծագործ մտքին, թէ անցեալին եւ թէ ներ-կայիս մէջ: Այս ձեւով սփիւռքի մէջ ան կերտեց ոգեղէն հայրենիք մը, Հայաստանի դռներէն մին-չեւ հեռաւոր ղոյդ Ամերիկաները: Դաշնակցու-թիւնը հիմնեց, իր զանազան ճեռնարկներուն կար-գին, Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդը, որ այս տարի կը բոլորէ իր գործունէութեան 5րդ չրջանը:

Ապերդ է հոս մատնանչել այս վերջինին դե-րաւած տեղը Ֆրանսահայ գաղութին մէջ, իր ար-ժանիքներովն ու կատարած հանրային գործու-նէութեամբը:

Հայ երիտասարդ, ծնած ու զարգացած Ար-եմուտքի յառաջադէմ երկրի մը մէջ, գիտակ՛ը թէ կ՛արժէ որ ծանօթանաս նաեւ քու ազգային պատ-մութեանդ ու մշակոյթիդ, քու հայրերուդ ապ-րած երկրին ու բնական գեղեցկութիւններուն եւ նամանաւանդ այն ոսկեդիր էջերուն, որոնք ար-ձանագրուած են ազգիդ հերոսներուն կողմէ:

Առաւելութիւն մըն է քեզ համար սեփական-նացնել Ֆրանսական քաղաքակրթութեան արժա-նիքներուն հետ նաեւ հայ ցեղին վաստակը: Եւ եթէ կ՛ուզես նախանձելի դիրք մը գրաւել այս երկրին մէջ, մի վախնար օգտագործելու եւ բա-ցորոշապէս պարզելու այն թանկագին առաքինու-թիւնները զոր ծնողդ փոխանցած են քեզի, իբ-րեւ բարոյական ժառանգ:

Մի առանձնանար անձնասէր մինակութեան մէջ, որովհետեւ այդ ձեւով մեղկութիւնն ու վր-հատութիւնը քեզ կը վարակեն ու կ՛առաջնորդեն դէպի յետադիմութիւն, մարելով աստիճանաբար քու մէջդ, ցեղիդ ձայնը:

Հետաքրքրուէ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդ Միու-թեան վարած գործունէութեամբ: Ներկայ եղիր անոր կազմակերպած վիճաբանական ու դասա-խոսական հաւաքոյթներուն եւ միացուր ձայնդ քեզի տարեկից անձերու արտայայտած գաղա-փարներուն:

Այդպէսով է միայն, որ պիտի կարողանաս հպարտօրէն բերել քու աչխատանքի տուրքդ այն բարձր իտէալի իրագործման, որ է՝ «Շարունա-կել Հայ Ազգին Պատմութիւնը դարերու ընթաց-քին»:

★

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կեդր· վարչութեան կոչը իր մասնաճիւղերուն եւ արտասահմանի բոյր կազմակերպութեանց, Հ· Յ· Դ· վաթսունամեա-կի առթիւ·

Սիրելի ընկերնե՛ր,

Հակառակ հեռաւորութեան եւ հաղորդակ-ցութեանց անյարմարութիւններուն, մեր երիտա-սարդական միութիւնները իրենց անդամներով կը ջանան ամէն գնով յարաբերութիւնները իրարու հետ ամուր պահել, որպէսզի ապրի եւ տեւէ մեր հայկական մեծ ընտանիքը:

Այս տարի, երբ կը շարունակուի տօնախմբ-րութիւնը Հ· Յ· Դ· 60ամեակին, Նոր Սերունդի կեդր· վարչութիւնը պարտք կը զգայ մեր կու-սակցութեան բոլոր երիտասարդական կազմակեր-պութեանց ուղղել իր ընկերական ողջոյնները:

Թէեւ հայ երիտասարդութիւնը ցրուած է աչ-խարհի զանազան մասերուն մէջ, մէկ սրտով եւ համախումբ է որ կը բերէ իր մտնակցութիւնը այս նուիրական Տօնին: Վերջին քառորդ դարու ընթացքին, գաղթաշխարհի մէջ հասնող մեր երի-տասարդութեան համար չեն խնայուած ճիգերը, որպէսզի, հակառակ դժուարին պայմաններուն, ան դաստիարակուի եւ պատրաստուի, իր կարգին արժանավայել դեր մը կատարելու համար մեր հանրային կեանքին մէջ:

Այս Տօնին առթիւ, հայ երիտասարդութիւնը, անած Դաշնակցութեան չունչով, կ՛ուխտէ հաւա-տարիմ մնալ այն բարձրակէտ նպատակներուն, ո-րոնց իրագործմանը համար զոհուեցան բազմա-թիւ սերունդներ:

Հոս մեր կարգին կարեւոր գործ կը դնենք հայկ· չունչով չաղուելու համար հասնող երիտա-սարդութիւնը, հրատարակելով Հայաստան Թեր-թը, կազմակերպելով դասախօսութիւններ, հա-յերէնի դասընթացքներ, թատերական խումբեր, մարզական չարժում, եւն· եւն·:

Այս բոլորին մէջ մէկ նպատակ կը հետապնդենք, որ չմարի ու չաղուննակուի հայկ· բոցին արձարծումն ու տեւականացումը նոր սերունդին մէջ եւս, որպէսզի օր մը իրականանան մեր տեսլականները:

Հրապարակաւ եւս դրկելով մեր ընկերական ողջոյնները՝

ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Հ·Յ·Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

190·000 ԱՆԴԱՄՆԵՐ «մաքրագործուած» են Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան մէջ, մէկ տարուան ընթացքին, համաձայն պաչտօնա-կան տեղեկագրի մը: Պարենաւորման կացու-թիւնն ալ ծանրացած է, ինչպէս Չեխոսլովաքիոյ մէջ:

ՔՈՐԷԱՅԻ մէջ դանդաղած են զինուորական գործողութիւնները եւ այժմ ՄԱԿի ուժերը կեդր· ճակատամասին վրայ, կը գտնուին կարմիրներու պաչտպանողական առաջին գծերուն առջեւ: Հան-դարտ է նմանապէս արեւմտեան ճակատամասը, ուր, կը թուի թէ կարմիրները, ի դին ամէն բանի որոչած են պաչտպանել Սէուլը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ (Յառաջ).— Փետրուար 17ին, Շա-բաթ գիչեր, Wigmore Hallի մէջ նուագահանդէս մը տուաւ երիտասարդ չուքախահար Բարիկեանը:

Որքան դիտեմ, մասնաւոր հրաւէրներ ղրկը-ւած էին Լոնտոնի 600 Հայերուն, բայց կ՛ամչնամ գրելու, սիրելի ընթերցող, որ միայն 20—25 Հա-յեր ներկայ էին:

Բարեբախտաբար երիտասարդ արուեստագէ-տը միջազգայինօրէն ծանօթ ըլլալով, Անգլիա-գիներ եւ օտարներ լեցուցած էին սրահը:

Ես արուեստագէտ չեմ, նուագէ քան չեմ հաս-կընար: Wigmore Hallը գացի միայն հպարտանա-լու եւ օտարներուն ըսելու.— Տեսէք, մեր բազ-մաչարչար ազգը միայն գորգավաճառներ չար-տադրեր, այլ եւ բարձ արուեստագէտներ:

Բայց ներկայ օտարները չատ լաւ կը հասկը-նային դեղարուեստին պահանջները եւ ուրախ եմ ըսելու որ մեր տաղանդաւոր հայրենակիցը չեր-մապէս գնահատուեցաւ եւ ծափահարուեցաւ եր-կու ժամուան ընթացքին: Եւ ես կը հրճուէի, դի-տելով օտարներուն խանդավառութիւնը: «Մ՞ւր էք դուք, Լոնտոնի «ազգասէր» Հայեր, կ՛ըսէի ինքն իրենս, խորապէս վրդովուած: «Եկէք ձեր աչքերով տեսէք թէ օտարները ինչպէս կը գնա-հատեն Հայուն տաղանդը:

Ի՞նչ պիտի ըլլար մեր կեանքը, ի՞նչպէս պի-տի չնչէինք, ի՞նչ երեսով պիտի ապրէինք, եթէ մեր պաչտելի ժողովուրդին ծոցէն ծնած չրյա-յին Ռուբէն Մամուլեաններ, Սարոյեաններ, Սիւր-մէլեաններ, Րաֆֆի Պետրոսեաններ եւ Բարիկ-եաններ: Կեցցէ Հայ տաղանդը:

Յովհաննէս Զալըգեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կիրակի 18 Փետրուար կէսօրէն վերջ Փարիզի Հ· Մ· Մ·ը նուիրագործեց յաղթանակի եւ ոգե-ւորութեան օրը ապագայի անխախտ հաւատքով:

Ժամը 14ին մեր պահեստին C. O. 15eի պա-հեստին դէմ եկաւ աչխոյժ ու վճռական, Ա· կի-սախաղին յաղթական էր 0—1, Բ· կիսախաղին ա-ւելի վստահ իր յաղթանակին կը խիզախէր: Դիժ-բախտ դարձուածքով մը հակառակորդը յաջողե-ցաւ պարտութեան մատնել մեր պահեստին 3—4:

Ճաշախ ըսած ենք, աւելորդ անգամ մըն ալ կրկնենք.— ոտնագնդակի խաղը կատակ եւ ան-հատական խաղ չի ճանչնար: Տասնըմէկ հոգի իր-երօգնութեամբ ու ներդաչնակութեամբ կրնան ապահովել յաղթանակը: Մեր պահեստին յա-ռաջապահները տակար են: Պէտք է հաւաքական խաղարկութեամբ ու յաճախ պաչտպանողական ձեւով խաղալ, յանկարծակի խուսափումներ, ա-նակնկալներ ստեղծել ...

Ժամը 16ին դաշտ ելան մեր պարծանքները, կարդապահ եւ վճռական:

Առաջին կիսախաղը անցաւ ապարդիւն, երկու պարտասած ցուլերու նման կը հեւային, չէին յա-ղեցած խաղէն: Բ· կիսախաղին մեր Հայորդիները կրկնապատկելով իրենց ճիգերը, առաջին նչանա-կէտը կը չահէին: C. O. 15eի տակար կողմը գտած էին մեր տղաքը: Այ թեւին վրայ կեդրոնացնելով իրենց ծանրութիւնը, յաջորդաբար երկու կէտ եւս

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

ԿԻԿԵՐՈՆ ԿԸ ՀԱՆԴԻՊԻ ԳՈՐՆԷԼԻԻ

Ուրեմն տն ալ այդ կարծիքը ունէր, խոստա-ցաւ տեղեակ պահել զիս, անմիջապէս որ հարցը լուսաբանէր: Հարցուց թէ կրնա՞ր պաչտօնական նկատել յայտարարութիւնս: Հաստատական պա-տասխան տուի· սեմին վրայ, ըսաւ ինծի տակա-ւին·

— Կը յուսամ որ սխալած կ՛ըլլամ ձեզի հա-մար, որովհետեւ ձեր քարտուղարուհիին դաւա-ճանութիւնը ապահովաբար դէչ արդիւնքներ պիտի ունենայ:

Խթանպուլէն ստացայ ժխտական պատասխան մը· քարտուղարուհիին նմանող ոչ ոք իլած էր ճեպընթացէն: Այժմ, կարզը եկած էր դէպքը ի-մացնելու Պերլին: Գրեցի կեանքիս ամէնէն ցաւա-գին հեռագիրը, ծանուցանելով թէ քարտուղարու-հիս անյայտացած էր առանց ոեւէ հետք ձգելու: Ըսի թէ կ՛ուղէի տակաւին հաւատալ արկածի մը կամ մահուան, բայց թէ դասալքութիւնն ալ կա-րելիութիւններու սահմանին մէջն էր:

Ժամերը կը սահէին եւ Գորնէլին չէր վերա-դառնար: Իր փախուստը հետզհետէ աւելի հաւա-նական կը դառնար եւ նոյնիսկ ստուգութիւն մը դարձաւ, բայց օրեր պէտք եղան, որպէսզի ունե-նամ վերջապէս դաղտնիքին բանալին:

Պերլին փրփրած էր ու հեռագիր հեռագրի վրայ կը ղրկէր, ուղղելով ինծի ըստ սովորու-թեան հարցումները, որոնց անկարող էի պատաս-խանելու: Պարտաւոր էի ամէն միջոց ի գործ դնել, դանելու համար Գորնէլին:

Պերլինի մէջ չէին հաւատար արկածի կամ անձնասպանութեան վարկածներուն: Մնաց որ, ես ալ չէի հաւատար այլեւս:

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Գորնէլիի անհետացումէն հինգ օր վերջ, Քալ-թէնպրունէրի դրասենեակէն ստացայ հեռագիր մը, որ կը հրամայէր ինծի Պերլին երթալ տեղե-կատուութեան համար: Պարտաւոր էի յաջորդ թղթատար սաւառնակը առնել: Տարօրինակը այն էր որ Գորնէլիի հայրը անչուչտ ստացած ըլլալու էր նամակս այդ պահուն, եւ սակայն ոչ մէկ կեանքի նչան ցոյց կուտար:

Ապրիլ 12ին կառախումբ նստայ ուրեմն, Խ-թանպուլ երթալու համար: 14ի առաւօտուն, ես ալ ուրեմն պիտի երթայի ըմպել նուաստացումի դառն բաժակէն: Դող մը կ՛անցնէր էութենէս, երբ կը խորհէի ինծի սպառնացողը բոլոր բաներուն վրայ:

Երբ Խթանպուլ հասայ, խնդրեցի բարեկամէ մը, որ իր ինքնաչարժ տրամադրէ ինծի եւ միա-սին ժամերով սուրացինք մեծ քաղաքին ճամբաննե-րուն վրայ, Գորնէլիին հանդիպելու յոյսով, կա-տարեալ յիմարութիւն մըն էր այս:

Երեկոյեան պիտի նստէի օդանաւ· յաջորդ ա-ռաւօտ Պերլին պիտի ըլլայի:

Դեսպանատան մէջ կը զատէին Անգարայի յատկացուած հեռագիրները:

Ցաջողեցայ կարգադրել որ ինծի յանձնուին անոնք, որ կը պատկանէին ինծի, փոխանակ ղրկե-լու եւեւէս: Բացի հեռագիրը, իրրեւ տեղեկատու դիւանի պետ, Քալթէնպրունէրը, բուռն մեղադ-րանքներ կը տեղացնէր վրաս: Նոյնն էր պարա-դան նաեւ արտաքին նախարարին: Պատասխանա-տու կը նկատէին զիս Գորնէլիի անյայտացման համար, եւ մասնաւորապէս կ՛ընդգծէին թէ իմ խնդրանքիս վրայ պաչտօնի կոչուած էր ան Ան-կարայի մէջ:

Նամակներս կը տեղաւորէի, երբ ուչադրու-թիւնս դրաւեց չատ սովորական չաղանակագոյն պահարան մը: Բացի զայն, քանի մը տող միայն կը պարունակէր, բայց ձեռքս կը դողար երբ վերջա-ցուցի ընթերցումս: Արտաքին նախարարութենէն բարեկամ մը ղրկեր էր այդ կարճ երկտողը, խոր-հուրդ տալու համար ինծի, որ առ այժմ ոտք չկոխեմ Պերլին:

Կ՛ըսէր թէ սաստիկ զայրացեր էին քարտու-ղարուհիս փախուստին առթիւ, եւ մեղսակցու-թեան ամբաստանութեամբ պիտի՛ձերբակալեն զիս, անմիջապէս որ մտնեմ Գերմանիա:

Խորհուրդ հարցնելու ոչ ոք ունէի ձեռքի տակ: Բայց ինքնապահպանումի բնազդը մղեց զիս գործելու:

Ուչ տուեն, ծածկագիր հեռագիր մը ղրկեցի Պերլին, ըսելով թէ հիւանդ էի:

(Շար·)

չահեցան եւ ընդհանուր խանդավառութիւն ստեղծեցին, խաղը վերջացաւ ի նպաստ Հ·Մ·Մ·Ի 3—1։

Ինչպէս ըսած ենք, այս տարուան ախոյեանութեան առաջնութիւնը մեր տղոց կամքէն եւ ճիգէն կախում ունի, եթէ ներդաշնակ խաղ եւ յանդըգնութիւն փորձեն ։ Յ· Դիտող

Պասթովանոքի, Ֆլեմենթիս ուրացող մըն է, թուռնաւոր իժ մը, երկերես, աննկարագիր եւ աներես – ւակայելի կերպով զարչելի մարդ մը։ Ֆլեմենթիսի եւ իր խմբակի միւս անդամներուն դաւաճանութեան մերկացումը ցոյց կուտայ մեր ուժը եւ կ'ապացուցանէ, թէ կուսակցութիւնը խնայել չի գիտեր ։»

Այնուհետեւ Պասթովանոքի հաստատեց, թէ Ֆլեմենթիս ձերբակալուած է։ Նմանապէս ձերբակալուած եւ առժամապէս բանտարկուած են Հուսաք եւ Նովոմեսքի, որպէսզի չկարենան փախչիլ։ Անոնք սերտ կապեր ունեցած են թշնամի վնասարարներու եւ լրտեսներու հետ։ Երկուքն ալ Մ· Մ·Իութեան կատաղի թշնամիներն են ։

× Տեղեկութեանց նախարար Քուիեցքիի տեղեկագրին համաձայն ձերբակալուած է նաեւ Տիկին Մարիա Սվերմովա, կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարի օգնականը, որ պաշտպանած է Սլինկը եւ անոր գործակիցները եւ չէ տեղեկացուցած անոնց դաւադրական գործունէութիւնը։ Հակառակ 20 տարիէ ի վեր ունեցած իր բարձր դիրքին կուսակցութեան մէջ, Սվերմովա վարած է քաղքենի կեանք։ «Թոյլ նկարագրով պատեհապաշտ մըն է եւ Մ· Մ·Իութիւնը քննադատող մը»։ Սլինկ դատուած է անգլիական լրտեսական սպասարկութեան ծառայութեան մէջ։ Անոր գործակցած են Լանտա, Լոմաքի, Տուպովա, Ֆուքս, Փոլաք եւ ուրիշներ եւ պետական հարուած մը նիւթած են կուսակցութեան եւ հանրապետութեան դէմ։ Իրենց ծրագիրն էր ի հարկին սպաննել հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը եւ կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը։

× Պաշտօնապէս կը հաղորդուի, թէ չեխոսլովաք համայնավար կուսակցութեան 1·846·957 անդամներէն եւ թեկնածուներէն 169·544 հոգի վտարուած են չարքերէն վերջին վեց ամիսներու ընթացքին (մինչեւ փետրուար 9)։

ՖՐԱՆՍԱ ԿԱՐՃ ԿԱՊԵԼ Կ'ՈՒԶԷ

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան մէկ պաշտօնատարը յայտարարեց, թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը աւելորդ կը գտնէ պատասխանել Յունուար 20 թուակիր խորհրդային ծանուցագրին, որ կրկնութիւնն էր այն մեղադրանքներուն, թէ Ֆրանսա կ'ոտնակոխէ Սովետներու հետ իր կնքած դաշինքը։ Կառավարութիւնը անիմաստ կը գտնէ այլեւս վիճիլ այս ուղղութեամբ եւ կրկնել իր հիմնաւոր տեսակէտները, խորհրդային ամբաստանութեանց անճշդութեան մասին, ինչպէս ըրած էր անդլ· կառավարութիւնը։ Հարց կը տրուի սակայն, թէ Ֆրանսական — եւ անգլիական — տեսակէտները ջրելու համար Մ· Մ·Իութիւնը համաձա՞յն է տեղին վրայ քննութիւն մը թոյլատրել, որպէսզի ստուգուի խորհրդային բանակին ուժը ։

× Բրիտանական պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Շինուէլ յայտարարեց, թէ դժբախտաբար, խորհրդային կառավարութիւնը աւելի հաչտարար քաղաքականութիւն մը չի մշակեր միջազգային դիմաւոր հարցերու լուծման համար ։ Պ· Շինուէլ, այսուհանդերձ, յոյս յայտնեց, թէ խորհրդային կառավարութիւնը պիտի չսոխիչ ազատ աշխարհը գործածելու հիւլէական զէնքը, մանաւանդ որ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ· Նահանգները բնաւ չեն փափաքիր նոր աշխարհամարտի մը չղթայազերծումը ։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը յայտարարութեան համաձայն, ոստիկանութիւնը ի դերեւ հանած է համայնավարական դաւ մը որ կը ձգտէր բռնի տապալել կառավարութիւնը ։ Մեծաքանակ զէնք եւ ռազմանիւթ ձեռք անցած է եւ դաւադրութեան վարիչները ձերբակալուած են։ Ոստիկանական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ դաւադիրները ցանցեր ունէին ամբողջ երկրին մէջ եւ զէնք ու ռազմանիւթ կը բաժնէին իրենց կուսակիցներուն։ Քննութիւնը կը շարունակուի եւ նոր ձերբակալութեանց կը սպասուի, մասնաւորապէս դաւառի մէջ ։

ԹՈՒՂԹ ՏԱԳՆԱՊԻՆ հետեւանքով, Փարիզի կիսապաշտօնական օրաթերթը, Le Monde, 15 Ֆրանքի բարձրացուց գինը։ (Սպառումը կը հաշուեն 170.000 օրինակ)։ Այս առթիւ տրուած բացատրութեան մը մէջ դիտել կուտայ թէ 10 Ֆրանքի ծախուած տուն 12·69 Ֆրանքի ապրանք կ'ըլլար եւ ծանուցումները չէին կրնար գոցել ամսական բացը։ Միւս օրաթերթերն ալ պիտի բարձրացնեն գիները, սպասելով կառավարութեան որոշման՝ ազգ· նպաստի մասին ։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ, որուն գլուխը կանգնած է Մ· Մ·Իութիւնը, Բ·օր վերջացուց իր աշխատանքները Պերլինի արեւելեան չրջանին մէջ։ Քուէարկուեցան ինը բանաձեւեր օրուան հարցերու մասին ։

Վարդանանց 1500ամեակը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ինչպէս նախօրօք յայտարարած էինք, Մայիս 27ին կիրակի օր Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութիւնը մեծ շուքով պիտի տօնէ Վարդանանց հերոսամարտին 1500ամեակը ։

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այս թուականը։ Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն։ (Վարչական ժողով)

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի
Առաջին շարքը կը սկսի
ՎԵՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՄՆԵՐՈՎ
ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ
Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հետեւեալ թուականներուն ։—
ՄԱՐՏ 3, 6, 10, 13.. 17.. 20, ժամը 21ին։

ՄԱՐՏ 3ի յայտագրին մաս կը կազմեն Պաք, Քուպերէն, Փուրչել, Սքառլաթի, Հենդէլ, Մոցարթ, Պէթհովէն, Վէպէռ, Շուպէրթ, Շուման, Պռամս, Շօփէն, Լիսթ, Ղազարոսեան ։

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք։ Վեց նուագահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով ։

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Օր· եւ Պ· ԱՎԱՃԵԱՆՆԵՐՈՒ կողմէ ։ 3 Մարտ, չարաթ երեկոյ, ժամը 8.45ին, Իէնայի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna ։

1.— Արտասանութիւններ՝ հեղինակ՝ Պ· ԱՎԱՃԵԱՆ կատարուած՝ Օր· ԱՎԱՃԵԱՆի կողմէ

2.— Սէրը տեւականացնելու գաղտնիքը
Դոմէտի 1 արար, հեղինակ՝ Օր· ԱՎԱՃԵԱՆ
Դերակատարներ՝ Օր· եւ Պ· ԱՎԱՃԵԱՆ։

3.— Արայ Գեղեցիկ, դիւցազներգութիւն՝ տաղաչափեալ եւ յանդուր, մէկ արար, հեղինակ՝ Պ· ԱՎԱՃԵԱՆ, դերակատարներ՝ Օր· եւ Պ· ԱՎԱՃԵԱՆ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Պորտոյի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Նիկոլ Աղբալեան մասնաճիւղը, գեղարուեստական ճոխ յայտագրով կը տօնէ Նոր Սերունդի Օրը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերվարականներու սրահը, Սընօն ։

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, նուագ, եւայլն։ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ կը բեմադրուի «ԹԻՒ 5 ՏԵԼԱԴԱՐ» գաւեւոը ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Ֆր· Կ· Հայի Պոմոնի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի, ժամը 15ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին ծնողքներն եւս ։

ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Այրի Տիկին Աբուսեակ Ատոմեան եւ զաւակները, Մարի եւ Սիրան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՐՏԱԻԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆի կսկծալի մահուան առաջին տարելիցի առթիւ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ժամը 11.30ին։ Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Այրի Տիկին Սարգիսեան, զաւակները եւ բոլոր ազգականները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն, Տարօն Սալնոյ Զորի Միութեան, Հ· Ց· Դ· «Վռամեան» ենթակոմիտէին, «Արծիւ» մարզական միութեան, Թաղի ժողովուրդին, գործարանի աշխատանքի ընկերներուն եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, թերթով կամ իրենց նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ հանդուցեալ ՄԱՐԳԱՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի մահուան առթիւ ։

ՔԱՓԷ ԱՐԹԻՒՐ

Քաշուած, բարակ ու մաճուր
Ընտի՛ր, համո՛վ··· անուն տո՛ւր,
Առանց վախի ա՛ռ, կուլ տուր,
Վաճառանիշը՝ մեր ԱՐԹԻՒՐ
Ո՛վ հաստատէ խառնուրդ կայ,
Ցիսուն հազար նուէր կայ ,
Հարիւր պարապ տոպրակին
Շիշ մը օղի նուէր կայ ։
Հասցէն ահա՛, առ պահէ
Շուտով գրէ՛, թող դրկէ՛
ԱՐԹԻՒՐը սուրճին մարքն է
Սուրճն ալ ԱՐԹԻՒՐին փառքն է։

Հասցէ ·— **Boyadjian,** 6 rue L'Escot Romans (Drôme)։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎՆԵՐ
ՌՈՄԱՆ·— 1 Մարտ·— Անդրանիկ խումբի ժողով, հինգշաբթի ։
ԿՐԸՆՈՂԸ·— 2 Մարտ·— Եօթնեղբայրեան ենթ· Ուրբաթ ։
Այս ժողովները տեղի պիտի ունենան ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղիներուն մէջ ։
Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Պիտի զեկուցանէ ընկեր Հ· ՍԷՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ։
ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ·—
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթ· այս չաբաթ ժամը 20.30ին ։
ԱՐԱՄ խումբ, այս կիրակի առաւօտ 10ին ։
ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթ· այս կիր· կէսօրէ վերջ 4ին։
Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կ· ներկայացուցիչը։ Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները ։

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, դըպրոցին սրահը (78 rue Rabelais)։ Կարեւոր •րա – կարգ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Փորթ տ'Իթալիէի չրջանի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի անդրանիկ երեկոյթ – պարահանդէսը, Մարտ 24ին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր· վարչութիւնը կը հրաւիրէ Պանեէոյի, Շավիլի, Առնուվիլի, Ալֆորվիլի, Իսիի եւ Փարիզի մասնաճիւղերու անդամները հանդիպումի, այս չաբաթ ժամը 20ին, 19a rue Caumartin։ Կը դասախօսէ ընկեր Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Նիւթ՝ «Վարդանանց Պատերազմը եւ փետրուարեան Ապստամբութիւնը»։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Ապրիլ 29ին Ֆր· Կապ· Խաչի Օրը, նախաձեռնութեամբ Փարիզի մասնաճիւղին, Cercle Militaireի մէջ ։

ԻՍԻ·— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրմեան սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՊԱՆԵԷՕ·— Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէի հերթական ընդհ· ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, ընկեր Մ· Ալթունեանի բնակարանը ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր· Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի Սէնթ Անդրէ Պար Պէլվիտէրի սրահին մէջ (25 թիւ հանրակառքի վերջին կայարանը)։ Կը հրաւիրուին միութեան արանց ու տիկնանց մասնաճիւղերու բոլոր անդամները անխտիր։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։ Մասնաւորապէս կը հրաւիրուի Տիկին Աչխէն Պօղոսեան ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շատ կարող appieceur մը, (էրիկմարդու) գործի վրայ աշխատելու համար։ Առաջին catégorie , ներկայանալ մօտէլով մը։ Non qualifié s'abstenir ։ Ինչպէս նաեւ երիտասարդ աղջիկ մը retoucheներ կատարելու համար։ Դիմել DERYS, 11 rue Le Marois, Paris (16)։ métro Porte de St. Cloud։

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը մեծ պողոտայի վրայ։ Ունի եօթը սենեակ, 15 մեթր ճակատ, 343 քառակուսի մեթր հող։ Պարտէզով ։ Դիմել Պ· Եղեկիէլեանի, 20 Ave. Pasteur, Իսի լէ Մուլինօ, ամէն օր ժամը վեցէն վերջ։ Մեթրօ Mairie d'Issy։

ՆՐԲԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62

Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կար կարող կարուհիներ իրենց բնակարանին մէջ աշխատելու համար ։

Դիմել՝ Minassian , 32 rue des Annelets, Paris (1), métro Botzaris կամ Jourdain ։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Vendredi 2 MARS 1951 Ուրբաթ 2 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6396–Նոր շրջան թիւ 1807

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԵՐԵՒԱՆի ՄԷՋ ՏԵՂ ՉԿԱՑ»

Ինչպէս տեսաք, հանճարե՛ղ, վերազանցապէս « հայասիրական » ծրագիր մը յղացած էր Ա. Միութիւնը, 1923 Յունուարին .

— Հողամաս մը տրամադրել Տոնի եւ Քուալանի մէջեւ , «հոն փոխադրելու համար մինչեւ 250 հազար հայ գաղթականներ»:

Այս աւետիսը հաղորդելով ժըննեւի մէջ, օտար հայասէրներու , Չիչէրին մեկնումն առեն հետեւեալ պայմանները կը դնէր.—

1. Փոխադրութեան եւ տեղաւորման ծախսերը պէտք է հոգայ միջազգային յանձնաժողով մը, իբրեւ կեդրոն ունենալով Պերլինը կամ Հռոմը :

2. Յանձնաժողովը պիտի երաշխաւորէ թէ «եկող Հայերը հակառուս չեն եւ որեւէ կապ չունին Դաշնակցականներու հետ»:

3. Գաղթականները պէտք է երկրագործ դասակարգէն ըլլան, որպէսզի խազախները չխրտչին:

Հանդուցեալ արտաքին գործավարը ուրիշ հոգեյուզ պատմութիւն մըն ալ փախցուցեր է բերնէն, համաձայն Լէւոն Բաշալեանի օրագրին (1923 Յունուար 28) :

— « Մոսկուայի մէջ ասկից առաջ ալ ուսումնասիրեր էին Հայ Ազգային Տունը —որ ըսել է հայ պետութիւն մը — հիմնել Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, բայց այն եզրակացութեան եկեր էին որ անկարելի է ատիկա»:

Եւ վերջապէս , Չիչէրին այս առթիւ ալ յիշեցուցեր է թէ «երեւանի մէջ տեղ չկայ»:

Զեզի կը թողունք երեւակայել թէ ի՛նչպէս պիտի լուծուէր տարագիր բազմութեանց տեղաւորման խնդիրը, եթէ ազգ. պատուիրակութիւնները ընթացք տուած ըլլային Մոսկուայի հոյակա՛պ ծրագրին :

Լոզանի խորհրդաժողովէն առաջ ալ, 1922ին, Ժընովայի մէջ, Ա. Միութիւնը պարզապէս անտեսական հարց, գաղթականներու տեղաւորման խնդիրը կը նկատէր Հայկական Դատը, նոյն իսկ հայ պատուիրակի մը բերնով :

Եւ երբ Չիչէրին կը պնդէր թէ Երեւանի մէջ տեղ չկայ, գիտէր թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէ : Անհրաժեշտ չէր որ Նանսէնը Հայաստան երթար, ուռզման ծրագիրները քաջալերելու համար :

Այն առեն Մոսկուան սիրակցորդ գործակիցը եւ զինակիցն էր քէմալական Թուրքիոյ, եւ «կոնտրեւոլուցիոնութիւն» կը նկատէր որեւէ խօսք արտասանել հայկական պահանջներու մասին :

Դարձեալ Բաշալեանն է որ կը պատմէ.

— « Հռոմի պալշեվիք տնտեսական միսիոնին պետ Պ. վարովսկի Լոզան եկած է, կ'աշխատի սպառազինել եւ ընդդիմութեան հրաւիրել Թուրքերը, խորհուրդ տալով որ ռեւէ գիջում չընեն, յայտարարելով միաճակամայն թէ եթէ Թուրքերը ստորագրելու ալ ըլլան դաշնագիրը, պալշեվիք – ները պիտի չընդունին զայն» : (Օրագիր , 1922 Նոյ. 23) :

Նոյն օրերուն Վրաստանի ներկայացուցիչը, Մախվանի եւս կը խոստովանէր .

— « Ռուսիա չուզեր բռնի ոյժ գործածել Թուրքիոյ դէմ, որովհետեւ կ'ուզէ զայն գործածել իր համաշխարհային նպատակներուն համար » (1922 Դեկտ. 14) :

Պատմութիւնը չատ աւելի պերճախօս , չախ – չախիչ վկայութիւններ կը պարունակէ Սովետներու այս արիւնազանգ եւ հակայեղափոխական գործակցութեան մասին, որ տեւեց մինչեւ 1945:

Բան մը փոխուա՞ծ է այդ օրերէն ի վեր , Մոսկուայի տեսակէտներուն մէջ :

Իր ուժի զազաթնակէտին հասնելէ վերջ, Ա. Միութիւնը փորձե՞ց մէկ թիզ հող կցել Երեւանի հողային տարածութեան :

Եթէ դժուար էր վերահաստատել 1914ի սահմանները, որո՞ւ հրամանին կը սպասեն, Հայաստանի վերաղարձնելու համար բռնի խլուած եւ դրացիներու նուիրուած հայրենի հողերը, — Նախիջեւան, Ղարաբաղ, Ախալքալաք եւ մնացեալը:

Ի վերջոյ Հայաստանը ճարտարագործական – արհեստանոց եւ հողագործական կոլխո՞զ է, թէ երկիր մը որ կը կարօտի հողային տարածութեան — իր իսկ հողերուն ամբողջացման : Ոչ միայն իրեւ բնական իրաւունք, այլ եւ իբրեւ քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական պահանջ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉ ԳԵՂԵՑԻԿ ՁԵՌՆԱՐԿ

Վերջերս աւետաբեր լուր մը հաղորդուեցաւ Լիբանանէն, միչա Արեւելքէն :

Համազգային ընկերութիւնը ձեռնարկեր է մանկական եւ պատանեկան դրքոյկներու հրատարակութեան : Արդէն հրապարակ ելած են «Արեգ–նաղան» (Ղ. Ալպայեան), թարգմանութիւն մը՝ « Մ'օրը համար» եւ հէքեաթներ «անաղան հեղի – նակներէ, Վրթանէս Փափազեանի "անկութեանս Ցուչերը», Ռոպինսոն Քրիւզօէ (թարգմ. Հ. Ի.) , «Սանասար եւ Բաղդասար» (Կ. Սասունի), Բոլորն ալ ընտիր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ :

Ինչ խօսք որ այս համակրելի ձեռնարկը բոլորս կ'ուրախացնէ : Միչա զանգատած ենք մանկական գրականութեան մը չգոյութենէն, հիացումով եւ նախանձով դիտած , եւրոպական հրատարակութեանց այլազանութիւնը եւ ճոխութիւնը այս ճիւղին մէջ: Եւ չատ անգամ գնած ենք զանազան օտար գիրքեր մեր մանուկներուն համար : Անշուշտ սրտի կսկիծով :

Բազմաթիւ փորձեր եղած են պատերազմէն առաջ, սկսելով Պոլսէն : Պուքրէչի «Մասիս»ներու չարքը, Տոքթ. Ս. Բարսեղեանի «Արփի»ները, յոյսով լեցուցին մեր սիրտերը : Երկուքն ալ ընտրուիլի, գեղեցիկ պատմուածքներով գրքոյկներ էին, որոնց հազուագիւտ օրինակները Ֆրանսա եւս կը ստանար :

Պատերազմը խանգարեց այս անհրաժեշտ ձեռնարկը եւս : Եւ ահա Համազգայինը կուգայ լրացնել այս մեծ պակասը :

Կը մնայ բոլոր գաղութներուն եւ մանաւանդ Համազգայինի մասնաճիւղերուն օգնել թէ ձեռնարկին հրատարակութեան աշխատանքներուն եւ թէ գիրքերուն սպառման :

Փարիզը եւ Մարսէյլն ալ ունին Համազգայինի մասնաճիւղեր որոնք արդէն ձեռնարկած են դասախօսութեանց :

Ընկերութեան մշակութային հանդամանքը կը պարտադրէ խորհիլ նաեւ գալիք սերունդին ազգային եւ հայեցի դաստիարակութեան վրայ: Դպրոցներ (դասընթացքներ) բացողներ չեն պակսիր, դասախօսութիւններ նոյնպէս : Ի՛նչ լաւ պիտի ըլլար որ մեր մասնաճիւղերն ալ իրենց աշխատանքին մէկ մասը յատկացնէին Պէյրութի կեդրոնին այս մանկական եւ պատանեկան դրականութեան ձեռնարկին յաջողութեան :

Դժո՞ւր է քանի մը հարիւր օրինակ ապսպրել եւ տարածել գաղութին մէջ, ուրախացնելով մեր մանուկներն ու պատանիները: ՍՕՍԻ

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ կաթող. պատրիարքութեան ընդհ. փոխանորդը, Սահակ եպիսկ. Կոզեան, Փարիզ հասաւ առջի օր եւ Պէյրութ կը մեկնի այս առաւօտ: Ձեռնադրութիւնը կատարուած էր Պոսթընի մէջ, ի ներկայութեան Վիէննայի Միխիթարեան Միաբանութեան աբբահօր Հ. Մեսրոպ վրդ. Հապղոեանի :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ քաղաքապետութիւնը որոշեց ջնջել ողջ անձերու անունները թաղերու, փողոցներու եւ հանրային հաստատութեանց մէջ: Այս որոշման համաձայն պիտի ջնջուին Իսմէթի, Սաբահաղլուի եւն. անունները հանրային վայրերէ :

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ, Զըրչիլ, ակնարկ մը ուղղած էր Իտալիոյ, խստօրէն քննադատելով է. էթլին: Նախկին վարչապետը առջի օր յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կը բացատրէ թէ երբեք իր միտքէն չէ անցած վիրաւորել Իտալացիները եւ կը ցաւի, եթէ սխալ հասկըցած են :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտին ոճիրներու քննիչ յանձնաժողովը, որ հետապնդումներ կը կատարէ տասը ամիսէ ի վեր, հաստատած է թէ «ստորերկրեայ կառավարութիւն մը» կը գործէ դլխաւոր քաղաքներուն մէջ, սկսելով Նիւ Եորքէն: Այս կառավարութեան անդամները ծանօթ աւազակներ են (կէնկսթըը), ունին իրենց յատուկ օրէնքները ինչպէս Իտալիոյ «Մաֆիա»ն, եւ եթէ չդադրին, կրնան խռովարար կազմակերպութեան մը վերածուիլ եւ խախտել պետութեան հիմքերը: Հրատարակուած տեղեկագրին համաձայն, այս գաղտնի կազմակերպութիւնը տարեկան 200 միլիոն տոլար կը չահի խաղամոլութեան եւ դանազան խաչագողութեանց չնորհիւ:

Դահլիճին հրաժարումը

ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ ԵՆ ՈՐՊԷՍԶԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՐԿԱՐ ՁՏԵՒԻ

Փլեվէնն համաձայնութեան բոլոր միջոցները փորձելէ վերջ, հարկադրուեցաւ դահլիճին հրաժարականը ներկայացնել չորեքշաբթի օր ուշ ատեն :

Ինչպէս կը բացատրեն տեղական թերթերը , ինը յաջորդական քուէարկութիւններէ վերջ հաստատուեցաւ թէ անկարելի է համաձայնութիւն ղոյացնել արմատական եւ ժողովրդական խմբակցութիւններու միջեւ, ընտրական օրէնքի փոփոխութեան մասին : Ամբողջ շաբաթ մը վիճաբանութիւններ կատարուեցան զանազան բանաձեւերու մասին, բայց անօգուտ : Մասնաւորապէս ժողովրդական Շարժումին (M. R. P.) բռնած դիրքը աւելի սրեց մեծամասնութեան պատակտումը :

Բայց եւ այնպէս կը կարծուի թէ ելք մը պիտի գտնուի : Ամէն միջոց ձեռք առնուած է որպէս զի տագնապը երկար չտեւէ, նկատի առնելով ներքին թէ արտաքին հոգեր :

Հանրապետութեան նախագահը անմիջապէս խորհրդակցութեան հրաւիրեց Ազգ. ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին նախագահները , կուսակցութեանց վարիչները եւ նախկին վարչապետներ : Կը կարծուի թէ դարձեալ Պ. Փլեվէնի պիտի յանձնուի նոր դահլիճին կազմութիւնը : Հրաժարեալ կառավարութիւնը գործերը պիտի վարէ մինչեւ տագնապին լուծումը :

Փլեվէնի դահլիճը տեւեց 231 օր : Կազմուած էր փոխադարձ համաձայնութեամբ : Նախարարները ներսն մէջ կային տասը ընկերվարական, ինը ժողովրդական, տասը արմատական, վեց չափաւոր կամ անկախ անդամներ : Արտաքին քաղաքականութեան մէջ բոլորն ալ համաձայն են : Պատակտումը հետեւանք է ընտրական օրէնքի մասին ծագած վէճերու : Բացի համայնավարներէն, բոլորն ալ անհրաժեշտ կը դանեն ներկայ օրէնքին փոփոխումը, բայց չեն կրնար համաձայնիլ նոր օրինագծի մը վրայ : Կառավարութեան վերջին օրինագիծը կը տրամադրէր որ ամէն կուսակցութիւն իր թեկնածուները ներկայացնէ իւրաքանչիւր նահանգի համար եւ երկու քուէարկութիւններ կատարուին : Եթէ որ եւէ ցանկ ստանայ քուէներու կէսէն աւելին , չհաշած պիտի ըլլայ բոլոր աթոռները :

Այս ձեւով փոխուած կ'ըլլար ներկայ դրութիւնը որ հիմնուած է համեմատական սկզբունքին վրայ եւ որուն չնորհիւ համայնավարները մեծամասնութիւն չհաւեցան 1946ին : Նկատելով որ առաջարկուած դրութեամբ ոեւէ կուսակցութիւն դժուար թէ կարենայ չահիլ ձայներու 50 առ հարիւրէն աւելին , նոր օրինագիծը կ'արտօնէր «խնամութիւնները» հաստատել ուրիշ կուսակցութեանց հետ, այսինքն առանձին քուէարկելով հանդերձ , միացնել քուէները, մեծամասնութիւն չահելու համար :

Օրինագիծը երկրորդ քուէարկութիւն մը կը նախատեսէ այն պարագայն երբ առաջինը բացարձակ մեծամասնութիւն չապահովեր ոեւէ կուսակցութեան : Այս պայմանը դրուած է անոր համար որ կարելի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել եւ կարդ մը ցանկեր ետ առնել, ի նպաստ ուրիշներու որոնք յաջողութեան յոյս կը ներշնչեն : Արմատական կուսակցութիւնը, որուն երբեմն 200 ե – րեսփոխանները 40ի իջած են, կը յուսայ առնուազն 80 աթոռ չահիլ, եթէ ընդունուի երկու քուէարկութեան դրութիւնը : Արդ, ժողովրդական Շարժումը ուժգնօրէն կ'ընդդիմանայ այս դրութեան, անդրծնական եւ «անբարոյական» համարելով զայն :

Հակառակ բոլոր դժուարութեանց, լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել, համոզելով արմատականները եւ ընդունելով մէկ քուէարկութեան դրութիւնը: Անշուշտ չատ մը նախարարներ պիտի փոխուին նոր դահլիճին մէջ :

«Դաւաճանը» թակարդը ձգուած

Գաղտնի ճամբաներով Չեխոսլովաքիայէն ժընեւ հասած տեղեկութեանց համաձայն, նախկին արտաքին նախարար Քլեմէնթիս Ճերքակալուած է Փետրուար 4ին, համայնավար կուսակցութեան Փրակայի կեդրոնատեղիին մէջ, ուր հրաւիրուած էր մասնակցելու «տնտեսական կարեւոր խորհրդակցութեան» մը: Կալանաւորը գոց կառքով մը անմիջապէս տարուած է Քոլոտէյչի դըղեակը :

Խորհրդային էնքավէտէի (Չեկա) պետը, Բերիա, վարչապետէն դղեակը հասած է Փետրուար 12ին, երբ արդէն կը չարունակուէր Քլեմէնթիսի հարցաքննութիւնը: Երկու օր հոն մնալէ վերջ մեկնած է Պերլին: Փրակա եկած եւ Փետրուար 20ին, համայնավար կուսակցութեան գործադիր մարմնի նիստին մասնակցած է նաեւ Պոլիտբիւրոյի անդամներէն Մալէնքով, որ խստօրէն քննա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

ՄՄԲ.— Պուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնակիցը, «*Ազմենիա*» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ 1950ի գրական գործունէութեան մասին, մասնաւոր խմբագրականի մը մէջ.—

... Հակառակ հայ գրողին աննպաստ պայմաններուն, հակառակ առօրեայով կլանուած մեր զանգուածներուն՝ գրականութեան հանդէպ ցոյց տուած անտարբերը վերաբերումին, հպարտանքով պիտի յայտարարենք, որ հայ միտքը չէ դադրած բնաւ ստեղծագործելէ :

Իր արիւնով յղացուած մտքի չքեղութիւնները թուղթին յանձնելէ եառ, Սփիւռքի հայ գրողը մտածած է տեսնել անոնց հրատարակութիւնը նոյնպէս :

Այս հոգեկան զոհունակութեան համար անի – կա եղած է յանձնառու ամէն տեսակ ղրկանքի :

Պատմութիւնն է ասիկա հայ գրողներու մե – ծագոյն մասին :

Հակառակ յիշուած աննպաստ պայմաններուն, 1950ը եղաւ գրաձեալ գրական տեսակէտով բե – ղուն տարի մը:

Բեղուն թէ՛ քանակով եւ թէ՛ որակով :

Հայ միտքը տեւականապէս չարունակեց ըս – տեղծագործել եւ արտադրել :

Վիպական, թատերական, բանաստեղծական, պատմական, հասարակագիտական, յուշագրա – կան եւ մանկավարժական հրատարակութիւննե – րու առատ հունձք մը ղարձաւ սեփականութիւնը սահող տարեշրջանին :

Այսպէս, Ֆրանսայի մէջ լոյս տեսաւ Նչան Պէչիկթաշլեանի «Գրիգոր Նարեկացի» եւ «Մխթար Բ.» անունով թատերախաղը: Շաւարշ Նարդունի, իր աչքերուն առողջութիւնը վերագտած, արդէն մոռցած ըլլալ կը թուի իրեն տրուած պատուէր – ները եւ լծուած է հերկլեան աշխատանքի մը. իր « Ջրվէժ » հատորէն եառ խօսքը կայ «Վարդա – մատեանին»: Զօպանեան 65ամեայ յոբելեանին առթիւ հրատարակեց իր «Բանաստեղծութիւննե – րը», Փիէռ Քիեռի յառաջաբանով: Թէպէտ Ֆը – րանսերէն լեզուով՝ բայց հայ պատմութեան մա – սին գրուած ստուար հատորով մը երեւան եկաւ Հրանտ Փաստրմաճեան, ու հետաքրքրութիւն չարժեց իր չուրջ: Նոր լոյս տեսաւ Փարիզի մէջ Լեւոն Լանիսի «Հող Դար » բանաստեղծութեանց հատորը: Հայ գրագէտներու Ընկերակցութեան ջանքերով վերհրատարակուեցան Գարեգին Սրբ. Սրուանձտեանցի « Համով Հոտով »ի երկու հա – տորները: Ցետ մահու լոյս տեսաւ Պետրոս Տօնա – պետեանի՝ «Հայաստան եւ Հայ Ժողովուրդը դա – րերի միջոցով» Բ. հատորը:

Մ. Նահանգներու մէջ գրական չարժումը մը – նաց գարձեալ իր նախկին թափին մէջ: Կանոնա – ւորապէս լոյս տեսաւ «Հայրենիք» ամսաթերթը, իսկ իր տպարանէն՝ Կոմսի «Ցուշեր»ու Ա. հատո – րը 600 էջնոց գործ մը: Ս. Վրացեանի խմբագրու – թեամբ՝ «Հ. Ց. Դ. Դաշնակցութեան Վաթսունամ – եակը», Հ. Ց. Դ. Բիւրոյի՝ չուրջ 700 էջնոց եւ 100 ընտիր նկարներով «Ցուշապատումը», գարձ – եալ Ս. Վ.ի խմբագրութեամբ: Նոյն տպարանէն լոյս տեսան Ա. Ահարոնեանի «Ժողովածու Երկե – րի»ի կարգ մը հատորները եւ Արամ Հայկազի՝ «Ցեղին Ձայնը»:

Գարձեալ Մ. Նահանգներու մէջ լոյս տեսաւ Սուրէն Մանուէլեանի «Արգաւանդ Ակօսները» , «Նոր Գիր»ի վերջին բացառիկը, նուիրուած « Թլկատինցի »ի: Զաւէն Սիւրմէլեանին « Լոյս Զուարթ » քերթուածներու Բ. տպագրութիւնը, Վահան Թէքէեանի նամակներով միասին :

Եգիպտոսի մէջ գրական աշխատանքները ըստ առջնոյն չարունակուեցան: « Ցուսաբեր » գար – ձաւ առանցքը քաղաքական չարժումը մեկնաբա – նղ դէպքերուն: Իր տպարանէն լոյս տեսան վեր – ստարակութիւնը փրոֆ. Ե. Տ. Մինասեանի՝ Ե – ղիշէի «Վարդանանց պատմութիւնը» աշխարհա – բար, Վահան Նաւասարդեանի՝ «Գաղափարների Ոգին», Մ. Վարանդեանի՝ «Հ. Ց. Դաշնակցու – թեան պատմութիւն»ի Բ. հատորը, Գ. Լազեանի՝ « Ցեղափոխական դէմքեր»ու Բ. հատորը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան վաթսունամեակի առիթով «Ցու – սաբեր»ի մեծադիր 80 էջնոց բացառիկը, հետա – քրքրական բովանդակութեամբ :

Գրական իր խանդավառ վաստակով Լիբանան մնաց Միջին Արեւելքի բարախող սիրտը : Հոն լոյս տեսաւ Կոմսի «Ժոնարհ Հերոսներ»ու Բ. չար – դը , Գ. Իփէկեանի կազմած համաղգայինի «Ո – րացոյց – Տարեցոյց»ը: Մ. Իշխան տուաւ «Կեանք եւ Երազ» իր դեղեցիկ քերթողական հատորը , Կարօ Սասունի՝ «Հայ Գրականութիւն» (առաջին հատորը), Բիւզանդ Եղիայեան՝ իր «Սփիւռք» , պատմուածքներուն առաջին չարքը, 350 էջնոց հատոր մը:

Պարսկաստանի մէջ գրական նոր չարժում մը ծայր տալ սկսաւ: Արդէն կանոնաւոր կերպով լոյս կը տեսնեն «Արփի», «Արմենուհի» ամսաթեր – թերը եւ «Ցախաւել» երգիծաթերթը: «Երօս» հը – րատարակչականը տուաւ գրական վտիտ հաւա – քածոյ մը :

Ամէնքի մէջ՝ թարգմանութեամբ վաղդէն ե – սայեանի՝ լոյս տեսաւ հելլէն բանաստեղծու – թեան գեղեցիկ մէկ հաւաքածոն՝ «Հելլենական Քնարը»:

Վենետիկի Ս. Ղազարու վանքէն կանոնաւոր – օրէն լոյս կը տեսնէ «Բազմավէպ»ը: Ցիշատակու – թեան արժանի է «Գեղունի»ի ներկայ տարուան բացառիկը :

Ս. Ղազարու տպարանէն լոյս տեսաւ Արամա – յիս Սրապեանի «Հանդիպումներ Մուսային հետ » բանաստեղծական չքեղ հատորը եւ հանդուցեալ Վահան Մինախորեանի ցնցող՝ «1915»ը:

Նախաձեռնութեամբ Գարեգին արք. Խաչա – տուրեանի, Պ. Այրէսի մէջ վերհրատարակուեցաւ Մաղաքիա արք. Օրմանեանի «Հայ Եկեղեցին» արժէքաւոր դործը, եւն. :

«Հանդէս Ամսօրեայ»ի 4—12 միացեալ թիւե – րու պատկառելի վաստակը, համեմուած յատկա – պէս Հ. Ն. Ակինեանի անխոնջ վաստակով, Մխի – թար Աբբահօր մահուան 200րդ տարեդարձին ա – ռիթով, կը մնայ դնահատելի ձեռնարկ :

Հայ գրական քրտինքին կարեւոր մէկ մասը կը մնայ ցրուած սակայն գարձեալ թերթերու եւ ամսագրերու մէջ: Ան հարստութիւնը կը կազմէ 1950ի հայ ստեղծագործական ճիգին, որուն նը – պաստը հատորի ձեւով փափաքելի է որ երջանիկ օր մը մատուցուի ժողովուրդին :

Ոսկիին հետ պղինձը, յիշուած կամ չյիշա – տակուած գրական հունձքին, գարձաւ ժառան – գութիւնը սահող տարիին: Անսովոր կամ զարմա – նալի ոչինչ կայ ատոր մէջ. այդպէս եղած է հի – նէն ի վեր ու այդպէս ալ պիտի չարունակուի այ – սուհետեւ :

Բաւական է որ հայ մտքը յողնիլ ու սպառիլ չի գիտեր: Հակառակ աննպաստ պայմաններուն, ան կը չարունակէ ճառագայթել ամէն կողմ :

Տարբեր պիտի ըլլար անտարակոյս իր չողն ու ազդեցութիւնը, եթէ երբեք մեր զանգուածնե – րը գլանային ընել համապատասխան ընդունելու – թիւն անոր :

Ազդ մը մեծ է եւ արժէքաւոր իր մշակոյթով: Գուրգուրանք ուրեմն մեր մշակոյթի պահակնե – րուն վրայ ու կանդնինք զօրավիղ անոնց :

Ծագէ ծագ Սփիւռքի մէջ, հայ մտքը պէտք ունի մեր զանգուածներուն, այլ մանաւանդ գրա – կանութեան հաւատաւոր քուրմերու դուրգուրան – քին :

Անոնց համակրանքին մէջ միայն պիտի ծլար – ձակի վաղուան մեր հզօր ու մեծ արուեստը :

Մաղթենք, որ 1951 տարեշրջանը ըլլայ նաեւ այս տեսակէտով բարենպաստ տարի մը մեր գրա – կանութեան համար :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ազատ Սլաւներու ըմբոստացումը «երէց եղբօր» դէմ

Եուկոսլաւիա պայքար կը մղէ այսօր ոչ մի – այն կոմինֆորմեան բոլշեւիզմին դէմ, այլեւ այն դաղափարին դէմ, թէ սլաւական բոլոր երկիրնե – րը պէտք է միանան ռուս «երէց եղբօր» հովանա – ւորութեան տակ :

Ներ քանի մը տարիներ առաջ, Թիթոյական Եուկոսլաւիան ալ համասլաւական դաղափարին կը ծառայէր հոգւով – սրտով: Արդարեւ, ոչ մէկ սլաւական երկիր, ռուսաստէր կամ համասլաւական դաղափարին հաւատարիմ կրնար նկատուիլ այն – քան, որքան Սերպերէ, Խրուաթներէ, Սլովէննե – րէ, Մոնթէնեկրոցիներէ եւ Մակեդոնացիներէ բաղկացած եուկոսլաւ դաշնակցային հանրապե – տութիւնը: Կարմիր պլոկին ունեցող համասլա – ւական մեծ համաժողով մը դումարուեցաւ Պել – կրատի մէջ, 1946ի վերջերը: Բոլոր սլաւ երկիր – ներէն պատուիրակութիւններ հաւաքուած էին Պելկրատի «Մոսկուա» ընդարձակ պանդոկին մէջ եւ ասիկա, այն ատեն, մեծ պատիւ մը կը նկատուէր Եուկոսլաւիոյ համար :

Այսօր, հազիւ քանի մը տարի անց, ճօճանա – կը հակած է բոլորովին հակառակ ուղղութեամբ եւ Եուկոսլաւիա կը ներկայանայ ոչ միայն հակա – ռուս, այլեւ հակասլաւ պետութիւն մը: Կարճ ժամանակի մը մէջ Մոսկուա այնպէս մը ըրաւ, որ Եւրոպայի երրորդ սլաւ պետութիւնը (Ռուսիայէն եւ Լեհաստանէն վերջ) պաղի իրմէ եւ մերժէ ճանչնալ իր «երէց եղբօր» հանդամանքը: Այսօր արդէն բացէ ի բաց կը խօսուի այն վայրագու – թեանց մասին, զորս ռուս զօրամասերը ի դործ դրին Եուկոսլաւիոյ մէջ, գերմանական բանակնե – րու քաշուելէն վերջ:

Մոնթէնեկրոյի խորհրդարանին երեսփոխան – ներէն Ռատովան Լալիչ, որ միեւնոյն ատեն ռու – սական դրականութեան դասախօսն է Պելկրատի համալսարանին մէջ, հետեւեալ արտայայտու – թիւններով կը մօտենայ համասլաւական հարցին.—

« Ի՞նչ մնաց մեր սլաւական եւ ռուսասիրա – կան զգացումներէն: Մենք կը համակրինք խոր – հրդային դրաման տակ դտնուող սլաւական ազդե – րուն: Կը համակրինք լեհ ժողովուրդին, որ «երէց եղբօր» ճանկերուն մէջ կը մնայ եւ որ կը կառա – վարուի դահիճ Մուրավիէվի արժանի յօրդոր եւ խորհրդային ընդհ. կառավարիչ զօր. Ռոքոսովս – քիի կողմէ :

« Մենք կը զդանք ողբերդութիւնը յառաջ – դիմական ու քաղաքակիրթ Չեխոսլովաքիոյ, որ ռուս սատրապներու դերին է այսօր: Ու կը ցա – ւինք ճակատագրին համար պուլկար ժողովուր – դին, որ կը հեծէ Ռուսերու նչանակած կառավա – րիչ Չէրվենկովի ծանր մոյկերուն տակ :

« Սլաւական միասնականութեան քաղաքակա – նութիւնը անդառնալի անցեալին կը պատկանի : Իրական ոչ մէկ հիմ գոյութիւն ունի այլեւս միա – ցնելու սլաւ ժողովուրդը սլաւական համերաչխու – թեան դրօշին տակ, որովհետեւ Ռուսերը քանդե – ցին այդ համերաչխութիւնը: Սլաւ ժողովուրդնե – րը վտանդուած չեն այսօր ուղղակի որեւէ ոչ – սլաւ աչխարհակալի կողմէ: Այդ վտանդը կուդայ միայն Ռուսիայէն»:

Ուրեմն այսպէս: Թիթօ – Մթալին պառակ – տումը, Եուկոսլաւիան հեռացուցած է ոչ միայն Մոսկուայէն կապուած համայնավարներէն , այլ – եւ սլաւական աչխարհէն: Ու կը թուի թէ Թիթօ ամէն ճիգ ի դործ կը դնէ, որպէսզի Եուկոսլաւիոյ Սլաւները մոռնան սլաւական վազեմի կարօտախ – տը :

Թիթոյի երկրապործական նախարարը, Պ. Միյալջօ Թոտորովիչն ալ, ուրիչ հարցերու կար – դին, իր մէկ ճառով կ'անդրադառնայ սլաւական հարցին: « Ղեկավար ազդ»ի կամ «երէց եղբօր» մասին խորհրդային տեսութիւնները, կ'ըսէ, ո – չինչով կը տարբերին «Հէրէնֆօլք»ի (ազնուական ժողովուրդի) հիթլերական ցեղապաչտ տեսութե – նէն : Տարբերութիւնը այն է, որ խորհրդային տեսութիւնները, իրենց էութիւնը կը ծածկեն Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան վարագոյրին ետեւը»:

Պ. Թոտորովիչ, ուրիչ մեղքեր ալ կը բարդէ խորհրդային ղեկավարութեան վրայ: «Մոս – կուայի վարիչները լքեցին ազդերու ինքնորոշման ու հաւասարութեան մասին Լենինեան սկզբունք – ները եւ իրենց ամբողջ գործունէութիւնը յարե – ցին՝ Ռուսական Մեծ Պետութեան բաղձանքները իրականացնելու համար»:

Ասկէ զատ, Սովետները, իրենց տիրապետա – կան չահերուն համար, ինքնասպանութեան պա – տերազմի կը մղեն ուրիչ ազդեր եւ ուրիչ երկիր – ներու համայնավար կուսակցութիւնները կը վե – բածեն ռուսական գործակալութեանց, չնայելով աչխարհը ազդեցութեան գօտիներու բաժնել :

Խորհրդային կառավարութիւնը կը հետապնդ – դ նաեւ ուրիչները իրեն ենթարկելու եւ տնտե – սապէս քամելու քաղաքականութիւնը: Այսպէսով, արեւելեան Եւրոպայի երկիրները գարձած են Խ. Միութենէն կախում ունեցող կիսագաղթավայ – րեր :

« Խորհրդային յարձակողական ձգտումները, դասական հին աչխարհակալութենէն կը տարբե – րին միայն անով, որ ոսկեղօծուած են մարքսեան ոճաբանութիւններով: Այս պատճառով, անոնք այսօր աւելի հրէչային են ու վտանգաւոր եւ հի – ասթափութիւն կը պատճառեն աչխարհի այն մի – լիոնաւոր աչխատաւորներուն, որոնք, իրաւամբ , իրենց ամբողջ յոյսը դրած են ընկերվարութեան վրայ» :

Ու վերջապէս, Խ. Միութեան տիրապետական ախորժակները միջազգային յարաբերութեանց մէջ, սերտօրէն կապուած են այդ երկրի ներքին ալարմաններուն հետ :

Եղրակացնելով, Պ. Թոտորովիչ յայտարա – րեց, թէ եուկոսլաւ համայնավարներն են այսօր Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան հարազատ ժա – ռանգորդները: Եուկոսլաւիա, իր արտաքին քա – ղաքականութեամբ կը հետապնդէ արդար ու հա – ւասար յարաբերութիւններ եւ համագործակցու – թիւն բոլոր ազդերու հետ, մեծ ըլլան անոնք թէ փոքր, զարդացած կամ յետամնաց :

Թ. Ա. Թ.

ԱՆԳԱՐԱ. հասած է Պ. Տրիւ Փիրսըն, ամերի – կացի աչխարհահռչակ հրապարակագիրը եւ ան – թելի խօսնակը, որ կ'աչխատակցի հարիւրաւոր թերթերու եւ որ վարպետ մըն է չռնդալից լուրե – րու: Պիտի այցելէ «արեւելեան նահանգները» եւ մասնաւորապէս Էրզրում :

Ամուսնալուծումներու հարցը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եթէ խղճամտօրէն ուսումնասիրենք մեր չըրջապատը, պիտի տեսնենք, անթիւ ու անհամար, երիտասարդ կիներ, որոնք իրենց պարզ բանուոր կամ համեստ պաշտօնեայ ամուսնոյն հետ, սիրով կը տանին կեանքի դժուարին բեռը, կ'աշխատին չէնցնել իրենց ընտանիքին բոյնը :

Կինը երջանկացնել գիտցողը, Եւրոպայէն Հալիքի կ'երթայ : Իսկ ան որ չի գիտեր երջանկացնել, տունը դժոխքի կը վերածէ :

Արդի կինը, աստիճանաբար կը լքէ իր ամուսինը :

Հարիւրին 90 այրերն են որ կը խախտեն ընտանեկան ներդաշնակութիւնը :

Կինը իր ամուսնոյն առաջին սայթաքումին չի հաւատար, եւ կամ հաւատալ չուզեր :

Երկրորդ սայթաքումին, նախ կ'ապշի, ապա կը զայրանայ , բայց եւ կը նեբէ :

Երրորդ սայթաքումէն վերջն է որ իր սէրը կը թուլնայ ու աստիճանաբար կ'անհետանայ :

Իր կոչումին գիտակից այր մարդը, իր ընտանեկան յարկին, իր զաւակներուն սիրոյն կը զոհաբերայ սայթաքումէ. հակառակ պարագային, խզումը անխուսափելի է :

Ընտանեկան յարկը աստիճան չի ճանչնար :

Պարզ բանուորի մը ընտանեկան յարկը, հաւասար է հարուստի մը, մեծահարուստի մը, նոյն իսկ թագաւորի մը ընտանեկան յարկին :

Ձմարիտ սէրը, հարստութեան գիրք չի ճանչնար :

Կինը կը սիրէ իր ամուսինը, որովհետեւ սիրելու պէտքը իր մէջ աւելի զօրաւոր է քան այր մարդուն մէջ :

Ցաճախ կինը կը սիրէ առանց գիտնալու թէ ինչու :

Կիները մեծ մասով իրենց ամուսինը բարոյապէս լքելէ, այսինքն սիրել դադրելէ վերջն ալ, իրենց ընտանեկան յարկին, եւ զաւակներուն սիրոյն, կը չարունակեն ամուսնական կեանքը :

Եթէ անտարբեր ամուսինը չարունակէ իր յիմարութիւնները, կինը կը լքէ զայն նաեւ տնտեսապէս :

Այդ պարագային, այր մարդու տգնաչան աշխատանքը, ֆիզիքական յոգնութիւնները, խնայողութիւններն ու բոլոր տեսակի անտեսութիւնները, կնոջ համար, կը դառնան անարժէք :

Կինը կը դառնայ ամուսնոյն հանդէպ ան խիղճ, չոայլ, անհոգ, կը մտածէ.—

Քանի որ ամուսնոյս հարստութիւնը, եւ կամ աշխատավարձը, ինծի եւ իմ զաւակներուս համար չեն, եւ ուրիշներ կան մէջտեղը, այլեւս ինչո՞ւ , ի՞նչ կ'արժէ այս կեանքը :

Ի վերջոյ բարոյապէս լքուած ամուսինը, կը լքուի նաեւ նիւթապէս, այսինքն տնտեսապէս :

Այլեւս այդ կարգի ամուսիններու համար, սէր ու տնտեսութիւն գոյութիւն չունի : Իր ընտանեկան յարկը, երեք չորրորդով քայքայուած է :

Անչուշտ ամէն բան կորսուած չէ, կարելի է դարման մը գտնել, եթէ ամուսինը սթափի :

Միշտ ալ ընտանիքներ պիտի կազմուին ու պիտի քայքայուին, հակառակ մեր բոլորի կամքին :

Ու այս քայքայումները չատնալով ու բազմանալով, պիտի փլցնեն նաեւ ընկերային կարգուսարքը :

Դժբախտաբար եկեղեցին չկրցաւ լիովին կատարել իր դերը :

Երկրի վրայ չինեց, չքեղ ու հոյակապ եկեղեցիներ, կազմակերպեց վայելուն արարողութիւններ, բայց եւ չկրցաւ մարդոց սրտին մէջ փոքր տաճար մը իսկ կանգնել :

Քրիստոս քարոզեց սէր, նուիրում, եղբայրութիւն, ողորմածութիւն, բայց մարդը մնաց ագահ, ինքնասէր, ցուցամոլ, արիւնածարաւ :

Սուտն ու կեղծիքը, զրպարտութիւնն ու քինախնդրութիւնը չարունակեցին մնալ մարդկային «առաքինութիւններ» :

Զարակամ մարդիկ, քաջալերուած կղերին ապականութենէն եւ անճարակութիւններէն, կրօնը դարձուցին չահադործումի նիւթ :

Մաղթենք որ աղէտներէն հասունցած Եւրոպան, սթափելով, ստեղծէ այնպիսի քաղաքակրթութիւն մը, որ սանձէ մարդկային կիրքերը, ի խնդիր անհատական եւ հաւաքական բարօրութեան :

ՎԱՀԱԳՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՏՒՍԻՆ, 25 փետրուար.— Այսօր, կիրակի առաւտան ժամը 8ին մեր կրտսերներուն խումբը փոն ը Շէրիւ գացած էր, մրցելու համար տեղական խումբին կրտսերներուն դէմ : Ժամը 10ին կը սկսի խաղը, մեր յարձակողականով : Ղազէրեան Ա. Սարգիսեան Յ. դեղեցիկ փասերով կը մօտենան հակառակորդի բերդին, բայց ի զուր : Վառանեան վերջապէս կը յաջողի կէտ մը չահիլ : Հակառակորդը անհրաւաբարխաղը կը հաւասարեցնէ :Այսպէս դնդակը տարուբերը, խաղը կը վերջանայ հաւասար :

Նոյն պահուն տեղի կ'ունենար մեր պատանիներու 11րդ ախոյենական մրցումը ընդդէմ Lyonի Racing Clubի պատանիներու : Հազիւ քառորդ անցած, հակառակորդը կը նչանակէ առաջին կէտը : Մերոնք առանց յուսահատելու չարունակեցին խաղը : Յանկարծ փէնալթի մը սուլեց դատաւորը եւ մեր յառաջապահ Վարդգէսի ուժգին մէկ հարուածը խաղը հաւասարեցուց : Հակառակորդը փորձեց ապելի վայրագ խաղալ, բայց դատաւորը կարգի հրաւիրեց : Աւետեան նչանակեց 2րդ կէտը, ապչութեան մատնելով, հակառակորդը : Ամճեանի մէկ դեղեցիկ փասով կրկին Աւետեան նչանակեց 3րդ յաղթական կէտը, խաղը վերջացաւ մեր պատանիներու յաղթութեամբ 3—1 : Բոլոր խաղացողներն ալ գովելի են :

Կէսօրէն վերջ ժամը 3ին տեղի ունեցաւ մեր պահեստին եւ Փիէռ Պէնէթի պահեստին միջեւ : Ժամը 3ին քառորդ մնացած հակառակորդը կազմ ու պատրաստ դաշտ իջաւ, իսկ մերոնք հազիւ հինդ հոգի ներկայ էին, առանց վարիչի : Եթէ կ'ուզենք որ մեր պահեստին չահի յաղթանակները, պատասխանատու վարիչները պէտք է ըմբռնենիրենցդերը, գարդի համար չէ որ վարիչ կ'ընտրուին : Պաշտօնական դատաւորին երկու անգամ սուլելէն վերջ, հազիւ հինը հոգի կրցան դաշտ ելլել :

Ժամը 3.10ին խաղը սկսաւ : Առաջին առիթով մերինները կը չահին կէտ մը : Դժուար էր հակառակորդին վայրէջքները : Մեր վերջապահին սխալէն օգտուելով հակառակորդին յառաջապահը կը չահի կէտ մը, հաւասար արդիւնքով : Խաղը չարունակուելէ վերջ հակառակորդը կը չահի 2րդ յաղթական կէտը, ու խաղը կը վերջանայ մեր պարտութեամբ 2—1 :

Կէս օրէ վերջ կրկին Ա. խումբը կը մեկնի Neuville, մրցելու համար տեղական խումբին դէմ, որ մեր դասակարգին ամենազօրաւորն է, եւ որ եղանակի սկզբնաւորութեան մեզ պարտութեան մատնած էր 4—3 : Հակառակորդը չատ վստահօրէն դաշտ իջաւ : Մեր վերջապահը կը բացակայէր : Ճարահատ 10 հոգիով, սկսանք խաղը : Մեր տղաքը այս եղանակին առաջին անգամն է որ այսպէս արիւթար կը խաղան, մէկտ ծափեր խլելով : Մեր ճկուն ու ճարպիկ Սիմոնեան Ժ. Արամի դեղեցիկ փասով կը նչանակուի Ա. կէտը : Հակառակորդին արագաչարժ յառաջապահները ետ կը մղուին Մինասեանի, ու վերջապահներու կողմէ, Քօռանեանի մէկ փասով Սիմոնեան նչանակեց 2րդ կէտը , Սիմոնեան հակառակ սեղմուած ըլլալուն 3 հոգիէ, սողոսկելով նչանակեց 3րդ կէտը : Կիսախաղին Ֆրանսացիները սկսան պաշտպանողական խաղալ եւ մերիններն հազիւ կրցան կէտ մը չահիլ : 4րդ կէտը նչանակեց նոյնպէս Սիմոնեան, հակառակորդը վերջին վայրկեանին կրցաւ չահիլ մի այն մէկ կէտ : Խաղը վերջացաւ 4—1 մեր յաղթութեամբ : Մեր խաղացողները հիւրասիրուեցան վարիչներու կողմէ չամփանիայով : — ԼԻՏԵՍ

13.000 ՈՍԿԻ «ՊՆԱԿ ՄԸ ԿԵՐԱԿՈՒՐ»Ի ՀԱՄԱՐ

Պէյրութէն մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Երէկ կիրակի, 25 փետր. տեղի ունեցաւ Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի (Կ. Խաչ) Շրջ. վարչութեան կազմակերպած «Պնակ մը կերակուր»ին հանդանակութիւնը :

Զանազան յանձնախումբեր չրջեցան Պէյրութի բոլոր թաղամասերը, գարկին ամէն Հայու դուռ, առին ունեւորէն եւ չքաւորէն եւ մէկ օրուան մէջ հաւաքեցին մօտ 13.000 լ. ոսկի : (Աւելի քան 1.300.000 ֆրանք) : Հանդանակութիւնը կը չարունակուի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՕՐԱՑՈՑՑ – ՏԱՐԵՑՈՑՑ, 1951 : Աւելի քան 400 մեծադիր էջ, պատմական եւ գրական ճոխ բովանդակութեամբ : Կը պարունակէ նաեւ, իբրեւ յաւելուած, Սիամանթոյի Հայորդիները, Ա. Բ. եւ Գ. չարք : Կազմեց՝ Գասպար Իփէկեան : Հրատ. Համազգային ընկերութեան, Պէյրութ : Գին տասը չիլին : Հասցէ.— 127 rue Wadi Abou Djémil, Beyrouth (Liban) :

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ԵԻ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ յարաբերութեանց մասին խօսելով, Պելժիոյ նախկին վարչապետը, Պ. Սփաք, յայտարարեց թէ «փոխադարձ» անհասկացողութեան լայն փոս մը բացուած է երկու աշխարհամասերուն միջեւ, ինչ որ չափազանց վտանգաւոր է : Ինծի համար ամենամեծ հարցն է այս, տարուան սկիզբը : Եթէ այս չկամութիւնը սաստկանայ, աղէտի մը պիտի յանգի» :

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Պատուեցի տոմսակը սաւառնակին որ կը մեկնէր յաջորդ առաւօտ : Պանդոկ վերադարձայ, յոգնութենէս մեռած էի : Պաղ լոգանք մը ըրի, որովհետեւ պէտք ունէի մտքիս պայծառութեան : Հեռաձայնը հնչեց : Ջեռք առի ընկալուչը : Թաց էի տակաւին : Իմացայ ձայն մը, անգլիերէնն կը խօսէին :

— Ո՞վ կը խօսի :

— Այստեղ Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանատունը, պատեհութիւն մը կը ներկայացնենք ձեզի, եթէ Պերլին երթաք պիտի գնդակահարուիք : Եթէ մեզի դաք, պիտի փրկուիք ձեր ընտանիքով միասին : Ուրեմն այո՞ :

Պատասխանեցի.— « Բացարձակապէս անկարելի է» եւ գոցեցի հեռաձայնը :

Հաղուեցայ· քնանալու մասին չէի մտածեր այլեւս, հեռաձայնի գնդակը ընդոստ ուռքի հանեց զիս : Իմացայ ուրիչ ձայն մը : Այս անգամ պերմաներէն կը խօսէին, բայց չարդ ու փչուր անելով զայն :

— Անխելքութիւն է ինչ որ կ'ընէք : Լաւ մտածեցէք անդառնալի որոշում մը տալէ առաջ : Անգլիացիները ձեր թշնամիներն են, բայց մարդասէր են : Դեսպանատուն եկէք վաղը առաւօտ, ոչ, այսօր իսկ, եւ խօսեցէք այս խնդրին մասին պարոն ...ին հետ :

Ձայնը անուն մը կուտար :

Թշնամին կ'ուզէր աւելի մարդկային ձեւով վարուիլ քան իմ հայրենիքս : Խնդիրը այդ աստիճանին հասած էր ուրեմն :

Ամբողջ մարմնովս կը դողայի գործիքը դոցելու առեն : Բայց հեռաձայնը հնչեց երրորդ անգամ ըլլալով .

— Այստեղ Տոքթ. Փ., կը ճանչնա՞ք զիս :

Իմ նահանդէս հայրենակիցմըն էր, միայն տեսած էի զինքը :

— Կը ճանչնամ ձեզ եւ կը խօսիմ ձեզի հետ, որովհետեւ նոյն չրջանէն ենք : Առաջարկ մը ունիմ ձեզի, այո, նոր առաջարկ մը, որ կրնայ փրկել ձեզ : Հակառակ ձեր րրածին, ձեր անձին համար վախնալու պէտք չունիք : Շանօթ է որ խղճմտութեամբ կը կատարէք ձեր գործը եւ ոխ չեն կապած այստեղ ձեզի դէմ :

« Կրնա՞նք հանդիպում մը ունենալ ձեզի հետ այս իրիկուն իսկ : Պիտի բացատրեմ ձեզի ամէն բան : Երկար ատենէ ի վեր արդէն անցած եմ ես մեւս կողմը : Կ'առաջարկեմ որ անդլիական դեսպանատուն գաք, ի՞նչ կ'րսէք :

— Շնորհակալ եմ ձեր առաջարկին համար, Տոքթ. Փ... : Բայց հաւատացէք որ անկարելի է : Գործնական պատճառներ կան, որոնք արդելք կը հանդիսանան : Ամբողջ ընտանիքս Գերմանիա կը գտնուի : Բայց թեբեւս ատոնք վճռական պատճառներ չեն :

Մարդ չի կրնար խոյս տալ, երբ այսքան դէշ է կացութիւնը, կը հասկնա՞ք :

— Բնականաբար կը հասկնամ ձեզ, բայց խորհեցէք ձեր ապագային, ձեր զաւակներուն վրայ զոր այնքան կը սիրէք· մի՛ակ բախտ մը կը ներկայանայ ձեզի, նման առիթ մը պիտի չգտնէք երբեք :

« Երբ պատերազմը վերջանայ, պէտք պիտի ըլլայ որ հաչիւ տաք··· բայց սպառնալիք մը մի նկատէք այս, աւելցուց աճապարանքով :

— Ոչ, Տոքթ. Փ··· իսկապէս անկարելի է . չնորհակալ եմ :

Գոցեցի հեռաձայնը եւ վազելով վար իջայ սանդուղներէն : Շրջափակին մէջ տեսայ քանի մը հոգի, որոնք հետաքրքրութեամբ ինծի կը նայէին կարծես : Ջէի ճանչնար զանոնք : Արդեօք այս մարդի՞կը հեռաձայնած էին ինծի :

Անցայ անոնց առջեւէն եւ մտայ պանդոկին հեռաձայնի կեդրոնը :

— Սենեակիս հետ ամէն հաղորդակցութիւն կտրեցէք այսօր, քնանալ կ'ուզեմ :

Տասը Թրքական ոսկի դրի հեռաձայնի աղջկան սեղանին վրայ եւ ան դլխով հաւանութիւն յայտնեց :

Ելայ վեր եւ երկրորդ անգամ ըլլալով հանուեցայ, ինչպէս, դարձեալ հեռաձայնը :

Պէ՞տք էր բանալ : Զանգակը չէր դադրեր հընչելէ : Առի ընկալուչը :

(Շար.)

դատած է՝ Չեխոսլովաքիոյ կողմէ Ե. Միութեան յանձնուած արտադրութեանց անբաւարարութիւնը, ապահովութեան միջոցներու տկարութիւնը եւ չեխոսլովաքեան բանակի սպաներուն սակաւութիւնը :

Տակաւին չէ որոշուած, թէ երբ տեղի պիտի ունենայ Բլեմենթիսի եւ իր գործակիցներուն դատավարութիւնը : Խնդիրը յղուած է ընդհ. դատախազութեան, որ կը վարչի մեղադրագրի խմբագրութեամբ : Փրակայի համայնավար պաշտօնաթերթ «Ռուտէ Փրավոյ»ի մէջ, աշխատաւորական բազմաթիւ կազմակերպութիւններ, իրենց բանաձեւերով կը պահանջեն խստագոյն պատիժ «կուսակցութեան, աշխատաւոր դասակարգի եւ չեխ ժողովուրդի այս զարշելի թշնամիներուն համար» :

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂԱՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ անթելը կը ծանուցանէ թէ նոր զեղչեր կատարուած են ուտելիքի գիներուն վրայ : Այսպէս 15 առ հարիւր զեղչուած են հացին, աղիւրին, պանիրին, արմտիքին եւն. գիները, 10 առ հարիւր՝ եղան միսը, ճարպը, կաթը, հաւկիթը, թէյը, սուրճը եւն. : Այս կրճատումները եղած են չնորհիւ ճարտարագործութեան եւ հողագործութեան զարգացման, ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դէմ որեւէ յարձակում կատարուած տաճն, Ֆրանսա եւս պիտի միանայ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն, բողոքելու համար Սղղաժողովին առջեւ : Միեւնոյն տաճն պիտի առաջարկէ խնդիրը յանձնել Ազգանտեանի գինագիներուն քննութեան : Այս իմաստով յայտարարութիւններ ըրին Պելկրատի Ֆրանսական եւ Փարիզի եուկոսլաւ դեսպանները : (Յարձակում կը նախատեսուի Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ կամ Ռումանիոյ կողմէ) :

ԻՄՐԱՁԵԼԻ մէջ Բաբունիներու պատուիրա-կութիւն մը ներկայանալով վարչապետին, բողոքեց այն օրինագծին դէմ որով երկու տարի գինուո-րութիւն կը պարտադրուի աղջիկներուն : Օրինագծին համաձայն, այն աղջիկները որ կը մերժեն զինուորական ծառայութիւնը, կրօնական պատճառներով, հողագործական աշխատանքներ պիտի կատարեն : Օրինագիծը ջուրը ձգելու համար բողոքի ժողով մը սարքուեցաւ Երուսաղէմի մեծ սինակոկին մէջ :

ՔՈՐԷՈՑԻ պատերազմին մէջ ութ ազգեր կորսընցուցած են 2640 գինուոր, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը, ուրիչ խօսքով՝ տասը ազգերու կողմէ զրկուած 35.322 գինուորներուն 1/12ը : Ամենածանր կորուստները կրած է Թրքական զօրագունդը (948 մեռեալ 5000ի վրայ) : Ֆըլանգա կորսնցուցած է 374 գինուոր 1122ի վրայ, եւն. : Մ. Նահանգներուն կորուստը կը հաշուէն 49·191 հոգի :

ԼՈՐՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ Դէ. օրուան նիստին մէջ, ընդդիմադիրները պահանջեցին որ հրաժարի արտաքին նախարարը՝ Պեւին : Աշխատաւորական շարքերուն մէջ ալ հետզհետէ կ'աճի դժգոհութիւնը այդ նախարարին դէմ : Լորտ մը պահանջեց որ արտաքին նախարարութիւնն ստանձնէ Պ. Էթլի, ուրիչի մը ձգելով վարչապետութիւնը :

ԿԱՐՄԻՐ ՋԻՆԱՍՏԱՆի կոչ մը ուղղուեցաւ Լորտերու ժողովին մէջ, յանուն բրիտանական կառավարութեան, որպէսզի գործակցի Ագպաժողովի հաչտարար յանձնախումբին, վերահաստատութեու համար խաղաղութիւնը Քորէայի մէջ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ժողովը քուէարկեց օրէնք մը, որուն համաձայն օտար տարագիրները (Տի – Փի, եւն.) այսուհետեւ պիտի վայելեն գերման քաղաքացիներու համահաւասար օրինական իրաւունքներ : «Հայրենազուրկ օտարական մը խորութեան ենթակայ պիտի չըլլայ իր ցեղային ծագման, լեզուին, դաւանանքին կամ գաղթական մը եղած րլլալուն պատճառով» :

ՔՈՐԷԱՑԻ ռազմաճակատին վրայ կը տիրէ ընդհանուր հանդարտութիւն : Օդանաւային ուժերը ամբակոծած են միայն Փիոնկեանկի չրջանը :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մէջ բաժնեչափով սկսան տալ իւղն ու օճառը : Շաքարը եւ ալիւրը այդ դրութեամբ կը բաժնուին արդէն Յունուար 1էն ի վեր :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Բ. Գ., ՆԻՍ.— Ժամացոյցը ստացած եւ յանձնած ենք Թանդարանի վարչութեան :

Գ. Պ., ՏԻՍԻՆ.— Լուր չունինք նամակին պարունակութենէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած՝ Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Թադեական Խորհուրդի եւ օժանդակութեամբ՝ Նոր Սերունդի, Մարտ 11ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, «Պատ. Ընթերցասիրական սրահին մէջ (230 Chemin de la Madrague, Ville) : Ճոխ եւ նոր-յոյթներով լի յայտագիր :

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով :

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի
Առաջին շարքը կը սկսի
ՎԱՅՈ ՆՈՒԱԶԱՀԱՆԴԻՍՆԵՐՈՎ
ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱՋԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ
Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հետեւեալ թուականներուն .—
ՄԱՐՏ 3, 6, 10, 13.. 17.. 20, ժամը 21ին :
ՄԱՐՏ 31 յայտագրին մաս կը կազմեն Պաք, Քուպերէն, Փուրչել, Սքառլաթի, Հենտէլ, Մոցարթ, Պէթհովէն, Վէպէռ, Շուպէրթ, Շուման, Գռամս, Շօփէն, Լիսթ, Ղազարոսեան :

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք : Վայ նուագահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով :

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P. :

«ՅԱՌԱՋ»ի
25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Պատան հանէ (Մոնթէվիտէօ) հազար ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆՆԵՐՈՒ կողմէ : 3 Մարտ, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.45ին, Իէնայի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna :

1.— Արտասանութիւններ հեղինակ՝ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ
կատարուած՝ Օր. ԱՎԱՃԵԱՆԻ կողմէ
2.— Սէրը տեւականացնելու գաղտնիքը
Դոմէտի 1 արար, հեղինակ՝ Օր. ԱՎԱՃԵԱՆ
Դերակատարները՝ Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ :
3.— Արայ Գեղեցիկ, դիւցազներգութիւն՝ տաղաւիւալ եւ յանդաւոր, մէկ արար, հեղինակ՝ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ, դերակատարներ՝ Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Պորտոյի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Նիկոլ Աղբալեան մասնաճիւղը, գեղարուեստական ճոխ յայտագրով կը տօնէ Նոր Սերունդի Օրը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերվարականներու սրահը, Սընօն :

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, նուագ, եւայլն : Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ կը բեմադրուի «Թիի 5 ՅԵԼԱԳԱՐ» զաւեշտը :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի, ժամը 15ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին ծնողքներն եւս :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան եւ զաւակները, Մարի եւ Սիրան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՐՏԱԻԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆի կսկծալի մահուան առաջին տարելիցի առթիւ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ժամը 11.30ին : Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները :

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կարօ Գէորգեան, իր ողբացեալ կնոջ ՄԱՆԻՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆի (ծնեալ Ապաեան, Սեբաստացի) մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ յաւարտ Պատարագի, այս կիրակի (Մարտ 4), Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ (Ժան Կուժոն փողոց) : Հանդուցեալի յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ :

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ. Ը. Դ. Վիչենի կոմիտէն եւ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը իրենց բոլոր ընկերներու կողմէ իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերուհի եւ ընկեր Մ. Նաճարեանի՝ իրենց քեռայրին եւ քենեկալին, ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆի (Ամերիկա) կսկծալի մահուան առթիւ :

Այս տխուր առթիւ Կ. Խաչի վարչութիւնս վիոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ ստացած է 1000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Նաճարեանէ :

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՍԱԼ CHOPIN PLEYELի ՄԷՋ
Ամերիկահայ ծանօթ երգչուհի
ՋԱՐՈՒՀԻ ԷԼՄԱՍԵԱՆԻ
ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎՆԵՐ
ԿՐՃՆՈՂԸ.— 2 Մարտ.— Եօթնեղբայրեան ենթ. այս ուրբաթ ժամը 20.30ին սովորական հաւաքատեղին :

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Պիտի զեկուցանէ ընկեր Հ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ .—
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթ. այս չաբաթ ժամը 20.30ին :
ԱՐԱՄ խումբ, այս կիրակի առաւօտ 10ին :
ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթ. այս կիր. կէսօրէ վերջ 4ին :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը : Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, դըպրոցին սրահը (78 rue Rabelais) : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Պանեէոյի, Շավիլի, Առնուվիլի, Ալֆորվիլի, Իսլի եւ Փարիզի մասնաճիւղերու անդամները հանդիպումի, այս չաբաթ ժամը 20ին, 19a rue Caumartin: Կը դասախօսէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ : Նիւթ՝ «Վարդանանց Պատերազմը եւ Փետրուարեան Ապստամբութիւնը» :

ԹԻԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆԵԷՕ.— Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի հերթական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, ընկեր Մ. Ալթունեանի բնակարանը : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. ընկեր «Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Թորոսի Պառը : Բացականները նըկատի կ'առնուին :

ՄԱՐՍԷԼ.— Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի Սէնթ Անտրէ Պար Պէլվիտէրի սրահին մէջ (25 թիւ հանրակառքի վերջին կայարանը) : Կը հրաւիրուին միութեան արանց ու տիկնանց մասնաճիւղերու բոլոր անդամները անխտիր : Բացականները նկատի կ'առնուին : Մասնաւորապէս կը հրաւիրուի Տիկին Աչխէն Պօղոսեան :

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը մեծ պողոտայի վրայ : Ունի եօթը սենեակ, 15 մեթր ճակատ, 343 քառակուսի մեթր հող : Պարէզով : Դիմել Պ. Եղկիչեանի, 20 Ave. Pasteur, Իսի լէ Մուլինօ, ամէն օր ժամը վեցէն վերջ : Մեթրօ Mairie d'Issy :

Փափկակերեւոյթ ուշադրութեան

Փարիզի հայաչատ կեդրոնին՝
Chateaudunի չրջանին մէջ՝
60, Rue Lamartine
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՃԱՇԱՐԱՆի ՄԸ
Տնօրինութեամբ՝ ՆՈՒՊԱՐ եւ ԹՈՐՈՍ
Արեւելեան ճաշերու եւ ամուշեղէնեներու հանրածանօթ մասնագէտներուն
Անգամ մը այցելելով՝ պիտի գտնէք ձեր ճաշակին, քսակին եւ մանաւանդ ստամոքսին յարմար
ՄԻԱԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

RAKI DUZE

Ջուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր ալամպիքէ
Պատրաստուած է խնամքով,
ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ ամուշ – հոտով :
Տալաֆիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ,
Ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարաններ մինչեւ տուն :
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտանիի ձեռով :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Samedi 3 MARS 1951 Շաբաթ 3 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6397–Նոր շրջան թիւ 1808

Խմբագիր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ Կ'ԵՐԱԶԵՆ

Քաղաքական հոգերուն հետ, ընկերային խլրտումներն ալ մեծապէս կը զբաղեցնեն Թուրքիոյ վարիչներն ու ղրիչները :

Օրը օրին հրատարակուած հարեւանցի տեղեկութիւններն անդամ տեսակ մը ախտանշան կը մատնեն :

Վերջին ամիսներու ընթացքին սաստկացած են հետապնդումները՝ ալ թէ ձախ հոսանքներու դէմ :

Իրականին մէջ, պայքարը ուղղուած է համայնավարութեան դէմ եւ ամէն օր խուզարկութիւններ, ձերբակալութիւններ կը կատարուին :

Բայց, նոյն ատ վրդովիչ համեմատութիւններ ստացած է յետադիմական չարժումը :

Հետզհետէ աւելի բարձր կը խօսին «նախկին մարդիկը»: Ոչ միայն յօդուածներ կամ դիրքեր հրատարակելով, այլեւ ելոյթներ սարքելով Ան – գարայի Ազգ· Ժողովին մէջ:

Դեռ վերջերս լոյս տեսաւ հատոր մը, որ համիւալամութիւն կը քարոզէ, մխիւնոյն ատեն բուռն պայքար մղելով Սիոնականութեան դէմ :

Կրօնի դասերու վերահաստատումէն ի վեր, թեւ առած են հին կարգուսարքին հաւատարիմ – ները, եւ չարունակ նոր պահանջներ կ'արծարծեն:

Այսպէս, Ազգ· Ժողովին Փետր· 22ի նիստին մէջ, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան կրօնի մասին :

Նախորդ կառավարութիւնը (Հալք) այս առթիւ ալ քննադատուեցաւ, իբրեւ անտարբեր՝ կրօնի հանդէպ :

Երեսփոխան մը առաջարկեց կրօնական խընդիրները անջատել պետութենէն եւ ինքնավար դարձնելով Էվգաֆին յանձնել :

Ուրիշ մը պահանջեց որ կառավարութիւնը լրջօրէն զբաղի կրօնի խնդրով :

Եւ, աւելի յառաջ երթալով, յիշեցուց թէ տարրական պայման է արաբերէն քնագրէ կարդալ Գուրանը. Ուստի, առաջարկեց դպրոցներու մէջ դասաւանդութիւններ կատարել արաբերէն տառերով, «որպէսզի նոր սերունդը գէթ ի վիճակի ըլլայ Գուրանը կարդալու»:

Թերթերը կ'ըսեն թէ ժողովը բաղդատ առաջարկին դէմ :

Բայց եւ այնպէս, լեզուները բացուած էին եւ ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսք առին :

Այսպէս, ալակոդմեան երեսփոխան մը պահանջեց մէկ անդամէն վերահաստատել կրօնական ազատութիւնը, «փոխանակ մաս մաս չնորհելու»:

Ուրիշ մը աւելի պատկերալից բառերով պարզեց կացութիւնը .

— « Առաջ սոֆթաները եւ հոճաները փաթթոցուար էին· իսկ այսօր սիլինար գլխարկ կը դնեն: Առաջ «կրօնը ձեռքէ կ'երթայ», կ'ըսէին իսկ հիմա «չեզոքխուրթիւնը ձեռքէ կ'երթայ», կ'ադաղակեն»:

Անշուշտ այս հեռադրական տեղեկութիւնները բաւական չեն, ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար նոր խմորումներու մասին:

Միայն կրօնական խնդիրներու առթիւ չէ որ խլրտումներ կը նշմարուին: Եւ միայն հոճաներն ու մոլեռանդ հաւատացեալները չեն որ հին օրերը կ'երազեն,— «Շէրիաթ իսթէրուք»:

Շատ մը լուսամիտ եւ հեղինակաւոր անհատներ ալ հետզհետէ ղլուխ կը բարձրացնեն, բողոքելով լեզուական անիշխանութեան, Մ· Քէմալի կողմէ պարտադրուած նորաբանութեանց դէմ :

Անոնց կարծիքով, այսօրուան թուրքերէնը քաոսի մը վերածուած է, իրբեւ հետեւանք արաբերէն եւ պարսկերէն բառերու վտարման :

Իրբեւ թէ անխառն թուրքերէնը դրելու համար, փոխ առնուած են հնոտի, վիճելի կամ օտար բառեր, աւելի խառնակելով լեզուն:

Տակաւին կան բարքերու ապականութեան աւերները, որոնք նոյնպէս կը վերագրուին սան – ձարձակ աչխարհականութեան :

Մոլեռանդներ կան որոնք մինչեւ այսօր ալ անբարոյականութիւն կը համարեն կիներու քօղին ցնդումը,— կը ձաղկեն զայն իբրեւ աղքիւր բազմազան չարիքներու :

Եթէ արտաքին վտանգը մեղմանայ, անշուշտ չատ աւելի բաց եւ բարձր պիտի խօսին գաղտնիները :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՆԱՑԻՐԻ »

Ուրախութեամբ ողջունեցինք իր վերհրատարակութիւնը :

Մէկ տարուան դադարը օրքան վնասեցաւ մեր այս գեղեցիկ հանդէսը, որ իր ճաշակաւոր եւ ներդաշնակ ամբողջութեամբ կուգայ հեռուէն մեզի, Ֆրանսահայերուս ըսել թէ կարելի է նոյնիսկ անհատական նախաձեռնութեամբ ծառայել «Գեղեցիկ Բանին »:

Պէտք չէ ամչնանք խոստովանելու թէ ընդհանրապէս Արեւելքէն կուգայ ինչ որ կը խօսի մեր մտքին ու սրտին, որ կը հրահրէ մեր ազգային հպարտութիւնը, որ ուժ եւ յոյս կուտայ մեր ապագային նայելու քիչ մը աւելի վստահութեամբ:

Մինչ մեր հեռաւոր հայրենիքը տեսակ մը վերապահ դիրք բռնած է, գաղթաշխարհի մշակութային եւ երիտասարդական ձեռնարկները կը սփոփեն մեր սիրտը :

Մասնաւորապէս Լիբանանը ու Սուրիան իրենց ղոյդ ձեմարաններով, ծաւալուն, աչխոյժ Հ· Մ· Ը· Մ·ով, Համազգայինով, հազարաւոր աչակերտներով եւ ղրական հանդէսներով ու գիրքերով ամէնէն գեղեցիկ ոլասիսը կը կազմեն տարագիր բազմութեանց համար :

«Նայիրի» իր վեցերորդ տարին կը սկսի այս Յունուարի առաջին թիւով, ուր տաղանդաւոր դրողներ եկած են ըսելու իմբագրին թէ «քեզ մինակ չենք ձգեր անչուշտ· բայց դուն ալ մի դադնար մեզ դասաւորելով եւ քրոնիկներ մի դրտելով, ուր ճիշդ է որ կը փայլի քու ղրական ճաշակդ քիչ մը հեղնոտ եւ կծու, բայց կը գրկէ ընթերցողները քուն իսկ ղրական այն գեղեցիկ էջերէն զոր ատոր պատրաստած ես նախորդ թիւերուն մէջ»:

Կը ձայնակցինք իրենց, կը մաղթենք յաջողութիւն, յարատեւութիւն: Կը մաղթենք որ ընթերցողներն ալ առանձին չձգեն զինքը, եւ «Նայիրի»ն ապրի ու ապրեցնէ մեզ մտքի եւ արուեստի վայելքով :

ՍՕՍԻ

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք .— Կապոյտ Խաչի Կեդր· վարչութենէն 5000, Փարիզի Ազգ· ատենամէն՝ 2000: Նախորդ դումար՝ 13.000: Ընդհ· դումար 20·000 Ֆրանք :

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԻՏԱԼԻՈՑ ՄԷՋ

Միլանի մեր թղթակիցը կը գրէ Փետր· 27 թուականով .—

Պոլսոյ նորընտիր պատրիարքը՝ Գարեգին արք· Խաչատուրեան, որ Պուէնոս Այրէսէն մեկնելէ վերջ հինգ օր ալ Սան Փաւլօ մնացած էր, Հռոմի օդակայանը հասաւ չաբաթ օր (24 Փետր·), Ռիօ տը Ենէյրօ – Տաքար – Լիզպոնայի ճամբով: Դիմաւորելու համար Միլանէն Հռոմ ղացած էին Ազգ· Միութեան եւ Հողաբարձութեան պատուի – րակութիւնները:

Պատրիարքը Միլանօ հասաւ իրիկուան ժամը 17ին: Դիմաւորելու համար կայարան ղացած էին Ազգ· Միութեան, Հողաբարձութեան, Իտալահայ Մշակութային Միութեան , Տիկնանց Միութեան եւ Բարեգործականի ներկայացուցիչները: Մին – չեւ Պոլիս պատրիարքին կ'ընկերանան Պ· Իսրայէլ Արսլան, ճարտարապետ, որ կառուցած է Պուէնոս Այրէսի Մայր եկեղեցին եւ Վարադայ Ս· Խաչ եկեղեցին, ինչպէս եւ Օր· Ալիս Մեսրոպեան (Գարեգին արք·ի հօրաքրոջ աղջիկը): Զորեքչաբթի դիշեր չգիտ ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Օթէլ Միլանի մէջ: Պատրիարքը Շբ· օր (այսօր) օդանաւով Պոլիս կը մեկնի, առանց Ամերիկ հան – դիպելու :

ՁՕՐ· ԱՑՁԸՆՀԱՈՒԸՐ Լոնտոն դնաց, խոր – հրդակցելու համար զինուորական իշխանութեանց հետ: Մասնաւորապէս կը քննուի հրամանատարութեանց խնդիրը, որ պիտի կարգադրուի հետեւեալ հիման վրայ.— 1· Ատլանտեանի իւրաքանչիւր զինակից իր զինեալ ուժերուն մէկ մասը պիտի դնէ զօր· Այզընհաուրրի հրամանին տակ.— 2· Մաս մը ուժեր ալ կրնան անոր հրամանատարութեան տակ դրուիլ կարգ մը պարագաներու մէջ.— 3· Ուրիշ զօրամասեր պիտի մնան դուտ ազդային, ինչ որ տալ պատահի :

Կ'ԱՃԱՊԱՐԱԿ ԿԱԶՄԵԼ ՆՈՐ ԴԱՒԻԹՆ

ԱԶԳ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ

Փափաքելով կարելի եղածին չափ չուտով վերջ մը տալ կառավարական տագնապին, Հանրապետութեան նախագահը, Պ· Վէնսան Օրիոլ, նախ, հրաժարած վարչապետ Պ·Փլեվէնէն խնդրեց կազմել նոր դահլիճը, բայց անոր մերժումին վրայ, նոյն պարտականութիւնը յանձնեց նախկին վարչապետ եւ ժողովրդական Շարժման (M. R. P.) ղեկավար Պ· Պիտոյին :

Պ· Պիտօ հաւանեցաւ կատարել փորձ մը եւ սկսաւ խորհրդակցիլ դործակից կուսակցութեանց վարիչներուն հետ: Եթէ Պ· Պիտօ յաջողի, երրորդ անդամ ըլլալով վարչապետ պիտի դառնայ 1945էն ի վեր: Իր կուսակցութիւնը ըլլալով տագնապին գլխաւոր պատասխանատուն, խորհրդարանական աւանդութեանց համաձայն, իրեն յանձնուեցաւ նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը :

Քաղաքական չրջանակները յոռետես կ'երեւան Պ· Պիտոյի յաջողութեան մասին, որովհետեւ ընտրական օրէնքի բարեփոխման չուրջ անհաս – կացողութիւնը չատ խոր է M. R. P.ի եւ արմատական – ներուն միջեւ :

Գործակից կուսակցութիւնները իրարմէ հեռացնող գլխաւոր հարցը ընտրական օրէնքին բարեփոխումն է, բայց նոյնքան մտահոգութիւն կը պատճառեն տնտեսական խնդիրները, որոնց անմիջական լուծումը ստիպուած են հետապնդել վարիչ կուսակցութիւնները: Առանձնապէս ծանր համեմատութիւններ սկսած է առնել դիներու բարձրացումն ու օրավարձքերու անբաւարարութիւնը: Ընկերվարականները կ'ուզեն նախօրօք հասկացողութիւն դոյացնել նաեւ տնտեսական հարցերու չուրջ, մինչ արմատական ընկերվարականներու համար, հասկացողութեան հիմնական պայմանը կը մնայ ընտրական օրէնքի խնդիրը: Անոնք յայտարարեցին մինչեւ անդամ, որ պիտի չմասնակցին որեւէ կառավարութեան, եթէ մեծամասնական դրութեան եւ զոյդ քուէարկութեանց հիման վրայ չբարեփոխուի ընտրական օրէնքը: Իսկ, առանց արմատականներու մասնակցութեան, անկարելի պիտի ըլլայ կազմել դործակցական նոր կառավարութիւն մը: Ուրիշ խօսքով, արմատական – ները Պ· Պիտոյին կը ներկայացնեն նոյն պահանջը, զոր անցեալ Յուլիսին ներկայացուցած էին Պ· Փլեվէնին եւ որ սակայն միշտ մերժուած էր M. R. P.ի կողմէ :

Այս պայմաններու տակ, եթէ Պ· Պիտօ ձախողի դահլիճը կազմելու իր ձեռնարկին մէջ, Պ· Վ· Օրիոլ, անկասկած, արմատականներուն կամ ընկերվարականներուն պիտի առաջարկէ միւնոյն պաշտօնը :

Մոսկուա կը նաւաւնի

ՁՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ

Խորհրդային կառավարութիւնը իր հաւանութիւնը յայտնեց վերջին պահուն, չորս արտաքին նախարարներու փոխանորդներուն մասնակցութեամբ նախապատրաստական ժողովի մը դումարման մասին, Փարիզի մէջ, Մարտ 5ին: Իր հաւանութիւնը, յատուկ ծանուցագիրներով, Մոսկուայի ամերիկեան, բրիտանական եւ Ֆրանսական դեսպաններուն յայտնելէ վերջ, Ֆրանսական դեսպանատունէն վիզաներ ուղեց նախապատրաստական ժողովի խորհրդային պատուիրակութեան 20 անդամներուն համար :

Խորհրդային պատուիրակութեան նախագահը պիտի ըլլայ արտաքին փոխ նախարարներէն Պ· Կրոմիքօ: Պատուիրակութիւնը Մոսկուայէն ճամբայ կ'ելլէ օդանաւով այսօր եւ օր մը պերլին մնալէ վերջ, կիրակի օր պիտի հասնի Փարիզ:

Ամերիկեան պատուիրակութեան պիտի նախագահէ ամերիկեան չրջուն դեսպան Պ· Ճէսըփ, բրիտանականին՝ արտաքին մնայուն փոխ նախարար Պ· Տէյվիս, իսկ Ֆրանսականին՝ արտաքին նախարարութեան ընդհ· քարտուղարը, Պ· Փարոտի :

Ժողովը պիտի դումարուի դռնիսկ եւ պիտի զբաղի չորս արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովի օրակարդին պատրաստութեամբ: Թէեւ կը կարծուի թէ Մոսկուա պիտի պահանջէ հինգ արտաքին նախարարներու ժողովի վերածել Զորսերու ժողովը եւ Չինաստանին ալ մասնակցութեամբ քննել նաեւ Ծով· Արեւելքի հարցերը, բայց տակաւին այդ մասին նախանշաններ չկան: Մնաց որ այդպիսի պահանջ մը պիտի նշանակէր Զորսերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՔԻՉ ՄԸ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿ ԵՒ ՆԱՐԻՆ

Սիրելի Պ. Զիթունի,— կարդացի ձեր դիտողութիւնը, որ ապացոյց մըն է անխոնջ հետաքրքրութեան եւ անսպառ եռանդի, ուստի արժան է գովել քեզ՝ մշա՛կդ բանասիրութեան Հայոց ածուին :

Կարգ մը առարկութիւններ ունիմ, սակայն :

Դիտել կուտաք թէ՝

1.— Հալայեանցի պարբերաթերթին մէջ նարեկ բառը սխալ է ղրուած, ուղիղն է նարին, որ, ըստ ծագման, պարսկերէն, կը նշանակէ «բարակ, նուրբ, տափակ» : Վասը բարբառով՝ կուսակ ։ԹՔ :

Արդարեւ, Ս. Խարաղասեանը բառարանին մէջ(1) գտայ նարին բառը, որ Վանայ բարբառով կը նշանակէ «կուսակ բարակ ու նեղ կողք» : Խրատասեաս եւս կը կարծէ թէ ծագումով պարսկերէն է բառը :

Իմ կարծիքովս՝ նարին բառը արաբերէն է եւ ոչ պարսկերէն :

Պարսկերէն նարին կը նշանակէ «զինչ եւ իցէ նուրբ եւ բարակ» (Դէօրզ Ղալբը) : «Նազիք վէ ինճէ դէր ևչ օլուրսա» կը բացատրէ Պալաթցի հայ սեօսասուն պարսկագէտը : Ու բանասէրները, կուսակ գործիքին «բարակ» կողքը եւ նարին բառին «բարակ» նշանակութիւնը ապացոյց հաստատութեան, կը պնդեն թէ պարսկերէնէ փոխառուած է ասունն այն գործիքին, զոր Վանի Հայոց լեզուն կը կոչէ նարին :

Արդ, նարին բառը անծանօթ չէ մեր հին մատենագրութեանս : Երկդեր Սաղմոսրոս ոտանաւորը մը ուսր, ուր գործածուած է այդ բառը.—

Նելաուն ևպատ ևաչա ևերս նարին կիզո – զապա (2) :

Եթէ լսածի հարցնէք թէ ի՛նչ կը նշանակէ վեց բառերու այս շարահիւսութիւնը, շատ կը ցաւիմ՝ չեմ գիտեր : Վերջին բառն է մրայս, կիզողական, որ հասկնալի է լսածի եւ ձեզի, եւ այդ բառն է որ կը թելադրէ պնդել թէ նարին պարսկերէն չէ, այլ արաբերէն է, կրակ նշանակութեամբ : Եւ մեկնելով այդ նշանակութենէն, կարելի՞ է ըսել թէ երկաթի կտորը, որ զարբինին ձեռքին մէջ ձեւ պիտի առնէ՝ ինչպէս կաւը բրուտին ձեռքին մէջ, հրաչէկ կամ հրեղէն վիճակ մը ստանալէ ետքն է միայն՝ երբ պիտի կոտնուի այլեւս, որ կը կոչուի նարին : Անշուշտ բառը իմաստի թեթեւ զարգացում մը կրած է յետագային :

Ով ուրիշ աւելի արտաբանական եւ համոզական բացատրութիւն մը գիտէ, թող դրէ :

2.— Նարեկ բառը սխալ գրուած ձեւ մըն է, քանի որ իմաստը կը մնայ նոյնը :

Կը համարձակիմ յիշեցնել թէ գաւառական բառերը ձեւ եւ իմաստ կը փոխեն մէկ նահանգէն միւսը : Եթէ Աճառեան գործածած չըլլար նարեկ բառը, Լալայեանցի տուած մէկ հատիկ օրինակը բաւական չէր ինձ՝ պնդելու համար թէ գրչական սխալ մը չէ : Բայց երբ Աճառեան եւս կը բերէ նոյն բառը, մեզի կը մնայ ընդունիլ թէ գոյութիւն ունի նարեկ գրչական ձեւ մըն ալ, նոյն նշանակութեամբ՝ ինչպէս նարինը : Մէկ օրինակը փաստ չէ, երկու օրինակը փաստ կը համարուի սակայն : Պիտի առարկուի թէ Աճառեան կրնայ բառը առած ըլլալ Լալայեանցէն, — հակառակը չեմ պնդեր, բայց դիտել կուտամ թէ Աճառեան սովորութիւն ունի վկայութիւնները պահել հեղինակին լեզուով : Արդարեւ, իր Գաւառական բառարանին մէջ դտած եւ յատկապէս հաւաքած եմ բառեր, զորս Աճառեան քաղած է Կիւլէսէրեան Բարդէն կաթողիկոսի բառացոյցէն (Բիւրակն), կաթողիկոսին բացատրութիւններով, նոյնիսկ լեզուական... սխալներովը միասին :

Ահա թէ ինչո՛ւ Աճառեան իր բառը չի կրնար քաղած ըլլալ Լալայեանցի պարբերաթերթէն, որովհետեւ տարբեր են տրուած բացատրութիւնները, երկուքն ալ ողբալի հայերէնով :

3.— Լալայեանցի հրատարակութիւններուն մէջ կը վխտան սխալները :

Սիրելի Պ. Զիթունի, ձեր բերնէն չատ լսած եմ քննադատութիւններ Լալայեանցի մասին, որուն աշխատանքերուն վրայ կը նայիք արհամարհանքով, կամ առնուազն ծանր մեղադրանքներով : Ես ի վիճակի չեմ կարծիք յայտնելու այդ մասին, ոչ ալ... Լալայեանցը, որ թերեւս կը նայի վերէն (մեռած է) : Ինչ որ կրնամ ըսել, այն է թէ Լալայեանց փոլորիստ մըն է եւրոպական առումով եւ արժէքով, որ կապ կը պահէր Սէպիյոներու հետ, Ֆրանսայի պարծանքը այդ ասպարէզին մէջ :

Մինչեւ այսօր ալ ոչ մէկ տեղեկութիւն կայ այն յոյն մանուկներէն ու պատանիներէն, որոնք, Ցունաստանի համայնավար ապստամբութեան չըքնաղին առեւանգուելուն եւ ղրկուելուն պատճառ եղան եւ ուրիշ համայնավար երկիրները, այնտեղ մեծցուելու եւ «դաստիարակուելու» համար :

Առեւանգուած այս փոքրիկներուն թիւը կը հասնի 23.300ի, որոնցմէ հազիւ 400 հոգի պաշտօնապէս վերադարձուեցան Եուկոսլաւիայէն, քանի մը ամիս առաջ :

Անհամար յոյն մայրեր ու հայրեր ամիսներով կը թափառին դիւղէ դիւղ եւ հիւղակէ հիւղակ, յուսական սահմանադլուխին վրայ, իրենց կորսուած զաւակներուն հետքը գտնելու համար : Բայց ի զուր : Ոչ մէկ հետք, ոչ մէկ լուր : Իսկորը տարուած են երեք տարի առաջ, անծանօթ ուղղութիւններով, համայնավարներու կողմէ, երկաթեայ վարագոյրէն անդին : Չորս տարեկան մանուկներէն մինչեւ 18 տարեկան պատանիներ կային այս առեւանգուածներուն մէջ : Մինչեւ հիմա 12 հազարէն աւելի դիմումներ կատարուած են որդեկորոյս ծնողքներու կողմէ Միջազգային Կարմիր Խաչին, փնտռելու համար իրենց կորսուած 18.000 զաւակները : Մ.Ա.Կն ալ զբաղած է այս հարցով եւ երկու անգամ որոշումներ տուած եւ դիմումներ կատարած է այս մասին, բայց Սովետներու արբանեակ երկիրները, բացի Եուկոսլաւիայէն, պատասխան անգամ չեն տուած այս պաշտօնական դիմումներուն :

Ցունական բանակի ընդհ. սպայակոյտը ապացոյցներ ունի, հաստատելու համար, թէ այս անչափահասները առեւանգուած են՝ զանոնք համոզուած համայնավարներ դարձնելու եւ ապագային Ցունաստանի դէմ գործածելու համար : Բաղդատաբար տարէց այս յոյն տղոցմէն եւ աղջիկներէն չատերը, օրինակի համար, Ցունաստան վերադարձուած էին զինուորական կարճատեւ կրթութիւն մը ստանալէ վերջ, կարմիր հրոսախումբերու կողքին կռուելու համար : Ասոնցմէ չատերը անձնատուր եղան կամ դերի առնուեցան յունական բանակի կողմէ : Այնուհետեւ, ղրկուեցան Լէրոս կղզին եւ հոն վերապատրաստուեցան ապագային գծով : Ասոնցմէ աւելի քան 2000 հոգի վերադարձած են արդէն իրենց դիւղերը, ուր կ'աշխատին եւ դարձած են պարկեշտ եւ օգտակար քաղաքացիներ :

Անցեալ տարի, յունական հրոսախումբերու պետերէն մէկուն կինը, համայնավար երկրէ մը գրած էր նամակ մը, որ անցած է զինուորական իշխանութեանց ձեռքը : Այս նամակը, որ համայնավար դիտատուրութեանց նոր մէկ ապացոյցը կը հանդիսանայ, կը պարունակէ հետեւեալ հատուածը.—

« Մեր տղաքը, այժմ, միապետական Ֆաշականներու հասղութենէն հեռու կը մնան եւ կը դաստիարակուին ժողովրդավար հանրապետութեանց սկզբունքներով : Օր մը, երբ Ցունաստանը եւ ամբողջ աշխարհը ազատագրելու ժամանակը պայ, համայնավար դատին համար լաւագոյն կռուողները պիտի ըլլան անոնք» :

Առեւանգուած տղոցմէն մէկը, այժմ 18 տարեկան Արիսթիտիս Պլորիտիս, որ երկու տարի առաջ Պուլկարիա փախցուած եւ հոն համայնավար դաստիարկութիւն ու զինուորական կրթութիւն ստանալէ վերջ, հրոսախումբի մը հետ Թրակիա ղրկուած էր, սահմանամերձ դիւղերը կողոպտուի ենթարկելու պաշտօնով, անձնատուր եղած էր յունական զինուորներուն : Դիչերը պահակ եղած միջոցին սպանած է քովի երկրորդպահակը եւ չորս օր, ոտաբոպիկ ու անօթի, Ռոտոփեան լեռներուն մէջ քալելէ վերջ, հասած է դիւղ մը, որ կը գտնուէր յոյն կանոնաւոր ուժերուն ձեռքը : Ասկէ երկու ամիս վերջը, իր պատկանած հրոսախումբը յարձակած է իր դիւղին վրայ եւ փախուստին վրէժը լուծելու համար սպանած է իր քոյրը :

Առեւանգուածները նամակ անգամ չեն կրնար դրել իրենց ծնողքներուն : Երբեմն նամակներ կուղային Ալպանիայէն 1947ին եւ 1948ին, իսկ հիմա ոչ մէկ լուր : Կը կարծուի թէ հոնկէ ուրիշ տեղ փոխադրուած են :

Պալքաններու մէջ ճամբորդող օտար թղթակիցներ, առիթը ունեցած են այցելելու այս փոքրիկներուն, մասնաւորաբար Եուկոսլաւիոյ մէջ : Անոնք ընդհանրապէս լաւ կերակրուած են, լաւ մարզուած եւ մանաւանդ « լաւ դաստիարակուած» համայնավար տեսութիւններով : Առաջնորդակ ուներն յոյն ուսուցիչներ, որոնք ծառայած են հրոսախումբերու մէջ :

Դարերով կը յաճախեն, 6—12 տարեկանները : Իսկ 14 տարեկանին, տղաքն ու աղջիկները կը սկսին ստանալ զինուորական կրթութիւն, մարզուելով խափանարարական գործերու եւ հրոսակային կռիւներու համար :

Հրոսակ մը, որ Լեհաստանէն Ցունաստան ղրկուած էր մասնաւոր առաքելութեամբ եւ որ ուսկայն, իր պետը սպաննելէ վերջ յանձնուած էր յոյն ազգային բանակին, կ'րսէ թէ 1500ի չափ առեւանգուածներ կը գտնուին Լեհաստանի մէջ, ուր կը սորվին լեհերէն, ռուսերէն եւ յունարէն : Բայց անոնցմէ չատերը մոռցած են արդէն իրենց մայրենի լեզուն :

Դիւանագիտական աղբիւրներէ ստացուած տեղեկագիրները կը հաստատեն, թէ վերջերս, առեւանգուած այս տղոցմէն 250 հոգի տեսնուած են Արեւելեան Գերմանիա, ուր բռնի կ'աշխատցնեն ուրանիումի հանքերուն մէջ :

«ԾԱՌԱՉ»Ը
ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱՅԵՑԻՔ

---

(1) Ձեռագիր է այս բառարանը եւ կը գտնուի Երեւանի մատենադարանը : Ես ընդօրինակած եմ Նուպարեան մատենադարանին լուսատիպ օրինակին վրայէն :

(2) Նարեկացիի եւ Մագիստրոսի գրականութեան մէջ յաճախադէպ են նման փակ եւ գաղտնագիր ասութիւններ, որոնք հետքեր կամ բեկորներ են կախարդական գրականութենէն :

կ'աւելցնեմ նաեւ թէ Լալայեանցի գործը անփոխարինելի է, եւ իր Ազգագրական Հանդէսներուն մօտաւորապէս երեք տասնեակ հատորները, այսօր հազուագիւտ դարձած արդէն՝ աւելի քան կիսին հանի չարքը (9 հատոր), կը կազմեն մեր ամէնէն փառաւոր թանգարանը հոգեկան ժառանգութեանց : Անշո՛ւշտ, անշո՛ւշտ սխալներ կան Լալայեանցի հաւաքումներուն մէջ, բայց կարելի՞ է անսխալ հաւաքումներ կատարել երբեմիցէ : Իրրեւ կանոն՝ պէտք չէ մոռնալ թէ երբեմ անեղծ եւ անխաթար չի կրնար ըլլալ ինչ որ կուտայ ժողովուրդը բերանը : Տակաւին խնդիր չեմ ուզեր հանել « ժողովուրդ » բառին տրուած սահմանումին մասին՝ պատմա-բանասիրական տեսակէտով, բոլորովին տարբեր՝ արեւմտեան գիտութեան բանաձեւածէն : Եւ վերջապէս, բարբառագիտութեան (dialectologie) օրէնքներէն անկախ՝ դժուար չէ հաստատել թէ ի՛նչպէս հասարակ բոյսի մը անունը կը փոխուի գաւառէ գաւառ, չուարդմի մատնելով ամէն բանահաւաք (Ալիշան) :

Ժամանակին, Ն. Բիւզանդացի կը պահանջէր չհրատարակել մեր հին մատենագրութենէն մնացած ձեռագիրները՝ առանց նախապէս սրբագրութիւն կատարելու : Սխալ եւ վտանգաւոր առաջարկ մըն էր ատիկա : Վասն զի ձեռագրի կորուստ մը պատահած ժամանակ՝ ինչո՞վ կրնայինք դարմանել աղէտը :

Այնպէս ալ, եթէ Լալայեանց չփրկէր մեր ժողովրդական բանահիւսութեան թանկագին պատուիկները, սխալ կամ ուղիղ, ո՞վ կրնայ պնդել թէ դիւրին էր հիմա փրկել այդ բոլորը՝ ուղիղ եւ սրբագրեալ :

Լալայեանց տուաւ ինչ որ կրնար տալ, նոյն ասպարէզի մշակներուն կը մնայ սրբագրել սխալը որ կայ տրուածին մէջ :

4.— Նարեկ, այլ ձեւով՝ նարին, որեւէ կապ չունի Նարեկ վանքին անունին հետ :

Ո՞վ է պնդեր թէ նարեկ բառը, զարբինը միայն հետաքրքրող իր նշանակութեամբ, հեռաւոր կամ մօտաւոր կապ մը ունի Նարեկ վանքին անունին հետ : Գրած էի թէ Հիւպշման անգամ չէ կրցած ստուգաբանութիւն մը գտնել Նարեկ վանքին անունին մասին, եւ ցոյց տալու համար թէ որեւէ կապ չունի իմ ուսումնասիրութեանս նիւթին հետ՝ ստորէջեայ ծանօթութեան մը մէջ արձանագրած էի երկու սահմանումները, որոնք տրուած են Նարեկ գաւառական բառին մասին :

Նարեկ վանքին անունին ծագման գալով, կարելի էր բանաձեւել վարկածները, բայց զգուշացեր էի : Այժմ կուտամ իրրեւ... Փանթէզի :

Նախ յիշեցնեմ թէ Ժ. դարուն վանաչինական չարժումը ծաւալ ստացաւ մասնաւորաբար այն թուականներուն՝ երբ Բիւզանդացիներու կրօնական քաղաքականութեան ճնշումին տակ, Հայերը գաղթեցին արեւմուտքէն արեւելք : Հոռոմոսի վանքը, օրինակ, Հոռոմներու երկրէն փախած վանականներու ձեռակերտն էր՝ կ'ըսեն : Այս իրողութենէն մեկնելով, յունարէնի մէջ փնտռեցի բառ մը, որ մօտենար Նարեկի, վանգի Ջամչեան եւ Ինճիճեան կ'ընդունին թէ Նարեկի առաջին վանականներն ալ գաղթած էին արեւմուտքէն,— յունարէն մօտիկ բառ չգտայ : Պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուներն են, որ կուտան քանի մը բառեր,— նարե (naryé)=հրային («հրազէն խաչ» «վայր» բացատրութիւնը Ժ. դարու մեր մատենագրութեան մէջ), նէրրէկեան = աղքատներ (վանականներու կեանքը եւ ընկերային վարդապետութիւնը Ժ. դարուն մէջ), նէրաֆ=մշանջենական : Ասոնք բառեր են՝ զորս կուտամ որոճալու համար :

Նարին բառը թուրքերն ալ ունին՝ նէրքին նշանակութեամբ, — նարինգալէ = միջնաբերդ : Գալով կոան բառին, չրջելով կ'ունենանք նաւկ — նաո(ե)կ : Եւ վերջապէս միջնադարեան մեր լեզուէն ունինք նարկել բառը, որուն իմաստը կը մնայ անստոյգ, թէեւ ոմանք կը թարգմանեն վերածել :

Կը կրկնեմ,— այս բառերը կ'արձանագրեմ իրրեւ Փանթէզի : Ինչպէս Փանթէզի է նաեւ պատկերը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հ. Ը. Դ. «Նոր Սերունդի Օրը»

Կը մտնենք Մարտ ամիսը: «Ցառաջ»ի ծանուցումներու սիւնակին մէջ կը ծաղկին, իրարու ետեւէ: Նոր Սերունդի «Օրուան» յայտարարութիւնները:

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերը, Ֆըրանսայի հայաբնակ շրջաններու մէջ, կը տօնեն իրենց «Օրը», 1946էն ի վեր, ընդհանրապէս այս ամսուն:

Ամբողջ տարուան մը յարատեւ ու ժրաջան գործունէութենէն վերջ, այնքան դժուարին պայմաններու մէջ, երիտասարդները ճգնած են, կրելի եղածին չափ մտային պաշար ամբարել: Հետեւած են հայերէնի եւ երգի դասերուն, Հայոց պատմութեան եւ գրականութեան նուիրուած դասախօսութիւններու ինչպէս եւ վիճաբանական հաւաքոյթներու, եւ կ'ուզեն տարին անգամ մը հրապարակ ցոյց տալ իրենց աշխատանքին արդիւնքը, մասնաճիւղերու կենսունակութիւնը եւ մէկ տարուան յառաջդիմութիւնը:

Տեսակ մը ինքնակամ քննութիւն որուն, իրբեւ քննիչ, կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

Եւ հասարակութիւնը պարտաւոր է հրաւէրին պատասխանել հոծ բազմութեամբ, ամէն չրջանի մէջ: Պարտաւոր է քաջալերելու հայ դիտակից երիտասարդութիւնը, որպէսզի ան աւելի մեծ կորովով եւ թափով լծուի իր ազգապայ աշխատանքներուն:

Սփիւռքի ժողովուրդին յարատեւութեան էական պայմանն է մեր երիտասարդութեան հայեցի դաստիարակութիւնը: Մշակութային Միութիւններու եւ բոլոր մեր կազմակերպութիւններու օրակարգին առաջին նիւթը պէտք է կազմէ այս խնդիրը:

Դաշնակցութիւնը իր կարելին կը փորձէ այս ասպարէզին մէջ: Խումբ մը կարող անձնուէր մտաւորականներ եւ ուսուցիչներ ալ չեն պլանար իրենց ջանքերը, մշակելու համար մեր երիտասարդութեան միտքը, արթնցնելու համար անոր ազգային ոգին:

Իսկ հայ հասարակութի՞ւնը: Անչուշտ ան ալ կ'ըմբռնէ հարցին կարեւորութիւնը: Բայց գործօն դեր կը կատարէ՞: Կ'ըմբռնէ՞ թէ նոյնպէս իր օժանդակութեան եւ խրախուսանքին կը կարօտի հայ երիտասարդը:

Այս հարցումին դրական պատասխանը ստացած պիտի ըլլանք, երբ մեր հայրենակիցները ստուար թիւով ներկայ ըլլան «Նոր Սերունդի Օրուան» հանդէսներուն:

ՑՈՎԻԿ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԸ, հնդիկ բանաստեղծ Րապինդրա Նաթ Թակորի: Անգլերէն թարգմանութենէն հայերէնի վերածեց Գասպար Իփէկեան (1915–16, Թիֆլիս): Պատկերազարդեց նկարիչ Լաքքա: Տպ. Հայ Ճեմարանի, Պէյրութ: Գին 10 չիլին:

Կ'ԵՐԹԱՄ (վէպ): Գրեց՝ Արմիկ: Տպ. Թէհրան, 1950: Գին 20 րիալ: Դիմել «Ալիք»ի խմբագրութեան, Ս. Ցարութիւնեան–Քեռիին:

ՉԱՓՆԻՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Վիլն.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի եւ հովանաւորութեամբ կոմիտէին, ընկերահամակրական խնջոյք մը սարքուած էր «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ, չաբաթ գիշեր, 24 Փետրուար, Փետր. 18ի համաժողովրդային ըմբոստութեան տարեդարձին առթիւ, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ հաւաստարիմներու բազմութիւն մը ժամանակին հաւաքուած էր սեղաններու չուրջ, Գործի վրայ էին մեր վաւրուան երիտասարդները: Անթերի էր սպասարկութիւնը:

Ընկեր Ուզունեան բացումը կատարելով, հրաւիրեց օրուան բանախօսը, ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեան, որ կուռ բանախօսութեամբ մը բացատրեց Փետր. 18ի տօնին իմաստը եւ զայն նմանցուց Վարդանանց պատերազմին: «Հոս ալ մէկ կողմը կեցած էին Վարդաններ, միւս կողմը Վասակներ: Թէեւ Վարդանը պարտուեցաւ, բայց իր անունը սրբացաւ եւ վերածուեցաւ պաշտամունքի, որով պարտութիւնը յաղթանակ մը եղաւ, բայց Վասակը մնաց Վասակ: Նոյնն է Փետրուար 18ը: Հոս ալ դէմ դիմաց կեցած էին տարբեր անուններով Վարդաններ եւ Վասակներ: Այո, հոս ալ պարտուեցան Վարդանները, բայց բռնակալները խրատուեցան»: Իր վերջին խօսքերը յատկապէս ուղղելով նոր սերունդին, բանախօսը չեշտեց.— «Դուք պիտի անցնիք հիներուն տեղը, սերտեցէք Վարդաններու պատմութիւնը ձեր տակաւ հայերէնով անգամ»: (Ծափեր):

Ինջոյքը չարունակուեցաւ մինչեւ գիշերուան ժամը մէկ, սեղանապետութեամբ ընկեր Մուշեղ Մուրատեանի: Հիւրեր ունէինք նաեւ Լիոնէն: Մեծ հաճոյքով լսեցինք Տիկին Ե. Վարժապետեանի երեք յաջորդական երգերը: Ներկաները բուռն ծափերով գնահատեցին ընդը: Կատակախաղ երգ մը երգեց ընկեր Գ. Աճէմեան (Լիոնէն): Ամբողջ բազմութիւնը համակուած էր խանդավառութեամբ:

Ներկայ մը

ՓԵՏՐ. 18Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոն.— Վարդանանց պատերազմի 1500ամեայ տօնակատարութենէն երկու չաբաթ վերջ, Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէն կազմակերպած էր խնջոյք մը Փետրուարեան ապստամբութեան տարեդարձին առթիւ: Ինչպէս Վարդանանցի տօնին, այս խնջոյքին ալ սրահը լեցուած էր: Կայ պոյտ Ֆաչը, Սանուհիներն ու Նոր Սերունդը, Տէսինէն ալ ներկայ էին քանի մը ընկերներ: Ընկեր Սարգիսին տրուեցաւ սեղանապետի պաշտօնը, զոր մինչեւ վերջը կատարեց զուարթ տրամադրութեամբ: Տեղի ունեցան խմբերգներ Սանուհինեներու կողմէ, ինչպէս նաեւ մեներգներ եւ արտասանութիւններ: Ասոեցան ընկերներ Սամուէլ Ճովհաննէսեան եւ Միսաք Միրզէ, դրուագներ պատմեցին 1921 Փետր. 18էն, եւ թելադրեցին վառ պահել այդ օրուան նահատակներուն յիշատակը: Ճուզումով արտասանեց դերասան Հայկասար, որ միշտ անբաժան է մեր ձեռնարկներէն: Ինջոյքը, որ չատ յաջող անցաւ բարոյական թէ նիւթական տեսակէտով տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամը 10ը:

Թղթակից

ՄԵՐ ԳԻՒՂԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմոն Մարսելլիոյ ամէնէն բազմահայ եւ ամփոփ արուարձաններէն է: Ազգային կեանքը իր դոյութիւնը կը պահէ իր զանազան միութիւններով, կազդոյտ Ֆաչի մասնաճիւղով, Նոր Սերունդով եւ եկեղեցիով: Թաղական խորհրդոյ անդամները ազգասէր անձեր են որոնք իրենց կարելին կ'ընեն եկեղեցւոյ մատակարարութեան համար: Անոնց հետ կը գործէ մանկապարտէզի հոգաբարձութիւնը, իրրեւ օժանդակ ունենալով խումբ մը խնամակալ տիկիններ, որոնք ամէն ջանք ի գործ կը դնեն Ազգ. մանկապարտէզը բաց պահելու:

Թաղականութեան կողքին կայ նաեւ օգնութեան մարմին մը որ ամսական կանոնաւոր նը պատ կը բաժնէ թաղին աղքատներուն, համաձայն իր եկամ ոններուն:

Այս մարմինը իր ծախքերը կը հոգայ պատահական նուէրներով, ամսական չնչին բաժնեվճարներով եւ եկեղեցիին բակը դրուած պնակով:

Շատեր թելադրած են ընդհանրացնել փոխան ծաղկեպսակի նուէրները: Սակայն մինչեւ այսօր կարելի չէ եղած իրականացնել եւ չատ յաճախ ուրախութեան և տխրութեան առթիւ կը տեսնենք չափազանցուած առատութեամբ ծաղիկներ՝ որոնց փոխարժէքով կարելի պիտի ըլլար արգունքներ որբել: Երբ սրտցաւ հայրենակից մը դիտողութիւն ընէ, քիչերն են որ ընթացք կուտան եղած թելադրութեան: Ժամանակ է որ սթափունք եւ պարապ տեղը չծախսենք: Այլ ու ձախ չատ ցաւեր կան, Մշակութային, Բարեգործական եւ Կրօնական հաստատութիւնները պահելու համար նիւթական միջոցներ կը պահանջուին: Աչխատինք ղեկլի լաւը գործածել մեր աղբիւրները:

Խապրիկ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ին Prestի հետ ունեցած մրցումը վերջացաւ հաւասար 1—1: Այս կէս ձախողանքին մէկ պատճառը այն է որ, չորս լաւագոյն մարզիկները վիրաւոր կամ պատժուած ըլլալով, չէին մասնակցեր Ա. խումբին: Թէեւ յաղթութիւն կը մաղթէինք, բայց հաւասար արդիւնքն ալ իր օգուտն ունի: Այժմ կը մնան երկու մրցումներ ախոյենութեան:

Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր մարզադաշտին Atlanticի վրայ կը կատարէ եղանակին ամէնէն դժուարին մրցումը St. Loupի խումբին դէմ: Առաջին խաղարկութիւնը հաւասար վերջացաւ, բայց ինչ կռիւներ եւ խուժումներ տեղի ունեցան, St. Loupի մարզիկները եւ հանդիսականները երբ կը տեսնեն որ իրենց խումբը պիտի պարտուի, անմիջապէս կռիւներ կը ստեղծեն եւ մեր մարզիկին դէմ կամքը կը ջլատեն: Այս անգամ ամէն միջոց ձեռք առնուած է: Տասը ոստիկաններ պիտի հսկեն մարզադաշտին վրայ: Սրտագին կը խնդրենք բոլոր հանդիսականներէն որ ինչ որ ալ պատահի ընաւ չկորնչցնեն իրենց պաղարիւնը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս անգամ կը ներկայանայ իր լաւագոյն կազմով եւ վստահ ենք որ գեղեցիկ յաղթանակով մը, մեր մարզիկներուն առջեւ պիտի բացուին Promotion Excellenceի դռները:

Վահան Շամլեան

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

— Եթէ սաւառնակ նստիք Պերլին երթալու համար, առանց դաստավարութեան պիտի մաքրեն ձեզ՝ այնտեղ: Ուշ հեցէք: Եթէ մեղի զալու որոշում չտաք, չատ ուշ պիտի ըլլայ յետոյ:

Գոցեր էի արդէն հեռաձայնը: Բայց ելայ, առի զգեցիս եւ կարեցի հեռաձայնին թելը, որով հետեւ կը սկսէի վախնալ ես ինձմէ:

Գիչերուան ժամը երկուքին, պանդոկի հեռաձայնով կ'ինս կանչեցի Անգարա: Ըսի իրեն, որ վայրկեան մը իսկ աչքը չհեռացնէ տղոց վրայէն եւ տան դուռը կղպուած պահէ մինչեւ իմ վերադարձս: Ուստացայ ամէն բան բացատրել իրեն տուն դառնալէ վերջ: Սաստիկ կը վախնայի որ կ'առեւանգեն զաւակները, որովհետեւ լաւ գիտէին թէ պիտի երթայի անոնց ետեւէն, ուր որ ալ ըլլային:

Ցաջորդ առաւօտ, թղթատար օդանաւը առանց ինձի գնաց Պերլին: Առաւօտուն կայարան գացի իրիկուան չոգեկառքի տոմսակս առնելու համար: Տեղ չկար, արս անգամ հնգապատիկը վճարելով կրցի տոմսակ մը ճարել եւ այդ գիչերն իսկ դառնալ Անգարա, դժոխային գիչերուան մը յիշատակը տանելով հետս Իսթանպուլէն:

Մեկնելէս ի վեր քարտուղարուհիս փախուստը տարաձայնուեր էր Անգարայի մէջ: Ոչ ոք կըրնար որոշապէս ըսել թէ ուր կը գտնուէր ան, պէտք եղաւ որ կիկերոն լմացնէ զայն ինձի:

Իսթանպուլէն դարձիս, երկու օր վերջ կանչեց զիս: Ժամադրութիւն մը կ'ուզէր անպատճառ: Գիչերուան ժամը 10ին բարեկամի մը տան մէջ հանդիպեցանք իրարու: Ցայտնի էր որ չափազանց ջղագրգիռ էր:

— Գիտնալ կ'ուզէք թէ ուր է ձեր քարտուղարուհին, ըսաւ կիկերոն առանց բարեւելու: Անդլիացիներուն քովն է, հապա ուր պիտի ըլլայ:

Եւ ըսաւ ինձի փողոցը եւ թիւը այն տունին, ուր կը գտնուէր Գորնէլի ըստ իրեն:

— Իմ մասիս բան մը գիտէ՞:

Իրականին մէջ, ես ալ չէի գիտեր, անհաճոյ ենթադրութիւններ միայն կրնայի ընել եւ պատասխանեցի.

— Ապահովաբար գիտէ ձեր ծածկանունը:

Ողբագին ձայնով մը ըսաւ.

— Վստա՞հ էք, որ ձեր քարտուղարուհին փաստաթուղթերու ոչ մէկ լուսանկար տարած է իրեն հետ:

Ձակատաբաց կրցայ ապահովութիւն տալ իրեն այդ մասին, որովհետեւ փաստաթուղթերը թուադրուած եւ լաւ պահուած էին դրամարկղիս մէջ: Կիկերոն քիչ մը հանգստացած թուեցաւ: Իմաստութեան [illegible] խրատ մը տուի իրեն:

— Ամէն [illegible] մէջ, անյայտացէք կարճ ի եղածին չափ չուտով:

Ոչ այս ըսաւ, ոչ ալ ոչ: Նստած էր բազմոցին վրայ, նայուածքը սեւեռած՝ կէտի մը: Ցետոյ ոտքի ելաւ.

— Այժմ պէտք է որ մեկնիմ:

Կեցած էր դիմացս, մտահոգ, ճակատը ակօսուած խորչոմներով: Ուր էր այն մարդը, որ դեռ քանի մը չաբաթ առաջ փաստաթուղթեր կուտար ինձի այս նոյն սենեակին մէջ եւ իր վտանգաւոր աչխատութեան մասին կը խօսէր, ինչպէս տղայ մը որ իր մէկ խաղը կը պատմէ:

Հակայական դումարներ տուեր էին երբ ինձ ալ երբեմն փորձեր էր խաբել դիս: Հիմա ջիղերուցանց մըն էր այս մարդը միայն, եւ կորնցուցած էր դիմագրաւելու կորովը: «Ցուեսութիւն, պարոն» ըսաւ կիկերոն ֆրանսերէն: Ակնարկ սար սափ մը կ'արտայայտէին իր սեւ աչքերը:

Առաջին եւ վերջին անգամ ըլլալով ձեռքս երկարեցի իրեն: Կարծեմ նոյն մտածումը ունեցանք երկուքս ալ: Ցետոյ արագ քայլերով հեռացաւ տունէն, որ թաղուած էր խաւարին մէջ:

Այդ վերջին անգամն էր որ կիկերոնը տեսայ:

Այժմ, յստակ էր գոնէ խնդիրը: Առաջին գործս եղաւ դրասենեակ չհանդիպիլ: Արդէն լուր ղրկած էի Պերլին թէ հիւանդ էի եւ անկարող ճամբորդելու: Դեսպանին ալ իմաց տուի թէ հիւանդ եմ, բայց չծածկեցի իրմէ, ինչ որ պահուած էր այդ հիւանդութեան տակ· հասկցաւ վիճակս:

— Լաւ կ'ըլլայ որ քիչ մը հանգիստ ընէք ըսաւ, սարսափելի դէմք մը ունիք:

(Շար.)

ժողովին ձախողումը, որուհետեւ Մ. Նահանդները եւ Ֆրանսա տակաւին չեն ճանչցած համապատասխան Ազգային կառավարութիւնը:

ԹԻԹՕ ԿԸ ԶԳՈՒՇԱՑՆԷ ԵՒՐՈՊԱՆ

Եւկոսլաւիոյ դիկտատորը, մարեչալ Թիթօ, մասնաւոր տեսակցութեան մը առիթը դզուչայուց արեւմտեան Եւրոպան, որպէսզի հնարաւին Ս. Մխիթարեան խաղերէն: Իր կարծիքով, Ս. Միութիւնը կը ջանայ համաձայնութեան մը յանգիլ Գերմանիոյ մասին, որպէսզի ձեռքերը ազատ ըլլան աւելի ուժգնօրէն գործելու համար Եւկոսլաւիոյ եւ Ճունաստանի դէմ:

Այս նախատեսութեամբ, Թիթօ կ'առաջարկէ որ արեւմտեան պետութիւնները մերժեն արեւմտեան Գերմանիոյ մասին, մինչեւ որ Մոսկուա յանձն չառնէ քննել իր արբանեակներուն՝ Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ ապաղինումը: Եւկոսլաւիա ինք յանձն կ'առնէ որ եւ է դաշինք չկնքել Իտալիոյ, Աւստրիոյ, Ճունաստանի կամ Թուրքիոյ հետ, որպէսզի չզրգռէ Ս. Միութիւնը: Միեւնոյն ատեն թոյլ պիտի չտայ որ իր երկիրը իբրեւ խարիսխ ծառայէ Ատլանտեան զինակիցներուն:

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Մոսկուայի երեք արբանեակները արագօրէն յառաջ կը տանին իրենց զինուորական պատրաստութիւնները Եւկոսլաւիոյ եւ Ճունաստանի սահմաններուն վրայ: Երեք մեծ ճամբաներ եւ չատ մը կամուրջներ չինուած են Հունգարիոյ սահմանին վրայ: Երկու հազար ռուս զինուորական մասնագէտներ պրկուած են Ալպանիա:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ֆրանսացի դէմ ցոյցեր կատարուեցան Ե-զիպտոսի եւ Իրաքի մէջ: Կահիրէի Ֆրանսական դեսպանը մերժած ըլլալով Մարոքի խնդիրը քննել Եգիպտոսի արտաքին նախարարին հետ, Արաբական Համագործակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Ազգամիացեալ ժողովի յայտարարութիւն մը հրատարակեց Ֆրանսայի դէմ, արաբական բոլոր երկիրները ոտքի հանելու սպառնալիքով: Իրաքի խորհրդարանին մէջ ալ բուռն ցոյցեր մը վերջ, մխանձայնութեամբ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէ արաբական բոլոր պետութեանց խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ: Ներքին նախարարը Մարոքի դատը պաշտպանելով հանդերձ խոհեմութեամբ կը չարժի:

ՃԱՓՈՆԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ մասին չանդադիլ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Ս. Միութեան նաւատորմի պաշտօնաթերթը, «Կրասնի Ֆլոթ», ըսելով թէ Ամերիկացիները արդէն իսկ հաստատած են 200.000 հոգինոց պահեստ ոստիկանութիւն մը որ մօտերս պիտի բարձրանայ 400.000ի: Նոյն աղբիւրին համաձայն կազմուած է նաեւ ծովային ոստիկանութիւն մը, 80 հազար անդամներով:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԻՆԸ վերակազմելու համար ժողով մը սարքուած է Լոնտոնի մէջ, մարտ 24ին 4: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ, պիտի փոխուի ներկայ անունը, Comisco, ո-րուն անդամ են 35 ընկերվարական կուսակցութիւններ, 9·800·000 անդամներով:

ՄԱՐՈՔԻ անկախութեան չարժումին՝ «Իս-թիքլալ»ի ընդհ. քարտուղարը հսկողութեան տակ առուեցաւ: Ուրիշ կարգ մը անդամներ ալ ձերբակալուած են:

ՍԵՇՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ արտաքին նախարար Պ. Պեւինի տեղ ուրիշ մը նշանակելու խնդիրը կը չարունակէ զբաղեցնել Անգլիոյ վարիչ շրջանակները: Կը վախցուի թէ Պ. Պեւին, իր երկարատեւ հիւանդութենէն հալիւ ապաքինած եւ չատ ուրախացած ըլլալով, պիտի չկրնայ չարունակել իր պաշտօնը: Հաւանական յաջորդը կը նկատուի Պ. Հերպերթ Մորիսըն: Ամէն պարագայի տակ, պաշտօնը չարունակելու կամ քաշուելու որոշումը, ինք, Պ. Պեւինն է որ պիտի տայ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ մէկ միլիառ 454 միլիոն տոլարի յատկացման վարկ մը կը պահանջէ խորհրդարանէն, ամերիկեան պաշտպանութեան համար: Միայն այս տարի առնուազն երկու եւ կէս միլիառ տոլարի կարիք կայ:

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ համայնավարները յարձակման կը պատրաստուին Արեւմտեան Գերմանիոյ դէմ, յայտարարեց զերման ընկերվարական կուսակցութիւնը: Դաւադրութիւնը կը նկատուի սահմանադրին անդէմ կողմը, քաղաքացիական կռիւներու մասնագէտ Վիլհէլմ Ցայսէրի կողմէ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան բանակի նախկին հրամանատարը, զօր. Քլէյ, ծերակուտական յանձնախումբերու միացեալ նիստին մէջ խօսելով չեշտեց, թէ Մ. Նահանդները պէտք է նոր ուժեր ղրկեն Եւրոպա: Զօրավարը կը կարծէ, թէ Արեւմտեան Գերմանիա պիտի չմասնակցի եւրոպական բանակին, մինչեւ որ ուրիշ ազգերու նման հաւասար իրաւունքներ չստանայ: Իր կարծիքով, Եւրոպան որքան զօրաւոր ըլլայ, Ս. Միութիւնը հանդարտ կը մնայ:

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉS
Առաջին շարքը կը սկսի
ՎԵՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՍՆԵՐՈՎ
ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique, 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հետեւեալ թուականներուն.—
ՄԱՐՏ 3, 6, 10, 13.. 17.. 20, ժամը 21ին:

ՄԱՐՏ 3ի յայտագրին մաս կը կազմեն Պաք, Քուպերէն, Փուրչել, Սքառլաթի, Հենտէլ, Մոցարթ, Պէթհովէն, Վէպէր, Շուպէրթ, Շուման, Ռամօ, Շոփէն, Լիսթ, Ղազարոսեան:

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք: Վեց նուագահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով:

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆՆԵՐՈՒ կողմէ: 3 Մարտ, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.45ին, Իէնայի թատրոնին մէջ, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna:

1.— Արտասանութիւններ հեղինակ՝ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ
կատարուած՝ Օր. ԱՎԱՃԵԱՆԻ կողմէ

2.— Սէրը տեւականացնելու գաղտնիքը
Դոմէտի 1 արար, հեղինակ՝ Օր. ԱՎԱՃԵԱՆ
Դերակատարներ՝ Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ:

3.— Արայ Գեղեցիկ, դիւցազներգութիւն՝ տաղաչափեալ եւ յանդաւոր, մէկ արար, հեղինակ՝ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ, դերակատարներ՝ Օր. եւ Պ. ԱՎԱՃԵԱՆ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Պորտոյի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Նիկոլ Աղբալեան մասնաճիւղը, գեղարուեստական ճոխ յայտագրով կը տօնէ Նոր Սերունդի Օրը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերվարականներու սրահը, Սընօն:

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, նուագ, եւայլն: Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ կը բեմադրուի «ԹԻԻ 5 ՅԵԼԱԳԱՐ» գաւեշտը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Աբուսեակ Ատոմեան եւ զաւակները, Մարի եւ Սիրան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանդիստ պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՐՏԱԻԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆի կսկծալի մահուան առաջին տարելիցի առթիւ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ժամը 11.30ին: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կաթ. Գէորգեան, իր ողբացեալ կնոջ ՄԱՆԻՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆի (ծնեալ Ա-պաճեան, Սեբաստացի) մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ յաւարտ Պատարագի, այս կիրակի (Մարտ 4), Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ (Ժան Կուժոն փողոց): Հանդուցեալի յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ:

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՍԱԼ CHOPIN PLEYELի ՄԷՋ
Ամերիկահայ ծանօթ երգչուհի

ԶԱՐՈՒՀԻ ԷԼՍԱՍԵԱՆԻ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դերձակուհիւն սորվիլ ուզող աշկերտ մը: Պէտք է ներկայացուի իր ծնողքին կողմէ: Դիմել ՄԻՆԱՍԵԱՆ, 74 rue d'Hauteville, Paris (10), Tél. Pro. 24–58:

Շատ կարող երիտասարդ մը, 22 տարեկան, զերծ՝ զինուորական պարտականութենէ, որ լաւ Ֆրանսերէն գիտնայ, աւարտած ըլլայ H. E. C.ը կամ նուազագոյն bachelier, աշխատելու համար Փարիզ, առեւտրական տան մը մէջ: Դիմել références-ով եւ անձամբ ՅԱՌԱՋի վարչութեան, ամէն օր ժամը 11էն 17:

Դերձակի աշկերտ մը որ արդէն աշխատած ըլլայ նոյն արհեստին մէջ: Դիմել՝ Tchalmanian, 51 rue Mesley Paris (3):

Քոնֆէքսիոնի համար քուիէօղ փաթրօնիէր մը, գործատորուհիներ, ռոպի, գործաժի: Խնամուած աշխատանք: Ներկայանալ մօտիկով հաստատութեան E. Albert, 32 rue du Sentier, Paris (2):

ՅԱՐՇԱՏԵՍՏ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ:—
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԵՒԹ. այս չաբաթ ժամը 20.30ին:
ԱՐԱՄ խումբ, այս կիրակի առաւօտ 10ին:
ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ԵՒԹ. այս կիր. կէսօրէ վերջ 4ին:
ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ԵՒԹ. այս երկուշաբթի ժամը 9ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կ. ներկայացուցիչը: Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները:

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Պանեէոյի, Շավիլի, Առնուվիլի, Ալֆորվիլի, Իսիի եւ Փարիզի մասնաճիւղերու անդամները հանդիպումի, այս չաբաթ ժամը 20ին, 19a rue Caumartin: Կը դասախօսէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթ՝ «Վարդանանց Պատերազմը եւ Փետրուարեան Ապստամբութիւնը»:

ԻՍԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Արիմեան սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԷՕ.— Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի հերթական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, ընկեր Մ. Ալթունեանի բնակարանը: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. ընկեր «Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Թորոսի Պառը: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷԼ.— Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի Սէնթ Անտրէ Պար Պէլվեէրի սրահին մէջ (25 թիւ հանրակառքի վերջին կայարանը): Կը հրաւիրուին միութեան արանց ու տիկնանց մասնաճիւղերու բոլոր անդամները անխտիր: Բացականները նկատի կ'առնուին: Մասնաւորապէս կը հրաւիրուի Տիկին Աչխէն Պողոսեան:

ՀԱԸ ՈՒՍ. ՏԱՆ ուսանողները կազմակերպած են գեղարուեստական երեկոյ մը Մէյլազրայի Տան մէջ, այս երկուշաբթի: Սիրով կը հրաւիրուին հայ ուսանողները եւ համակիր ընկերները:

ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Առնուվիլի ժողովը՝ այս կիրակի, ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչ. ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Պուլվար Օստոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷԼ.— «Քրիստափոր»ի վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 56, 67, 17, 47 եւ 188: Դիմել Ա. Պետրոսեանի, 20 rue des Petites Maries, Մարսէյլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի, ժամը 15ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին ծնողքներն եւս:

ԼԻՈՆՑԻՆԵ'Ր,

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐԸ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՑԷՔ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր ճահապետական սեղանին վրայ անպակաս ըրէք ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ:

Ամասիոյ չոր պամիա, տուփով պահածոյ Ermys պամիա, եալանճը տոլմա, եւայլն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

Պատուէրներ կ'ընդունինք Ֆրանսայի բոլոր վայրերէն:

Մեծաքանակի համար դիմել՝

Պահատուրեան Վաճառատուն

10, RUE L'EPÉE, LYON

Մանրաքանակի համար դիմել՝

20, RUE VILLEROY եւ

19, RUE JULIETTE RECAMIER, LYON

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Dimanche 4 MARS 1951 Կիրակի 4 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6398–Նոր շրջան թիւ 1809

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՍՏԱՑԱՆՔ»

Քանի՞ հոգի աչքէ կ'անցընեն թերթերու այս ճուլածոյ խորագիրը: Եւ քանի՞ հոգի կը բարեհաճին կարդալ անոր տակ ծանուցուած հրատարակութիւնները:

Ընդհանրապէս, խմբագրութիւնները իրենք ալ զգոհանան «Ստացանք»ով մը: Կ'արձանագրեն իրենց ղրկուած գրքին կամ պարբերականին անունը, հեղինակը, գինը եւ հասցէն:

Երբեմն ալ ածականներ կը կցեն,— «Այսքան մեծածաւալ էջերով: Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Ընտիր տպագրութիւն: Պատկերազարդ»: Եւայլն:

Բախտաւոր են այն թերթերը եւ հեղինակները որոնք բարեացակամ գրադատ մը կը գտնեն, նոր հրատարակութեան մը գտնէ բովանդակութիւնը ծանօթացնելու համար:

Երբեմն ծանուցումներ ալ կը տրուին, հեղինակին, հրատարակիչին կամ գրավաճառին կողմէ,— «Լոյս տեսաւ ...»:

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ՝ յաճախ հրատարակուած աղդին գինն ալ իր տեղը չի գար:

«Աղգային արժանապատուութիւնը» վիրաւորո՞ծ կ'ըլլանք, երբ անգամ մը եւս աղդարարական թէ՝ կամաց–կամաց Փիւնիկեցիներ պիտի դառնանք, եթէ աւելի երկար տեւէ այս վիճակը:

Արդարեւ, գիրք մը գրելու, տպելու հոգին չափ տաժանելի գործած է սպասելը:

Շատ մը պարագաներու մէջ, հերոսական համբերութիւն կը պահանջէ սպառումը, հեղինակին համար:

«Ստացանք»ները եւ «Լոյս տեսաւ»ները չոր մխիթարանքներ են: Գրախօսականներն ալ հազիւ ուշադրութիւն կը դրաւեն:

Հրատարակութենէն վերջ, հեղինակը (կամ գրավաճառը) ինք հարկադրուած է չարժուն ստեղծել, ապահովելու համար քանի մը հարիւր օրինակի սպառումը: Հարկադրուած է զանազան տաղտուկներ, երբեմն ալ բեռներ կրել, ինչպէս աղքացեալ Սիմանթօն: («Ես իմ գաղափարնե – րուս երիվարն եմ»):

Եւ սակայն, տպագրական մեքենան կը բանի անընդհատ, մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի եւ Ամերիկայի մէջ:

Միայն ազատագրութենէն վերջ լոյս տեսած հրատարակութիւնները պատկառելի դէզ մը կը կազմեն: Միայն մեր թերթին «Ստացանք»ները գրադարան մը կը լեցնեն:

Ի՞նչ կը բանի «արդոյ հասարակութիւնը», այս յարատեւ ճիգին, այս երկունքին եւ ստեղծագործ աշխատանքին դիմաց:

Եթէ «ընթերցասէր» կոչուած բազմութեան հարիւրին քանը պարտականութիւն սեպէր հայերէն գիրք մը գնել, ի՛նչպիսի բարձունքի մը հասած պիտի ըլար մեր մշակոյթը:

Եւ եթէ իւրաքանչիւր գնորդ վարժուէր կարդալ իր նախընտրած եւ գնած գիրքը, — որքան բարձրացած պիտի ըլար մեր ժողովուրդին մտաւոր մակարդակը:

Միայն գիրք չգնողները չեն որ իրենց գիտցածով կը մնան:

Որքա՜ն «գրասէրներ» կը մոռնան կորել իրենց գնած գիրքերուն էջերը: Կարծելով թէ իրենց պարտականութիւնը կատարած կ'ըլլան, առաջարկուած գիրքը գնելով եւ դարակ մը նեղելով:

Գիտէ՞ք հրաշագործ միջոց մը, ցնցելու համար եւ՛ մէկը եւ՛ միւսը: Տեսակ մը չարժ, որպէս զի հազարաւորներ վարժուին հայերէն գիրքեր գնելու. եւ ուրիշ հազարաւորներ ալ՝ իրենց գնածը կարդալու:

Առանց այսպիսի չարժումի մը, կը վախնանք որ թէ սիրտերը ցամքին եւ թէ միտքերը:

Կը վախնանք որ այս օրերն ալ փնտռենք: Այստեղ եւ ամէն տեղ:

Այն ատեն, բոլոր «Ստացանք»ները եւ «Լոյս տեսաւ»ները պիտի ղառնան տեսակ մը տապանաքիր, գուժելու համար գալիք սերունդներուն.

— Ուշիմ ժողովուրդ մը կ'ապրէր այս ափերուն վրայ, բայց իւրքը առեւտուրի տուած ըլլալով, կարդալ – գրելն ալ մոռցաւ, եւ իր տաղանդաւոր գաւակներուն «լոյսերը» մարեցան գրավաճառներու նկուղներուն մէջ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՂՈՂԸ ԵՒ ԱՑԳԻՆ

Ո՞վ չի գիտեր արեւելեան առածը.— «Խաղողը կուր, այգին մի հարցներ»:

Ինչպէ՞ս կ'երեւայ, շատ մը թերթեր տառապէս հետեւելով այս առածին, արտատպումներ կը կատարեն առանց աչ ձախ նայելու: Առանց աղբիւրը — այդին կամ այդեպանը — յիշելու:

Ճաճախ մխեւնոյն թերթին լինքնագիր կամ թարգմանածոյ յօդուածները կը տեղաւորեն մի – եւնոյն թիւին մէջ: Իւրացնելով նոյնիսկ ... խմբագրական ծանօթութիւնները:

Շատերուն համար «լքեալ գոյք» են այս կամ այն աշխատակցին գրութիւնները: Հոգ չէ թէ կուսակցական հանդամանք չունենան:

Այս ոչինչ: Մոռնալով յիշել արտատպուած գրութեան մը աղբիւրը, շատ մը թերթեր երբեմն թակարդը կ'իյնան:

Այսպէս, պոլսական թերթ մը նոյնութեամբ կ'արտատպէ Վիէննայէն «Ցառաջ»ի ուղղուած նամակ մը, իբրեւ իր սեփական թղթակցութիւնը:

Թերթը կ'երթայ Թէհրան եւ թղթակցութիւնը կ'արտատպուի պոլսական թերթին անունով:

Թէհրանի թերթը կը հասնի Միջին Արեւելք եւ թղթակցութիւնը լոյս կը տեսնէ ... պարսկահայ լրագրին անունով:

Դեռ երէկ, փարիզեան թերթի մը մէջ կար – դացի թղթակցութիւն մը՝ Միլանոյի եկեղեցւոյ հիմնարկէքին առթիւ:

Իրաւ աղբիւր ցոյց արուած էր Պոլսոյ «Ժամանակ»ը:

Իրականին մէջ, ամբողջ նկարագրութիւնը արտատպուած էր «Ցառաջ»էն (20 Յունուար), բառ առ բառ: Միակ թղթակցութիւնը որ երեւցաւ հանդէսէն անմիջապէս վերջը:

Դեռ որքա՜ն պատկերազարդ «պատահմունքներ»...

Վ.Ա.Հէ

Թուրքիոյ նոր պահանջները

Ուշիմ ընթերցողը կը հետագրեն.— կառավարութիւնը այժմ կ'ուսումնասիրէ Յունուար 23ին Թուրք դեսպանին կողմէ ներկայացուած առաջարկ մը, որ կը նախատեսէ Մ. Նահանգներուն մասնակցութիւնը անգլօ–ֆրանքօ–թրքական զինակցութեան:

Այսպէս Թուրքիա նոր փորձ մը կը կատարէ գրաւոր յանձնառութիւն մը ստանալու համար ամերիկեան միջամտութեան մը մասին, եթէ յարձակում կրէ Ռ. Միութեան կամ ուրիշ պետութեան մը կողմէ:

Մ. Նահանգներու պաշտօնական շրջանակներ – րուն մէջ կը ճշդեն թէ «ուշադրութեամբ կը քննուին» այս առաջարկը եւ վերջերս եղած ուրիշ թելադրութիւններ, ամրապնդելու համար Թուրքիոյ ապահովութիւնը: Կը կարծուի թէ մասնաւորապէս երկու առաջարկներ գրաւած են շահակիցներուն ուշադրութիւնը.—

1.— կա՛մ Թուրքիան պիտի ընդունուի Ատլանտեանի զինակցութեան մէջ, իբրեւ լիազօր անդամ, փոխանակ միայն սահմանափակ յարաբերութիւններ ունենալու, ինչպէս Յունաստանը:

2.— կամ պիտի հաստատուի Միջերկրականի պաշտպանութեան զինակցութիւն մը, համախմբելով Միջին Արեւելքի այն պետութիւնները որոնք անդամ չեն Ատլանտեանի դաշինքին, պայմանաւ որ Մ. Նահանգներն ալ հաւանին մասնակցիլ այս նոր դաշինքին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ արտաքին գործերու նախարարութիւն մը պիտի ունենայ երեքշաբթի օր: Գրաւման կանոնադիրը նորէն վերաքննուեցաւ եւ պատճէնը պիտի հրատարակուի նոյն օրը: Այս վերաքննութեամբ, երեք դաշնակիցները կը մեղմացնեն վերստուգման պայմանները, առանց սակայն բոլորովին ջնջելու մարզպաններու յանձնախումբը: Նոր կանոնադիրը աւելի լայն իրաւասութիւններ կուտայ Գերմաններուն՝ տնտեսական եւ օրէնսդրական խնդիրներու մէջ: Կ'ըսուի թէ արտաքին գործերու նախարարութիւնն ալ պիտի վերջ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր:

Դահլիճին կազմութիւնը կը դժուարանայ

Դահլիճի տագնապը կը բոլորէ իր երրորդ օրը: Պ. Ժորժ Պիտօ, որուն յանձնուած էր նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը, ձեռնունայն վերադարձաւ Հանրապետութեան նախագահին մօտ, յայտնելու համար թէ ձախողած է:

Ասոր վրայ, Պ. նախագահը միեւնոյն պաշտօնը յանձնեց նախկին վարչապետ եւ ներքին նախարար Պ. Անրի Քէօյի, որ իսկոյն սկսաւ խորհրդակցիլ իր կուսակցական ընկերներուն եւ գործակից կուսակցութեանց վարիչներուն հետ, ջանալով լուծում մը գտնել: Կը թուի սակայն, թէ Պ. Քէօյ եւս պիտի մերժէ կամ պիտի ձախողի, քանի որ ընտրական օրէնքի բարեփոխման չուրջ պառակտումը կը չարունակուի միեւնոյն սաստկութեամբ եւ ամբողջ հարցը անելի մը մատնուած է: Այս պարագային, նախագահը նոր փորձ մըն ալ պիտի կատարէ, դահլիճի կազմութեան հոգը յանձնելով ընկերվարական կուսակցութեան վարիչներէն Պ. Րամատիէի:

Կ'ըսուի թէ ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Կի Մոլէ, իբրեւ արդարի, համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար ընտրական օրէնքի բարեփոխման մասին:

Բոլոր հանրապետական կուսակցութիւններն ալ մտահոգ են կառավարական այս տագնապի երկարաձգման առթիւ, որովհետեւ տնտեսական չատ լուրջ հարցեր անհրաժեշտ կը դարձնեն հաստատուն կառավարութեան մը անմիջական կազմութիւնը: Այս անհրաժեշտութիւնը կը չեշտուի նաեւ միջազդային կացութեամբ, մանաւանդ որ, վաղն իսկ պիտի գումարուի Զորսերու նախապատրաստական ժողովը:

Պ. Ժ. Պիտօ, փորձեց ստեղծել աղդային միութեան դահլիճ մը, նաեւ զօր. տը Կոլի մասնակցութեամբ: Բայց իր այս առաջադրութեան մէջ բախեցաւ ընկերվարականներու կտրուկ ընդդիմութեան: Ընկերվարականները կ'ուզեն նոր դահլիճ մը հանրապետական հիմերու վրայ միայն, ինչպէս եղած է վերջին չորս տարիներու ընթացքին: Այսինքն կը մերժեն գործակցիլ տը Կոլի հետ:

Շատեր կը կարծեն թէ ժամանակն է որ պիտի լուծէ տագնապը: Ամէն պարագայի տակ, ընտրական օրէնքի բարեփոխումը ըլլալով միջկուսակցական հասկացողութեան մը թիւ 1 արգելքը, լուծում մը պիտի կրնայ ապահովուիլ միայն այդ հարցին չուրջ գոյանալիք համաձայնութեամբ: Իսկ այդ համաձայնութիւնն ալ կարելի պիտի ըլլայ իրագործել փոխադարձ զիջումներով:

Ամերիկա պիտի կրկնապատկէ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ՈՒԺԵՐԸ

Եւրոպայի ամերիկեան օդանաւային ուժերու հրամանատար զօր. Լորիս Նորսթատ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներու օդանաւային ուժերը, Եւրոպայի մէջ, պիտի զօրացուին յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին: Զօրավարը ճշդիւտ թիւեր չտուաւ, բայց ըսաւ թէ Մ. Նահանգներու նպատակն է կրկնապատկել այս ուժերը, բաղդատելով անցեալ գարնան եղած ուժերուն հետ եւ կրկնապատիկէն ալ աւելի զօրացնել՝ հարուածելու կարողութեան տեսակէտով: «Այս յաւելումը քայլ մըն է միայն, բայց էական քայլ մը: Յաւելուածական ուժերը պատրաստ պիտի ըլլան համեմատաբար կարճ ժամանակի մը մէջ, — քանի մը ամիսէն»:

Զօր. Այզընհաուըրին կը մնայ որոշել, թէ ուր պիտի տեղաւորուին հասնելիք նոր օդանաւերը: Հաւանական կը թուի, որ Եւրոպայի ամերիկեան ուժերու հրամանատարութիւնը Վիսպատընէն (Գերմանիա) փոխադրուի Ֆրանսա:

Ուշինկթընի մէջ կատարուած հաշիւներու համաձայն, մինչեւ 1951ի վերջը կարելի պիտի ըլլայ Եւրոպայի մէջ համախմբել ամերիկեան եւ եւրոպական 30 զօրաբաժիններ: Ասոնց 12ը սա – կայն պատրաստ պիտի ըլլան իբրեւ առաջին գծի հարուածող զօրամասեր, պատերազմ մը պայթելու պարագային: Այս ուժերուն մէջը պիտի ըլլան Մ. Նահանգներու ղրկելիք չորս նոր զօրաբաժինները, որոնք վեցի պիտի բարձրացնեն ամերիկեան զօրաբաժիններու թիւը: Մնացեալ 18 զօրաբաժինները, որոնք իրենց երկիրները կը գտնուին, կատարելագործուած չեն տակաւին: Դաշնակից 12 զօրաբաժիններուն 2ը բրիտանական են (երրորդ մըն ալ պիտի ղրկուի մօտ ժամանակէն) եւ երեքը ֆրանսական:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄՆ ԱԼ

Ցամաքային այս պատրաստութեանց հետ միասին, Մեծն Բրիտանիոյ ամբողջ պահեստի նաւատորմը, զօրաշարժի պատրաստ վիճակի մը մէջ պիտի դրուի մինչեւ այս ամառնաւերջ: Եթէ պա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

Ma doulœur, donne-moi la main; viens par ici.

Եր Նյոտաթիեթր բաղուսը ես ամե-
ու, ես ջուն ձեռը ստաց ընկր Յոսոպ-
ինչոն փաթ ընկր Նինդ-
ինչոն տաց ես ջուն ձեռը ստաց ըն-
դեր, ինչոն տաց ես ջուն ձեռը ստաց ըն-
ձեր Ռուսիոն...

Ես ջուն ես ստաց ընկր

ՓՈՏՄ ՄԻՋԱՁ

ԱՍ ՈՐՔԱՂ ՍԷՐ ...

Որքա՜ն համակրանք՝ մեզի Հայերուս հան–դէպ :

Մեր ձախ թեւէն կը քաշեն՝ կարմրակրօննե՛րը· — Եկէք մեզի միացէք, մեր փողը փչեցէք: Ձեր փրկութիւնը մեզմէ պիտի գայ: Մեր նուիրական պարտականութիւնն է:

Աջ թեւէն կը քաշեն կաթոլիկները, հովուա – կաններ հրատարակելով·— « Հայեր, եկէք կաթո–լիկութիւնը ընդունեցէք: Ձեր փրկութիւնը անոր մէջն է: Աւրքայութեան բանալին մեր մօտն է ...

Հայասէրներ, իրար անցած են մեր դրակա – նութիւնը ուսումնասիրելու: Մեր Նարեկացին ու Քուչակը կը թարգմանեն: Կը գովաբանեն, կը հե–ռանան անոնց վրայ :

Կը դնահատեն, կ'արժեւորեն մեզ: Մեր անս–տրդիւտ յատկութիւնները կը փառաւորեն: «Ի՜նչ չինարար ազգ: Ի՜նչ հին քաղաքակրթութիւն: Ո՛հ, դուք մենէ չատ առաջ քրիստոնեայ էիք: Երբ մենք տակաւին մեհեաններու մէջ զոհ կը մատուցանէ – ինք, փայտէ աստուածներու, դուք Քրիստոս յար–եաւ կ'երգէիք»:

Մխիթարները, Ամերիկայի իրենց հանդիսաւոր լքած անձնուիրաբար կուգային մեզ քրիստոնէու–թեան հրաւիրելու, որպէսզի փրկուինք: Անդիլի աշխարհումն ալ մեր պատուոյ տեղը ունենանք ...

Տակաւին: Ա՛խ, ո՞ր մէկը թուել:

Հաւատացէք, այսքան համակրանք եւ սէր ... մարդուն համեստութիւնը կը վիրաւորուի պար – զապէս : Որ կողմ դառնանք « Հո՛յ էք » — Այո՛: — Օ՛ ես կը պաշտեմ Հայերը: Ի՜նչ աղուոր սուրճ ունիք: Հապա ձեր մսածո՞ւը, ուզղակի անմահա–կան է: Մահամերձ հիւանդն իսկ կը բուժէ:

— Մեղք որ ես նախարար կամ Լոզանի ժողո–վին անդամ չեմ եղած, ապա թէ ոչ՝ ձեր դասը կարգադրուած կ'ըլլար այսօր: Թուրքերուն չափը կուտայի ...

Այսպէս, ամէն կողմէ, բոլոր ազգերէն հա–մակրանք, սէր, գորով եւ պատրաստակամութիւն կը տեղայ մեր գլխուն:

Օսար բեմերու վրայ հայ արուեստագէտն է կը փայլի: Հայ գրագէտն է կը փնտռուի :

Ո՞ր մէկուն չնորհակալ ըլլալ: Ո՞ր մէկը վար–ձատրել:

Կը վախնամ որ բոլոր ազգերը վարակուին հայ սիրելու այս տենդէն եւ օր մըն ալ Հայերը նա–խանձելով ուրիշներուն, իրենք ալ սկսին սիրել եւ դնահատել Հայը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

4ՐԴ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Փետրուարի 23ին տեղի ունեցաւ «Համազգա–յին» Լսարանի 4րդ դասախօսութիւնը: Դասախօսն էր Պ· Տ· Զիթունի, նիւթը՝ «Հայկական դիւցազ–նավէպը»:

Դասախօսը յայտնեց, թէ հայկական դիւ – ցազնավէպը, առաջին անգամ գրի առնուեցաւ 1874ին Գարեգին եպիսկ· Սրուանձտեանի կողմէ, չատ ամփոփ, իբրեւ Սասունցի Դաւիթի կամ Մհերի Դրան պատմութիւն եւ իբրեւ «Գրոց–բրոց»ի յաւելուած: Աւելի 15 տարի վերջն է որ Մանուկ Աբեղեան հրատարակեց աւելի լայն, բայց դարձեալ կիսատ պատմութիւն մը, որ յետագային մշակուեցաւ նաեւ Ց· Թումանեանի կողմէ, չատ համառօտ : Ի վերջոյ 1936ին, Հայաստանի հա – մալսարանէն չորս փրոֆէսօրներ, ընդարձակե – լով իրենց պրպտումները, յայտնեցան ի մի բերել դիւցազնավէպի 60 փոփոխակները:

Այս ամբողջացած փոփոխակներով, դիւցազ – նավէպը կը ներկայանայ 7 ճիւղերով: 1· Սաճա – ապար – Պաղտասար, 2· Առիւծ Մհեր , 3· Պզտիկ Մհեր, 4· Սասունցի Դաւիթ կամ Թլոլ Դաւիթ , 5· Սասմայ ծռեր, 6· Պարոն Տէր Ներսէս եւ 7· Համզա փահլիվան:

Անդրադառնալով դիւցազնավէպի պատմա – կան ծագման, դասախօսը բացատրեց, թէ սխալ է Մ· Աբեղեանի եզրակացութիւնը Սասունցի Դա – ւիթի ծագման մասին, այն է Դաւիթը չփոթել Դաւիթ Բագրատունի Ուրացողի հետ եւ Ջէնով Օ– հանը Մութեցի Յովհաննի հետ: Դժբախտաբար, Մ· Աբեղեան իր այս սխալը կրկնած է նաեւ յետա – գային (1936ին) հրատարակուած Սասունցի Դա – ւիթի յառաջաբանին մէջ: Նոյն սխալները դոր – ծած են նաեւ Ասատուր Յակոբեան, Կանայեան , Ատոնց, եւն·: Ու բոլորովին սխալ եղած է ոտնել 1939ին հայկական դիւցազնավէպի հազարամեա – կը: Իրականին մէջ պէտք էր ոտնել առնուազն 2500ամեակ մը, քանի որ Սահասարի կուիր Սե – նեքերիմ Թագաւորին դէմ մղուած է, իսկ այս Թագաւորն ալ ապրած է Քրիստոսէ 7—800 տարի– ներ առաջ :

Պ· Զիթունի օրինակներով բացատրեց նաեւ , թէ դիցաբանական կամ այլաբանական բազմաթիւ տարբեր ու խորհրդանշաններ կան մեր դիւցազնա–վէպի 7 ճիւղերուն մէջն ալ:

Ի վերջոյ, իբրեւ արդիւնք իր պրպտումնե – րուն, դասախօսը, դեռ 40 տարիներ առաջ գտած եւ այնուհետեւ եւս հաստատած է , թէ դիւցազ – նավէպի Սասունցի Դաւիթը ստեղծադործելով , ժողովրդական բանահիւսութիւներ անոր մէջ վե – րաթուդրած է մեր Տրդատ Մեծ Թագաւորի դէմ– քը: Հիմնաւորումը ըրած է ի միջի այլոց եւ այն նկատումով, որ Վանի չրջանին մէջ Տրդատին կ'ըսեն «Մոդատ»: «Մո»ը ծուռն է, իսկ «դատ»ն ալ Դաւիթի կրճատուած ձեւը, այն է՝ Ծուռ Դա– ւիթ :

Դասախօսութենէն վերջ ընդդիմախօսեցին, հարցումներ ըրին կամ կարծիքներ յայտնեցին հայագէտ Ֆրանսացին, Պ· Ֆէյտի, կարօ Գէ – որգեան, Ա· Վշտունի, Բենօ, Հայկունի , Հայկ Սարգիսեան եւ Ս· Քրմոյեան :

Ե· ՀԱՑԱՄՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Աղջիկը

1

Երբ աշնան մի առաւօտ ես աշխարհ եկայ,
Հաւաքուեցին տունը մեր ազգ ու բարեկամ :
Իմ բարուրին նայեցին տխուր ու անյոյս
— Էհ, աղջիկ է, ասացին, էլ ի՜նչ աչքալոյս,
Թեւ ու թիկունք չի լինի աղջիկն հօր համար,
Եւ օջախը հայրական չի պահիր անմար:
Ու երբ անշուշտ օրօցքում ես արտասուեցի ,
Զոյգ այտերիս արցունքի շիթեր սառեցին, —
— Արցունքով էլ, ասացին, աղջիկը կ'աճի ,
Ամէն անգամ միւ վազի դուբ նրա կանչին ...
Երբ մեծացայ, ուզեցի մանուկների հետ,
Շուի փչել ու գնալ դաշտը ծաղկաւէտ,
Գնալ խաղալ դաշտերի կանաչում թաւիշ ,
Տղայի պէս լինել միշտ ազատ ու անվիշտ ...
Բայց «աղջիկ ես, ասացին, այդ ո՛ւր ես վազում,
Չե՞ս տեսնում fo մայրիկի հոգսերը բազում,
Նստիր նրա ծնկի մօտ, կարկատան արա,
Որ փեսացուն հաւանի ու յետ չդառնայ ...»
Ես կարկատան արեցի, ասեղի նման
Աղջիկ լինելը խոցեց սիրտն իմ մանկական :
Աղջիկ լինելն ինձ թուաց կակաչ մի բացուած, —
Դրսից կարմիր, իսկ ներսից սիրտը սեւակնած···
Ու մանկութիւնն իմ անցաւ թախծոտ ու տխուր,
Ինչպէս անցել էր արդէն մանկութիւնն իմ մօր :

2

Հայրենի՛ք իմ, հոյակապ, անխորտակ ամրո՛ց,
Այդ դու էիր, որ եղար ինձ նոր օրօրոց ,
Ու մայրական fo սրտի սիրով կաթոգին
Երջանկութեամբ լցրեցիր իմ անվիշտ հոգին:
Դու տուեցիր ինձ արծուի թռիչք ու թեւեր
Ու բարրմացայ ես կեանքի գագաթներով վեր ,
Ես ըմպեցի կենսատու շունչն ազատութեան ,
Եւ օջախը վառեցի իմ հայրենի տան ·
Իմ մօր աչքից սրբելով եղեամն արցունքի ,
Հաղորդեցի ես նրան բերկրանքը կեանքի ·
Երջանկացան ինձ նման աղջիկներ բազում ,
Որ բախտ էին ոչնչել իրենց երազում :
Նրանց կեանքի կոչեցիր fo ջերմ գրկի մէջ ,
Ինչպէս կանաչ դաշտերը ծաղիկներին պերճ :
Աղջիկներն այդ դառնալով խիզախ արծիւներ ,
Նուաճեցին բեզ համար կապոյտ երկինքներ :
Նուաճեցին ծովեր լայն ու կապտերից ,
Գագաթները գիտութեան հպարտ լեռների ,
Նուաճեցին նրանք ծով բերբը հողի
Ու անպարտիկ սերը չինչ նրա հերկողի :
Աղջիկները յծի տակ գուխ չեն թեքի,
Ազատութիւնն իրենց չեն տայ ոչ ոքի :
Հպարտացիր նրանցով, երկիր իմ ազատ,
Եւ դուք, անուշ ծնողներ, մայրեր հարազատ :
Դու էլ, երկրիս արեգակ, պայծառ հուրհուրա՛,
Ամէն ծնուող աղջկայ օրօցքի վրայ :

ԱՂԱՒՆԻ

Լսարանին յաջորդ դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 9ին: Դասախօսն է Պ· Ա՛ր – չակ Զօպանեան: Նիւթը՝ «Հայկական բանաստեղ–ծութիւնը Ֆրանսական գրականութեան մէջ»:

Շրջուն Թղթակից

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

ԱՐԿԱԾԱԽՈՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Անգարա վերադառնալուս պէս, խոր քննու – թենէ մը անցուցեր էի դրամարկղս: Ոչ, պակաս բան չկար· Գորնէլլին իր գիտցածը միայն տարած էր Անգլիացիներուն, եւ թերեւս ալ քանի մը նա–մակի օրինակ :

Կանոնաւոր աշխատանքէ զրկուած, խոր վհա–ւութեան ճանկերուն մէջ, հիւանդ զգացի ինք – զինքս· տենդով պառկեցայ քանի մը օր· երբ ելայ, հայելիին մէջ տեսայ թէ փոխուած եմ եւ առա – ջին ճերմակ մազերը երեւան եկած էին քունքե–րուս վրայ :

Պերլին լուռ էր մեռեալի մը նման: Վերջին պահուն տեղեկացուցեր էի թէ Գորնէլլին Անգլիա–ցիներուն մօտ է, բայց այս լուրս ալ ընդունե– ցին լռութեամբ: Պերլին չերթալուս համար ալ որ եւ է բողոք չէր եղած: Այս բոլորը չարագուշակ կը թուէին ինծի: Հաշիւս չէին մաքրած, բայց կը թուէին ինծի: Հաշիւս չէին մաքրած, բայց պիտի ներկայացնէին զայն օր մը:

Երբ կը խորհէի գործած սխալներուս ցանկին վրայ, ահաւոր մտահոգութեան մը մէջ կ'իյնայի: Գորնէլլին, քաղաքավարուհին որ պաշտօնի կոչէր էին իմ խնդրանքիս վրայ, անցեր էր Բըշ – նամիին կողմը եւ ես չէի կրցեր նախատեսել կամ արդիլել իր այդ քայլը: Մեծագոյն ոճիրս այդ էր ահա:

Ծանօթ էի առաջին դասայիքին եւ երկրորդին ալ: Նոյնիսկ ժամանակին առիթը ունեցեր էի մի– ջամտելու ի նպաստ այս վերջինին: Եւ բարեկա – մըն էի ասոնց գերադասին :

Ամբաստանութեան բազմաթիւ կէտեր կը կազմէին ասոնք :

Այս բոլորէն զատ, առեղծ սաստիկ զայրա – ցուցեր էի Ռիպէնթրոփը որ բառ չէր խնայած , յիշեցնելու համար այդ պարագան : Այժմ իր բար– կութիւնը պիտի թափէր վրաս, հոգ չէ թէ շար – ժառիթը տարիներու հնութիւն մը ունենար :

Մարդկային թէ քաղաքական պատճառներով, Յօն Փափէնի կողմը բռնած էի միշտ Գերմաններու անվերջանալի ներքին պայքարներու ընթացքին· եւ ասիկա բաւենիչ մը չէր կրնար կազմել Ռիպէն– թրոփի, ոչ ալ Քալթէնպրունների աչքին:

Գալով Յօն Փափէնի, զոր այնքան կ'ատէին , ցայց տուեր էի անոր կիկերոնի փաստաթուղթերը, հակառակ ինծի տրուած բացարձակ հրահանգին: Եւ ասիկա առիթ տուեր էր նորանոր բարդութիւն– ներու: Բացի այս բոլորէն, կատարեր էի պարտա–կանութիւնս, բայց Պերլինի մէջ, կարծես կը մոռնային այս պարագան :

Յուզումներս վերջ գտած չէին տակաւին: Տասնըհինգ օր վերջ, դարձայ դրասենեակ: Ժան– սախատուր մը ըլլալու տպաւորութիւնը ունէի: Կը թուէր ինծի թէ բոլոր ծանօթներս խուսէս կ'ը– սէին .

— « Նայեցէք, այս այն մարդն է, որուն քար–սուղարուհին թչնամիին անցաւ »:

Շատեր կը կուրեկցէին ինծի, բայց ուրիշ չա–տեր ալ կ'ուրախանային իմ դժբախտութենէս : Համակերպելու էի: Այն զգացումը ունէի որ կը խուսափէին ինձմէ :

Օր մը, տուն դարձիս սպասուհիս ըսաւ թէ երկու պարոններ կը սպասէին ինծի: Փրիցը եւ Հանոն էին, բայց չունէին այլեւս երեւոյթը եր – կու խելք ուսուցիչներու, որոնք ստիպուեր էին իջնել թրքական հողի վրայ, Սեւ Ծովին վերեւ եղերական պայքար մը մղելէ վերջ: Ոչ, երկու դերման դասալիքներ էին անոնք պարզապէս :

Ասոնց մասին բացուած քննութեան արդիւնքը Պերլինէն հասած էր քանի մը օր առաջ, չատ ուշ, ինչպէս արդէն, ամէն բան որ անկէ կուգար: Ան– միջապէս սկսան խօսակցութեան եւ վար առին դիմակները :

— Կուգանք անգլիական դեսպանատան կող – մէ ...

— Կարեցի իրենց խօսքը: Այդ եղանակը ծա – նօթ էր ինծի: Ինդրեցի, որ տունէս ելլելէ վերջ ըսեն ինծի թէ ինչ պաշտօն էր իրենց :

Դուրսը, վերսկսան խօսիլ: Հանոը կ'ըսէր·

Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանատան անունով ե– կած ենք խնդրելու որ իր տրամադրութեան տակ դնէք դուք ձեզ: Ամէն բան պիտի ներուի ձեզի , բայց եթէ մերժէք այս հրաւէրը, դուք գիտէք, որովհետեւ կը դուշակէք անշուշտ թէ ինչ պիտի դայ ձեր դլխուն :

(Շար.)

տերազմ մը պայթի, բրիտանական ընդծովեանք – րու ուժը պիտի կրնայ կրկնապատկուիլ մէկ ամ – սուան մէջ: Իսկ ամբողջ նաւային ուժը — չորս մեծ զրահաւորներու հետ միասին — պիտի կրնայ բաց ծովը իջնել վեց ամիսէն: Քանի մը տասնեակ մարտանաւեր կ'արդիւացուին արդէն: Անմիջապէս գործածելի պահեստի մարտանաւերը կը լեցուին ածուխով, պարէնով եւ չատ մը պարագաներու տակ զինամթերքով, այնպէս որ տագնապի մը պարագային, հնոցները վառելու գործն է որ պիտի մնայ:

Պահեստի նաւատորմին մէջ կան 65 Թորփիլա– հալածներ, 113 երկյարկանի ռազմանաւեր, 47 ա– կանահաւաքներ, եւն.: Այս զարնան 6000 պա – հեստի նաւաղներ եւս 18 ամսուան ծառայութեան պիտի առնուին եւ այսպէսով կարելի պիտի ըլլայ ծով իջեցնել ուրիշ մարտանաւեր եւս:

ԶՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Զորս արտաքին նախարարներու փոխանորդ – ներուն ժողովը պիտի բացուի վաղը, Փարիզի մէջ: Այսօր, դաշնակից պետութեանց երեք պատուի – րակութիւնները պիտի ունենան նախնական խոր– հրդակցութիւն մը ճշդելու համար, թէ որ հար – ցերը պիտի ներկայացուին Զորսերու ժողովի օ – րակարգը պատրաստելու առթիւ:

Նախապատրաստական ժողովի յաջողութեան չուրջ յոյսերը չեն պակսիր եւ կը կարծուի թէ առ նուազն համաձայնութիւն պիտի գոյանայ գերմա– նական և աւստրիական հարցերը օրակարգի անցը– նելու մասին: Մոսկուայի մասնակցութիւնը յոյս կը ներշնչէ, որ կարելի պիտի ըլլայ ընդլայնել [illegible] ճառառութիւնները եւ նկատի առնել ուրիշ վի– [illegible] կենսական հարցեր եւս:

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը, սակայն, [illegible] վերապահ է եւ խանդավառ տրա – մադրութիւն մը չունի: Ամերիկեան չրջուն դես – պանը, Գ. ՃՀարի յայտարարեց, թէ Ա. Միութիւ– նը, այս անգամ, խօսքէն աւելի գործ պէտք է ցոյց տայ:

Խորհրդային պատուիրակութիւնը Փարիզ կը սպասուի այսօր:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻԼԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺԻ յանճնաժողովին նախորդ նախագահը, Լիլընթոլ, յօդուածով մը դիտել կու տայ թէ Մ. Նահանգները ի զուր զբաղ, թանկա – գին ուրանիոմ եւ գիտական միտք վատնած պիտի ըլլան, չրածին ռումբ չինելու համար: Իր կար – ծիքով, ներկայ հիւլէական ռումբերու գործածու– թիւնը պիտի կազմէ սկիզբը եւ ոչ թէ «վախճանը համաչխարհային ընդհարումի մը: Անկարելի է կանոններ սահմանել անոր գործածութեան հա – մար: Միայն ծայր աստիճան ծանր կացութիւն մը կ'արդարացնէ անոնց գործածութիւնը: Հիւլէա – կան ռումբը զօրաւոր զէնք մըն է, բայց ոչ բա – ցարձակ է, ոչ ալ վճռական: Անոր գործածու – թիւնը չի կրնար մեզ ազատել հզօր բանակ մը կազմելու տաժանելի հարկէն »:

ՀԱՆՐԱԿԱՒՒԻ եւ մեթրոյի նոր գործադուլի մը վտանգ չկայ առ այժմ, սպասելով նոր դա– լիճին կազմութեան:

ՓՈՒՌԵՐԸ գոց պիտի ըլլան չորեքշաբթի օր: (Փոապանները կը պահանջեն աւելցնել հացին գի– նը): Երեքշաբթի օր սովորականէն աւելի հաց պի– տի պատրաստուի, որպէսզի ժողովուրդը չնեղուի:

ԶԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ մէջ ձերբակալուեցան « թիթօյական » մեղքով ամբաստանուած 200 հա– մայնավարներ եւս:

ՈՒԹ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ (վեց Իտալացի, մէկ Եուկոսլաւ եւ մէկ Սպանիացի), որոնք հիւս. Ֆը– րանսայի հանքային մէկ չրջանը կը բնակէին, ար– տաքսուեցան երկրէն, Ֆրանսայի ներքին գործե– րուն միջամտած րլլալով:

ԵՕԹԸ ԳԵՐՄԱՆ մահապարտները (պատերազ– մի ոճրագործներ) եթէ կախուին, վրէժ պիտի լուծուի ամերիկեան մարզպան Պ. Մէյք Քլոյի զա– ւակներէն, կ'ըսէ սպառնագիր մը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Գոյունեան եւ Փաստըր – մաճեան ընտանիքները իրենց չնորհակալութիւն– ները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր եւ ազգականին Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՈՑՈՒՆԵԱՆԻ մահ – ուան առթիւ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ– ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ՝ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ՀՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅԿ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի չրջանի երէցներուն, սկաուտներուն, դայլիկներուն եւ արենու չներուն կողմէ: Կիրակի Մարտ 11ին, ժամը ճիշդ 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides):

Արենոյչները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր: Սկաու – տական ներկայացումներ արիներուն եւ դայլիկ – ներուն կողմէ: Մոգական լապտերով պիտի ներ – կայացուին նկարներ արենոյչներու եւ սկաուտնե– րու կեանքէն:

ՑԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ճիչատակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին:

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝ ԸՆՏԱՆԵՑԱՒ ՋԱՏՈՒԿԸ (La Mégère Apprivcisée): Մուտք 300 եւ 200 ֆրանք Պուֆէ

Առաջարկ և սիրակայուած

Վարդանանց պատերազմի 1500ամեակի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին:

Կը ներկայացուի Ս. Բիւրատի « ԱԻԱՐԱԾՐԻ ԱՐԾԻՒ»ը: Շաբաթ, 17 Մարտ, ժամը 20.30ին: Պե– տական թատրոնի չքեղ սրահին մէջ:

Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Աշոտ Առաքելեա– նի, մասնակցութեամբ Տիկին Օր. Գափուսուզ– եանցներու:

Սրահին չերմութիւնը ապահովուած է: Տոմ – սիրու դիներ 100 եւ 75 ֆրանք: Մանուկներու հա – մար 50 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Հայկուհի Միաք– եան եւ Աւետիսյ Լինդ քաղաքի գաղթականին բոլոր հայ տարագիրները, իրենց սրտագին չնոր– հակալութիւնները կը յայտնեն Թէնիսի ախոյեան եւ Միւնխէնգրանակ Պ. Մաքս Պարոնեանին, որ պարզ խնդրանքի մը ընդ առաջ երթալով, բոլորին համար նոր հագուստեղէնի ծրարներ ղրկած էր, իբրեւ նուէր:

ԶԵԿՈՒՑ ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ

1.— Կը խնդրենք Ֆրանսական բանակի բոլոր հայ նախկին ռազմիկներէն որոնք որեւէ չքանչան կամ citation ունին, հաճին մեզի տեղեկացնել:

2.— Նոյնպէս անոնք որ ճակատներուն վի – րայ, պատերազմիատեն որեւէ չքանչան կամ ոս– կեթասիոն ստացած են, առանց պաշտօնական թուղ– թի, բարեհաճին մեզի տեղեկացնել: 3.— Այն Հայ Նախկին Ռազմիկները որոնք պատերազմի ժամանակ, կամ որեւէ ատեն, որեւէ զինուորա– կան արտակարգ կամ հետաքրքրական դէպքի մաս– նակից կամ ականատես եղած են, մանրամաս – նօրէն հաղորդեն մեզի, որպէսզի կարենանք հե – տեւիլ Հայ Նախկին Ռազմիկներուն չքանչաններ ստանալու գործին եւ միաժամանակ կազմել Հ. Ն. Ռազմիկներուն վիճակագիրքը: Բոլոր այս տեղե – կութիւնները ղրկել.— Association des A. C. Armé – niens, 31 rue Saint Lazare, Paris (9):

Հ. Ն. Ռ. Միութեան վարչութիւն

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ– ՏՕՆՈՒԱՒ Է ԱՆՀԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ– ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ– ՍԻ ԵՒ ԱՑԷՆ, ԻՐԵՐԻ ՆՈՒԻՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր– կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր պատրաստութեամբ
Պատրաստուած է խնամքով,
ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ անուշ – հոտով:
Տալաթիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ,
Ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարաւէճ մինչեւ տուն:
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ Է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտա – նիքի ձեռքով:

Հ. Ը. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ. Ը. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրա – ւիրէ Փարիզի չրջանի բոլոր ընկերները, այս չա– բաթ, 10 Մարտ, ժամը 20.30ին, Քատէ սրճարանի վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՑՍՈՒՑԱԿՈՒՄ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ա.ոնուվիլի ժողովը՝ այս կիրակի, ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչ. ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿ. վարժարանի Վարդանանց տօնի առթիւ սարքուած ներքին հանդէսը, որ յե– տաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ, կիրակի 11 Մարտ, ժամը 3ին, վարժարանին մէջ:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ երկուշաբթի 12 մարտ, ժամը 21– ին, դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼԻ Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղը «Կա– պոյտ Խաչի » օրը կը տօնէ Ապրիլ 8ի կիրակին, ժամը 16ին: Մանրամասնութիւնները յառաջիկա– յին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապ. Խաչի քաղաքի մասնաճիւ– ղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ան– դամուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 3ին «Ահա– րոնեան» ակումբը: Ներկաներուն թիւը մեծամաս– նութիւն պիտի համարուի:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն– եան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Վ. ՕՇԱԿԱՆ: Նիւթ՝ «Սփիւռքի գրականու– թիւնը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՄԱՆԻՆ հաւաքոյթը որ մեթրոյի գործադուլին պատճառով յետաձգե – ուած էր, տեղի պիտի ունենայ այս երկուշաբթի երեկոյ, Քլէման ճաշարանին մէջ (մեթրօ Քատէ կամ Փէյըթիէ): Զեկոյց՝ Պ. Գ. ԳՈՐԵԱՆի: Նիւթ՝ Սովետական գրականութեան գծած ուղին: Աղա– մուտք:

ՄԱՐՏ 31ԷՆ

ԱՊՐԻԼ 9, 1951

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՇԱՏ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԻՄԱԿՈՒՐՆԷ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆԸ ՎԱՐԶԵՑԷՔ

Բոլոր տեղեկութիւններու համար դիմել

Foire de Lyon

RUE MÉNESTRIER Tél. B. 55 – 05
Paris, 1 Bld. Malesherbes. Tél. Anjou 08–34:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դերձակութիւն սրտմիլ ուզող աչկերտ մը: Պէտք է ներկայանայ իր հնդկէին կողմէ: Դիմել ՄԻՆԱՍԵԱՆ, 7[illegible] rue d'Haut[illegible]ille, Paris (10), Tél. Pro. 24–58:

Շատ լարող երիտասարդ մը, 22 տարեկան, ղերծ՝ զինուորական պարտականութենէն, որ լաւ ֆրանսերէն գիտնայ, աւարտած ըլլայ H. E. C.ը կամ նուազագոյն bachelier, աշխատելու համար փարիզ, առեւտրական տան մը մէջ: Դիմել références-ով եւ անձամբ ԳԱՌԱՋԻ վարչութեան, ամէն օր ժամը 11էն 17:

Դերձակի աչկերտ մը որ արդէն աշխատած ըլլայ նոյն արհեստին մէջ: Դիմել՝ Tchalmanian, 51 rue Meslay Paris (3):

Քոնֆէքսիոնի համար քուփէօզ փաթրոնիէր մը, գործաւորուհիներ, ռոպի, գործաժի: Խնամ– ուած աշխատանք: Նոյն կայանալ մօտկլով հաստա– տութեան E. Albert, 32 rue d[illegible]tier, Paris (2):

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Mardi 6 MARS 1951 Երեքշաբթի 6 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Ar... No. 6399–Նոր շրջան թիւ 1810

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՕՏԻՐԸ

ՄՈՒՐՀԱԿ ՄԸ ԵԻՍ Կ'ՈՒԶԵՆ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Ուոշինկթընի թուրք դեսպանը Քունուար 23 թուակիր ծանուցագրով մը առաջարկած է Մ. Նահանգներուն՝ միանալ 1939ի անգլեֆրանքեթուրք զինակցութեան, ապահովելու համար Թուրքիոյ եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը :

Ինչպէս հաղորդած էինք, Ամերիկացիները խոստացեր են ուշադրութեամբ քննել այս առաջարկը, որ շատոնց կը զբաղեցնէ քաղաքական շրջանակները :

Այս նոր դիմումն ալ կ'ապացուցանէ թէ Թուրքիան միշտ մտահոգ է ապագայի մասին : Թէ՛ հողային ամբողջութեան եւ թէ քաղաքական անկախութեան տեսակէտով :

Ան ոչ միայն նոր օդնութիւններ, նիւթական եւ ռազմական պիտոյքներ կը սպասէ Մ. Նահանգներէն, այլեւ գրաւոր յանձնառութիւն : Տեսակ մը մուրհակ, որպէսզի վստահ ըլլայ թէ Ամերիկա – ցիները իրապէս եւ անմիջապէս օդնութեան պիտի հասնին, եթէ յարձակում կրէ :

Անցեալ տարի Անգարան ամէն միջոց փորձեց, Ատլանտեանի զինակցութեան մէջ մտնելու համար, Քունաստանի հետ : Բայց, ոչ միայն փոքր պետութիւններ, այլեւ իր զինակիցներն ու հովանաւորներն ալ յարմար չտեսան :

Ամիսներով բանակցելէ վերջ, երեք Մեծերը հաւանեցան որ Թուրքիան եւ Քունաստանն ալ մասնակցին արեւելեան Միջերկրականի պաշտպանութեան խնդիրներուն քննութեան :

Այս զիջումը աւելի սրեց Թուրքերուն ախորժակը :

Եւ ահաւասիկ նոր ձեռնարկներ, որպէսզի կամ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ մտնեն, եւ կամ նոր զինակցութիւն մը կազմուի Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար : «Պայմանաւ որ Մ. Նահանգներն ալ մասնակցին» :

Ինչպէս կ'երեւայ, Ուոշինկթընի վարիչները այնքան ալ տրամադիր չեն նոր յանձնառութեանց տակ մտնելու :

Արդէն ոտքով ձեռքով խրած՝ արեւմտեան եւրոպայի գործերուն մէջ, անոնք ստիպուած են նկատի առնել նաեւ անոր ներքին կարծիքը եւ իրենց զինակիցներուն ոգին :

Նոյնիսկ իրենց անմիջական գործակիցները, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա համաձայն չեն ընդլայնելու Ատլանտեանի դաշինքին շրջանակը :

Անոնք վերապահ դիրք մը բռնած են նաեւ Միջերկրականեան դաշինքի մը հարցին մէջ, նկատի առնելով արաբական երկիրներու կացութիւնը :

Բայց եւ այնպէս, երեքն ալ ամէն միջոց կը փորձեն, փարատելու համար Թուրքիոյ մտավախութիւնները :

Այդ էր պատճառը որ քանի մը շաբաթ առաջ, իրարու եռեւէ Պոլիս եւ Անգարա ղրկեցին Միջերկրականի բրիտանական եւ ամերիկեան ուժերուն հրամանատարները : Միեւնոյն ատեն ռազմափորձեր տեղի կ'ունենային եւ ռազմական ծրագիրներ կը մշակուէին Մալթայի մէջ :

Հակառակ այս ցուցադրական գործունէութեան, Անգարա ակնդէտ կը սպասէ նոր եւ աւելի չօշափելի օգնութեանց :

Ինչպէս դիտել կուտան մասնագէտներ, Անգարայի անձկութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ այն է որ, Թուրքիան իբրեւ խարիսխ պիտի ծառայէ անգլեւսաքսոն օդանաւային եւ ծովային ուժերու : Պարագայ մը, որ կրնայ գրգռել Մոսկուան :

Արդ, որքան ալ զօրացած եւ արդիացած ըլլայ, թրքական տորմիղը ի վիճակի չէ դիմադրելու Սեւ Ծովու ռուսական վիթխարի նաւատորմին :

Այս առթիւ, յատկանշական են Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանին՝ Le Mondeի հետեւեալ հարցումները :

— « Ինչո՞ւ համար Ատլանտեանի դաշինքը արեւմտեան Միջերկրականի ճակատ մը կը նախատեսէ, մինչդեռ յարձակում մը կրնայ գալ միայն արեւելեան Միջերկրականէն : Եթէ նախայարձակ արեւելեան Միջերկրականէն կումը տեղի ունենայ ցամաքի ճամբով, Թուրքիան պիտի կրնա՞յ յոյս դնել Միջին Արեւելքի մէջ խարսխած օդատորմիղներու անմիջական օգնութեան վրայ» :

Այս հարցումներն ալ կը հաստատեն թէ Թուրքիան լուրջ պատճառներ ունի ալ–ձախ իյնալու :

Շ.

ԵՐԿՈՒ ԴԻԱԿ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՎԻՐԱՒՈՐ ԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԱՌՏԱՒԱՖԻՈՎ

ԱԼԵՔ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆ ՍՊԱՆՆԵՑ ԻՐ ԿԻՆԸ, ՎԻՐԱՒՈՐԵՑ ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԸ ԵՒ ԱՆՁԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ.— ԱՂՋԻԿԸ ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ ՎԱՌ ՆԵՏՈՒԱԾ

Շաբաթ ցերեկ զարհուրելի ողբերգութիւն մը տեղի ունեցաւ հայաշատ արուարձանի մը, Պան – եէօլի մէջ :

Կիւլթաւ Քուռպէ փողոցին մէջ կը բնակին երկու ընտանիքներ, տանտէրը՝ Լեւոն Տոնիկեան (Մշեցի) եւ վարձակալն ու խնամին՝ Ալեք Նուրիճանեան (Ալաշկերտցի) :

Նախապէս չափազանց սիրալիր, տեսակ մը պաղութիւն յառաջ եկած էր երկու ընտանիքներ – րուն մէջեւ : Իրազեկներ կը պատմեն թէ Ալեք հաճախ չէր որ իր տղան ամուսնանայ Լեւոնի աղջկան հետ : Այն աստիճան որ, չարունակ վէճեր տեղի կ'ունենային տունին մէջ, ամուսնութենէն վերջ : Առեն մը Ալեք հեռացած էր տունէն, բայց բարեկամներ միջամտելով յաջողած էին վերահաստատել խաղաղութիւնը :

Ինչպէս կ'երեւայ, խաբուսիկ էր այս հաշտութիւնը եւ չարունակ անախորժութիւններ կը ծագէին երկու ընտանիքներուն, մասնաւորապէս Ալեքի եւ Լեւոնի միջեւ :

Այդպիսի միջադէպ մըն ալ շաբաթ օր կը ծագէր, արիւնալի վախճանի մը յանգելով :

Կարգ մը մանրամասնութիւններ ճշդուած չեն տակաւին : Տեղական թերթերն ալ հակասական մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, խեղաթիւրութեան վերապրելով դէպքը : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը. —

Շաբաթ կէսօրէ առաջ, ժամը 10ին առեններ – րը, Ալեք, իր կնոջ հետ, Պանեէօլի չուկան կ'ելլեն գնումներու համար : Կէսօրուան մօտերը տուն կը վերադառնան, իրարու հետ խօսակցելով : Տուն դառնալէ վերջն է որ ողբերգութիւնը կը պայթի, (տակաւին պարզ չէ թէ ինչպէս) : Ժամը 12ը 20 անց, կը լսուի ատրճանակի առաջին պայթում մը տան դեռնայարկէն, ուր կը բնակի Տօնիկեան ընտանիքը : Ալեք, որ վար իջած էր, սենեակին մէջ կը յարձակի Տօնիկեանին վրայ եւ գնդակ մը պարպելով, փորին, դեռին կը փուէ զայն վիրաւորը : Այնուհետեւ անմիջապէս, սանդուխի աստիճանները երկ – երկու բարձրանալով ; զէն ի ձեռին կր մտնէ իրենց սենեակը, ուր կինը կէսօրուան ճաշը պատրաստելու վրայ էր : Խօսելու կարգ չի մնար, երբ Ալեք, այս անգամ, ինքն իրմէ ելած, ատրճանակը կ'ուղղէ կնոջը վրայ եւ քանի մը հարուած եւս արձակելով, անշունչ դեռին կը փուէ զայն :

Ողբերգութեան այս պահուն է, որ վերի սենեակը կը գտնուի նաեւ Ալեքին հարսը (Տօնիկեանին աղջիկը), որ կը սկսի խելայեղ ճիչերով օգնութիւն աղաղակել, եւ կը փորձէ փախիլ : Ալեք կը կարէ անոր ճամբան եւ երկու գնդակ կը պարպէ : Գնդակները բարեբախտաբար կը վրիպին եւ հարսը, ինքզինքը կորսնցուցած ու ճարահատ պատուհանէն դուրս կը նետուի (5—6 մեթր բարձրութենի մը), կոտրելով քանի մը ոսկորները : Այդ միեւնոյն սենեակին մէջն է որ կը գտնուէր նաեւ Ալեքին թոռնիկը (6 ամսու), որ կը ճչար եւ որուն սակայն Ալեք կը խնայէ : Հարսը պատուհանէն դուրս նետուելէ վերջն է որ Ալեք ատրճանակը կ'ուղղէ իր վրայ եւ գնդակ մը փորին, գնդակ մըն ալ դանկին տալով, իր կարգին անշունչ կը փլուի դեռին : (Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ Ալեք փակուած էր սենեակի մը մէջ, եւ երբ ոստիկանները հրաւիրեցին որ դուռը բանայ, զէնքը իր գլխուն պարպեց եւ անձնասպան եղաւ) :

Ոստիկանութիւնը, դէպքին վայրը կը հասնի ժամը 1ին ատեններ, երբ ամէն ինչ վերջացած էր : Տօնիկեանն ու աղջիկը անմիջապէս կը փոխադրուին հիւանդանոց : Երեկոյեան դէմ երկու դիակներն ալ կը փոխադրուին դիահանարան : Քննութիւն բացուած է այժմ ողբերգութեան շարժառիթները ստուգելու եւ դէպքը, իր մանրամասնութիւններով կազմելու համար : Երկու վիրաւորներուն վիճակը վտանգաւոր չի համարուիր :

ՏՈՐՈՒՆԻ.— Ճամբորդէ մը կ'իմանանք թէ երեք օր առաջ մեռեր է Պ. Գրիգոր Առաքելեան, «գինիի թագաւորը», ինչպէս կը կոչէին Ամերիկայի մէջ :

ԵՐՐՈՐԴ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻ՞

Դահլիճի կազմութեան տագնապը կը չարունակուի : Կը չարունակուին նաեւ կուսակցութեանց միջեւ հասկացողութեան գետին մը ստեղծելու ճիգերը : Այս անգամ Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Պ. Կի Մոլէն է, որ Հանրապետութեան նախագահի հրաւէրին վրայ կ'աշխատի ելք մը գտնել :

Պ. Կի Մոլէ, իր բանակցութիւնները փոխադրած է տնտեսական, ելմտական եւ ընկերային հիմնական հարցերու չուրջ — գիներ, օրավարձքեր, եւն.— եւ երկրորդական գծի վրայ դրած է ընտրական օրէնքի բարեփոխման խնդիրը : Իր կարծիքով, այդ խնդիրը արդեօք մը չէ կառավարութիւնը կազմելու : Ան ընտրական խնդիրը կը նկատէ վերադասնցապէս խորհրդարանական հարց մը եւ կառավարութիւնը, պարզ ճնշում մը միայն պէտք է բանեցնէ զայն արագօրէն լուծելու համար : Եւ ասիկա տեղի պիտի ունենայ նոր դահլիճի կազմութենէն վերջ միայն : Իսկանը այն է, որ պրծակից կուսակցութիւնները համաձայնին տնտեսական եւ յարակից խնդիրներու չուրջ :

Ըստ երեւոյթին, հասկացողութեան մը գալու յոյսերը չեն պակսիր, թէեւ, տնտեսական հարցերու չուրջ ալ տակաւին տարակարծութիւններ կան : Գործակից փոքր կուսակցութիւնները — ազկոդմեան հանրապետականներ, անկախներ, եւն. — սկզբունքով համաձայնած են Պ. Կի Մոլէի առաջարկներուն : Առաջարկուած է որ կազմուի իմպակցութեանց պետերով հաչտարար յանձնախումբ մը, բարձրաստիճան անձի մը, հաւանաբար Պ. Էռիոյի նախագահութեամբ :

Ամէն պարագայի տակ, բոլոր կուսակցութիւնները կ'ուզեն օր առաջ կարգադրել ընտրական օրէնքի բարեփոխման հարցը, որպէսզի յաջողհան Մարտեան նամ Քունհան տեղի ունենան խորհրդարանական նոր ընտրութիւնները :

Զորս փոխանորդներու ժողովը

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ Է ՕՐԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

Երէկ, երկուշաբթի, բացուեցաւ Զորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներու փոխանորդներուն ժողովը, Փարիզի վարդագոյն պալատին մէջ : Բացման ճառը խօսեցաւ Ֆրանսայի պատուիրակը, Պ. Փարոտի :

Բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին այս խորհրդակցութեան, վասն զի անոր ելքէն կախում ունի քուն Զորսերու խորհրդաժողովին գումարումը :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ արեւմտեան երեք պետութիւնները բոլորովին համաձայն են օրակարգ մասին : Իրենց վերջին ծանուցագրին մէջ, անոնք հաղորդած էին Մոսկուայի թէ ժողովին օրակարգը պիտի պարունակէ հետեւեալ խնդիրները.— 1. Քննութիւն սպառազինութեանց. 2.— Գերմանական հարց. 3.— Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը : Նոյն աղբիւրին համաձայն, երեքն ալ վճռած են անդրդուելի մնալ այս կէտին վրայ : Անոնք ոչ միայն պիտի մերժեն օրակարգին ոտհմանափակումը, այլեւ պիտի բացատրեն թէ Մ. Միութեան եւ իր արբանեակներուն յարաճուն սպառազինութեանց հետեւանքով է որ այսքան լարուած են յարաբերութիւնները :

Տակաւին յայտնի չէ որ ինչ հրահանգներ ստացած է խորհրդային գլխաւոր պատուիրակը, Պ. Կրոմիքօ :

× Մինչ այս մինչ այն, միջազգային մամուլը կը չարունակէ հակասական տեղեկութիւններ հաղորդել ընդհանուր կացութեան մասին :

Այսպէս, Պուլկարիոյ արտաքին նախարարը ծանուցագիր մը ուղղելով Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարութեան, կը գանգատի թէ Թուրքիա, Եունհոսլաւիա եւ Քունաստան «օդանաւային հետախուզութիւններ կը կատարեն Պուլկարիոյ դէմ : Այս առթիւ կը յիշէ եօթը դէպքեր :

× Անգլիոյ փոխ – վարչապետը, Պ. Մորիսըն,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻՆԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

Շաբաթ օր ամերիկեան օդանաւով Փարիզ հասաւ Պ. Ճորճ Մարտինեան, իր կնոջը հետ :

Կ'իմանանք թէ Anchaի գլխաւոր հիմնադիրը նախ քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ Գերմանիոյ մէջ, յետոյ պիտի երթայ Միջին Արեւելք, այցելելով բոլոր գաղութները, իսկ Ամերիկա պիտի վերադառնայ Ծայր. Արեւելքի ճամբով :

ՎԵՐԱԴԱՐՁ.— Առջի օր Փարիզ վերադարձաւ Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, որ Մ. Նահանգները կը գտնուէր մէկուկէս տարիէ ի վեր եւ որ այնքան խանդավառութիւն ստեղծեց հայրենակարօտ բազմութեանց մէջ, Տարօնի երգերը երգեցնելով մինչեւ Քալիֆորնիա :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 3 փետր.— Նոր Կոտայք 1931 թուին, Լոռեձոր տնտեսական շրջանի հիմնադրման տարում, 1500 հեկտար ընդհանուր տարածութեան վրայ պիտի ունենայ 1000 հեկտար ցորենի ցանք։ Հետագայ տարիներուն ալ ամէն տարի 1500 հեկտար նոր հողեր պիտի նուաճուին, մինչեւ որ ամբողջ շրջանը դառնայ ցորենի հսկայական արտ։

Ցանքի համար ընտրուած հողերը ամբողջովին մաքրուած են քարերէ եւ ժայռերէ։ Ցանքը կատարուելու է տրակտորներով։ Ներկայիս Կոտայքի շրջանին մէջ կը գտնուին 15 տրակտորներ, որոնք կը մշակեն 1500 հեկտար հողեր։ Ամէն տրակտոր կը հերկէ տարեկան 100 հեկտար։ Ցանքի համար կը գործածուին միայն ընտիր սերմեր։ Ցանքի համար ընտրուած հողերը նախապէս պարարտացուած են գոմաղբով։ Ցանքի համար կը գործածուին նաեւ հանքային պարարտանիւթեր։

Ցանքի համար ընտրուած հողերը կը գտնուին Կոտայքի շրջանին մէջ, Ազատ գիւղի մօտ։

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿՈՒՐՈՒ ՄԵՋ ՎՑՈՍՈՑԵՂՈՒ ՍՈՑՋԸ

(Ինչ' զբրամ գետաբացած կցրդ ՍՈՑՋԸ)

ՄԱԿԱՔԱՂՔԻՆ ՎԱՌԱԾԸ

Նախ՝ ինչո՞ւ պիտի ծախենք մեր ապրանքը։ Ինչո՞ւ պիտի ստիպուինք ուրիշներուն ծախել մեր ապրանքը։ Ինչո՞ւ պիտի չուզենք մենք մեզի համար գործել։ Ինչո՞ւ պիտի չուզենք մենք մեր ապրանքին գինը մենք որոշել։ Ինչո՞ւ պիտի չուզենք մենք մեր ապրանքը մենք ծախել։ Ինչո՞ւ պիտի չուզենք մենք մեր ապրանքին գինը մենք որոշել։ Ինչո՞ւ պիտի չուզենք մենք մեր ապրանքը մենք ծախել։

որ արտաքին նախարարութեան թեկնածու կը հա–մարուի, ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ Սթա–լին այնքա՛ն է փոխէ իր միտքը եւ քաղաքականու – թիւնը, եթէ կ'ուզէ խուսափիլ պատերազմէն։

× Պ. Մոչէ Փիժատ, Եուկոսլաւիոյ գլխաւոր վարիչներէն մէկը, յայտարարեց թէ իր երկիրը աւելի զօրաւոր է այժմ ։ «Ոչ միայն արեւմտեան երկիրներու կառավարութիւնները պատրաստա – կամութիւն յայտնած են օգնելու նախայարձակ – ման մը պարագային, այլեւ արդ երկիրներու ժո–ղովուրդներն ալ պատրաստ են ջակցելու մեզի»։ Իրմէ առաջ սպարապետն ալ, զօր· Քոշա Փոփովիչ յայտարարած էր թէ Եուկոսլաւիան աւելի զօրա–ւոր է այժմ, քանի որ վերջնապէս ձախողեցան Ֆ· Միւրեան փորձերը՝ զայն մեկուսացնելու հա – մար։ Երկուքն ալ ազդարարեցին թէ Ֆ· Միւրեա– նը անպարտելի չէ այլեւս եւ եթէ արշաւանք մը դրսէ, «արշաւողները պիտի նահանջեն ջախջախ–ուած պլուխներով»։

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏԱՐՈՒԱ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՑ առէք այսօր, երեք – շաբթի, որովհետեւ քալոր փուռերը պիտի փակ – ուին չորեքշաբթի օր, փռապանները որոշուած, իբրեւ քաղաքի ցոյց։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ Միջազգայինը վերակազմե – լու որոշում տրուեցաւ Լոնտոնի մէջ։ Այս առթիւ ընդ· ժողով մը պիտի գումարուի Ցունիս 28ին, Ֆրանքֆորթի մէջ ։

Մ· ՆԱՀԱՆԴՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարու – թեան պաշտօնատարներէն Պ· Տըլլէս, վերջերս յայտարարած էր, թէ խորհրդակցութիւններ պի – տի ունենայ խորհրդային պատուիրակ Պ· Մալիքի հետ, Ճափոնի հաշտութեան դաշնագրի կնքման շուրջ։ Պ· Մալիք վճռապէս կը հերքէ այս յայտա–րարութիւնը եւ կ'ըսէ , թէ այդ մասին ոչ մէկ խորհրդակցութիւն պիտի ունենայ Պ· Տըլլէսի հետ ։

ՔՈՐԷԱՑԻ կեդր· ճակատամասին վրայ կար – միրներու դիմադրութիւնը երթալով աւելի կը զօ–րանայ։ ՄԱԿի ուժերը, վերջին երկու օրերու ըն–թացքին, բնաւ չեն կրցած յառաջանալ։ Ամէն մէկ յարձակման կը յաջորդէ կարմիրներու հակայար–ձակումը։ Արեւելեան ծովեզերքին վրայ եւ փանկ–նիմի մօտերն է որ դաշնակից ուժերը յաջողու – թիւններ կը գտնեն ։ Մարտնաւերն ու օդանա – ւերը կը շարունակեն իրենց ռմբակոծումները ։

ԱԹԱԹԻՒՐԲի արձանին քիթն ու ծնօտը կոտ–րած են Գըրչէհիրի մէջ (Անատոլու)։ Թուրք թեր–թերը հաղորդելով այս լուրը, կը դրեն թէ «տես–նողները լացեր են տեսնելով ամօթալի արարքը»։ Ճանչաւորները կը փնտռուին ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Դէմ նոր ցոյցեր տեղի ունեցան Գահիրէի մէջ, իբրեւ հետեւանք Մարոքի մասին տարածուած լուրերու։ Կարգ մը թերթեր գրած էին թէ Ֆէսի ռմբակոծուած է զօր·Ժիւէնհրամա–նով, բայց թէ Մարոքի եւ թէ Ֆրանսայի պաշտօ–նական շրջանակները հերքեցին այդ զրոյցները։ Ցոյցերու ընթացքին ուսանողները կը պահանջէին որ Արաբական Դաշնակցութիւնը գլուխն անցնի ա–րաբական ըմբոստութեան։ Եգիպտոսի արտաքին նախարարը հաղորդեց թէ Ազգաժողովի քաղաքա–կան յանձնախումբին պիտի ներկայացնեն Մարո–քի խնդիրը ։

ՁԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ համայնավար կուսակցու–թիւնը տեղեկագիր մը հրատարակեց որով կ'ըսէ թէ անարիւն յեղափոխութիւն մը սարքուածէ ,եր–կիրը արեւմտեան աշխարհակալութեան ենթարկե–լու համար։ Ձերբակալուած է նաեւ նախկին նա – խարար Քլեմենթիսի կինը։

Մոսկուայէն Զեխոսլովաքիա բերուած է ա – մերիկացի նախկին լրտես մը, Նոէլ Ֆիլտ, որ 1949ի Մայիսէն ի վեր անհետացած էր։ Ֆիլտ, որ Հունգարիոյ նախկին արտաքին նախարար Խայքի (կախաղան հանուած) դատավարութեան ամբաս – տանիչ վկաներէն մէկն էր, Փրակա բերուած է վկայելու համար նաեւ Քլեմենթիսի դէմ ։ Նմա – նապէս Մոսկուայէն Փրակա հասած են խորհրդ – դային ընդհ· դատախազ մը եւ 20 դատական մաս–նակիցներ, որոնք պիտի կազմակերպեն Քլեմեն – թիսի, Սլանսկի եւ իրենց մեղսակիցներուն դատա–վարութիւնը ։ Հնդկաստանի չեխոսլովաքիան դեսպանը, Տոքթ· Քրաչուիլ մերժեց Փրակա վե–րադառնալ ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԹԻՒ

« Իմ հայրենեաց արեւ Վարդան» քառաձայն երկսեռ խումբի համար, ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի երգացանկէն, Ա· չարք, Թիւ 1.— Մշակեց՝ Վ· ՍԱՐԳՍԵԱՆ ։

Դիմել հայ գրավաճառներու կամ երգչախում–բի գեկավարին· W. SARXIAN, 339 Ave. du Prado, Մարսէյլ։ Գին 100 Ֆր·,փօսթի ծախքով 125 Ֆր·։

20ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի շրջանի երէցներուն, սկաուտներուն, զայլիկներուն եւ արենոյշներուն կողմէ ։ Կիրակի Մարտ 11ին, ժամը ճիշդ 2.30ին , Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides) ։

Արենոյշները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր ։ Սկաու – տական ներկայացումներ արիներուն եւ զայլիկ – ներուն կողմէ ։ Մոզական լապտերով պիտի նե՛ր – կայացուին նկարներ արենոյշներու եւ սկաուտնե– րու կեանքէն ։

ԾԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ծիշտակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին ։

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝ ԸՆՏԱՆԵՑԱՑ ԶԱՏԻԿԸ (La Mégère Apprivcisée) ։ Մուտք 300 եւ 200 ֆրանք Պիւֆէ

ԱԻԱՐԱՑԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԹԻՒ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ «ՇԱՆԹ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· «Զաւարեան » ենթակոմիտէի (Պօմոն), մասնակցութեամբ Կ· Խաչին եւ Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի ։

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ԱԻԱՐԱՑԻ ԱՐՇԻԻՐ ԿԱՄ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

12 Մարտ Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սա–նէմա Ֆլօրեալի մէջ, Պօմոն։

Շուշանիկի դերը կը կատարէ Օր· Ա· Սէրէն–կիւլեան, Ցաղկերտի Պ· Կ· Մուրատեան, Վար – դանի Պ· Վ· Տէր Վարդանեան, Վասակի Պ· Ա· Սարգիսեան ։

Ն· Ս· ՊԱՆ· ՔԱՇԱՆի մասնաճիւղը չնորհակալու–թեամբ ստացած է Պ· Ս· Գոչեանէ (Մէօտօն) հա–պար Ֆրանք, իր հանդէպին առթիւ։

ՍԻՎՐԱՆի ՀԱՑԵՐԷՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Կանոնաւորապէս կը շարունակուի Կապոյտ Խաչի դասընթացքը, Զորեքշաբթի օրերը ժամը ե–րեկոյեան 9—11, աչխատաւոր երիտասարդներուն համար, իսկ հինգշաբթի ժամը 2—5.30 դպրոցա – կան աշակերտներուն համար, ուսուցչութեամբ Պ· Մ· Մեսումենցի։ Կը հրաւիրուին Օլնէի, Պլան – մէնիլի, Լիվրի – Կարկանի, Վերկալանի եւ շըր–ջականերու ծնողքները որ իրենց զաւակները ղըր–կեն Ֆ· Կ· Խաչի դպրոցը, Պ· Պապիկեանի նորա–կառոյց չէնքին մէջ, 18 Ave. Felix Faure, Sévran ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿի·— Տէր եւ Տիկին Վա–հան Փաստրմաճեան եւ զաւակները 1500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆր· Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւ – ղին, փոխան ծաղկեպսակի, ուսուցիչ ԴՐ· ԳՈ – ՅՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ ։

Այրի Տիկին Յոնարհիկ Պասմաճեան եւ զա – ւակը՝ Նուպար Պասմաճեան, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Յովնանեան եւ զաւակը՝ Ալբա Յովնանեան, Այրի Տիկին Արաքսի Յովնանեան եւ զաւակը՝ Մարուք – բոս Յովնանեան, Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Խանէ – տանեան եւ զաւակները՝ Ժիրայր եւ Սիրվարդ Խանէտանեան, Տէր եւ Տիկին Սաղաթիէլ Յովնան – եան եւ զաւակները՝ Արամ եւ Մարի Յովնանեան (Կ· Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Սէմէրճեան եւ զաւակները Հմայեակ (Ամերիկա), Արամ Սէմէր–ճեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ֆա – քիրեան, խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մեծ մօր, եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ , 3bis, rue des Brochets, Alfortville ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ – սօր, երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, Ալ – ֆորվիլի հայկ· եկեղեցին ։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել ։

Հաղորդ· միջոցներ·— առնել 103 թիւ օթօ – պիւսը Charenton Ecoles, իջնել PetitPont, Ալֆորվիլ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած՝ Կ· Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Թա–ղական Խորհուրդի եւ օժանդակութեամբ՝ Նոր Սերունդի, Մարտ 11ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, «Պատ Ընթերցանասիրական սրահին մէջ (230 Chemin de la Madrague, Ville) ։ Ճոխ եւ նո – րոյթներով լի յայտագիր ։

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Փարիզի «Եգիպտացի» եւ Իսիի «Զաւարեան» կոմիտէներու պարահանդէսը Մարտ 18ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

Հ· Ը· Դ· ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ

Հ· Ը· Դ· Արեւմտ· Եւրոպայի Կ· Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրա – ւիրէ Փարիզի շրջանի բոլոր ընկերները, այս շա–բաթ, 10 Մարտ, ժամը 20.30ին, Քատէ սրճարանի վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՑԱՒԱԼՏԵՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆ· Կ· Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿ· վարժարանի Վարդանանց տօնի առթիւ սարքուած ներքին հանդէսը, որ յե–տաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ , կիրակի 11 Մարտ, ժամը 3ին, վարժարանին մէջ ։

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր· Կապ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ երկուշաբթի 12 մարտ, ժամը 21–ին, դպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՎԻԼԻ Ֆր· Կապ· Խաչի մասնաճիւղը «Կա–պոյտ Խաչի » օրը կը տօնէ Ապրիլ 8ի կիրակին, ժամը 16ին։ Մանրամասնութիւնները յառաջիկա–յին։

ՄԱՐՍԷԼ.— Կապ· Խաչի քաղաքի մասնաճիւ–ղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ան–դամուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 3ին «Ահա–րոնեան» ակումբը։ Ներկաները թիւը մեծամաս–նութիւն պիտի համարուի ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոն–եան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի բնկեր Վ· ՕՇԱԿԱՆ։ Նիւթ՝ «Մփիւռքի գրականու–թիւնը»։ Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ապրիլ 29ին Ֆր· Կապ· Խաչի Օրը, նախաձեռնութեամբ Փարիզի մասնա – ճիւղին, Cercle Militaireի մէջ ։

ՇԱՏ ՔԻՉ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԻՆ

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Պատկերազարդ, ձայնագրուած եւ ընդարձակ երգարանէն (640 մեծ էջեր, 715 երգեր, 109 նկար–ներ)։ Գեղատիպ կողքով, այս շատ արժէքաւոր գիրքը ստանալու համար դիմել հրատարակչին , «Ցառաջ»ի հասցէով։ Գինը՝ 1500 ֆրանք, կան – խիկ, թղթատարի ծախքով միասին ։

Ծախու է

Կօշկակարի խանութ մը իր բոլոր կազմածնե–րով եւ լաւ ու մատչելի պայմաններով, Rue Gab–riel Péri, Իվրիտ։ Դիմել Պ· Պ· Պալըգճեանի , 43 rue des Petits Carreaux, Paris (2), Tél. Gut. 80–48։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դերձակութիւն սովիէլ ուզող աշկերտ մը։ Պէտք է ներկայացնէ իր տնողքին կողմէ ։ Դիմել ՄԻՆԱՍԵԱՆ, 74 rue d'Hauteville, Paris (10), Tél. Pro. 24–58։

Շատ չարող երիտասարդ մը, 22 տարեկան , զերծ՝ զինուորական պարտականութենէ, որ լաւ ֆրանսերէն գիտնայ, աւարտած ըլլայ H. E. C.ը կամ նուազագոյն bachelier, աշխատելու համար Փարիզ, առեւտրական տան մը մէջ ։ Դիմել réfé – rencesով եւ անձամբ ՅԱՒԱԶԻ վարչութեան, ամէն օր ժամը 11էն 17։

Դերձակի աշկերտ մը որ արդէն աշխատած ըլլայ նոյն արհեստին մէջ։ Դիմել՝ Tchalmanian, 51 rue Mesicy Paris (3)։

Քոնֆէքսիոնի համար քուփէօղ փաթրոնիէր մը, գործաւորուհիներ , ոսպլի, գորսաժի։ Խնամ–ուած աշխատանք։ Նել կայանալ մօտէլով հաստա–տութեան E. Albert, 32 rue du [illegible]ier, Paris (2)։

Լաւ կար կարող կարուհիներ իրենց բնակա – րանին մէջ աշխատելու համար ։

Դիմել՝ Minassian , 32 rue des Annelets, Paris métro Botzaris կամ Jourdain։

Տան մէջ աշխատող գործաւորներ, մասնա – գէտ պլուզի եւ գոգնոցի, ամառուան հագուստի եւ չօրթի։ Ներկայանալ վկայականներով (non capab–les s'abstenir)։ Ets. Orléans, 170 rue St. Martin , Ա· յարկ ։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mercredi 7 MARS 1951 Չորեքշաբթի 7 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Ar[illegible] No. 6400–Նոր շրջան թիւ 1811

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՔԱՆ ԳՈՒՆՀԿԱՑԱՆ...

Ե· Հայաստանի երեսնամեակին առթիւ, բացառիկ թիւ մը հրատարակեց «Սովետական Հայաստան» ամսագիրը (1950 Նոյեմբեր)։

« Ճոխ եւ այլազան» բովանդակութեամբ այս յատուկիկը, 15 էջ, կը պարունակէ նաեւ բազմաթիւ պատկերներ, իրրեւ լրացուցիչ մասը քարոզչական տարիդաշտքի ։

Գրաւոր 75 լուսանկարչական բոլոր ցուցադրութեանց մէջ, ամէնէն պատկերազարդը ստացագրած է Ս·· Խահակեան,— «բանաստեղծ–աստղեմիկոս, սոսալինեան մրցանակի լաւուրիատ»։

Ճշդուած խորագիրը,— «Շնորհակալու–թիւն Ջնզ, հարազատ ընկեր Ստալինի»։

Գեղանդաշրջ երկրպագութեան եւ փառաբանութեան այս նամակին մէջ, որ երբեք տարբերութիւն չունի հասարակ դպիրներու դեռահիկ շոայլաբանութիւններէն, ձեր ուշադրութեան կը յանձնենք ալեւոր բանաստեղծին հետեւեալ տողերը·

— « Մենք Հայերս, ընկեր Ստալինիս անուանում են մեր ազատարարը, որովհետեւ երբ թիւրքական մոլագար ենիչէրիները իմպերիալիստների արիւնալի վարձկանների՝ Դաշնակցականների հետ միասին հրով ու սրով բնաջնջում էին հայ ժողովրդին, Մեծ Ստալինը ասաց·— « Մեր պարտքն է փրկել Հայաստանը»։ Եւայլն։

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ան որ այս գործադրութիւնը ստորագրած է 1950ին, երբեմն կը կոչուէր Հայ Գուսան, գործօն Դաշնակցական եւ մնայուն աշխատակից «Դրօշակ»ի ։

Այն ատեն, ի՞նչ երգեր, ի՞նչ մարտական տաղեր ու կանչեր կը հոսէին իր գրչին տակ· —

Անհաւասար գոռ կուի մէջ — Ընկամ, իմ վե՛հ ընկերներ·— Ա՛յս, ձեր շիրի՛մն իմ սրտումն է·— Իմ վեհ, իմ սո՛ւրբ ընկերներ ···

Այդ նոյն ձայնը կ'ազաղակէր, երբ Սթալինները դպրանոց կամ դպրոց կը հոտէին ·

« ··· Հայ ախպրտանիճ, ձեր ժանգ շղթան ·— Իմ երկաթէ սուր կտուցով·— ես կը կըտցեմ, կը բզնզեմ,— Մէկտեղ կ'երգենք ազատ կրծքով ,— Ազատութի՛ւն, ազատութի՛ւն »։

··· Մասսից բա՛րձր ազատութիւն — Դու կեանքից վե՛ր, դու լո՛յս – արեւ·— Ազատութիւն, ազատութիւն։

Յամացաք թէ ի՛նչ կ'ըսէ նոյն մարդը այսօր , 75 տարեկան հասակին մէջ։

— « Թիւրքական մոլագար ենիչէրիները Դաշնակների հետ միասին հրով ու սրով բնաջնջում էին հայ ժողովրդին »։

Տարիքի բերումո՞վ թէ բոլշեւիկեան թաթին տակ ցնորած, Ա·· Խահակեան կը մոռնայ որ երբ հայ ժողովուրդը կը կոտորուէր հրով ու սրով, ինքն ալ թեւ թեւի, սիրտ սրտի կը քալէր «իմպերիալիստների վարձկան Դաշնակների» հետ։ Ա– նոնց փառքը կ'երգէր բանիւ եւ գործքով։ կը ներչնչէր, կը խրախուսէր, որպէսզի կրակը նետուին անվկանդ ։

Այն ատեն, իրենց համար ալ Ազատութիւնը ամէն բան էր։ «Մուսիսէն ալ բարձր»։

Այն ատեն, «Սիփան սարերը» կայծեր կ'արձակէին իր սրտին եւ աչքերուն մէջ։

Իսկ այսօ՞ր։ Բարեհաճեցէք ուշադրութեամբ կարդալ եւ չափել անկումին խորութիւնը ·

« ··· Ապրէք յաւերժ, մեծ Առաջնորդ — չէ՞ որ արեւը փայլում է դարեր, իսկ դուք արեւ էք բոլորի համար, արեւից աւելի պայծառ է Ձեր հզօր բանականութեան լոյսը· արեւի ճառագայթներից աւելի ջերմ է աշխատաւոր ժողովրդի նը – կատմամբ հայրական սիրով լի ձեր մեծ սրտի ջերմութիւնը»։ (էջ 7—8)։

Բարեմխոներ կ'ըսէին թէ դոնէ այս մէկը — նահապե՛տը — կրցած է աստիճան մը պահել իր անհատականութիւնը եւ բարեխառնութեան մըթնոլորտ մը ստեղծել ։

Այդ երանելիները տակաւին չսորվեցան թէ բոլշեւիկեան կարգուսարքը միշտ ալ պիտի մնայ անպերազանցելի՝ մէկ տեսակէտով ·—

Ա՛յդն բանէ առաջ մա՛րդը սպաննել մարդուն մէջ։ Տրորել եւ փոչիացնել։ Առանց աղդի , դիր – քի, տաբիքի, սեռի կամ դաւանանքի խտրութեան։

Եթէ ենթական դլուխ վերցուց, ինք իր ձեռ – քով պատրաստած կ'ըլայ խեղդկապը ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ԱԼ ՈՒՐԻՇ ՓՈՐՁԱՆՔ

Անոնք որ տպարան չեն տեսած, դժուար թէ կարենան գաղափար կազմել որ եւ է տպագրութեան մասին։

Արդարեւ, մեծ բան մը չէ անոնց սիտացածը,— Գրաչարը կը չարէ, մեքենավարը կը տա՛է, եւ թերթը կամ դիրքը պատրաստ են ։

Տպագրութեան դասընթացք մը բանա՛ ու միտք չունիմ։ «Ցառաջ»ի դլխուն պատահած դէպք մըն է որ դրել կուտայ այս տողերը ։

Անշուշտ չատերը նկատեցին,— « մը օրէ ի վեր «Ցառաջ»ը լաւ չի տպուիր։ Երբ թերթեր պատռուած կ'ըլլան։ Երբեմն ալ՝ մէկ երեսը ճերմակ։ «Մեքենայէն փախած»։

Պատճա՞ռը,— բարեհաճեցէք ուշադրութեամբ կարդալ եւ··· տարածել ։

Զորս օր առաջ երեսուն ծրար թուղթ ստացանք մխիթարեան հաստատութենէն ոչ միայն «Ցառաջ»ի, այլ եւ փարիզեան բազմաթիւ թերթերու հայթայթիչն է տարիներէ ի վեր ։

Ծրարները հազիւ բացուած, երեւան եկաւ որ թուղթերը իրարմէ չեն բաժնուիր։ Էլեկտրական – նացած, մագնիսացո՛ծ են։ Եւ երբ զատես կամ դպչիս, կը պատռին ։

Ուրբաթ օր, քանի մը հարիւր օրինակ տպելէ վերջ, մեքենավարը կէս ճամբան մնաց ։

Հարկ եղաւ մաս մը թուղթեր հատ – հատ զատել եւ տպագրութեան յանձնել։ Մնացեալներն ալ՝ դեռինը փռել կամ չուաններու վրայ կախել լուացուած ճերմակեղէններու պէս, որպէսզի ե – լեկտրական հոսանքը ցնդի ։

Անշուշտ թղթավաճառին ալ հաղորդուեցաւ այս փորձանքը։

— Ձար չկայ։ Ամբողջ մթերքը այդպէս է ։ Եթեր ցանեցէք ։ ···

— Էլեկտրական հոսանքէն առաջ եթերը կը ցնդի ։

— Ուրիշ ճար չկայ։ Ամերիկացիներն անգամ չեն կրցած դտնել դարմանը ։

— Բայց թերթը ուշ կը մնայ։ Հարիւրաւոր օրինակներ փճացած են ։

— Պիտի համբերէք։ Եթէ նոր ապրանք դըրկենք, նոյն դժուարութեան պիտի մատնուիք ։

Եթէ թղթավաճառին քարոզած համբերու – թեան հետեւէինք, երկու օրը անգամ մը թերթ կ'ունենայիք ։

Ի՞նչպէս կրցանք այս փորձանքն ալ անցրնել ։

Վ.Ա.Հէ

ՏԻԿԻՆ Ա· ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Վեդինէէն Պ· Վահրամ Մոսկոֆեան հազար Ֆրանք կը տրամադրէ։ Ընդհ· գումարը՝ 21000 Ֆրանք։

Առաքելու խրտումը Մարոկի համար

Եգիպտական թերթերը կը չարունակեն ընդարձակ տեղ մը տալ Հիւսիսային Ափրիկէի անցուդարձերուն, դրելով՝ թէ Մարոքի հակաֆրանսական ցոյցերը կը ծաւալին նաեւ Ալժերիոյ եւ Թունուզի մէջ։

«Ալ Մըսրի» թերթին համաձայն, Թունուզի սահմանադրական կուսակցութիւնը Արաբական Դաշնակցութեան ուղղած է յուշագիր մը, ուր կ'ըսէ թէ կացութիւնը օրէ օր աւելի կը յարուի ։ Նոյն աղբիւրին համաձայն , Ալժերիոյ մէջ Ֆրանսական դատարան մը դատապարտած է 74 ազդայնականներ, իբրեւ անդամ զինուորական գաղտնի կազմակերպութեանց ։

«Ալ Ահրամ» թերթն ալ կը դրէ, թէ հաւանաբար, Միջին Արեւելքի արաբական պետութիւնները պիտի խզեն իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ, Մարոքի վերջին դէպքերուն հետեւանքով ։

Իսլամական դերագոյն հիմնարկութիւնը, Իւլէմաներու ժողովը որոշած է ազդարարել Ֆրանսական կառավարութեան, թէ աշխարհի բոլոր Իսլամները պիտի հրաւիրէ պոյքոթի ենթարկել Ֆրանսական ապրանքները, եթէ վերջ մը չտրուի

Նոր վարչապետը Ազգ· ժողովին առջեւ

Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Պ· Կի Մոլէ, գործակից կուսակցութեանց վարիչներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ, ժողովի հրաւիրեց կուսակցութեան ազդային խորհուրդը, քննելու համար նոր դահլիճը կազմելու հարցը։ Խորհուրդը, իր լիազօրեալ ձայներու 713է դէմ 2696ով եւ 366է ձեռնպահութեամբ, որոշեց արտօնել Պ· Կի Մոլէի, որպէսզի կազմէ նոր դահլիճը ։

Նորընտիր վարչապետը, պատրաստելով նոր կառավարութեան քաղաքականութիւնը ճշդող յայտարարութիւնը, երէկ ներկայացաւ Ազդ· ժողովին, ստանալու համար անոր վաւերացումը ։ Քաղաքական շրջանակները բաւական յոռետես են եւ կը տարակուսին, թէ Պ· Կի Մոլէ պիտի յաջողի տպաւորել 311 ձայնի օրինական (նուազագոյն) մեծամասնութիւնը։ Ամբողջ կացութիւնը կախում ունի արմատական ընկերվարականներու դիրքէն ։ Այս վերջինները տակաւին կը վարանին հաւանիլ ընկերվարականներու ելմտական, տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութեան, որ կը հանդիսանայ նոր դահլիճի կազմութեան նախապայմանը։ Ընտրական օրէնքի բարեփոխման խնդիրը դրուած է երկրորդական դծի վրայ ։

Եթէ Ազգ· ժողովը վաւերացնէ Պ· Կի Մոլէի յայտարարութիւնը, այն ատեն պիտի պատրաստուի նախարարներու ցանկը, որպէսզի ներկայացուի Հանրապետութեան Նախագահին ։

Զորս փոխանորդներու ժողովը

ԲԱՐՆՇԱՆ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ

Զորս արտաքին նախարարներու փոխանորդներուն ժողովը որ բացուեցաւ երկուշաբթի օր, լսեց անդլիական ներկայացուցիչին զեկուցումը, արեւմտեան երեք պատուիրակութեանց կողմէ՝ Զորսերու ժողովին համար պատրաստուած օրակարգի մասին։ Ատկէ վերջ, խորհրդային պատուիրակ Պ· Կրոմիքօ ներկայացուց իր կազմած օրակարգը ։

Արեւմտեան պատուիրակութիւններուն պատրաստած օրակարգը կը պարունակէ երեք հիմնական կէտեր ·—

1) Քննել՝ Եւրոպայի այժմու միջազգային լարուած կացութեան պատճառները, ինչպէս նաեւ այն միջոցները, որոնք պիտի ապահովէին իրական ու հաստատուն բարելաւում մը Ե· Միութեան, Մ· Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ յարաբերութեանց միջեւ ։

2) Վերջացնել հաշտութեան դաշնագրի մը կնքումը, որ պիտի ապահովէր անկախ եւ ժողովրդավար Աւստրիոյ վերահաստատումը ։

3) Քննութիւնը բոլոր այն հարցերուն, որոնք կապուած են Գերմանիոյ միութեան վերահաստատման եւ հաշտութեան դաշնագրի մը պատրաստութեան հետ ։

Իսկ խորհրդային պատուիրակութեան մշակած օրակարգը հիմնուած է հետեւեալ կէտերու վրայ ·—

1) Կիրարկել Փոցտամի համաձայնութիւնը որ ստորագրուած է Չորս պետութեանց կողմէ , Գերմանիոյ ապաղինման եւ վերազինման արգելքի մասին ։

2) Փութացնել Գերմանիոյ հետ հաշտութեան դաշնագրի մը կնքումը եւ զրաւման բանակներու Գերմանիայէն հեռացումը ։

3) Բարելաւել Եւրոպայի կացութիւնը եւ որո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

« յարձակողական քայլերու» Մարոքի մէջ։ Արաբական Դաշնակցութիւնը ժողովի հրաւիրուած է Մարտ 10ին, քննելու համար Մարոքի հարցը ։

Բոլոր այս անցքերն ու տեղեկութիւնները զարմանք պատճառած են Փարիզի մէջ, ուր կ'ըսեն թէ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ Մարոքի մէջ ։ Ամբողջ աշխուժը կը համարուի անհիմն ու արուեստական ։

Եգիպտական կառավարութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած է Գահիրէի, Ալեքսանդրիոյ եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ, Ֆրանսական դեսպանատունը, հիւպատոսարանները եւ ուրիշ հաստատութիւններ պաշտպանելու համար ։

Երկուշաբթի օր Գահիրէի մէջ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ցուցարար ուսանողներու եւ ոստիկանութեան միջեւ։ Հանրակառք մը գիծէն դուրս հանուեցաւ եւ չորս ոստիկաններ վիրաւորուեցան ։

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ Ցորդանանի թագաւորը հեռագիր մը ուղղած է նախագահ Թրումընի, խնդրելով անձամբ միջամտել, Մարոքի խնդիրը կարգադրելու համար ։ Սուրիոյ վարչապետն ալ յայտարարեց թէ պիտի աջակցին, եթէ Մարոքի խնդիրը յուզուի Ազգաժողովին մէջ։ Դամասկոսի, Պէյրութի եւ Պաղտատի մէջ ալ ուսանողները ցոյցեր կատարեցին ։

ՀԱՅԳԻՎ ՂԵՎՈՍԱՏՈՒՏԸ

Ի ՀԱՇԻՎ Գ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ

Ի ուրախություն մեր ընթերցողների՝ Գ. Մարտիրոսյանի «Ղևոնդ Վարդապետ» վեպի առաջին մասը ավարտվեց «Գարուն» ամսագրի 1957 թվականի 4-րդ համարում։ Հեղինակը վեպի երկրորդ մասում ներկայացնում է Ղևոնդ Վարդապետի գործունեությունը Հայաստանում։ Ղևոնդ Վարդապետը հանդես է գալիս որպես հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի ոգեշնչող։ Նա ոչ միայն հոգևոր առաջնորդ է, այլև քաջ զորավար, որը ղեկավարում է հայ ժողովրդի ազատագրական պատերազմը։

Վեպի երկրորդ մասում հեղինակը ներկայացնում է նաև Ղևոնդ Վարդապետի ընտանիքը, նրա կնոջ՝ Տիրուհու, որդիների՝ Գրիգորի և Ստեփանոսի, դստեր՝ Մարիամի կերպարները։

Ղևոնդ Վարդապետի ընտանիքի անդամները ևս մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում ընթերցողների համար։

Ղևոնդ Վարդապետի կինը՝ Տիրուհին, ազնվական ընտանիքի զավակ է։ Նա ամուսնանում է Ղևոնդ Վարդապետի հետ, երբ վերջինս դեռ քահանա էր։ Տիրուհին ամուսնանում է Ղևոնդ Վարդապետի հետ, որովհետև նրան սիրում է։ Նա

եւ ոչ ալ՝ ուրիշները թէ յիշուած տապանագիրը Յակոբ Շահամիրեանցինն է։

Պ. Վաչեանց ոչ լսած է եւ ոչ կարդացած «ճառ»ս։ Չի դիտեր, հետեւաբար, թէ ինչ խօսքցայ եւ թէ ի՞նչ նպատակով յիշեցի Մալաքքայի տապանագրին քանի մը տողերը։ Հակառակ ասոր, յուսկնութիւնը ունի «սխալ» մատնանշելու։ Եթէ հայ ազատագրական շարժման պատմութիւնը եղած ըլլար «ճառ»ին նիւթը եւ Յակոբ Շահամիրեանցիանունը յիշած չըլլայի, մոռցումդ զրծած կ'ըլլայի եւ ոչ սխալ։ Նիւթս ատիկա չէր։ Եթէ Մալաքքայի տապանագիրը քանդակուած ըլլար օտար երիտասարդի մը կամ օտար տարեց անձի մը չիրիմին վրայ, այդ պարագային է որ սըխալ մը գործած կ'ըլլայի։ Ըսելով թէ հայ երիտասարդի մը տապանագիրն է։ Իրեն հաճելի ըլլայ կամ ոչ, Պ. Վաչեանց պէտք է գիտնայ որ յիշուած տապանագիրը «հայ երիտասարդ»ի մը կը վերաբերի։

Թէ այդ Հայը Յակոբ Շամիրեանը կամ Շահամիրեանն է, ծանօթ է տապանագրին արձանագրութենէն, զոր Պ. Վաչեանց չէ տեսած ոեւէ հրատարակութեան մէջ։ Այլապէս դիտցած պիտի ըլլար որ հայերէն արձանագրութեան մէջ ննջեցեալին անունն է ՅԱԿՈԲ ՇԱՄՇՈՒԱՄԵՆՑ, իսկ հոլանտերէնինմէջ՝ Յակոբ Շամիր։

Իրրեւ յաւելուածական տեղեկութիւն աւելցընեմ որ այս հնդկահայ հայրենասէրներուն մասին մեզի դասաւանդուած է, ուրիշ նիւթերու հետ, երբ հազիւ 14 տարեկան էինք, եւ թէ տապանագրին նոյն տողերը, ուրիշ առթով մը եւ միշտ առանց անուն տալու, յիշած եմ 1946ին, Ասպագայի մէջ ֆրանսերէն լեզուով հրատարակուած յօդուածի մը մէջ։

Յակոբ Շամիրը, Շահամիրեանը կամ Շամի – եան մեռած է երիտասարդ, 29 տարեկանին, ծնած ըլլալով Մարտս 1745ին (Թերեւս Յունիսին կամ Յուլիսի սկիզբը), թաղուած է Յուլիս 1774ին։ Պ. Վաչեանց ինք է որ սխալներ գործած է Յակոբ Շամիրը 1726ին Համատան ծնած ցոյց տուած ըլլալով։

Բացարձակապէս ճիշդ է, հետեւաբար, որ Մալաքքայի մէջ 1774ին մեռած անձը, որուն գերեզմանին վրայ յուզիչ արձանագրութիւն մը փորագրուած է, հայ երիտասարդ մըն է։

Աւելի չերկարելու համար, զանց կ'առնեմ խօսիլ Յակոբ Շահամիրեանի կամ Շամիրեանի կամ Շամիրի կամ Շամռշամեանցի (Թերեւս Շամռշահեանցի) Պարսկաստանէն Հնդկաստան փոխադրած տպարանին, իր հրատարակած գործերուն եւ հայրենասիրական գործունէութեան ու ծրագիրներուն մասին։ Պ. Ս. Վաչեանց Յակոբ Շամիրի հայրը՝ Աղա Շամիր, ծնած 1723ին, Նոր Ջուղա, չփոթած է անոր զաւկին հետ, եւ իր տուած մնացեալ տեղեկութիւններուն մեծագոյն մասըն ալ սխալ է։ Բայց հոս տեղը չէ այդ սխալները մատնանշելու։

Պ. Վաչեանցի յօդուածին երկրորդ հատուածը նիւթէն չեղում մըն է եւ առնչութիւն չունի ինծի հետ։ Բայց վերջին հատուածը կը պարունակէ վերագրում մը, որուն մասին՝ յաջորդ անգամ։

2 Մարտ, 1951 ՀԱՅԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՏԻԳՐԱՆ ԽԱՆ ՓԷԼԷԿԵԱՆԻ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Տիգրան Խան Փէլէկեանի անձնասպանութեան մասին.—

Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ, որ Խանին հողաթափերը իրարու մօտ դրուած էին այն պատուհանին տակը, ուրկէ վար ցատկած էր։ Հնութիւններու առեւտրականը վար նետուած էր չապիկովէ եւ չապիկընկերով։

Այն հիւանդացած էր եւ քթին մէջ բորբոքում ունէր։ Իր ինքնասպանութեան օրը հիւանդապահուհին եկած չէր, եւ պանդոկին միւս վարձակալները տեսած էին վար նետուիլը։ Առանձին մնացած էր սենեակին մէջ։

Հնութեանց եւ արուեստի գործերու առեւտրականները լսելով անոր մահը տխրեցան։ Գրեթէ կէս դար զարմանալի դէմք մը եղած էր։ Իր առեւտրական տունը ճիւղեր ունէր Լոնտոն, Փարիզ եւ Գահիրէ։ Եւ այդ վայրերու արուեստագէտները եւ հնութեանց առեւտրականները զինքը կը սիրէին։ Ան հովանաւորած էր Պրաքը, Մաթիսը, Փիքասօն եւ ուրիշներ։

Պատկառազդու սպիտակահեր եւ սպիտակամօրուս ծերունի մըն էր եւ բարեսէր։ Փէլէկեան գնած էր հսկայական թեւաւոր ցուլ մը, եւ թեւաւոր առիւծ մը, որ դրուած է Մէթրոփոլիթըն Արուեստի թանգարանի դրան առջեւ։ Առոնք, 1843ին կատարուած պեղումներու ընթացքին, երեւան հանուած էին։ Կը դնահատէին Քրիստոսէ 800 տարի առաջ Ասորեստանի Նեմրուդ քաղաքին մէջ, ուր կ'իշխէր Ասուրնազիրփալ Բ.։ Առիւծը եւ ցուլը 1932ին գնուած էին Րաքըֆէլլերի կողմէ թանգարանին համար։ Առոնց հետ կային նաեւ Ասուրնազիրփալի պալատի պատերուն քանդակները։

Փէլէկեան փոխ տուած էր Լոնտոնի «Վիքթորիա» եւ «Ալպէրթ» թանգարաններուն հին պարսկական կաւեղէն եւ խեցեղէն ամաններ։

Իր խանութին մէջ կան արուեստի մեծ գործեր, արժէքաւոր առարկաներ հին խեցեգործութիւններ, մանրանկարներ, գորգեր եւ նկարներ։

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Հրանտ Ղանճեան, ուսուցիչ եւ հեղինակ, մեռած է Պոլսոյ մէջ։ 77 տարեկան էր։ Տարիներով պաշտօնավարած է կեդրոնականի, Մխիթարեանի եւ Պէզտեանի մէջ։ Մեծապէս գընահատուած էին իր պատրաստած աշխարհագրութեան դիրքերը։ Պատրաստած էր նաեւ առեւտրական թուաբանութեան եւ տոմարակալութեան դիրքեր։ Գալ գրաբարագէտ էր ու գրասէր։ Գե – ղեցիկ թարգմանութիւններ կատարած է Ֆրանս. գրականութենէն եւ ստորագրած տնտեսական, պատմական եւ աշխարհագրական բազմաթիւ յօդուածներ, գրուած Հիւսնդանոցի Տարեգիրքնե – րուն եւ հանդէսներուն մէջ։

«ՌԱՌԱՋ»Ը ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՁԱՐՋԱԹԱՆ ԿԵՍԱՐԷ

Վիէն.— Եղանակին բացումէն ի վեր Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ախոյեանական մրցումներուն չարքին կատարած է նաեւ բարեկամական երեք մրցումներ, երեքն ալ յաղթական։ Այս առթիւ Ֆրանսական չըլնանկները զուլեստով կը խօսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջդիմութեան մասին։

Միութիւնը սիրայօժար ապահոված է քանի մը մրցումներ։ Պատասխանելով ստացած հրաւէրնե – րուն, այժմէն ասոնցմէ Սէն Ժանպուրնէի քաղաքի խումբը բարեկամական մրցումի հրաւիրած էր մեզ, Փետրուար 25ին։ Կ'աճապարենք ընկերակցելու համար մեր սիրելի երիտասարդ մարզիկնե – րուն, ճամբուն վրայ կը հանդիպինք, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներուն, որոնք կը սպասեն օթօքարին։ Մեզի հետ են նաեւ տարէց ընկերներ։

Սէն Ժանպուրնէ գիւղաքաղաքը Վիէնէն 20 քիլօ. դէպի Կրընոպլի ճամբուն վրայ։ Պատերազմի չրջանին, ձիւն ճմրան ուտելիք ճարելու համար բազմաթիւ Հայեր այս գիւղը կ'երթային հեծեանիներով, դուռնէ դուռ հաւկիթ, պանիր կը մուրային իրենց դրամով։

Երբ հասանք հոն, ֆրանսական խումբին ներկայացուցիչը մեզ դիմաւորեց։ Քիչ վերջ մեր տղաքը ելան դաշտ, դատաւորի սուլիչին վրայ եւ անմիջապէս սկսան յարձակողականի։ Կոկիկ «փաս»երով կը յառաջանան, ուժերորդ վայրկեանին կը չահին առաջին նչանակէտը։ Հակառակորդը կը չանայ չահիլ հաւասարեցուցիչ նչանակէտ, բայց մեր վերջապահները(Կ. Խօքսիւզեան եւ Ռ. Արամեան) պատնէշ կը քաշեն հակառակորդին դէմ։ Միչնապահները Զարդարեան եւ Բարսեղեան լաւագոյն կերպով կատարեցին իրենց պարտականութիւնները։ Մեր աննման բերդապահ Ս. Մուրատեան (Զէքիճ) գնդակները ճարպիկութեամբ կը բռնէր, արժանանալով բուռն ծափերու։ Մեր յառաջապահները վարպետ խաղարկութեամբ կը յառաջանան եւ կը չահին երկրորդ նչանակէտը։ Կիսախաղը վերջանալու մօտ, Ս. Զարդարեան 25 մեթրի հեռաւորութեամբ կը նչանակէ երրորդ սքանչելի նչանակէտը։ Կիսախաղը կը վերջանայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 3—0։ Կարճ դադարէն վերջ կը սկսի Բ. կիսախաղը, մեր յառաջապահներէն Գ. Զարդարեան (խմբապետ) Մովակին «փաս»ին վրայ կը նչանակէ Դ. նչանակէտը։ Հակառակորդը չատ կը չանայ իր պատիւը փրկել, բայց անօգուտ։ Մովակ եւ Զարդարեան կը նչանակեն հինգերորդ եւ վեցերորդ նչանակէտները, չարաչար պարտութեան մատնելով հակառակորդը։ Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 6—0։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբի ախոյեանական մրցումը տեղի ունեցաւ 18 Փետր. Պրոնի Ֆրանսական խումբի դէմ հաւասար արդիւնքով 2—2։

Ե. Մաթոսեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԱՑԻՐԻ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի, որ նախապէս կը հրատարակուէր Հալէպի մէջ։ Չ. տարի թիւ 1 (1951 Յունուար), ճոխ բովանդակութեամբ (80 էջ)։ Հասցէ.— A. Djazroukian, B. P. 1426, Beyrouth (Liban)։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (85)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՕՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԱՐԻԾ)

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Դարձայ տուն։ Կը քալէի մեքենայի մը նման ու բառերը ղոր կարդացեր էի, կը հետեւէին քայլերուս կչոյթին։ «Կը տեղեկացնենք թէ ... դասական... ձեզի դէմ ...»։

Կինս դուրս ելած էր, տղաքս կը խաղային պարտէզը։ Դուրս ելայ վերստին, քալեցի ուղիղ, հետեւելով ճամբուն անվերջանալի ժապաւէնին։ Ամայի դաշտին մէջն էի։

Կը հպատակէի կարծես խորհրդաւոր հրաւէրին հեռաւոր անկիւններու, որոնք խաղաղութիւն ու հանգիստ կը խոստանային ինծի պէս հալածական խեղճ արարածին։

Եւ եթէ վերագտայ տրամաբանութեան ճամբան, կամ կրցայ իրերը տեսնել ինչպէս որ են, ատիկա կը պարտիմ Անատոլուի դաշտագետնին, այնքան անսահման, նոյնքան խաղաղ ու յաւերժական։

ՎԵՐԱԲԱՆ

Կեանքիս ամէնէն հետաքրքրական գլուխն է որ գրեցի, պատմելով այս պատմութիւնը։ Մինչեւ վերջին կաթիլը խմեցի բաժակը ղոր ներկայացուցեր էր ինծի Կիկերոն, եւ խմեցի նոյնիսկ դառն մրուրը։

Բայց, եթէ անհրաժեշտ է վերջաբան մը, պէտք է գրել զայն աւելի եւս լուսաբանելու, եզրակացութեան մը յանգելու համար եւ նաեւ՝ անդորրութեան խաղով մը վերջացնելու համար։

Տրամաբանօրէն պատմութիւնս վերջ կը գտնէ 1944 Ապրիլի դէպքերուն հետ։ Լուսաբանեցին Կիկերոնի հարցը, որ այնքան երկար տեւեն հիւանդագին վախ մը ունէր ամէն տեսակ լոյսէ։ Թատերախաղը վերջացած է, ինչ պէտք կայ ուրիշն տակաւին բառերու։

Մոռցայ փոքրիկ պարագայ մը որ կրնար տեղեկագրի մը նիւթ կազմել։ Թուրքիայէ մեկնած պահուն, Գորնէլիին, երկար խարտեաշ խոպոպներով այդ Գերմանուհին վերափոխուեր էր կարճ սեւ մազերով «փին – ըփ» աղջկան մը։ Աստուած դիտէ թէ ինչ բանի կը համապատասխանէր այս ծպտումը։

Բայց այս վերջաբանը այդ փոքրիկ մանրամասնութեան համար չէ որ կը գրեմ։ Օր մը գրեցին թէ պատմական կարեւոր փաստաթուղթեր գնուած են 300 հազար սթերլինի աստեղագիտական դումարին փոխարէն։

Կիկերոն իր վստանդաւոր գործունէութեան համար ստացաւ այս հսկայ դումարը որ կը համապատասխանէ մէկ միլիոն տոլարի։ Եւ այս պարագան բաւական է, որ իր ձեռնարկը գերազանցէ բոլոր միւս լրտեսական գործերը, որոնք ծանօթ են ցարդ։

Աղերսոյ առարկայ չեմ քներ այստեղ թէ որքան օգտակար եղաւ Կիկերոնի մատուցած ծառայութիւնը, այդ դրամին փոխարէն։ Թէ Գերմանները որքան գնահատեցին անոր արժէքը, կամ ինչ չափով օգտագործեցին զայն, ոչինչ կը փոխէ իրականութենէն։

Պիտի խօսիմ այստեղ միայն տրուած ահագին դումարին մասին, որովհետեւ վերջին գաղտնիք մը կը պարունակէ ան։

Արդարեւ, պահեցի այդ գաղտնիքը մինչեւ այսօր։ ատեն է որ վերցուի քօղը։

Կիկերոնի հետ վերջին հանդիպումէս ետք, իմացայ թէ ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնէր 300 հազար սթերլինի կլորիկ դումարը, զոր վճարած էի իրեն։

Կիկերոն, հարուստ Կիկերոնը, որ իր անդին ծառայութիւնները մատոյց Գերմանիոյ, աղքատ մնաց առաջուան պէս։ Քալթէրպրունէրի եւ Ռիպենթրոփի թղթադրամները կեղծ էին, «չինուած Գերմանիոյ մէջ»։ Այո, կեղծ էին, թէեւ ես, իմ իսկ նախաձեռնութեամբ, քննած էի զանոնք, առանց Պերլինի գիտցնելու։ Պէտք է ըսեմ, Խրթանոլի դրամատան մասնագէտները մեղադրանքէ զերծ կացուցանելու համար, թէ այս թղթադրամները այնքան վարպետութեամբ չինուած էին, որ միւս դրամատուները առին իրրեւ իսկական, մինչեւ որ Զուիցերիացի մասնագէտ մը, բացառաբար բարեխիղճ, առանց նախապէս ուրանալու վաւերականութիւնը, ճիշդ դատումի հանգած էր Անգլիոյ մէկ դրամատունը ղրկեց ստուգելու։ Հոն էր որ երեւան հանեցին խարդախութիւնը։

(Շար.)

չել մեծ պետութեանց զինեալ ուժերուն անմիջա – կան կրճատումը :

Իրարու հակասող բազմաթիւ կէտեր կան այս երկու օրակարգերուն մէջ, այդ պատճառով ալ կը նախատեսուին ծանր վիճաբանութիւններ : Սա – կայն բարենշան կը համարուի ժողովին առաջին օրուան մթնոլորտը : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ անկարելի պիտի չըլլայ հասկացողութիւն մը ա – պահովել փոխադարձ դիմումներով, կազմելու համար Ջորջերու խորհրդաժողովին վերջնական օրակարգը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԵՐԿՈՒ Պուլկարներ Եուկոսլա – ւիա ապաստանած են վերջին երկու չաբաթներու ընթացքին : Փախստականները, որոնց մէջ կան ուսանողներ, բանուորներ, դիւղացիներ եւ ոստի – կաններ, կը պատմեն թէ դիմադրական բազմա – թիւ խումբեր կը գործեն Պուլկարիոյ մէջ եւ կը կռուին իշխանութեանց դէմ :

ՔՈՐՆԱԳԻ կեդր. ճակատամասին վրայ կա – յութիւնը կը մնայ անփոփոխ : Թէեւ ՄԱԿի ուժերը տեղական յարձակումներ կը փորձեն, բայց ետ կը մղուին կարմիրներու կողմէ, որոնք լաւ ամրացած են իրենց պաշտպանողական դիրքերուն վրայ : Սէուլի շուրջն ալ կացութիւնը հանդարտ է : կը հաղորդուի թէ նոր ուժեր հասած են այնտեղ : = Զինական կառավարութիւնը 250.000 նոր երիտա – սարդներ առած է զէնքի տակ եւ հրամայած է զո – րաչարժի ենթարկել նաեւ կէս միլիոն դիւղացիներ :

« ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՁԱՑՆԸ» (ռատիօ) աւելի ըն – դարձակելու համար, նախագահ Թրումըն 97 մի – լիոն տոլարի նոր վարկ մը պահանջեց :

ԻՏԱԼԻՈՑ ընկերվարական վարիչներէն Իվ – նացիօ Սելոնէ կը տեղեկացնէ թէ վերջին չաբաթ – ներու ընթացքին տասը հազար անդամներ հրաժա – րած են համայնավար կուսակցութենէն, ինչ որ նշանակելի երեւոյթ մը կը համարուի : Հրաժա – րումները կը շարունակուին երկրին գլխաւոր կեդ – րոններուն մէջ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ առաջին զինուորական հանդէ – սը (պատերազմէն վերջ) լոյս տեսաւ Մարտ 6ին, «Եւրոպական ապահովութիւն» անունով : Պարբե – րականը կը պարունակէ նաեւ քաղաքական տե – սութիւններ : Մասնագէտ մը բաղդատելով օդա – նաւային ուժերը, կ'եզրակացնէ թէ ամերիկեան օդատորմիղը կը գերազանցէ սովետականը, ամէն տեսակէտով :

ԱԼԵՔ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆի կատարած սպանու – թեան եւ ինքնասպանութեան մասին կարգ մը նոր լուրեր հաղորդելով, տեղական թերթերը կ'ըսեն թէ արիւնալի ողբերգութեան միակ վկան էր հինգ ամսուան երախայ մը : «Իր աչքերուն առջեւ էր որ մեծ հայրիկը սպաննեց մեծ մայրիկը, եւ մայրը պատուհանէն վար նետուեցաւ» : Ալեք Նուրիճան – եան երկար ատենէ ի վեր կը դանդատէր իր կնոջ – մէն, զայրէն եւ հարսէն թէ այլեւս ընտանիքի պետ չեն նկատեր զինքը : Մի՛շտ կ'ըսէր. — « Ես այլեւս տէր չեմ իմ տունիս մէջ, պէտք է վերջ դնէ այս վիճակը» : Ամէնքն ալ իր մտային տկա – րութեան կը վերագրեն այս ահռելի սպանդը :— Երկու վիրաւորները ամէն վտանգ անցուցած կը համարուին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ բանակին մէջ պիտի առնուին 2500 եւրոպացի կամաւորներ, մեծ մասով Եւրո – պա բնակող եւ երկաթեայ վարագոյրի միւս կող – մէն փախած տարագիրներէն : Հինգ տարի վերջը, այս կամաւորները պիտի կրնան ամերիկեան քա – ղաքացի դառնալ :

ԱՆԻԷՌԻՆ Պ. Յակոբ Ադամեան կը գրէ թէ փետրուար 26էն ի վեր անհետացած է չըլլուն վա – ճառորդ մը, Սիվրիհիսարցի Յակոբ ՃԷՆտէրէ – ճեան որ ինքնաչարժի արկած մը անցուցած էր քանի մը ամիս առաջ : կը խնդրուի Փարիզի, Լիո – նի, Մարսէյլի, Սէն Եաոնի, Պոռտոյի եւն. հայ չըլլուն վաճառորդներէն տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցաւ : 47 տարեկան է, երկայնահասակ :

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSԻ

Առաջին շարքը կը սկսի

ՎԵՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՎ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հեռեւեալ թուականներուն .—

ՄԱՐՏ • 10, 13.. 17.. 20, ժամը 21ին :

Մարտ 10ի յայտագրին մաս կը կազմեն, Պաֆ, Սոլէռ, Շուպէռք , Շուման, Պրամս, Շոփէն, Լիսթ, Ղազարոսեան :

Գինները 200, 300 եւ 400 ֆրանք : *Վեց նուա – զահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն* 20 *առ հարիւր զեղչով* :

Դիմել Ecole Normale, Durand *եւ* S. V. P. :

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Ուրբաթ օր ժամը 21ին, *Քատէի սրճարանին վերնայարկը* : *Դասախօս՝* Պ. Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ :

Նիւթը՝ «*Հայ թարգմանածոյ բանաստեղծու – թիւնը Ֆրանսական գրականութեան մէջ*» :

Փետրուար 18ը կը տօնուի

Հ. Ը. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ , Հանդէս խնջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4—12, Լիլայի Caisse d'Epargneի *սրահին մէջ*, 32–34 Ave. Porte des Lilas :

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ ԵՒ ԲԵՆՈՑԻ, *կովկասեան նուագ , երգ, արտասանութիւն եւ պար* :

Առատ պիւֆէ : *Մուտքը ազատ է* :

Հաղորդ. միջոց.— Métro Porte des Lilas :

ՀՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի չըլլանի երէցներուն, սկաուտներուն, գայլիկներուն եւ, արեւոյչներուն կողմէ : *Կիրակի Մարտ* 11ին, *ժամը ճիշդ* 2.30ին , Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides) :

Արեւոյչները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր : *Սկաու – տական ներկայացումներ արիներուն եւ պայլիկ – ներուն կողմէ* : *Մոգական լապտերով պիտի ներ – կայացուին նկարներ արեւոյչներու եւ սկաուտնե – րու կեանքէն* :

ԾԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ծիշտակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին :

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի *հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝* ԸՆՏԱՆԵՑԱՅ ՋԱՏՈՒԿԸ (La Mégère Apprivoisée) : *Մուտք* 300 *եւ* 200 ֆրանք Պիւֆէ

Գ. Տէրվիշեան եւ Ա. Գալբէկեան

կը խաղան

ՏՕՆ - ԺԻԻԱՆ

Քօմէտի 5 *արար*, 1 *պատկեր*, *Մօլիէռի* 12 *Մարտ, Երկուշաբթի ղչերը ժամը ալրզ* 0.30ին, Théetre Ienaի *մէջ*

10, Avenue d'Iéna Métro Iéna

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ լաւագոյն ու – ժերու : Ապահովեցէք ձեր տոմսերը, K. Dervichian 66, Bld. Mortier, Paris (20) :

ԾՆՈՒՆԴ.— Տէր եւ Տիկին Անուշաւան Շտիկ – եան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երկ – րորդ զաւկին ԺԻՐԱՑՐի ծնունդը , 5 Մարտին : Այս առթիւ «Յառաջ»ի տարածման ֆոնտին կը նը – ւիրեն 3000 ֆրանք :

Պ. Սարգիս Ղազարեան, Պ. Մխիթար, Մաթի – ռոզ եւ Ժանիկ Ղազարեաններ , Տէր եւ Տիկին Պէկեան (Մարսէյլ) , Պ. Գեղամ Ադամեան (Երե – ւան) , խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր, զոքանչին եւ հարսին՝

ՏԻԿԻՆ ԲԵՐՍԱՓ ՂԱԶԱՐԵԱՆի

(Ծնեալ Յովհաննէսեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 2 *Մարտին*, 60 *տարեկա – նին Ռիէզի իր բնակարանին մէջ* :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ կիրա – կի, 4 *Մարտ եւ մարմինը անփոփոխեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը* :

Ծանօթ.— Մահագդ չստացողներէն կը խնդ – րուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Կ. Պոլսեցի Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Թա – զական Խորհուրդի եւ օժանդակութեամբ՝ Նոր Սերունդի, Մարտ 11ին, *կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը* 2.30ին, «Պատ էնթերնասիոնալի սրահին մէջ (230 Chemin de la Madrague, Ville) : *Ճոխ եւ նա – խոյքներով լի յայտագիր* :

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Պ. Սարգիսեան , Տիկին Ներկարարեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Անտիլլիի ծերանոցին, փոխան ծաղկեպսակի : Ստանալ «Յառաջ»էն :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Dameme – (13)

Հ. Ը. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ. Ը. Դ. Աբեղեան. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրա – ւիրէ փարիզի չըլլանի բոլոր ընկերները, այս չա – բաթ, 10 *Մարտ, ժամը* 20.30ին, *Քատէ սրճարանի վերնայարկը* : *Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է*»

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կապ. Ֆաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ *երկուշաբթի* 12 *մարտ, ժամը* 21ին, *դպրոցին սրահը* : *Խիստ կարեւոր օրակարգ* :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապ. Ֆաչի քաղաքի մասնաճիւ – ղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ան – դամուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 3ին «Ահա – րոնեան» ակումբը : Ներկաները*ւն* թիւը մեծամաս – նութիւն պիտի համարուի :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարո – նեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : կը խօսի ընկեր Վ. ՕՀԱՆԵԱՆ : Նիւթ՝ «Սփիւռքի դրականու – թիւնը» : Հայագէտնի դասընթացք ժամը 8–9 :

ՎԻԵՆ.— Հ. Ը. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, «Հ. Օհանջան – եան» սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : կը խընդ – րուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, դպրո – ցին սրահը 78 rue Rabelais : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չա – բաթ ժամը 20.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը :

ՀԱՄՄ–ԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Միութեան կար – տանի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, կարտանի հայկ. դպրոցի սրա – հին մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : կը հրա – ւիրուին նաեւ ոչ – անդամ Խարբերդցիները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿ. վարժարանի Վարդան – տոնի առթիւ սարքուած ներքին հանդէսը, որ տաձդուած էր, տեղի պիտի ունենայ , կիրակի 11 Մարտ, ժամը 3ին, վարժարանին մէջ :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Կապ. Ֆաչի վար – չութեան, ի նպաստ իր երեք դպրոցներուն, այ – չաբաթ ժամը 20ին « Հ. Օհանջանեան » սրահ – մէջ :

Նոր Սերունդի կողմէ կը ներկայացուի «ԵՒ ԹԱՆԱՄՈՒՆՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ» : Առատ լերուխու – մաշէլի դիներով :

ՑԵՐԵԿՈՑՔ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի կապոյտ Ֆաչի մասնաճիւղին կողմէ

ՄԱՐՏ 11ԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 15—24

Livryի քաղաքապետութեան սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, երգ *Հայկական եւ եւրոպական պարեր* :

Հաղորդ. Միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 14, *թիւ օթօպուսը եւ իջնել* Mairie de Livry :

Ծախու է

Կօշկակարի խանութ մը իր բոլոր կարգ ածնե – րով եւ լաւ ու մատչելի պայմաններով, Rue Gab – riel Péri, *Քոլոմպ* : *Դիմել Պ. Պ. Պալըգճեանի* , 43 rue des Petits Carreaux, Paris (2), Tél. Gut. 80–48 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Քոնֆէքսիօնի համար քուպէօղ փաթըօնիկը մը, գործաւորուհի, ոսպի, գործաժի : Խնամ – ուած աշխատանք : Նոյ կայանալ մօտէկով հաստա – տութեան E. Albert, 32 rue du [illegible]tier, Paris (2) :

Տան մէջ աշխատող գործաւորներ, մասնա – գէտ պլուզի եւ գոգնոցի, ամառուան հագուստի եւ չօրթի : Ներկայանալ վկայականներով (non capab – les s'abstenir) : Ets. Orléans, 170 rue St. Martin , *Ա. յարկ* :

ՔԱՓԷ՛ ԱՐԹԻՒՐ

Քաշուած, բարակ ու մաքուր
Ընտի՛ր, համո՛վ... անուն տո՛ւր,
Առանց վախի ա՛ռ, կուլ տուր,
Վաճառանիշը՝ մեր ԱՐԹԻՒՐ
Ո՛վ հաստատէ խառնուրդ կայ,
Ցիսուն հազար նուէր կայ ,
Հարիւր պարապ տոպրակիճ
Շիշ մը օդի նուէր կայ :
Հասցէն ահա՛, առ պահէ
Շուտով գրէ՛, թող դրկէ՛
ԱՐԹԻՒՐԸ սուրճին մարքն է
Սուրճն ալ ԱՐԹԻՒՐին փառքն է :

Հասցէ.— **Boyadjian, 6 rue L'Escot Romans (Drôme)** :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԿԱՆ ԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tel. GOB. 15–70 Փին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Jeudi 8 MARS 1951 Հինգշաբթի 8 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Ann. No. 6401–Նոր շրջան թիւ 1812

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՋ ԻՍԿ ԵՐԵՍՈՒՆ ՏՈՂ

Նորէն եւ նորէն կը թղթատենք «Սովետական Հայաստան» ամսագրին բացառիկ թիւը (1950 Նոյեմբեր), դանելու համար որեւէ ակնարկ՝ հայկական իրաւունքներու մասին :

Ամսագիրը մանրամասնօրէն կը նկարագրէ երեսուն տարուան ընթացքին կատարուած յառաջդիմութիւնները՝ տնտեսութեան, մշակոյթի, ճարտարարուեստի, արհեստագիտութեան, դիւղատնտեսութեան, վերջապէս մարդկային դործունէութեան բոլոր ասպարէզներուն մէջ :

Սկիզբէն ի վեր, Դաշնակցական մամուլը պարտք սեպած է արձանագրել այդ յառաջդիմութիւնները ու նուաճումները : Ոչ թէ իբրեւ չորս-ցամաք լուր, այլ մանուածոյ վերլուծումներով եւ ուսումնասիրութիւններով : Մանաւանդ երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ, երբ աւելի դիւրին էր թերթ եւ դիրք ճարել Երեւանէն, բաժնեդրութեամբ կամ փոխանակութեամբ :

Հայրենիքին մէջ կատարուած որեւէ չինարար աշխատանք արդար հպարտութեամբ կը լեցնէ տաբադիր բազմութեանց սիրտը :

Այդ բազմութիւնները շատ լաւ դիտեն թէ ի՛նչ տաժանելի պայմաններու մէջ կը կատարուի որեւէ աշխատանք : Բայց եւ այնպէս, երբեք չեն կորնցներ իրենց հաւատքը՝ լաւադոյն օրերու մասին : Ինչպէս չեն կորնցուցած դարերու ընթացքին :

Սբդ, կրկին եւ կրկին թղթատելով « Սով. Հայաստան» ամսագրին 93 պատկերաղարդ էջերը, ի դուր փնտռեցինք որեւէ խօսք՝ աղդային – քաղաքական հոդերու մասին : Գոնէ երեսուն տող հաւատքի, այս կամ այն ուղղութեամբ :

Այդ հրատարակութիւնն ալ, ինչպէս ուրիշ խորհրդային թերթեր ու դիրքեր, կընայ կոչուիլ «Սթալինապատում» — նման երբեմնի «Շահնամէ»ներուն :

Ո՛րեւէ դրութիւն, ուսումնասիրութիւն, յուշ կամ տպաւորութիւն կը սկսի եւ կը վերջանայ Սթալինով :

Բազմավաստակ բանաստեղծէն մինչեւ յետին տիրացուն, դիտնականէն մինչեւ «բռունցքամարտի» (կռիւամարտ) վարպետը, նոյն չարականը կ'երդեն : Նոյն բառերը՝ նոյն երաժշտութեամբ :

Արիւն – քրտինք մտած են բոլորն ալ, ապացուցանելու համար թէ ինչ որ կատարուած է երեսուն տարիներու ընթացքին, կը պարտին «Արեւ – Սթալինի » :

Այն աստիճան որ, երիտասարդ բանաստեղծի մը ոտքը գետնին կը կպի, երբ կ'իմանայ թէ «Թանկագին Առաջնորդը» բաւեհաճած է ընդունիլ Հայաստանի «դեպուտատ»ի թեկնածութիւնը .

Ցնծա՛, Հայոց ժողովուրդ, fո մեծ իղձն է կատարուած .— Կրկին անգամ բոցավառ սիրտդ կեանքիդ պէս բացած .— Դու հայրենի աշխարհի fո Գերագոյն Սովետում .— Ընտրելու ես մարդ – կութեան, ազատութեան մե՛ծ մարդուն : (Սով. Հայաստան օրաթերթ, 25 Յունուար 1951. Ցնծութիւն, Հէնրի Թումանեան) :

Երբ «Աքու Լալա»յի հեղինակը «արեւէն աւելի պայծառ» կը դտնէ Սթալինը, երիտասարդներու այս ցնծութեան աղաղակները չեն որ զարմանք պիտի պատճառեն :

Կարդալով այս «ռեւոլուցիոն» դուսաներդութիւնները, չէ՞ք փորձուիր հարցնել .

— Այսքան դուրդուրանք եւ սէր, այսքան հաւատարմութիւն եւ համբերութիւն երեսուն թիզ հող, գոնէ երեսուն տող արդարութիւն, իրաւունք չէ՞ն արժեր :

Այս այն ժողովուրդը չէ՞ որ իր զաւակներէն 250.000 կտրիճներն ալ տրամադրեց, ընդհանրական յաղթանակին համար :

Անոնց արիւնն ալ բաւական չէ, վերահաստատելու համար մեր հայրենիքին բնական սահմանները՝ Ախուրեանէն եւ Արաքսէն անդին ...

Հիմա՛ որ «Հանճարեղ»ը իր արձանով ալ բազմած է Երեւանի մէջ, երեսուն տէրը բարձրութեամբ, ո՞ր օրուան կը սպասէ, արքադրելու համար իր իսկ պարտադրած անիրաւութիւնները :

Արքադրութիւն մը որ ոչ իսկ երեսուն տող պիտի բռնէր ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՐԱԿ ՎԱՌԵՑԻՆՔ, ՋՈՐՑՈՒՑԻՆՔ ...

Ուրեմն իմացաք թէ ինչո՛ւ անկանոն կը տըպուի «Յառաջ»ը, չորս – հինգ օրէ ի վեր :

Չեմ դիտեր ո՛վ թելադրած էր վառարանը միշտ վառ պահել եւ տպագրելի թուղթերը չարել բոլորտիքը, որպէսզի ելեկտրական հոսանքը կամ մագնիսականութիւնը ցնդին տաքէն :

Այդ ալ փորձեցինք եւ դեռ կը փորձենք :

Հետեւա՞նքը,— Երեւութապէս դիւրաւ կը տպուին ներսի երկու էջերը : Բայց, յաջորդ երկու էջերուն տպագրութիւնը կրկնապէս դժուարացած է :

Թուղթերը չորցած ըլլալով, դարձեր են աւելի դիւրաբեկ : Ձեռքդ հազիւ դպած, կը պատռին : Կա՛մ լաւ չեն ծծեր մելանը : Կամ նորէն իրար կը փակին եւ հարկ է դատել մէկ-մէկ :

Մեքենավարը, արդէն դիւրագրգիռ, ձգեց դըննաց : Տորքն է որ կը քաւէ անոր մեղքը, իբրեւ աւելի պաղարիւն :

Փճացումները հաչուելով, պատուիրեր էինք հարիւր օրինակ աւելի տպել :

Երէկուան «Յառաջ»ի համար 150 օրինակ աւելի տրուած էր թուղթը : Իսկ փճացած թիւերուն դումարը անցաւ 300ը :

Նորէն հեռաձայն ալ – ձախ : Անչուշտ ամէնէն առաջ թղթավաճառին :

— Բացառիկ երեւոյթ է (փէնոմէ՛ն) : Հետեւանք՝ մթնոլորտային փոփոխութեանց : Ճար չկայ : Կը չանանք նոր ապրանք ղրկել :

Դիմեցինք բարեկամի մը, որպէս զի թուղթ ճարէ ազատ չուկայէն :

— Տեղ մը կայ, կարծեմ, բայց չեմ դիտեր թէ չափը կը յարմարի՞ : Անչուշտ աւելի առտ պիտի ըլլայ, փոխադրութիւնն ալ ձեր վրայ :

Մանագէտ մը բացատրեց թէ՝ բաւական աթեղ ի վեր փայտ չի դար Շուէտէն եւ Ֆինլանտայէն. եւ տեղական գործարանները հարկադրուած են քիմիական նիւթեր խառնել, որով թուղթերը «կը մագնիսանան» :

Այս բարեկամն ալ կը կարծէ թէ ճար չկայ : Պէտք է թուղթերը «հանգիստ ընեն» երկար ատեն, որպէսզի մագնիսականութիւնը ցնդի եւ դիւրաւ տպագրուին :

Եւ այս փորձանքը... Փարիզի մէջ :

Երկ նոր թուղթ մը ճարեցինք, փորձի համար : Կը մնայ որ դուք ալ համբերէք, ցնոր տնօրինութիւն ...

Վ.Ա.Հէ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութենէն (Մարսէյլ) տասը հազար ֆրանք, որով ընդհ. գումարը կը բարձրանայ 31.000 ֆրանքի :

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ .— Պատրիարքը յօդացաւի տագնապ մը ունենալով չաբաթ մը յետաձդեց իր մեկնումը դէպի Պոլիս : Գաղթային վարչութեան նախագահ Բժ. Երուանդ Արզումանեան անձնուիրաբար կը դարմանէ սրբազանը, որ այժմ աւելի լաւ է : Ան – բագրած է մարտ 8, Հինգշաբթի օր մեկնիլ Հռոմ – ռախումբով դէպի Հռոմ, անկէ Մարտ 10ին օդանաւով Պոլիս, ուր պիտի հասնի նոյն օրը կէսօրէ վերջ :

Ձամբորդութեան յետաձդումը հեռագրով հաղորդուեցաւ Պոլսոյ պատրիարքարանին, ուակից հեռագրով տեղեկութիւններ կ'ուղուէին պատրիարքի տկարութեան մասին :

ԵԳԻՊՏՈՍի մէջ կատարուած թշնամական ցոյցերուն առթիւ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը իր մօտ հրաւիրեց Փարիզի եգիպտական դեսպանը, բացատրութիւն պահանջելու համար : Գահիրէի Ֆրանսական դեսպանն ալ Եգիպտոսի վարչապետին դիմեց , նոյն առիթով : Ազգ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ, նախագահը՝ Պ. Լուիս, բողոքեց բարեկամ երկրի մը մէջ եղած անարգանքներուն դէմ : Ալժերիացի երեսփոխան մը քննադատեց Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը Մարոքի մէջ : Ներկաները ուժգնօրէն բողոքեցին, բացի համայնավար երեսփոխաններէն :

Դահլիճին կազմութիւնը կը դժուարանայ

ԵՐՐՈՐԴ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱՒ ՁԱՒՈՂԵՑԱՒ

Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Կի Մոլէ եւս ձախողեցաւ դահլիճը կազմելու իր ձեռնարկին մէջ : Ստանձնելով հաշտարար միջնորդի դերը եւ բոլոր կողմերն ալ սիրաշահելու քաղաքականութեամբ ներկայացաւ ան Ազգ. ժողովին եւ պարզեց իր ծրագիրը, որուն մէջ առաջին տեղը կը դրաւէին ընկերային, տնտեսական ու ելմտական հարցերը, իսկ երկրորդական դծի վրայ կը դրուէր ընտրական օրէնքի բարեփոխումը :

Իր ծրագրի ընթերցումէն վերջ, Պ. Կի Մոլէ չատ վերապահ ընդունելութիւն մը դտաւ ժողովին առջեւ, իսկ կարգ մը կուսակցական պետերու կողմէ ալ խստօրէն քննադատուեցաւ : Նախկին վարչապետ Պ. Փոլ Ռէյնօ պահանջեց անմիջապէս կատարել ընտրական օրէնքի բարեփոխումը , որովհետեւ « հոգեվարքի մատնուած երեսփոխ. ժողով մը չէ որ պիտի կրնայ տնտեսական եւ այլ բարեկարգութիւններ կատարել» : Ուրիշ կուսակցութիւններ ալ իրենց վերապահութիւնը յայտնեցին Պ. Կի Մոլէի տնտեսական եւ ընկերային ծրագիրներուն շուրջ :

Ի վերջոյ, ընդհանրապէս վերապահ մթնոլորտի մը մէջ կատարուեցաւ քուէարկութիւնը եւ ժողովը, 259ի դէմ 286 ձայնով միայն ընդունեց Պ. Կի Մոլէի ծրագիրը : Պ. Կի Մոլէ ձախողած էր , քանի որ չէր կրցած ապահովել 311 ձայնի նուազագոյն մեծամասնութիւնը :

Պ. Կի Մոլէ անմիջապէս Հանրապետութեան նախագահին մօտ երթալով, յայտնեց իր ձախողանքը : Այժմ, Պ. Վ. Օրիոլ պիտի նշանակէ նոր դէմք մը, անոր յանձնելով դահլիճը կազմելու պարտականութիւնը : Հաւանական է որ այս անգամ, Պ. Էռիոյին վստահուի միջնորդի դերը, մէջին ճամբան գտնելու համար :

Կը կարծուի թէ նախագահը նորէն Պ. Փլեվէնի պիտի յանձնէ նոր դահլիճին կազմութիւնը :

Ձուրս փոխանորդներու ժողովը

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ՀԵՏԶՀԵՏԷ ԿԸ ՊՂՏՈՐԻ

Ձորս արտաքին նախարարներու փոխանորդներուն ժողովը կը չարունակուի «Վարդադոյն պալատ»ին մէջ : Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, ժողովին մթնոլորտը հետզհետէ կը ծանրանայ, իբրեւ հետեւանք խորհրդային ներկայացուցչին անհաչտութեան : Իրազեկները այժմ աւելի յոռետես են արդիւնքի մասին :

Երկրորդ նիստին խօսք տրուեցաւ ամերիկեան պատուիրակ Պ. Ճէսըփի, որ յայտարարեց , թէ ժողովը դումարուած չէ օրակարգի հարցերը ըստ էութեան քննելու նպատակով, այլ պարզապէս Ձորսերու ժողովին օրակարգը կազմելու համար : Պէտք է առարկայօրէն մօտենալ ներկայացուած հարցերուն, որոնք որեւէ յանձնառութեան տակ պիտի չդնէին դումարուելիք խորհրդաժողովը : «Կրնայ ըլլալ որ մեր նախագիծը անկատար է : Հետեւաբար Ռուսերուն կը մնայ ամբողջացնել զայն » :

Ֆրանսական պատուիրակը, Պ. Փարոտ, իր կարգին խօսք առնելով երկրորդեց Պ. Ճէսըփի տեսակէտը եւ ըսաւ թէ խորհրդային պատուիրակութիւնը ազատ է պարզելու իր նախագիծը : Միայն զարմանք յայտնեց, որ Սովետները իրենց այդ նախագիծէն դուրս ձգած են Աւստրիոյ խնդիրը :

Խօսք առաւ նմանապէս բրիտանական պատուիրակը, Պ. Տէյվիս, յիշեցնելու համար խորհրդային պատուիրակին, թէ գերմանական հարցը պէտք չէ ընդունիլ իբրեւ անջատ խնդիր մը : «Եթէ այս տեսակէտը չընդունուի խորհրդ. պատուիրակութեան կողմէ, Ձորսերու խորհրդաժողովը բոլորովին աւելորդ պիտի դառնայ» :

Տեսակէտներու այս ակադեմական պարզաբանումէն վերջ, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Կրոմիքօ մէկ անգամէն փոխեց ժողովի հանդարտ մթնոլորտը : Պ. Կրոմիքօ, վճռապէս ընդունելէ վերջ, թէ երկու նախագծերը կրնան ընդլայնուիլ եւ աւստրիական հարցն ալ, օրինակի համար, կրնայ մտնել օրակարգին մէջ, սկսաւ քննադատել արեւմտեան երեք պետութեանց նախագիծը, որ « չատ աղօտ կը թուի իրեն», մինչ խորհրդային նախագիծը միանգամայն յստակ է եւ որոշ, յատկապէս Գերմանիոյ ապազինման կէտին մէջ : Եւ, առանց նկատի առնելու Պ. Ճէսըփի աղդարարութիւնը հարցերու էութեան մէջ չմտնելու մասին, սկսաւ բուռն լեզուով մը քննադատել արեւմտեան պետութեանց քաղաքականութիւնը եւ մինչեւ իսկ չօչափեց ճափոնական հարցը, որ ոչ մէկ կապ ունի այս ժողովին հետ :

Պ. Ճէսըփի, ինքզինքը զսպելու բացայայտ ճիդով մը իր զարմանքը յայտնեց Պ. Կրոմիքոյի դիրքին համար եւ հրաւիրեց զայն մտածել այն հետեւանքներուն վրայ, զորս կրնայ ունենալ իր անհաչտութիւնը : Պ. Փարոտ , իր կարգին, պար–

(Դարձեր շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՄԱՐԱՇԻ ԱՂԵՏԸ ԵՒ «ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ»Ը

Այսօր (12 Փետր. 1920) 31րդ տարեվիցն է Մարաշի աղէտին: Երեսունը մեկտարիներ առաջ, Ֆրանսական քաղաքականութիւնը յարմար տեսած էր պարպել քաղաքը եւ թողուլ հայ բնակչութիւնը՝ իր բախտին: Այդ չար բախտը հեռացուց մեզ, կարծես անդառնալիօրէն՝ մեր հինաւուրց հայ բնիկքէն. եւ չորս հովերուն տուած, ցրի ու ցան ըրաւ Սփիւռքը չորս ասկիւններուն մէջ :

Մարաշցիներուն անհասկնալի եղաւ «քաղաքականութիւն» բառին իմաստը: Դժբախտաբար, բովանդակ Կիլիկիոյ հայութեան համար անհասկընալի եղաւ այդ չարաշուք բառին բովանդակութիւնը, որ դեռ մինչեւ այս վայրկեանս կը հալածէ մեզ, կը տրորէ, կը սպառնայ, եւ Հայուն անբիծ նկարագիրը, անոր առնական կեցուածքը կը մրոտէ եւ կը խափանէ :

«Քաղաքականութիւն» ! ...: Հայու ճակատագրին ասկորսչելի սեւ բիծը: Ի՞նչ է արդեօք բառին իսկական իմաստը... Եթէ այդ բառը կռիւ կը նշանակէ, մենք՝ Մարաշցիներս, լաւ կռուած ենք, եւ նոյնիսկ փախուստը ժամանակ քաղաքական մէկը թուրքերը՝ գրաւելով բազմաթիւ թրքական թաղեր եւ անոնց ամրացեալ դիրքերը :

Եթէ «քաղաքականութիւն» բառը իրաւունք կը նշանակէ՝ բայց մերն է, եւ էր բովանդակ կիլիկիան՝ անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր, երբ դեռ թուրքերը՝ Ասիոյ տափաստաններու մէջ մաղէ վրաններուն տակ խաշնարածութեամբ կը պարապէին :

Մեր վանքերը՝ եւ հոն մշակուած քաղաքակրթական վերելքը. մեր բերդերը՝ եւ հոն բոյն դրած մեր իշխանները եւ անոնց սխրագործութիւնները, առասպելական կոչուելու արժանի հետքեր ձգած են իրենց ետեւ, իսկ հայ դիւցազնութիւնը՝ իր արիւն քրտինքովը ողողած է լեռները, ձորերը ու դաշտերը:

Զարկ բրիչդ կիլիկեան այդ հողերուն, ան պայման պիտի հանդիպիս Հայու ստեղծագործութենէն բեկորի մը: Ուրեմն, մերն է նաեւ իրաւունքը, մենք ենք ու եղած ենք այդ հողերուն տէրերը՝ դարերու մէջ, « քաղաքականութիւն »ը պէտք էր ըլլար պաշտպան մեր իրաւունքներուն, եւ ոչ թէ մեր հողերը յանձնել բռնակալին, եւ նոյնիսկ ըլլալ անոր չարաչահութիւններուն :

« Քաղաքականութիւն »ը եթէ՝ արդարութիւն հատուցանելու իմաստը ունի... մենք արդար եղած ենք հնուց ի վեր: Մեր պատմութիւնը այդ կ'արձանագրէ: Մենք մեր հարեւաններուն հետ եղած ենք միշտ արդարամիտ, ոչ յափշտակած ենք, եւ ոչ ալ անիրաւ տեղ արիւն թափած: Արդարութեամբ պաշտպանած ենք մեր հողերը ու մեր կըթօնքը, եւ արդարութեամբ վարուած ենք մեր դրացիներուն հետ: Արդարութեան նժարը վեր բըռնած ենք, եւ միշտ այդ նժարով չափած ենք մեր գործերը :

Եթէ « քաղաքականութիւն »ը համերաշխութիւն ու եղբայրասիրութիւն է, մենք հետեւած ենք այդ քաղաքականութեան՝ դարերով, համերաշխ ապրած ենք բոլոր աշխարհի բնակչութեանց հետ, ոչ պատերազմ փնտռած ենք, ոչ ալ կռիւ : Եղած ենք քրիստոնէավայել քարոզիչ մը, սէր ու համերաշխութիւն քարոզելով չարունակ՝ մեր ժողովուրդին եւ մեր դրացիներուն մէջ, որ կարենան ապրիլ անդորրութեան եւ սիրոյ ամպհովանիին տակ :

Պակասութիւն պէտք չէ համարել սա վերջին քանի մը տարիներու մէջ եղբայրասիրութեան չգոյութիւնը: Մրրիկ մըն է որ սրարշաւ կ'ընթանայ եւ կը խլրտի պառակտել եղբայրը եղբօրմէն: Բայց, պիտի դադրին այս չփոթ ու փոթորկալից օրերը, եւ կրկին մենք պիտի միանանք իրարու հետ: «Եղբայր եմ մեմ որ մրրկաւ եմ զատուած »:

Արդ, համերաշխութիւնը եւ եղբայրասիրութիւնը մեր առաքինութիւններն են. նախանձ չարժելու աստիճան զիրար ճանչցած սիրած ու ապրած ենք իրարու մօտ, եւ կրնանք նոյն ոգիով յարատեւել, երբ սա «քաղաքականութիւն» ըսուած մրրիկը հանդարտի եւ օտարի տմարդի միջամտութիւնը վերնայ մեր մէջէն :

Մեր իսկ փորձառութեամբ, եւ մեր մորթին վրայ զգացած եւ ըմբռնած ենք որ՝ «քաղաքականութիւն» ըսելով պէտք է հասկնալ, փոխադարձ չահերու վրայ հիմնուած սակարկութիւն մը : «Քաղաքականութիւն»ը՝ չահ մը, օգուտ մը կը փնտռէ այն ազգէն՝ որուն գոյութիւնը խնդրոյ առարկայ դարձած է. եթէ ունիս տալիք պարզեւ մը, եթէ կրնաս ցոյց տալ չահագործելու դաշտ մը քու հողէդ, այնատեն վստահ կրնաս ըլլալ՝ թէ իրաւունքը, արդարութիւնը, համերաշխութիւնը, քու կողմդ են: Պատմական փաստերու ալ կարիք չկայ: Բոլորն ալ քու բարեկամներդ են. կը պաշտպանեն քեզ, եւ կ'օգնեն քեզի՝ ղրամով, զէնքով, զինուորներով ու ինդանօթներով :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

կարմիր գիծեն ևերս

Քանի մը տարի առաջ Ա. Միութեան մէկ կարեւոր պաշտօնեան՝ ճարտարապետ Վլիքթոր Քրավչէնքօ, ձգելով իր կարեւոր ու հանգստաւէտ պաշտօնը Ուշինկթընի մէջ, լինքզինքը յանձնեց Մ. Նահանգներու պաշտպանութեան: Իր դիրքը «Ազատութիւնս ընտրեցի», մեծ ազմուկ հանեց համաշխարհային մամուլի մէջ: Այս առթիւ դատապարտութիւն մըն ալ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, չռնդալից յայտնութիւններով :

Իրմէ առաջ ալ արդէն չատեր փախուստ տըւած էին Ա. «Իրախտէն», աւելի կամ նուազ արժէքով պաշտօնեաներ: Փախուստները փոխանակ կանգ առնելու, կը կրկնապատկուին ամսէ ամիս :

Մասնաւորաբար բախտաւոր կը համարուին անոնք, որ կառավարական պաշտօնով պատեհութիւնը կ'ունենան արտասահման մեկնելու: Շատերը հակառակ իրենց վրայ կատարուած խըստութեան, ապրուստի լաւագոյն պայմաններու, կը նախընտրեն ազատութիւնը՝ քան « աշխատաւորներու երկրին» բարիքները: Ու կը հեռանան զզուանքով, իրենց տէրերուն ձգելով մարդկային անլուր տառապանքներու գնով ձեռք ձգուած հանգստաւէտ կեանքը ու անոր առթած վաստակ դարանակալ փորձանքներու:

Առոնցմէ մէկն է ճարտարապետ Իվան Մարքինն, կարկառուն դէմք Ա. Միութեան մէջ: Նաւաշինարաններու գլխաւոր ճարտարապետ, ընդհանուր տնօրէն Սիսքերիոյ եւ Ծայր. Արեւելքի ճարտարարուեստական կեդրոններուն: Իսկ 1940ին սկսաւ նախագահ Հելսինկիի (Ֆինլանտա) պատեհագնական պարտքերու հատուցման յանձնախումբին նաւային բաժնին :

Ահա այս մարդն է որ 1950ի վերջերը, առտու մը գաղտնի՝ դասաւորելով իր պաշտօնաթուղթերը եւ իր ստորադաս պաշտօնեաներուն ուղղելով գրաւոր մնաք բարով մը՝ կը փախչի Շուէտ եւ լինքզինքը կը յանձնէ չուէտական կառավարութեան պաշտպանութեան :

Ինքն է որ կը պատմէ.— « Ես կը սիրեմ հայ բեռնիքս: Իմ ամենաթուն բաղձանքս է, որ ան ըլլայ զօրաւոր, երջանիկ եւ ազատ ամէն վտանգէ : Հակառակ, այն բոլոր առաւելութիւններուն, ո՛նչ արժէք ունին, աւազ, այդ ամէն առանձնա – չնորհները, նոյն իսկ Ռուսիոյ մէջ, երբ կը պակսի ազատութիւնը :

Պաշտօնակիցներուս մեծ մասը կը թուի գոհ ըլլալ իր ներկայ կեանքէն: Պատճառն այն է որ ուրիշ կեանք չեն տեսած երբեք: Ես ինքս, Հէլսինքի մեկնելէն առաջ, այսինքն ամբողջ քսան տարի, կը կարծէի թէ չատ բնական բան է ապրիլ՝ լրտեսական ցանցով թունաւորուած միջավայրի մը մէջ: Ենթարկուիլ որոշումներու, որոնք յանկարծ կը փճացնեն ամիսներու եւ տարիներու աշխատանքը: Պէտք էր չորս տարի բացակայիլ երկրէս, ըմբռնելու համար, որ խորհրդ. սահմաններէն այս կողմը, կարելի է աշխատիլ ազատ ու անկաշկանդ»:

Ականատեսն ու գործադրողը կը բացատրէ տակաւին, այս անլուր զոհողութիւնները, որոնց ենթարկուեցան Ֆիները, վճարելու համար 250 միլիոն անգլ. ոսկի, իբրեւ պատերազմական հատուցում, պահանջուած Կրեմլինի կողմէ :

Իբրեւ նաւաշինութեան գլխաւոր ճարտարապետ, Իվան կը պատրաստէ Արխանկէլի համար փայտ փոխադրող նաւեր: Կը ստեղծուի մեծ ոգեւորութիւն: Քիչ ժամանակ վերջ յայտնի կ'ըլլայ որ, նաւերը՝ որոնց իւրաքանչիւրին չինութիւնը արժած էր 400 միլիոն Ֆրանք, մեծ չափով կը կորսնցնեն արագութիւնը :

Երկու անդամ նոյն տեսակէն կը չինեն նաւեր: Երրորդին հազիւ կը յաջողին :

Ի՞նչ է պատճառը այս ձախողանքին .— Անտեղի միջամտութիւնը կուսակցութեան ներկայացուցիչներուն, որոնք ոչինչ կը հասկնան գործէն: Միջամտութիւնը կէփչուին, որ կը սարսափեցնէ աշխատաւորութիւնը, ու նաեւ դիւանակալութեան (պիւրոքրասի) անվերջ դրութիւնները :

Ենթական կը նկարագրէ գործատուրներուն « եռանդ »ը, ժամանակէն առաջ լրացնելու պահանջուած գործը: Արդիւնքը կ'ըլլայ վարնոց արտադրութիւն: Ապրանքի եւ նաւերու փճացում: Աշխատաւորներու դատավարութիւն, բանտ ու աքսոր :

Արտասահմանի մէջ կը տիրէ այն կարծիքը թէ Ա. Միութեան աքսորավայրերու «գործատուրները» չեն վճարուիր: Իրականութիւնը այս է, որ անոնք կը ստանան սովորական ռոճիկը, ու կայանոնք կը տանին սովորական ռոճիկը, ու կայանոնք կը տանին սովորական ռոճիկը, ու կայանոնք կը տանին

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան» ամսագրէն)

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏՆԵՐՈՒ նոր ստեղծագործութիւններէն «Հերոսուհին» (Ցարս Ստեփանեանի) վերջերս ներկայացուեցաւ Սպենդիարեան Օփերայի մէջ։ Նախրի Զաբելեանի «Արմենուհին», Գ. Ջովհաննէսեան եւ Վ. Աճէմեան թատերդրութեան վերածեցին եւ կ'աշխատին բեմադրութեան վրայ։ Ա. Սաթեան իր «Զանգեզուրի Լեռներում» համանուագային նոր ստեղծագործութեամբ կը գովերգէ Զանգեզուրի հողագործներու, հանքագործներու աշխատանքը։ Երաժշտագէտ Արտէմի Այվազեան լարային քառեակի համար գրած է նոր երաժշտութիւն։

ՀՆԱԴԱՐԵԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆ մը երեւան հանուած է Գոլովինօ գիւղին մէջ (Դիլիջանի շրջան)։ Պեղումները կը հաստատեն որ հոն կը գտնուի հնադարեան մեծ գերեզմանատուն մը է. եւ Ը. դարէն (Ք. Ա.)։ Բոլոր գերեզմանները ծածկուած են մեծ քարերով։ Գտնուած են նաեւ չատ մը իրեր, որոնք կարեւոր ապացոյցներ են այն առընչուան Հայաստանի մէջ ապրող ժողովուրդներու մշակոյթը ուսումնասիրելու։ Կան կաւային եւ պղնձեայ առարկաներ, սարդիոնէ եւ ագաթէ ուլունքներ, գեղեցիկ սափորներ ծածկուած խեցեգործական նուրբ զարդարանքներով։ Գտնուած են նաեւ ղէնքեր, որոնց մէջ ուշագրաւ է լաւ պահպանուած պղնձեայ սուր մը։

ԲԱՄՊԱԿ հաւաքող նոր մեքենաներ ղրկուած են Արտաշատի մեքենաշէն արօրներու կայանը, որոնց միջոցով Անաստասեանի, Նորաշէնի, Վ. Արտաշատի, Շահումեանի եւ կարգ մը ուրիշ գիւղերու մէջ պիտի ըլլայ բերքահաւաք։ Իւրաքանչիւր մեքենայ պիտի կատարէ օրական 20—25 կոլտնտեսականի աշխատանք։

ԱՊԱԿԻԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ մը չինուած է Արղնի գիւղի մօտ, հանքային ջուրի կէս լիտրանոց շիշ արտադրելու համար։ Մինչեւ այս տարուան վերջ մէկ միլիոն շիշ պիտի արտադրուի։

ՀԻԴՐՕ – ԳԻՒՂՕԳԻԱԿԱՆ (Ջրա–երկրաբանական) արշաւախումբ մը ուսումնասիրելով Ջերմուկի շրջաններու հանքային ջուրերը, մէջտեղ հանած է չատ մը հանքային աղբիւրներ Արփա գիւղի ձորին մէջ։ Ուսումնասիրած է նաեւ Մի–կոյեանի շրջանի հանքային ջուրերու աղբիւրները։ Անոնք կը գտնուին 1800 մեթր բարձրութեան վրայ։ Ջուրերը եւ գտած է որ չատ հարուստ են։ Նախապէս այդ աղբիւրները պարզ ջուրեր կը համարուէին։

Գինիի նոր գործարան մը կը չինուի Էջմիածնի

թիւն։ Բանակը իրենց ձեռքերուն մէջ ամուրընած են Վորոշիլով եւ Բուլկանին, վերին հրամանատարութեամբ Սթալինի։

Սթալինի ամէնէն հաւանական յաջորդը կը համարուի իր նախկին անձնական քարտուղարը՝ Մալենքով։ Ասոնց երկուքին,— Սթալինի եւ Մալենքովի միջեւ, մեծ տարբերութիւն չկայ. եւ կրնայ չէ ակնկալել մեծ փոփոխութիւն Մոսկուայի համար, ինչպէս յայտարարած է Մարքին, տեղական թերթի մը թղթակիցին։

Ա. Հ.

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ինչպէս ամէն տարի այս տարի ալ, Բարեկենդանի կիրակին այցելած է եւ տարած ճաշ (լահմաճուն, թերթանուշ եւ նարինջ) կուրանոցի 50 բախտաւոր հիւանդներուն, որոնք կը խնամուին տէր եւ տիկին K. M. Meyerներու կողմէ։

ՍԱՆ ՓԱՒԼՈՑԻ (Պրազիլիա) հայ մանուկները մեծ մասով կառավարական դպրոցներ կը յաճախեն քանի որ ծրի են, իսկ կրօնականները կը չունան որսալ պանոնք չարժանկարներով եւ ուրիշ միջոցներով։ Գաղութը ունի փառաւոր եկեղեցի մը, շինուած բարերար Ռղդալեան Ճորճի նուէրով։ Նոյն հողին վրայ շինուած է դպրոց մը որ ունի տասը սենեակ, եւ մեծ սրահ մը։ Կառավարական օրէնքով կրնան հոն 400 աշակերտներ ուսանիլ, 1950ին դպրոցը ունեցաւ միայն 180 աշակերտներ։ Գաղութին մէջ կան այնպիսիները որոնք աւելորդ կը համարեն հայերէն դասախօսութիւնը։ Մի–ջին դասակարգ մը միշտ կ'օժանդակէ նիւթապէս թէ բարոյապէս եւ զաւակները կը կրթուին հայ դպրոցներու մէջ։ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը ի գին ամէն զոհողութեան կը պահէ դպրոցը։ Անհրաժեշտ է բարձրացնել դպրոցին մակարդակը եւ հսկուր ընտանիքներու զաւակները ձրիարար ընդունիլ դպրոց։

ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ մը պատահած է Ցունուար 29–ին Պ. Այրէս վերադարձող կառքի մը։ Շարժավարը, Միսաք Այնաճեան 36 տարեկան, հազիւ հի–ւանդանոց փոխադրուած մեռած է, ընկեր Ստեփան Տէօքմէճեան «Արարատ» տպարանի տէրը եւ իր կինը վիրաւորուած եւ փոխադրուած են հիւանդանոց։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՌՈՊԻՆՍՈՆ ՓՐՈՒՃՕՒ, իր կեանքն ու արկածները, Դանիէլ տը Ֆօէ։ «Համադգային»ի Մանկական պատանեկան մատենաշար թիւ 5—6։ Պատկերազարդ։ Անգլ. բնագրէն թարգմանեց Հ. Ի.։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը Լիսէի երրորդ տարեշրջանը թեւակոխեց հոկտ. 1ին, 70 աշակերտուհիներով։ Տնօրէնութեան պաշտօնին կոչուեցաւ Պոլսոյ կեդր. Վարժարանի նախկին տեսչուհին՝ Տիկին Էլիզ Այվազեան։ Մինչեւ իր ժամանումը Պ. Թովմաս Պօյաճեան, վազեմի ծանօթ դաստիարակը, յօժարեցաւ անձնուիրաբար ստանձնել վարժարանի տեսչութիւնը, ամբողջ երկու տարի, արժանալով խնամակալութեան եւ աշակերտութեան չնորհակալութեան։

Այս տարի արդէն կազմուած է երրորդ դասարանը որուն աշակերտուհիները տարեշրջանինվերջը պիտի անցընեն brevetի քննութիւն, երկրորդ դասարան անցնելէ առաջ։

Խնամակալութիւնը կը ձգտի միշտ հաստատութեան պակասները լրացնել եւ հասցնել զայն արդիական երկրորդական վարժարանի մը համապատասխան բոլոր պահանջներուն լրացումին։

Այդ նպատակին օժանդակելու համար արտահմանի իր բարեկամները պարբերական նպաստներով իրենց համակրութիւնը կը յայտնեն։

Վերջին անգամ խնամակալութեան անդամուհիներէն Տիկին Լ. Խարեան օգտուելով իր ճամբորդութենէն դէպի Արժանթին, յաջողած է իր բարեկամներու չրջանակին մէջ հաւաքել 1500 տոլարի գումար մը, վարժարանին չէնքին երկաթեայ սանդուխի մը չինութեան համար։

Այս առթիւ խնամակալութիւնս սրտագին կոչ կ'ուղղէ Փարիզահայ գաղութին, հաստատութեան մնացեալ անհրաժեշտ կարիքներուն վրայ, հանդիսասրահի չինութիւն, մարզադաշտ, պատուհաններու երկաթեայ փեղկեր, սառնարան, լուացքի գործիք, անկողինի ծածկոցներ։

Խնամակալութիւնս երախտապարտ պիտի մնայ անոնց որ պիտի ուզեն լրացնել այս պէտքերուն մէկն ու մէկը։

(ԿՆԻՔ)

ՏԽՐՈՒՆԻ

Պալքաններէն մահազդ մը կը գուժէ մահը Անթառամ Տաթեւեանի։

Ողբացեալ ընկերուհին քոյրն էր ընկեր Վահագն Տաթեւեանի, որ մասնակցելէ վերջ Պանք–Օթոմանի գրաւման, իր ամբողջ գործունէութիւնը նուիրած էր յեղափոխական չարժումներուն։

1909ին անդամ Հ. Ը. Դ. Պոլսոյ պատասխանատու մարմնի, Մարտ 31ի յետադիմական չարժման օրերուն, երբ Իթթիհատականները կը հետապնդուէին, չանսատակ Թալէաթ, ընկեր Վահագնի պաշտպանութիւնը վայելած էր։ Իսկ 1915ին, Վահագն ձերբակալուեցաւ Ատանայի մէջ, Օր. Անթառամ անձնապէս դիմեց Թալէաթին, որպէս ղի փոխադարձաբար փրկէ իր եղբայրը, յիչեցնելով իր երդումը։ Աւելորդ է ըսել թէ հրէշը չուզեց միջամտել եւ Վահագն կախուեցաւ։

Իբրեւ մօտէն ծանօթ ողբացեալ Անթառամի ղոհողութեանց, կը հրաւիրենք մեր հայրենակիցները ներկայ ըլլալ հոգեհանգստեան, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, յարգելու համար անմոռաց յիչատակը քոյր եւ եղբայր Տաթեւեանի։

Վշտակից

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (86)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերմաներէնէ թարգմանեց Կ. ՄՈՑԱՐԻՑ)

ԱՐԿԱԾԱՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Հիմա վերջին հարցում մը ինքնաբերաբար մէջտեղ կուգար։ Ճիշդ ո՞ւր կը կայանար Կիկերոնի վաւերաթուղթերուն կարեւորութիւնը, վաւերաթուղթեր որոնք նոյնպէս չէին կրնար կանխել Գերմանիոյ պարտութիւնը։

1943ի վերջը եւ 1944ի սկիզբը կը կազմէ Գերմանիոյ տագնապալի շրջանը։ Գերման հրամանատարութիւնը պէտք էր որ հասկնար պարտութեան մը հաւանականութիւնը, գիտէր իր թշնամիին քաղաքական դիտումները, չնորհիւ Կիկերոնին։

Եալթայի համաձայնութիւնները տակաւին չէին նուիրագործած Գերմանիոյ կորուստը։ Եթէ Հիթլէր եւ Ռիպպէնթրոփ իսկական դիւանագէտներ եղած ըլլային, կրնային տակաւին վերջին որոշում մը տալ, այսինքն ընտրութիւն ընել պարտութեան եւ անէացումի միջեւ։ Լոնտոնի եւ Ուաչինկթընի ծրագիրներուն յայտնութիւնը եւ քաղաքական մտածումները, պէտք է որ մղէին Գերմանիան նախաձեռնութիւնն ստանձնելու, որպէս զի փրկուէր ահաւոր աղէտէ մը։ Կիկերոնը վերջին առիթն էր որ ներկայացաւ Գերմանիոյ, ճակատագրական պահուն, երբ այլեւս յաղթութեան կամ պարտութեան խնդիր չկար, այլ պարտութեան կամ ոչնչացման։

Գերման հրամանատարութիւնը նախընտրեց իր եւ ժողովուրդին անէացումը։ Ան մերժեց գերման ժողովուրդին ապրելու իրաւունքը, պարզապէս այն պատճառով որ այս ժողովուրդը չէր կրնար այլեւս իբրեւ յենարան ծառայել աչխարհի տիրապետութեան եւ փառքին անոնց որոնք Գերմանիոյ ճակատագրին հետ խաղացին։

Արդէն ցոյց տուի թէ Ռիպպէնթրոփ գլխաւոր յանցաւորն էր։ Ի վերջոյ Կիկերոնին վրայ վստահութիւն ունենալու համար սպասեց որ Ցունուար 14ի սարսափելի փորձր ամէն կասկած փարատէր։ Նոյնիսկ այս թուականէն վերջն ալ, կարելի էր օգտագործել Կիկերոնի վաւերաթուղթերը։

Երբ կը խօսիմ այս կարելիութեան մասին, երբեք յաւակնութիւն չունիմ ակնարկութիւն ընելու թէ այս փորձը յաջողութեամբ պիտի պսակուէր, սակայն կը ցաւիմ որ Գերմանները այս տեսակէտով որեւէ ճիգ չերին։

Կիկերոնի փաստաթուղթերուն «վաւերականութեան» մասին կասկածները թերեւս գոյութեան իրաւունքը ունենային սկիզբը, բայց ասկա հիմնական եւ վճռական պատճառը չեղաւ այս հեղգութեան։ Եթէ բան մը չերին իբրեւ դրամագլուխ օգտագործելու այս տեղեկութիւնները, քաղաքական գետնի վրայ, կարծեմ ես պատճառը գտայ աւելի վերջը։ Իմ կարծիքով, այդ կասկածները պարզապէս յերիւրանք էին եւ ծառայեցին միմիայն իբրեւ պատրուակ, խուսափելու համար եղերական եզրակացութենէն։

Կիկերոնի վաւերաթուղթերուն լեզուն երկդիմի ոչինչ ունէին։ Պարզ կարելիութիւն մը ցոյց կուտային եւ ոչ թէ այս կամ այն ելքը։ Անհեթեթ բան էր անտեսել այդ կարելիութիւնը։ Նախընտրեցին մինչեւ ծայրը երթալ, ապաւինելով նախախնամութեան։

Ապացոյցներէն մէկը Ռունտշթեթի յարձակողականն է 1944 Դեկտեմբերին որ պարզապէս պիտի յետաձգէր Գերմանիոյ քնաջնջումը, մինչեւ իսկ յաջողութեան պարագային։

Ռիպպէնթրոփ կ'օգտագործէր Կիկերոնի մասին իր կասկածներով, երբ ան իր դործին գար։ Այսպէս, 1943 Դեկտեմբերի կիսուն իբրեւ կանխիկ դրամ կը հաչուէր Կիկերոնի այն վաւերաթուղթը որ կը յայտնէր թէ Ջըրչիլ ծանրապէս հիւանդացած էր, մինչդեռ կասկածամտութեամբ կ'ընդունէր ուրիշ վաւերագիրներ որոնք եկած էին միեւնոյն աղբիւրէն եւ միեւնոյն ատեն։ Անմիջապէս անգլիացի վարչապետին մահը նախատեսեց, որուվհետեւ այդ պարագան կը համապատասխանէր իր տեսակէտներուն։ Այդ մահը նախախնամութեան մէկ նշանը պիտի ըլլար։

Ռիպպէնթրոփ իբրեւ «վաւերական» կ'ընդունէր նաեւ վաւերաթուղթերուն այն զաղտնի մասերը որոնք լարուած կը ցուցնէին անգլեւամերիկեան եւ Սովետ յարաբերութիւնները։

(Շար.)

վելէ վերջ միեւնոյն մտահոդութիւնը, նիւտր յե – տաձգուեցաւ յաջորդ օրուան :

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով, ժո – դովը ձախողման դատապարտուած է, եթէ պ. կրոմիքօ չարունակէ պահանջել դերմանական հարցին քննութիւնը, Փոցտամի համաձայնու – թեանց հիման վրայ :

Նոր զիջումներ Գերմանիոյ

Արեւմտեան երեք դաշնակիցներու որոշումով, Արեւմտեան Գերմանիոյ դրաման վարչաձեւը ո – րոշ բարեփոխութեանց ենթարկուեցաւ: Տոքթ. Ատենաւուրի կառավարութիւնը ճանչցաւ Գերմա – նիոյ նախապատերազմեան արտաքին պարտքերը եւ խոստացաւ գործակցիլ նախանիւթերու արդար բաշխումին մէջ: Այս պայմաններու մէջ, դաշնա – կիցները, իրենց կարգին կատարեցին զգալի զի – ջումներ, որոնց հիման վրայ 1) կը հիմնուի Արեւ – մտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարութիւնը, 2) կը վերնայ՝ գերմանական օդէնքները նախ քան քուէարկութիւնը քննելու դրութիւնը եւ 3) կը մեղմացուի Գերմանիոյ արտաքին առեւտուրի հա – կակչիռը:

Արտաքին նախարարութեան հաստատումով, Արեւմտեան Գերմանիա պիտի կրնայ այսուհետեւ դիւնագիտական կանոնաւոր յարաբերութիւններ ունենալ ոչ համայնավար բոլոր պետու – թեանց հետ, բացառութեամբ Մ. Նահանգներու, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի, որոնք կապ պի – տի պահեն իրենց մարզպաններուն միջոցով, իսկ Գերմանիա, դեսպաններու տեղ, «պաշտօնական ներկայացուցիչներ» պիտի ղրկէ Ուշինկթընի, Լոնտոն եւ Փարիզ: Այս զիջումը սակայն չի նշա – նակեր թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ ձեռքերը բոլո – րովին ազատ պիտի ըլլան: Դաշնակիցները միշտ իրաւունք պիտի ունենան միջամտելու, եթէ դի – ւանագիտական որեւէ ձեռնարկ կը հակասէ իրենց շահերուն: Արեւմտեան Գերմանիա, օրինակի հա – մար, պիտի չկրնայ որեւէ դաշինք կնքել Մ. Մի – ութեան հետ, ոչ ալ պիտի կրնայ դեսպան ղրկել Մոսկուա, առանց դաշնակիցներու հաւանութեան, եթէ նոյնիսկ կրեմլը ճանչնայ Պոննի կառավարու – թիւնը :

× Դաշնակից զօրամասերու փոխանակութիւ – նը սկսաւ Արեւմտեան Գերմանիոյ երեք դրաման զօրիներուն մէջ: Ֆրանսական զօրամասեր տեղա – ւորուեցան արդէն ամերիկեան զօտիի կարգ մը քա – ղաքներուն մէջ եւ ամերիկեան զօրամասեր ալ մտան ֆրանսական զօտիի քաղաքները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆԱԿԱՆ նոր բանակ մը (9 – 12 զօրաբաժին) հաստած է Քորէայի կեդր. ճակատամասը, ուր կը սպասուի կարմիրներու նոր յարձակողականին: Դաշնակից հրամանատարութիւնը վստահ է սա – կայն, թէ Ջինացիներու այս նոր փորձն ալ պիտի ձախողի: = Հարաւ Քորէայի բանակը ցարդ ունե – ցած է 169·000 կորուստներ: Ամերիկեան կորուստ – ները կը հասնին 49·132 հոգիի: Մնացեալ դաշնա – կիցները կորնցուցած են 2805 հոգի :

Ա.ԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ 1931 Ապրիլ 1էն 15 ծնած երի – ւասարդները, որոնց զօրակոչը յետաձգուած էր մինչեւ 1951 Հոկտեմբեր, պիտի կանչուին 1951ի զօրադասի առաջին չարքին հետ, այսինքն յառա – ջիկայ Ապրիլի երկրորդ կիսուն: Անոնք որ ընտա – նեկան պատճառներ ունին, մասնաւոր գործի մը յատկացուելու համար, կրան իրենց դիմումները կատարել մինչեւ Ապրիլ 1:

ԻՏԱԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը 16ի դէմ 326 ձայ – նով վստահութիւն յայտնեց դահլիճին, որ 750 միլիառ լիրի (1.245.000.000 տոլար) վարկ մը կը պահանջէր վերաշինման համար (կրկինը մինչեւ հիմա եղած վարկերուն): Ազգ. պաշտպանութեան ոռվորական նախահաշիւն է 300 միլիառ լիր: Կա – ռավարութիւնը կը պահանջէր աւելցնել 5/6 հա – մեմատութեամբ: Վիճաբանութեանց ընթացքին բուռն տեսարաններ պարզուեցան եւ համայնավար երեսփոխանները առին քալեցին: Ազգ. պաշտպա – նութեան նախարարը դիտել տուաւ այս առթիւ — « Ատլանտեանի դաշինքր մեղի աւելի կ'օգնէ քան մեր դաշնակիցներուն: Անոնք զօրաւոր են արդէն: Մենք տակաւ ենք» :

ՋՕՐ. ԱՇԶԸՆՀԱՈՒՐԸ լրացնելով իր սպայ – կոյտին կազմակերպութիւնը, պաշտօնի կոչեց եօ – թը բարձրաստիճան սպաներ, իրրեւ փոխանորդ կամ օդնական : Նշանակուած եօթը անձերէն վե – ցը Եւրոպացիներ են : Ֆրանսացի զօր. Քուտիան – թիէ պիտի վարէ սպայակոյտին վարչական ճիւ – ղը, անդրիացի մառեչալ Հըրոլսթըն օդանաւային զործողութեանց մասը, իտալացի Ծովակալ Քա – փոնի՝ անձնականեւ վարչական գործերը եւն. : Եօթներորդը Ամերիկացի է :

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նորընտիր Գերագոյն Խոր – հուրդին Բ. նստաշրջանը (սեսեա!) բացուեցաւ երեքշաբթի օր: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են 1) Քննութիւն 1951ի ելմտացոյցին: 2) Օրէնք մը՝ խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար: Անչուշտ երկուքն ալ պիտի վաւերացուին միաձայնու – թեամբ :

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Ուրբաթ օր ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը: Դասախօս՝ Պ. Ա. ՋՕԳԱՆԵԱՆ :

Նիւթը՝ «Հայ թարգմանածոյ բանաստեղծու – թիւնը Ֆրանսական գրականութեան մէջ»:

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Սոխպղաբար կը խնդրուի մեզի վերադարձնել – մինչեպէս Մարտ 31, 4ի, եւ 6ի ՑԱՒԱՋՆԵՐը, եթէ աւելցած են:

Մեր բաժանորդներէն անոնք որ հաւաքածոյ չեն պահեր, շնորհապարտ պիտի ձգեն մեզ, եթէ հաճին վերադարձնել նոյն թիւերը :

Փետրուար 18ը կը տօնուի

Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ, Հանդէս խնջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4—12, Լիլլայի Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, 32–34 Ave. Porte des Lilas:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ ԵՒ ԲԵՆՈՑԻ, կովկասեան նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ պար :

Առատ պուֆէ: Մուտքը ազատ է:

Հաղորդ. միջոց.— Métro Porte des Lilas:

ՀՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի շրջանի երէցներուն, սկաուտներուն, դայլիկներուն եւ, արենոյչներուն կողմէ: Կիրակի Մարտ 11ին, ժամը ճիշդ 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides):

Արենոյչները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր: Սկաու – տական ներկայացումներ արիներուն եւ դայլիկ – ներուն կողմէ: Մոգական լապտերով պիտի նե – կայացուին նկարներ արենոյչներու եւ սկաուտնե – րու կեանքէն :

ՑԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ցիշատակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին :

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝ ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ (La Mégère Apprivcisée) : Մուտք 300 եւ 200 ֆրանկ Ֆիւֆէ

Գ. Տէրվիշեան եւ Ա. Գալբէկեան

կը խաղան

ՏՕՆ - ԺՈՒԱՆ

Հոմկոմի 5 արար, 1 պատկեր, Մոլիէռի 12 Մարտ, Երկուշաբթի գիշեր ժամը ճիշդ 8.30ին, Théatre Ienaի մէջ

10, Avenue d'Iéna Métro Iéna

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ լաւագոյն ու – ժերու : Ապահովեցէք ձեր տոմսերը, K. Dervichian 66, Bld. Mortier, Paris (20):

Յիշեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3էն կէս գիշեր, Թաղապետական սրահին մէջ, rue Voltaire:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտք 150 ֆր. Հաղորդ. միջոց.— Charenton Ecolesէն առնել թիւ 103 օթօպուսը եւ իջնել rue de l'Union:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— ԼԻՈՆ, Մ. Մ.— Ստացած ենք այդ գումարը:

ՎԻԵՆ.— Անիրաւ են: Երկու անգամ նոր թըղ – թակիցը գրած էր, երկուքն ալ տպուեցան :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Ռիվղէն Պ. Մխրան Ղազար – եան, Տիկին Բերսաւի Ղազարեանի մահուան առ – թիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին, Այնճարի «Ցառաջ» վարժա – րանին, Փարիզի Հանդստեան Տան (Անտիյյի), Վեթ. ֆոնտին եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին: Ստա – նալ «Ցառաջ»էն :

× *Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ահարոնեան խումբը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Մկրտիչեան ընտանիքէն, Պ. Մարդար Սարդիսեանի մահուան առթիւ :*

ՑԵՐԵԿՈՑՔ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ

ՄԱՐՏ 11ին, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 15—24

Livryի քաղաքապետութեան սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, երգ զաւեշտ մը :

Հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Հաղորդ. Միջոց.— Eglise de Pantinէն 14, թիւ օթօպուսը եւ իջնել Mairie de Livry:

Հ. Ց. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Ուրեմտ. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրա – ւիրէ փարիզի շրջանի բոլոր ընկերները, այս չա – բաթ, 10 Մարտ, ժամը 20.30ին, Քատէ սրճարանի վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՑԱՒՈՑԱԾՑՈՒ

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ երկուշաբթի 12 մարտ, ժամը 21ին, դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն – եան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Վ. ՕՇԱԿԱՆ: Նիւթ՝ «Սփիւռքի դրականու – թիւնը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, «Հ. Օհանեան – եան» սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խընդ – րուի ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չա – բաթ ժամը 20.30ին, Ա. Ահարոնեան սրահը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—
ՋԱԻԱՐԵԱՆ ենթ. հինգշաբթի, ժամը 21ին:
ԱԿՆՈՒՆԻ ենթ. Ուրբաթ ժամը 21ին:
ՄԱԺԱԿ խումբ, կիրակի ժամը 16ին:
ԻՇԽԱՆ խումբ, երկուշաբթի ժամը 21ին :
ՖԵՌԻ խումբ երեքշաբթի ժամը 19ին :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais, ճիշդ ժամը 20.30ին: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Խրիմ – եան դպրոցին մէջ:

ՀԱՄՄ.–ՆԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Մթերքեան կար – տանի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտոսի հայկ. դպրոցի սրա – հին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը հրա – ւիրուին նաեւ ոչ – անդամ Խորհրդակիները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿ. վարժարանի Վարդանեան տօնի առթիւ սարքուած ներքին հանդէսը, որ յե – տաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ, կիրակի 11 Մարտ, ժամը 3ին, վարժարանին մէջ :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Կապ. Խաչի վար չութեան, ի նպաստ իր երեք դպրոցներուն, ա յ չաբաթ ժամը 20ին « Հ. Օհանջանեան » սրահի մէջ :

Նոր Սերունդի կողմէ կը ներկայացուի «ԵՒ ԹԱՆԱՒՈՒՆՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ»: Առատ կերուխում մատչելի գիներով :

ՏԱՄԱՍ ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ

1, RUE D'AIXի ՍԿԻԶԲԸ

4, Rue du Mont de Piété, MARSEILLE

Téléphone : COL. 41–92

Վերաբացուած է մեր հանրածանօթ ճաշարանը,
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԲՈԼՈՐ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
Ուր պիտի գտնէք
ՇԱՏ ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՏԱՔՑՈՒԱԾ ՍՐԱՀ,
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԱՐՄ ՄԻՍԵՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾՆԵՐ
ԶՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՌԱՏ ԿԵՐԱԿՈՒՐ –
ՆԵՐ ԵՒ ՄԻԶԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԹԱՐՄ ՁՈՒԿԵՐ ,
ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱԹՆԵՂԷՆՆԵՐ
ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ

Պատրաստուած փորձառու հայ եւ ֆրանսացի խոհարարներու կողմէ :

Ամէն խակի յարմար եւ դիւրամատչելի գիներ

Ընկերութիւնս իր յարգելի յաճախորդները պոհացնելու փափաքով, ճաշերէն առաջ ԱՌԱՏ ՄԻՋԻՆԵՐՈՎ կը սպասարկէ ախորժահամ ըմպել – ւիներ, մանաւանդ հանրածանօթ ՌԱՔԻ ՏԻՒԶ :

ՊԱՆԴՈԿ

Ամենավերջին կահաւորումով մեր արդիա – կան պանդոկին մէջ պիտի գտնէք ջերմութիւն, տաք եւ պաղ ջուր, բաղնիք եւ հեռաձայն սենեակի մէջ՝ չատ յարմար գիներով :

Թերթիս կտրօնով ներկայացող յաճախորդ – ներուն մասնաւոր զեղչ :

Այցելեցէք եւ փորձեցէք մէկ անգամ համոզ – ուելու համար :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameeme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Փին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Vendredi 9 MARS 1951 Ուրբաթ 9 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Ann[illegible] No. 6402–Նոր շրջան թիւ 1813

Խմբագիր· Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՕՏԱԿ ՈՒՂԵԳԻԾ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Երեսուն տարուան փորձառութենէն վերջն ալ, կը չարունակուին բիւզանդաբանութիւնները՝ տարապիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան մասին :

Միշտ նոյն թարթափումները, առանց դործ – նական ելքի մը յանդելու : Տեսակ մը ժամանց, որ կը ծառայէ հիմնականը մոռացութեան տալու : Պարտականութենէ խուսափելու :

Եթէ փորձէք տեսակէտ փնտռել տարիներու ճարտասանական կամ լրագրական ժխորին մէջ , կը հանդիպիք հետեւեալ եզրակացութեան .—

Դաղութները կորսուելու դատապարտուած են : Ինչ որ ալ փորձենք, անօգուտ է : Կայ եւ կը մնայ Հայաստանը (անշուշտ սովետակա՛ն) : Ուրիշ ելք չունինք :

Այս խորթ եղանակին դիմաց , ուրիշ ձայն մը, աջէն .

— Ազգապահպանումի «ազդակներէն գլխա – ւորը կը մնայ միշտ հայ եկեղեցին : (Գրէ՝ Հայ· Եկեղեցին), որ հոգեկան չաղախն է հայ ամբող – ջականութեան » :

Անշուշտ կայ նաեւ «հայրենիքի իրականու – թեան զգացումը, որ կը մնայ իբրեւ գլխաւոր գրահը հայ ժողովուրդին «օտար աշխարհ թափա– ռող զաւակներուն» :

Եւ անմիջապէս երկչոտ մրմունջ մը·

— « Պայմանաւ որ հայրենի երկիրն ալ եր – բեմն փնտռէ իր զաւակները» :

Մի՛ հարցնէք թէ ինչո՛ւ «երբեմն» եւ ոչ միշտ, իբրեւ բնական եւ տարրական պահանջ : Ինչպէս ո եւ է իշխանութեան համար :

Բացատրութեան կը կարօտի՞ն այս երկու դիրքերը,— մէկը նահանջական , ժխտական , մի– սը՝ թարթափուն , պահպանողական : Երկուքն ալ հետեւանք մտքի ծուլութեան : Այլ մանաւանդ հաւատքի , կամքի թուլութեան :

Ուրեմն անհրաժեշտ է կրկին եւ կրկին յիշե– ցնել կարգ մը տարրական ճշմարտութիւններ , եթէ կ՚ուզենք իրապէս ծառայել ե՛ւ հայրենիքին ե՛ւ Հայկական Առաքելահամքի :

Ո՛ր եւ է խարխափում կամ ձգձգում այս ճա– կատին վրայ , պիտի փութացնէ տարապիր բազ – մութեանց կորուստը :

Ամէն օր կը տեսնենք ապացոյցները , նախա – տեսելու համար մօտաւոր ապագան :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է ինքնապաշտ– պանութեան յստակ ուղեգիծ մը մշակելու եւ հա– լաքական աշխատանքի լծուելու :

Այդ ուղեգիծը պիտի բխի օրուան իրականու – թենէն , եւ ոչ թէ ակադեմական մարզանքներէ , որոնք չափազանց երկար տեւեցին :

Ամէնէն մոլեռանդ ազանդաւորն ալ գիտէ որ երեւանը երբեք ի վիճակի չէ հոգալու տարապիր բազմութիւնները :

Գիտէ որ ան մինչեւ անդամ իրաւունք չունի ուղղակի յարաբերութիւն հաստատելու Հայկական Առաքելահամքի հետ : Ոչ դեսպանական , ոչ ալ հիւպատոսական :

Այդ հոգը յանձնած է չինծու կազմակերպու – թեան մը, որ կը կոչուի «Առաքելահամքի հետ կուլտուրական կապի հայկ· Ընկերութիւն» եւ որ հազիւ կը համարձակի նամակներ կամ դիրքեր փոխանակել յատկապէս նշանակուած գրասեն – եակներու կամ անհատներու հետ :

Տարիներու փորձը անդամ մը եւս հաստատեց Արսէն Եսայեանի պատմական խոստովանութիւնը , — Մենք ամենայն Հայոց կառավարութիւն չենք :

Երեւանը այս պարագան կը յիշեցնէր նաեւ քա– ղաքական գետնի վրայ , 1945ին :

Այս պայմաններուն մէջ , ո՞ր հրաշագործ ու– ժը պիտի կրնար հայրենի կառավարութեան մը դերը կատարել տալ Երեւանի : Ստիպել որ «եր – բեմն փնտռէ իր զաւակները» :

Այս անողոք իրականութեան հանդէպ , ի՞նչ կը թելադրեն տարրական տրամաբանութիւնը եւ ճշմարիտ հայրենասիրութիւնը :

Բաղկատարած աղօթել եւ հառաչե՛լ : «Մեծ Առաւօ՛տ»ին սպասել : Թէ՞ համաձայնիլ հիմնա – կան ուղեգծի մը շուրջ եւ նուիրուիլ յարատեւ աշ– խատանքի : Կարելին փորձել , փրկելու համար ցիրուցան համրանքները :

Հայրենիքը կը տուժէ՞ թէ կը չահի , եթէ ինք– նապաշտպանութեան գօրաւոր ճակատ մը կազմեն դաղութները :

Շ·

Իրանի վարչապետը ապաւինուեցաւ մզկիթին մէջ

«ԵՍ ԻՍԼԱՄ ԵՄ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՑ ՍՏՐՈՒԿԸ » , Կ՚ԸՍԷ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ

Զորեքշաբթի առտու սպաննուեցաւ Պարս – կաստանի երկաթեայ վարչապետը, գօր· Ալի Ռազմարա , Թէհրանի «Մասճիտ Սալթանէ» մզկիթին մէջ , ուր գացած էր ներկայ ըլլալու Շահին կողմէ կազմակերպուած հոգեհանդիստի մը :

Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ մարդասպանը եւ իր եր– կու մեղսակիցները փորձեցին անձնասպան ըլլալ, բայց ոստիկանութիւնը կրցաւ կաշկանդել երեքն ալ :

Մարդասպանը երեք գնդակներ արձակեց վար– չապետին դէմ որ վայրկենապէս մեռաւ : Գըն – դակներէն մէկը մտած էր ուղեղին մէջ, երկրոր – դը՝ վիզը, երրորդը՝ կուրծքը : Ոստիկան մըն ալ վիրաւորուեցաւ, իսկ ուրիշ մը դաշունահարուե – ցաւ անծանօթի մը կողմէ որ անհետացած էր բազմութեան մէջ :

Ձերբակալուած առեն, ահաբեկիչը, Ալ – տուլլահ Ռասկետար , յայտարարեց ոստիկանու – թեան .

— « Ես , Ալտուլլահ , Իսլամ եմ եւ սորուկը Աստուծոյ : Ես պատուհասն եմ Իսլամի եւ Իրանի թշնամիներուն» :

Երբ հարցուցին թէ ինչու սպաննեց վարչա – պետը , Ալտուլլահ պատասխանեց .

— Ինչո՞ւ օտարներուն ծախեցիք երկիրը, ստիպելով որ այս ձեռնարկը կատարեմ :

Ոճիրէն անմիջապէս վերջը, Շահը հրամայեց դինուորական եւ քաղաքային իշխանութեանց պա– շարման վիճակ հաստատել, անդորրութիւնը ա – պահովելու համար : Առաջամեայ վարչապետ նշա– նակուեցաւ անպաշտօն նախարար մը, Ալի Ֆահ– մի :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , մարդասպանը անդամ է մոլեռանդ աղանդի մը , «Ֆիտայանը Իսլամ» (Իսլամի անձնուէրներ , Ֆե– տայիներ) , որ խստօրէն կը քննադատէր վարչապետը, քարիւղի մենաշնորհին առթիւ եւ կը պահանջէր աղգայնացնել այդ ճարտարարուեստը :

Անցեալ ուրբաթ օր աղանդը մասնաւոր ժողով մը դումարելով Շահի մզկիթին մէջ, «Անգլիական դործակալ»անուանած էր վարչապետը, որ կ՚ընդ– դիմանար աղգայնացման : Կառավարական շրջա– նակներէ կը հաղորդեն թէ նախապէս լուր տըր – ուած էր մահափորձի մը մասին, բայց զօր· Ռազ– մարա կարեւորութիւն չէր ընծայած :

ԿՐՆԱ՞Ն ՋՆՋԵԼ ՔԱՐԻՒՂԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը անց– եալ կիրակի խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ խոր– հրդարանին քարիւղի յանձնախումբին հետ , Անգլեւիրանեան ընկերութեան մենաշնորհի մա – սին : Այս առթիւ 7000 բառերէ բաղկացած տեղե – կագիր մը ներկայացուց , որ կը բացատրէ թէ չեն կրնար ջնջել մենաշնորհը, վասնզի Պարսկաստան ոչ ելմտական եւ արհեստագիտական միջոցներ ու– նի քարիւղի ճարտարարուեստը վարելու համար, ոչ ալ կրնայ օրինապէս ջնջել մենաշնորհը, որ իր ուժը կը պահէ մինչեւ 1993 :

Զօրավարը այս առթիւ յիշեց պարսիկ մաս – նագէտներու կարծիքը, որուն համաձայն Իրան ահագին դումար պիտի կորսնցնէ ամէն տարի , արտաքին փոխանակութենէ , եթէ ջնջէ քարիւղի մենաշնորհը, դումար մը որ կը կազմէ երկրին պէտքերուն 4/5ը : Ցետոյ անյաղթելի դժուարու– թեանց պիտի մատնուի, գործ ճարելու համար հարիւր հազարաւոր բանուորներու, որոնք այժմ կ՚աշխատին Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերու – թեան մէջ : Սակայն զատ, Պարսկաստան պէտք ունի առ նուազն հազար մասնագէտներու, բազմաթիւ նաւերու , զտարաններու եւ ուրիշ յարմարու – թեանց, ինչպէս եւ քարիւղի չուվաներու, որպէս զի կարենայ ջնջել մենաշնորհը եւ աղգայնացնել ճարտարագործութիւնը : Ցետոյ, Իրան պարտա – ւոր է 300 — 500.000.000 սթերլին վճարել Ընկե – րութեան, եթէ ջնջէ մենաշնորհը : Եւ եզրակացուց· – « Քարիւղի ճարտարարուեստը աղգայնացնել առանց որոշ առաւելութեան ,կը նշանակէ կորսըն– ցնել ներկայ եկամուտը եւ երկիրը տնտեսապէս անելի մատնել տարիներով» :

× Զօր· Ռազմարա, որ 48 տարեկան էր, իր զինուորական կրթութիւնը ստացած է Փարիզ ,

Նոր վարչապետը (չորրորդ) կը յուսայ յաջողիլ

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՆԱՑ ԱՑՍՕՐ (ՈՒՐԲԱԹ)

Պ· կի Մոլէի ձախողումէն վերջ Պ· Վէնսան Օրիոլ, յաջորդաբար խորհրդակցութիւններ ունե– ցաւ Ժողովրդական Շարժման (M. R. P.) եւ Ար– մատական կուսակցութեան վարիչներուն հետ, լուծելու համար դահլիճի տագնապը որ կը չա – րունակուի ութ օրէ ի վեր : Ի վերջոյ, նոր դահ– լիճի կազմութեան պաշտօնը անդամ մըն ալ յանձնեց նախկին վարչապետ եւ ներքին նախարար Պ· Անրի Քէօյի (արմատական), որ նախապէս ձախողած էր :

Պ· Ա· Քէօյ անմիջապէս սկսաւ իր խորհը – դակցութիւնները երկու գլխաւոր կուսակցու – թեանց՝ Ժողովրդականներուն եւ ընկերվարական– ներու հետ , յանալով դտնել բոլորին համար ըն – դունելի «մոգական բանաձեւը» : Խորհրդակցու – թիւնները դարձան առանձնապէս ընտրական օրէն– քի բարեփոխման չուրջ : Ժողովրդական Շարժ – ման ներկայացուցիչները, որոնց ձեռքը կը գըտ – նուի տագնապի լուծման բանալին, այս անդամ լաւատես են, որ Պ· Քէօյ պիտի յաջողի իր ձեռ – նարկին մէջ : Անոնք եւս կը փափաքին, որ դահ – լիճը կազմելով, Պ· Քէօյ, ներկայ Ազգ· Ժողովի լուծումէն առաջ ապահովէ նաեւ ընկերային եւ անտեսական անհրաժեշտ բարեկարգութիւնները : Եթէ Ժողովրդականները եւ արմատականները կա– րենան հաշտեցնել իրենց տեսակէտները, տագնա– պը պիտի լուծուի անմիջապէս : Այս աչխատանքն է որ պիտի վերջանայ մինչեւ այսօր : Պ· Քէօյ եւս յայտնեց իր լաւատեսութիւնը եւ յայտարարեց , թէ այսօր , ուրբաթ , պիտի կարենայ Ազգ· Ժողո– վին ներկայացնել իր գործունէութեան ծրագիրը , որ նախօրօք գործակից կուսակցութեանց հաւա – նութեան արժանացած պիտի ըլլայ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Սէն Սիռի վարժարանը : Պարսկական բանակին սպարապետն էր երբ վարչապետութեան կոչուե – ցաւ տասը ամիս առաջ : Ինքն էր որ 1948ին խոր– տակեց Ատրպատականի խորհրդային կառավա – րութիւնը : Սակայն վերջերս բարեկամական յարա– բերութիւններ հաստատեց Մոսկուայի հետ , ա – ռեւտրական դաշնագիր մը կնքելով , արդիլելով ամերիկեան եւ անգլիական անթելներուն փոխան– ցումը եւն· :

ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՎԱՂԸ ՊՈԼԻՍ ԿԸ ՀԱՍՆԻ

ՄԻԼԱՆ·— Պոլսոյ Հայոց պատրիարքը, Գա – րեգին արքեպ· երէկ ժամը 12.30ին Միլանոյէն մեկնեցաւ Հռոմ, ուրկէ ճամբայ կ՚ելլէ այսօր կէս դիշերին, օդանաւով եւ Պոլիս կը հասնի վաղը (շաբաթ) առաւտեան ժամը 5ին :

ՏՒՐՈՒՆԻ·— Գ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ (ՊԷՑՐՈՒԹ)

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ Մարտ 4 թուականով·—

Լիբանանի Ազգ· Առաջնորդարանը ցաւով հա– ղորդեց մահը Պ· Գէորգ Փափազեանի եւ որոշեց ազգային թաղում կատարել : (Շաբաթ , 3 մարտ) :

Հանդուցեալը անդամ էր Ազգ· կեդր· վար – չութեան եւ առենապետը Ազգ· Գաւառական Ժո – ղովին : Միշտ ալ ապրած է մեր ժողովուրդի հո – գերով եւ անձնուիրաբար աչխատած է օգտակար հանդիսանալ : Երկար առեն մեծ ձեռնհասու – թեամբ վարած է Լիբանանի ելմտ· նախարա – րութեան մէջ պետական քննիչի պաշտօն՝ վայե – լելով անվերապահ վստահութիւն :

Անոր մահը զգալի կորուստ մըն է մեր գա – ղութին համար :

Պէյրութի Ֆրանսերէն եւ արաբերէն թերթերն ալ ցաւով կը հաղորդեն այս դոյժը, ջերմապէս գնահատելով Պ· Գէորգ Փափազեանի գործունէու– թիւնը : Le Soir կը գրէ թէ հանդուցեալը բարձր պաշտօններ վարած է նաեւ Ֆրանսական մարզպա– նութեան մէջ :

ՁՕՐ· ՄԼՔ ԱՐԹԸՐ յայտարարեց , թէ գինուո– րական գործողութեանց այս եղանակով, Քորէա– յի պատերազմը անելի մը մէջ մտած է : Այս պայ– մաններու մէջ կարելի չէ ամբողջական յաղթանակ մը ապահովել, թէեւ կարմիրներն ալ պիտի չկըր– նան, գինու զօրութեամբ իրենց կամքը պարտա – դրել Քորէայի մէջ : Զօրավարը կը պահանջէ մի – ջազգային նոր որոշում մը տալ, գինուորական գործողութեանց այժմու ձեւը փոխելու համար :

ՓՈՒՊԱՆՆԵՐԷՆ վերջ, հացադործ բանուոր – ներն ալ գործադուլ յայտարարեցին երէկ : Այսու– հանդերձ , հացի տագնապը զգալի չեղաւ : Բան – թողները կը պահանջեն 100ին 25 յաւելում օրա – վարձերու վրայ :

ՆՈՐ ԹՐՋԱՆ ՄԸ

« Ծուսաբեր » Մշակութային Ընկերակցու – թեան արձանագրած յաջողութիւնները եւ Ֆալի– Փորնիոյ մէջ «Հայ Կրթական Հիմնարկութեան » կազմութիւնը մեզ կը մղեն կարգ մը խորհրդա – ծութիւններ ընել եւ վեր առնել լայն հնարաւորու– թիւնները, զորս ունի արտասահմանի հայրենա – սէր հայութիւնը :

Նախ քանի մը խօսք առաջինի մասին : Ընկե – րակցութիւնը երբ հիմնուեցաւ քանի մը տարի առաջ, հիմնադիրներէն քանի մը հոգի 3000 ոսկի տրամադրեցին, իսկ Փալանճեան քոյրերը՝ 2000 ոսկի, իրենց եղբօր յիշատակին : Հանգանակու – թիւնը շարունակուեցաւ եւ տարի մը ետք կարելի եղաւ գնել հողը 12.500 ոսկի արժէքով (այժմ նոյն հողին գինը բարձրացած է 30 հազար ոսկիի) :

« Ծուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցու – թեան Տան կառուցումը սկսաւ անցեալ տարի· մինչեւ Մայիսի վերջը կ'աւարտի շինութիւնը : Ութ յարկանի հսկայ շէնքին մէջ կան «Ծուսա – բեր»ի խմբագրութեան, վարչութեան, տպարանի բաժինները, երկրորդ յարկը յատկացուած է ժո– ղովրդական ակումբին, մեծ թատրոնը մը եւ Նշան Փալանճեան մատենադարանին, յաջորդ յարկե – րուն մէջ են Հ· Կ· Մաշը, «Հայ ազգայնը»ն, «Նա – ւասարդ»ի, Հ· Ը· Դ· Երիտ· Մ իութեան ընդար – ձակ սենեակները, երկու մեծ սրահներով : Վերի չորս յարկերը յատկացուած են բնակութեան յար– կաբաժիններու, որոնք վարձու պիտի տրուին , ինչպէս նաեւ գետնայարկը չորս խանութները, եւ ընդարձակ մթերանոցը, որ արդէն վարձու տը– ուած է տարեկան 600 ոսկիով :

Շէնքին կառուցումը պիտի արժէ մօտաւորա– պէս 40.000 ոսկի, առանց հաշուելու հողին ար – ժէքը : Մինչեւ հիմա հանգանակուած է 30 հազար ոսկի, մեծ մասամբ Եգիպտոսի մէջ, արտա– սահմանէն ստացուած գումարը 3 հազար ոսկիէն պակաս է :

Իմաստուն ու հեռատես կարգադրութեամբ անմիջապէս գնուեցան շինանիւթերը, որոնց գի – ները այժմ կրկնապատկուած են :

Ընկերակցութիւնը այս հիմնարկութիւնը իր բուն կոչումը՝ մշակութային նպատակներու ծա– ռայեցնելու համար, մեծ զոհողութիւն մը եւս ստանձնեց, ապահովելով երկու տողաշար սենեակ– ներ, 5000 ոսկի արժէքով : Ասոնք պիտի տեղաւոր– ուին նոր տպարանին մէջ, շէնքին կառուցումէն քանի մը ամիս ետք :

Այժմ կ'ուզենք վեր առնել այն կէտը, թէ ինչպէս պատահեցաւ այս յաջողութիւնը, որ կըր– նայ օրինակ ծառայել ուրիշ գաղութներու :

Անտարակոյս ամէնէն առաջ գաղափարը, նը– պատակը, ձեռնարկի ոգին :

Բայց ամէնէն գեղեցիկ գաղափարները գործի չեն վերածուիր, երբ չկան հասապատասխան կազմակերպութիւն ու ղեկավարութիւն :

« Ծուսաբեր » Մշակութային Ընկերակցու – թիւնը բախտաւոր եղաւ, որ առաջին օրէն ղեկա – վարութեան մէջ մտան, հայ մտաւորականին ու գործիչին կողքին, հայ գրամատէրը, ճարտարա – պետը, գործարանատէրը, մարդիկ՝ որոնք գրպա– նով ու սրտով հաւասարապէս հարուստ էին :

Կարելի է ըսել, որ լայն չափի վրայ առաջին ազգային տնտեսական ձեռնարկն է, ուր հայ միտքը ու հայկական գրամը այնքան սերտ գործակցու – թիւն կ'ունենային :

Պիտի առարկուի, թէ Հ· Բ· Ը· Միութիւնը կայ : Տարբերութիւնը մեծ է, վերջինը իր նպա– տակն մինչեւ Մայր

Գաղութէ գաղութ

ՇԱՀԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պարսկաստանի Շահի՝ Մոհամմադ Ռըզա Փահլաւիի ամուսնութեան առթիւ Թէհրանի Հայոց Թեմական Խորհուրդը նուիրած է Հոլանտայէն մասնաւորապէս ապսպրուած հազուագիւտ եւ անման ծաղիկներ: Իսկ Թէհրանի Հայ կանանց Բարեգործական ընկերութեան միջոցով Թեմական Խորհուրդը ճաշ մը տուած է 3000 աղքատներու եւ 500 չքաւոր աշակերտներու :

Բախթիար վերջաստանի նուէրը ազամանդակուռ շքշանակ մը (լայնքը եւ երկայնքը 70 եւ 50 սանթիմէթր), պատրաստած է հայ ոսկերիչ Սարգիս Ոսկանեան, որ ուրիշ տասը վարպետներու ընկերակցութեամբ 45 օր աշխատած է: Շրջանակը կին տակը դրած է Բախթիարի լեռներէն մէկը, իսկ վրան կ'երեւայ Իրանի եռագոյնը, թիթեռնիկի ձեւով. որուն գոյները կարմիր, կանանչ եւ ոսկեգոյն քարերով բնորոշուած են: Արեւը ծագած է դրօշին վրայ, որուն տակը դրուած է արքայական թագը: Շրջանակը մաքուր ոսկիէ է գոյն - գոյն, ազամանդներ Իրանի դրօշի գոյները կը ներկայացնեն: Թագաւորին եւ թագուհիին նկարները զետեղուած են շրջանակին մէջ, կողք կողքի : Այս նկարները պատրաստած է Սպահանի յայտնի մանրանկարիչ Ռոսթամ :

Թէհրանի բոլոր կարեւոր թերթերը հրատարակած են նուէրը եւ 3500 հոգիի ճաշը :

ՈՒՐԻՇ ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

Վարդանանց 1500ամեակը *տօնուած է Թէհրանի մէջ, նախաձեռնութեամբ «Հայ Մշակութային Միութեան» եւ մասնակցութեամբ «Կոմիտաս» երգչախումբի: Բանախօսած է Պ. Անդրէ Տէր Օհանեան: Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր: Մեծ անկանկալ մը եղած է վիճակախաղը Վարդան զօրավարի արձանիկներուն, որուն տիպարը գծած է իրանահայ յայտնի նկարիչ Պ. Բարութիւն Մինասեան :*

Զարմահալի շրջանը նախքան ներգաղթը ունէր ինը հայաբնակ գիւղեր: Վեց գիւղի հայ բնակիչները (1144 հոգի) հայրենիք ներգաղթեցին 1946ին: Ներկայիս կան երեք գիւղեր 187 տուն, 836 հոգի: Սակայն հետզհետէ կը նօսրանայ հայ բնակչութիւնը, որովհետեւ գիւղացիները դէպի քաղաքները կը գաղթեն: Զարմահալի մէջ «Ուսում - Նասիրաց Միութիւնը » կը նպաստէ կրթական գործին : Փերիայի շրջանը ունի 1789 տուն հայ բնակիչ, 11979 հոգի: 1262 տուները հողագործներ են, 527 տունը արհեստաւորներ եւ ծառայողներ: Բացի խանութպաններէն եւ սովորական արհեստաւորներէն կան ջուլհակներ, փականագործներ, ոսկերիչներ, երկաթագործներ եւն.: Շատեր կը դտնուին Խոյգանի մէջ: Կան նաեւ որոշ թիւով աշուղներ եւ նուագածուներ :

ԱԶԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ ԼԻԲԱՆԱՆի հայկ. վար - ժարանը կը կառավարուի Զուլիցերիացի Հայաստերու Միութեան կողմէ: Դպրոցը ունի երկու բաժին աշազուրկներու համար մանկապարտէզ եւ նախակրթարան, իսկ խուլերու եւ համրերու համար նախակրթարան 8 աշակերտներով, ասոնք աշազուրկ չեն: Հայերէնէ զատ կ'աւանդուին նաեւ արաբերէն եւ անգլերէն, թուաբանութիւն եւ գիտական ուրիշ դասեր: Հաստատութիւնը ունի 900 հատորներէ բաղկացած գրադարան մը, փոքր ե - բաժշտանոց, մեծ աշխատանոց ուր կը չինուին խոզանակներ, կողովներ, աթոռներ եւն.: Կիները կը զբաղին նաեւ կարով եւ ձեռագործով: Դպրոցը ունի երկամսեայ թերթ մը «Լոյս»: 18 աշակերտ, 36 աշազուրկ դիշերօթիկ գործաւորներ, 10 ցերեկօթիկ գործաւորներ, 7 ուսուցիչներ, հինդը աշազուրկ, 8 այլ պաշտօնեայ , երկու տնօրէն : Անոնց 78ը Հայ են, երկուքը Զուլիցերիացի, մէկը Սիրաք: Հաստատութեան տարեկան ելեւմտացոյցն է 45 հազար լիր. ոսկի, որուն եօթը առ հարիւրը եկեղեցիներէ եւ Հայերու միջոցաւ կը գոյանայ , մնացեալը՝ Զուլիցերիացի Հայասէրներու Միութեան կողմէ :

Փետրուար 12—17 տեղի ունեցաւ խորհրդակցական ժողով մը 11 երկիրներու ներկայացուցիչներէ, Պէյրութի Իւնէսքոյի պալատին մէջ: Ժողովին նպատակն էր Պրայլ դրութիւնը այնպէս մը վին նպատակն էր Պրայլ դրութիւնը այնպէս մը կազմակերպել որ միջազգային եւ պարզ ձեւի մը վերածուի, ինչ որ կարելի պիտի ըլայ, որովհետեւ Պրայլ դրութիւնը հնչեարանութեան վրայ հիմնուած է :

ՊԵԼՃԻՈՑ երեսփ. ժողովը 87ի դէմ 103 ձայնով վաւերացուց այն օրէնքը որով զինուորութեան չրջանը մէկ տարիէն երկու տարուան կը բարձրացայ : Այժմ կը մնայ ծերակոյտին վաւերացումը որ պարզ ձեւակերպութիւն մը կը համարուի :

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ, 3 Մարտ (Ճառագ).— *Ինչպէս ծանուցած էր «Ճառագ», Փետր. 24 չաբաթ օր ժամը 5ին քաղաքս հասաւ Պոլսոյ նորընտիր պատրիարք Գարեգին արքեպս. Խաչատուրեան, եւ առաջնոր - դուեցաւ Կաանտ Օթէլ : Քաղաքիս ծանօթ անձնաւորութիւններէն Պ. Երուանդ Հիւսիսեան իր կառքը եւ չարժավարը դրած էր պատրիարքի տրամադրութեան տակ: Փետր. 28ի երեկոյեան ընդունելութիւն մը սարքուած էր հիւրանոցին մէջ, լսելու համար Գարեգին պատրիարքը, որ տաք մթնոլորտի մը մէջ իրեն յատուկ մտերմական ոճով չուրջ երեք քառորդ ժամ խօսեցաւ, Սփիւռքի մէջ հայապահպանման անհրաժեշտութեան մասին եւ պծեց իւրաքանչիւրին պարտականութիւնը: Պարզեց մասնաւորաբար խառն ամուսնութեանց վտանգը ու երիտասարդներուն թելադրեց հայերէն սորվիլ եւ սիրել իրենց ազգը: Շնորհաւորելով եկեղեցիի հիմնարկէքը եւ ազգ. տան համար կատարուած ձեռնարկները, նաեւ քաջալերեց գալութին արդէն իսկ ունեցած բարի տրամադրութիւնները նոր սերունդին համար հայերէնի դասընթացք մըն ալ հաստատելու մասին:*

Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան կողմէ Պ. Մոսդիչեան քանի մը խօսքով ներկայացուցած էր օրուան հիւրը: Ներկաներու փափաքին վրայ, Հրանտ Սամուէլ , որ տասը օրէ ի վեր քաղաքս կը դտնուի, խօսեցաւ Գարեգին պատրիարքի կէս դարէ ի վեր ունեցած ազգային բեղուն գործունէութեան մասին, կրթական, առաջնորդական եւ գրական մարզերու մէջ, սկսեալ 1901էն՝ երբ Արմաշի մէջ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանէն :

× *Մենք ալ հանդիսաւորապէս պիտի տօնենք Վարդանանց 1500ամեակը Մարտ 6ին երեքչաբթի գիշեր: Բացի տեղական ուժերէն (Բժ. Արամայիս Սրապեան, Բժ. Մանուկ Խանպէկեան եւ Ցար. Աթեքսանեան), պիտի խօսի նաեւ Հրանտ Սամուէլ : Փակման խօսքը պիտի ընէ Գարեգին պատրիարք :*

«ՔԱՐՈԶԶԱԿԱՆ ԳՐԱԲՆՆՈՒԹԻՒՆ »

Արեւմտեան Գերմանիոյ գրաւման ամերիկեան իշխանութիւնը, տեսակ մը « Քարոզչական Գրաքննութիւն» հաստատած է վերջերս: Այս կարգադրութեան նպատակն է մէկ կողմէ աւելի ամրացնել գերմանեւամերիկեան բարեկամութիւնը , միւս կողմէ հակազդել համայնավարներու հակամերիկեան քարոզութեանց :

Գերմանիա բնակող Ամերիկացիներու յատուկ հրատարակութեանց խմբագիրներուն հրահանգուած է, օրինակի համար, խուսափիլ «Գերմանիոյ վերազինումը» բացատրութենէն եւ անոր տեղ գրել « Գերմանական մասնակցութիւնը Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան » նախադասութիւնը :

Ջնջուած կամ ուրիշ բացատրութեամբ փոխարինուած է «Գրաւում» բառը զանազան հրատարակութեանց, ձեռնարկներու կամ հիմնարկու - թեանց մէջ: Բանակին կողմէ եղած հրատարակութիւնները, որոնք կը կոչուէին «Մ. Նահանգներու դրաւման ուժեր Գերմանիոյ մէջ » բացատրութեամբ, այժմ կը կոչուին «Մ. Նահանգներու դինեալ ուժերու եւրոպական հրամանատարու - թիւն»:

Ֆրանքֆուրթի բանակի մարզական խումբերը մինչեւ այսօր կը ճանչցուէին իբրեւ «Արշաւողներ», այժմ վերամկրտուած են եւ կը կոչուին «Սեւ ասպետներ»:

Ալֆրէտ Քրուփ Ֆօն Պոլէնի պատկերին հրատարակութիւնը արդիլուած էր զինուորական թերթերու կամ դիրքերու մէջ, բայց երբ Քրուփ բանտէն արձակուեցաւ, գայն, բանտի դրան առջեւը առաջին անգամ լուսանկարողը եղաւ ամերիկեան բանակէն լուսանկարիչ մը :

Պատերազմի ոճրագործներուն Լանտսպէրկի բանտէն արձակման չուրջ, վերջերս, Գերմանիոյ ամերիկեան զինուորական թերթերուն մէջ աւելի բան գրուեցաւ, քան ուրիշ որեւէ գերմանական դէպքի մասին, Պոննի կառավարութեան հաստատումէն ի վեր:

o Գերմանիոյ վերազինում » բացատրութենէն խրտչող Ամերիկացիները չեն ուզեր նաեւ «Օտար Լեգէոն» անուանել կամաւորական այն զօրամասը, որուն կազմութեան համար առաջարկներ կ'ըլլան այս վերջերս Մ. Նահանգներու մէջ :

Այս « Քարոզչական գրաքննութիւն»ը, սա - կայն, ամէնէն չատ կապ ունի Ռուսերուն հետ , կամ «Սովետներուն» հետ, ինչպէս կը կոչեն Խ. Միութիւնը, համաձայն բանակի հրամանին :

Հրատարակիչները աղատօրէն կրնան գործածել «կրեմլինի քլիք», «Խորհրդային մենատիրութիւն», «Սթալինական», «Խորհրդային դաղթավայրեր» եւ «Խորհրդային բռնակալութիւն » բացատրութիւնները, ուր որ կարելի է: Նպատակն է զանազանութիւն մը դնել ռուս ժողովուրդի եւ անոր այսօրուան վարիչներուն միջեւ :

ԶՄԱՅԻՐ ԳԱՒԱՌԸՆ

ԻՆՉՈՐ ԱՑՍ ԽՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Որքան գիտեմ, բարեգործական ոչ մէկ նախաքայլ առած է իր միջոցներով դպրոց բանալու Մարսէյլի չրջանին մէջ: Այլ ստանձնած է հովանաւորութիւնը այն դպրոցներուն որոնք նախապէս գոյութիւն ունէին: Մեծահարուստ բարեգործականը չատ լաւ գիտէ որ այս 11 ծաղկոցներէն զատ կան ուրիչ դպրոցներ, Դաշնակցական կամ չէզոք, ինչո՞ւ անոնց ալ չօգներ: Անոնց սորվեցուցածը հայերէն չէ՞: Բարերարները երբ իրենց հարստութիւնը կտակեցին, հայկական մշակոյթը կենդանի պահելու, պայմա՞ն դրին որ միայն «յառաջդիմականները» օգտուին : Պարոնայք բարեգործականներ, գոնէ մեռնողներու կտակը մի խեղաթիւրէք:

Վերոյիչեալ 11 դպրոցներէն մէկը Սէնթ Անի մէջ կը գտնուի: Թաղեցիներս ամբողջ ժողովուրդին անունով չենեցինք զայն: Մենք ալ կրնայինք անունը դնել «Դաշնակցական Տուն», բայց չըրինք, որովհետեւ մենք խտրութիւն չենք դներ:

Բարեգործակա՞ն ինչո՞ւ «յառաջդիմական»ներուն ամսական 5000 ֆրանք կուտաս, իսկ Նոր Սերունդին ոչինչ: Ինչո՞ւ չես օգներ ողբացեալ Շահ Մուրատեանի անդամալոյծ կնոջ, — Ֆրանսուհի մը որ կապ չունի ոեւէ կուսակցութեան հետ ...

Վտարանդի

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը 21 ամիսէն 2 տարուան բարձրացուց զինուորութեան չրջանը: Մայիսին զէնքի տակ պիտի առնուին 60.000 հոգի եւս :

ՋԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ Ազատութեան կոմիտէն (Նիւ Եորք) տեղեկութիւն ստացած է թէ նախորդ արտաքին նախարարը, Պ. Բլեմենթիս, սպանուած է, երբ կը փորձէր փախչիլ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, նախագահ Կոթվալտ եւ վարչապետ Զափոթոք բանտարկուած են, ընդդիմացած բլլալով Խ. Միութեան պահանջներուն: Ամբաստանութեան տակ են չորս բարձր պաշտօնատարներ՝ ոստիկանական վարչութեան մէջ :

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ Ս ԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԱՐԻՇ)

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Իսկ միւս բոլոր կարդացածները նկատի չէր առներ, պնդելով թէ ի վերջոյ այդ կիկերոնը կրնար Անգլիացիներու գործակալը ըլլալ եւ ծուղակ լարել: Ռիպլնթրոփ ձեռնածալ նստաւ այն յոյսով որ Նախախնամութիւնը վերջնական խզումի պիտի վերածէ ձգտումը որ կար իր թշնամիներուն մէջ: Վհուկներու բժշկութեան ձեւով այս քաղաքականութիւնը սնանկութեան դատապարտուած էր :

Այժմ կը տեսնէք յստակօրէն, թէ ինչու կիկերոնի թանկարժէք փաստաթուղթերը չէին կրնար որեւէ յաջողութիւն գտնել գերմանական ճակատին վրայ: Պէտք չէ ասոր պատասխանատու նկատել քանի մը մեկուսացած մարդոց սահմանափակ միտքն ու տգիտութիւնը: Կիկերոնը մէկ կողմ նետելէն, որովհետեւ իր փաստաթուղթերը կը պատմէին անհաճոյ ճշմարտութիւններ եւ նկատի առնել դանոնք, պիտի նշանակէր զոհողութիւններ պահանջել կարդ մը անձերէ եւ ինչ որ աւելին է, հրաժարիլ անձնապէս :

Բայց որովհետեւ դժուար էր խոստովանիլ ասիկա, հնարեցին անգլիական գործակալ կիկերոնի մը պատմութիւնը եւ պլըֆի պարագան, զոր պաշտպանեցին մինչեւ վերջին վայրկեանը, հակառակ ակներեւ ճշմարտութեան եւ վստահ ըլլալով հանդերձ թէ սուտ է :

Առաւտեհնօրէն վարձատրեցին կիկերոնը , կեղծ դրամներով, ինչ որ կը համապատասխանէ միւս բոլորին :

Անգնահատելի արժէքով այս չորս հարիւրէ աւելի փաստաթուղթերը կեղծ դրամով վճարելու պարագան, առաջին իսկ օրէն անդարմանելի վնաս մը հասցուց անոնց ներքին արժէքին :

Ահա այս կերպով է որ Անդարայի մէջ վերանորոգուեցաւ «խաբողին խաբողուկէս» անճաշակ զաւեշտը. սա տարբերութեամբ որ մենք իսկ եղանք մեր խաղին զոհերը :

(Վերջ)

Ձորս փոխանորդներու ժողովը

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ ՆՈՐ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴՆԷ

Ձորս փոխանորդներու ժողովը կը շարունակէ իր աշխատանքները «Վարդադոյն Պալատ»ին մէջ։ Վերջին նիստին խօսք առնելով, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Կրոմիքօ յայտարարեց, թէ իր կառավարութիւնը կը հաւանի Ձորսերու ժողովի օրակարգին մէջ առնել Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը, պայմանով որ ատիկա կապուի իտալական հաշտութեան դաշնագրի գործադրութեան հարցին եւ յատկապէս այդ դաշնագրին Թրիէսթէի վերաբերեալ տրամադրութեան հետ։ Պ. Կրոմիքօ այս առթիւ դարձեալ մեղադրեց արեւմտեան պետութիւնները, ըսելով թէ «մինչեւ հիմա չդրծադրեցին իտալական դաշնագրին Թրիէսթէի վերաբերեալ մասը»։ Ոչ միայն չգործադրեցին, այլ եւ «այս հողամասը դարձուցին անգլեւամերիկեան նաւային եւ օդանաւային խարիսխ մը»։ Եւ վերջապէս մեռեալ տառ մնացին հակակշռի յանձնախումբի եւ կառավարիչի մը նշանակման որոշումները, եւն.։

— « Դուք բռնաբարեցիք իտալական դաշնագիրը, եղրակացուց Պ. Կրոմիքօ։ Ո՞վ կրնայ ըսել, թէ պիտի չբռնաբարէք նաեւ աւստրիականը։ Ի՞նչ երաշխիքներ կրնաք մեզի տալ, թէ խարխխներ պիտի չհաստատէք Աւստրիոյ մէջ»։

Առաջին պատասխանողը եղաւ ամերիկեան պատուիրակը, Պ. Ճէսըփ։

— « Եթէ արծարծենք դաշնագիրներու բռնաբարման հարցը, օրինակներ շատ ունինք ուղղակի Ա. Միութիւնը խնդրոյ առարկայ դարձնելու համար։ Ինչո՞ւ այս պարագային պիտի չխօսէինք Արեւելեան Եւրոպայի արբանեակներուն հետ կնքուած դաշնագիրներու բռնաբարման մասին։ Եթէ Մոսկուա հիմակուընէ կը կարծէ թէ նոր դաշնագիրներն ալ պիտի բռնաբարուին, այն ատեն միջազգային ամէն համաձայնութիւն անկարելի կը դառնայ»։

Ֆրանսական եւ բրիտանական պատուիրակ – ներն ալ յայտնեցին իրենց զարմանքը։ Պ. Տէյվիս (Մեծն Բրիտանիա) կարճ եւ կտրուկ հարց տուաւ.

— « Եթէ վստահութիւն չունիք, ապա ուրեմն ինչո՞ւ կ'ուզէք գերմանական դաշնագրին կնքումը։ Վստահութիւն չունիք Աւստրիոյ մասին, հապա Գերմանիա՞ն։ Ո՞ւր է տրամաբանութիւնը »։

Պ. Կրոմիքօ նորէն խօսք առաւ եւ անգամ մըն ալ կրկնեց իր մեղադրանքները արեւմտեան պետութեանց հասցէին, ըսելով թէ Աւստրիոյ դաշնագրի յապաղման պատասխանատուները անոնք են։ Եւ ապա վճռապէս հարցուց.— «Կ'ընդունի՞ք, այս կամ ոչ, մեր բանաձեւը աւստրիական հարցի սրճանագրման մասին »։

Ամերիկեան պատուիրակը ըսաւ թէ համաձայն են Թրիէսթէն օրակարգի անցնելու, բայց առանց կապելու զայն Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրին հետ։

Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին, այս կարգի խորհրդային խաղերով լարուած մթնոլորտի մը մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՐԱԹԵՐԹԵՐՈՒ ԳԻՆԸ 12 ֆրանքի պիտի բարձրանայ յառաջիկայ չաբթու։ Այս առթիւ համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», երէկուան խմբագրականով կը բացատրէ թէ 215.000 օրինակի համար հետեւեալ ծախքերն ունի.— Թուղթ՝ 2.75, տպագրութիւն՝ 1.76, խմբագրութեան եւ վարչութեան ծախք՝ 1.75 (նուազագոյն), փոխադրութեան ծախք՝ 0.66։ Համագումար 6·92։ Ուրիշ ծախքեր եւ եկամուտներն ալ հաշուելով, թերթը կ'եզրակացնէ թէ օրական կորուստն է 1.62 իւրաքանչիւր օրինակի վրայ. այսինքն օրական 350.000 ֆրանք։

Մ. ՆԱՀԱՆԴՆԵՐՈՒ ծերակոյտը որոշեց չորս միլիոնի հասցնել ամերիկեան բանակի զինուորներուն թիւը, խաղաղութեան չրջանին։

ՄԱՐՈՒԻ ֆրանսական ներկայացուցիչը, զօրավարի Փարիզ հասնելով, յայտարարեց թէ կացութիւնը երբեք այնքան հանդարտ եղած չէր։ Ֆրանսայի դատ. նախարարութիւնը հրահանգեց քննութիւն կատարել, սուտ լուրերու տարածման առթիւ։— Իրաքի երեսփ. ժողովը բողոքի բանաձեւ մը ստորագրեց Ֆրանսայի դէմ։ Ամմանի մէջ ցոյցեր կատարուեցան։ Պէյրութի մէջ ինը հոգի ձերբակալուեցան, մասամբ խորտակած ըլլալով Ֆրանսացի զինուորի մը արձանը։

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ այս տարուան զինուորական ելմտացոյցի գումարը կը հասնի 96·376 միլիոն րուբլիի (7710 միլիարտ ֆրանք), որ կը ներկայացնէ ամբողջ ելմտացոյցին 21.3 առ հարիւրը (2.8 առ հարիւր աւելի անցեալ տարուան ելմտացոյցին)։ Քուէարկութեան ներկայ էր Սթալին, զինուորական համագործուտով։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ Օսկար Քո – լած, որ անցեալ Նոյեմբերին փորձածէր սպան – նել նախագահ Թրումընը։ (Այս առթիւ սպաննած էր պահակ մը)։

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Ուրբաթ օր ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը։ Դասախօս՝ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ։

Նիւթը՝ «Հայ թարգմանածոյ բանաստեղծու – թիւնը Ֆրանսական գրականութեան մէջ»։

Փետրուար 18ը կը տօնուի

Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ, Հանդէս խնջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4—12, Լիլլայի Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, 32–34 Ave. Porte des Lilas։

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ ԳԱՐԵԿԻՆ ԵՒ ԲԵՆՈՒՑԻ, կովկասեան նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ պար։

Առատ պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

Հաղորդ. միջոց.— Métro Porte des Lilas։

ՀՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի չրջանի երէցներուն, սկաուտներուն, պայլիկներուն եւ, արենոյշներուն կողմէ։ Կիրակի Մարտ 11ին, ժամը ճիշդ 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides)։

Արենոյշները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր։ Սկաուտական ներկայացումներ արիներուն եւ դայլիկներուն կողմէ։ Մոդական լաստերով պիտի ներկայացուին նկարներ արենոյշներու եւ սկաուտներու կեանքէն։

ԾԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ծիշատակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին։

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝ ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ԶԱՏԻԿԸ (La Mégère Apprivoisée)։

Մուտք **300** եւ **200** ֆրանք Պիւֆէ

ԱՑՆՁԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ս. Ննի մէջ (Մարսէյլ) Հ. Ց. Դ. 60ամեակի խնջոյքին առթիւ հաւաքուած է 4000 ֆր.։ (Ցառաջ, 6 Մարտ)։

Շաթուէն Տիկին Բարսեղեան 1000։

ՑԱՌԱՋԻ տարածման համար

Տէսինէն ընկեր Հախվէրտեան 500 ֆրանք։

Ցաւակցութիւն

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3էն կէս գիշեր, Թաղապետական սրահին մէջ, rue Voltaire։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մուտք **150** ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Charenton Ecolesէն առնել թիւ 103 օթօպիւսը եւ իջնել rue de l'Union։

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ ՄԱՐՏ 11ԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 15—24

Livryի քաղաքապետութեան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— Խմբերգ, երգ զաւեշտ մը։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Հաւ. երգ. Միջոց.— Eglise de Pantինէն 1-թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Mairie de Livry։

ԸՆԿԵՐ ՎԱԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի կապ. Խաչի վարչութեան, ի նպաստ իր երեք դպրոցներուն, ա, շաբաթ ժամը 20ին « Հ. Օհանջանեան » սրահ, մէջ։

Նոր Սերունդի կողմէ կը ներկայացուի «ԵՍ ԹԱՆԱՍՈՒՆՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ»։ Առատ լերուխումաշէլի գինիով։

ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻՆ.— Թովմաս Արապեան (Սեւերեկի) կը փնտռէ եղբայրը Լեւոն Արապեանը եւ հօրեղբօրը որդին՝ Թուխման Արապեանը, որոնք 1914ի պատերազմին, 8—10 տարեկան, ճչմալ փաչայի օրով, Հալէպի որբանոցէն կը դրկուին Պոլիս եւ յետոյ կը վերադարձուին Հալէպ, ուրկէ կ'անցնին Եւրոպա։ Իմացնել Tomas Arabian, P. O. Box 1774, Պէյրութ, (Լիբան)։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13

Հ. Ց. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Ա. Բեւեռ. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ, 10 Մարտ, ժամը 20.30ին, Քատէ սրճարանի վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՅԱՐՑԱՍՏԱՐ

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ երկուշաբթի 12 մարտ, ժամը 21ին, դպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթ. Ուրբաթ ժամը 21ին։

ԽԱԺԱԿ խումբ, կիրակի ժամը 16ին։

ԻՇԽԱՆ խումբ, երկուշաբթի ժամը 21ին։

ՖՆԻՒԻ խումբ երեքշաբթի ժամը 19ին։

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ-ի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։ Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղին։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais, ճիշդ ժամը 20.30ին։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Սրճարան դպրոցին մէջ։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր չրջաններու վարչութիւնները այս երկուշաբթի, 12 Մարտ, ժամը 8ին, Ա.Հարոնեան ակումբի մէջ։ Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ

Տարեկան հանդէս – ցերեկոյթը Մայիս 6ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, Théâtre Verdi, 50 rue d'Alger։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Կ. Խաչի Պուլվար Օսման մասնաճիւղի կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Թաղական Խորհուրդի եւ օժանդակութեամբ՝ Նոր Սերունդի, Մարտ 11ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, «Պան էնթէրնասիոնալ սրահին մէջ (230 Chemin de la Madrague, Ville)։ Ճոխ եւ նորոյթներով լի յայտագիր։

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հայրենակից Պ. Լեւոն Տօնիկեանի եւ իր աղջկան վիրաւորման առթիւ, Մարսէյլի Տարօն–Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ, արագ ապաքինում մաղթելով։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Meudonի դէմ այս կիրակի Stade Fort, rue Rabelais։ Ժամը 2ին պահեստի, առաջինը ժամը 15.30ին։

ԱԻԱՐԱՑՐԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ «ՇԱՆԹ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» Ենթակոմիտէի (Պոմոն), մասնակցութեամբ Կ. Խաչին եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԱՐՇԻԻՐ ԿԱՄ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

12 Մարտ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սիկամա Ֆլօրեալի մէջ, Պոմոն։

Շուչանիկի դերը կը կատարէ Օր. Ա. Սէբէնկիւլեան, Ճաղկերտի Պ. Կ. Մուրթաֆեան, Վարդանի Պ. Վ. Տէր Վարդանեան, Վասակի Պ. Ա. Սարդիսեան։

Ս'ՈՒԶՈՒՄ

Քոնֆէքսիոնի համար քուփէօղ փաքրօնիկ մը, գործաւորուհի, ռոպի, գորսաժ։ Խնամուած ախտաստանք։ Նոյ կայանալ մօտէկով հաստատութեան E. Albert, 32 rue du [illegible]ier, Paris (2)։

Տան մէջ ախտաստուղ գործաւորներ. Բանանալ պէտք պիտուի եւ գոգնոցի, ամառուան հագուստի եւ ձօրթի։ Ներկայանալ վկայականներով (ou capables s'abstenir)։ Ets. Orléans, 170 rue St. Martin Ա. յարկ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Samedi 10 MARS 1951 Շաբաթ 10 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Année — No.6403–Նոր շրջան թիւ 1814

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԱՐԵԼ ԲՈԼՈՐ ՈՒԺԵՐԸ

Միայն մենք չենք որ ցիրուցան բազմութիւններ ունինք ի սփիւռս աշխարհի :

Եւ ամէնքս ալ գիտենք թէ ինչո՛ւ եւ ինչպէս այս օրին հասանք, ճակատագրական պահու մը :

Ուրիշ ժողովուրդներ ալ — աւելի մեծ եւ բախտաւոր — միլիոններ կը հաշուեն իրենց հայրենի սահմաններէն դուրս :

Այսպէս, Իրլանտայէն աւելի քան երկու միլիոն գաղթականներ հաստատուած են Մ· Նահանգներուն մէջ :

Յունաստան մօտ երեք միլիոն տարագիր զաւակներ ունի, նոյնպէս ամերիկեան ափերուն մէջ :

Սիրը հարեւան Լիբանանի ժողովուրդին թերեւս մէկ երրորդը դուրսն է :

Եւ դեռ ուրիշ բազմաթիւ օրինակներ, մեծ ու փոքր ժողովուրդներէ :

Իրաւ մխիթարանք չէ որ կը յիշենք այս պարագաները :

Կարելի՞ է մխիթարուիլ, երբ կորնչացած ես հայրենի հողերդ : Երբ կը յածիս օտարութեան ալիքներուն մէջ, դառնալով տաչեղ մը տարուբեր :

Մանաւանդ որ, բոլորովին տարբեր խնդիր ներ են անոնց արտագաղթը եւ մեր տարագրութիւնը :

Անոնք իրենց երկիրներէն հեռացած են առաւելապէս տնտեսական պատճառներով :

Հարիւր հազարաւորներ գացած են բախտ փնտռել օտարութեան մէջ : Եւ միշտ կրնան վերադառնալ :

Նոյն իսկ անոնք որ վերջնապէս հաստատուած են, միշտ կրնան կենդանի կապ հաստատել իրենց հայրենիքին հետ : Գնան երթալ – գալ :

Կրնան թանկ ին ծառայութիւններ մատուցանել դուրսէն :

Անոնց համար սոյորական բան է նիւթապէս օգնել հայրենիքին : Զարկ տալ ազգային մշակոյթին : Տնտեսական եւ ընկերային ձեռնարկներ հաստատել կամ քաջալերել :

Այս իրական եւ գործնական կապերուն չնորհիւ, հայրենիքի սէրն ալ միշտ վառ կը մնայ այդ օտար գաղութներուն մէջ :

Ամէնքն ալ կը զգան թէ անտէր համբանքներ չենք : Որ հերչնչենք : Իրար կը լրացնեն, հայրենիքի ժողովուրդին հետ :

Եւ հակառակը կը նշանակէ օտարացման փորձութիւններն ու վտանգները :

Շնորհիւ սերտ եւ ազատ յարաբերութեանց, մեծին թէ փոքրին համար հայրենիքը բնաղդաբար կը դառնայ ոչ միայն լուսապայծառ իրականութիւն, այլեւ չօշափելի պատկեր : Խօսուն չարժանկար եւ ներչնչարան :

Այժմ բարեհաճեցէք այս պատկերը բաղդատել հայկական իրականութեան հետ,— ցիրուցան բազմութիւններ եւ հայրենիք մը անմատչելի : Երկիր մը ուր տերեւ չի չարժիր առանց Մոսկուայի հրամանին : Ո՛ւր չես կրնար երթալ հիւպատոսարան դիմելով : Ուր···

Անհրաժեշտ չէ կրկնել հանրածանօթ ճշմարտութիւններ :

Կը նշանակէ թէ՝ չատ աւելի ծանր պարտականութիւններ կը ճնշեն մեր վրայ, տարագիր բազմութեանց փրկութեան համար :

Ուրիշ խօսքով, երկու – երեք անգամ աւելի պիտի յոդնինք : Պիտի լարենք մեր բոլոր ուժերը : Նոյն իսկ անկարելին պիտի փորձենք, զօրացնելու համար ինքնապաշտպանութեան գօտիները ու ցանցերը :

Մենք մեզի ապաւէն՝ բոլոր ճակատներուն վրայ : Սպասելով որ հայրենիքին հետ եղած բարոյական, երերուն կապերը վերածուին բնական, գործնական, չօշափելի յարաբերութեանց, ինչպէս որեւէ երկրի եւ իր գաղթական զաւակներուն միջեւ :

Ցանի դուռ – պատուհան ամուր փակուած են տարագիր բազմութեանն առջեւ, Հայկական Արտասահմանի յեղյեղուկ համբանքը դատապարտուած է իր գլխուն տորը նայելու :

Տեսակ մը գոյամարտ ալ՝ այս : Իրաւ լրացուցիչ մասը ազատ հայրենիքի զօրացման եւ ամրապնդման :

Շ·

Մեծ յուզում Իրանի մէջ

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՑ ԶՆՋԵԼ ՔԱՐԻՒԼԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ

« ՌԱԶՄԱՐԻ ԴԻՈՒԴ ԳՆԱՑ, ՈՒՐԻՇՆԵՐ ԱԼ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՆ» .— ԹՇՆԱՄԱԿԱՆ ՅՈՑՑԵՐ ԱՆԳԼԻՈՑ ԴԷՄ .— ԵԹԷ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ ՉՆՉՈՒԻ...

Երկիւղ հաղորդած էինք Պարսկաստանի վարչապետին՝ զօր· Ռազմարայի սպանութիւնը Թէհրանի արքայական մզկիթին մէջ :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, դէպքէն անմիջապէս վերջը պաշարման վիճակ յայտարարուած եւ դրաքննութիւն հաստատուած է : Զեր – բակալուած են հարիւրաւոր կասկածելիներ :

Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ խորհրդարանին մասնաւոր յանձնախումբը միաձայնութեամբ քուէարկած է բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէ ազգայնացնել Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութիւնը :

Ինչպէս բացատրած էինք երկիւղ, զօր· Ռազմարա հակառակ էր ազգայնացման եւ կ'առաջարկէր ընդունիլ քարիւղի ընկերութեան նոր պայմանները, որոնք աւելի նպաստաւոր կը համարուին :

Պաշարման վիճակի հետեւանքով, զօրամասեր կը պաշտպանեն պետ· պաշտօնատուները : Ցոյցերը արգիլուած են, բայց նոր խլրտումներէ կը վախցուի :

Իրազեկները դիտել կուտան թէ Պարսկաստանի կացութեան ելեւէջներէն կախում ունի Անգլեւիրանեան Քարիւղի ընկերութեան ճակատագիրը : Այս ընկերութեան մենաշնորհը կը վերջանայ 1993ին : Նկատելով որ հին պայմանները գոհացում չեն տար Իրանի, Ընկերութիւնը անցեալ տարի նոր պայմանագիր մը առաջարկեց, որուն համաձայն Պարսկաստան անմիջապէս պիտի ստանար 45 միլիոն սթերլինի գումար մը եւ յետնեալ վճարումները, իսկ այնուհետեւ տարեկան 22 միլիոն սթերլին :

Զօր· Ռազմարա համաձայն էր ընդունելու այս պայմանները, բայց խորհրդարանը մերժեց վերացնել եւ մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմեց, խնդիրը քննելու եւ նոր ծրագիր մը առաջարկելու համար : Բանձնախումբին նախագահը, Տոքթ· Մուսատեղ, վարիչն է Իրանի Ազգային Ճակատին, թունդ ազգայնական եւ կուսակից՝ անմիջապէս ազգայնացնելու Քարիւղի ճարտարարուեստը :

Վերջերս կացութիւնը այնքան ծանրացած էր որ, Թէհրանի բրիտանական դեսպանը դիտել կուտար զօր· Ռազմարայի թէ իր կառավարութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ, եթէ ազգայնացում առաջարկեն : Վարչապետը նոր առաւելութիւններ պահանջելով հանդերձ, դիտէր որ Պարսկաստան ի վիճակի չէ մենաշնորհը ջնջելու եւ քարիւղի ճարտարարուեստը անկախօրէն վարելու :

✕ Վերջին լուրերը կը հաւաստեն թէ ահաբեկիչը, Ասլատուլլահ խոստովանելով իր արարքը, կրկներ է·

— « Ես անդամ եմ Ֆետայեանը Իսլամ կազմակերպութեան : Մեր նպատակն է կոտրիլ Իսլամի թշնամիներուն դէմ : Ես Ռազմարան սպաննեցի որովհետեւ մեր թշնամիներուն ծառան էր» :

Ցետոյ չարունակեր է Գուրան կարդալ, մերժելով որեւէ նոր բան ըսել :

Կ'ըսուի թէ հսկողութեան տակ առնուած է Ապու Ալ Քաշանի, Ֆետայեանը Իսլամ կազմակերպութեան նախագահը, որ 83 տարեկան է եւ ականաւոր կրօնապետ մը : Այս ծերունին չորս օր առաջ ընդհ· զործադուլի կոչ մը ուղղած էր, քարիւղի ճարտարագործութեան ազգայնացում պահանջելու համար :

Կը վախցուի որ նոր ահաբեկումներ կատարուին : «Նապարտ Մելլաթ» (Ազգին Պայքարը) թերթը, որ յաճախ կը ցոլացնէ Իսլամ Ֆետայիներու տեսակէտները, հետեւեալ խորագիրը տպած էր երէկ օր .— « Ռազմարա դժոխք գնաց : Ուրիշ դաւաճաններ ալ պիտի երթան իր հետեւէն» :

✕ Վարչապետին յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սապահ Սալահ մզկիթին մէջ, ի ներկայութեան 600 հրաւիրեալներու, հանդուցեալին կնոջ եւ ազգականներուն : Իմամը, Այաթուլլահ, աղաչեց Ալլահին, որ «ներէ հանդուցեալին մեղքերը եւ օգնէ դրախտ մտնելու» :

ՊՈՂՍՈՑ մէջ մեռած են երկու հայ բժիշկներ, Աբէլ Կիւլպէնկեան եւ Մարտիրոս Նահապետեան :

Նոր վարչապետը Ազգ· Ժողովին առջեւ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ

Նախկին վարչապետ եւ ներքին նախարար Պ· Անրի Քէօյ, որուն յանձնուած էր նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը, իր խորհրդակցութիւնները վերջացնելով, երէկ իրիկուն ներկայացաւ Ազգ· Ժողովին, իր ծրագիրը պարզելու համար :

Գործակից բոլոր գլխաւոր կուսակցութեանց միջեւ հիմնական հարցերու շուրջ որոշ համաձայնութիւն մը գոյացած ըլլալով, վստահօրէն կարելի է ըսել, թէ Պ· Քէօյ պիտի կրնայ կազմել նոր կառավարութիւնը : Արմատականները ըրած են կարգ մը պիտիմներ եւ համաձայնած են միւս կուսակցութեանց հետ, թէ պիտի պահեն իրենց ազատութիւնը ընտրական օրէնքի բարեփոխման հարցին մէջ : Ժողովրդականներն ալ հաւանութիւն յայտնած են : Սակայն, պահանջած են որ Ազգ· ատկէ առաջ պէտք է բարեփոխել ընտրական օրինագիծերը, որոնց կարգին եւ ընտանեկան նպաստներու օրինագիծը : Համաձայնած են նաեւ Սահմանադրութեան բարեփոխման մասին, բայց ատկէ առաջ պէտք է բարեփոխել ընտրական օրէնքը : Ընկերվարականներն ալ յայտնած են համաձայնութեան հիմեր դնել Պ· Քէօյի հետ : Կը մնայ միայն նոր ընտրութիւնները երկու յարդական քուէարկութիւններով կատարելու հարցը, որուն լուծումը կախում ունի միայն ժողովրդականներէն :

Պ· Քէօյ, նոր դահլիճի կազմին մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի չմտցնէ : Պ· Պ· Փլեվէն, Պիտօ եւ Կի Մոլէ պիտի նշանակուին փոխ վարչապետներ : Հաւանարար ներքին նախարարութիւնը պիտի տրուի Պ· Ռընէ Մայէրին :

ՆՈՐ ՑՈՑՑԵՐ ԶՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

Զորս փոխանորդներու ժողովը, իր չորրորդ նիստին կրցաւ կարգ մը որոշումներ տալ : Որ – հրդային պատուիրակը համաձայնեցաւ օրակարգի անցնել Թրիէսթէի խնդիրը աւստրիական հարցէն անկախաբար, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ մի - ացման հարցը :

Ամերիկեան պատուիրակը, Պ· Ճէսըփ պարզեց թէ ինչպէս պիտի խորանայ ընդհանուր անձկութիւնը, եթէ հաւասարակշռութիւն մը չստեղծուի արեւմտեան աշխարհի եւ Խ· Միութեան ուժերուն միջեւ : Ապա յոյս յայտնեց թէ պիտի գումարուի Զորսերու ժողովը եւ այս մասին խորհրդային կառավարութիւնը պիտի կրնայ տալ անհրաժեշտ հաւաստիքները : Եզրակացնելով, Պ· Ճէսըփ ը – սաւ թէ պէտք է գտնել լաւագոյն բանաձեւը, օրակարգին մէջ ամփոփելու համար բոլոր կարեւոր հարցերը, առանց անշուշտ մատնանշելու թէ ինչ լուծում պիտի ստանան անոնք :

Քաղաքական շրջանակները այս չորրորդ նիստէն վերջ աւելի լաւատես են եւ կը յուսան, թէ ի վերջոյ կարելի պիտի ըլլայ կազմել Զորսերու ժողովին օրակարգը :

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի անդլեւ – ամերիկեան պաշտպանութեան ծրագիրները քննելու համար երկօրեայ ժողով մը պիտի գումարուի Մալթայի մէջ, երկուշաբթի օր :

Արեւելեան Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի ամերիկեան նաւատորմին հրամանատարը, Ծովակալ Շէրման, որ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ սկսի իր խորհրդակցութիւնները Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի բրիտանական ծովային, օդանաւային եւ ցամաքային ուժերու հրամանատարներուն հետ : Քննական պտոյտով Միջերկրականի շրջանը կը գտնուի նաեւ ամերիկեան նաւատորմի ռազմական գործողութեանց պետը, Ծովակալ Շէրման, որ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ զօր· Այզընհաուըրի եւ Մեծն Բրիտանիոյ ծովային նախարարին հետ : Այս տեսակցութեանց առթիւ զօր· Այզընհաուըր անհրաժեշտ գտած է Հիւսիսային Ատլանտեանի պաշտպանութիւնը ապահովել այ կողջն, Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի մէջ, այդ պատճառով ալ բացարձակ նախապատուութիւն պէտք է տրուի անդլեւամերիկեան պաշտպանողական ցանցի մը Հարաւային Եւրոպայի եւ Հիւսիսային Աֆրիկէի մէջ :

Մալթայի խորհրդակցութիւնները գլխաւորաբար պիտի դառնան այս հարցին չուրջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Կ· ՊՕԼՍՈՑ ԳՐԻՖՈՒՄԸ

(500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՈՐ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՑՈՒԻ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՄԻՋՈՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի Դիմադրական Ճակատի թերթ – ըն «Combat» վերլուծութիւն մը կը հրատարակէ, պարզելով Ն· Ս լուսթեան գործունէութիւն – ը լալասական երկիրներու մէջ :

Ճոդուածագիրը այս առթիւ կը յիշէր նաեւ Հայերու անունը, Ալբասեան սասըն խօսած առեն, ընդհատ դրեթէ տուած էր «Ճառաչ», խմբագրա – կանով մը :

Կ'առաջադրեմ յօդուածագրքին հիմնական մա – սերը :—

Պարզ է թէ համայնավարները այսօր ուղղակի կամ անուղղակի կը տիրեն երկրագունդը բնակ – չութեան գրեթէ մէկ երրորդին վրայ, ընդհայնն մինչեւ Հայնան «ընդհանուր գիծը» կ'անցնի Մոս – կուայէն :

Համայնավարները այժմ հրաժարելով իրենց երբեմնի խոհեմութենէն, վերադարձած են Հոկ – տեմբերեան քաղաքականութեան·— քանդել զաղ – թային կառուցուածքը եւ հին աւատապետական դրութիւնները Ասիոյ եւ Ափրիկէի, չնորհիւ իրենց ընդհանուր զօրութեան եւ յեղափոխական ու – ժականութեան :

Հնդիկներն ու իսլամ երկիրները ամենանպաս – տաւոր որսերն են՝ մտնելու համար համայնավար ուղեկանին մէջ, իրրեւ հետեւանք իրենց քաղաքա – կան ու տնտեսական դժուարութեանց : Ազգայնա – կան յեղափոխութիւն եւ ընկերային ազատագրում : Գեղեցիկ նշանախօսքեր, որոնց ախոյեանը կը հանդիսանայ, յաչս անոնց, Ն· Միւութիւնը :

Տրամաբանական վերլուծումի չի դիմանար այն թիւր կարծիքը թէ՝ «արեւելեան կրօնապաշ – տութիւնը տեղի պիտի չտայ նիւթապաշտ հա – մայնավարութեան առջեւ »:

Երեսուն տարիէ ի վեր Ն· Միւութիւնը կը կա – ռավարէ եօթ իսլամ հանրապետութիւններ, զա – նոնք համայնավարացնելու պարզ մտադրու – թեամբ : Եւ մենք տեսանք թէ պատերազմի մէջո – ցին, այդ հանրապետութիւններէն ոչ մէկը ար – տայայտեց որեւէ կարեւոր ըմբոստացում կամ խմբական դասալքում :

Վերը յիշուած եօթ իսլամ հանրապետութիւն – ները կը ներկայացնեն երեսուն միլիոն թրքածին Իսլամներ : Գրեթէ 1/6ը Ն· Միութեան ամբողջ բնակչութեան : Այս հանրապետութիւններէն հին – զը ասիական ժողովուրդներ են,— անծայրածիր Ղազախստանը, Ուզպեկիստանը, Տաճկաստանը, Թիւրքմենիստանը եւ Քըրկըզներուն երկիրը : Եր – կու եւրոպեաններն են՝ Վոլկայի Թաթարներուն եւ Ատրբէյճանի հանրապետութիւնները :

Այս երեսուն միլիոն խորհրդային իսլամնե – րուն մէջ 13 առ հարիւրը միայն Ռուսեր են : Ու այս իսլամ ժողովուրդները գրեթէ միակ ար – տադրիչներն են Ն· Միութեան քարիւղին (Պաքու) եւ բամպակին :

Ն· Միութիւնը իւրաքանչիւր հանրապետութեան խոստացաւ անկախ կառավարութիւն մը, ընտ – րուած ժողովրդական քուէարկութեան ներկայա – ցուցիչներէն, Գերագոյն Սովէտ : Անոնք իրաւունք պիտի ունենային դասականօրէն պահելու իրենց կրօնը, սովորութիւնները ու մշակոյթը : Տարինե – րու ընթացքին սակայն, այդ երկիրներու ռուսա – կան պաշտօնեաները կամայական փոփոխութեան ենթարկեցին սահմանադրութեան ոգին եւ լաւ կամ ընդվզեցուցիչ օրէնքներ հաստատեցին : Բայց ա – մէնքն ալ հեռու, իսլամութեան հանդէպ նուա – զադոյն յարգանքէ :

Աստիճանաբար ընկուեցան չարք մը հիմնա – կան առանձնայնորհներ, որոնց կարգին եկեղե – ցիին բաժանումը պետութենէն, որ կը նշանակէ իսլամութեան ժխտումն իսկ, իրրեւ հիմնովին աստուածապետական : 1930ին փակուեցան մեծ մզկիթներն ու Գուրանի ուսուցման համալսարան – ները, վերածուելով մշակութային տուներու : Փակուեցաւ նաեւ Քազանի կրօնական մեծ տպա – րանը : Ինչպէս փակուեցան եկեղեցիները :

Պատերազմի շրջանին բոլշեւիկները աւելի զի – ջող քաղաքականութիւն մը վարեցին : Ջինւում որ տեւեց մինչեւ 1947 Թուականը միայն :

Իսլամութիւնը հարուածելու այս քաղաքա – կանութեան հետ մէկտեղ, համայնավարները հաստատեցին ուրիշ ուղղութիւն մը : Այն որ Մուսթաֆա Քէմալ կատարեց Թուրքիոյ մէջ : Ճանդուզն եւ, ըստ երեւոյթին բարերար բարե – փոխումներ : Օրինակ, կնոջ ազատագրում, հողե – րու բաշխում, վաչկատուն ցեղախումբերուն նըս – տակեցում վիճակի մէջ դնել եւն :

Սակայն իսլամ բնակիչներուն չատ ալ հաճելի չեղան այս կարգադրութիւնները, մանաւանդ կոլ – խոզի աշխատանքն ու վաչկատուններուն պար – տադրուած նստակեաց վիճակը : Ատոնց ընդդի – մութիւնը ցարդ կը չարունակուի :

Հակառակ անոր որ Միջին Արեւելքը կը հան – դիսանայ նպաստաւոր միջավայր մը համայնավա – րական սկզբունքներու համար — աշխատաւոր դա – սակարգին թշուառ վիճակը եւ անդործ ու զար – գացած մտաւորականներու պատկառելի թիւ մը, — այնտեղ տակաւին չէ արմատացած անոր դաւա – նանքը : Եղածն ալ չատ աննշան փոքրամասնու – թիւն մըն է : Համայնավարական չարժումը առա – ւելապէս արմատ ձգած է փոքրամասութիւննե – րուն կամ իսլամութեամբ նուազ տոգորուած ազ – գայնական զանգուածներուն մէջ :

Իրանի մէջ է որ ամէնէն աւելի խոր արմատ ձգած է Մարքսեան վարդապետութիւնը, չնորհիւ Թուտեհ կուսակցութեան :

Այդ մասին երկար խօսած էինք Իրանի նուիր – ուած մեր նախորդ յօդուածներով :

Թուտեհ կուսակցութեան հիմնադիրը եղաւ Տքթ· Արանի, Գերմանիոյ մէջ ուսած բժիշկ մը : Այս կուսակցութիւնը իր յաջողութիւնը կը պար – տի երեք գլխաւոր ազդակներու·— 1) Իրան Միջին Արեւելքի երկիրներէն միակն է, թերեւս, ուր ազ – գային դիտակցութիւնը աւելի խոր արմատացած է : Եւ Թուտեհի ղեկավարները կը պայքարին հայ – րենասիրական պահանջքներու հիմերուն վրայ : 2) Այնտեղ կրօնքը, մինւ արաբական երկիրներու նը – ման, հասարակաց խղճմտանքին համան հիմը չի կազմեր : 3) Ան դիտցաւ Մոսկուայի առջեւ ար – ժեցնել իր անկախ ապրելու կամքը : Քննադատե – լով հանդերձ եկող զացող իշխանութիւններուն միապետական – դիկտատորական սխալներն ու ծայրայեղութիւնները : Օտար կառավարութիւն – ներուն անտանելի միջամտութիւնները եւն :

Ծանօթ է որ 1945ին, այդ կուսակցութիւնը ըմբոստանալով Թէհրանի կառավարութեան դէմ, ստեղծեց ինքնավար Ատրպատական մը, չնորհիւ Մոսկուայի գործօն միջամտութեան : Կառավարու – թիւնը վերջ տուաւ այդ անկախութեան : Ղեկա – վարները մահուան կամ բանտարկութեան դատա – պարտուեցան : Լուծուեցաւ կուսակցութիւնը :

Սակայն հարցը այսպէսով չլուծուեցաւ : Ընդհակառակն, ժողովուրդին դժգոհ տարրը միշտ կը զանգատի : Անշուշտ այս է պատճառը, որ Թաղմարայի կառավարութիւնը վերջերս մեղմա – ցուց հետապնդումները եւ մերձեցում հաստատեց Մոսկուայի հետ :

Ա· ՀԱՒՒԼԵԱՆ

Ներկայ հայ վաճուղը

Ներկայիս ո՞րքան է թիւը հայ թերթերու : Այս հարցումին պատասխանը ամէն հայ կը հե – տաքրքրէ : Իւրաքանչիւրս ասկարող ենք հայաս – տանը ներկայ սասուղի սասըն ձշդրիտ տեղեկու – թիւնը տալ : Բայց սիրելիք հայ սասուղը սասըն մօտէն տեղեակ ենք եւ կրնանք չօշափելի թիւեր ներկայացնել :

Ս եր կաղմած ցանկին համաձայն՝ 1950 – 51ի ընթացքին 120 հայերէն թերթ կը հրատարակուէր արտասահմանի մէջ, 111ը հայերէն, 9ը օտար լե – զուով : Վիէննայի Մխիթարեան Վանքը կը ստա – նայ ներկայիս 114 հայալեզու, որոնց 100ը հա – յկերէն, 8ը օտար լեզուով են : Այս 100 թերթերէն 18ը օրաթերթ են, 9ը երկօրեայ կամ եռօրեայ, 24ը շաբաթաթերթ կամ կիսամսեայ, 38ը ամսա – թերթ եւ 11ը պարբերաթերթ :

Հայկ· սասուղը մեծագոյն կենդրոններն են Նիւ Եորք՝ իր 13 թերթերով, Պէյրութ եւ Պոլիս՝ 12ական թերթերով եւ Փարիզ՝ 11 թերթերով(?) : Թուղթի եւ տպագրութեան տեսակէտով լաւագոյն նմոյշներն են Հանդէս Ամսօրեայ (Վիէննա), Բազ – մավէպ (Վենետիկ) եւ Ցուշապարտ (Նիւ Եորք) : Կան թերթեր, որոնք թէ թուղթի, թէ տպագրու – թեան եւ թէ ճաշակի տեսակէտով չափազանց ան – դոհացուցիչ են : 20րդ դարու կէսին, երբ ամէն տեղ զարգացած են արուեստն ու ճաշակը տպա – գրութեան եւ Հայը — ուր որ ալ գտնուի — օտար լեզուով լաւագոյն մամուլի հրապոյրն ունի՝ հայ թերթերու խմբագիրները պէտք չէ որ զոհ ըլլան անխնամ հրատարակութիւններով : Թերթը հրա – պուրիչ ընելու համար՝ բովանդակութենէն վերջ՝ արտաքին կազմին ալ մեծ կշիռ ընծայելու է :

Այս առթիւ քանի մը մտանչումներ : Շատ անգործնական են Մեծամասնութեան թերթերը : Ոչ միայն դժուար է կազմելը, պահելը եւ գործածե – լը, այլեւ այդ լրագիրները ենթակայ են չուտով փճանալու եւ քայքայուելու : (Զանազան տեղերէ խնդրանքներ կ'ընդունինք թերթերու լուսանկա – րումի (photocopie) եւ առաքումի համար, որքան ծանր եւ դժուար է փոխադրութիւնը հին Արեւել – էի, Բիւզանդիոնի, Ման· Էֆեաբի, եւն· , որոնց լուսանկարումը յաճախ անկարելի կ'ըլլայ) : Կազմի եւ կանոնաւոր կտրուելու արդելք կ'ըլլան այն թերթերը, որոնց երկու կողմերու լուսանցք – ները շատ նեղ են : Ցանկի եւ դասաւորման դժ – ուարութիւն կը յարուցանեն այն թերթերը, որոնք չունին իրենց նպատակին վրայ ԱՆՈՒՆ, ՏԱՐԻ, ԹԻՒ ԵՒ ՀԱՍՑԷ, պէտք է տարի եւ թիւ նշանակել թեր – թին ճակատի վերի ձախ անկիւնը :

Ինչպէս ծանօթ է, հայերէն թերթերու մեծա – գոյն հաւաքածոն ունենալու պատիւը Վիէննայի Մխիթարեան Մատենադարանին կը պատկանի : Այդ հաւաքածոն նաեւ հնագոյնն է մեր մէջ : Երբ տակաւին ոչ մէկ տեղ հաւաքածոյ կազմելու դա – ղափար կար, Վիէննայի Մխիթարեանք ջանացած են յետին հայերէն թերթն ալ Մայր Վանք ղրկել եւ դուրգուրանքով պահել : Հայ լրագրութեան պատմութեան առաջին հեղինակն ալ Վիէննական Մխիթարեան մըն է — Հ· Գրիգորիս Վ· Գալէմ – եեարեան , որ 1893ին լոյս ընծայած է 1794–1860ի շրջանի թերթերու պատմութիւնը, մասնագիտա – կան ուսումնասիրութեամբ : Հայ թերթերու այս մեծ հաւաքածոն պատիւ մըն է եւ ուրախութիւն մը հայութեան համար :

Ներկայիս Վիէննայի վանքի դրադարանի եւ թանգարանի բոլոր խորշերը բռնած են թուար – կուած , դասաւորուած եւ խնամքով կապուած հայերէն թերթերու անկազմ հաւաքածոներու ծը – րրները, որոնց թիւը 750ի կը հասնի : Այդ ծրար – ներու մէջ կան 1500 թերթեր, որոնք բարերար ձեռքերու կը կարօտին՝ կազմուելու համար :

Քանի մը Ծուշեր

Դեռ 1887 — 88 թուականներուն, երբ Պոլսոյ Պէշիքթաշ թաղը Սուլթանին ոստանն էր, թուրք երեւելիներու հետ հոն կը բնակէին նաեւ ծանօթ հայ ընտանիքներ, Գարակէօզեան, Կիւմիւշեան, Ալալէմտեան, Հալաճեան, Տատեան, եւայլն : Տի – կին Մաքրուհի Տատեանը յայտնի էր իբրեւ ազ – գային բարերար, եւ երկսեռ վարժարան մը կա – ռուցած էր, որ մինչեւ այսօր իր անունը կը կրէ « Մաքրուհեան» :

Եթէ չեմ սխալիր, այդ թուականներուն էր, որ Պէշիքթաշի քարոզիչ Նար Պէյ Լուսինեանը, օր մը հրաւէր մը կը ստանայ Սուլթան Համիտէն որ անձամբ մեծարելով զայն, թունաւոր սուրճ կը հը – րամցնէ ...

Թէեւ 63 տարի անցած է այդ օրերէն, բայց քանի մը յուշեր ունիմ «Մաքրուհեան»վարժարանի աշակերտներու մասին :

Երբ ես նոյն դպրոցը կ'երթայի, Պ· Արշակ Զօպանեան տնօրէնը էր չրջանը եւ կեդր· Վար – ժարան կը յաճախէր :

Նոյն վարժարանի աշակերտներէն երկրորդ մը, Արմենակ Կարինեան, հազիւ 15 տարեկան, ինծի անծանօթ կազմակերպութեան մը կողմէ, ա – հաբեկիչի դեր մը ստանձնած է, թէեւ Տատեան Տրդատ Պէյի պաշտպանեալն էր եւ իրենց տունը կը բնակէր իրրեւ որբ մը : Տղան անոր թանգա – րանէն զաշոյն մը կ'առնէ եւ կը սպաննէ փաստա – բան Ֆաչիկ էֆէնտի անունով հայ մատենիչ մը, կ– յուպի ծառաստաններուն մէջ : Նախ նամակ մը կը ներկայացնէ հետեւեալ բովանդակութեամբ , — «Ադին դաւաճաններուն վախճանը այսպէս է» եւ ապա դաշոյնը կը խրէ փաստաբանին փորը, ա – յլիքները դուրս կը թափէ : Ցետոյ կ'անհետանայ , հոն ձգելով Ֆաչիկի յոյն տարփուհին եւ դաշոյնը, որուն կոթին վրայ փորագրուած էր Տրդատ Պէյ Տատեան :

Թուրք ոստիկանութիւնը, անմիջապէս կը ձերբակալէ Տրդատ Պէյը, մինչեւ որ ահաբեկիչը յայտնուելով, 15 տարուան բանտարկութեան կը դատապարտուի :

Այդ վարժարանէն երրորդ մը եւս կայ , յայտնի մատենիչ Արթին Մկրտիչեանը, երբեմն ուսուցիչ, ապա մուխթար, որ հազարաւոր հայ ընտանիքներու դժբախտութեան պատճառ եղաւ 1915 – 18ին, բայց պատիժը կրեց երբ համաձայ – նական բանակները գրաւեցին Պոլիսը, այդ մատ – նիչը երեկոյ մը իր բնակած տանը պատուհանին առջեւ, օդի խմած առեն, իր զանկին ուղղուած « սուրբ » գնդակով մը դարձաւ դիակ :

Այդ վարժարանի աշակերտներէն չորրորդ մը, այս տողերս գրողն է : Երբ կը տեսնէի Թուրքերու տմարդի վարմունքը Հայերու հանդէպ, անհուն զայրոյթ մը կը զգայի, թէեւ Պոլսեցին երկչոտի համբաւը ունէր : Պատճառը այն էր, որ մեծ հայրս Հայաստանցի էր, Պիթլիս քաղաքէն : Ան իր երի – տասարդութեան տարեն, ապտակած էր քաղաքա –

Ի վերջոյ խնդրանք մը բոլոր հայ խմբագիր – ներուն·— « Համեցէք ձեր թերթը կանոնաւորա – պէս ղրկել վանքը, ուր ամէն հայ պիտի կրնայ օգտուիլ անկէ : Կանոնաւոր առաքումով հարկ չի մնար դիմումներ կատարել, թերթին պահասները ամբողջացնելու համար եւ յետոյ կարելի կ'ըլլայ ժամանակին ծրարել ու վերջնել : Եղած են խմբ – բագիրներ, որոնք իրենց թերթերու ամբողջական հաւաքածոյին պէտք ունենալով՝ միայն մեր քով կրցած են գտնել զայն ...

Հ· Ե· ՊՕՂՈՍԵԱՆ

պետին տղան, «Կեսավուր» բառին համար եւ Պոլիս ապաստանած:

Այդ միջոցներուն էր որ կը կազմուէր «Հա-միտիէ» հեծելազօրքը, եւ ահուսարսափի լուրեր կը հասնէին գաւառէն:

Կարծեմ 1889ին, Պէշիքթաշի ոստիկանապետ Հասան փաշան օր մը իր մօտ հրաւիրելով հայերս, կը պահանջէ մեր սեփական տունը յանձնել Հա-միտի ասպատակներու կառավարիչ-հաղարապետին (գերմանացի): Եթէ մերժէինք ...

Հայ ընտանիքները մի առ մի կը հեռանային արդէն, մենք ալ ընտանիքով կը փոխադրուէինք Ենի Գափու թաղը եւ ես յաճախեցի Պոլսոյ գե-ղարուեստից վարժարանը, գրեթէ տարի մը չա-րունակ:

Միշտ սրտաճմլիկ լուրեր կը հասնէին գաւա-ռէն,— Մուսա պէկի դատ, Կուլիղար եւն.: Պոլսոյ կեդրոնական բանտին մէջ պարապ տեղ չէր մնա-ցած այլեւս:

Նախկին կղերական Մամբրէն գործի վրայ էր: Կաշառքը մեծ դեր կը կատարէր: Իրիկուն մը, երբ խումբ մը եիտասարդներու հետ կը վերադառնա-յինք, կէտիկ Փաշայի վերը, ձիպրայէլ – կարկու-ռի մէջ տրուած անզլերէն դասաւանդութենէ մը, մեր ամբողջ խումբը Գում Գափուի ոստիկանա-տունը առաջնորդեցին դիլերանց, եւ անկէ բանտ, հասարակ ոճրագործներու մէջ:

1890ին, իբրեւ առաջին վկայ Հ. Ը. Դաշնակ-ցութեան, ուխտած եմ մնալ նոյն դրօշին տակ: Ահա 60 տարիներ են անցած այն օրէն ի վեր, եւ մնացած եմ միշտ հաւատարիմ:

Մեր Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը օտար կառավա-րութիւններէ հովանաւորուած ընկերութիւն մը չէ, այլ՝ անկեղծ ազգասէրներէ բաղկացած կազ-մակերպութիւն մը, որ բնաւ չի պարտադրեր իր օրէնքները, ինչպէս «յառաջադիմական»ները, եւ վաթսուն տարիէ ի վեր կը տքնի ազգին ազատու-թեան համար:

ԽԱՆԱՄՈՐՑԻ

ՀԱԾ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Վաղը, կիրակի տեղի կ'ունենայ Հայ Արինե-րու տարեկան հանդէսը, Salle de la Chimieի մէջ:

Դժբախտաբար այս տարի, մեր մեծ բարե-կամը՝ Marc Sangnier, որ մեռաւ անցեալ տարի, բացակայ պիտի ըլլայ այս հաւաքոյթէն: Սկա-ուտական միջազգային դրասենեակի անօրէնը, Col. Wilson դրաւոր ուղերձով մը, համաչխարհա-յին սկաուտութեան յարդանքը պիտի բերէ, իսկ միջազգային սկաուտական կոմիտէի անդամ Պ. Pierre Delsuc պիտի խօսի Marc Sangnierի յիշատա-կին: Արինները պիտի ներկայացնեն տեսարաններ եւ կենդանի պատկերներ բանակումի կեանքէն, եւ հայերէն պզտիկ կատակերգութիւններ: Արեւոյչ-ները իրենց յայտադրին մէջ ունին զանազան հայ-կական երգեր եւ պարեր ինչպէս նաեւ հայերէն ներկայացումներ:

Մոգական լապտերով պիտի ցուցադրուին տե-սարաններ հայ Արիներու եւ Արեւոյչներու անց-եալ տարուան բանակումներէն, եւ միջազգային հաւաքոյթներէն:

Երէցները եւ սկաուտները պիտի ներկայա-ցընեն Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգու-թիւնը Ընտանեցած Ջատուկը, զոր Հայ Արիներու համար մասնաւորապէս հայերէնի թարգմանած է մեր բարեկամը, Պ. Նաւասարեան:

Անոնցմէ մեծ թիւով հայրենակիցներ եւ բա-րեկամներ ներկայ պիտի ըլլան վաղուան ցերեկոյ-թին, քաջալերելու համար Հայ արիներու եւ արե-նոյչներու աշխատանքը, տեսնելով կատարուած յառաջդիմութիւնները:

ՀԱԾ ԱՐԻ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Արդարեւ, Մ. Նահանգներու արտաքին նա-խարարութեան Արեւմտեան Եւրոպայի բաժնին վարիչը, Պ. Հոսեր Պայինկթընը, վիճակագրական թուառնչաններով կը հաստատէ թէ լուչ կորուստներ ունեցած է հասարակարարութիւնը, 1946էն մինչեւ 1950:

Այս թուառնչաններուն համաձայն, առաւելա-գոյն կորուստը ունեցած է Լիւքսէմպուրկի հա-մայնավար կուսակցութիւնը, 100ին 84 համեմա-տութեամբ: Ճետոյ կուգան Պելժիան եւ Նորվէ-կիա (100ին 65) եւ Տանըմարքա (100ին 63): Ֆը-րանսա ունեցած է նուազագոյն կորուստը (100ին 30): Մեծն Բրիտանիա եւ Արեւմտեան Գերմանիա կորնչուցած են իրենց ուժին մէկ երրորդը: Իտա-լիոյ համայնավար կուսակցութիւնն ալ, որ 1948-ին ունէր 2.300.000 անդամներ, կորնչուցած է 700 հազար հոգի: Մեծն Բրիտանիոյ համայնա-վարները, 1946ին, 60·000 հոգի էին, այժմ 20·000 պակսած է անոնց թիւը: Նոյն թուականին, Արեւ-մըտեան Գերմանիոյ համայնավարները կը ներկա-յացնէին 300.000նոց ուժ մը, որ այսօր իջած է 200·000ի:

Ընդհանուր առումով, երկրորդ աշխարհա-մարտի վախճանին, Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ կային 3·973·000 համայնավարներ: Այս թիւը, 1950ին, իջած է 2·678·000ի (կորուստ՝ 100ին 32):

Պ. Հ. Պայինկթընի վիճակագրական տախ-տակը կը ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը.—

ԵՐԿԻՐՆԵՐ	1946	ԱՅՍՕՐ	ԿՈՐՈՒՍՏ
Աւստրիա	150·000	100·000	34%
Պելժիա	100·000	35·000	65%
Հանըմարքա	60·000	22·500	63%
Ֆրանսա	850·000	600·000	30%
Իտալիա	2·300·000	1·600·000	31%
Լիւքսէմպուրկ	3·000	500	84%
Հոլանտա	50·000	33·000	34%
Նորվեկիա	40·000	14·000	65%
Շուէտ	60·000	33·000	45%
Մ. Բրիտանիա	60·000	40·000	34%
Արեւմտ. Գերմ.	300·000	200·000	34%

Պ. Հ. Պայինկթընի կ'ըսէ այս առթիւ, թէ այս քաջալերական պատկերը պատիւ մըն է Արեւմըտ-եան Եւրոպայի ժողովուրդներուն համար: Հա-մայնավարութեան ճամբուն վրայ ինկած ըլլալով հանդերձ, անոնք հետզհետէ աւելի կը զօրանան եւ աւելի աղդու կերպով կը դիմադրաւեն կարմիր վտանգը:

«Այս կացութիւնը, պատիւ կը բերէ նաեւ Մ. Նահանգներու ժողովուրդին, որ Մարշըլի ծրա-գրով եւ Հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինքով, քաջութիւնն ու նախաձեռնութիւնը ունեցաւ ըս-տանձնելու՝ ազատ աշխարհի պաշտպանութեան ղեկավարութիւնը»:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին հաւասար խաղարկութիւն մը ունեցաւ 1—1, St. Loupի խում-բին դէմ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հանդիսականները խուռներամ դիմած էին մարզադաշտ եւ հակառակ իրենց ա-կընկալութեան, մերոնք չկրցան չահիլ յաղթանա-կը, թէեւ լման մէկ ժամ հակառակորդի սահման-ներուն մէջ տեղաւորուած էին եւ անխնայ կը հարուածէին: Առաջին անդամ էր որ կը տեսնէինք թէ մեր մարզիկներն ալ դիտեն հարուածել, բայց անօգուտ: Երբ բերդապահը չէր կրնար բռնել դն-դակը, նշանափայտն էր որ բերդապահին դերը կը կատարէր եւ այս քանի քանի անգամներ կրկնուե-ցաւ: Մեր մարզիկները ըրին իրենց կարելին եւ բոլորն ալ գովասանքի արժանի են, բայց զուր ան-ցան իրենց ջանքերը: Օրուան Ֆրանսացի դատա-ւորն անդամ զարմացաւ որ այսքան դեղեցիկ խա-դարկութեամբ մը բախտը չժպտեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի:

Այս հաւասար խաղարկութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը դրեթէ կորնչուց promotion excellenceի բարձ-րացումը, բայց դեռ վերջին յոյս մը կայ: Եթէ այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ը որ կը կատարէ իր ախոյե-նական վերջին մրցումը G. S. C.M.ի դէմ, պէտք է ամէն դնով չահի յաղթանակը:

G. S. C. M.ի մարզադաշտը երթալու համար առնել Cannebière էն 41 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bld. Perier կամ 74 թիւ Barré օթօպիւսը Castellane-էն եւ իջնել Bld. Perier:

Վ. Շամլեան

ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ

ԼԻՈՆ, 5 Մարտ.— Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիներու խումբը, որ գովեստի արժանի է, իր ճարպիկ ու ճկուն խաղացողներով, յաճախ օդ-նութեան կը հասնի մեր պահեստիին, նոյնիսկ Ա. խումբին:

Կիրակի առաւօտ (4 Մարտ), մեր առոյգ պա-տանիները, կը մեկնին U. S. Vaulxի պատանինե-րուն խումբին դէմ մրցելու: Ժամը 10ին մեր տք-նջաքը կազմ ու պատրաստ կը սպասեն դատաւորին ազդարարութեան: Խմբապետը, Վարդգէս Գարա-կէօզեան, դասաւորումը կատարելէ վերջ, 10.15ին կը սկսի խաղը: Մեր պատանիները փոքրիկ «փա-ս»երով կը յառաջանան, հակառակորդի բերդին: Հազիւ հինդ վայրկեան անցած Վարդգէս կը նչա-նակէ Ա. կէտը, ծափեր խլելով ներկայ օտարնե-րէն: Օտար խումբն ալ օժտուած է ընտիր խաղա-ցողներով եւ մեր չրջանի պատանի խումբերուն, լաւ դասակարդին կը պատկանին: Կրկին Վարդ-գէս կը նչանակէ 2րդ կէտը Լիւլէճեանի մէկ դեղե-ցիկ «փաս»ով: 3րդ կէտը փէնալթիով, կրկին Վարդգէս կը չահի: Առաջին կիսախաղը կը վերջա-նայ 3—0:

Երկրորդ կիսախաղը կը սկսի հակառակորդի վայրէջքներով, բայց ապարդիւն: Մերոնք կը նը-չանակեն 4րդ, 5րդ կէտերը, իսկ հակառակորդը ամենավերջին րոպէին կը չահի կէտ մը ու խաղը կը վերջանայ մեր յաղթանակով 5—1: Նոյնպէս կը վերջանան տարուան ախոյենական մրցումները դասաւորուելով երկրորդ:

Նոյն օրը մեր դաչտին վրայ տեղի կ'ունենայ մեր պահեստի խումբին ու R. C. Lyonի պահեստիին միջեւ 13րդ ախոյենական մրցումը: Հակառակոր-դը իր լման կազմով դաչտ իջած էր: Մենք ալ նա-խատեսած ըլլալով այդ պարագան, համապա-տասխան միջոցները ձեռք առած էինք:

Ժամը 3ին խաղը կը սկսի պաչտօնական դա-տաւորով: Հակառակորդի յաղթանդամ տղաքը ա-ռաջին վայրկեանին իսկ վհատեցան, իրենց դէմ դտնելով զօրաւոր խումբ մը: Սիմոնեան Ժ. յա-ջորդաբար նչանակեց 3 կէտ: Երկրորդ կիսախա-դր վերջացաւ 5—0: Մերիններ երկրորդ կիսա-խադին թոյլ խաղալ սկսան: Հակառակորդը ա-ռիթէն օգտուելով նչանակեց երեք կէտ: Մերին-ները կրկին սթափելով, նչանակեցին երկու կէտ եւս ու խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ, 7—3: Լաւ խաղարկութիւն ունեցան Կոստանտինեան, Տէմիրճեան, Պետրոսեան, Մասկամեան, Գոռան-եան:

Այս կիրակի, 11 Մարտին, մեր Ա. խումբը պիտի կատարէ իր վերջին մրցումը (14րդ): Եթէ յաղթէ դասաւորման 3րդ ով պիտի վերջացնէ 50—51ի փութպօլի եղանակը:

Լիտես

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ

Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ՝ Պ. Էչիսըն վերջերսկ'ամբաստանէր Պալքանեան պետութիւնները թէ աւելի դինուոր կը պահեն քան ինչ որ դաչնադրերով արտօնուած է:

Ահաւասիկ մօտաւոր թիւերը.—

Պուլկարիա.— Արտօնուած թիւը 55.000, իս-կական թիւը 195·000, Ռումանիա արտօնուած թի-ւը 120.000, (300.000), Հունդարիա 65 հազար (165 հազար), Ալպանիա 40·000 (40·000): Համադու-մար.— արտօնուած՝ 280.000, իսկական 700.000:

Եուկոսլաւիոյ բանակը կը հաչուէ 400·000 դինուոր:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ «Փրավտա»ն, կուսակցութեան պաչտօնաթերթը, իր փետրուար 5ի խմբագրակա-նին մէջ, սովետական դիտութիւնը փառաբանելէ վերջ, կը պատմէ թէ անոնք են գտած հիւլէական ուժի դաղտնիքը: Ճետոյ դիտել կուտայ.— «Տա-կաւին կան անհատ դիտուններ եւ դիտական հաս-տատութիւններ մեր երկրին մէջ որոնք բացար-ձակ աւանդութեան ճիրաններուն մէջ են: Ինչո՞ւ, օրինակ հոգեբանութիւնը եւ կրթական տեսու-թիւնը նոր պահանջներէն լրջօրէն ետ կը մնան եւ քիչ դիտական գործեր կ'արտադրեն: Այս կարեւոր դիտական ճիւղերուն մէջ աչխատողները գործու-նէութիւն ցոյց չեն տար կենսական հարցերու հե-տազօտութեան մէջ, ստեղծագործական քիչ վի-ճաբանութեան կ'ենթարկեն դիտական հարցերը, հազիւ թէ կը զարդացնեն քննադատութիւնը եւ ինքնաքննադատութիւնը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ամսաթերթ Հ. Ը. Դ. Նոր Սե-րունդի: Դ. տարի թիւ 3 (39)· 1951 Ցունուար-Փետրուար: Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, կէս ատ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեդին 350 ֆրանք: Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer Paris:

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկական – պատանեկան ամ-սագիր: Գ. տարի թիւ 1 (1951 Ցունուար): Այլա-զան բովանդակութեամբ եւ պատկերազարդ: Հասցէ.— Ave. Naderi, Magasin Hovar, Téhran, (Perse):

ԱԿԱՄԱՑ ԱՆԴՐԱՆԱՐԶՈՒԹԻՒՆ Տ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Ազաճանեան կարդինալին իր հով-ուական թուղթերուն առիթով: Գրեց՝ Եղիշէ վրդ. Տէրոէրեան, Երուսաղէմ, 1950:

ՔՈՐԷԱՑԻ կեդր. ճակատամասի ալ թեւին վը-րայ, կարմիրները անցան յարձակողականի եւ յա-ջողեցան ճեղքել հարաւ – Քորէայի ուժերու պաչտպանողական գիծը: Կարմիրները դէպի ա-րեւմուտք եւս մեծ կեդրոնացումներ կը կատարեն եւ կը կարծուի թէ այնտեղ ալ յարձակման պիտի անցնին: Միւս կողմէ, օդանաւային եւ մանաւանդ հրետանիի սաստիկ ռմբակոծումներէ վերջ, ՄԱԿի ուժերը ճեղքեցին Հան գետը, Սէուլի արեւելեան կողմը: Մէկ օրուան ընթացքին, դաչնակիցներու ծանր հրետանին արձակեց 50.000 ռումբեր: Ռմ-բակոծումը այնքան բուռն էր, որ այս ռումբե-րուն 7000ը արձակուեցան 20 վայրկեանի մէջ: Այժմ դաչնակիցները պաչարման պիտի ենթարկեն Սէուլը:

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ զօր. Ռամքէ, որ անցեալ Ցուն-ուար 18ին Փարիզէն փախչելով Գերմանիա գացած էր, վերադարձաւ եւ յանձնուեցաւ իչխանու-թեանց: Իրրեւ պատերազմի ոճրագործ պիտի դատուի Մարտ 19ին, Շէրչ Միտիի զինուորական առեանին առջեւ: Կը մեղադրուի իբրեւ պատաս-խանատու այն ոճիրներուն, զորս իր զինուորները գործած են Պրէսթի չրջանին մէջ, ազատագրու-թեան նախօրեակին:

ՐԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պ. Պեւին որոշեց վերջնապէս հրաժարիլ իր պաշտօնէն։

ՄԱՄՈՒԼԻ սչնտիքան կը ծանուցանէ թէ օրաթերթերը 12 ֆրանքի պիտի ծախուին երկուշաբթի օրուընէ սկսեալ։ Այս հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ տպագրական թուղթին թոնը, որ 36.640 ֆրանք էր անցեալ Մայիսին, 60.642 ֆր.ի բարձրացած է 1951 փետրուար 1ին, այսինքն 65 առ հարիւր յաւելումով (երեսուն անդամ, բաղդատելով 1939ի գիներուն հետ)։ Այս արտակարգ սղութեան հետ՝ 30 — 40 % աւելցած են թերթերու հրատարակութեան ծախքերը, այնպէս որ հատավաճառի երկու ֆրանքի յաւելումը նուազագոյն փոխարինութիւնն է։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ մէջ կազէն թունաւորուելով ֆրանսացի մը եւ իր աղջիկը մեռած էին անցեալ հոկտ. 30ին, աւելի վերջն ալ՝ Տիկին մը, մինչդեռ կազ չէր իրենց բնակարաններուն մէջ (գետնայարկ)։ Կատարուած քննութիւններէն կը հաստատուի թէ կազը սողոսկած է փողոցի խողովակներէն, որոնք նորոգման կը կարօտին։

ԳՈՒՆԱԿԱՆ բանակէն տասը զօրավարներ հանգստեան կոչուեցան։ Ուրիշ կարեւոր փոփոխութիւններ ալ կատարուած են։

ԴՈՐԻԱՑԻ մէջ, կարմիրները տակաւ դիմադրութիւն մը ցոյց կուտան Սէուլի սպառնացող դաշնակից ուժերուն դէմ, որոնք յաջողած են գետին դիմացի կողմը հաստատել երեք կամրջակներ։ Բոլոր ճակատամասերու վրայ, կարմիրները՝ մօտ 11.000 մարդիկներ, մէկ օրուան մէջ ունեցած են մեռեալներ եւ վիրաւորներ։

ԻՏԱԼԻՈՑ երեսփոխանական ժողովը 250 միլիառ լիրէթի յաւելուածական վարկ մը քուէարկեց վերանորոգման համար։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ֆրանսական դեսպանը, ունկնդրութեան ընդունուելով Ֆարուք թագաւորին կողմէ, խօսեցաւ Մարոքի մասին կատարուած հրապարակային յոյսերու մասին։

ԿՈՉԵՐ ՈՒ ԹՈՒԻՅԻԿՆԵՐ պիտի նետուին Յ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու վրայ, ամերիկեան օդապարիկներու միջոցով։ Արյուններ պիտի կատարուին Թուրքիայէն, Սեւ Ծովու ճամբով։

Գ. ՏԷՎԻՇԵԱՆ ԵՒ Ա. ԳԱԼԷՔԵԱՆ

ԿԸ ԽԱՂԱՆ

ՏՕՆ - ԺՈՒԱՆ

Քօմէտի 5 արար, 1 պատկեր, Մօլիէռի

12 Մարտ, Երկուշաբթի կէսը մասը ութ. 8.30ին,

Théâtre Iénaի մէջ

10, Avenue d'Iéna — Métro Iéna

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ լաւագոյն ուժերու։ Ապահովեցէք ձեր տոմսերը, K. Dervichian 66, Bld. Mortier, Paris (20)։

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի

Առաջին շարքը կը սկսի

ՎԵՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՎ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique, 78 rue Cardinet

(Métro Malesherbes)

Հեռաւեւալ թուականներուն՝

ՄԱՐՏ 10, 13.. 17.. 20, ժամը 21ին։

Մարտ 10ի յայտագրին մաս կը կազմեն, Պաֆ, Սօլէռ, Շուպէռթ, Շուման, Պրամս, Շօփէն, Լիսթ, Ղազարոսեան։

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք։ Վեց նուագահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով։

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.։

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

ՆԿԱՏԻ ԱՌԻՔ 7 ԱՊՐԻԼԻ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Հ. Բ. Ը. Երիտասարդաց Միութեան չքեղ պարահանդէսը Splendidի մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ

Տարեկան հանդէս — ցերեկոյթը Մայիս 6ին, կէսօրէ վերջ, Théâtre Verdi, 50 rue d'Alger։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

Ծախու է

Կօշկակարի խանութ մը իր բոլոր կարասիներով եւ լաւ ու մատչելի պայմաններով, Rue Gabriel Péri, Քոլոմպ։ Դիմել Պ. Պ. Պալըգճեանի 43 rue des Petits Carreaux, Paris (2), Tél. Gut. 80—48։

Փետրուար 18ը կը տօնուի

Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ, Հանդէս խնջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4—12, Լիլայի Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, 32–34 Ave. Porte des Lilas։

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՒ ԲԵՆՈՑԻ, կովկասեան նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ պար։

Առատ պուֆէ։ Մուտքը ազատ է։

Հաղորդ. միջոց.— Métro Porte des Lilas։

ՀՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի շրջանի երէցիներուն, սկաուտներուն, գայլիկներուն եւ, արենոյշներուն կողմէ։ Կիրակի Մարտ 11ին, ժամը ճիշդ 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (8) (Métro Invalides)։

Արենոյշները պիտի ներկայացնեն հայկական կեանքէ տեսարաններ, երգեր եւ պարեր։ Սկաուտական ներկայացումներ արիներուն եւ գայլիկներուն կողմէ։ Մոգական լապտերով պիտի ներկայացուին նկարներ արենոյշներու եւ սկաուտներու կեանքէն։

ԾԱՐԳԱՆՔ MARC SANGNIERի

Ճիչատակի ցոյց ի պատիւ հայ արիներուն մեծ բարեկամին։

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Shakespeareի հանրածանօթ կատակերգութիւնը՝ ԸՆՏԱՆԵՑԱՒ ՋԱՏՈՒԿԸ (La Mégère Apprivoisée)։

Մուտք 300 եւ 200 ֆրանք Պուֆէ

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3էն կէս գիշեր, Թալապետական սրահին մէջ, rue Voltaire։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մուտք 150 ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Charenton Ecolesէն առնել Թիւ 103 օթոպուսը եւ իջնել rue de l'Union։

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ ՄԱՐՏ 11ին, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, ԺԱՄԸ 15—24

Livryի քաղաքապետութեան սրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին.— Ճաշկերոյթ, երգ պաւէշտ մը։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Հաղորդ. Միջոց.— Eglise de Pantinէն 14 թիւ օթոպուսը եւ իջնել Mairie de Livry։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի կապ. Խաչի վարչութեան, ի նպաստ իր երեք դպրոցներուն, այ շաբաթ ժամը 20ին «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ։

Նոր Սեբաստիայի կողմէ կը ներկայացուի «ԵՒ ԹԱՆԱՍՈՒՆՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ»։ Առատ կերուխում մատչելի գիներով։

Ցաւովն Նուրիճանեան եւ հայրենակիցները ցաւով կը ցանուցանեն եղերական մահը, իրենց եղբօր եւ հայրենակցին՝

ԱԼԵՔ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆի

Թուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին Պանեէօ, Cimetière Communalի մէջ։ Մարմինը պիտի փոխադրուի 2 Quai de la Rapéeէն ժամը 4ին։ Մանաւանդ օթօբար տրամադրելի է յուղարկաւորներուն համար։

Կը խնդրուի ներկայս իբր մահագդ ընդունիլ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Հրանտ Ճուլհանեանի եւ պարագաներուն, իրենց մօր՝ ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՃՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծախկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Վէթ. Ֆոնտէն։

Նոյն տխուր առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը, Տէր եւ Տիկին Հրանտ Ճուլհանեանի։

Նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Հայկ Թէնէքէճեան եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրեն Այնճարի «Ճառաջ» վարժարանին։

Հ. Ց. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Ա. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի բոլոր ընկերները, այս շաբաթ, 10 Մարտ, ժամը 20.30ին, Քառէ սրճարանի վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՑԱՐՇԱՑՈՑՔ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Cadet սրճարանին վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կաթ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ երկուշաբթի 12 Մարտ, ժամը 21ին, ղպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Ա. Առաքելեան ակումբը։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՆԱԺԱԿ խումբ, կիրակի ժամը 16ին։

ԻՇՈՄԱՆ խումբ, երկուշաբթի ժամը 21ին։

ՔԵԼԻՒ խումբ երեքշաբթի ժամը 19ին։

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։ Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղին։

ԼԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ղպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais, ճիշդ ժամը 20.30ին։ Իւացականները նկատի պիտի առնուին։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր շրջաններու վարչութիւնները այս երկուշաբթի, 12 Մարտ, ժամը 8ին, Ահարոնեան ակումբը մէջ։ Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ԼԻՒՆ.— Հայ Ուս. Միութեան դասախօսութիւնը այս երեքշաբթի ժամը 20.30ին, 7 Passage Costeի սրահը (Cours Lafayette)։ Նիւթ՝ Խաչատուր Աբովեանի կեանքը եւ գործը։ Դասախօս Պ. Քար-սեղ Խրիմեան։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

× Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները երեքշաբթի օրուան հաւաքոյթին։ Համախմբուիլ Պ. Մ. Փաշայեանի սրճարանը։

ԼԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 20.30ին, 78, rue Rabelais։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՒԱՆԻՆ շաբաթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի երեկոյեան ճաշարանը։ Կարծիքներու փոխանակութիւն Պ. Գ. Գորեանի դասախօսութեան՝ Սովետական գրականութեան անցած ուղին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Կ. Խաչի Պուլվար-Ժաւյի մասնաճիւղի կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Թաղական Խորհուրդի եւ օժանդակութեամբ՝ Սեբաստիայի, Մարտ 11ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ. ժամը 2.30ին, «Պատ էնթէրնասիոնալի սրահին մէջ (230 Chemin de la Madrague, Ville)։ Ճոխ եւ նորոյթներով լի յայտագիր։

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Meudonի դէմ այս կիրակի Stade Fort, rue Rabelais։ Ժամը 2ին պահեստի, առաջինը ժամը 15.30ին։

ԱՒԱՐԱՑՐԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ

1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

«ՇԱՆԹ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի (Պօմոն), մասնակցութեամբ Կ. Խաչին եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ԱՒԱՐԱՑՐԻ ԱՐՇԻԻԼ ԿԱՄ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

12 Մարտ Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սիւնէմա Թլօրեալի մէջ, Պօմոն։

Շուշանիկի դերը կը կատարէ Օր. Ա. Սէրէնկիւլեան, Ճաշկերտի Պ. Կ. Մուրթաֆեան, Վարդանի Պ. Վ. Տէր Վարդանեան, Վասակի Պ. Ա. Սարգիսեան։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme — (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Դիւ 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Dimanche 11 MARS 1951 Կիրակի 11 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Ann· No. 6404–Նոր շրջան թիւ 1815

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐԷՆ ՄԷԿԸ - ՄՇԱԿՈՅԹ

Երբ կրկին եւ կրկին կը յանձնարարենք լարել բոլոր ուժերը՝ յանուն ինքնապաշտպանութեան, մեր առջեւ կը պարզուին լեռ մը հոգեր ու պահանջներ :

Ցաճախ վայրերան կանչեր կ'արձակուին, բեւեռացի թէ պրաւոր :

Ինչո՞ւ : Վասնզի չատեր կը սարսափին լերան բարձրութենէն կամ ծանրութենէն : Կը նախընտրեն կծկուիլ իրենց պատեանին մէջ, ուրիշներուն ձգելով ամէն պարտականութիւն :

Կան ալ որ վարժուած են լեռն ի վեր նայելու կամ անոր բոլորտիքը շրջելու, որով գործեր կատարելով : Բայց չունին հիմնական տեսակէտ, որպէսզի աւելի արդիւնաւորուի աշխատանքը :

Եւ կան աւելի համարձակ, սրատես եւ եփուն տարրեր, որոնք պատրաստ են ի հարկին լեռն ի վեր մագլցելու, յանուն ցիրուցան բազմութեանց բարօրութեան :

Ամէն գաղութի մէջ ալ իրար կը հրմշտկեն այս տարրերը : Մանաւանդ վեհերոտներն ու դասալիքները :

Եւ եթէ յաճախ կէս ճամբան կը մնանք այս կամ այն ձեռնարկին առթիւ, պատճառը այն է որ ամբողջ բազմութիւններ կորուած են իրական կեանքէն : Ոչ կը հետաքրքրուին, ոչ ալ կը տառապին :

Ուրեմն անհրաժեշտ է միշտ հնչեցնել ահազանգը, իւրաքանչիւրին յիշեցնելով իր պարտականութիւնը : Իր իսկ փրկութեան համար :

Բոլորս ալ կը տեսնենք թէ ինչպէս տեղի կ'ունենան այլասերումը եւ օտարացումը :

Նախ անհատներ են որ կը վարակեն իրենց շրջապատը, քար անտարբերութեամբ, տգիտութեամբ կամ դասալքութեամբ :

Ցետոյ կը կազմուին խմբակներ, խումբեր : Ամբողջ բազմութիւններ : Բոլորն ալ անձնատուր՝ հոգեկան թշուառութեան : Մոռնալով որ կազմալուծումը կը սկսի տունէն,— իրենց ընտանեկան բոյներէն :

Ի վերջոյ ի՞նչ կ'արժեն իրենց ճարպիկութիւնն ու բանիմացութիւնը, իրենց դիրքն ու փառքը, երբ ոչ ժառանգորդ պիտի ունենան, ոչ ալ որեւէ հոգեկան կապ՝ ամբողջութեան հետ :

Ինքնապաշտպանութեան առաջին հոգերէն մին կը կազմէ ազգ· մշակոյթին պահպանումը :

Անկարելի բան մը չէ որ կը պահանջենք, շարունակ յիշեցնելով այս պարտականութիւնը :

Եթէ ճիշդ է որ մենք Արեւմուտքի ջահակիր ներն եղած ենք խաւարակուռ Արեւելքի մէջ, այսքան չո՞ւտ պիտի յոդնէինք : Մերացա՞նք թէ « նոր բաներ» սորվեցանք :

Ինչո՞վ կ'արդարացնենք մեր յաւակնութիւնները, իբրեւ ուշիմ եւ յառաջադէմ ժողովուրդ :

Կարելի՞ է քաղաքակիրթ ազգերու կարգը դասուիլ, առանց տէր դառնալու սեփական մշակոյթին : Առանց ապահովելու անոր տարածումը, զարգացումը, յարատեւութիւնը :

Ցետին վրանաբնակն անգամ կը գուրգուրայ իր անգիր աւանդութիւններուն վրայ, սերունդէ սերունդ փոխանցելով զայն :

Իսկ մե՞նք··· Հարցումն անդամ սարսուռ կ'ազդէ :

Կը թուի թէ ամբողջ բազմութիւններ անգիր ուխտ մը կնքած են, օր առաջ մոռացութեան տալու համար մեր գրաւոր ժառանգութիւնները : Սերունդներու տքնջան երկունքն ու թանկագին վաստակը :

Արդէն իսկ անդունդ մը բացուած չէ՞ հայրենական եւ զաւակներուն միջեւ : Երկուստեք եւ այսօրուան միջեւ ···

Մրցումի՞ եղած ենք ուրիշներու, աւելի զօրաւորներու հետ, քաղաքական տապանաքարին հետ մշակոյթի տապանաքար մըն ալ գլորելու համար, մենք մեր ձեռքով ···

Դժբախտաբար գրոց – բրոցներ ալ կը փայլին այս ճամբուն վրայ : Մանաւանդ արեւմտեան գաղութներուն մէջ :

Բազմութիւն մը կը կազմեն անոնք որ, չլացած՝ օտարին — մինչեւ անգամ Երեւանի — լոյսերէն, տեսակ մը արհամարհանքով կը նային « գաղթահայ » կոչուած ստեղծագործութեանց վրայ :

Ցաճախ առանց հետեւած, կարդացած ըլլալու··

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԻՏԵՑԷՔ ՉԱՆՈՆՔ

Երբեմն կարօտով կը թղթատեմ մեր այն հրատարակութիւնները, որոնք նուիրուած են մեր ծննդավայրին, այս կամ այն գաւառին : Մանաւանդ երբ նկարագրութեանց կցուած են պատկերները մեր պատմական եկեղեցիներուն, վանքերուն, դպրոցներուն եւ յիշատակարաններուն :

Այս հրատարակութիւնները թէեւ կ'արծարծեն մեր կսկիծը, մեր չսպիացած վէրքերը, բայց եւ այնպէս կ'օգնեն մեզի որ չմոռնանք մեր երկիրը, մեր մշակոյթին, ազգային կեանքին, աշխատանքին աղնուական յիշատակարանները :

Եթէ հրէշային ձեռք մը ախոռներու, մթերանոցներու, զօրանոցներու, մզկիթներու է վերածեր զանոնք, ատիկա պատճառ չէ որ մեր սիրտերուն մէջ ալ վերածուին աղօտ պատկերներու եւ ջնջուած յիշատակներու :

Վերջերս կը թղթատէի փոքր տետրակ մը, «Կարին ու Կարնեցին եւ Կարնոյ վանքերը» : Հիւսուածով դիտեցի Մուսուրկայ Ս· Լուսաւորիչ վանքին նկարը :

Որքան խօսուն էր հռչակաւոր վանքը, իր եռերեք եկեղեցիներով : Կռնակը տուած սեպ ժայռերու, կ'ունկնդրէ կարկաչը հոսուն վտակներու եւ ջրվէժներու, եւ կը զրկէ հպարտ ակնարկով մը Բարձր Հայքի, Հայոց աշխարհին, մէկ գեղեցիկ դաշտանկարը :

Ու չարժանկարի ժապաւէնի մը նման կը քակուէին աչքիս առջեւ, մեր անթիւ ու անհամար միւս վանքերն ու եկեղեցիները, Սօսյ մայրավանքէն մինչեւ Մշոյ Սուլթան Ս· Կարապետը, Վարագայ մենաստանէն ու Աղթամարէն մինչեւ Արմաշի դպրեվանքը, որոնք մեր ժողովուրդին ստեղծագործ հանճարին վկաներն ըլլալով, բարբարոս կրունկներով կոխկռտուեցան, բայց երբեք չսրբուեցան մեր սիրտերէն ու հոգիներէն :

Փոքրիկ նկար մը կը վառէ կրակը : Անչէջ է այդ կրակը եւ կը լուսաւորէ մեր ժողովուրդին ճամբան մնալու ամուր եւ յաղթ, նման մեր վանքերուն ու եկեղեցիներուն :

ՍՕՍԻ

ՏԻԿԻՆ Ա· ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք·— Պ· Անդրանիկ Այրամճեանէ, Փարիզ, 5000 Ֆրանք : Պ· Մ· Ճիլէրճեանէ, Մոնթէ Քարլօ 5000 Ֆրանք :

Մարտ 8ի գումարը՝ 31.000 : Ընդհ· գումար 41.000 Ֆրանք :

Սպառնալիքներ եւ յոյցեր Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Ուրբաթ օրուան թղթականով·— Բուռն յոյցեր կատարուեցան Անգլիոյ եւ Ամերիկայի դէմ, խորհրդարանի հրապարակին վրայ : Տասնեւհինգ հազար հոգի կը մասնակցէին յոյցերուն : Կազմակերպիչները կրթուած ճառեր խօսեցան, պահանջելով ջնջել մենաշնորհը եւ ազգայնացնել քարիւղի ճարտարարուեստը : Ֆետայեանը Իսլամ կազմակերպութեան վարիչը խստօրէն ձաղկեց անգլիական եւ ամերիկեան միջամտութիւնը Պարսկաստանի գործերուն մէջ : Ցուցարարները թռուցիկներ ցրուած էին ուր կ'ըսէին թէ ահաբեկիչը, Ապուլլահ Ռասթիկար «դժոխք ղրկեց ամենամեծ ոճրագործը» :

Ջախակոմեան տարրերէն հինգ հազար հոգի ցոյցը կատարեցին ամերիկեան դեսպանատան առջեւ, լման երկուքուկէս ժամ, աղաղակելով·— «Անկցի Մէկ Արթըր» :

Ցուցարարները սպառնագիր ուղղած են նաեւ Շահին եւ կառավարութեան անդամներուն, պահանջելով «երեք օրէն արձակել իրենց սրբազան եղբայրը » :

Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ ցոյցը ներչըն – չուած է ձախակոմեան Թուտեհ կուսակցութենէն որ սերտ կապ ունի համայնավարութեան հետ :

Խորհրդարանի մասնաւոր յանձնախումբը, որ կը բաղկանայ 18 անդամներէ եւ որ կազմուած էր քարիւղի խնդիրը քննելու համար, խնդրեց երկու ամիս երկարաձգել իր պայմանաժամը, որպէսզի կարենայ ճշդել Անգլօ-Իրանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայնացման ծրագրին մանրամասնութիւնները : Թէեւ ուղղակի ազգայնացում չի պահանջեր, բայց սկզբունքով համաձայն է :

Ինչպէս բացատրած ենք արդէն, սպանեալ վարչապետը, զօր· Ռազմարա, հակառակ էր ազգայնացման, քաղաքական եւ տնտեսական պատճառներով :

× Ամերիկեան գործակալութիւն մը կը ծանուցանէ թէ ցուցարարները կառքի մը մէջ տեղաւորած էին խոշոր նշանատախտակ մը որ կը ներկայացնէր սպանիացի նկարիչ Փիքասոյի «Խաղաղութեան աղաւնին» : Բազմութեան մէջ կը լսուէին Սթոքհոլմի յայտարարութեան նշանախօսքերը·— « Խաղաղութիւն կ'ուզենք : Անկցին պատերազմի հրձիգները : Կեցցէ՛ Խորհրդային ազատ ժողովուրդը : Կեցցէ՛ կիներու ժողովրդավար չաթմամը» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Դահլիճի տագնապը կը լուծուի

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՑԱՑՏՆԵՑ Պ· ՔԷՕՃԻ, 205Ի ԴԷՄ 359 ՁԱՅՆՈՎ

Ամբողջ լինն օր չարունակուած դժուարութիւններէ վերջ, կարելի եղաւ վերջապէս լուծել դահլիճի տագնապը : Նախատեսուածին համաձայն, նախկին վարչապետ եւ ներքին նախարար Պ· Անրի Քէօյ չհեցաւ Ազգ· ժողովի մեծամասնութեան վստահութիւնը, իր ծրագրի ընթերցումէն վերջ :

Պ· Քէօյ, պարզելով յառաջիկայ քանի մը ամիսներու իր գործունէութեան ծրագիրը, չեշտեց թէ նախ քան Ազգ· ժողովի լուծումը, նախապատուութեան կարգով պիտի ներկայացուի, քննուի եւ քուէարկուի 1951 – 52 տարեշրջանի ելմտացոյցը, ինչպէս նաեւ պիտի վաւերացուի կարգ մը տնտեսական օրինագծեր, որոնց մէջ նաեւ ընտանեկան նպաստներու յաւելման օրինագիծը : Պարզեց նաեւ, թէ պէտք է օրէնսդրական միջոցներ ձեռք առնել գիները հակակշռելու, դրամին արժէքը պահպանելու եւ աշխատավարձի խնդիրը կարգադրելու համար :

Գալով ներքին քաղաքական խնդիրներու, Պ· Քէօյ ըսաւ որ իր կազմելիք դահլիճը հաշուեյարդարի դահլիճ մը ըլլալով մէկտեղ, պէտք է ըլլայ գործի դահլիճ մը եւ վայելէ Ազգ· ժողովի ամբողջական վստահութիւնը : Ընտրական օրէնքը պէտք է բարեփոխուի եւ իւրացուի մեծամասնական դրութիւնը, համեմատական ներկայացուցչութեամբ : Այս հարցը կը ներկայանայ ազգային կենսական կարեւորութեամբ եւ մեծամասնութեան պատկանող բոլոր կուսակցութիւնները պէտք է ըստ այնմ եւ արագօրէն կարգադրութիւն մը ընեն : «Առանց նկատի առնելու գաղափարական ներքութիւնները, ժողովուրդը իրաւունք ունի ընտրութիւն մը կատարելու խորհրդարանական վարչաձեւի կողմնակիցներուն եւ համայնավարներու միջեւ : Քառասուն տարիներէ ի վեր իմ կուսակցութեանս (արմատականներուն) կապուած ըլլալով, կ'ուզեմ հաւատարիմ մնալ անոր ու չդաւաճանել անոր վարդապետութեան, բայց եւ կ'ուզեմ նոյնիսկ վեր մնալ իմ համոզումներէս, որպէսզի կարենամ օգտակար ըլլալ երկրիս» :

Ի վերջոյ Պ· Քէօյ չեշտեց, թէ մինչեւ ամառ պէտք է կատարուին նոր ընտրութիւնները, համաձայն բարեփոխուելիք ընտրական օրէնքին :

Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ վերջ, Ազգ· ժողովը 205ի դէմ 359 ձայնով վստահութիւն յայտնեց նորընտիր վարչապետին :

Պ· Քէօյ, որ այժմ պիտի կազմէ իր կառավարութիւնը, յայտնեց, թէ գործը պիտի չարունակէ գրեթէ միեւնոյն նախարարներով, որոնք կ'անդամակցէին Պ· Փլեվէնի հրաժարած դահլիճին :

Զորեւրու ժողովը

ԱՆԵԼԻ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

Խորհրդային քարոզութեամբ թանձրացած մթնոլորտի մը մէջ յառաջ կ'երթան չորս փոխանորդներու ժողովին աշխատանքները : Վերջին նիստին, Ֆրանսական պատուիրակը, Պ· Փարոտի, պարզեց իր կառավարութեան տեսակէտը սպառազինումներու կրճատման մասին : Ցիշեցնելով այս կրճատման համաձայն ըլլալով հանդերձ հակառակ է խորհրդային այն տեսակէտին, թէ մեծ պետութիւնները, հաւասար համեմատութիւններով պէտք է կատարեն այդ կրճատումը, որովհետեւ այդպիսի քայլ մը, զինական ուժով տկար կառավարութեանց միայն կը վնասէ :

Բրիտանական պատուիրակ Պ· Տէյվիս եւս մատնանշեց, թէ արեւմտեան պետութեանց նախաձեռնութիւնը կը պարունակէ Գերմանիոյ ապագային մասին վերաբերեալ հարցերը, որոնցմով այնքան կը հետաքրքրուի Ա· Միութիւնը :

Հակառակ այս բոլոր հաւաստիքներուն, Պ· Կրոմիքօ, առանց ծիծաղելու յայտարարեց անգամ մըն ալ·— «Ֆրանսայի, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչները կը մերժեն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ե.

ԵՐԿՐՈՐԴԸ.— Քիւրտիստանեն ետք — Ես ուրախ եմ, որ ինձ հետ կը գտնուի Հայկական արուեստի մեր ամենէն ուշագրաւ դէմքերէն մէկը՝ Մարտիրոս Սարեան։ Ան ինձ հետ կը գտնուի Պաղտատի մէջ, ուր ես եկած եմ Քիւրտիստանի ճամբորդութենէս ետք, իսկ ինք՝ Պարսկաստանի ճամբորդութենէն։ Ան ինձ հետ կը գտնուի նաեւ Պաղտատի մէջ, որովհետեւ ես ալ ճամբորդութենէս ետք հոս եկած եմ։ Ես ալ հոս եկած եմ, որովհետեւ ինծի համար ալ ուրախութիւն պիտի ըլլայ Մարտիրոս Սարեանի հետ հանդիպիլ։ Ես ալ ուրախ

Մախիմ Գորկի եւ հայ գրողները

(Ամփոփուած Երեւանի թերթերէն)

Մաքսիմ Գորկի մեծ ազդեցութիւն ունեցած է ոչ միայն ռուս այլեւ խորհրդային բոլոր ժողո – վուրդներու յեղափոխական մտքի վրայ: Ըստ Վ. Մ. Մոլոթովի Գորկիի գեղարուեստական խօսքի ազդեցութիւնը յեղափոխութեան ճակատագրին վրայ աւելի անմիջական եւ ուժեղ է քան ուրիշ գրողի ազդեցութիւն :

Ս. Շահումեան թարգմանած է Մ. Գորկիի « Մի անգամ աշնան», որ առաջին հայերէն գիր – քըն է Գորկիէն: Բանաստեղծ Ալեքսիք Իսահակեան *թարգմանած է Գորկիի « Մրրկահաւ»ը , Ա. Իսա – հակեան որ անձամբ ծանօթ էր Գորկիին, բացա – ռիկ տեղ կը յատկացնէ անոր հիմանիզմին եւ լաւատեսութեան: Գորկին կը սիրէր բնութիւնը, գեղարուեստը, գիտութիւնը, բայց ամէնէն աւելի մարդը: Ամէն լաւ բան՝ բնութիւնը, գեղարուես – տը, գիտութիւնը պէտք է ըլլան մարդուն համար :*

Հայ իրականութեան մէջ, Մ. Գորկիի յեղա – փոխական գաղափարներուն եւ գեղարուեստական հանճարեղ խօսքի լաւագոյն քարոզութիւն ընդուն է Ցակոբ Ցակոբեան: Անոր համար Գորկիի առա – ջին չրջանի յեղափոխական վիպերգութիւնը (ռե – ւոլուցիոն ռոմանտիկան) ստեղծագործական ոգե – չնչման անսպառ աղբիւր հանդիսացաւ : Ցակոբ – եանի բանաստեղծութեանց մէջ ուժգնութեամբ կը սկսին հնչել Գորկիի « Մրրիկը», «Ամպրոպը» , «Որոտը», «Ցաւոտը» եւայլն :

Ցակոբեան գրած է Գորկիի ստեղծագործու – թիւններու մասին, թարգմանած անոր առանձին գործերը :

Ցակոբեան կը գրէ .— «Գորքին յեղաշրջեց մեր դարու ամբողջ գրականութիւնը, նոր սերունդի մտքերն ու հայեացքները, անոր սպառնալիքներն ու ակնկալութիւնները ... Անոր գործերը բողոք են ցարական վարչաձեւի դէմ : Անոր ամէն մէկ տողին մէջ թաքնուած են ցասումն ու զայ – րոյթը տիրող կարգերու դէմ , դրամատիրական բռնակալութեան դէմ»:

Սովետահայ արձակի ականաւոր ներկայա – ցուցիչ Արապին, որ Գորքիի գրական աւանդու – թեանց լաւագոյն չարունակողներէն մէկն է հայ գրականութեան մէջ, տարիներ առաջ թարգմա – նած է Գորքիի «Մանկութիւնը», «Ծառայութեան մէջ», «Իմ համալսարանները»:

Մատաթ Պետրոսեան՝ կը գրէ թէ Գորքիի « Մակար Զուդրան» առիթ տուաւ նետուելու պրո – լետարական գրականութեան ասպարէզը : Այնու – հետեւ Մաքսիմ Գորքին դարձաւ իմ սիրելի եւ ա – մենամեծ ուսուցիչը: Եւ անոր գործերու ընթերց – ման ատեն կը զգայի կեանքիս ամենաերջանիկ րո – պէները :

Դերենիկ Դեմիրճեան բազմաթիւ անգամներ իր գրական գործունէութեան ընթացքին խօսած եւ գրած է Գորքիի մասին: Շեշտած է Գորքիի ստեղծագործութեանց համամարդկային նչանա – կութիւնը : « Ժամանակից գրողներէն ամէնէն մե – ծը եղաւ Մաքսիմ Գորքին, որուն խօսքը համաշ – խարհային արձագանգ կուտար : Գորքիի ստեղ – ծագործութիւններու այդ մանանայատկութիւնը կուգայ ժողովուրդի ուժէն: Անկէ առաւ մեծ գրո – ղը, կռուելու, ստեղծելու հանճարը: Անկէ սոր – վեցաւ լաւատես ըլլալ, սիրել ճչմարտութիւնը , արդարութիւնը, աշխատանքը, կեանքի ուրախու – թիւնը: Մաքսիմ Գորքին իր գոյութիւնը կապեց ժողովուրդի յաւիտենական կեանքի հետ :

Ստեփան Զօրեան ռուս դասական եւ սովետա – կան գրականութեան լաւագոյն թարգմանիչներէն մէկը կը համարուի: Հայ իրականութեան մէջ ան մեծ դեր է կատարածերկու ժողովուրդներու մը – ձակութային մերձեցման մէջ : Անոր կը պատկանի Թոլսթոյի, «Պատերազմ եւ Խաղաղու – թիւն» քառահատոր վէպին, Թուրկենեւի, Գար – չինի, եւ ուրիշ ռուս դասականներու երկերու թարգմանութեան պատիւը: Զօրեան առաջինն էր որ սովետական չրջանին հաւաքեց եւ 1928ին եր – կու հատորով հրատարակեց Մաքսիմ Գորքիի ըն – տիր պատմուածքները :

Գորքի 1916ին խմբագրած է « Հայ դրականու – թեան ժողովածուն», ուստի եւ ծանօթ էր գրակա – նութեան պատմութեան, ինչպէս եւ մեր կարեւոր երկերու հեղինակներու հետ: Կը յիշէր հեղինակ – ները անունները, երկերու վերնագրերը, եւ բո – վանդակութիւնը :

Անգամ մը խօսելով Հայաստանի գրողներուն առջեւ, Գորքի կ'ըսէր·

— «Մեր ներքին հոգեկան միացման տեսակէ – տէն, ինչպէս եւ յետագայ գործունէութեան հա – մար, անհրաժեչտ է այնպէս կազմակերպուիլ, որ ճանչնանք իրար: Լաւ կ'ըլլար հրատարակել հան – դէս մը, ուր ոչ միայն գրականութիւնը արձանա – գրուի, այլեւ մչակութային կեանքի ամէն մէկ բայլ՝ գործարաններ, նոր գրուած օպերա եւն· :»

Աչխարհի մեծանուն գրողներէն եւ ոչ մէկը, թէ՛ իր ստեղծագործութիւններով եւ թէ՛ իր գրա – կան ու հանրային գործունէութեամբ, սովետահայ իրականութեան մէջ այնքան հմայք չէ ունեցած , այնպիսի սրտաբուխ սէր չէ վայելած, ինչպէս Գորքին:

Այդ անսահման հմայքը, սէրը հանճարեղ գը – րողի, անմահ մրրկահաւի հանդէպ՝ արտայայ – տած են հայ բանաստեղծներէն չատեր Մաքսիմ Գորքիի նուիրած իրենց բանաստեղծութեանց մէջ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔՆԵՐ

= Շուտ ակօսը մեծ եղնիկ է :

= Եղը երբ իյնայ դանակաւոր կը չատնայ :

= Ձնճղուկը ըսաւ՝ երբ գարուն գայ դուլպայ պիտի հիւսեմ, գարունն երբ եկաւ՝ ըսաւ· — Ես ուր, դուլպայ գործելն ուր :

= Աւտամ քչփորելով փոր չի կչտանար :

= Ջրին ըսին, ի՞նչ կը գոռաս, ըսաւ· Տեղս քարուտ է:

= Տանն երէցին «Օրհնեա տէր» չկայ :

= Գողը ի՞նչ կ'ուզէ .— Մութ գիչեր :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓԱՐՈՍ, երգիծաթերթ· Թիւ 1, 2, 3 (Ճուն – ուար 1, Փետր· 20) : Պատկերազարդ (ծաղրա – նկարներ): Տարեկան բաժնեգին 2 անգլ· ոսկի: — Հրատ· Հայկ Մինասեան, Imprimerie La Renaissance Bab Edris, rue Chartouni, Պէյրութ (Լիբան) :

ԱԿՕՍ, երկամսեայ հանդէս 7րդ տարի, Թիւ 3 (1951): Հրատ· Համազգային ընկերութեան, 128 էջ, այլազան բովանդակութեամբ: Հասցէ .— B.P. 1245, Beyrouth (Liban):

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մի անգամ Արդարութիւնը կորսուեցաւ :

Ասենք՝ նա յաճախ էր կորսուում :

Ճուսափելով իրեն ծիւրող, պատն ի պատ խփող, լկտղ անձերից, յաճախ նա փախչում էր լեռները, պահւում աչխարհիս հեռաւոր անկիւն – ներում: Բայց ամէն անգամ, այսպէս կամ այն – պէս, յայողւում էր նրան գտնել, բռնել, վանդակի կամ սնտուկի մէջ դնել, ուղածին պէս գործածել, չարչարել :

Այս անգամ, սակայն, չդիտեմ ինչ հնարքով, Արդարութեանը յայողուեց լաւ անհետանալ· այն – պէս լաւ թագնուեց, որ մարդիկ աղօթքով, խո – րամանկութեամբ, ուժով կամ ոսկիով իսկ անկա – րող եղան նրան գտնելու :

Սկսեց մեծ իրարանցում· Առանց Արդարու – թեան դժուար էր ապրել, մանաւանդ որ նրա ան – հետանալովը բազմանում էին չատ աղտոտու – թիւններ, որպիսիք են կեղծաւորութիւն, անիրա – ւութիւն, խաբէութիւն, արիւնահեղութիւն եւ այլ այդպիսի չատ թոյներ:

Եւ ահա Արդարութիւնը փնտռելու ելաւ նախ մի պատերազմիկ — աղնուական: Շատ զօրք ժողո – վեց, վաչտ ու դունդ կազմեց եւ երդուեց, որ Ար – դարութիւնը, որ ծակր մտած լինէր, պիտի հանէր, ձեռքն ու ոտքը կապած պիտի մէջտեղ բերէր :

Այդ պատճառով իսկ, ոտնակոխ տալով գիւղ ու քաղաք, արիւն սփռելով դաչտ ու ձոր, ջար – դեց, սրամաչ արաւ ամէն ինչ, տակնուվրայ դար – ձրեց ամէն բնականութիւն եւ այդպէս առաջ էր գնում՝ յուսալով բռնել Արդարութիւնը :

Նրանից յետոյ ճանապարհ ընկաւ, Արդարու – թիւնը որոնելու համար, մի չատ հարուստ մեծա – տուն: Ոսկի ու արծաթ, զարդ ու զարդարանք բարձեց ուղտերի, եւ վստահ՝ իր ոսկու վրայ, տնից դուրս եկաւ: Ասում են, որ մի քանի էլ սի – րուն կանայք վերցրեց, որ ոսկու փայլի վրայ գե – ղեցկութեան հրապոյրն էլ աւելացնէր :

— Կը տեսնէք, պնդում էր նա, Արդարութի – նը ոսկովս պիտի գնեմ, կանանցով պիտի գրաւեմ եւ սնտուկիս մէջ դրած պիտի մէջտեղ բերեմ :

Այսպէս էր ահա որ բռունցքն ու ոսկին գնացին Արդարութիւնը որոնելու :

Եւ դեռ գնում են: Թող գնան :

Տեսնենք այժմ, թէ ո՞վ էր այն երրորդ անձը, որ, խեղճուկրակ , ցնցոտիներ հագած, ճակատը վչտերով խորխոր ակօսուած, մտածեց ելլել Ար – դարութիւնը որոնելու :

Ասենք՝ աղնուականը սուր ունէր, հարուստը՝ ոսկի, իսկ սա ի՞նչ ունէր, ինչո՞վ պիտի գտնէր Արդարութիւնը :

Թչուառն էր դա: Ընծաների փոխարէն իր տա – րածն էր մի չնչին սրուակ, որ ամուր կերպով սեղմել էր կրծքին: Բանն այն է, որ սրուակը լցրել էր մի չքաւոր հեղուկով: Որբից մի չիթ ար – ցունք, ընկածից մի հառաչ , գործաւորից մի դառն քրտինք··· : Մի խօսքով՝ վչտերի արցունք – ներից մի – մի կաթիլ ժողոված, լցրել էր չիշը , պինդ փակել եւ կարծում էր, թէ տարածը ան – չուչտ պիտի գրաւէր Արդարութիւնը :

Ու քայլում էր: Անցնելով մեծ – մեծ քաղաք – ներից, խուլ ու հեռաւոր գիւղերից, քայլում էր անխոնջ, ձորեր ցած իջնում, լեռներն ի վեր ել – նում, ամէն քայլափոխին էլ կանգ առնելով կան – չում .

— Ո՞ւր ես, Արդարութիւն :

Արդարութիւնը չկար· Ոչ երեւում էր, ոչ էլ ձայն տալիս :

Անօթի, ծարաւ, յոգնած, վչտալից, երկար թափառեց թչուառը ամէն ուղղութեամբ, սրտի վրայ սեղմած ունենալով սրուակը, որի հեղուկը սկսել էր եռալ ու տաքնալ: Արդարութիւնը, սա – կայն, չերեցաց նրան էլ: Ոչ երեւաց, ոչ էլ գոյու – թիւնը յայտնեց :

Վերջապէս, երբ յուսաթեկ եւ ուժասպառ, հասել էր լերան կատարին, նստեց մի ժայռի վը – րայ եւ սկսեց մտածել , թէ գուր էր Արդարութի – նը որոնել, քանի որ խուսափում էր նա թչուառից անգամ :

Այսպէս մտածելուց յետոյ՝ բարկացած հանեց ծոցից սրուակը եւ խփեց ժայռին :

— Գնա, ոչնչացիր, գոչեց նա, գուր են բոլոր վչտերն ու արցունքները· Արդարութիւնը թչուա – ռին չի սիրում ...

Բայց հազիւ թէ սրուակը փշրուել էր, լսուեց մի ահեղ որոտում: Հոսած արցունքներից թանձր ծուխ բարձրացաւ, փրփրաց, որորուեց եւ նրա միջից ահաբեկ թչուառի առաջ գուրս ցցուեց մի ահեղ հսկայ:

Սարսափած՝ թչուառը ընկաւ երեսի վրայ :

— Ելիր, կանչեց հսկան մեծաձայն, ելիր եւ մի վախենար :

— Ո՞վ ես դու, ահեղ ոգի, հարցրեց Թչուա – ռառը :

— Ե՞ս,— գոչեց հսկան,— ես բողոքն եմ, որ ծնայ այդ թափուած արցունքներից եւ պիտի աչ – խարհ բերեմ անյայտացած Արդարութիւնը··· Նայիր ...

Ապա արչալոյսի կարմրորակ լոյսի մէջ ցըց – ուեց հսկայի վեհ հասակը, դարձած դէպի բար – ձրութիւնները, ուր սկսել էր մի փոթորիկ եւ ուր գետինն ամբողջ դողում էր դղրդիւնով :

Ու հեռուն, հսկայի պարզած ձեռքի կողմը, մի կոյտ մաքուր ամպերի բացուածքից երեւան եկաւ թագնուած Արդարութիւնը խորունկ, տխուր հայ – եացքով, առանց կչիռքի, առանց մեծ սրի:

— Եկ, Արդարութիւն, կանչեց Բողոքը, ես ծնուել եմ եւ իմ ձայնը թող քեզ համար կչիռք ու սուր դառնայ· եկ, Արդարութիւն ...

Բայց Արդարութիւնն, անչարժ ու տխուր, նայեց նրան, նայեց թչուառին եւ ասաց·

— Դեռ ոչ··· դեռ դու փոքր ես· գնա, քայ – լիր, կուտակիր արցունք, կուտակիր վչտեր, մե – ծացիր որպէս ովկիան, կատաղիր որպէս հեղե – ղատ, եւ այն ժամանակ միայն ես կը գամ իմ սրով եւ իմ կչիռքով ...

Ապա ամպը սահեց, եւ Արդարութիւնը նորից անհետացաւ իր անմատչելի բարձրութեան մէջ···

Այդ օրուանից ահա պատերազմիկ զօրեղը ա – րիւնի մէջն է որոնում Արդարութիւնը, հարուս – տը՝ ոսկու, եւ թչուառը, նստած իր վչտերի մօտ, արցունքներով մեծացնում է Բողոքին, որ նա վե – րակոչէ աչխարհում՝ կորսուած Արդարութիւնը :

ՎՐԹԱՆԷՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

խօսիլ Գերմանիոյ ապաղինման մասին, իսկ Ֆը – րանսա հակառակ է սպառազինումներու կրճատ – ման ... Պ. Ճէսըլի եւս, առանց անուններ տալու, կ'ուզէ մեզի որպէս խաղաղութեան հրեշտակներ ներկայացնել իր Ատընաուըրներն ու Քրուփները, որոնք, մեզի համար, պատերազմի գեւեր են ... Մեզի համար անընդունելի է ամէն օրակարգ, ուր չէ դրուած Գերմանիոյ ապաղինման եւ չորս մեծ պետութեանց սպառազինումներու կրճատման խնդիրները »:

Ամերիկեան պատուիրակ Պ. Ճէսըլի, որ յա – ջորդ նիստին հանգամանօրէն պիտի պատասխանէ Պ. Կրոմիքոյին, այս անգամ յայտարարեց, կարճ եւ կտրուկ.— «Հանդիսաւոր կերպով կը յայտա – րարեմ, թէ զինեալ ուժերը չեն Արեւմտեան Եր – մանիոյ մէջ: Իրականօրէն սպառազինուած է մի – այն Արեւելեան Գերմանիան »:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԻԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ժողովը, բա – ցի համայնավար քանի մը երեսփոխաններէ, բա – նաձեւ մը քուէարկեց Գերմանիոյ միացման ան – հրաժեշտութեան մասին: Բանաձեւը ծանուցա – գրով մը անմիջապէս յղուեցաւ արեւմտեան երեք մեծ պետութեանց:

Այս միացումը իրագործելու համար, երեսփ. ժողովը կը պահանջէ 1) Իրապէս ազատ ու գաղտ – նի ընտրութիւններ կատարել ամբողջ Գերմանիոյ մէջ միաժամանակ, 2) Ընտրութիւններէն առաջ, անոնց ընթացքին եւ առնցմէ վերջ ապահովել բո – լոր Գերմանացիներու անհատական ազատութիւ – նը, 3) Ջնջել Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ հաս – տատուած «խաղաղութեան պաշտպանման օրէն – քը» եւ 4) Արձակել բոլոր քաղաքական բանտարկ – եալները: Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարու – թիւնը պէտք է յստակօրէն այո կամ ոչ պատաս – խանէ այս պահանջին:

Տոքթ. Ատընաուըր կը պահանջէ նաեւ, որ մեծ պետութիւնները լսեն Գերմանիոյ տեսակէտ – ները ամէն անգամ որ կը քննուի գերմանական հարցը:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ ելմտական կացու – թիւնը ծանրացած է: Մարշըլի օգնութեան կազ – մակերպութիւնը կը սպառնայ դադրեցնել ամէն օգնութիւն, եթէ գերմանական կառավարութիւնը չկարեկարդէ իր ելեւմուտքը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ ԺԷՕՆ ԹԻՒՐՔԵՐՈՒ ՄԻ – ՈՒԹԻՒՆ» ստորագրութեամբ նամակ մը ստացանք որ կը տեղեկացնէ թէ նորէն «վտանգի տակ է Թուրք բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթի կեանքը »: Այս առթիւ կը յայտնէ թէ կառավարութիւնը մերժած է անցագիր տալ, որպէսզի բանաստեղծը Զուիցերիա երթայ դարմանելու համար իր առող – ջութիւնը որ խանգարուած է իբրեւ հետեւանք 13 տարուան բանտարկութեան: Յետոյ կարգ մը նոր սպառնալիքներ յիշելով, կը հրաւիրէ բոլոր ժո – ղովրդավար կազմակերպութիւնները, « բողոքել այս ապօրէն եւ տմարդի ընթացքին դէմ »:

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարար Նչանակուե – ցաւ Պ. Հըրպըրթ Մորիսըն, յաջորդելով Պ. Պե – ւինի: Արտաքին քաղաքականութիւնը անփոփոխ կը մնայ, բայց թերթերը դիտել կուտան թէ նոր նախարարը աւելի վճռական տեսակէտներ ունի համայնավարութեան հանդէպ, մինչդեռ նախոր – դը ճկուն էր:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ գահլիճը հրաժարեցաւ ներքին պատճառներով: Նոր գահլիճին կազմութիւնն ալ յանձնուեցաւ Պ. Ատնան Մենտերէսի, որ կարգ մը փոփոխութիւններ պիտի կատարէ:

ՄԱՐՈՔԻ կացութիւնը քննելու համար, երեք հոգինոց յանձնախումբ մը նչանակուեցաւ Ազգ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին կողմէ: Այս առթիւ յանձնախումբը ցաւ յայտնեց Եգիպտոսի մէջ կատարուած հակաֆրանսական ցոյցերուն համար, դիտել տալով թէ Ֆրանսայի եւ Մարոքի յարաբերութիւնները ճշդուած են 1912ի դաշնագրով եւ ուրիշներ իրաւունք չունին խառնուելու:— Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ Սուրիոյ բոլոր առեւտրական հաստատութիւննե – րը պիտի փակուին կիրակի օր, կէս ժամ, իբրեւ բողոքի ցոյց: Քարաչիի մէջ 100.000 հոգի ցոյց մը կատարեցին Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգ – ներուն դէմ, ի նպաստ Մարոքի:— Մարոքի կրօ – նապետներէն Ալի Շէրիֆ հեռագիր մը ուղղելով Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին եւ Պ. Թրումընի, կը բողոքէ սուտ լուրերուն դէմ եւ ջերմապէս կը գնահատէ Ֆրանսական թեւարկու – թեան բարիքները:

ԿՐՈՒՓի տնօրէնին արձակման դէմ բողոքեց Ֆրանսայի ազգ. ժողովին արտաքին յանձնա – խումբը:

ԴԱՒ ՄԸ երեւան հանուեցաւ Փարիստանի մէջ (Իսլամական Հնդկաստան): Վարչապետին յայ – տարարութեան համաձայն, դաւադիրները կ'ու – զէին բռնութիւն բանեցնել եւ օգտագործել բա – նակար, իրենց նպատակին հասնելու համար: Ձեր – բակալուեցան սպարապետը՝ զօր. Աբդար խան եւ կինը, զօր. Լաթիֆ, խմբագիր մը եւն.:

Փետրուար 18ը կը տօնուի

Հ. Ց. Դ. Պէվրիւի Ուոտամ խումբի կողմէ, Հանդէս խնջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4—12, Լիլայի Caisse d'Epargneի սրահին մէջ, 32-34 Ave. Porte des Lilas:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆ ԵԻ ԲԵՆՈՑԻ, կովկասեան նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ պար:

Առատ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Հաղորդ. միջոց.— Métro Porte des Lilas:

Յարեկոյթ պատանիներու

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին կէս գիշեր, Թաղապետական սրահին մէջ, rue Voltaire:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտք 150 ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Charenton Ecolesէն առնել թիւ 103 օթօպիւսը եւ իջնել rue de l'Union:

Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ եւ Ա. ԳԱԼԷՓԵԱՆ

կը խաղան

ՏՕՆ - ԺՈՒԱՆ

Քօմէտի 5 արար, 1 պատկեր, Մօլիէռի

12 Մարտ, երկուշաբթի գիշեր ժամը ճիշդ 8.30ին,

Théâtre Iénaի մէջ

10, Avenue d'Iéna Métro Iéna

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ լաւագոյն ու – ժերու: Ապահովեցէք ձեր տոմսերը, K. Dervichian 66, Bld. Mortier, Paris (20):

ԱԻԱՐԱՑՐԻ ՁԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ

1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

«ՇԱՆԹ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի (Պօմոն), մասնակցութեամբ Կ. Խաչին եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

Կը ներկայացուի ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԱՐԾԻՒԸ

ԿԱՄ ՎԱՐԴԱՆԱՆԴ

12 Մարտ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սի – նէմա Ֆլօրեալի մէջ, Պօմոն:

Շուչանիկի դերը կը կատարէ Օր. Ա. Սէրէն – կիւլեան, Ցպկերտի Պ. Կ. Մուրթաֆեան, Վա – ղանի Պ. Վ. Տէր Վարդանեան, Վասակի Պ. Ս. Սարդիսեան:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը կը խնդրէ բարեսէրներէ որ չմոռնան Հանգստեան Տունը (Անտիյի), երբ գործածուած բայց մա – fուր եւ հագուելիք զգեստներ ունենան տրա – մադրելի, ինչպէս եւ ճերմակեղէններ՝ այր թէ կին ծերուհիներու համար:

Ծրարները կրնան ղրկել Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, վրան գրելով «Աղքատախնամի ծերանոցին համար»:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄՈՐՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ – ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՑԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԻՐ:

Բոլոր ծախքերը կր վճարուին ծրարները ղրր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵԻԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՕ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)

3 rue St. Vincent de Paul. Paris (10)

Tél. TRU. 72-60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11 եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի:

ՈՒԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանիական

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ – ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)

Tel. Bot. 59-57

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (1

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Ca – det սրճարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ երկուշաբթի 12 մարտ, ժամը 21ին, դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԽԱՉԱԿ խումբ, կիրակի ժամը 16ին:

ԻՇԽԱՆ խումբ, երկուշաբթի ժամը 21ին:

ՎԵՌԻ խումբ երեքշաբթի ժամը 19ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais, ճիշդ ժամը 20.30ին: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը խորհրդակցական ժողովի կը հրա – ւիրէ իր բոլոր շրջաններու վարչութիւնները այս երկուշաբթի, 12 Մարտ, ժամը 8ին, Ահարոնեան սրահի մէջ: Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կոմիտէի եւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս. Միութեան դասախօսութիւ – նը այս երեքշաբթի ժամը 20.30ին, 7 Passage Costeի սրահը (Cours Lafayette): Նիւթ՝ Խաչատուր Ա – բովեանի կեանքը եւ գործը: Դասախօս Պ. Բար – սեղ Խրիմեան:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն – կերները այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորա – կան հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկա – յանալ անդամատեսրով:

× Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը կ հրաւիրէ իր անդամները երեքշաբթի օրուան հա – ւաքոյթին: Համախմբուիլ Պ. Մ. Փաչայեանի սր – ճարանը:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 20.30ի, 78, rue Rabelais: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հա – ւաքոյթը այս երկուշաբթի երեկոյթ Քրիստեան ճա – շարանը: Կարծիքներու փոխանակութիւն Պ. Դ. Գորեանի դասախօսութեան՝ Սովետական գրա – կանութեան անցած ուղին:

Մահու է

Շատ բանուկ նպարատուն մը (alimentation), լաւ թաղի մը մէջ: Մահու է հիւանդութեան պատ – ճառով: Դիմել Աղապէկեանի, 38 rue de Varennes, Paris (7):

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԶՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ

20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier

LYON

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Փին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mardi 13 MARS 1951 երեքշաբթի 13 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Année No. 6405–Նոր շրջան թիւ 1816

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՄԻՇՏ ԿՌՈՒԱԽՆՁՈՐ

Արհեստով դիւանագէտներուն և գոյնզգոյն բանդէտներուն հետ, միջազգային մամուլն ալ կը շարունակէ ամէն օր արծարծել Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրները: Անշուշտ ի նախատեսութիւն երրորդ աշխարհամարտի մը:

Այս ժխորին մէջ, առաջին տեղը կը բռնեն Թուրքիան եւ Ճունաստանը· յետոյ Պարսկաստանն ու արաբական երկիրները:

Առաջին երկուքը միշտ ալ կը զբաղեցնեն մասնագէտները, իրենց աշխարհագրական դիրքին բերումով: Երկուքն ալ կը համարուին վճռակամ ազդակներ, ապագայ զինաթախումի մը պարագային:

Անշուշտ նոյնքան կարեւորութիւն ունին Իրանը եւ արաբական երկիրները: Բայց, բոլոր խորհրդակցութեանց մէջ, որեւէ ծրագիր մշակուած առեն, Թուրքիան եւ Ճունաստանը կը վայելեն տեսակ մը նախապատուութիւն: Կը համարուին հիմնական հանգոյց, պաշտպանութեան թէ յարձակման պարագային:

Հազմականէն զատ, քաղաքական եւ տնտեսական չահերն ալ իրար կը հրմշտկեն Արեւելքի այդ մասին մէջ:

Այն աստիճան որ, յաճախ թիւրիմացութիւններ կը ծագին դաշնակիցներու միջեւ:

Օրինակ, Մեծն Բրիտանիան եւ Մ· Նահանգները տակաւին չեն յաջողած միացեալ ճակատ կազմել արաբական երկիրներուն մէջ — թէեւ նոյն տեսակէտներն ունին հիմնական հարցերու մասին:

Ինչ անդին պիտի կարդաք յատկանշական տեղեկութիւն մը, որուն համաձայն Միջերկրականի ծովային ուժերուն հրամանատարութիւնը պիտի յանձնուի անգլիացի ծովակալի մը:

Երեւութապէս բնական համարուած այս կարգադրութիւնը տեղի կուտայ զանազան խորհրդածութեանց:

Իրրեւ առաջնակարգ ծովային պետութիւն, անշուշտ Մեծն Բրիտանիոյ կ'իյնար այս պաշտօնը:

Իրականին մէջ, տեսակ մը հատուցում է որ կը կատարուի, փարատելու համար Լոնտոնի մտավախութիւնները:

Արդարեւ, Լոնտոն դառնացած էր վերջերս:

Մ· Նահանգները ամէն տեղ չեչտելով իրենց գերազանցութիւնը, վերջերս ամերիկացի ծովակալ մը նշանակեր էին, իրրեւ ընդհ· հրամանատար Հիւս· Ատլանտեանի ծովային ուժերուն:

Այս որոշումը ծանր տպաւորութիւն գործեց եւ բուռն տեսարաններ պարզուեցան Անգլիոյ Երեսփ· ժողովին մէջ: Նախկին վարչապետը, Ճըրչիլ, պոռթկաց բրիտանական հպարտութեամբ:

Ըսել կուզէր, սովորական աշխարհաբարով· — Մենք ծովային պետութիւն չե՞նք: Նաւատորմիղ վարելու կարողութիւն չունի՞նք: Բրիտանիոյ ծովակալ չմնա՞ց ...

Մինչ այս մինչ այն, ահա Մեծն Բրիտանիոյ կը յանձնուի արեւելեան Միջերկրականի պաշտպանութեան հոգը:

Ինչպէս կը հաղորդեն օրուան լուրերը, այս կարգադրութիւնը մէկ մասն է ընդարձակ ծրագրի մը, ի խնդիր Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի ապահովութեան եւ պաշտպանութեան:

Անգլիան եւ Ֆրանսան Թուրքիոյ զինակիցներն ըլլալով, բնականաբար պիտի դործակցին այս ճակատին վրայ:

Եւ սակայն Թուրքիան (եւ Ճունաստանը) տակաւին կը սպասէ որ Մ· Նահանգներն ալ դաշնագիր մը ստորագրեն, զինուորական յանձնառութիւններով:

Կը թուի թէ Ուաշինկթըն բազմաթիւ պատճառներ ունի վարանելու:

Այդ պատճառներէն մէկը այն է որ, նախ՝ չուզեր նոր բեռներ չալկել, զինուորական յանձնառութիւններով: Երկրորդ, չատ բարդ է կացութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, քաղաքական թէ տնտեսական տեսակէտէն:

Կարճ խօսքով, աշխարհի այդ մասը կը մնայ միշտ կռուախնճոր, արեւելքի թէ արեւմուտքի համար:

Մ· Միութիւնը այս պարագան ալ կը չահագործէ դրաւոր եւ բանաւոր քարոզութեամբ, տեսակ մը դուրդուրանք ցոյց տալով Թուրքիոյ հանդէպ:

Շ·

Միջերկրական եւ Թուրքիա

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Մ· Նահանգներուն զինուորական վարիչները ժողով գումարեցին Մալթայի մէջ երէկ, երկուշաբթի, քննելու համար Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան եւ Միջերկրականի հրամանատարութեան խնդիրը:

Չի հաստատուիր այն լուրը թէ ծովակալ Քէրնի— Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչը այս խորհրդաժողովին մէջ — նչանակուած է ընդհ· հրամանատար Միջերկրականի դաշնակից տորմիղներուն, վերին հրամանատարութեամբ զօր· Այզընհաուըրի: Ընդհակառակն, կը կարծուի թէ անգլիացի ծովակալի մը պիտի յանձնուի Միջերկրականի հրամանատարութիւնը, քանի որ Ամերիկացի մը նչանակուեցաւ հիւս· Ատլանտեանի համար, մեծ դժգոհութիւն պատճառելով Անգլիոյ մէջ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, ո՛վ որ ալ ըլլայ հրամանատարը, արեւելեան Միջերկրականի պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը պիտի ստանձնէ Մեծն Բրիտանիա, իսկ ամերիկեան վեցերորդ տորմիղը պիտի գործէ արեւմտեան Միջերկրականի մէջ:

Մալթայի խորհրդակցութեանց օրակարգին երկրորդ տեղը կը բռնեն Թուրքիա եւ Ճունաստան: Երկուքն ալ ընկերակից — անդամ են Հիւս· Ատլանտեանի դաշինքին կազմակերպութեան: Տակաւին պաշտօնապէս ճշդուած չէ այս անդամակցութեան իրաւական հանգամանքը: Առ այժմ երկու ազգերը զինամթերք եւ ուրիչ կազմածներ կը ստանան Մ· Նահանգներէն, առանց որեւէ յանձնառութիւն ստանձնելու:

Անգլեսաքսոն աղբիւրներու համաձայն, թէ զօր· Բալըրթըսըն (անգլիացի) եւ թէ ծովակալ Քէրնի (ամերիկացի), որոնք վերջերս Թուրքիա այցելեցին, խորապէս ազդուած են այդ երկրին ռազմավարական կարեւորութենէն: Անոնք անդամ մը եւս հաստատած են թէ Թուրքիա ոչ միայն կը տիրապետէ Տարտանէլի, որ միակ ելքն է Սեւ Ծովու խորհրդային տորմիղին համար, այլեւ կրնայ իրրեւ խարիսխ ծառայել կողէն զարնելու համար ռուսական որեւէ արշաւանք Միջին Արեւելքի մէջ:

Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի մէջ կը հաւատան թէ Թուրքիա եւ Ճունաստան ի վերջոյ պիտի ընդունուին Ատլանտեանի դաշինքին մէջ իրրեւ լիազօր անդամներ, եւ կամ պիտի օգնեն, պաշտպանողական նոր կազմակերպութիւն մը հաստատելու համար Միջին Արեւելքի մէջ:

Նոյն չրջանակներուն կարծիքով, եթէ պատերազմ ծագի, Միջերկրականի բրիտանական տորմիղը նոր նաւահանդիստներ պիտի գտնէ բազմաթիւ երկիրներու մէջ: Կը յուսացուի թէ՝ հակառակ վերջին ցոյցերուն, Եգիպտոսի կառավարութիւնը պիտի թոյլատրէ որ Աղեքսանդրիան օգտագործուի, իրրեւ երկրորդ խարիսխ Միջերկրականի տորմիղին:

× Ուաշինկթընէն կը գրեն·— Թուրքիա եւ Աւստրալիա ստիպողաբար կը պահանջեն որ Մ· Նահանգները երաշխաւորութիւններ ընծայեն Միջերկրականի եւ Խաղաղականի ապահովութեան համար: Այս խնդիրը այժմ կը քննուի մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, նախագահութեամբ Թրումընի: Ամիսներէ ի վեր Թուրքիա կ'արծարծէ այս խնդիրը: Արտաքին նախարարութեան բարձր պաշտօնատարները համոզուած են թէ ապահովութեան ձեւ մը պէտք է գտնել Խաղաղականի համար ալ, միացնելով Աւստրալիան, Նոր Զելանտան եւ փիլիպպեան կղզիները եւ դուրս բաց թողլով Ճափոնի առջեւ: Շատեր աւելի ստիպողական կը գտնեն այս դաշինքը, քան Միջերկրականեան դիտակցութիւնը: Այս վերջին ճակատին համար, Ուաշինկթընի մէջ կը թելադրեն դաշինք մը որ ընդդրկէ Սպանիայէն մինչեւ Թուրքիան, ներառեալ Պարսկաստանը:

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Լոնտոն դացին երէկ, խորհրդակցելու համար բրիտանական կառավարութեան հետ: Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան:

Նոր դահլիճը գործի ձեռնարկեց

Ազգ· ժողովին վաւերացումը ստանալէ անմիջապէս վերջ, Պ· Քէօյ գործի ձեռնարկեց, վերահաստատելով նախորդ կառավարութիւնը: Միայն մէկ նախարար փոխուած է (Պ· Ճիաքըպալի): Վարչապետը միեւնոյն ատեն պիտի վարէ ներքին գործերու նախարարութիւնը: Պ· Շուման կը պահէ արտաքին նախարարութիւնը: Կան երեք փոխվարչապետներ,— Պ· Պ· Փլեվէն, Ժոռժ Պիտօ եւ կի Մոլէ, որոնք չէին կրցած կազմել նոր դահլիճը:

Թերթերը կը դրեն թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը հակառակ էր Պ· Պիտոյի, նոյնիսկ պահանջած էր իրրեւ չորրորդ փոխ – վարչապետ նչանակել Ռամատիէն, եթէ Պիտօն պիտի մնար: Բայց Պ· Քէօյ մերժեց այս պայմանը եւ պիտի հրաժարէր, երբ հանրապետութեան նախագահը միջամտեց: Ի վերջոյ կարելի եղաւ կարգադրել ամէն բան:

Նոր դահլիճը իր առաջին նիստը գումարեց երէկ, երկուշաբթի, պատրաստելով իր ծրագիրը: Ինչպէս յայտարարած էր Պ· Քէօյ Ազգ· ժողովին առջեւ, ծրագիրը կը պարունակէ տնտեսական մի քանի թղթադրամի աճման դէմ, վաւերացում 1951ի էմմատցոյցի՝ Մարտ 31էն առաջ, քուէարկում նոր օրէնքի մը, որպէսզի կարելի ըլլայ երեսփ· ընտրութիւնները կատարել Ճունիսի սկիզբը:

Նոր վարչապետը տակաւին չէ յայտնած թէ ինչպէս պիտի ձեւակերպէ ընտրական օրէնքը, որ պատճառ եղաւ Փլեվէնի դահլիճին հրաժարման: Շատ բան կախում ունի արմատականներու եւ ժողովրդականներու դիրքէն:

«ԲԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ, ԵԹԷ...»

Զօր· տը Կոլ կիրակի օր քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ իր կազմակերպութեան հազար պատուիրակներուն առջեւ: Այս առթիւ ազդարարեց թէ «քաղաքացիական պատերազմ պիտի ծագի, եթէ որեւէ փորձ կատարուի երկարաձգելու ներկայ խորհրդարանին կեանքը՝ օրինական պայմանաժամէն վերջ»: Բետոյ չեչտեց թէ հարկ է ընտրութիւն մը կատարել համայնավարներուն, երրորդ ուժի կուսակցութեանց եւ «ազգին միջեւ որ համախմբուած է իր կազմակերպութեան չուրջը: Անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել անջատական (համայնավար) դաւադրութեան դէմ· բայց դատաւորները եւ ոստիկանութիւնը բաւական չեն ազգային միութիւն ստեղծելու համար: Գէչ է ներկայ ընկերային եւ տնտեսական կարգուսարքը: Պէտք է ազգային փարախը վերաղարձնենք հեռացած բանուորական զանգուածները: Ֆրանսան ամէն բան ունի զօրաւոր բանակ մը կազմելու համար իր ներքին միջոցներով· բայց ոչինչ կ'ընեն: Մեր գործը պիտի ըլլայ վերստին կռել Ֆրանսայի Սուրը, աւելցնելու համար խաղաղութեան պատեհութիւնները: Ատլանտեանի Միութիւնը բացարձակ անհրաժեշտութիւն մըն է, բայց տակաւին ոչինչ եղած է զայն պէտք եղածին պէս կազմակերպելու եւ մեր սահմաններուն պաշտպանութիւնը ապահովելու համար»:

Զօրավարը այս առթիւ ալ յայտարարեց թէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Կացութիւնը Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Շահին հրամանով նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնն ստանձնեց Ուշինկթընի նախկին դեսպանը, Հոսէյն Ալի, այժմ պալատական նախարար, որ 68 տարեկան է: Շահը այս որոշումը տուաւ, վասն զի խորհրդարանը 39ի դէմ 64 ձայնով մերժած էր վաւերացնել Խալիլ Թահմասիի վարչապետութիւնը:

Ներկայացը այս գիշեր միաձայնութեամբ վաւերացուց Հոսէյն Ալիի անուանումը: Կը կարծուի թէ երեսփ· ժողովն ալ պիտի վաւերացնէ:

Տեսակցութեան մը առթիւ, նոր վարչապետը յայտարարեց թէ զօր· Ռազմարայի սպանութենէն անմիջապէս վերջը, իրեն առաջարկուած էր այս պաշտօնը, բայց ինք մերժեց, առողջութիւնը խանգարուած ըլլալով: «Բայց Ն· Վեհափառութիւնը պնդեց թէ կարելի չէ հայրենիքը լքել տագնապալի պահու մը, եւ համակերպեցայ»:

Արեւմտեան պետութեանց դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ բարեդէպ կը համարեն այս անուանումը: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ Հոսէյն Ալին էր որ ճակատեցաւ Մ· Միութեան դէմ, իրրեւ Իրանի պատուիրակը Ազգաժողովին մէջ, Ատրպատականի տագնապին առեն:

«Ֆետայանը Իսլամ»ը, որ կազմակերպած էր վարչապետ Ռազմարայի սպանութիւնը, իր թերթիւ այս օրուան թիւին մէջ «սրբազան պատերազմ» (ճիհատ) կը յայտարարէ Անգլիոյ դէմ:

× Նոր վարչապետը Շահին վստահութիւնը կը վայելէ եւ չատ քիչ թշնամիներ ունի: Անցեալ տարի երկու ամիս վարեց արտաքին գործերու նախարարութիւնը: Նախապահն է այն յանձնախումբին որ ծրագիր մը պիտի մշակէ, արքունի հողերը գիւղացիներուն ծախելու համար:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Ե·

(Բ· եւ վերջին մաս)

Արդարեւ, առաջին իսկ ընթերցումը ցոյց կու տայ թէ այդ յիշատակարանը գրուած է երկու գրիչով(2), — առաջին մեծ հատուածը մէկ գրիչով, երկրորդ փոքր հատուածը ուրիշ գրիչով :

Յիշատակարանը կը վկայէ թէ առաջին ընդ – օրինակութիւնը կատարուած է « ձեռամբ Սահակայ», 950ին, երբ Գրիգոր ծնած չէր տակաւին՝ ըստ Զամչեանի: Ցետոյ աշխարհ կուգայ Գրիգոր, կը մեծնայ, գիր ու գրականութիւն կը սորվի եւ հօրը աշխատութեան կռնակը, ընդօրինակութիւնը, կը դրէ յիշատակարան մը, ուր Սահակ կը ներկայացուի միայն··· « որդի տեառն Յոսրովու»:

Ըստ իս, տրամաբանական է պնդել թէ առաջին հատուածը գրուելէ ետքը, ուրիշ գրիչ մը աւելցուցած է ինչ որ կը վերաբերի Սահակին: Եւ այս յաւելուածը՝ թերեւս Սամուէլ Անեցիի վկայութենէն ներշնչեալ, ուրեմն յետ ԺԲ· դարու, ապահովաբար չատ ուշ :

Ձիշդ է թէ Սամուէլ Անեցի կը ճանչցուի ստուգապատում մատենագիր մը, բայց իր «Գաւազանագիրքը» ընդօրինակողները կը խոստովանին թէ յաւելումներ կատարած են: Այնպէս որ կարելի է ենթադրել թէ զրոյց մը, արձագանգ գտնելով «Գաւազանագիրք»ին մէջ, Սահակ անունով եղբայր մը տուած է Գրիգորի: Եւ կամ Սահակը աշխարհական անուն է Յովհաննէսի, բայց յաւելում կատարողը, չիմանալով, Սահակ անուն անդրանիկ եղբայր մը տուած է Գրիգորի, ու ստուգապէս կը վկայէ թէ իր անդրանիկ եղբայրը կը կոչուէր Յովհաննէս(3):

Այս հաշուով Նարեկացիի եղբայր կը մնայ միայն Յովհաննէսը :

3.— Յովհաննէս միակ եղբայրն է, որու մասին բանասիրութեան կասկածները կը պակսին: Ինչպէս տեսնուեցաւ, Գրիգոր երկու անգամ կը յիշէ զայն գովեստով եւ հիացումով, ու զայն կը ներկայացնէ աւելի հանճարեղ եւ իմաստուն քան ինքը:Ըստ Զամչեանի, վանահայրութեան կոչուած է՝ Անանիա Նարեկացիի մահէն ետքը, քալածած է եղբօր գրաւոր աշխատանքները, մեռած է Գրիգորի մահէն մէկ կամ երկու տարի առաջ: Իր անունով որեւէ գրական գործ հասած չէ մեր ձեռքը :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

---

(2) Դժուար չէր ինձ ցոյց տալ յիշատակարանին ներքը լեզուական բաղդատական քննութեամբ մը եւս, — երկրորդ հատուածը կը հետեւի դասական տարազին, որ յատուկ է յիշատակարաններու, մինչ առաջին հատուածը կը մատնէ **affecté** ոճ մը, որ երբեմն կը դառնայ **emphatique**: Չեմ հասկնար թէ ինչո՛ւ «վարձկան» պիտի կոչէին յիշատակարանը գրողը՝ եթէ զաւակն էր հեղինակին, եւ ինչո՛ւ պիտի ամչնար: Ներականութիւնը եւս կը մատնէ յետին դարերու լեզուական ցեցոտում մը: Մասնաւորաբար ուշադրութիւնս գրաւեց *ում* հոլովակերտ մասնիկին գործածութիւնը բայերու վրայ: Բագրատունի կը վկայէ թէ մեր հին ընտիր մատենագիրներն ալ յաճախակի կը գործածէին հոլովակերտ *ում* մասնիկը տրական հոլով շինելու համար, բայց պէտք է արձանագրել թէ ոմանք այլանդակութեան հասցուցած են այդ ձեւը,— *միոյ* հոլովեալ ձեւը դարձած է նախ *միում*, յետոյ··· *մում*: Նոյն այլանդակութեան հասած ձեւ մըն է *զրեցելումը* վերի յիշատակարանին մէջ, նմանօրէն *դիտելում*, *պարտեցելում* այլանդակութեանց, որոնք կը մատնեն յետին դարերու դրոշմ, եթէ ոչ խաթարեալ նաշակ: Կ'ընդունիմ թէ **euphonique** է *ումը*, բայց ծագումով ոամկունակ· արդարեւ մեր ժողովուրդը *ոյ* վերջաւորութիւնը կը վերածէ *ուի*, — աղաւնոյ = աղաւնու, ֆո = ֆու, այս օրէնքով՝ կը խորհիմ թէ վերջեկ է *ում* ձեւը (մեռոյ = մեռում): Այսուհանդերձ, մեր լեզուին ամէնէն ծաղկուն շրջանին՝ *ումը* երաժշտական աղուոր խաղեր կը ստեղծէր ոսկեղնիկ մատենագիրներու գրչին տակ: Աստուածաշունչէն կը բերեմ նման գեղեցիկ օրինակ մը· «ի շաբաթու յերկրորդում առաջնոյն» (Ղուկ· Զ· 1): Աւելցնեմ որ անկարելի է բացատրել այս ասացուածքը, ի՞նչ կը նշանակէ «երկրորդ առաջին շաբթուն», յունարէնը՝ **en sabbato deutéro – proto**: Բազմաթիւ մեկնութիւններ տրուած են, բոլորն ալ բռնազբօսիկ: Ցերոնիմոս անգամ չէ հասկցած , Գրիգոր Նարեկացիին հարցուցած եւ պատասխան չէ ստացած: Փիւշ կ'ըսէ թէ լեզուաբանական տարազ մըն է, զոր կ'անուանէ **crux**, բայց ես չկրցայ հասկնալ այդ տարազն ալ, տարազին տրուած անունն ալ:

(3) Նարեկի ԾԱ. ողբին առաջին հատուածը ըստ ոմանց կը պարունակէ կարգ մը վկայութիւններ, որոնց, ինչպէս գրեցի նախապէս, կը մերժեմ տալ ինքնակենսագրական որեւէ արժէք: Հետաքրքրութեան համար՝ այդ հատուածէն կ'առնեմ հետեւեալ պարբերութիւնը· «Աւ եղբա՞յր ոճ հարազատ, եթէ կարօտ է կամելոյն առ անձինն

Ի՞նչպէս կատարուեցաւ 3000 հայ տարագիրներու տեղաւորումը

ՅԱՐԴ 300.000 ՏՈԼԱՐ ԾԱԽՍՈՒԱԾ — ՆՈՑՆՔԱՆ ԱՀ՝ ԳԱՂԹԱԿԱՑԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

(ՄԵՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Պ· ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ)

Պ· Ճորճ Մարտիկեան , Anchaի նախագահը , որ անցեալ շաբթու Փարիզ կը գտնուէր, չահեկան տեղեկութիւններ տուաւ մեզի, երեք տարիէ ի վեր կատարուած աշխատանքներուն մասին:

— Կարելի է ըսել թէ Գերմանիա, Աւստրիա եւ Իտալիա գտնուող հայ տարագիրներու մեծագոյն մասին փոխադրութիւնն ու տեղաւորումը վերջացած է: Երբ ԱՆԶԱՅ գործի ձեռնարկեց, 4000 տարագիրներու համրանք մը ցրուած էր այս երեք երկիրներու եւ մանաւանդ Գերմանիոյ մէջ: 1948ի վերջերը, չատ փոքրաթիւ տարագիրներ կրցած էին ճամբայ ելլել դէպի Մ· Նահանգները: Բուն փոխադրութիւնները սկսան 1949ի Յունիսին, երբ գործադրուեցաւ տարագիրներու վերաբերեալ օրէնքը: Փոխադրութեան բոլոր ձեւակերպութիւնները եւ այդ առթիւ IROի եւ ամերիկեան իշխանութեանց հետ բոլոր յարաբերութիւնները կատարուեցան ԱՆԶԱՅի կողմէ, վերոյիշեալ երեք երկիրներու եւ Մ· Նահանգներու մէջ: Խնամատարական մարմինները, գործակցաբար, ամերիկեան բազմաթիւ քաղաքներու մէջ :

Տարագիրներու մեծագոյն թիւը փոխադրուեցաւ 1949ի երկրորդ եւ 1950ի առաջին վեցամսեակներու ընթացքին: Ամէն վերջը խումբերը նօսրացան, որովհետեւ նօսրացաւ նաեւ Եւրոպա դրած նուող տարագիրներու համրանքը: Այսուհանդերձ, մինչեւ այսօր ալ, ամէն ամիս, գանազան պատճառներով ետ մնացածներէն 40—50 հոգի կը հասնին Ամերիկա :

Ցարդ Մ· Նահանգները հասած եւ տեղաւորուած են 3000 հայ տարագիրներ, որոնց 2800ը՝ ԱՆԶԱՅի ղրկած «էֆիւէվիթ»ներով եւ տրամադրած նիւթական միջոցներով (փոխադրութեանց ծախքը, մինչեւ ամերիկեան առաջին նաւահանգիստը, կը վճարէ ԻՐՕն): Մնացած 200 հոգին ետկան ուրիշ օտար կազմակերպութեանց աջակցութեամբ :

Տարագիրներուն մեծագոյն մասը, մօտ 800 հոգի, համախմբուած են Քալիֆորնիոյ չրջանին մէջ (Ֆրէզնօ, Լոս Անճէլըս եւ Սան Ֆրանչիսքօ) : Տիթրոյիթի մէջ տեղաւորուած են 500 հոգի, Պոսթըն 400, Նիւ Եորք 400, Ֆիլատէլֆիա 250, Շիքակօ 150, Փրովիտէնս 150 եւ մնացեալ 3—400 հոգին ալ զանազան վայրերու մէջ :

Տարագիրները ոչ միայն տեղաւորուեցան , այլեւ գործի կապուեցան ու դարձան ինքնապահ: ԱՆԶԱՅի մօտ արձանագրուած են այժմ միայն 17 անդործներ, ինչ որ աշխատելու ընդունակներուն 100ին 1ը միայն կը կազմէ, մինչդեռ ուրիչ ազգերու տարագիրներուն մօտ այս համեմատութիւնը 100ին 15 — 20ի կը հասնի:

Կլոր թիւով, իւրաքանչիւր տարագիր, Ամերիկա հասնելէ վերջ, 100 տոլար արժած է ԱՆԶԱՅին, կը նշանակէ որ ծախսուած է ցարդ 300.000 տոլար միայն Ամերիկայի մէջ: Մասնաւոր նուէրներէ ղոյացած է 130.000 տոլար, որուն 25.000ը տուաւ ՀՕՄը, իբրեւ սկզբնական հիմնադրամ : Մնացած 170.000ը ճարուեցաւ մեծ մասով հրապարակային ձեռնարկներու չնորհիւ, իսկ 20.000ի չափ գումար մըն ալ ստացուեցաւ տարագիրներէն, իրենց եղած փոխատուութեանց հաչուոյն :

Իւրաքանչիւր տարագիր, Ամերիկա հասած առեն ստորագրեց յանձնառագիր մը, խոստանալով ԱՆԶԱՅին վերադարձնել՝ Ամերիկայի մէջ իրենց համար ծախսուած գումարները: Այսպէսով, տարագիրը կը դադրէր ըլլալէ սոսկական նպաստընկալ մը եւ կը ճանչնար՝ իրեն համար եղած զոհողութիւնը հատուցանելու պարտականութիւնը: Տարագիրները սկսան արդէն վերադարձնել իրենց փոխ տրուած գումարները, ոմանք ամբողջութեամբ, ուրիշներ մասամբ: Այս դրութեան չնորհիւ ալ, մէկ կողմէ, Ամերիկայի հայութիւնը դիտցաւ որ բարոյական զոհողութիւն մը միայն ըրաւ, իսկ միւս կողմէ, տարագիրներն ալ ըմբռնեցին, որ իրենց իսկ պատիւը կը պահանջէ ա՛ր – պէս չարժիլ :

ԱՆԶԱՅին համար բազմահիւ ծանրութիւն մը եղան հիւանդ տարագիրները, որոնցմէ ոմանց համար 800էն մինչեւ 1000 տոլար ծախսուեցաւ: Այս հոգը ամբողջութեամբ ինկած է մեր վրայ, որովհետեւ ամերիկեան մարմիններ կամ կազմակերպութիւններ մեր հիւանդներուն չեն զբաղիր :

Պէտք չէ սակայն անտեսել նաեւ այն զոհողութիւնը, զոր խնամատարական գեանի վրայ կատարեց ամերիկահայութիւնը յօգուտ տարագիրներուն, երբ անոնք կը գտնուէին դեռ Գերմանիոյ կամ Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ: ՀՕՄի, ԱՆԶԱՅի կողմէ եւ անհատական միջոցներով եղած այս օգնութիւնը արժէց առ նուազն 300.000 տոլար, ինչ որ մեր տարագիրներուն համար, ամերիկահայ դաղութին ըրած այս բացառիկ զոհողութեան դումարը կը բարձրացնէ 600.000 տոլարի: Միայն Սան Ֆրանչիսքոյէն հազարէ աւելի ուտելիքի եւ դգեստեղէնի ծրարներ ղրկուեցան: ՀՕՄի եւ ԱՆԶԱՅի միւս 45—50 մասնաճիւղերն ալ նոյն օգնութիւնը հասցուցին առատօրէն :

Ձմռանամ ըսել, որ ամբողջ այս զոհաբերութիւնը կատարուեցաւ Հայու սիրտ կրող եւ ազգային ղգացումներով տոգորուած ազգակիցներու կողմէ: Գտնուեցան մինչեւ իսկ մեր քաղաքական համոզումները չբաժնող ազգակիցներ, որոնք ոչ միայն փարեցան ԱՆԶԱՅի գործին, այլեւ ամէն մէկը 1500—2000 տոլար նուիրեց: Այդպէս եղաւ, որովհետեւ լաւ Հայեր էին անոնք եւ չտարուեցան բնաւ հակառակորդ թերթերու պայքարէն, մեր ստանձնած այս կարեւոր գործին դէմ: ԱՆԶԱՅ, առաջին օրէն որոշեց արհամարհել իրեն եւ տարագիր բեկորներու դէմ բացուած այդ պայքարը: Լաւ որ այդպէս եղաւ ,որովհետեւ այլապէս մենք ալ իջած պիտի ըլլայինք անոնց մակարդակին: Մինչդեռ լուռ գործելով եւ մեր խղճի ձայնին անսալով, աւելի արդիւնաւոր գործ տեսանք:

Պէտք է յիշեմ մասնաւորաբար զոհողութիւնը Նիւ Եորք բնակող հինգ պատուական Հայուհիներու, որոնք սկիզբէն մինչեւ այսօր, առաջին ուղեցոյցը եղան Նիւ Եորք հասնող տարագիրներուն: Առտուընէ մինչեւ իրիկուն եւ ցուրտն ու բուքին, ամէն օր սպասեցին նաւահանգիստը, որպէսզի դիւրացնեն անոնց առաջին քայլերը: Բախտաւոր էին նորեկները, որ այսպէս, առաջին օրէն եւ Ամերիկայի ամէն կողմը պաչպանները գտան, մինչ հին ժամանակներուն, Ամերիկա հասնող պանդուխտներով հետաքրքրուող չկար եւ անոնցմէ իւրաքանչիւրը, իր ճամբան ինք կը գտնէր :

(Ւրնագեալը յաջորդով)

96 ՀՍՑ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ապաստանած էին Ֆիլիպպեան կղզիներու Տարարարորի մէջ, Չինաստանի կարմրելէն վերջ: Ասոնց 96էն 85 հոգի արդէն տեղափոխուած էին Ամերիկա եւ Աւստրալիա : Վերջին կարաւանի մը մէջ, բաղկացած 1124 տարագիրներէ, որ Յունուար 25ին հասան Սան Ֆրանչիսքօ, կը գտնուէին նաեւ 22 Հայեր: Դիմաւորելու ելած էին Պ· Ճ· Մարտիկեան, Պ· Սարոյեան, Գեղամ Ալիքսանեան եւ ուրիշներ: Ասոնց մէջն էր Պ· Գ· որ Սիպերիոյ աքսորավայրերէն փախչելով հասած էր Շանհայ, եւ անկէ ալ ապաստանած էր Փիլիպպեան կղզիները :

Տիկին Մանիշակ Գեորգեան

Նախընթաց կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ ողբացեալ Տիկին Մանիշակի հոգեհանդիստը : Այդ տխուր արարողութեամբ իր ամուսինը՝ Պ· կարօ Գէորգեան նուիրական պարտականութիւն մը կը կատարէր, որովհետեւ իր տիկնոջ երկարատեւ հիւանդութեան միջոցին արտասահման կը գտնուէր եւ չկրցաւ իր վերջին յարգանքը յայտնել իր կողակցին :

Հանգուցեալ Տիկինը Փարիզահայերէն քիչ բուն միայն ծանօթ է, իսկ Պուենահայերուն եւ մասնաւորապէս Սելանիկի հայութեան համար անոնց բացառութեան սիրելի եղած էր ամբողջ քառորդ դար :

Դեռատի Մանիշակը պարագաներու բերումով Սերաստիայէն փոխադրուած է Պոլիս եւ ամերիկեան աղջկանց վարժարանէն ընթացաւարտ ըլլալէ ետքը ամուսնացած եւ հաստատուած էր Սելանիկ :

Հոն իր ընտանեկան բոյնը կազմելէ անմիջապէս ետքը կը ձեռնարկէր հանրային գործունէութեան : Ինք կազմակերպած ու երկար տարիներ ղեկավարած է Գիւթութեան Խաչի մասնաճիւղը, որ մինչեւ այսօր օգտակար ծառայութիւններ կը մատուցանէ կարօտեալ հիւանդներու եւ մատաղ սերունդին: Պահ մը Փարիզ եկած ու ձեւափոխութեան դասընթացքի հետեւելէ ետքը վերադարձէն մասնաւոր դասեր տուած է փափաքողներու: Մինչեւ յաւէտ ձեւափոխութեան ուսուցչուհի եղած է Կիւլպէնկեան վարժարանի բարձրագոյն դասարանի ուսանողուհիներուն: Ստանձնած է նաեւ ամերիկեան աղջկանց վարժարանի հայուհիներուն մայրենի լեզուի դասաւանդութիւնը: Իր աչակերտուհիներէն ոմանք, որոնք այժմ ամուսնացած ու Փարիզ հաստատուած են, դովեստով ու

անդորրութիւն»: Գարեգին պատրիարք նր թաղմանէ· «Հարատատ եղբօ՞ր···»: Եռակի, բայց հինչո՞ւ եռակի՝ եթէ երկու կամ եոեք եղբայր ունէր: Կր կրկնեմ, աւելորդ է ինքնակենսագրութիւն փնտռել Նարեկի մէջ:

Շ· Ն·

յարդանքով կը յիշեն իր անունը: Իր ամէնէն կարեւոր գործը եղած է «Հորիզոն» օրաթերթի աշխատակցութիւնը: Ինքը ալ բազուկը եղած է իր ամուսնին, որ մօտաւորապէս տասը տարի ձեռնհասօրէն վարեց այդ թերթին խմբագրութիւնը: Այդ անխոնջ տիկինը, իր ինքնատիր յօդուածներէն զատ, անգլիերէնէ ու ֆրանսերէնէ թարգմանած է գրական ու բարոյական դիրքեր, որոնք թերթօնի ձեւով հրատարակուած են նոյն օրաթերթին մէջ:

Մարդ կը զարմանայ թէ այդ Տիկինը, իր տնային ամենօրեայ զբաղումներէն դուրս ի՞նչպէս ժամանակ կը գտնէր հանրային, գրական եւ ուսուցչական այնչափ բազմապահանջ գործերու մէջ եւ այնչափ ճշդապահօրէն :

Բայց իր ամենամեծ արժանիքը եղած են իր նկարագրի վեհութիւնը եւ հեզահամբոյր բնաւորութիւնը: Զկայ մէկը, որուն ծանր խօսք մը ըսած եւ կամ զայն վշտացուցած ըլլայ: Ասկակցութեան միջոցին, երբ մէկը իրեն համակարծիք չէր ըլլար, դիտէր քաղաքավարութեամբ զայն համոզել առանց վշտացնելու: Մանաւանդ գնահատանքի արժանի է այս բարեմասնութիւնը,— ընդդէմ մախօսին սխալն ուղղել առանց անոր ցաւ պատճառելու կամ զայն անարգելու :

Ողբացեալ Տիկին Մ. Գէորգեան այս օրինակելի վարքով եւ իր բազմակողմանի հմտութեամբ մեր էգական սեռի հաղուագիւտ դոհարներէն մէկը եղած էր եւ ինքզինքը պաշտելի ըրած էր ամէնուն: Վերջապէս ինքը իր անուանակից քաղցրաբոյր ծաղիկին պէս խոնարհ եղած էր մինչեւ վերջը, օժտուած ըլլալով հանդերձ չնորհալի գրչի եւ մանաւանդ բարեմասնութիւններով:

Սելանիկի Հայրենիքը կը յուսար թէ Տիկին Մանիչակ դեռ երկար տարիներ պիտի ապրի ու անխոնջ օգտակար պիտի ըլլայ իր բոլոր ազգակիցներուն, սակայն անողոք հիւանդութիւն մը բոյն դրած էր իր ներսը եւ ի վերջոյ զգետնեց իր քաջառողջ ու զեղակազմ մարմինը, հակառակ վիրաբուժական ճարտար գործողութեան եւ բժշկական ու ընտանեկան խնամքներու :

Սելանիկի Թաղ. Խորհուրդը երախտագէտ գտնուեցաւ ողբացեալին բազմարդիւն գործունէութեան հանդէպ եւ ազգային թաղում կատարուեցաւ արժանավայել կերպով :

Իր վաղահաս մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ պարտաւորութիւն կը զգամ այս տողերով վերյիշել իր խնկելի յիշատակը, իբրեւ սիրտանք իր բազմաթիւ սիրելիներուն ու համակիրներուն եւ խմբիթարութիւն այրեացեալ ամուսնոյն :

Կ. Ց. ԽԱՉԵՐԵԱՆ

ԽՄԲ.— Նոյն օրը հոգեհանգիստ կատարուեցաւ ողբացեալ ընկեր Արտաւազդ Ատոմեանի համար (Արտօ): Այս առթիւ յարգանքի խօսք ուղղեց Կարօ Գէորգեան, պարզելով հանգուցեալին արժանիքները եւ այն անձնուէր գործունէութիւնը, զոր ան ունեցած էր Հայաստանի մէջ, Անկախութեան շրջանին :

ԱԼԻՔԵՐԻՈՑ կուսակալը Նաժլըն, հրաժարեցաւ, մեծ զարմանք պատճառելով :

ՊՈԼԻՍ, Բանկալթիի բաղնիքին մէջ աշխատող կին մը, եղիսաբէթ Մելիքեան, ձերբակալուած է իբրեւ համայնավար :

Գաղութէ գաղութ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յորդանանի թագաւորը մանաւանդ հրովարտակով մը հրամայեց անփոփոխ պահել Երուսաղէմի դոյավիճակը:

« Սիոն » կը գրէ թէ Յունուար 15ին հաւաքոյթ մը հրաւիրած էին բոլոր կրօնական պետերը: Հայերուն կողմէ ներկայ եղած է Պատր. Տէրսարգսեանը եւ քարտուղար Պ. Կարապետ Հինդլեանի: Սուրբ Տեղերու բաժնեկիցներէն ամէնէն ազդեցիկներն են եղած Հայերը եւ Յոյները, իսկ Ասկակիրներու արշաւանքէն վերջ նաեւ Լատիններ: Այս ազդերը ցարդ կը պահեն իրենց այդ հանգամանքը: Սակայն Բեթղեհէմի Ս. Ծննդեան տաճարին մէջ Լատինները բաղդատմամբ Հայերու եւ Յոյներու չատ չնչին առանձնաշնորհներ կը վայելեն, իսկ Գեթսեմանի Ս. Աստուածածնի գերեզմանի տաճարէն ներս Լատինները ոչ մէկ իրաւասութիւն ունին:

Այս տաճարը սեփականութիւնն է միայն Հայ եւ Յոյն եկեղեցիներուն: Զպտի, Աստրի եւ Հապէշ համայնքներ Հայոց Պատրիարքարանի հովանաւորութեան տակ կը վայելեն աննշան առանձնաշնորհներ, առանց որեւէ սեփականութեան հանդամանքի: Ցարդ երեք դվխաւոր ազդերուն (Հայ, Յոյն, եւ Լատին) միջեւ չատ բախումներ տեղի ունեցած են եւ դարաւոր այս բախումներէն ետքը սաղէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնն ու Պատրիարքարանը պատուով դուրս եկած են: Ժ-Թ. դարուն այս բախումները ստացած էին սուր հանդամանք : Քաղաքական շրջանակներու մէջ յանդիմանեկեղեցին պաշտպանեց Ռուսիան, Պապական եկեղեցին Ֆրանսան եւ Եւրոպայի կաթոլիկ պետութիւնները: Մինչ Հայաստանեայց եկեղեցին իր հաւատքի ուժով, յանձին Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան վերցուց պայքարի իր բաժինը: Սրբատեղերու հարցը պատճառներէն մէկն է 1852ի ռուսեւթրքական պատերազմին : 1924ին Լոնտոն եւս վճռագրով մը հրամայեց Ս. Տեղերու դոյավիճակը անխախտ պահել, ինչպէս ըրած էր 1852ին Թուրքիոյ Ապտիւլ Մէճիտ Սուլթանն ալ :

ՔՈՒՊԱՑԻ գլխաւոր քաղաքին՝ Թունասի հայ գաղութը կը բաղկանայ եօթը ընտանիքէ, 36 հոգի: Ժամանակին այս գաղութը երեք անդամ աւելի էր: Ունէր Հ. Ց. Դ. «Շանթ» կոմիտէն, 17 հոգով անդամներով: Ներկայիս կոմիտէն ինքնաբերաբար լուծուած է եւ Թունասը ամայի է ազգային տեսակէտով: Ժամանակին կազմուած էր Ալիանզա-Ռուպահայ համագործակցութիւն մը : Ալիանզա 20 հանրապետութեանց հետ յարաբերութեան մտած էր եւ խոստում ստացած Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ քուէարկելու Հայկ. Դատին ի նպաստ, երբ օրակարգ դառնար: 13 ազդեր յայտնած էին իրենց պատրաստակամութիւնը: Միջազգային կացութիւնը փոխուելով, ջուրն ինկան այս որոշումները: Գաղութը բարեկեցիկ է: Շատեր կը զբաղին նպարեղէնի, զարդեղէնի գործերով, ինչպէս եւ առեւտուրով: Կան նաեւ չորս հողային կալուածատէրեր: Իրրեւ գաղութ մաս կը համարէ ինքզինք Միացեալ Նահանգներու Հայ գաղութին: Իրրեւ թերթ կը ստանան «Հայրենիքները»ը, «Ցառաջ», «Արմենիա», «Կռունկ», «Մը չակ», «Ասպարէզ»:

ՀԱՑԵՐԷն համերգ մը պիտի տրուի առաջին անգամ ըլլալով Իսթանպուլի անթելէն ծանօթ խմբավար Տոքթ. Տիգրան Մամիկոնեանի գեկավարութեամբ, ուրբաթ Մարտ 16ին ժամը 21.10ին: Ցայտագրին մաս կը կազմեն կոմիտասի «Գութաններդ – Քաղհան», «Գարուն ա», «Կաղի երգ», «Օրօր» :

ՔՐՀԱՆԷՆ Բժշկուհի Սր. Մարիա Զիլոյեան հետեւելով փարիզի բժշկ. համալսարանի կանոցի հիւանդութեանց, յաջողապէս աւարտած է: Իր աւարտական ճառն (թէզ) եղած է կանանց ամլութիւնը: Ան արժանացած է լաւագոյն դնահատանքի: Թէզը ամբողջութեամբ տպուած է Bulletin Medical ամսագրին մէջ: Ներկայիս վերադարձած է Թէհրան եւ հիմնած սեփական բուժարանը :

ՁՕՐ. ԱՑԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ սպայակոյտին համար ծրագրուած չէնքերու շինութիւնը պիտի սկսի երկուշաբթի օր, Մարլիի անտառին մէջ, փարիզէն 15 քիլոմեթր հեռու: Կէս – մնայուն չէնքերուն տարածութիւնը պիտի ըլլայ 30—35.000 քառ. մեթր: Շինութիւնը յանձնուած է Ֆրանսական ընկերութեան մը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Ժան Փալէօլօկ, համանուն թագաւորներուն ութերորդը, որ 1425 Յուլիս 21ին յաջորդած էր իր հօրը, գրեթէ 58 տարեկանին մեռաւ: Իր երեք յաջորդական կիներէն ոեւէ զաւակ չէր ունեցած ան, ոչ ռուս Աննայէն, Մոսքովիստանի Մեծ Դուքսին աղջիկը, ոչ Սօֆի Փալէօլօկինայէն՝ Մօնֆէրրատի մարքիզին աղջիկը եւ ոչ ալ Մարի Կոմնենոսէն՝ Տրապիզոնի կայսեր աղջիկը, որ մեռած էր իր ամուսնոյն Իտալիա դտնուած պահուն: Իր եղբայրներէն անդրանիկը, Կոստանդին Տրա – կան 1443էն ի վեր կը թագաւորէր Մորէայի մէջ: Նկատելով որ Մայր թագուհին, կղերը, ծերակոյտը, բանակը եւ ժողովուրդը այս իշխանին կողմնակից կը դտնուէին, անիկա Ժան Ը.ի յաջորդեց: Անհունապէս անկեալ էր գահը:

Այս քալ, որքան դժբախտ, Կոստանդին իշխանը, որ բիւզանդական պատմութեան մէջ Կոստանդիանոս ԺԱ. անունով ճանչցուած է, իր հօր՝ Մանուէլ թագաւորին տասը զաւակներուն ութերորդը, Կ. Պոլսոյ թագաւորներու նշանաւոր ու հինաւուրց չարքին՝ վերջինը պիտի ըլլար, ծնած էր 9 փետրուար, 1404ին: Գրեթէ 45 տարեկան էր:

Կայսր օծուեցաւ Մորէայի Միսթրա աւանին մէջ (միջնադարեան Սպարտան), 1449 Յունուար 6ին, Հոգեգալստեան օրը, Կ. Պոլսէն ժամանած պատուիրակութեան կողմէ: Ֆրանցէս պատմագիրը ներկայ եղաւ այդ արարողութեան: Կոստանդին, Քաթալան տորմիլ մը եռեւէն, իր մայրաքաղաքը «Աստուածոյ պահած» քաղաքը (Կ. Պոլիս) հասաւ յաջորդ Մարտ 12ին: Հոն յաղթական ընդունելութիւն մը եղաւ իրեն: Պատմագիրները կ'ըսեն թէ պարտաւորուեցաւ չատ մը պարտքեր ընել, ամէն մարդ դոհ ձգելու համար :

Ժան Փալէօլօկի մահէն աւելի քան երկու տարի եառքը, 1451 Փետրուար 3ին, իր մեծազօր ու ահարկու թշնամին, Արեւելքի քրիստոնեաներուն կատաղի հակառակորդը, անուանի Սուլթան Մուրատը, որ սարսափ ազդած էր բոլոր բիւզանդացիներուն, թէ Փոքր Ասիա եւ թէ Պալքաններէն, կը մեռնէր Ադրիանուպոլսոյ մէջ, հայկերոյթի մը միջոցին, չնչահեղձ՝ 30 տարուան փառաւոր թագաւորութենէ մը թէ Եւրոպայի եւ թէ Ասիոյ մէջ, գրեթէ անընդհատ յաջողութիւններէ վերջը :

« Ժամանակակից արեւելքցի պատմագիրներ – ը, կ'ըսէ Պ. Շ. Շէֆէր, այս թագաւորը իբր բարեպաշտ, արդարադատ եւ դիմասիրտ անձ մը կը ներկայացնեն: Համոյքով կը համբուրեն Ադրիանուպոլսոյ, Պրուսայի ու իր կայսրութեան ուրիշ քաղաքներուն մէջ իր բարեպաշտական հաստատութիւնները: Անվերջ դովեստներ կը հիւսեն այն պաշտպանութեան, զոր կը չնորհէր իր իշխանութեան պատիւը կազմող դիտնականներուն եւ բանաստեղծներուն :

Սուլթան Մուրատ, կ'ըսեն, միջահասակ էր եւ գոյնը ճերմակ, աչքերը կապոյտ, յօնքերը եւ մօրուքը գրեթէ չագանակագոյն, իսկ ակռաները իրարմէ անջատ էին: Խիստ ուժով էր եւ քաջ նետաձիգ: Հինգ զաւակ ունեցաւ. Սուլթան Մէհմէտը՝ որ իր յաջորդը եղաւ, Ահմէտ եւ Ալաէտտին սուլթանները, որոնք մեռան Ամասիայի մէջ, Հասան եւ Օրխան՝ սուլթանները, որոնք Ադրիանուպոլսոյ մէջ մեռան եւ թաղուեցան Թունճայի (Դունուբ) ափերուն վրայ :

Մուրատի անդրանիկ զաւակը, Մէհմէտ Բ., Պոլսոյ ապագայ յաղթականը, որ հազիւ 21 տարեկան կար եւ որ երկու ամիս առաջ թիւրքմէնի իշխանի մը աղջիկը կնութեան առած էր, անմիջապէս իր հօրը յաջորդեց եւ Սուլթան հռչակուեցաւ: Երիտասարդ իշխանը այդ պահուն իր կնոջը հետ Մանիսա կը դտնուէր :

Արեւելքի պատմութեան այս ամէնէն եղերական վայրկեանին, բիւզանդական դարաւոր կայսրութիւնը օսմանցի սուլթաններու անզուգական յարձակումներուն նշաւակ, քայքայուած էր ու կը բաղկանար միմիայն Կ. Պոլսոյ համբաւաւոր քաղաքէն (Թագուհի քաղաքը) եւ դէպի հիւսիս ուղէպի արեւմուտք՝ մօտ հարիւր փարասախ չափ տարածուող իր արուարձաններէն: Ասոնց վրայ աւելցնել պէտք է նաեւ Պելոպոնէսի թերակղզիին մէկ մասը, իսկ Մեծն Կոստանդիանոսի, Թէսալոնիկոյ եւ պուլկարասպան Վասիլի պէս փառաւոր կայսրերու իշխանութիւնը կազմող երկիրները, յաջողաբար ինկած էին Մուհամմէտի զաւակներուն իշխանութեան տակ: Պալքանեան թերակղզին Թուրքերուն ձեռքն էր եւ սուլթանները իրենց մայրաքաղաքը փոխադրած էին Ադրիանուպոլիս , զոր Էտիրնէ կոչեցին :

(Շար.)

պատրաստ են ստանձնելու իշխանութեան պատասխանատուութիւնը :

Նոր յոյսեր
Ջուռաւու ժողովրդի համար

Ջորս փոխանորդներու ժողովը իր նիստերը վերսկսաւ երէկ, երկուշաբթի : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Կրոմիքօ (Ա. Միութիւն) տրամադիր կ'երեւայ հաւանելու մէջին բանաձեւի մը, իբրեւ օրակարգ ջորս արտաքին նախարարներու յառաջիկայ խորհրդաժողովին :

Փարիզի մէջ այս տպաւորութիւնը կոյացած է, վեց ամսուայ նիստերէ վերջ : Որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ նաեւ Լոնտոնի մէջ : Իրարեկներ պիտի կուտան թէ Պ. Կրոմիքօ իր տեսակէտներէ – րուն վրայ հաստատ մնալով հանդերձ, դուռը բաց թողած է համաձայնութեան մը համար : Կը թուի թէ կ'ուզէ որ ժողովը յաջողի : Շարունակ նոր հրահանգներ կ'ուղէ Մոսկուայէն, հեռաձայնով : Անցեալ շաբթուան վիճաբանութիւններէն կը հետեւի թէ Ա. Միութեան դլխաւոր ճիդն է արգի – լել Գերմանիոյ վերաշինումը եւ տուրաթիւ զօ – րամասերու կեդրոնացումը : Մոսկուա վարպետ – օրէն կ'օդտադործէ փոխանորդներու ժողովը եւ կ'ուզէ ի հարկին արեւմտեան պետութեանց վրայ ձդել ձախողման պատասխանատուութիւնը :

Կը կարծուի թէ Կրոմիքօ երկար ճառ մը պիտի խօսի այսօր, վերջնական օրակարգի մասին :

× Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը ճառ մը խօսեցաւ, պահանջեց որ թոյլ չտրուի Ջորսերու ժողովին օրակարգը անցընել Թրիէսթէի խնդիրը, ինչպէս կը պահանջէ Ա. Միութիւնը : Իր կարծիքով, Մոսկուայի պահանջը ուղղուած է Եուկոսլաւիոյ դէմ : Ինք կ'ուզէ որ Թրիէսթէի խնդիրը կարգադրուի Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՋԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ կառավարութիւնը աքսորեց Փրակայի արքեպիսկոպոսը, գերապայծառ Պերան, որ հակողութեան տակ էր երկար տեւնէ ի վեր : Պետական անթելը հաղորդելով այս լուրը, կ'ըսէ թէ արքեպիսկոպոսը ժխտական դիրք բռնած էր կառավարութեան եւ եկեղեցական օրէնքներուն հանդէպ : Անթելը միեւնոյն ատեն հաղորդեց թէ ամբաստանութեան տակ առնուած են ազդ. պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, զօր. Ռեսին եւ դնդապետ մը : Մաքրագործումները կը չարունակուին :

ՄԱՐՈՔի հարցին առթիւ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ Գահիրէի մէջ, նախաձեռնութեամբ Արաբական Դաշնակցութեան : Ներկայ էին նաեւ Եգիպտոսի վարչապետը եւ արտաքին նախարարը : Ապտէլ Քրիմ, Ռիֆի ապստամբութեան ղեկավարը, բուռն ճառ մը խօսելով հրաւիրեց Հիւս. Ափրիկէի ամբողջ ժողովուրդը միացեալ ճակատ կազմել եւ զինուոր հաւաքել : — Պաշտօնական շրջանակներու մէջ դարձեալ կը հերքեն Մարոքի կայութեան մասին չրջած գրդռիչ լուրերը» :

ԵՐԿՈՒ ԱՆՁԱՆՕԹՆԵՐ կիրակի գիշեր Փլաս տ'Իթալիի անկիւնի մեծ սրճարանը մտնելով, սրճարանապետին վրայ յարձակեցան, երբ կը փոխադրէր օրուան հասոյթներուն տնտուկը : Զարա – պորձները յաջողեցան թռցնել տնտուկը, եւ փա – խան : Թոլպիաք հասած ատեն, իրենց կառքը ուրիշ ինքնաչարժի մը զարնուելով, խորտակեց զայն : Ինքնաչարժին ուղեւորները վիրաւորուեցան, իսկ անձանօթները փախան :

ՔՍՏՄՆԵԼԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Պ. Լեւոն Տոնիկեան, որ վիրաւորուած էր անձնասպան Ալեք Նուրիճանեանի կողմէ, երկար նամակով մը կը բացատրէ ամբողջ անցուդարձը :

Կը կարծենք թէ աւելորդ է մամուլին յանձնել երկու ընտանիքներու ներքին յարաբերութեանց մանրամասնութիւնները, մանաւանդ որ ղոհերէն երկուքը մեռած են : Կ'ամփոփենք նամակին վերջին մասը :—

« Ես իրեն (Ալեքի) նայեցայ եղբօր աչքով : Այսօր ինք չկայ, իսկ ես, փա՛ռք Բարերարին, մէկ օրուան մշուչէն վերջ ոտքի եմ :

« ... Ոճիրը ոչ քաղաքական հանդամանք ունի, ոչ ալ անած է իմ դրդռութիւններով :

« Մնած օրէս մինչեւ 1948ը, Դաշնակցականի հանդամանքս երբեք չէ վնասած Հնչակեան կամ Համայնավար իմ հայ եղբօր : Անկէ ի վեր ալ, ոչ Դաշնակցականի իմ հանդամանքը չէ վնասած Դաշնակցական իմ հայ եղբօր : Հաւատացած եմ, եւ երկրպադուն եմ Դաշնակցութեան անցեալի մեծագործութեանց : Նոյնքան կը հաւատամ եւ երկրպադուն եմ այսօրուայ իրականութեան եւ իր ապագայի գեղեցիկ հեռանկարին, որ կը հանդիսանայ մեր ջարդարարին մեծագոյն մղձաւանջը» :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վանի Սղնայ գիւղացի (Վանոյի տունէն) Լուսիկ Մալօեան կը փնտռէ քոյրը Զարուհի Օտապաչեանը, հօրը անունը Մարտի –

Թատերական ներկայացում

Վարդանանց պատերազմի **1500**ամեակի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին :

Կը ներկայացուի Ս. Բիւրատի « ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԱՐԴԻՒՆ »ը : Շաբաթ, 17 Մարտ, ժամը 20.30ին : Պետական Թատրոնի չքեղ սրահին մէջ :

Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Աշոտ Առաքելեանի, մասնակցութեամբ Տիկին եւ Օր. Գափուսուզեաններու :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է : Տոմսերու գինը 100 եւ 75 ֆրանք : Մանուկներու համար 50 ֆրանք :

Տոմսերու գինները.— Ա. կարդ 150 ֆրանք, Բ. կարդ 100 ֆրանք, Գ. կարդ 75 ֆրանք :

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSԻ

Առաջին շարքը կը սկսի

Վ�եՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՎ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՒՀԱՏ

Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հետեւեալ Թուականներուն .—
ՄԱՐՏ 13, 17, 20, ժամը 21ին

Գինները 200, 300 եւ 400 ֆրանք : Վեց նուագահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով :

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P. :

Բացառիկ ներկայացում

ՄԻՇԱ ԱԶՆԱՒՈՒՐԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

6 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 15ին, Palais de la Mutualité մեծ սրահին մէջ, 24 rue Saint Victor :

ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱՑԻ

երաժշտական տրամ, 4 արար, մէկ պատկեր

Բեմադրութեամբ Տիկին Անոա Բուդաղեանի :

Մասնակցութեամբ՝ Տիկիններ Ագնաւուրեա – ևի, Տիկ. Էֆիզեանի, (Քառքաւթիէ) եւ Օր. Խը – տըշեանի : Պ. Պ. Գմբէքեանի, Միսիրեանի, Զարդարեանի, Պշտիկեանի եւ սիրողներու :

Երաժշտութիւնը կը վարէ քէմանչիստ Օ – նաննեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Ա. Նիզամեանի :

Բ. արարին վրայ Թագաւորի եւ Թագուհիի դերերը կը խաղան վրացի յայտնի դերասանները Օր. Սթռուա եւ Պ. Պերիձէ :

Սոյն արարին տեղի կ'ունենայ վրացական պալետ, կազմութեամբ պրօֆ. Ճապատարիի, մասնակցութեամբ եւ առաջնորդութեամբ երգի եւ պարի յայտնի ղեկավար Կոխբէիձէի, (իրենց ազգային տարազներով ու նուագով) :

Տեղի կ'ունենան նաեւ երգեր ու պարեր Շալախօ Դէորգճանի եւ կենտաւուրի Կինտօ Ասաեանի կողմէ :

Տոմսերը կարելի է հայթայթել հայ գրատուներէն, ճաշարաններէն եւ նպարավաճառներէն, կեդրոնական հասցէ՝ M. Aznaouriան, 22 rue de Navarin, Paris (9) :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ը. Դ. Պուլվար Օտտոյի (Մարսէյլ) Վռամեան ենթակոմիտէն, իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Վահան Ցակոբեանի եւ իր պարագաներուն, իր հօրը Պ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հաղար ֆրանք կը նուիրէ Պուլվար Օտտոյի ապզ. դպրոցին :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Ռիէզ.— Մ. Ղ.— Մահաղդը դրուած է Մարտ 7ին, չորեքշաբթի : Հոգեհանդիստը ստացանք չաբաթ օր, երբ կիրակիի թիւը լոյս տեսած էր : Վճարումը կը կարգադրէք բաժնեգիրին հետ :

ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Մանիկ Պապիկեան, — Տիկին Էլմասեանը Իտալիա գացած է : Վերադարձին կը հարցնենք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Թումաս Արապեան (Սեւէրեկցի) կը փնտռէ եղբայրը Լեւոն Արապեանը եւ հօրեղբօրը որդին՝ Թումման Արապեանը, որոնք 1914ի պատերազմին, 8—10 տարեկան, ձկմալ փաչայի օրով, Հալէպի որբանոցէն կը դրկուին Պոլիս եւ յետոյ կը վերադարձուին Հալէպ, ուրկէ կ'անցնին Եւրոպա : Իմացնել Tomas Arabian, P. O. Box 1774, Պէյրութ, (Լիբան) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ կեդր. կոմիտէն արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ փոխրիզեան չրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Քատէի սրճարանի վերնայարկը : (Շար. նախորդ ժողովի) :

ՊԱՆԵՒՕ – ԿՈՇԱՆ.— Հ. Ը. Դ. Ազիւս են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգչաբթի ժամը 21ին, ընկեր Ալթունեանի բնակարանը, (17 rue Ampère, Քաշան) :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այսօր, երեքչաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ԿՈԼՈՄՊ.— Հ. Ը. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 21ին, կայարանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Cadet սրճարանին վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս. Միութեան դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, 7 Passage Costeի սրահը (Cours Lafayette) : Նիւթ՝ Խաչատուր Աբովեանի կեանքը եւ գործը : Դասախօս Պ. Բարսեղ Խրիմեան :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատուրով :

× Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները երեքշաբթի օրուան հաւաքոյթին : Համախմբուիլ Պ. Մ. Փաչյեանի սրճարանը :

ՔՂԻի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ժողովը այս կիրակի օր ժամը 3ին, Ս. Անի դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ստիպողական ներկայութիւն :

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի ժամը 17ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուռուան : Նիւթ՝ «Ոսկեդարեան հայ գրականութիւնը (փառըստոս Բիւզանդացի, Մովսէս Խորենացի) : Մուտքը ազատ է :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Պէյրութէն Մարաչցի Միհաս Զօպուեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Ղազարոս Զօպուեանը, բնիկ Մարաչցի (Գասարճը թաղէն), նոյնպէս իր հօրեղբօր որդին Ազատ Զօպուեանը : 1922ին Պոլսէն Ֆրանսա գաղթած են : Տեղեկացնել Haïgaz Dadian, Nor Marache djeser, Beyrouth (Liban) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ appieceurներ էրիկմարդու եւ կնոջ համար : Ներկայանալ մօտէլով, ամէն օր 14էն 19 :

Դիմել Reckys, 62 rue Lafayette, Փարիզ :

ՏԱՄԱՍ
ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ

1, RUE D'AIXի ՍԿԻԶԲԸ

4, Rue du Mont de Piété, MARSEILLE

Téléphone : COL. 41–92

Վերաբացուած է մեր հանրածանօթ ճաշարանը,

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԲՈԼՈՐ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Ուր պիտի գտնէք

ՇԱՏ ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՏԱՔՑՈՒԱԾ ՍՐԱՀ,

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԱՐՄ ՄԻՍԵՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾՆԵՐ

ՋՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՌԱՏ ԿԵՐԱԿՈՒՐ – ՆԵՐ ԵՒ ՄԻԶԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԹԱՐՄ ՁՈՒԿԵՐ,

ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱԹՆԵՂԷՆՆԵՐ

ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ

Պատրաստուած փորձառու հայ եւ ֆրանսացի խոհարարներու կողմէ :

Ամէն fսակի յարմար եւ դիւրամատչելի գին

Ընկերութիւնս իր յարգելի յաճախորդները գոհացնելու փափաքով, ճաշերէն առաջ ԱՌԱՏ ՄԻԶԵՆԵՐՈՎ կը սպասարկէ ախորժահամ ըմպելիներ, մանաւանդ հանրածանօթ ՌԱՖԻ ՏԻՒԶը :

ՊԱՆԴՈԿ

Ամենավերջին կահաւորումով մեր արդիական պանդոկին մէջ պիտի գտնէք ջերմութիւն, տաք եւ պաղ ջուր, բաղնիք եւ հեռաձայն սենեակի մէջ՝ չատ յարմար գիներով :

Թերթիս կտրօնով ներկայացող յաճախորդներուն մասնաւոր զեղչ :

Այցելեցէք եւ փորձեցէք մէկ անդամ համոզուելու համար :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mercredi 14 MARS 1951 Չորեքշաբթի 14 ՄԱՐՏ

27րդ Տարի — 27 Année No. 6406–Նոր շրջան թիւ 1817

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՇՂԹԱՆԵՐԸ ՓՇՐԵՑԷՔ

Ինչպէս պիտի կարդաք լուրերու բաժնին մէջ, Ն· Մխիթեան Գերագոյն Խորհուրդը օրէնք մը քուէարկած է իր փակման նիստին մէջ, «խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար»։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, քուէարկութիւնը տեղի ունեցած է ի ներկայութեան Սթալինի, «որ իր քուէն ձգած է անձամբ, ապացուցանելով ձեռնարկին կարեւորութիւնը»։

Օրինագծին տեղեկաբերը, Տիխոնով, որ նախագահն է Խաղաղութեան կուսակիցներու խորհրդային յանձնաժողովին, բացատրած է թէ օրէնքը «ահարկու հարուած մը պիտի տայ նախայարձակման դրդիչներուն»։

Աւելորդ է ըսել թէ քուէարկութիւնը կատարուած է միաձայնութեամբ։ Ցոյնկայա եւ խանդավառ ծափերու մէջ։

Ահաւասիկ օրէնքին տրամադրութիւնները· —

1.— Պատերազմի բարոզչութիւնը, ինչ ձեւով ալ կատարուի, վնասելով խաղաղութեան եւ պատերազմի սպառնալիք մը ստեղծելով, ամենամեծ ոճիրն է մարդկութեան դէմ։

2.— Անոնք որ այդ յանցանքը կը գործեն, ասիկա պիտի ֆաշուին եւ պիտի դատուին իբրեւ ամենավատ էրէական ոճրագործներ։

Ինչպէս կը հաստատէ Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», տեղեկաբերը իր զեկուցման մէջ ապացուցած է թէ «աչխարհակալներու պատերազմի պատրաստութիւնները հասած են մինչեւ հիմա չտեսնուած համեմատութեանց»։

Տիխոնով գրագէտ ըլլալով, պատկերազարդ բացատրութիւններ ալ գործածեր է, ճաղկելու համար «մարդակերներու կոչերը եւ պատերազմի հրձիգներու ջղաձգ ոռնոցները»։

— « Ան հաստատեց թէ Ն· Մխիթեան մէջ, շնորհիւ համայնավար կուսակցութեան եւ Սթալինի (միշտ գլխագիր) ղեկավարութեան, ոչ ոք պատերազմի գաղափարներ կը տարածէ»։

Այսպէս ուրեմն, ամբողջ աչխարհ պատերազմի կը պատրաստուի, բացի Ն· Մխիթենէն եւ իր արբանեակներէն։

Եւ քանի որ մեծ թէ փոքր, բոլորն ալ կը զինուին, մեքենաբար կ'իյնան Մոսկուայի մէջ քուէարկուած օրէնքին տրամադրութեան տակ, իբրեւ «պատերազմի հրձիգներ »...

Դժբախտաբար, ազատ աչխարհը զրկուած է ոտքի վրայ քնանալու եւ ամէն ցնդաբանութիւն միաձայնութեամբ քուէարկելու չնորհէն։

Այդ «սկզբնական մեղք»ին պատճառով ալ, ան ի բերան կը մնայ, երբ կը բաղդատէ կոպիտ, անողոք իրականութիւնը՝ չոայլաբան հաւատիքներուն եւ քնաթեր զառանցանքներուն հետ։

Այսպէս, ազատ աչխարհը դիտէ — եւ միշտ ալ կը յիշեցնէ — թէ բոլոր պատերազմներուն սկզբնապատճառը բռնապետութիւնն է,— ժողովուրդներու ստրկացումը եւ կեղեքումը։ Ուրիչ խօսքով՝ Ազատութեան խորտակումը։

Ան դիտէ նաեւ — եւ միշտ ալ ի վիճակի է փաստերով ապացուցանելու — թէ «խաղաղութեան կուսակից» Մոսկուան մինչեւ ակռաները զինուած է։

Գիտէ որ ան կը կազմէ ահարկու սպառնալիք մը ժողովուրդներու ազատութեան, անկախութեան, ինքնորոշման համար։ Շատ մը պարագաներու մէջ՝ կը սպառնայ անոնց գոյութեան ալ, իբրեւ դամոկլեան սուր։

Գիտէ, վերջապէս, թէ աչխարհի այն մասն ալ ուր մարդը ազատ է տակաւին, ուր ժողովուրդները տէրն են իրենց հայրենիքին ու ճակատագրին, պիտի վերածուի դժոխքի մը, եթէ չկարենայ ապահովել ինքնապաշտպանութեան ազդու միջոցներ։

Հետեւաբար, ազատ մարդկութիւնը մէկ պատասխան ունի Մոսկուայի մէջ քուէարկուած օրէնքին։

— Համաձայն ենք ի բոլոր սրտէ։ Մենք ձեզմէ աւելի կ'ատենք պատերազմը եւ պատերազմի հրձիգները, ինչ ազգի կամ երկրամասի ալ պատկանին։

Բայց, թերի է օրէնքը։ Բաւեհամեցէք առաջին քայլը առնել, փչրելով բռնութեան ստրկացման, ահաւասրսափի ձեր չղթաները։ Խաղաղութիւն՝ ազատութեամբ։

Շ·

Գարեգին պատրիարք Պոլսոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւն (11 Մարտ) կը տեղեկանանք թէ չաբաթ գիշեր ժամը 2.15ին Եչիլ գիւղի (Սան Սթեֆանօ) օդակայանը հասած է նորընտիր պատրիարքը, Գարեգին արք· Խաչատուրեան։

Անսովոր բազմութիւն մը խռնուած էր օդակայանին մէջ։ Շատեր սպասած էին սրահներուն մէջ անցուցած էին նախընթաց գիշերը։ Ժամը 19ին մինչեւ կէս գիշեր անընդհատ երթեւեկ մը տեղի կ'ունենար քաղաքէն Եշիլգէօյ բանող ճամբաներուն վրայ։ Դիմաւորելու գացած էին Պատրիարքարանի վարչական խորհուրդին ներկայացուցիչները եւ բազմաթիւ հայրենակիցներ։

Օդանաւը իջած պահուն, 17 տարեկան Հայուհի մը ոստիկանական չղթայէն սպրդելով, կը ցատկէ սանդուղին վրայ եւ առաջնութիւնը կը վայելէ պատրիարքին աչքը համբուրելու։ Ընդունելութեան ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ թուրք լրագրողներ։ Կուսակալին մասնաւոր հրահանգին վրայ, պատրիարքին բոլոր գոյքերը փոխադրուեցան առանց մաքսային քննութեան։

Պատրիարքը Մայր Եկեղեցի առաջնորդուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ։ Հարիւր ինքնաշարժներ կը հետեւէին թափորին, որ Գում Գափու հասաւ ժամը 3.30ին։ Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր եկեղեցին եւ շրջակայ փողոցները։ Երբ Գարեգին արք· եկեղեցի մտաւ, դպիրներն ու ժողովուրդը երգեցին գիշերային մաղթանքները եւ ամէնէն վերջ «Հայր Մեր»ը։ Շատեր կուլային իրենց յուզումէն։ Պատրիարքը մեծ դժուարութեամբ անցնելով բազմութեան մէջէն, առաջնորդուեցաւ Աղք· պատրիարքարան, ուր ընդհ· ժողովի եւ Մայր Թիւանի անդամները պաշտօնապէս բարի գալուստ մաղթեցին։

Ուրիչ մանրամասնութիւններ յաջորդով։

× Կիրակի օր Գարեգին պատրիարք ծաղկեպսակ մը դրած է Թագսիմի յուշարձանին վրայ։

«Զորաւոր» կը շարունակեն վիճիլ

Զորս փոխանորդներու երկուշաբթի օրուան նիստն ալ ամուլ անցաւ։ Ն· Մխիթեան պատուիրակը, Պ· Կրոմիքօ, մերժեց արեւմտեան պետութեանց առաջարկած օրակարգը։ Անգլիոյ պատուիրակը ցաւով դիտել տուաւ թէ ներկայ լարուած վիճակը կրնայ պատերազմի յանգիլ։ «Մենք կը պահանջենք վերջ տալ այն քաղաքական խաղերուն որոնք կը սպառնան պետութեանց անկախութեան»։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան ներկայացուցիչներուն առաջարկած նոր օրակարգը կը պարունակէ Ն· Մխիթեան թէ լաղրած բոլոր կէտերը, բացի արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական պարպումէն։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ· Կրոմիքօ ձայնը բարձրացնելով յայտարարեց թէ նոր բանաձեւը «աւելի դէշ է քան նախորդը, թէ «խճողուած է տարտամ, անիմաստ եւ երկդիմի բառերով եւ կը ծածկէ կարեւոր կէտերը»։ Յետոյ բացատրեց թէ Ն· Մխիթիւնը կը պնդէ որ Գերմանիոյ ապազինման եւ վերազինման խնդիրը օրակարգին մէջ դնեն իբրեւ առանձին հարց։ Այս առթիւ զայրոյթ յայտնեց որ եւրոպական բանակի մը կազմութեան համար ժողով կը գումարուի Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ գերման պատուիրակներու, գերմանական բանակի վերակազմութեան համար։

Իր կարծիքով, այս բոլորը կը կազմեն բռնաբարում Փոցտամի համաձայնութեան։ Պ· Կրոմիքօ առաջարկեց նաեւ որ Թրիէսթէի խնդիրը քննուի իբրեւ առանձին օրակարգ։

ՔՈՐԷԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կարմիրները կը քաչուին բոլոր ճակատներէն եւ հաւանական է որ Սէուլն ալ ձգեն։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐը ընդհ· դասադուլ պիտի յայտարարեն հինգչաբթի օր։

ԻՐԱՔԻ խորհրդարանը գաղտնի նիստ մը դումարելով, որոշեց արգելքի տակ առնել հպատակութենէ հրաժարած Հրեաներուն կալուածները։ Հարիւր հազար կը հաչուեն այն Հրեաները որոնք իրենց երկիրը վերադառնալ կ'ուզեն։

Երեա՞ն կեցնել կարմիր բանակը·

ՉՕՐ· ԱՁԶԸՆՀԱՈՒԼՐԻ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, 12 ՉՕՐԱԲԱԺԻՆ ԲԱԽԱԿԱՆ Է, ԿԵՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ — 150 ՄԻԼԻՈՆ 190 ՄԻԼԻՈՆԻ ԴԷՄ — « ԱՄԷՆ ՄԻՋՈՑ ՊԻՏԻ ԳՈՐԾԱԾԵՆՔ, ՆՈՑՆԻՍԿ ՀԻՒԼ· ՌՈՒՄԲ»։

Միջազգային մամուլը երէկ հրատարակած էր ամփոփումը գաղտնի տեղեկագրի մը զոր արեւմտեան Եւրոպայի ընդհ· հրամանատարը՝ զօր· Այզընհաուըր ներկայացուցած է Մ· Նահանգներու Ծերակոյտի մասնաւոր յանձնախումբերուն։

Համաձայն այս տեղեկագրին, 12 զօրաբաժին եւ բաւարար քանակութեամբ օդանաւային եւ ծովային ուժեր բաւական են, պաշտպանելու համար Ֆրանսայի Պրեթանյըի թերակղզին ռուսական ոեւէ բանակի դէմ։ «Մեր 150.000.000 լուսամիտ ժողովուրդը տակաւին կրնայ հարուածել 190 միլիոն յետադէմ ժողովուրդ Ռուսիոյ մէջ, եթէ պատերազմ ծագի։ Խորհրդային վարիչները իրապէս խելագար պէտք է ըլլան, պատերազմ յայտարարելու համար ներկայիս։ Անոնք չեն կրնար չհիլ, համաչխարհային չափանիշով, անմիջապէս կամ արագօրէն։ Հետեւաբար, երկարատեւ եւ կատաղի պայքար մը պիտի մղուի, մաչեցնելու կռիւ մը, եւ մեր 150 միլիոն ժողովուրդը, երբ միացած ըլլայ այդպիսի յարձակումի մը դէմ, տակաւին կը մնայ ամէնէն զօրաւոր ուժը երկրի վրայ, ընդ հովանեաւ Ամենակարողին։ Եթէ Ռուսաստան ուզէ տիրել արեւմտեան Եւրոպայի, Մ· Նահանգները պիտի հարկադրուին դործածել ատոմէն բան»։

Ակնարկելով հիւլէական ռումբին, զօրավարը անոր գործածութիւնը կը նախատեսէ ընդհանուր զինադադարի մը պարագային։ Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ պէտք է չափել անոր զինուորական արժէքը՝ բարոյական անպատեհութեանց հետ։

Ժողովին ընթացքին, ծերակուտական մը անհրաժեշտ դատած ըլլալով հիւլէական ռումբի գործածութիւնը, զօրավարը հասկցուցած է թէ «ամէն բանը» կրնայ նչանակել նաեւ «մթերուած իւրաքանչիւր հիւլէական ռումբ»։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, զօրավարը անհրաժեշտ կը դտնէ նաեւ որ Ատլանտեան զինակցութեան մէջ առնուին Սպանիան, Ցունաստանը, Թուրքիան եւ Եուկոսլաւիան։ Իր կարծիքով, այս չորս պետութեանց տրամադրութիւնները Ն· Մխիթեան հանդէպ՝ ամէնէն ապահով երաչխիքներն են անոնց դերագանցութեան՝ իբրեւ զինակիցներ։ Գալով Գերմանիոյ, կ'ըսուի թէ զօրավարը կանխահաս կը նկատէ անոր վերազինումը, նախ անհրաժեշտ դտնելով հոդեբանական պատրաստութիւն մը։

Ամերիկեան թերթերը այս տեղեկութիւնները հաղորդելով հանդերձ, դիտել կուտան թէ դժուար է երաչխաւորել զօրավարին վերագրուած բոլոր խօսքերը, քանի որ ժողովը տեղի ունեցած է դռնփակ։

Ծաւիր դէպի Սպանիոյ մէջ

ԸՆԴՀ· ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՊԱՐՍԵԼՈՆԱՑԻ ՄԷՋ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ 300.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ·— ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ԿՐԱԿԻ ՏԱԼ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԸ

Երկուշաբթի օր 300.000 բանուորներ գործադուլ յայտարարեցին Պարսելոնայի մէջ։ Այս առթիւ ծանր խռովութիւններ ծագեցան քաղաքին մէջ եւ զօր· Ֆրանքօ հարկադրուեցաւ արտակարգ նիստի հրաւիրել դաշլիճը։ Ցուցարարները փորձեցին կրակի տալ քաղաքապետարանը, կեցուցին հանրակառքերը եւ ինքնաչարժները, կրակի տուին հինգ կառքեր եւ չարժուն հիւանդանոց մը։ Երեք հոգի սպաննուեցան, վեց հոգի վիրաւորուեցան։

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ գործադուլը բողոքի ցոյց մըն էր ապրուստի սղութեան դէմ։

Կէս օրէն վերջ ցոյցերը տարածուած էին հարեւան ճարտարագործական շրջաններուն մէջ։ Կառավարական շրջանակներէ կը հաղորդեն թէ գործադուլը կազմակերպուած էր Քաթալանիոյ համայնավարական գաղտնի կոմիտէին կողմէ, թէ դրամը ճարած էին տեղացի գործարանատէրներ որոնք հակառակ են ներկայ կառավարութեան։ Բոլոր աղբիւրներն ալ կը հաստատեն թէ չատ լաւ կազմակերպուած էր գործադուլը, այնպէս որ տեղական իչխանութիւնները յանկարծակիի եկան։ Կազմակերպութիւնը տեղի ունեցած էր գաղտնի եւ բոլոր հրամանները տրուած էին մասնաւոր նչանախօսքերով։

Գործադուլը միաժամանակ սկսաւ բոլոր գործարաններուն մէջ։ Միայն քանի մը անհրաժեշտ սպասարկութիւններ, ճաչարաններ եւ օրաթերթերու տպարանները կը բանէին։ Բազմութիւնը առաջին օրէն խռնուեցաւ քաղաքապետարանին եւ զինուորական վերստուգիչ յանձնաժողովի պաչտօնատան առջեւ, ուր չարժուն միացան բոլոր պաչտօնեաները եւ բանուորները։ Ցուցարարները քարկոծեցին շէնքը վառելու համար, կրակի տուին վարագոյր մը, բայց ներսէն կրցան մարել։ Ցուցարարները կը պահանջէին ջնջել անունդի հայ–

(Կարեւոր շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՆՉՈ՛Ւ ԿԸ ԽԼՐՏԻՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Փարիզի ձախակողմեան օրաթերթին՝ Combatի աշխատակիցը չարունակելով իր վերլուծումները, դիտել կուտայ թէ Սովետներու հմայքը եւ Մոսկուայի հրապուրիչ քարոզութիւնները այն – քան ազդեցութիւն գործած չեն Եգիպտոսի, Իրաքի կամ Սուրիոյ թշուառ եւ ընչազուրկ բնակիչ – ներուն վրայ: Եւ ընդհակառակն, այդ խոստումներէն եւ քարոզչութիւններէն առաւելապէս ազ – դուած են իսլամ երկիրներուն քաղաքական ու մտաւորական շրջանակները:

Տակաւին վերջերս Վաֆտի ղեկավարներէն մէկը, կը յայտարարէր Եգիպտոսի երեսփ. ժո – ղովին առջեւ, թէ Եգիպտոս որպէսզի կարենայ պայքարիլ անգլեւամերիկեան աչխարհակալու – թեան դէմ, պէտք է փոխէ իր զինակցութիւնը՝ ի նպաստ Խ. Միութեան:

Փաքիստանի կառավարական թերթը կը գրէր թէ Հնդկաստանի հանրապետութեան մէջ ապրող, բայց մոռցած Իսլամներուն վիճակը այնքան անտանելի դարձած է, որ շատ բնականօրէն այ – սուհետեւ պէտք է Մոսկուայի կողմէ փնտռել « փրկութեան կարմիր ճամբան» :

Նոյնիմաստ յայտարարութիւններ Դամասկո – սի քաղաքական շրջանակներուն մէջ,, եւս:

Կը տեսնուի որ փորձութիւնը թելադրիչ է: Այդ յայտարարութիւնները ներչնչուած չեն մասնաւորաբար համայնավարութեան հանդէպ հա – մակրանքէ ,այլ պարզապէս կը նշանակենվտանգին առջեւ դաշնակցիլ՝ սատանային հետ անգամ :

Ցայտնի է թէ Միջին Արեւելքը հրաբուխի վրայ նստած է եւ Գահիրէի ու Պաղտատի կառավարութիւնները կը սպասեն ծանր դէպքերու: Ամէն պարագայի մէջ՝ սակայն, ատոնց աղբիւրը պէտք չէ փնտռել, համայնավարական բջիջնե – րուն մէջ , այլ առաւելապէս « Իսլամ եղբայրնե – րու» կազմակերպութեան մէջ, որուն հիմնադիրը՝ Հասան Պաննա՝ սպաննուեցաւ Նոքրաշի փաշային քանի մը օր վերջ :

Այս հսկայական համակրանքն ու յուզումը ղոր ցոյց տուաւ ժողովուրդը Շէյխին սպանու – թեան առթիւ,իրական ապացոյցն է անորվայելած ժողովրդականութեան, իրրեւ մարմնացումը ժո – ղովուրդի պահանջներուն եւ պաչտպանը զըր – կուածներուն: Եւ ասոր մէջ պէտք չէ փնտռել ա – ջերու կամ ձախերու ազդեցութիւնը :

Թչուառութիւնն ու կենցաղի անհաւասարի պայմանները, ընկերային անարդար վիճակն են որ կը զայրացնեն ժողովուրդի զանգուածները :

Բաւականչական է հեղինակի մը սա խօսքը .

— « Եգիպտոսի մէջ մահապարտ մը մահուան դատապարտուած օրը հինդ, վեց քիլօ աւելի կը կշռէ քան ձերբակալման օրը »:

Արաբական երկիրներուն մէջ Լիբանանը միակը ն է , ուր արդիլուած չէ համայնավարութիւնը: Իրենց պաչտօնաթերթը « ժողովուրդի Ձայնը » կը տպուի 15.000 օրինակ: Ունին 40—50.000 անդամներ, մեծ մասով օտար փոքրամասնութիւններ, ըստ Ֆրանսացի թղթակցին: Արաբական միւս երկիրներուն մէջ համայնավարական դաղտնի մամուլը լծուած է տենդագին աչխատանքի :

Մոսկուա իսլամ երկիրներուն առջեւ կը ձեւանայ իբրեւ պաչտպանը անոնց ազատման օտար ազդեցութիւններէն: Բացարձակ ինքնիչխանութիւն: Ինչպէս կը պահանջէ Արաբական Դաչնակցութիւնը :

Եւ սակայն խորհրդային քաղաքականութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, կը կայանայ պարզապէս եւ ամէն պատեհութեամբ, հակառակիլ բրիտանական քաղաքականութեան: Այսպէս , Մոսկուա հակառակեցաւ , երբ Անգլիա ճանչցաւ Լիբիոյ անկախութիւնը, պարզապէս անոր համար որ այդ յայտարարութիւնը կատարուած էր Մեծն Բրիտանիոյ կողմէ: Եւ խմիր Սընուհի այս վերջինին բարեկամն էր:

Բոլչեւիկները նախապէս նպաստաւոր դիրք բռնեցին Իսրայէլի հանդէպ, յետոյ զարձան թշնամի, որովհետեւ հիմնադիրը հանդիսացան Մ. Նահանդները, եւ նոր հանրապետութեան քաղաքական ներչնչողները՝ Անգլիացիները:

Ինչպէս կը տեսնուի, արտաքին պայմանները նպաստաւոր են, իսլամական երկիրներուն մէջ՝ համայնավարական զօրաւոր եւ յանկարծական ներխուժումի մը: Դեռ քանի մը տարի, թերեւս , իսլամական հաւատքը տակաւ անօթիներու բազմութեան զայրոյթին: Բայց յետո՞յ ...

Հնդկաստանի եւ Փաքիստանի մասին երկարօրէն խօսած էինք այս սիւնակներուն մէջ: Կրկին յիչեցինք, որ այնտեղ 250 միլիոն հնդիկ գիւղացիներ, իրենց կեանքերը կը մաչեցնեն անօթութեամբ, կեղեքումներով, համաճարակ հիւանդութիւններով եւ ցեղային հակամարտութիւններով:

Ի՞նչպէս կատարուեց ա. 3000 հայ տարագիրներու տեղաւորումը

ՑԱՐԴ 300.000 ՏՈԼԱՐ ԾԱԽՍՈՒԱԾ — ՆՈՑՆՔԱՆ ԱՀ՝ ԳԱՂԹԱԿԱՑԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

(ՄԵՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Պ. ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

— Երբ տարագիրները խումբ խումբ սկսան գալ, չատերը կ'ենթադրէին, թէ երկար ժամանակ բեռ պիտի ըլլան ղիրենք բերողներուն վրայ: Ընդհակառակն, կը տեսնենք այսօր, թէ բոլորն ալ գործի մը կապուած են եւ ինքնաբաւ դարձած ընդհանուր առմամբ: Անոնք տեղացի Հայերէն կը ղանազանուին անով, որ տարբեր մտայնութիւն ունին եւ ասիկա չատ բնական է, քանի որ երկար տարիներով ապրած են բոլորովին ուրիչ միջավայրի մէջ: Այլապէս, երբ խառնուին իրենց նոր միջավայրին եւ մոռնան անցեալը, անոնք ալ պիտի ըլլան այն, ինչ որ են այսօր իրենց ամերիկահայ ազգակիցները: Եւ ասիկա՝ չատ չանցած :

Իրողութիւնը այն է, որ տարագիրները արդէն իսկ նոր կեանք, եռանդ ու չիճուկ մը ներարկեցին ամերիկահայ զաղութին: Այսքանն իսկ բաւական եղաւ, որ փակուի տարագիրներուն ու ԱՆԶԱյի գործունէութեան դէմ պայքարող մամուլի լեզուն :

Մէկ խօսքով, տարագիրներէն ստացուած տպաւորութիւնը առհասարակ լաւ է: Ժամանակի ընթացքին անշուշտ աւելի լաւ պիտի ըլլայ, որովհետեւ ժամանակն է որ պիտի սրբագրէ կարգ մը բաներ :

Տասնամեակներով ահաբեկչական մթնոլորտի մէջ տառապած մեր այս ազգակիցներուն վրայ ուժեղ տպաւորութիւն ձգած է այն ազատութիւնը , զոր այսօր իրենք ալ կը վայելեն Ամերիկայի մէջ: Ու մանաւանդ կը զարմանան, որ հազարաւոր մըզոններով իրենց ճամբորդութեանց ընթացքին ոչ կը հետապնդուին եւ ոչ ալ ոեւէ մէկը կը հարցնէ թէ ով են իրենք: Ու դիչերը երբ կը քնանան, վախը չունին թէ մէկը պիտի գայ ու ձերբակալէ զիրենք :

Վեց ամիսէն պիտի վերջանայ ԱՆԶԱյի դործունէութիւնը Եւրոպայի մէջ: Եւ ատկէ վերջը պիտի կատարուի հրապարակային հաչուետուութիւն, ԱՆԶԱյի կողմէ ստացուած եւ ծախսուած բոլոր դումարներու մասին:

Մեծ յաջողութիւն մը պիտի ըլլայ ԱՆԶԱյի եւրոպական գործերուն այս հաչուեյարդարը եւ ԱՆԶԱՆ միակը պիտի ըլլայ IROի գործակցող ամերիկեան եւ միջազգային բոլոր կազմակերպութեանց մէջ, որ համեմատաբար այնքան կարճ ժամանակի մը մէջ եւ այնքան օգտակար արդիւնքներով վերջացուցած պիտի ըլլայ իր գործունէութիւնը :

Այս յաջողութիւնը պիտի լրանայ այն վերջին գործով զոր ԱՆԶԱՆ որոչած է դլուխ հանել, յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին: Ատկէ կայ՝ տակաւին Գերմանիա եւ Աւստրիա գտնուող հիւանդ հայ տարագիրներու վերջնական տեղաւորման գործն է :

Եւրոպա եկած եմ՝ ի միջի այլոց եւ այդ գործը դլուխ հանելու համար: Եկած եմ եւ մարտ 20էն վերջ, ժընեւի մէջ ժամադրութիւն ունիմ Իրոյի ընդհ. տնօրէն Պ. Ճ. Տանըլա Քինկսլիի հետ , որպէսզի ապահովեմ հիւանդներու փոխադրութեան եւ յատուկ ապաքինարանի մը մէջ անոնց տեղաւորման համար պէտք եղած դումարը Իրոյի սընտուկէն: Պ. Ճ. Տ. Քինկսլի, զոր անձամբ կը ճանչնամ, չատ լաւ տրամադրուած է մեզի հանդէպ եւ խոստացած է ամէն դիւրութիւն ընծայել, մեր ուզած եղանակով կարգադրելու համար այս հարցը: Չեմ կրնար ըսել, թէ վերջնական կերպով ուր պիտի փոխադրուին մեր հիւանդ ազգակից – ներն ու անոնց պարագաները: Նկատի ունիմ զանազան վայրեր, որոնց մէջ Լիբանանը պիտի նախընտրէի բազմաթիւ նկատումներով, բայց եւ այնպէս որոչ պայմաններու գործադրութեամբ : Մերձաւոր Արեւելքի եւ յատկապէս Պէյրութի մէջ, տեղին վրայ պիտի ուսումնասիրեմ այս խընդիրը եւ կը յուսամ ընել լաւագոյն կարգադրութիւնը, մինչեւ յառաջիկայ ամառ: Հիւանդներու եւ անոնց անմիջական պարագաներուն թիւը կը հաչուենք 150—200:

Պիտի զբաղիմ, նաեւ, զանազան պատճառներով տարագիրներէն ոմանց Ամերիկա մուտքին դէմ դրուած արգելքը վերցնելու խնդրով : Կը յուսամ այս գետնի վրայ ալ որոչ յաջողութիւն – ներ ապահովել: Արդէն, ամէն ամիս, Ամերիկա կը հանին մերժուած բայց վերաքննութեան չը – նորհիւ վերընդունուած տարագիրներու փոքր խումբեր :

Գերմանիա մնացած հայ տարագիրներու թիւը 400էն աւելի չէ: Հիւանդներու եւ վերաքննուած – ներու փոխադրութեան չնորհիւ այս թիւը պիտի պակսի կէսէն աւելիով: Եւ ատով ալ, ինչպէս ըսի, ԱՆԶԱյի գործունէութիւնը Եւրոպայի մէջ :

ԱՆԶԱՆ, որուն գործունէութեան գլխաւոր դաչտը Ամերիկան եղաւ , իր ամբողջ յաջողութիւնը կը պարտի այն հարիւրաւոր Հայուհիներուն եւ Հայերուն, որոնք իրենց հանգիստը զոհելով, անձնուիրաբար եւ տարիներով աչխատեցան տարագիրներու փրկութեան համար: ԱՆԶԱՆ, նմանօրինակ բոլոր կազմակերպութեանց մէջ միակը եղաւ, որ նուաղագոյն թիւով ու ծախքերով պաչտօնեաներ պահեց: Աչխատողներուն մեծ մասը կամաւորներ եղան եւ լաւագոյնս կատարեցին իրենց պարտականութիւնը :

✕ Նիւ Եորք Հէրըլտ (Փարիզեան տպագրութիւն) ծանուցանելով Պ. Մարտիկեանի ժամանումը, կը պարզէ անոր ճամբորդութեան նպատակները: Այս առթիւ կը զրէ թէ աղբիւր մը պիտի չինէ Թէհրանի հասարակաց պարտէզին մէջ, ուրիչ բարեզարդումներով :

Անոնց գլխուն կախուած է՝ սովն ու մեծ կալուածատէրներուն (Զամինտատ) մօտ ունեցած մշտնջենական պարտքերը: Վերջերս հնդիկ խորհրդարանը մեծ դժուարութիւններէ վերջ, օրէնք մը քուէարկեց, բարեփոխելով հողագործական անտանելի դրութիւնը: Առաջին կարեւոր քայլերէն մէկն է ասիկա, պէտք է յաջորդեն ուրիչներ, խափանելու համար ճամբան՝ դէպի համայնավարական յեղափոխութիւն: Ինչպէս պատահեցաւ Հայաստրպատի Թելենկանա նահանգին մէջ :

Այս չրջանը, որ կը գտնուի Մատրասի արեւմտեան կողմը, ունի Զուիցերիոյ տարածութիւնը, չորս միլիոն բնակչութեամբ : Այստեղ է որ, 1947ին հիմնուեցաւ Հնդկաստանի առաջին եւ միակ «ժողովրդական ռամկավարութիւնը »:

Գիւղացիները ղղայնացած կալուածատէրնե – րուն եւ հարկահաւաքներուն անլուր բռնութիւն – ներէն, ընդվզեցան եւ դիմեցին ապստամբութեան: Նիզամը, իսլամ Հայտերապատի վեհապետը՝ ուղեց զինուզօրութեամբ զսպել գիւղացիներու ըմբոստութիւնը: Քաչորդեց չարդը: Պայքարին մէջ գիւղացիները յաղթական դուրս եկան եւ թէլէն – կանայի մէջ կազմուեցաւ համայնավար իրական կառավարութիւն մը: Կատարուեցաւ հողերու հաւասար բաչխում, իւրաքանչիւրին հինդ հեքտար : Ջնջուեցան հին պարտքերը: Տարեկան չահատուրք սահմանուեցաւ 6 առ հարիւր համեմատութեամբ: «Ժողովրդային դատարանները» պատժեցին «դաւաճանները »: Կազմակերպուեցան « քաղաքական դաստիարակութեան» ակումբներ, առաջնորդուած յանկարծ բուսած համայնավար քարոզիչներու: Բաժնուեցան դրօչներ եւ զէնք :

1948ին, Նիւ Տէլհիի կառավարութիւնը արշաւեց Հայտէրապատի վրայ: Ըմբոստները ամբողջ երկու տարի դիմադրեցին հնդկական լաւագոյն բանակներուն: Ու դեռ այսօր համայնավար այդ փոքրիկ պետութիւնը ամբողջութեամբ չէ ոչընչացած :

Կան տակաւին Պիրմանիոյ եւ Ջինաստանի ... –

Այս յաջողութիւնը պիտի լրանայ այն վերջին գործով զոր ԱՆԶԱՆ որոչած է դլուխ հանել, յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին: Ատկէ կայ՝ տակաւին Գերմանիա եւ Աւստրիա գտնուող հիւանդ հայ տարագիրներու վերջնական տեղաւորման գործն է :

Եւրոպա եկած եմ՝ ի միջի այլոց եւ այդ գործը դլուխ հանելու համար: Եկած եմ եւ մարտ 20էն վերջ, ժընեւի մէջ ժամադրութիւն ունիմ Իրոյի ընդհ. տնօրէն Պ. Ճ. Տանըլա Քինկսլիի հետ , որպէսզի ապահովեմ հիւանդներու փոխադրութեան եւ յատուկ ապաքինարանի մը մէջ անոնց տեղաւորման համար պէտք եղած դումարը Իրոյի սընտուկէն: Պ. Ճ. Տ. Քինկսլի, զոր անձամբ կը ճանչնամ, չատ լաւ տրամադրուած է մեզի հանդէպ եւ խոստացած է ամէն դիւրութիւն ընծայել, մեր ուզած եղանակով կարգադրելու համար այս հարցը: Չեմ կրնար ըսել, թէ վերջնական կերպով ուր պիտի փոխադրուին մեր հիւանդ ազգակից – ներն ու անոնց պարագաները: Նկատի ունիմ զանազան վայրեր, որոնց մէջ Լիբանանը պիտի նախընտրէի բազմաթիւ նկատումներով, բայց եւ այնպէս որոչ պայմաններու գործադրութեամբ : Մերձաւոր Արեւելքի եւ յատկապէս Պէյրութի մէջ, տեղին վրայ պիտի ուսումնասիրեմ այս խընդիրը եւ կը յուսամ ընել լաւագոյն կարգադրութիւնը, մինչեւ յառաջիկայ ամառ: Հիւանդներու եւ անոնց անմիջական պարագաներուն թիւը կը հաչուենք 150—200:

Պիտի զբաղիմ, նաեւ, զանազան պատճառներով տարագիրներէն ոմանց Ամերիկա մուտքին դէմ դրուած արգելքը վերցնելու խնդրով : Կը յուսամ այս գետնի վրայ ալ որոչ յաջողութիւն – ներ ապահովել: Արդէն, ամէն ամիս, Ամերիկա կը հանին մերժուած բայց վերաքննութեան չը – նորհիւ վերընդունուած տարագիրներու փոքր խումբեր :

Գերմանիա մնացած հայ տարագիրներու թիւը 400էն աւելի չէ: Հիւանդներու եւ վերաքննուած – ներու փոխադրութեան չնորհիւ այս թիւը պիտի պակսի կէսէն աւելիով: Եւ ատով ալ, ինչպէս ըսի, ԱՆԶԱյի գործունէութիւնը Եւրոպայի մէջ :

ԱՆԶԱՆ, որուն գործունէութեան գլխաւոր դաչտը Ամերիկան եղաւ , իր ամբողջ յաջողութիւնը կը պարտի այն հարիւրաւոր Հայուհիներուն եւ Հայերուն, որոնք իրենց հանգիստը զոհելով, անձնուիրաբար եւ տարիներով աչխատեցան տարագիրներու փրկութեան համար: ԱՆԶԱՆ, նմանօրինակ բոլոր կազմակերպութեանց մէջ միակը եղաւ, որ նուաղագոյն թիւով ու ծախքերով պաչտօնեաներ պահեց: Աչխատողներուն մեծ մասը կամաւորներ եղան եւ լաւագոյնս կատարեցին իրենց պարտականութիւնը :

✕ Նիւ Եորք Հէրըլտ (Փարիզեան տպագրութիւն) ծանուցանելով Պ. Մարտիկեանի ժամանումը, կը պարզէ անոր ճամբորդութեան նպատակները: Այս առթիւ կը զրէ թէ աղբիւր մը պիտի չինէ Թէհրանի հասարակաց պարտէզին մէջ, ուրիչ բարեզարդումներով :

Ա. ՀԱՒՔԼԵԱՆ

Նորայրեան Ջեռագիրներէ չուրջ

(Նամակ Ցառաջի խմբագրութեան)

ՈՒՊՍԱԼԱ, 7 Մարտ.— Այսօր Ուպսալայի Համալսարանի գրադարանը ուղարկեց Հայաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիային Երեւան՝ միկրո – ֆիլմերը «Աբրահամ երիցու ձեռագիրք» ժողովածուի չորս տետրերի (327+315+369+366 էջերից բաղկացած)։

« Աբրահամ երիցու ձեռագիրք»ին չորս տետրերի «միկրո – ֆիլմէ» անելը կատարուած է մեծարգոյ Տիկին Եվգինէ Բուդաղեանի (Թաւրիզ – քնակ) նուիրատուութեամբ (250 չուէտական քրոնն կամ 50 տոլար մօտաւորապէս)։ Ես թոյլ եմ տալիս ինձ մեծարգոյ Տիկնոջ փետրուարի 20ին ինձ ուղղած նամակից սորեւ առաջ բերել մի փոքրիկ պարբերութիւն .—

« Ես անվերջ երջանիկ եմ, որ հանդուցեալ յայտնի բանասէր Նորայր Բիւզանդացու գըր – ուածքները կը լինեն իմ ծննդավայր Երեւանում, իմ հայրենիքում »։

Այս տողերը պատիւ են բերում ոչ միայն նրա հայրենասէր հեղինակին, այլեւ հայ կնոջ ընդ – հանրապէս եւ մեր ժողովուրդին ։

Մնում է Ուպսալայի Համալսարանի գրադարանում «միկրո – ֆիլմէ» անել Նորայրի ստուա – րէջ ձեռագրերից .—

1. Բառագիրք Ստորին Հայերէնի ի մատենագրութեանց ԺԱ — ԺԷ դարուց,— հինգ հատ տետրեր (1·038 + 1157+1·461+1·478 եւ 738) — 5.872 էջ։

2. Տաղարան միջնադարեան բնաբերգութեան, երկու տետր (346+300) — 646 էջ.

Կը յուսամ թէ այդ երկու ձեռագրերի «միկրո ֆիլմ»երը նոյնպէս կը յաջողի հանրային օգնու – թեամբ, եւ մօտ ապագայում Ուպսալայի համալսարանի գրադարանը այդ ձեռագիրների «ֆիլմէ» պատճէնները կ'ուղարկէ Հայաստանի գիտական հաստատութիւններին ։

Կը մնան այնուհետեւ Նորայրեան բազմաթիւ ուսումնասիրութիւնները , ծաւալով սակաւէջ՝ բայց նոյնպէս նշանաւոր բանասէրի ստեղծագործ մտքի արտադրութիւններ։ Սրանց «միկրո ֆիլմէ» անելը ինձ հնարաւոր է կազմակերպել առանց հանրային օգնութեան դիմելու, եւ նոյնպէս ու – ղարկել Հայաստանի պետական մատենադարանին ։

Եթէ թոյլատրելի է ինձ նամակիս վերջում մի դանկութիւն յայտնել,— կ'ուզէի յիշեցնել մեր Խարեգործականին, թէ իր պարտքն է ստեղծել հը – նարաւորութիւն փարիզի Նուպարեան Մատենադարանում եւս ունենալ Նորայրեան կարեւոր ձե – ռագիրների լուսանկարուած պատճէնները, որ – տասահմանում ապրող ու գործող մեր մտաւորա – կանների մատչելի դարձնելու համար Նորայր – եան բանասիրական ուղղումներն ու յարդարում – ները։ Միաժամանակ, դա կը բարձրացնէր Նու – պարեան Մատենադարանի հանրային եւ բանասի – րական նշանակութիւնը ։

Մ. ԼՕՐԵԼԼԻ

« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ

«ԺՈՒՌՆԱԼ»ՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ փոխ – վարչապետը հետեւեալ յայ – տարարութիւններն ըրած է, շատ մը փաստա – թուղթեր ալ ցուցնելով .—

Նախորդ իշխանութիւնը մինչեւ իր տապալ – ման օրը սեւցուցած եւ մրոտած է իր հակառա – կորդ տարրերը. կ'ուզենք որ հանրային կարծիքը վերահասու ըլլայ այս իրականութեան։ «Ժուռ – նալճի»ութեամբ ղեկավարեր են պետական հաս – տատութիւնները , ոստիկանական հսկողութեան տակ պահելով նախարարները, պաշտօնատարնե – րը, եւն.։ Այս փաստերուն առջեւ, իրենց կատա – րած հերքումները ոչ մէկ արժէք ունին այլեւս ։

«Ժուռնալ»ներ տրուած են 946—950 թուա – կաններուն, ձէլալ Պայարի, Մառէշալին, Մէնտէ – րէսի, Օսման Գափանիի, Սըտըր Եըրճալըի դէմ , եւ «Ժուռնալճի»ները յետին մանրամասնութեամբ տուած են անոնց նիստուկացը, մինչեւ իսկ անոնց կերած կերակուրը ։

Իսթանպուլի ոստիկանութեան մէջոցաւ զա – նազան «Ժուռնալ»ներ տրուած են լրագրողներու դէմ եւ մատնանշուած է փակուած թերթերու տէ – րերուն վիճակը, եւն.։ Ապահովութեան նախկին տնօրէն Տէմիր տեղեկագիրներ ղրկած է այն ա – տենուան ներքին գործակալին, Շիւքրիւ Սէօք – մէնսիւէրի ճշդելով թէ ովքեր կ'այցելեն Մարք – չալին տունը, ձէլալ Պայար եւ Ֆուատ Փէօփրիւ – լիւ որ ժամերուն ուր կ'երթան, երբ Գաստըգիւղ կ'այցելեն, երբ Պէյօղլու կ'անցնին, եւն.։

« ԱՆԻՄԵԱԼ ԸԼԼԱՍ »

Ինչպէս հաղորդած էինք, Գըրչէհիրի մէջ (Ա – նատօլու) անծանօթներ խորտակած են Աթաթիւր – քի արձանին քիթը եւ ծնօտը ։

Դէպքը մեծ զայրոյթ պատճառեց Թուրքիոյ մէջ եւ ուսանողները ցոյցեր կատարեցին։ Փրոֆ. Նիյէթուլլահ Իօզթիւրք այս առթիւ կը գրէ « Սօն Սաաթ»ի մէջ, «Ստորին, հազար անգամ նզովեալ ըլլաս» խորագրով .

— « Այդ ո՞ր կոտրելիք ձեռքն է որ այդ յան – դգնութիւնը ունեցեր է, ո՞ր անարդ ուղեղին մէջ բոյն դրեր է այդքան եպերելի մտածում մը։ Ար – ձանին դէմ երկարած ձեռքը անկասկած այն ձեռ – քերն է որ կատղած մոլեռանդութեամբ մը Մարտ 31ի դէպքը կազմակերպեց, եւ ուրուականի մը պէս ցցուեցաւ Մէնէմէնի մէջ ։

... Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ , ո՞ր աղգը ունեցաւ արեւք այդ Մեծ Մարդը, որ մօտաւոր կամ հեռաւոր ապագան դուշակեց իր ամբողջական տարողութեամբ, եւ հայրենիքի փր – կութիւնը ապահովեց այդ ապագային համաձայն, իր դծած ճամբէն բնաւ չշեղեցաւ, քալեց ամէնէն ապահով ճամբէն եւ հայրենիքին կենսունակու – թիւնը գտաւ ։

Դուն, թշուառական մարդ։ Այն արձանը, ո – րուն դուն ձեռք երկարեցիր, նուիրական յիշատա – կարան մըն է, եւ ան է որ ամբողջ հայրենիք մը , ամբողջ ազգ մը վերակենդանացնող մեծ մարդուն դոյութիւնը կը նուիրագործէ, սերունդէ սերունդ անվթար փոխանցելով ։

Անհայրենիք ստորին, այն արձանը որուն ձեռք երկարեր ես, Մեծ Թուրքն է, որ աշխարհի վրայ անհատի մը վիճակուած ամենամեծ ծառա – յութիւնները մատուցած է, մահկանացուի մը ա – մենաբարձր պատիւներուն արժանանալով իր ան – մեռ էութեամբ ։

Անէծք քեզի եւ քեզի պէսներուն, հազար ան – դամ անէծք » ։

ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻԱՑՈՒՄԸ

Լիոն.— Հողագործական նախարարը վեր – ջերս այցելեց Լիոնի շրջանը, ստուգելու համար կազմածներու արդիացման, աշխատանքի եւ կեանքի պայմանները գիւղերու մէջ ։

Լիոնի յառաջիկայ տօնավաճառը (Foire de Lyon, 31 Մարտ — 9 Ապրիլ 1951), նախորդներէն աւելի պիտի պատկերացնէ հողագործական կազ – մածներու եւ մեքենաներու արդիացումը, որ յա – րատեւօրէն կը հետապնդուի Ազատագրութենէն ի վեր ։

350 տուներ պիտի մասնակցին այցցուցադրու – թեան, աւելի քան 15.000 քառ. մեթր տարածու – թեան մը վրայ։ Այս առթիւ պիտի ներկայացուին հողամշակութեան եւ ագարակներու սարքաւոր – ման ամէնէն արդիական մեքենաները, մեծ թէ փոքր տնտեսութեանց համար, բանջարեղէններէն մինչեւ պղտատու ծառերու մշակումը։ Մեքենա – ները մեծ մասով պիտի բանեն, արդիւնքը ցոյց ալ տալով տեղին վրայ ։ Ամէն տարի աւելի թիւով ֆրանսացի գործա – րանատէրեր կը մասնակցէին, բայց այս տարի զուիցերիական, ամերիկեան, գերմանական եւ պելճիական տուները մասնաւոր ճիգ մը թափած են եւ ստուարաթիւ ներկայացուցիչներ պիտի ու – նենան ։

Տօնավաճառին պիտի մասնակցին նաեւ պա – րատանութիւն, միջատասպան փոչիներու եւ քի – միական արտադրութեանց գործարանատէրեր ։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ Մ[illegible]թեան կ. Խաչի դարմանատունը կը ծանուցանէ թէ 1950ի ընթաց – քին ալ ինամած է բազմաթիւ հիւանդներ, կատա – րելով աւելի քան 1500 ախտաճանաչում ։

Դարմանատունը յաջողած է փարիզի հիւան – դանոցները տեղաւորել 19 հիւանդներ ։

Դարմանատուն դիմող հիւանդներու կը տրուի ձրի ինամք եւ դեղ։ Հիւանդանոցի պատսպարեալ – ներուն կը ղրկուին դարմական օգնութիւններ եւ [illegible]օլիներ։ Ի հարկին բժիշկ կը ղրկուի չքաւոր հի – ւանդներու տուները։ Պարբերաբար այցելութիւն – ներ կը տրուին թէ կեդրոնի եւ թէ մասնաճիւղե – րու կողմէ, սանաթօրիում գտնուող հիւանդնե – րուն, որոնք առ հասարակ թոքախտէ կը տառա – պին եւ որոնց յատկացուած է ամսական գումար մը։ Աւտոյ կը ղրկուին նաեւ «քօլի»ներ։ Դարմա – նատան միջոցաւ կը տրամադրուի նոյնպէս չքաւոր հայրենակիցներու հագուստեղէն եւ ուտելիք։ Այս գործը անձնուիրաբար ձեռնհասութեամբ եւ բա – րեխղճօրէն կը կատարեն բարեսիրտ տիկիններ ։

Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Օրէնտի (Քալիֆորնիա) եկեղեցասէր Տիկնանց Միութենէն կարեւոր քանակութեամբ հագուստե – ղէն, նաեւ Նիւ Եորքէն, Հ. Բ. Ը. Միութենէն, Տիրան եպիսկ. Ներսոյեանի միջոցով ։

«ԾԱՒԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Թուրքերը 1432ին արդէն տեղաւորուած էին Սկիւտար, որ մեծ Քոնիզօպոլիսն (Ոսկեքաղաք) է եւ բիւզանդական մայրաքաղաքին ճամբան գոցած էին, ի մեծ նուաստացում յունական կայսրու – թեան։ Պէրթռանտօն կը պատմէ.— Նեղուցէն ան – ցայ երեք ճենուայի վաճառականներու հետ որոնք Պուրսայէն հետս կը ճամբորդէին եւ իրենց գաղ – թաբերքերը բերա կը տանէին։ Հոն Թուրքեր կա – յին որոնք ճամբան գոցած էին եւ տուրք կը գան – ձէին, նաւուղղութեան արտօնագիր տալու հա – մար։ Ցոյներու երկու նաւերով անցանք ու կալա – թա հասանք։ Այս քաղաքին բնակիչները ճենուա – ցի վաճառականներ են, որոնք քաղաքը կը կառա – վարեն։ Փոտէսթա մը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ՝ ունին իրենց սովորութեան համեմատ։ Գաթալան – ներ, Ցոյներ, Մալթէզներ եւ Հրեաներ ալ կը բնակին հոն։ Հայերը, յատուկ թաղամաս մը ու – նին եւ երկու աղօթատեղի՝ Ս. Ձըրճիս ու Լու – սաւորիչ անուններով։ Ճենուական բերդաքաղա – քին ստորոտը կանգուն կը մնայ Արապճամի, որ նախկին եկեղեցի է ։

Կալաթա չատ վաճառաշահ քաղաք մըն է եւ Թուրքերու հետ մեծ յարաբերութեան մէջ, որոնք այն աստիճան ազդեցութիւն ունին որ ինծի պատ – մեցին թէ եթէ քրիստոնեայ գերի մը փախչի եւ հոն ապաստանի, եւ Թուրքերը զայն պահանջեն, պարտաւոր էին զայն յանձնելու ։

Աւելի անդին կը դրէ.— « Կ. Պոլսոյ կայսրը, Մեծ Թուրքին (Սուլթանին) գրեթէ հպատակի պէս է, որովհետեւ ըսին ինծի թէ ամէն տարի տասը հազար տուքաթ հարկ կը վճարէ եւ հարճեր ու գերուհիներ ընծայ կը ղրկէ՝ Սուլթանին ու վէզիրներու հարէմին ։

Այժմ այլեւս ուրիչ կալուած չունի, բացի պզտիկ քաղաքէ մը որ Սէլէմպրիա կը կոչուի։ Թուրքերը Վենետիկցիներուն չար եւ նման Պոլսոյ մէջ իրենց ըրած առեւտուրին համար յատուկ պաշտօնեայ մը ունին եւ կայսեր պաշտօնատարնե – րուն ոեւէ պատասխան տալու պարտաւոր չեն ։ Եւ ինչպէս ըսի, եթէ Թուրքի մը տունէն ոեւէ քրիս – տոնեայ գերի մը փախչի, եւ Պոլիս գայ, պէտք է որ կայսրը կամ իր մարդիկը զայն յանձնեն Թուրք իշխանութեան ։

Ժան Ը.ի եւ Սուլթան Մուրատի մահուան մէջ – տեղի կարճ չրջանին՝ Պալքանեան ցամաքակղզիին քրիստոնեաներուն վիճակը քիչ մը բարելաւած էր։ Համբաւաւոր Իսքէնտէր պէկ դրեթէ ամէն տեղ յաղթականօրէն դիմադրած էր եւ յաջորդաբար չատ մը Թուրք բանակներու յաղթած։ Ահարկու կռիւներ տեղի ունեցած էին Ալպանական Քրո – յայի եւ Սվէնթիկռատի պարիսպներուն տակ ։

Մէհմէտ Բ.ի դահակալութիւնը չփոթութեան մատնեց բիւզանդական արքունիքը եւ Պոլսոյ բը – նակիչները։ Շատոնց ի վեր քրիստոնեաներուն մէջ տարածուած էր թէ այս երիտասարդ իշ – խանը , յանդուգն եւ խելացի, ծրագրած էր վերջնականապէս գրաւել՝ Քաղաքներու Քաղաքը, զոր քանիցս զուր տեղը պաշարեր էին իսլամական բանակներ, վերջին անգամ ալ Սուլթան Մուրա – տի կողմէ 1422ին։ Կ'ըսէին թէ երդում ըրած էր որ ռազմական այդ մեծ ձեռնարկը իր իշխանու – թեան առաջին գործը պիտի ըլլար. «Այդ միջո – ցին, ըսած են իրաւամբ, բիւզանդական կայսրու – թիւնը կը ներկայանար միմիայն Պոլսոյ չուրջը թէոդոսեան պատնէշով չրջապատուած եռանկիւ – նով մը։ Բիւզանդական բանակը քանի մը վճար – ուած զօրականներէ կը բաղկանար միայն եւ նա – ւատորմը՝ խեղճուկրակ հինդ ցեկոնաւերէ »։

Անգամ մըն ալ պաղատագին դեսպաններ մեկ – նեցան Պոլսէն Արեւմուտքի իշխաններուն մօտ, օգնող մը գտնելու համար։ Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Հռոմի եւ Բիւզանդիոնի միջեւ կրօնա – կան մեծ հերձուածին դժուարութիւնները, երկու եկեղեցիներուն միացման անկարելիութիւնը ա – պարդիւն դարձուցին բոլոր ջանքերը։ Նիկողոս Ե. Պապը իրաւ է որ իր օգնութիւնը կը խոստանար , բայց այն միակ պայմանաւ որ կայսրը , Պոլսոյ ապարքական աթոռին վրայ դարձեալ բազմեցնէր Գրիգոր Պաւրիարքը, որ Արեւելքի միւս 3 պատ – րիարքներուն նախազահութեան տակ դումար – ուած 1450ի Սինօդին կողմէ աթոռէն վար առ – նուած էր, եւ ամէնէն ազդու միջոցները պիտի հրովարտակէր՝ Ֆիօրէնցայի Ս. Ժողովոյն մէջ երկու կողմի վերջնական հաւանութեան արժանա – ցած միութիւնը մեռեալ տուռ չձգելու համար ։

(Շար.)

թայթիչ կազմակերպութիւնը, անոր վերագրելով դիներու սղութիւնը: Քարկոծուեցաւ Պարսելո – նայի նշանաւոր պանդոկը, ուից, վասնզի անոր բանուորները կը մերժէին միանալ գործադուլին: Ցուցարարները խորտակեցին պանդոկին պատու – հանները եւ ապակիէ դուռ մը: Քարկոծուեցան բազմաթիւ հանրակառքեր:

Պարսելոնայի կառավարիչը զեկոյց մը հրա – տարակեց, որ կ'ըսէ թէ գործադուլին պատաս – խանատուները են բոլշեւիկ խռովարարներ: Զե – կոյցը այս առթիւ կը յիշեցնէ համաձայնաւոր գոր – ծունէութեան չարիքները՝ անցեալին մէջ եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը օգնել կառավարութեան:

Այս երկրորդ պայքարն է որ կը մղուի Պար – սելոնայի մէջ, ապրուստի սղութեան դէմ: Տասն – եւհինգ օր առաջ ալ բողոքի ցոյցեր տեղի ունե – ցան: Թերթերը կ'ըսեն թէ ամբողջ Սպանիոյ մէջ ամէնէն սուղ քաղաքը Պարսելոնան է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ Ազգ. ժողովին ներկայացաւ երէկ, երեքշաբթի: Վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջեց, առաջարկելով յետաձգել հար – ցապնդումները՝ դահլիճին կազմութեան մասին: Կառավարութեան գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ վաւերացնել ընտրական նոր օրէնքը եւ 1951ի ել – մտացոյցը:

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը, Տէ Կասփերի եւ ար – տաքին նախարարը, Կոմս Սֆորցա, երկուշաբթի օր Լոնտոն հասնելով, ջերմ ընդունելութեան ար – ժանացան: Վարչապետը յայտարարեց, բարի գա – լուստի խօսքերէն վերջ.— «Ուրախ եմ որ եկայ ա – պատուհեան եւ ժողովրդապետութեան տեւական միջնաբերդը»: Երկու պետութեանց ներկայացու – ցիչները անմիջապէս ձեռնարկեցին հետեւեալ հարցերու քննութեան.— Թրիէսթէ, իտալական դաղթավայրեր, տնտեսական խնդիրներ եւն.: Միեւնոյն առեն Լոնտոն կը գտնուի Եուկոսլաւիոյ վարիչներէն մէկը, Փիժատ, այնպէս որ Անգլիոյ արտաքին գործերու նոր նախարարը, Պ. Մորի – սըն, դժուարութեանց պիտի մատնուի, Թրիէսթէի հարցին առթիւ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի խորհրդարանը 27ի դէմ 69 ձայնով վաւերացուց Հոսէյն Ալայի անուանումը իբրեւ վարչապետ: Կը կարծուի թէ նոր վարչա – պետը պիտի չանայ սանձել ռուսական ազդեցու – թիւնը որ կ'աճէր վերջերս, իբրեւ հետեւանք զօր. Ռամմարայի կողմէ կնքուած առեւտրական հա – մաձայնութեան:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը իր փակման նիստին մէջ օրէնք մը քուէարկեց, որով «մարդկութեան դէմ ոճիր» կը հռչակէ ի նպաստ պատերազմի կատարուած քարոզութիւնը եւ պա – տիժներ կը տրամադրէ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը ձերմակ Տետրակ մը հրատարակեց, որով «յարձակողա – կան գործունէութիւն» կը վերագրէ Խ. Միութեան: Այս առթիւ կը յիշէ դանազան դէպքեր՝ սկսելով 1948 Յունիսէն, երբ Մոսկուա խզեց իր դաշնա – գիրը, վտարեց 145 դիւանագիտական եւ ուրիշ ներկայացուցիչներ, 6732 ձայնասփիւռ կոչեր ուղ – ղեց Եուկոսլաւիոյ դէմ, 2000 միջադէպեր ստեղ – ծեց: Իրբեւ եզրակացութիւն, կը յայտարարէ թէ «Եուկոսլաւիա պիտի հարկադրուի Ազգաժո – ղովին դիմել, եթէ Խ. Միութիւնը չդադրեցնէ իր յարձակողական ճնշումը: Այս առթիւ դիտել կու տայ թէ Մոսկուա ոչ մէկ պատասխան տուած է 97 բողոքներու:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Կը ներկայացուին «ԵՐԿՈՒ ՇԱՑՐԱՑԵԼՆԵՐԸ» եւ «ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԵՌԱԽՕՍԸ»:

[redacted]

Այրի Տիկին Գոհարիկ Էսիրնէլեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Գրի – գոր Էսիրնէլեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Մեսրոպեան, Տէր եւ Տիկին Համայեակ Փէմպէեան եւ զաւակները, Պ. Ռոժէ Մեսրոպեան, Mr. et Mme. Paul Oury եւ զաւակները, ինչպէս եւ Գրիգորեան, Զաքարեան, Ներսէսեան, Մեսրոպեան, Պզտիկ – եան, Գասապեան, Փափազեան, Թաթուլեան, Խաչատուրեան, Խաչէրեան, Պալըգճեան ընտանիք – ները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ ազգականին՝

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՍԻՐՆԷԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 11ին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ – սօր, չորեքշաբթի ժամը 2.25ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 rue Jean Goujon), ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Cimetière de Montrouge (Porte d'Orléans):

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդ – րուի ներկայս իբր այդ նկատել:

[redacted]

Թատերական ներկայացում

Վարդանանց պատերազմի **1500**ամեակի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին:

Կը ներկայացուի Ս. Բիւրատի «ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԱՐԾԻՒ»ը: Շաբաթ, 17 Մարտ, ժամը 20.30ին: Պե – տական Թատրոնի չքեղ սրահին մէջ:

Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Աշոտ Առաքելեա – նի, մասնակցութեամբ Տիկին եւ Օր. Գափուսուզ – եանցերու:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է: Տոմ – սերու գինը 100 եւ 75 Ֆրանք: Մանուկներու հա – մար 50 Ֆրանք:

Տոմսերու գիները.— Ա. կարգ 150 Ֆրանք, Բ. կարգ 100 Ֆրանք, Գ. կարգ 75 Ֆրանք:

ՅԱՒԻՒՋի տարածական ձեռնարկ

Ողբացեալ Հրանտ Ցովնանեանի մահուան առ – թիւ փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Իզա 500 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման համար:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նի – կոլ–Դուման ենթակոմիտէի, Պիվէռի «Գեղունի» տան մէջ, ընկերահամակրական գինեձօն – խըն – ջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն:

Առատ կերուխում: Մուտքը ազատ է

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3էն 12, Mairie du XIի սրահին մէջ, Métro Voltaire:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վանի Սղնայ գիւղացի (Վա – ռոյի տունէն) Լուսիկ Մալօեան կը փնտռէ քոյրը Զարուհի Օտապաշեանը, հօրը անունը Մարտի – րոս, մօրը Բեբրոն: Տեղեկացնել Mme. Vve. Lucie Maloyan, Puget sur Argens, Var, France:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԴԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր ser – viettesներ այրերու համար:

ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ԼԻՈՆՑԻՆՆԵՐ,

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐԸ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՑԷՔ

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր ճահապետական սեղանին վրայ տեղա – կաս ըրէք ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ:

Ամասիոյ չոր պամիա, տուփով պահածոյ Ermys պամիա, հալանճը տոլմա, եւայլն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

Պատուէրներ կ'ընդունինք Ֆրանսայի բոլոր վայրերէն:

Մեծաքանակի համար դիմել՝

Պահատուրեան վաճառատուն

10, RUE L'EPÉE, LYON

Փոքրաքանակի համար դիմել՝

20, RUE VILLEROY եւ

19, RUE JULIETTE RECAMIER, LYON

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ է Հ. Ց. Դ. Արեւ. Եւր. Կ. Կ.ի հրաւիրած ժողովը որ տեղի պիտի ունենար այս չաբաթ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Ca – det սրճարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵՒՕ – ՔՈՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ընկեր Ալթունեանի բնակարանը, (17 rue Ampère, Քաշան):

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժո – ղովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, Խրիմեան Զպրոցը:

ԱՆԻԷՒ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 21ին, կայարանի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Այս ժողովներուն պիտի մասնակցի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս. Միութեան դասախօսութի – նը այս չորեքշաբթի ժամը20.30ին, 7 Passage Costeի սրահը (Cours Lafayette): Նիւթ՝ Խաչատուր Ա. – բովեանի կեանքը եւ գործը: Դասախօս Պ. Բար – սեղ Խրիմեան:

ՔՂԻԻ Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ժողովը այս կիրակի օր ժամը 3ին, Ս. Անի զպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ստիպողա – կան ներկայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Պանեւօ Քաշանի մասնաճիւղի ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐՄ.ՀԱՆԴԷՍԸ Ապրիլ 8ի կիրակին, 77 rue de la Voie Verteի չքեղ սրահներուն մէջ, Փարիզ:

Պ. ՉՕՊԱՆԵԱՆի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 17ին, Սիթէ Իւնիվէրսի – թէտի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուռտան: Նիւթ՝ «Ոսկեդարեան հայ գրականութիւնը (Փա – ւստոս Բիւզանդացի, Մովսէս Խորենացի): Մուտ – քը ազատ է:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուս. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ հայրենա – կիցները այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Իսի, Խրիմ – եան զպրոցին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Պէյրութէն Մարաչցի Մի – նաս Զօպուեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Ղազա – րոս Զօպուեանը, բնիկ Մարաչցի (Գասարճը թա – ղէն), նոյնպէս իր հօրեղբօր որդին Ազատ Զօպու – եանը: 1922ին Պոլսէն Ֆրանսա գաղթած են: Տե – ղեկացնել Haïgaz Dadian, Nor Marache djeser, Bey – routh (Liban):

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՏԱՆի ԵՒ ՇՐՋԱՆի ՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Կը ծանուցանենք թէ 14 փետրուարէն ի վեր բացուած է միակ հայ հացագործի խանութը

(ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ)

11 Cours de la République Gardanne B. du Rhône

Ընտիր ալիւրով պատրաստուած արեւելեան բոկղեղներ եւ «կաթօ»ներ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...

Դուք որ կը սիրէք լաւ ճաշել

ՀԱՆԴԻՊԵՑԷՔ

Անպատճառ ՆՈՒՊԱՐԻՆ եւ ԹՈՐՈՍԻՆ նոր բացած արեւելեան ճաշարանը, արեւելեան ճաշե – րը եւ իր պատրաստած անուշեղէնները համտե – սելու:

60, Rue Lamartine

Métro Cadet եւ N. D. de Lorette Tél. Tru. 17–00

Ամէն ստամոքսի եւ բակի յարմար

ԲՈՒՆ ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԱՊՈՒԽՏ

Ընտիր տեսակէ եւ երաշխաւորուած: Կապա – րով կնքուած է եկած տեղէն:

Կը ծախուի rue des Dominicaines, թիւ 21, ՄԱՐՍԷՅԼ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ՇԱՀՈՒ Է

ԹՐԻՔՈՑԻ մեքենայ մը, ամբողջովին օթոմա – թիք, մայ ողբունէ, մէկ մեքր **20**, **Jauge 5**, չատ լաւ վիճակի մէջ: Նպաստաւոր գին: Դիմել Mr. Wolf, 10 rue Croissant, métro Sentier:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Jeudi 15 MARS 1951 Հինգշաբթի 15 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6407–Նոր շրջան թիւ 1818 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՁԱՅՆԸ ՉԼՍԵՑԻՆ, ԻՍԿ Ա՞ՑՍ

Իսրայէլի կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Զորս Մեծերուն 535.000.000 սթերլին հատուցում կը պահանջէ Գերմանիայէն, ի նպաստ վեց միլիոն Հրեաներու, «որոնք բնաջնջուեցան չարչարանքով, սովամահութեամբ եւ զանգուա – ծային անճիտումով, հիթլէրական իշխանութեան ատեն »։

Կառավարութիւնը կը խնդրէ Զորս արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովին օրակարգը ան – ցընել այս խնդիրը։

Միեւնոյն ատեն կը թելադրէ կատարեալ իրա –ւասութիւններ չտալ դերման կառավարութեան, իբրեւ անկախ պետութիւն, առանց բացորոշ վե – րապահումներ հաստատելու այս հատուցման համար։

Ուրեմն, Գերմանիան պատասխանատու հա – մարելով հրէական կորուստներուն համար, իս – րայէլ առեւտրական հաշիւ մըն ալ կ'ընէ։

Կը բացատրէ թէ պահանջուած գումարը «մօ – տաւորապէս կը համապատասխանէ 1950ին մէյն րեւմտեան Գերմանիայէն կատարուած արտա – ծումներու արժէքին, որ հաւանաբար մեծապէս պիտի աւելնայ 1951ին, նկատի առնելով Գերմա – նիոյ տնտեսական վերելքը »։

Յետոյ կը յայտնէ թէ պահանջուած հատու – ցումը պիտի յատկացուի 500.000 Հրեաներու տե – ղաւորման՝ իրենց հայրենիքին մէջ։

Կ'արժէ ամփոփել, նաեւ, իրենց պատճառա – բանութիւնը ։

— « Մեռելները չեն կրնար ոդջնանալ, անոնց կրած չարչարանքը չի դարմանուիր։

Որեւէ հատուցում, ինչքան ալ մեծ ըլլայ, չի կրնար դարմանել մարդկային կեանքի եւ մշակոյ – թի արժէքներու կորուստը, կամ սփոփել այդ – րու, կիներու եւ մանուկներու տառապանքը եւ հոգեվարքը։ Կը մնայ հատուցում ապահովել զո – հերու ժառանգորդներուն եւ ողջ մնացողներուն համար »։

Հատուած մը եւս, որ կը բացատրէ նորազան երկրին տրամադրութիւնները ։

— « Հրեաները սպանդուեցան, բայց գերման ժողովուրդը կը շարունակէ վայելել իր երբեմնի վարիչներուն կատարած ջարդին եւ կոդոպուտին պտուղը։ Ինչպէս կ'ըսէ Աստուածաշունչը, «անոնք սպանեցին եւ տիրացան ստացուածքներուն »։

Այսպէս ուրեմն, ծանր փորձի մը կ'ենթար – կուին Զորս Մեծերը, որոնք որոշեր էին աշխարհը խաղաղեցնել, ջախջախիչ յաղթանակէ մը վերջ ։

Ճիշդ է որ ճակատը ճեղքուած է այսօր։ Բայց, խնդիրներ կան, ուր ստիպուած են դիրք բռնել, հաւաքաբար։ Գոնէ իրենց տեսակէտները յայտնել։

Այդպիսի պարագայ մը կը ներկայացնէ Իսրա – յէլի պահանջը ։

Հաւատա՞նք թէ աւելի բախտաւոր պիտի ըլ – լան նորազատ Իսրայէլի զաւակները, այս դիմու – մը կատարելով օրուան հզօրներուն ։

Երէկ ալ մենք նոյն ահուսարսափին մատնուե – ցանք, իրենց աչքին առջեւ, կորսնցնելով Թուր – քիոյ հայ ժողովուրդին 2/3ը, հայրենի հողերը եւ անհաշուելի հարստութիւն ։

Այն ատեն հանդիսաւորապէս կը խոստանա – յին պատժել պատասխանատուները ։

Բայց, հազիւ համարձակեցան կառավարիչ մը կախել տալ։ Գերիներու հետ փոխանակեցին Մալթա աքսորուած ջարդարարները։

Դեռ քայլ մըն ալ ընկրկելով, Օսմ. կառա – վարութեան կողմէ Պերլինի մէջ ի պահ դրուած հինգ միլիոն ոսկին անգամ իրենց վերապահե – ցին, փոխանակ հայ որբերուն յատկացնելու։ Եւ այս՝ հակառակ անդլիացի երեւելիներու հանդի – սաւոր կոչին ...

Կը մաղթենք որ աւելի բախտաւոր ըլլան Իս – րայէլի ժառանգորդները ։

Եթէ նոյնիսկ իրենց պահանջած գումարին մէկ մասն ստանան, վաստաւոր նախընթաց մը ստեղ – ծուած պիտի ըլլայ։

Այդ պարագային, իսկապէս գործնական հան – գամանք մը առած կ'ըլլայ ցեղասպանութեան օ – րէնքը ։

Մեր ձայնը չլսեցին անցեալ դինադադարին։ Պիտի լսե՞ն հրէականը, աւելի հզօր եւ հնչուն։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԵՌ ԱՄՊԵՏՆԵՐ ԿԱՆ...

Վարչապետութիւնը կորսնցնելէ ի վեր, Զորս – չիլ պարբերաբար ելոյթներ կը կատարէ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ։ Մանաւանդ որ վարիչն է ընդդիմադիր հոսանքին ։

Այսպէս, վերջերս երբ կը քննադատէր կառա – վարութիւնը, ակնարկ մը ուղղեց Իտալացինե – րուն ։

Քանի մը օր վերջը, նկատելով որ Իտալացի – ները դառնացած են, ներողութիւն խնդրեց հրա – պարակաւ։ «Երբեք մտքէս չէ անցած վիրաւորել ձեզ »։

Մինչ կը կարծուէր թէ միջադէպը փակուած է, 34 տարեկան Իտալացի կոմս մը, Վաննի Թէո – դորանի Ֆապրի Սերպելլոնի, երկու շաբաթ ա – ռաջ նամակ մը ուղղելով Զըրչիլի, մենամարտի հրաւիրեց զայն ։

Եւ որովհետեւ Զըրչիլ 77 տարեկան է, կոմսը յանձն կ'առնէր ի հարկին մենամարտիլ անոր զաւ – կին՝ Րիպընթրոփի հետ։

Միեւնոյն ատեն կ'ըսէր թէ պիտի ապտակէ Զըրչիլը, ո՛ւր որ ալ հանդիպի։

Նախկին վարչապետը այս մարտակոչին չէ պատասխանած մինչեւ այսօր ։

Իտալացի կոմսը առջի օր հրապարակաւ կը պարծենար թէ չատ անարդական ոճով գրած է նամակը եւ կը յիշէր քանի մը նախադասութիւն – ներ.

— « Դուն արժանի չես նոյնիսկ լզելու կօշիկ – ները այն Իտալացիներուն զոր սպանեցիր տուիր ։ Ինծի համար հպարտութիւն պիտի ըլլար զոյգ մը ապտակ իջեցնել երեսներդ ։

— Ես այս գործը կը կատարեմ յանուն այն բոլոր իտալացի զինուորներուն որոնք մեռան եւ ի յիշատակ իմ պետիս եւ մօրեղբօրս՝ Մուսոլինիի։

Ի վերջոյ կը սպառնայ երեսուն հանել Զըրչիլի եւ Մուսոլինիի միջեւ փոխանակուած կարգ մը նամակներ։

Ուրեմն տակաւին միջին դարեան ասպետներ կան ազատ աշխարհի մէջ։

Ինչքերը չեն գիտեր որ այսօրուան դիւանա – գէտները ոչ արցունքէն կ'ազդուին, ոչ նախատին – քէն, ոչ ալ արեան ճապաղիքներէն։

«Ատուած եւ իմ իրաւունքս»...

ՎԱՀԷ

ԻՍՐԱՅԷԼ ծանուցագիր մը ուղղելով Զորս մեծ պետութեանց, 535.000.000 սթերլին հատուցում կը պահանջէ հիթլէրական հալածանքներու հե – տեւանքով սպաննուած կամ չարչարանքէ եւ անօ – թութենէ մեռած վեց միլիոն Հրեաներու համար ։

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը եւ արտաքին նախա – րարը, որոնք Լոնտոն կը գտնուին, առջի օր ար – ծարծեցին Թրիէսթէի խնդիրը։ Անգլիոյ վարչա – պետը եւ արտաքին նախարարը նոր յոյսեր ներ – շնչեցին, թելադրելով խնդիրը բարեկամաբար կարգադրել Եուկոսլաւիոյ հետ ։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՊԱՑԹԵՑԱՒ Գչ. օր Հռոմի ամե – րիկեան դեսպանատան բակին մէջ եւ Իտալիոյ ար – տաքին նախարարութեան առջեւ։ Ոստիկանութիւ – նը ձերբակալեց 14 կասկածելիներ։ Կ'ըսուի թէ նոր – ֆաշականներ են դաւադիրները ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը հաւանեցաւ որ չորս զօրաբաժին ղրկուի Եւրոպա։ Ցառաջի – կային ուրիշներ ալ պիտի ղրկուին ։

ՈՍԿԻ «ՆԱՓՈԼԷՈՆ» կը ծախչին խումբ մը կեղծարարներ, Ֆրանսայի մէջ, հազար Ֆրանք չահելով իւրաքանչիւրէն։ Ոստիկանութիւնը հաս – տատեց թէ դրամները պատրաստուած էին Իտա – լիոյ մէջ եւ Ֆրանսա կը փոխադրուէին օրական հազար հատ, օրական մէկ միլիոն Ֆրանք չահե – ցնելով կեղծարարներուն։ Ընդհ. չահը կը հաշ – ուէն 200 միլիոն Ֆրանք ։

ԲՈՒՌՆ ՓՈԹՈՐԻԿ մը ահագին աւերներ գոր – ծեց ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Տեղ տեղ 100 քիլո – մեթրի կը հասնէր հովին արագութիւնը։ Փարիզի մէջ ալ բազմաթիւ տանիքներ եւ ծխնելոյզներ փլան, ապակիներ խորտակուեցան ։

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ եւ մեթրոյի գործադուլ մը կը նախատեսուի այսօրուան համար (հինգշաբթի) ։ Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, եր – թեւեկը մասամբ ապահովելու համար ։

Դադրման վստահութիւն չտուաւ

Նոր դահլիճը երեքշաբթի օր Ազգ. ժողովին ներկայանալով, պարզեց իր ծրագիրը եւ վստա – հութեան քուէ առացաւ 388 թէր, 180 դէմ (հա – մայնավար)։

Վարչապետը անմիջապէս պահանջեց նկատի առնել ընտրական օրէնքին բարեփոխումը։ Շա – տեր կը կարծէին թէ քանի մը շաբաթ պիտի յա – ւաձգէ այս խնդիրը, պահանջելով նախ քուէար – կել 1951ի ելմտացոյցը, որ կը ձգձգուի երեք ամի – սէ ի վեր։ Բայց, ինչպէս կ'երեւայ Պ. Քէօյ վըճ – ռած է ամէն բանէ առաջ կարգադրել այս խնդիրը որ պատճառ եղաւ նախորդ կառավարութեան հրաժարման ։

Ինչպէս բացատրած ենք արդէն, դլխաւոր վէ – ճը հետեւեալն է.— Ընտրութիւնները կատարել երկու յաջորդական քուէարկութիւններո՞վ, երբ որեւէ կուսակցական ցանկ բացարձակ մեծամաս – նութիւն չէ ստացած, թէ դոհանալ մէկ քուէար – կութեամբ ։

Բոլոր հոսանքներն ալ համաձայն են որ փոխ – ուի համեմատական ընտրութեան ձեւը, որպէսզի համայնավարները չկարենան մեծամասնութիւն չահիլ, ինչպէս 1946ին։ Եթէ մեծամասնական դրութիւնն ընդունուի, համայնավարները կրնան կորսնցնել շատ մը աթոռներ ։

Այս վէճին դլխաւոր պատճառը արմատական եւ ժողովրդական կուսակցութեանց բռնած դիրքն էր։ Բայց այժմ կը յուսան միջին ճամբայ մը գտնել։ Իրագեկներու կարծիքով նոր վարչապետը աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուի քան Պ. Փլեվէն։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Ազգ. ժողովը մերժեց երկու բանաձեւեր, որոնց առաջինը կը պահանջէր հարցապնդել կառավարութիւնը, դա – լիճին վերակազմութեան, իսկ երկրորդը՝ Հիւս. Ատլանտեան դաշինքի դէպքերուն առթիւ ։

Ռուսական «պորշ»ը Զորսերու ժողովին մէջ

Զորս փոխանորդներու երեքշաբթի օրուան նիստն ալ ամուլ անցաւ, առանց սակայն անելի մը յանդելու։ Ընդհակառակն, աւելի յուսատու նշան – ներ կ'երեւային ։

Արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչնե – րը յայտարարեցին թէ պատրաստ են որոշ չափով ընդունելու Մ. Միութեան առաջարկները՝ գեր – մանական հարցի մասին։ Բայց առաջարկեցին մէկդի դնել այս խնդիրը, մինչեւ որ ուրիշ հար – ցեր ալ մշակուին։ Պ. Կրոմիքօ պնդեց Գերմանիոյ ապաղինման եւ վերաղինման խնդիրը օրակարգ անցընել իբրեւ անյապաղ հարց։ Արեւմտեան ներկա – յացուցիչներն ալ հաստատ մնացին իրենց տեսա – կէտին վրայ ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, բրիտանական պատուիրակը դիտել տուաւ թէ Մոսկուայի անթե – լը Արեւմուտքի նոր առաջարկները որակած էր « միեւնոյն ռուսական կաղամբէ ապուրը (պորշ), Ջուր խառնուած»։ Եւ աւելցուց.

— « Ես կը սիրեմ ռուսական կաղամբէ ապու – րը, բայց ան համով կ'ըլլայ երբ համեմները խառնուին համեմատական չափով»։

Պ. Կրոմիքօ պատասխանեց թէ քիչ մը ֆրան – սական համեմ կայ ապուրին մէջ ։

Փարիզի ռուսական չրջանակներուն մէջ կը հաւաստեն թէ իրենք վճռած են չորս փոխանորդ – ներու ժողովը չարունակել մինչեւ որ համաձայ – նութիւն գոյանայ օրակարգի մը մասին։ Ուրեմն, պիտի խուսափին խզումէ ։

— « Մենք այստեղ եկած ենք օրակարգը յա – յտնելու մտքով։ Մենք իրապէս կ'ուզենք այդ օրակարգը, վասնզի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծա – յենք չորս արտաքին նախարարներու խորհրդա – ժողովի մը»։

Թերթերը կը դրեն թէ տասը օրուան ընթաց – քին երկրորդ անգամ ըլլալով Պ. Կրոմիքօ չեչտեց թէ անհրաժեշտ է կարելին փորձել խզումէ մը խուսափելու համար։ «Շատ կանուխ է ձախողան – քի մը մասին խօսելու համար։ Եթէ կրնանք հա – մաձայնիլ մեր ուղածին վրայ, դիւրին է գտնել բառերը »։

Բրիտանական պատուիրակը դիտել տուաւ.— « Եթէ պատահի որ ձախողինք, աշխարհի ժողո – վուրդները պիտի հասկնան թէ ո՛վ է մեղաւորը»։

Ամերիկեան պատուիրակը յայտարարեց թէ ինք պատրաստ է չարունակելու խօսակցութիւն – ները, մինչեւ որ յաջողին ։ « Եթէ արագ համա – ձայնութիւն չդոյանայ, ես պատրաստ եմ այնքան ժամանակ տրամադրելու որքան որ անհրա – ժեշտ է» ։

Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ Պ. Կրոմիքօ փորձեց ճեղք մը բանալ Մ. Նահանգներուն եւ Ֆը – րանսայի միջեւ, գնահատելով Ֆրանսական պատ – ուիրակին դիտողութիւնները։ Այս վերջինը (Պ. Փառոտի) դիտել տուաւ թէ միջազգային կացու – թիւնը ծանրացաւ «անցեալ Ցունիսին պատահած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆ ՏԱՐԻ ՍՈՒՏ ԲՈՒՆ...

Ոչ մի ժողովուրդ այնքան քմահաճօրէն, գըռնահկաբար ու անխնայ չի շահագործուել մեծ ու փոքր քաղաքագէտներէ կողմից, որքան մեր ժողովուրդը: Սուլթաններըը հալածում եւ կոտորում էի՞ն մեզ: Բայց, ահաւոր ոճիրներին մեղսակից չէին նրանք, ովքեր քաղաքակիրթ, ազատասէր, ճնշուածների պաշտպան կոչումներով պճնուած՝ օգնեցին, խրախուսեցին կամ պաշտպանեցին ջարդարարներին:

Ազգերը պատասխանատու չեն, պատասխանատու են նրանց վարիչները — ասում է Կարլ Մարքս: Քաղաքացին չորս հինգ տարին մի անգամ քուէ կուտայ իրեն անյայտ թեկնածուին եւ կը քաշուի: Ստեղծւում է ընտրեալների մի խմբակցութիւն, որ իր հերթին անզօր խաղալիք է դառնում աւելի փոքրաթիւ ընտրեալների կամ միակի ձեռքին:

Թող չկարծուի թէ այսպէս կոչուած «կարեւորագոյն պետական գործիչները» զերմարդեր են — ամենագէտ, հեռատես, արդարն ու ճշմարիտը փնտռող, հանրային ու համամարդկային խէա-լին զոհուելու պատրաստ էակներ: Ոչ:

Նրանց մեծամասնութիւնն իշխանութեան տէր է դառնում չնորհիւ ծագումի, «կոմբինացիա»նե-րի, ճարպիկ լեզուի կամ պատմական դէպքերի դասաւորման: Եւ գործում են նրանք համաձայն իրենց անձնական ըմբռնումներին, դիտումներին ու նպատակներին: Ճաճախ տգիտաբար ու ժողովրդի կամքին հակառակ:

Ո՞ր զերման բանուորը կ'ուզէր, որ Վիլհելմ Բ.ի թրքասիրութիւնն ու անխմասո ընդդիմութիւնը հայկական նահանջների ինքնավարութեան՝ պատճառ դառնայ հարիւր հազարաւոր անմեղների բնաջնջման:

1895 – 96ի ձորդերի ժամանակ ո՞ր Անգլիացին կ'արդիւէր Գլադստոնին ճառով միայն չսպառնալ «Կարմիր Սուլթանին», այլ Հայաստանի առջեւ փրկութեան դուռը բանալ ռազմանաւերով:

Հայերը ռուսասէր են, ասում էին եւրոպացի քաղաքագէտները: Հայաստանի ազատագրման նպատակը նշանակում է Ռուսաստանի ջրազային ջուր լցնել: Սխալ կարծիք: Անգլիտութեան, եթէ չասենք յիմարութեան հետեւանք: Մեր ժողովուրդը ռուսասէր էր միայն այն պատճառով, որ աւելի շատ Ռուսներից էր սպասում իր փրկութիւնը, քան մի ուրիշից: Բայց եթէ այդ ուրիշը զըտնուէր, նա ամենայն խանդավառութեամբ պիտի փարէր նոր հովանաւորին:

Աւա՛ղ: Քաղաքականութեան մէջ աւելի կարճատես մարդ քան Ռուսը՝ գոյութիւն չունի: Ցարական իշխանութիւնը հակառակ էր «ռուսասէր» Թրքահայերի ազատագրման, որովհետեւ նախ՝ Հայերը յեղափոխականներ էին, եւ երկրորդ՝ վախենում էր կովկասեան Հայաստանի ապագայի համար: Նա ուզում էր, ոտնակոխելով իր իսկ շահերը, «Հայաստան առանց Հայերի»:

Լենինեան Ռուսաստանը կուրօրէն զնաց ցարականի ճանապարհով եւ կարելի է ասել՝ հասաւ միապետական նախարար Լորանով – Ռոստովսկու վերը յիշած պատգամի իրականացման, բայց տէր չդարձաւ Հայաստանին ու Հայը հարուածելու մէջ գնաց աւելի հեռուն քան Նիկոլա Բ.: Սառն դաժողութիւնն ու տրամաբանութիւնը յանդում են զարհուրելի եզրակացութեան — Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը նոյնքան ծանր հետեւանքներ ունեցաւ մեր ժողովրդի համար, որքան Թալէաթ-Էնվէրի կազմակերպած ջարդն ու տեղահանութիւնը:

Ազգերը պայքարի մէջ են նետուում, կանգ չեն առնում որեւէ զոհաբերութեան առջեւ իրենց հողը պաշտպանելու համար: Կենդանի ուժը կամ մարդկային քանակը աճող եւ ծաւալուող մեծութիւն է. մինչդեռ երկրային տարածութիւնն ընդմիշտ անփոփոխ է: Հողը հող չի ծնում եւ չի աւելանում: Հայրենի հողը գերագոյն արժէքն է մարդու համար:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնից յետոյ Լենինի ընդգրկած «արեւելեան քաղաքականութիւնը» մեզ զրկեց քսանեւհինգ դարերի ընթացքում մեր արիւնով ու քրտինքով առատօրէն ծրջուած հողերից, ցրեց աշխարհի չորս կողմն եւ Հայն ու Հայաստանի մի փոքրիկ մնացորդը դարձրեց զանցառելի քանակութիւն: Երկաթեայ վարագոյր քաշեց Արաքսի եւ Ախուրեանի եւ միաժամանակ սեւ վարագոյր հայ ազգի պատմական առաքելութեան վրայ:

Ներհրդային իշխանութիւնը մի քան չահե՞ց Թուրքիոյ բարեկամութիւնից: Երբեք: Աւելի քան քսան տարի Անգարացիները քաշեցին նրա երեսի սերը, տակի թաքը ձգելով Մոսկուային: Եւ մինչ՞ դեռ 1918 թուին պարզ չէր խորհրդային ղեկավարների համար, թէ Թուրք «յեղափոխական» փաշաները նոյնքան են տարբերւում նախկին Շէյխ Իւլ Իսլամներից ու վէզիրներից, որքան հոգեւորականը տարբերւում է զերականից:

Հայի երեխային իսկ հարցնես, նա քեզ կ'ասէ, որ թրքական քաղաքականութիւնը մէկ է ու անփոփոխ — սողալ ուժեղի առջեւ, տրորել թոյլին, օգտուել առիթից, չահագործել հրեշտակին ու սատանային միաժամանակ, եթէ հնարաւոր է: Ուղղամիտ եւ շիտակ ուղեգիծ Թուրքիան չի կարող ունենալ, որովհետեւ ժողովուրդը չէ — քաղցած, բոկոտն ու տգէտ— որ կառավարում է երկիրը, այլ կիսամտաւորականների մի շերտ, որի համար զրպանի եւ պետութեան չահերը նոյնացած են: Եւ նա միջոցների մէջ խորութիւն չէ դնում:

«Պրաւդա»ներն էլ միւս կողմից են կեղծում: Իբր թէ նոր են հասկացել, որ երկու տասնեակ տարի իրենց կրծքին տաքացրածէ գլուխը սոխակի չի եղել, այլ օձի: Ողորմելի ստախօսներ: Փոխանակ 1951 թուին լալու Մուսթաֆա Սուլհիների վրայ, 1921 Յունուարի 29ին լայիք, այն ժամանակ արցունքից ձեր աչքերը կը պարզուէին, իրականութիւնը կը տեսնէիք այնպէս, ինչպէս որ է եւ մի ամիս յետոյ, Մարտ 3ին կարսի՝ «պատմութեան մէջ ամէնէն խայտառակ դաշնագիրը»— ըստ մեծամասնական Բորեանի —չէիք ստորագրել ի հաշիւ մի նահատակ, բայց հերոս ժողովրդի, որպէսզի ձեր կրծքի օձ – սոխակը կչտանայ:

«Պրաւդան», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, գրում է.

— « Երեսուն տարի առաջ, Յունուար 28ից 29ի գիշերը Տրապիզոնում կատարուեցաւ Թուրք յեղափոխութեան (բայց ո՞վ էր այդ յեղափոխութեան պետը. Հ. Ս.) ամէնէն սեւ չարագործութիւններից մէկը: Գազանօրէն սպանուեցաւ Թուրքիոյ համայնավար կուսակցութեան կազմակերպիչը՝ Մուսթաֆա Սուլհին, նրա հետ բարբարոսաբար մեռցրին կնոջը եւ 13ամեայ պայքարողների Թուրքիոյ աշխատաւորութեան — Խտհէմ Նէչաթ, Իսմայիլ Հագգը, Հիլմի օղլու Հագգը, Քեազիմ Ալի, Հայրէտտին եւ ուրիշներ:

« Մուսթաֆա Սուլհին ուրախութեամբ ողջունեց Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը: Նա հասկանում էր, որ այդ յեղափոխութիւնը վճռական ազդեցութիւն կ'ունենայ բոլոր ժողովուրդների եւ մասնաւորաբար Թուրք բազմաչարչար ժողովուրդի ճակատագրի վրայ: Սուլհին մեծ աշխատանք կատարեց մուսուլման ժողովուրդների քաղաքական դաստիարակութեան համար: Նա Թուրքերէնի թարգմանեց Լենինի եւ Ստալինի 20 կարեւոր գրուածքները:

« 1921 Յունուարին քեմալական կառավարութիւնը հրաւիրեց Մուսթաֆա Սուլհին վերադառնալ Թուրքիա: Նաեւ իր ընկերները մեծ ոգեւորութեամբ գնացին մտնելու անդլեսֆրան-սիական աշխարհակալների դէմ կռուի ելած ժողովրդի մէջ: Բայց հազիւ Սուլհին եւ ուղեկիցները հասել էին Տրապիզոն, երբ զահիճները նրանց նստեցրին նախօրօք պատրաստած նաւակները եւ տարան բաց ծով, այնտեղ ենիչէրիները նրանց կոտորեցին ու Սեւ Ծովը գերեզմանն եղաւ Թուրք ժողովրդի երջանկութեան արի ռազմիկների»:

Որովհետեւ Սովետները այսօր կատաղել են հակամերիկեան թոյնով, պէտք էր իրենց դաշնակից Քէմալի այս ստոր արարքը կապել մի Ամերիկացու հետ: Եւ «Պրաւդան» առանց ամօթից պատռուելու թխում է սուտը:

— « Այս արիւնոտ ոճիրը կատարեց Թուրք յեղափոխութիւնը այն օրերին, երբ Անգորայում էր գտնւում ամերիկեան կառավարութեան յատուկ ներկայացուցիչ զօրավար Հարբօրդը (Հայաստան ղրկուած նախագահ Ուիլսընի կողմից, պատմութիւնը ծանօթ է ամէնքին, Հ. Ս.): Դժուար չէ տեսնել կապը այս երկու երեւոյթների միջեւ. Թուրք խաւարապաշտները եւ նրանց թիկունքում կանգնած անգլեամերիկեան աշխարհակալները, որոնք միշտ ձգտել են Թուրքիան ունենալ իրենց զաղթավայր եւ ռազմակայան, խորապէս չահագրգռուած էին Սուլհիի եւ իր ընկերներին ոչնչացմամբ »:

Մ. Սուլհին մերկացնում էր դաժան գործերը Թուրք յեղափոխութեան, նրա զազանային քաղաքականութիւնը բանուորների, գիւղացիների եւ ազգային փոքրամասնութիւնների հանդէպ, նրա դաւաճանութիւնը Թուրքիոյ ազգային չահ[illegible]: Սուլհին դրում էր.

— Երբեք պիտի չմոռանալ, որ թշնամին նենգ է եւ խորամանկ, Թուրք յեղափոխութիւնը չէ կորցրել յոյսը դրամ կորզել անգլեամերիկեան դրամատուներից: Նա պատրաստ է ստորագրել ամէն տեսակ դաշինք եւ ծախել Թուրք ազգը. ոչքեր երկիր ծախում էին երկիրը Գերմանիոյ Վիլհելմին, այսօր կը ծախեն Անգլիացիներին, վաղը Ամերիկացիներին»:

Շատ բնական է, որ Մուսթաֆա Քէմալ իր յետին նպատակները այսքան քաջաբար մերկացնողներին ծովը նետէր, բայց մնում է անհասկանալի, թէ ինչու դրանից անմիջապէս յետոյ Լենինն եւ Ջիչէրին Թուրք խորհրդային բարեկամութիւնը ծով չնետեցին ...

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Ջուրք եւ կենդանական կազմը

Արդի գիտութիւնը կ'ընդունի թէ կեանքի սկզբնաւորութիւնը ծագում առած է ջուրին մէջ: Կ'ենթադրուի թէ ասկէ անհաշուելի տարիներ առաջ, երբ երկրիս մակերեսը պաղեցաւ եւ մթնոլորտին մէջ թթուածինի կազմութեամբ կեանքի պայմաններ ստեղծուեցան, այն ատեն եթէ մարդկային էակ մը պատահաբար գտնուէր մեր երկրագունդին վրայ, իր աչքին պիտի պարզուէր այժմու պատկերէն բոլորովին տարբեր տեսարան մը: Ջուրի անհուն ու վհատեցուցիչ տարածութիւններ: Հոս ու հոն, անկենդան, լերկ ցամաքամասեր: Եւ սակայն այդ քառասային վիճակով, ան-ծայրածիր ջուրերուն մէջ, կեանքը ծնունդ առած էր արդէն, դոնդողային նիւթերու ստեղծման չընորհիւ:

Արդարեւ եթէ այդ առանձնաչնորհեալը մանրադիտով ջուրը քննելու միտքը յղանար, դարմանքով պիտի նշմարէր որ մանր էակներու աշխարհ մը կ'ապրի այնտեղ, օժտուած՝ բազմապատկուելու, յարատեւելու յատկութեամբ: Ահա այս միաբջիջ նախակենդանիներն էին, որ միլիոնաւոր տարիներու ընթացքին սերունդէ սերունդ յեղաշրջուելով, ճիւղաւորուելով, կատարելագործուելով, կազմեցին բազմաբջիջ գործարանաւոր մարմիններու բուսական թէ կենդանական ճիւղերու այն անհամար ընտանիքները, որոնք կ'ապրին ու կը բազմանան այս մոլորակին վրայ եւ որոնց ամենակատարեալ ներկայացուցիչն է մարդը:

Հասկնալի է որ կեանքը առանց ջուրի անհնար է: Փորձերով հաստատուած է որ մարդիկ թէ կենդանիները կրնան աւելի երկար տոկալ ու ապրիլ առանց սնունդի քան թէ ծարաւ: Հնդիկ հայրենասէրը, հռչակաւոր կանտի երբ չաքաթներով ծոմ կը պահէր, օրական քանի մը լիտր ջուր կը խմէր: Տարակոյս չկայ թէ առանց ջուրի ութ օրուան ընթացքին պիտի մահանար:

Զարմանալի չթուի եթէ ըսենք որ մեր կազմը ջուրով ողողուած է: Մեր դնդերները, մորթը, վերջապէս բոլոր գործարանները մեծ մասամբ ջուրով կազմուած են: Գարէլ կ'ըսէր թէ մարդկային մարմինը կազմուած է ջուրի մէջ լուծուած ութ մը աղով...: Այս զուարճալի արտայայտութիւնը գիտական բանաձեւի մը վերածելով, կ'ունենանք հետեւեալ պատկերը.— Առնենք 60 քիլօ կշռող մարդ մը: Ի՞նչ կը գտնենք իր կազմին մէջ.— մօտաւորապէս 43 քիլօ ջուր, այսինքն՝ իր ծանրութեան 70 առ հարիւրը: Մնացեալ 30 առ հարիւրին բաղկացուցիչ գլխաւոր նիւթերն են.— Փրոթիտներ, այսինքն՝ բնասպիտային, մածիտային նիւթեր: Լիփիտներ, (ճարպային նիւթեր), կլիւսիտներ, (չաքարային նիւթեր) եւ հանքային նիւթեր:

Երեխաներուն մարմնական ջուրի քանակութիւնը աւելի բարձր է: Նորածինի մարմինը 76 առ հարիւրը ջուր կը պարունակէ: Իսկ ազդը, բեղնաւորումէն երեք ամիս վերջ երբ կը ներկայացնէ մարդկային կերպարանք եւ օժտուած է կեանքի անհրաժեշտ գործարաններով, 94 առ հարիւր ջուր կը պարունակէ:

Շատեր պիտի հարցնեն թէ ջուրի այսքան բարձր համեմատութեամբ մարդկային մարմինը ի՞նչպէս հաստատուն կը մնայ եւ հեղուկ վիճակ մը չի ներկայացներ:

Իրօք, եթէ այս տրամաբանութեամբ մօտենանք հարցին եւ փորձենք 43 քիլօ ջուրին մէջ խառնել վերոյիշեալ նիւթերը, կը ստանանք կըպչուն, բաւական թանձր նիւթ մը, եւ ուրիշ ոչինչ: Եւ սակայն բնութիւնը այդ նոյն նիւթերը այնքան ներդաշնակօրէն դասաւորած է մարմնոյն իւրաքանչիւր գործարանին մէջ որ մեր կազմին կուտան պէտք եղած տոկունութիւնը, ճկնութիւնը, ուժը եւ հաստատուն վիճակը:

Պէտք է ըսել նոյնպէս որ մարմնին պարունակած ջուրը կը ներկայանայ դոնդողային, մածուցիկ վիճակով (état colloïdal): Այդ ջուրին քանակութեան պահպանումը կը պարտինք արեան գործունէութեան: Թէեւ այդ կարմիր հեղուկը իր մէջ կը պարունակէ մարմնի ջուրին 5 առ 100ը միայն: Եթէ մարմնի ուրիշ մասերուն մէջ ջուրի քանակը կրնայ փոփոխութիւններ կրել, նոյնը չէ պարագան արեան մէջ, ուր ջուրի հաւասարակշռութիւնը պէտք է պահպանուի ամէն գնով: Որովհետեւ, ինչպէս գիտենք, արեան հեղուկ մասը կազմուած է փլազմա կոչուած հեղուկով, որուն մէջ լուծուած են հանքային թէ այլ կենսական նիւթեր: Հանքային նիւթերու համեմատութիւնը փոփոխութեան չի դիմանար: Ամէն անգամ որ արեան ջուրը կը պակսի, հանքային նիւթերու խտացումը բարձրանալով, արեան մածուցիկութիւնը կ'աճի, եւ սիրտը ստիպուած կ'ըլլայ աւելի ուժգին աշխատիլ: Ընդհակառակը, եթէ ջուրի քանակը աճի, արեան մածուցիկութիւնը կը նուազի, եւ սիրտը ստիպուած կ'ըլլայ աւելի թեթեւ աշխատիլ:

Ջուրը կը ծառայէ նաեւ իբրեւ լուծիչ նիւթ մարսողական հեղուկներուն մէջ: Ան կը լուծէ սննդեղէնները, որպէսզի անոնք կարենան ներծծուիլ աղիքներէն: Ջուրը կը ծառայէ նաեւ իբրեւ լուծիչ նիւթ մարսողական հեղուկներուն մէջ: Ան կը լուծէ սննդեղէնները, որպէսզի անոնք կարենան ներծծուիլ աղիքներէն: Ջուրը կը ծառայէ նաեւ իբրեւ լուծիչ նիւթ մարսողական հեղուկներուն մէջ: Ան կը լուծէ սննդեղէնները, որպէսզի անոնք կարենան ներծծուիլ աղիքներէն:

Գաղութէ գաղութ

ԼՈՒՐԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ամերիկայի Դաշնակցական գործիչ ընկեր Աբրամ Սահակեան, որ Նիւ Եորքի Արաբական գործակալութեան կողմէ հրաւիրուած էր ճառ մը խօսելու անթելի կայանէն, Ամերիկայի մասին իր ընդհանուր տպաւորութեան հետ պատկերացուցած է հայկական գաղութներու կեանքը եւ ճնշուած այն յարգանքը զոր կը վայելեն արաբական երկիրներու եւ Լիբանանի պետական դէմքերը Ամերիկայի մէջ :

Նոյն շրջանին երկրորդ գործիչը, ընկեր Բէգլար Նաւասարդեան Պոսթընէն վերջ ունեցած է յաջող եւ բազմամարդ ժողովներ Նաեւ Փրովիտենսի եւ Ուստըրի մէջ :

Փրովիտենսի մէջ խօսած է հայերէն եւ անգլերէն լեզուներով : Ուստըրի մէջ ներկայ եղած է ընկերներու խումն բազմութիւն, ինչպէս եւ « Վուստըր Թէլէկրամ»ի թղթակիցը, որ առած է ընկերոջ լուսանկարը եւ իր թերթին մէջ տուած է նաեւ անոր ճառին դլխաւոր միտքերը : Ընկեր Բէգլարի ժամանումով հայ երիտասարդութեան մէջ վերջերս սկսած է կենդանի շարժում եւ ջերմ հետաքրքրութիւն դէպի Դաշնակցութիւնը :

× Վենետիկի Միխիթարեան Միաբանութեան օդնելու համար յանձնախումբ մը կազմուած է Մ. Նահանդներուն մէջ : Այս առթիւ հրատարակուած կոչ մը կը հրաւիրէ նուիրներ տրամադրել , նկատելով որ ինկած են կալուածներու հասոյթները, նուազած աշակերտներու թոշակներէ գոյացած դումարները, բազմապատկուած տպարանական եւ այլ ծախքերը՝ դրամի արժեզրկման պատճառով : Մեծագոյն Տիթրոյթի հայութիւնը արդէն ուղած է ճօքը հայրապետ տալար, ի պատիւ Արքեպհայր Սրապիոն Վ. Ուլուհոճեանի սարքուած ճաշին առթիւ :

× Լորէնսի գաղութը 60 տարուան կեանք ունի : Այս գաղութը վաթսուն տարուան մէջ գոհացուցած է ամէն քան քառորդ միլիոն տոլար, ազգային, կրթական եւ բարեգործական նպատակներու համար : Անցեալ տարի Լորէնսի հայութիւնը 75 տարեկան Տիկնանց Օգնական Միութիւնը , Երիտ. Կոմիտէն եւ «Վարդանանց Ուխտը կը հանդիսանան մղիչ ուժը այս ձեռնարկին : Սակայն չենքը պիտի ծառայէ Լօրէնսիամբողջ հայ գաղութին եւ պիտի դառնայ կրթական տաքուկ վառարան մը : Փետրուար 25ին տեղի ունեցած է բացումը : Գաղաքին դլխաւոր փողոցներէն մէկուն մէջ կը դտնուի աղիւսաշէն եւ քարով յարմարութիւններով այս չենքը :

× Արիզոնա նահանգին (Մ. Նահանգներ) մէջ Պ. Պերճ Մուսեղեան Շրջանային Դատախազ ընտրուած է ժողովուրդին 75 տարեկան հարիւրի քուէներով : Նորընտիր դատախազը ինքնաչխատութեամբ աշխատած է այս նահանգին համալսարանին օրէնսդրական ճիւղը, ծառայած է իբրեւ փաստաբան եւ առաջինն է որ յաջողած է բարձր պաշտօնի մը հասնիլ :

Տխրութիւն.— Մխիթարեան Քէօրիւկեան մեռած է Նիւ Եորքի մէջ Դեկտեմբեր 21ին : Ծնած էր Կեսարիոյ՝ Պալակէսի զուտ հայաբնակ գիւղը 50 տարի առաջ : 1912ին գացած էր Ամերիկա : Սակայն երկրի տարագրութեան առեն կորսնցնելէ վերջ իրեն նողքը, կը թողու Ամերիկան եւ կը մեկնի Կիպրոս, ուր կիւլիկեան կամաւոր կ'արձանագրուի : Երկու տարի զինուորական ծառայութենէ վերջ , կը դառնայ քաղաքարտիկ հայ կամաւոր, կը մասնակցի Արարայի ճակատամարտին : Դէպքերը գահավէժ կ'ընթանան : Միհրան չի յանձներ զէնքերը, կը մասնակցի Մարաչի կռիւներուն, ցուրտին կիսամեռ կիներ ու մանուկներ չալկած, կ'ազատէ Թուրքերու ձեռքէն : Ուսամբարձ կը տանի հայ մանուկ մը Մարաչէն Ատանա : 1920ին կը վերադառնայ Ամերիկա եւ դրամ ղրկելով իր զէնքի ընկերներուն, անոնք ալ կը տանի Ամերիկա :

Պատարիճ վրայ

Ամէն անգամ որ շարժանկարի մը սրահէն ներս կը մտնեմ, առաջին հետաքրքրութիւնս կ'ըլլայ, խաղացանկին մէջ փնտռել ազդակցի մը անունը :

Եւ ինչ ուրախութիւն, իրապէս, երբ պատահաբար կը հանդիպիմ Հայու մը անունին :

Ալ մոռցած խաղին բովանդակութիւնն ու օրուան հերոսին խաղարկութիւնը (եթէ Հայ մը չէ ան) ամբողջ ուշադրութիւնս կը կեդրոնանայ , մեր արենակցին ամէն մի շարժուձեւին, ելեւմուտին վրայ :

Ահա այսպիսի ուրախութիւն պատրաստներու բերումով է, որ մեր միտքերուն մէջ սկսան դրոշմուիլ՝ Ա. Շահխաթունիի, Բագրատունիի (դրժբախտաբար շատ սակաւ), երէց Մաքսուտեանի , Գօգօ Ասլանի, ինչպէս նաեւ դիմայարդար Արայի (Յակոբ Առաքելեան) անունները :

Աղատագրութենէն վերջ ողջունեցինք նոր տաղանդներ ու դէմքեր, ինչպէս բեմադիր Ա. Մալաքեան (Henri Verneuil) ,Օր. Ռոզի Վարդ, Էմմօն Թէնեռու համար : Առաջին անգամն է որ դաղութը սեփական չէնք մը կ'ունենայ, իր ազգային, կրթական եւ հանրային պէտքերուն համար : Ընտրուած մասնաւոր մարմին մը պիտի վարէ չէնքին օդտագործումը : Հ. Բ. Դաշնակցութիւնը, Օգն. Միութիւնը , Երիտ. կոմիտէն եւ «Վարդանանց Ուխտը կը հանդիսանան մղիչ ուժը այս ձեռնարկին : Սակայն չէնքը պիտի ծառայէ Լօրէնսի ամբողջ հայ գաղութին եւ պիտի դառնայ կրթական տաքուկ վառարան մը : Փետրուար 25ին տեղի ունեցած է բացումը : Գաղաքին դլխաւոր փողոցներէն մէկուն մէջ կը դտնուի աղիւսաշէն եւ քարով յարմարութիւններով այս չէնքը :

× Արիզոնա նահանգին (Մ. Նահանգներ) մէջ Պ. Պերճ Մուսեղեան Շրջանային Դատախազ ընտրուած է ժողովուրդին 75 տարեկան հարիւրի քուէներով : Նորընտիր դատախազը ինքնաչխատութեամբ աշխատած է այս նահանգին համալսարանին օրէնսդրական ճիւղը, ծառայած է իբրեւ փաստաբան եւ առաջինն է որ յաջողած է բարձր պաշտօնի մը հասնիլ :

Տխրութիւն.— Մխիթարեան Քէօրիւկեան մեռած է Նիւ Եորքի մէջ Դեկտեմբեր 21ին : Ծնած էր Կեսարիոյ՝ Պալակէսի զուտ հայաբնակ գիւղը 50 տարի առաջ : 1912ին գացած էր Ամերիկա : Սակայն երկրի տարագրութեան առեն կորսնցնելէ վերջ իրեն նողքը, կը թողու Ամերիկան եւ կը մեկնի Կիպրոս, ուր կիւլիկեան կամաւոր կ'արձանագրուի : Երկու տարի զինուորական ծառայութենէ վերջ , կը դառնայ քաղաքարտիկ հայ կամաւոր, կը մասնակցի Արարայի ճակատամարտին : Դէպքերը գահավէժ կ'ընթանան : Միհրան չի յանձներ զէնքերը, կը մասնակցի Մարաչի կռիւներուն, ցուրտին կիսամեռ կիներ ու մանուկներ չալկած, կ'ազատէ Թուրքերու ձեռքէն : Ուսամբարձ կը տանի հայ մանուկ մը Մարաչէն Ատանա : 1920ին կը վերադառնայ Ամերիկա եւ դրամ ղրկելով իր զէնքի ընկերներուն, անոնք ալ կը տանի Ամերիկա : Միլդան եւ Վաղինակ Ալթունեան :

«Ծառաչ» պարբերաբար կ'արձանագրէ Պ. Մալաքեանի բեղուն ու պատուաբեր գործունէութիւնը :

Գալով երեք նոր անուններուն, կը կարծեմ թէ անոնց երեւումը տեղական պատուհասներուն վրայ, դեռ ծանօթ չէ շատերուն :

Օր. Rosy Varte (Նուարդ Մանուէլեան), գերասան շրջանին հաղիւ իր նախաքայլը նետած հայ բեմին ներս , (Շանթի «Հին Աստուածներ»ու Սեդայի դերին մէջ), ասուպի մը պէս անհետացաւ, մեր թատերական գործ երկնակամարէն ...

Աղատագրութենէն վերջ, սակայն, իր անունը կը փայլէր, Ֆրանսացի հռչակաւոր կատակերգակ Bachի եւ Bernard Blierի անուններու կողքին : Իսկ վերջերս, Jean Tissierի հետ կը խաղար, նոր ու զուարթ ժապաւէնի մը մէջ :

Անցեալները նոյնպէս առիթը ունեցայ դիտելու ծանօթ դերասան, Վաղինակ Ալթունեանի առաջին խաղը՝ «Un Certain Monsieur» ժապաւէնին մէջ, René Daryի հետ :

Այս նոյն խաղին մաս կը կազմէր նոյնպէս ուրիշ երիտասարդ հայորդի մը՝ Էմմօն Թէմիզեան, որ շնորհիւ ֆիզիքական կազմին եւ տեղական լեզուին հմտութեան, արդէն իսկ հրաւիրուած է դերմանացի սպայի մը դլխաւոր դերը ստանձնելու, նոր ժապաւէնի մը մէջ :

Շնորհաւորելով մեր արուեստագէտ ազգակիցներու այս յայտնութիւնը՝ ֆրանսական ժապաւէններէն ներս, կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ : Բ. ՀԱՊՃԵԱՆ

ԹԻՒՐԻՄԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Պ. Հայկ Պէրպէրեան երկրորդ գրութիւն մը ուղղած է մեզի, ի պատասխան Պ. Ա. Վաչէանցի մէկ դիտողութեան (Ցառաջ, 15 Փետր.) :

Այդ գրութիւնը ամփոփ արտատպումն է իր այն յօդուածին որ տեղի տուած էր մեր ալեւոր բարեկամին քննադատութեան, եւ որ տպուած է « Ապագայ» շաբաթաթերթի 1946 Յունիս 26ի թիւին մէջ :

Մեր կարծիքով, ինչ որ Պ. Պէրպէրեան «զըրպարտութիւն »կը կոչէ, պարզապէս թիւրիմացութեան հետեւանք է. ուստի փակուած կը նկատենք բանավէճը :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 9 Մարտ.— Թոյլ տուէք «Ցառաջ»ի միջոցով յայտնել իմ խորին շնորհակալութիւնները Բժ. Լեւոն Գրիգորեանին, որ իր յաճախակի եւ կանոնաւոր այցելութիւններով խնամեց ինձ եւ դարմանեց սիրայօժար իմ ծանր հիւանդութիւնը :

Շնորհակալութիւններս նաեւ «Ցառաջ»ին, իմ հիւանդութեանս լուրին հրատարակութեան եւ արագ ապաքինման բարեմաղթութիւններու համար :

Ա. Խոնդկարեան

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Կոստանդիոս կայսրը անձնապէս շատ տրամադիր էր գոհացնելու Պապին, բայց իր ջանքերը տեսական ներքոյով կը ջլատուէին Պոլսոյ ժողովուրդին եւ կղերին մեծամասնութեան յամառ եւ մոլեռանդ ընդդիմութեամբ : Իսկ Վենետիկ ալ ուժգոհ էր, որովհետեւ կայսրը 1442էն ի վեր իտալական ծ գում ունեցող կնոջմէ մը այրի մնացած՝ ու Ջենաքառի դուքսին աղջկան հետ ամուսնացած՝ ուր ազդեցիկ մէկ կողմ թողած էր :

Վերջապէս սակայն Վենետիկ տասը նաւու օգնութիւն խոստացաւ : Պապն ալ խոստացաւ նաւատրմ ը ղրկել : Նոյնիսկ կայսեր խնդրանքին վրայ , ր կաթոլիկներու եւ Յոյներու միութիւնը յաջողցնելու աստիճան կարող ու ուսումնական կրօնաւորներ կ'ուղէր, անոր ղրկեց իբր Ս. Աթոռին նուիրակ Իզիտոռ Կարդինալը, հռոմէական քահանայ մը, Պելոպոնէսի կամ Թեսաղոնիկէի մէջ ծնած, նախկին մետրապոլիտ Քիէվի ի Ռուսիա , նշանաւոր միտք ու խորհրդատու աստուածաբան մը, որ արդէն քանի մը տարի առաջ Ֆիօրէնցայի ժողովին մէջ կարեւոր դեր մը կատարած էր Պէսարիօնի քով, 1438ին : Պապը զինքը կը ղրկէր յոյն եկեղեցւոյն վերջնական հնազանդութիւնը ընդունելու եւ կատարելու համար Հռոմի հետ այն միացումը, որու ամէնէն ջերմ եւ անձնուէր կուսակիցը եղած էր շարունակ :

Նոյն 1452 տարուան Նոյեմբերին ճենովական մեծ նաւ մը որ կարդինալը կը բերէր եւ Քիոսէնն ալ Միտիլլիի եպիսկոպոսը՝ Քիոսցի Լէոնարը առած էր՝ Պոլիս հասաւ : Սակայն կարդինալը շատուչ մնացած էր, որովհետեւ պարտաւորեր էր Քիոսի մէջ սպասելու որ իր ճամբու ընկերները, ճենովացի վաճառականներ, իրենց գործերը լմընցնէին : Սեւ Ծովու Քաֆա նաւահանգիստը գացող ուրիշ նաւ մը կ'ընկերանար այդ նաւուն : Կարդինալը իր հետ կը բերէր երկու հարիւր զինուորներու օգնութիւն մը, ոմանք Իտալացի եւ ոմանք Քիոսցի Լատիններ, հրացանակիր կամ նետաձիգ : Ամենամեծ պատիւներով ընդունուեցաւ կայսրէն եւ արքունիքէն : Քիոսցի արքեպիսկոպոս Լէոնառ որ Պոլսոյ պաշարումին դերակատարներէն մէկը եղաւ, անոր դլխաւոր պատմիչներէն մին պիտի ըլլար 1453 Օգոստոս 15ին Նիքոլա Ե. Պապին գրած իր լալկան նամակովը, բաւականացաւ պապական նուիրակին կողմէ միացման ի նպաստ մըզուած պայքարին ուժգնօրէն մասնակցելով :

Հոս տեղ չէ անգամ մըն ալ պատմել 1452 տարուան Դեկտեմբեր ամսուն տասնեւհինգօրեակին երկրորդ օրուան համբաւաւոր եւ գերագոյն հանդէսը, Ս. Սոփրիտիոնի տօնին օրը, որ կարծես դարաւոր եւ հինաւուրց Արեւելքը կայսրութեան մահազանդը եղաւ եւ որու մէջ երկու եկեղեցիներու միացումը, Ֆիօրէնցայի ժողովին նուիրագործուած, հանդիսաւորապէս հռչակուեցաւ Աւյ Սոֆիայի կամ Ս. Իմաստութեան վեհարանը տաճարին մէջ ի ներկայութեան Թագաւորին, պապական նուիրակին եւ Գրիգոր պատրիարքին միաժամանակ պաշտօն մատուցած պահուն, մինչդեռ, երեք հարիւր քահանաներ կը ծառայէին անոնց եւ եկեղեցիին մէջ թափօրով կը պտտցնէին Ս. Սոփրիտիոնի մարմինը եւ ամէնէն արքայական մասունքները, մինչ միւս կողմէ, այդ միացման կատաղի հակառակորդները՝ «զէլօթ»ները կը վազէին քանի մը գլխաւոր պարագլուխներու չուրջ հաւաքուելու, հոդոցի նէօֆիտոս քահանային եւ մանաւանդ համբաւաւոր կենսատիս ճգնաւորին՝ որ աւելի ծանօթ էր Գէորգ Սքօլարիոս անունով :

Այս մոլեռանդ աղանդաւորը անգիտակից , կամ ինչ որ աւելի ծանր է, թերեւս անտարբեր քրքական զարհուրելի վտանգին, մեծ վանքին իր խուցը մեկուսացած, ծոմապահութեան եւ աղօթքներու մէջէն չարունակ կ'որոտար իրերու ներկայ վիճակին պաշտօնական հերձուածին դէմ, ամէնէն սարսափելի պատիժները դուշակելով խորհրդատուր մարդպետութիւններու մէջ, մանաւանդ նախատեսելով հռոմէական կայսրութեան վախճանը երկնային բարկութեան տակ հեւ ի հեւ ամբոխին նետելով իր սպառնալից պատգամները, մինչդեռ փողոցին խռովարարները՝ երիկ մարդիկ թէ կին, քահանայ թէ վանական, մայրապետ թէ աշխարհական, ի մի բան ամբոխը, խլացուցիչ աղաղակներու մէջ չարունակ կը պոռչտային. «Ի մահ բազրջակերները եւ անոնց կռապաշտութիւնը», ու բարձրաձայն, բոլորն ալ, ամենասրբուհի Աստուածածնին, երկինքի Թագուհիին :

(Շար.)

դէպքի մը հետեւանքով: Ուրեմն կ'ակնարկէր Քորֆայի պատերազմին, առանց այդ երկրին ա – նունը յիշելու: Ցետոյ բացատրեց թէ «Ա· Միու – թիւնը իրեն համար վտանգ մը կը նկատէ Գերմա – նիոյ մասնակցութիւնը Եւրոպայի պաշտպանու – թեան: «Կարծեմ անհիմն են այդ վախերը, սա – կայն բախտաւոր օր մը պիտի ըլլայ երբ Ա·Միու – թիւնը ինք ապացուցանէ թէ անհիմն են»:

Պ· Կրոմիքօ պատասխանեց թէ այդ վախե – րուն պատասխանատու են այն կառավարութիւն – ները որոնք ճակատ կը կազմեն Ա·Միութեան դէմ:

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Միացեալ Ազգերու Թուրք պատուիրակը, Սէլիմ Սերփէր, ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով նիւ Եորքի մէջ, ըսաւ թէ Եւրոպայի պաշտպա – նութեան համար անհրաժեշտ է կազմել Միջերկ – րականի պաշտպանութեան ցանց մը, մէջն ըլլա – լով Թուրքիան: «Անհրաժեշտ է հաւաքական ա – պահովութիւնը տարածել մինչեւ արեւելեան Մի – ջերկրական, որպէսզի արդիւնաւոր ըլլայ: Գործ – նական չէ ամրութիւններ կառուցանել արեւմտ – եան Եւրոպայի համար, անտեսելով արեւելեան կողը: Իմ կարծիքով, սխալ է պաշտպանութեան անջատ ցանցեր կազմել Հիւս· Ատլանտեանի պե – տութեանց եւ Միջերկրականի շրջաններուն հա – մար: Երկուքը միասին ռազմագիտական ամբող – ջութիւն մը կը կազմեն»:

Այս առթիւ յիշելով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ կնքուած զինակցութիւնը, Պ· Սերփէր յայ – տարարեց թէ այդ երկու պետութիւնները ան – չուշտ պիտի օգնեն, եթէ Թուրքիա յարձակում կրէ: «Իսկ Ատլանտեանի միւս զինակիցները չէ – զո՞ք պիտի մնան: Վստահ եմ թէ արեւմտեան զի – նակիցները պիտի գնահատեն Թուրքիոյ դերը՝ աշխարհի ապահովութեան համար»:

Նոր խլրտումներ Սպանիոյ մէջ

Պարսելոնայի ընդհ· գործադուլէն անմիջա – պէս վերջը, զօր· Ֆրանքօ հինգ մարտանաւեր եւ զօրք ղրկեց, բարեկարգութիւնը վերահաստատե – լու համար: Երեքշաբթի օր գործադուլը կը շա – րունակէին 150.000 բանուորներ, պահանջելով ա – զատ արձակել երկուշաբթի օր ձերբակալուած քաղաքացիները:

Հեռագիրները կըսեն թէ զանգուածային ձեր – բակալութիւններ կատարուեցան ցոյցէն անմիջա – պէս վերջը: Այս առթիւ Պարսելոնա ղրկուեցան 2000 պահակներ Սարակոսայէն, հազար ալ Մատ – րիտէն: Քաղաքին 8000 շրջուն պահակները հսկ – ողութիւն կը կատարեն փողոցներուն մէջ:

Ներքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ գործադուլը ձախողած է, թէ ներշնչուած էր դուրսէն, ապրուստի սղութեան դէմ բողոքելու պատրուակով, թէ ձերբակալուած են վարիչները եւ թէ բարեկարգութիւնը վերահաստատուած է:

Մարտանաւերէն զատ, կառախումբ մը լեցուն ոստիկան ալ ղրկուեցաւ Մատրիտէն եւ նոր կա – ռավարիչ մը նշանակուեցաւ Պարսելոնայի համար:

Սպանիոյ հանրապետական կառավարութեան փարիզի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ ժողո – վուրդը կորնցուցած է ամէն յոյս, քանի որ Ազգաժողովը չկրցաւ իրագործել 1946ին տուած խոստումները, երկիրը փրկելու համար համաժո – ղովրդական կարգադրութիւն: »Պարսելոնայի գործա – դուլը սկզբնաւորութիւնն է ընդհանուր ճեռնարկի մը: Բուռն յեղափոխութեան առաջքը կարելի է առնել ազատ ընտրութիւններ կատարելով»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիւրանէն կը հեռագրեն թէ Ազգ· ձակատի անդամները փորձեցին քուէարկել տալ Անգլեւի – րանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայնացումը, սակայն ձախողեցան, մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով: Ազգ· ճակատը կ'ուզէր օգտուիլ վար – չապետին սպանութեան հետեւանքով ծագած խուճապէն: Կը կարծուի թէ այն երեսփոխանները որոնք հակառակ էին ազգայնացման, այժմ տրա – մադիր կ'երեւան քուէարկելու օրինագիծը, վախ – նալով իրենց կեանքէն: Երեսփ· ժողովը նոր նիստ մը պիտի դումարէ այսօր, հինգշաբթի:

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ մինչ կ'արծարծուի արա – բական երկիրներուն եւ մասնաւորապէս Եգիպտո – սի մէջ: Վերջին լուրերու համաձայն, Արաբական Դաշնակցութիւնը ծանուցագիր մը պիտի ուղղէ Ֆրանսայի, խնդրելով «ճնշում չբանեցնել Սուլ – թանին վրայ եւ օգնել որ Մարոքն ալ անկախու – թիւն ստանայ»: Եթէ Ֆրանսա գոհացուցիչ պա – տասխան չտայ, խնդիրը պիտի յղուի Ազգաժո – ղովին:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Պ· Նեհրու, ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, յայտարարեց թէ հիւլէական պատերազմը քարուքանդ պիտի ը – նէ աշխարհը: «Կարելի չէ նպատակի մը հասնիլ մահուան, տառապանքի ենթարկելով ժողովուրդ – ները: Այդպիսի պատերազմ մը միայն կրնայ յան – դիլ փիզիքական ահարկու քայքայման, խորտա – կելով քաղաքակրթութիւնը»:

Մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· ՓԱՐԻԶԻ Ե – ԴԻՊՏԱՑԻ եւ ԻՍԻԻ ՋԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէներու:

Այս կիրակի գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի ընդարձակ եւ շքեղ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական խնամուած եւ ճոխ յայ – տագիր: Ընտիր ու առատ պիւֆէ:

Նուագախումբ եւրոպական պարերու համար հռչակաւոր CUBAN PETT:

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց֊ի: 24 Մարտ, շաբաթ երեկոյ, Salle Géographie, 184 Bd. St. Germain:

Նախագահութեամբ Պ· ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Թատերական ներկայացում

վարդանանց պատերազմի 1500ամեակի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէին:

Կը ներկայացուի Ս· Բիւրատի « ԱԻԱՐԱՑՐԻ ԱՐԾԻՒ»ը: Շաբաթ, 17 Մարտ, ժամը 20.30ին: Պե – տական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ:

Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Աշոտ Առաքելեա – նի, մասնակցութեամբ Տիկին եւ Օր· Գափուտուզ – եաններու:

Սրահին ներմուծիչը ապահովուած է: Տոմ – սիրու գինը 100 եւ 75 ֆրանք: Մանուկներու հա – մար 50 ֆրանք:

Տոմսերու գիները.— Ա· կարգ 150 ֆրանք, Բ· կարգ 100 ֆրանք, Գ· կարգ 75 ֆրանք:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Սէնթ Էթիէնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· ԱՆՏՈՒ կոմիտէի, եւ նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի «Բարգէն Սիւնի» խումբին, այս կիրակի ժամը 15ին, 16 rue J. B. David, Républi – cainsներու սրահը:

Կը նախագահէ ընկեր Գ· ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն: Նոր Սե – րունդի անդամները պիտի ներկայացնեն խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, Երկու ծայրայեղները: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նի – կոլ–Դումանի ենթակոմիտէի, Պիվէհի «Գեղունի» տան մէջ, ընկերահամակրական դիւնեճօն – խըն – ջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն:

Առատ կերուխում: Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ· Մ· Մ· Քլամարի դէմ, մեր նոր դաշտին վրայ: Բազմութեամբ ղալ քաջալերելու համար մեր մարզիկները, U. S. Italienneի դաշտը: Փորթ Իթալիէն առնել թիւ 186 օթոպուսը, իջնել Terminus, Route de Villejuif, l'Hay les Roses, Seine:

Հ· Ց· Դ· ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ· Ց· Դ· կեդր· Դիւանի մէջ կը ծախուին հետեւեալ գիրքերը.—

Հ· Ց· · Պատմութիւն Ա· հատոր	800 ֆր·
Բ· հատոր	500
Հայկ· շարժմ· նախապատմութիւն Ա· եւ Բ· միասին	700
Բողոքը նորագոյն պատմ· մէջ Ա·հ·	350
Մեր փիլիսոփայական աշխարհայեացքը	250
Ընկերվ· Միջազգ· եւ ճնշուած ժողովուրդները	150
Հայ բաղ· մտքի զարգացումը եւ Հ·Ց·Դ·	150
Թալէաթ փաշայի սպանութեան դատա – վարութիւնը	200
Փետրուարի 18	125

Ճանապարհածախքը առանձին: Հասցէ.— K. Balayan, 16 rue des Basserons, Montmorency (S.etO.):

Կարելի է դիմել նաեւ «Ծառայի»:

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Պ· ԳԱԲՐԻԷԼ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ Ալ – ֆորվիլէն փոխադրուած է Փարիզի իր նոր դեղա – րանը՝ 97 Ave. Ledru – Rollin, Paris (XI):

Tél. ROQuette 24–20: Մէթրօ Bastille:

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան թերթին մէջ ծանուց – ուած նուէրը (Տիկին Լիզա) կարդալ Պ· Հրանտ Ծովնանեանի ՄՕՐ մահուան առթիւ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ է Հ· Ց· Դ· Արեւ· Եր· Կ· Կ·ի հրաւիրած ժողովը որ տեղի պիտի ունենար այս շաբաթ:

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· Արթիւ են – թակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ընկեր Ալթունեանի բնակարանը, (17 rue Ampère, Քաշան):

ԻՍԻ.— Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէի ժո – ղովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, Խրիմեան դպրոցը:

ԱՆԻԼՈ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 21ին, կայարանի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Այս ժողովներուն պիտի մասնակցի Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը:

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՏԷՍԻՆ.— Հ· Ց· Դ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ: Խիստ կարե – ւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պօմոնի Հ· Կ· Խ·ի մասնաճիւ – ղին ընդհ· ժողովը 16 Մարտ, եկեղեցիին կից սրահին մէջ, ժամը 3.30ին: Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՔՂԻի Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ժողովը այս կիրակի օր ժամը 3ին, Ս· Անի դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Մասիսզա – կան ներկայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր· Կապ· Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Ապրիլ 8ի կիրակին, 77 rue de la Voie Verteի շքեղ սրահներուն մէջ, Փարիզ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուս· Միութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ հայրենա – կիցները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Իսի, Խրիմ – եան դպրոցին մէջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր· Կ· Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղին Տարեկան Պարահանդէսը, Ապրիլ 14ին:

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի

Առաջին շարքը կը սկսի

ՎԵՑ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՎ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique, 78 rue Cardinet

(Métro Malesherbes)

Հետեւեալ թուականներուն.—

ՄԱՐՏ 13, 17, 20, ժամը 21ին

ՇԱԲԱԹ 17 ՄԱՐՏի յայտագրին մաս կը կազ – մեն՝ Պաֆ, Բուրգել, Ռամօ, Սֆառլաթի, Մո – ցարթ, Պէթհովէն, Շուպէրթ, Ռամմ, Շօփէն, Ղազարոսեան:

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք: Վեց նուա – գահանդէսներուն համար, բաժանորգագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով:

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

կազմակերպուած Վիէնի Հ· Մ· Ը· Մ·ի կող – մէ, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէրբլը կաթոլիկ սրահին մէջ: Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ԾԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ» եւ «ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԵՌԱԽՕՍԸ»:

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր պատրաստուած է խնամքով,
Տիւզ Օղին անուշ – հոտով:
Տալաֆիւփէեան Որդին
Պատրաստեց ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ,
ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն միշտ տուն:
ՄԵԾԱՐԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտա – նիքի ճաշով:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Փին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678–63

Vendredi 16 MARS 1951 Ուրբաթ 16 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année — No. 6408–Նոր շրջան թիւ 1819

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՋՔ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ...

Անշուշտ նկատած էք,— ո՛վ որ նեղը մնայ կամ ծրագիր մը յղանայ, աչքերը կ'ուղղէ դէպի ամերիկահայ գաղութը :

Տարիներէ ի վեր, այդ գաղութը դարձած է տեսակ մը Աղգային կամ կեդրոնական դրամատուն :

Անոր կը դիմեն անհատներ : Միութիւններ : Քաղաքական կազմակերպութիւններ : Դպրոց, հիւանդանոց կամ ծերանոց :

Եւ մանաւանդ Հայր. Միութիւնները, որոնց համար հոսուն աղբիւր մը դարձած է տոլարի աշխարհը, մարդասիրական թէ կրթական պահանջներ գոհացնելու համար :

Այս անպիր աւանդութեան հետեւանքով, նոյն իսկ բազմահայ եւ ունեւոր գաղութներ յաճախ կ'անճրկին, սովորական պահանջներու առջեւ : Եւ կամ պատրուակներ կը հնարեն, իրենց պարտաղանցութիւնը չքմեղացնելու համար :

Օրինակ, Պոլիսը ունի անփոխարինելի հաստատութիւն մը, Աղգ. Հիւանդանոց, որ ճշմարիտ օրհնութիւն մը եղած է աւելի քան հարիւր տարիէ ի վեր :

Տարիներ առաջ Պոլսէն Ամերիկա գաղթած հայրենակիցներ ձեռք ձեռքի տալով, թանկագին օգնութիւններ կը հասցնեն : Կը լրացնեն հաստատութեան պակասները : Կ'օժտեն զայն՝ արդիական յարմարութիւններով : Վիրաբուժական, եւ լեկտրական գործիքներով եւ մեքենաներով :

Պոլսէն գաղթածները չատ աւելի մեծ թիւ մը չեն կազմեր այս երանելի գաղութին մէջ : Եւ ո՛րքան պարարտ ունեւորներ, հոգ չէ թէ Ֆրանքով եւ կալուածով հաչուեն իրենց հարստութիւնը :

Արդ, իմացա՞ք որեւէ չօչափելի օգնութիւն ի նպաստ Աղգ. Հիւանդանոցին : Եղբայրական ա – ջակցութիւն՝ անհատական թէ հաւաքական :

Անցեալ տարի վաստակաւոր ուսուցիչ մը չեռաւ Պոլսոյ մէջ, Բովհ. Հինդլեան :

Իր աշակերտները եւ բարեկամները անյիշելիպէս հանգանակութեան ձեռնարկեցին, «Հինդլեան» յարկաբաժին մը հաստատելու համար Աղգին Տան մէջ :

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ յարկաբաժինը բացուած է արդէն, վաթսուն անկողիններով :

Ֆրանսահայ Պոլսեցիները որեւէ բաժին ունի՞ն այս ձեռնարկին մէջ :

Բոլորն ալ կ'ընդունին թէ անհրաժեշտ է միջնակարգ վարժարան մը՝ Մարսէյլի մէջ : Նոյնիսկ հատ մըն ալ՝ փարիզ, քանի որ Մուրատեան վարժարանը ի վիճակի չէ գոհացնելու բոլոր պահանջները :

Կը թուի թէ աչքերը նորէն Ամերիկա ուղղուած են : Դարձեալ տոլարի կը սպասեն, ձեմարանի մը հիմը դնելու համար Մարսէյլի մէջ :

Հետաւոր Ամերիկայի մէջ, ունեւորներ եւ բանուորներ չարունակ դրամ կը ճարեն Ցունաստանի, Սուրիա – Լիբանանի եւ ուրիշ կարօտ գաղութներու կրթական եւ մարդասիրական հաստատութեանց համար :

Լեւոն Շանթը մէկ պտոյտով 127.000 տոլար կ'ապահովէ, ի հաչիւ Պէյրութի ձեմարանին ;

Բարեգործականը 300 հազար տոլարի նոր հանգանակութիւն մը բացած է, Սուրիոյ եւ Լիբանանի դպրոցներուն նորոգութեան կամ նոր շէնքերու շինութեան համար :

Վենետիկի Մխիթարեանց աբբահայրը Սահրիկա գացած է, եւ պատկառելի գումար մը կը ապասէ :

Միեւնոյն ատեն սրտառուչ կոչեր կ'ուղղուին վիէննայի համար, որ չատ աւելի կարօտ է :

Տակաւին ձեռնարկներ՝ տարագիրներու տեղաւորման, եկեղեցիներու եւ ակումբներու շինութեան եւ ուրիշ ծրագիրներու գործադրութեան համար : Առանց հաշուելու տեւական եւ պարբերական հանգանակութիւնները :

Այս ընդհանուր «չարժ»ին դիմաց, կը տեսնէ՞ք որեւէ նախաձեռնութիւն՝ մեր գաղութին մէջ : Եթէ ոչ անճարներուն օգնելու, գոնէ հիմնական ձեռնարկ մը հաստատելու համար, ի խնդիր նոր սերունդին փրկութեան կամ ազգ. մշակոյթի զարգացման :

Մխայն ծերանոց – անկելանոցնե՞ր պահելու դատապարտուած ենք : Այն ալ՝ մեծ մասով պետութեան դանձած եւ բաշխած գումարներով... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԲԱՐԿԱՆԱՁԳ ԵՒ ՄԻ ՄԵՂԱՆՉԻԿ»

«Ցառաջ»ի հաւատարիմ ընթերցող մը, Տիկին Ա. Զ. նամակ մը ուղղելով խմբագրութեան, կը զարմանայ որ «ցարդ ոչ մէկ գրութիւն երեւցաւ Ա. Պարթեւեանի երաժշտական ցերեկոյթի մասին » :

— « Հակառակ անոր որ, հանդէսէն առաջ եռեք անմահ երաժշտագէտներու կենսագրականները հետաքրքրութեան խթան մը եւ անուղղակի հերաւէր մը եղան հասարակութեան, ձեր թերթին միջոցաւ :

... Արդա՞ր չէ որ ճնճղատուներ մամուլի էջերէն տան իրենց ինկած բաժինը, գոնէ շեշտելու համար թէ Սորպոնի մէջ անցուած այդ ժամերը երաժշտական ճշմարիտ վայելքի եւ ազգային հերպարտութեան ժամեր էին » :

Պատասխան.— Ոչ մէկ նկատում : Ապացոյց՝ երեք նշանաւոր երաժշտագէտներուն կենսագրութեանց հրատարակութիւնը :

Կը նշանակէ թէ մեր կամքէն անկախ պարագայ մը կար :

Մենք մեր տրամադրութեան տակ չունինք մէկէ աւելի երաժշտական – քաւտերական քննադատներ, որպէսզի ամէն տեղ հասնին :

Այդ օրը բացակայ եղած է մեր գեղարուեստական աշխատակիցը :

Ահա կր տեսնէք որ տակաւին որեւէ գրութիւն չերեւցաւ Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեանի երաժշտական երեկոյթներու մասին ալ : Միշտ անկախ՝ մեր կամքէն :

Եթէ նամակագիր տիկինը գեղարուեստէ կը հասկնայ, կրնար ինք ղրկել Սորպոնի ցերեկոյթին նկարագրութիւնը : Փոխանակ երկդիմի հարցումներ ուղղելու :

Երաժշտական ձեռնարկ մը հասարակ հանդէս չէ, որպէսզի սեւէ մէկը գրի առնէ, «չքեղ եւ անախորժութեանց մանրամասնութիւններով : ՎԱՀԷ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ խնամատարութեան համար մինչեւ Մարտ 11 ստացած էինք 41 հազար ֆրանք զոր ամբողջութեամբ յանձնեցինք Օր. Շահմուրատեանի :

Երէկ 1000 ֆրանք եւս ստացանք (Ա. Շ.) : Ուրեմն ընդհ. գումար՝ 42.000 ֆրանք :

ՄԵԹՐՈՑԻ ԵՒ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐՈՒ դործադուլը պիտի սկսի այսօր, ուր. եթէ կառավարութիւնը վերջին պահուն չհաւանի 6000 ֆրանքի յաւելում կատարել ամսավճարներու վրայ :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան արտակարգ ժողովը առջի օր լուծեց փչոտ խնդիր մը, որ կը կոչուի «կրկնամուսնութիւն» : Այսուհետեւ կուսակցութեան անդամները պիտի չկրնան միեւնոյնատեն անդամակից երկու կողմակերպութեան : Պ. Խաչ այս առթիւ ճառ մը խօսելով, դիտել տուաւ թէ զօրավարին վարդապետութիւնը կը ձգտի միակ կուսակցութեան, դրութիւն մը որուն չնորհիւ Հիթլէր իշխանութեան հասաւ եւ որով կը կառավարուի Ռ. Միութիւնը :— զօր. տը Կոլ նոր ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ իր կազմակերպութիւնը բոլորովին առանձին պիտի պայքարի անկախականներուն (համայնավար) եւ միւս կուսակցութեանց դէմ :

ՀՆԴԿԱՉԻՆի հրամանատարը, զօր. տը Լաթր Թասինյի, որ հոն կը գտնուէր երեք ամիսէ ի վեր, փարիզ կուգայ, 15—20.000 օդնական դինուոր պահանջելու համար : Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, Մոսկուայի հետեւորդները կրնան նոր արշաւանք մը կատարել Հանոյի դէմ, 60.000 զինուորներով, յառաջիկայ ապրիլին կամ մայիսին : Ֆրանսա այժմ 160.000 զինուոր ունի Հնդկաչինի մէջ, 50 հազարը Ֆրանսացի, մնացեալը բնիկ :

ՔՈՐԷԱԶԻ մայրաքաղաքը, Սէուլ, 89 օրէ ի վեր պարպուած ըլլալով, դաշնակիցները Մարտ 14ին ներս մտան առանց դժուարութեան եւ Ազգաժողովին դրօշը պարզեցին քաղաքին վրայ : Ինը ամսուան մէջ այս չորրորդ անգամն է որ քաղաքը ձեռք ձեռք կ'անցնի : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան գալ մը գտնել, քանի որ կռիւները դադրած են բաւական տեղէն ի վեր :

«Զորևարու» ժողովը տեղ-խաղ կ'ընէ

Պ. ԿՐՈՄԻՔՈՑԻ ՆՈՐ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐԸ

Զորս փոխանորդներու ժողովը սկսաւ արդէն քայլ նետել : Բացորոշապէս կը տեսնուի, թէ Պ. Կրոմիքոյի քաղաքականութեան մէջ կայ զգալի փոփոխութիւն մը դէպի լաւը, դէպի հակացողութիւն, չորս արտաքին նախարարներու ժողովին օրակարգը պատրաստելու տեսակէտով :

Դշ. օրուան նիստին մէջ, խորհրդային պատուիրակը ըրաւ հետեւեալ երեք առաջարկները .—

1) Իր ներկայացուցած օրակարգի առաջին հատուածէն վերցնել «Գերմանիոյ վերազինման տրզեւքը» նախադասութիւնը եւ փոխարինել զայն հետեւեալ բառերով.— «Կիրարկում Փոցտամի համաձայնութեան Գերմանիոյ ապազինման մասին» :

2) Միացնել խորհրդային օրակարգի երրորդ եւ արեւմտեանի առաջին հատուածները, ստանալու համար հետեւեալ բանաձեւը.— «Եւրոպայի ներկայ լարուած վիճակին պատճառներու քննութիւնը եւ միջոցներ՝ ապահովելու իրական ու տեւական բարելաւում մը չորս մեծ պետութեանց յարաբերութեանց մէջ, նկատի ունենալով նաեւ վերոյիշեալ պետութեանց զինեալ ուժերու կրճատման հարցը » :

3) Խորհրդային պատուիրակութիւնը կը հաւանի եւ առնել իր նախագծին երկրորդ հատուածը եւ անոր տեղ կ'ընդունի արեւմտեան նախագծին երրորդ հատուածը, ուր կ'ըսուի.— «Գերմանական միութեան վերահաստատման եւ հաշտութեան դաշնագրի մը պատրաստութեան վերաբերեալ հարցեր » :

Այս երեք առաջարկները, որոնք պիտի քննուին արեւմտեան երեք պետութեանց կողմէ, ցոյց կուտան, որ խորհրդային պատուիրակութիւնը տակաւին կը պահանջէ միւս հարցերէն առաջնահերթ գերմանական հարցը, որ խորհրդային նոր բանաձեւման մէջ կապուած չէ քնաւ այժմու լարուած վիճակի պատճառներու քննութեան հետ : Պ. Կրոմիքօ նմանապէս կը պահանջէ Գերմանիոյ ապազինումը քննել Փոցտամի համաձայնութեան հիման վրայ : Դաշնակիցները մէկ սկիզբէն հակառակ են այս բանաձեւումին, դիտել տալով որ Փոցտամի համաձայնութիւնը ամէնէն առաջ բռնաբրուած է Ռուսերու կողմէ :

Զիջելով հանդերձ ուրեմն որոշ կէտերու վրայ, որոնք իրենց համար երկրորդական կը թուին, Սովետները կը պահեն իրենց տեսակէտները դիւանագիտական հարցերու շուրջ : Այս պատճառով, երկար ու փափուկ վիճաբանութիւններ կը նախատեսուին տակաւին, մինչեւ որ կարելի ըլլայ փոխադարձ հասկացողութիւնով մը կազմել Զորսեակրու ժողովին վերջնական օրակարգը : Ամէն պարագայի տակ, մթնոլորտը այժմ աւելի պայծառացած է :

Կացութիւնը Իրանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն մարտ 14 թուակաւոր :— Ոստիկանութիւնը այսօր արգիլեց որ եւ ցոյց թէհրանի փողոցներուն մէջ : Անհրաժեշտ է արտօնագիր ստանալ հրապարակային ժողովներու համար :

Կը կարծուի թէ այս արգելքին պատճառն է այն ցոյցը զոր «Խաղաղութեան կուսակիցները » կատարեցին անցեալ ուրբաթ օր, ամերիկեան դեսպանատան առջեւ, երբ ցուցարարները մահ կը պահանջէին զօր. Մէք Արթըրի համար, ցցելով իրենց բռունցքները :

Առաջին վճռական ձեռնարկն է այս արգելքը, նոր վարչապետին՝ Հոսէյն Ալայի պաշտօնավարութենէն ի վեր : Արտօնագիր պարտադրելով հրապարակային ժողովներու համար, նոր կառավարութիւնը կ'ուզէ նուազեցնել հակօտար ցոյցերու վտանգը :

Շատեր կը վախնան որ օտարներու դէմ թշնամական ցոյցեր կատարուին ուրբաթ օր (այսօր), հասարակաց նոր պարտէզին բացման առթիւ : Այս շինութեան մէջ կարեւոր բաժին մը ունի ամերիկեան դեսպանին կինը, Տիկին Կրէյսի : (ՀՄՄ.— Այս պարտէզին մէջ է որ աղբիւր մը պիտի կառուցուի Պ. Ճորճ Մարտիկեանի ծախքով) :

Կարգ մը ազգայնական տարրեր կը քննադատեն հասարակաց պարտէզի ձեռնարկը, իբրեւ օրինակ օտար միջամտութեան, պահանջելով ազգատներուն յատկացնել դրամը :

Արքայական հրովարտակ մը պաշտօնապէս հաստատելով Հոսէյն Ալայի վարչապետութիւնը, «իր կատարեալ վստահութիւնը կը յայտնէ անոր ճարտարութեան եւ խմաստուն քաղաքականութեան մասին » :

× Հեռագրի մը համաձայն, Ապատանէն հեռանալու հրաման ստացած են անգլիացի ընտանիքներ, 70—80 հոգի : Շատեր պատրաստ հասած են

(Նուիրեալ շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԸ

ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ, 10 Մարտ (Ցառաջ).— Ինչպէս ծանուցած էր «Ցառաջ», Իտալիոյ Հայ Մշակութասիրական Միութիւնը կազմակերպած էր Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց հերոսամարտին 1500ամեակին առիթով հանդիսաւոր տօնախմբութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 6ին երեքշաբթի գիշեր, Angelicumի մեծ սրահին մէջ։

Բացառիկ բախտ մըն էր Միլանի հայութեան համար այս հանդէսին իրբեւ նախագահ ունենալ Թուրքիոյ Հայոց Նորընտիր Պատրիարքը, Գարեգին արք. Խաչատուրեան, որ Պուէնոս Այրէսէն դէպի Պոլիս իր ճամբուն վրայ փափաքած էր այցելութիւն մը տալ գաղութին։ Ալ ծունկի յօդացաւին պատճառաւ պատրիարքը փոխանակ չորս օրուան՝ ինչպէս ծրագրած էր՝ մնաց 24 Փետր.ուարէն մինչեւ Մարտ 8 եւ մենք առիթ ունեցանք երկու անգամ հրապարակաւ լսելու զինքը։

Սմէն դասակարգէ աւելի քան 150 հայրենակիցներ ներկայ էին Վարդանանց հանդէսին, որ սկսաւ «Հայաստան»ով՝ երգուած Շահմուրատեանի կողմէ երգապնակի վրայ։ Ցետոյ Հայ Մշակութային Միութեան անխոնջ վարիչը, Բժ. Արամայիս Սրապեան նախ կարդաց Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գէորգ Ջ.ի Վարդանանցի կոնդակէն հատուածներ եւ Գարեգին Պատրիարքի «Վարդան»ի նուիրուած բանաստեղծութիւնը՝ հրատարակուած «Աչխարհի լոյսն ի Հայս»ի Բ. հատորին մէջ։

Ցետոյ յուզիչ բանախօսութեամբ մը, բացատրեց Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց զոհաբերութեան իմաստը։

— « Ինչ որ կը բնորոշէ անոնց զոհաբերութիւնը իրբեւ բարոյական արժէք ու կշիռ, իրենց բացայայտ գիտակցութիւնն է դէպի մահ դիմող իրենց հաստատակամութեան, որպէսզի հայութիւնը ապրէր իրբեւ Հայ, աղատութիւնը իրբեւ դերագոյն ընծայ եւ հայրենիի հողը իրբեւ երկնաւոր անփոխարինելի բարիք։ ... Բոլորիս մէջ կ'ապրի Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց ոգին, այն ոգին որ մահուամբ է անմահացած, որ ներչնչած է բոլոր փոթորկայոյզ ընդվզումները, պաշտպանելու համար իր կրօնը, եւ Արարատի ստորոտը ծաղկազարդուած Վարուժանեան կարմիր հողը»։

Բանախօսը իր ճառը վերջացուց յիշելով Վարդանանց վերհաչունչ խօսքը՝ զոր անոնք արտասանեցին նախ քան իջնելը փառքի եւ նահատակութեան դաշտը.— »Հաւատարեսցէ մահս մեր ընդ մահու արդարացն եւ հեղումն արեան մերոյ ընդ արեան սուրբ մարտիրոսացն ...»։

Ցետոյ խօսքը տուաւ Պ. Հրանտ Սամուէլի, որ հիւրերու քաղաքն կը դնէր։

— « Քրիստոնէութիւնը պաշտպանելու ձեւին տակ, Վարդան Մամիկոնեան եւ ընկերները իրականին մէջ պաշտպանեցին հայ ժողովուրդի քաղաքական, կրօնական եւ մշակութային անկախութիւնը։ Գրեթէ դիւտը 412ին սկիզբը դրաւ մեր Ոսկեդարին՝ հայրենի լեզուն եւ մշակոյթը ազատելով յունարէնի եւ ասորերէնի տիրապետութենէն։ Քաղաքական գիտակցութեան հասած ազգը կ'ապրէր իր վերածնունդի հոյակապ շրջանը 451ին, երբ Ցաղկերտ ուզեց սանձ դնել հայութեան վերելքին։ Վարդանանք ասպարէզ իջան «Մահ կամ ազատութիւն» գրելով իրենց դրօշին վրայ։ Անոնք կը խորհրդանշէին ժողովրդական միահամուռ կամքը, հարազատ արտայայտիչն էին Հայուն ազատ եւ անկախ ապրելու, օտարի բռնակալութեան չենթարկուելու անսասան վճիռին։ Աւարայրի ճակատամարտէն երեսուն տարի վերջ Վահան յաջողեցաւ Պարսից կայսրէն ստանալ կրօնքի ազատութիւն Հայաստանի մէջ։ Ան.ոնց Վահան Մամիկոնեանի՝ կիսատ պիտի մնար Վարդանի գործը։

Վերջացնելով, Գարեգին արք. համերաշխութեան եւ միաբանութեան յորդոր ուղղեց։ Հանդէսը վերջացաւ սրբազանին Պահպանիչով եւ « Հայր մեր»ով զոր ներկաները միաբերան երգեցին։

Գեղարուեստական բաժնին մէջ իտալացի երաժիշտներ նուագեցին Վիվալտիի եւ Պէթհովէնի Սոնատները, ինչպէս նաեւ Գ. Ալէմշահի « Տըր տունջ եւ Հայկական պարը», ու Արամ Խաչատուրեանի Trioն։

Միլանի հայութիւնը յիշատակելի երեկոյ մը անցուց Մարտ 6ին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՂՏՆԻ ԱՆԹԵԼ ՄԸ հաստատուած է, ապրուստամբութեան հրաւիրելու համար ռուս ժողովուրդը, նախաձեռնութեամբ «ռուս յեղափոխական կոմիտէ»ի մը,— կը գրեն անգլիական թերթերը։ Կոմիտէի նշանախօսքն է.— «Մահ բռնակալնե.ուն »։

ՅԵՆԴ ՄԸ, Սալքազանով, դիրք բռնած էր Վարդագոյն պալատին առջեւ, ծրագիր մը ներկայացնելու համար չորս փոխանորդներուն, աշխարհի խաղաղութեան մասին։ Ի վերջոյ պահականոցի մը մէջ գտաւ ինքզինքը։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Զուիցերիոյ հիմնապաշտպանութիւնը

Զուիցերիան վարպետ է ոչ միայն ժամացոյցի եւ շոքոլայի ճարտարարուեստին մէջ, այլ ա.մէն բանի որ ձեռք կը զարնէ։

Այս փոքր երկիրը այսօր իր պատմութեան մէջ ամէնէն զօրաւոր բանակը կը հաւաքէ, պաշտպանութեան համար։ Եւ հպարտ են Զուիցերիացիները որ իրենց զրպանէն կը վճարեն ծախքերը։ Թէեւ Զուիցերիոյ ընդհանուր բնակչութեան թիւը 4.250.000 է, սակայն զօրակոչի մը պարագային վեց հարիւր հազար Զուիցերիացիներ մէկէն կըրնան զինուորական համազգեստ հագնիլ, եւ պարապաստ գտնուիլ։ Եօթէն մէկը զինուոր է, ինչ որ կը համապատասխանէ Մ. Նահանգներուն մօտ 22 միլիոնին։

Զուիցերիացիները կը պարծենան թէ իրենք լաւագոյն բանակը ունին աղատ Եւրոպայի մէջ, բացի մարշալատ Թիթոյի ուժերէն։ Զուիցերիական բանակները երբեք չեն արիւնոտած արդի աշխարհի պատերազմներու մէջ։ Թէեւ Ֆրանսայի խ

Կ. ՊՈԼՍՑԻ ՅՈՎՀՈՒՄԸ

— Ա. — ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսիոյ օդաստղագէտ ասոցիացիոյն մէջ կատարած իր ճառին մէջ, Կ. Պոլսցի Ֆրանսացի գիտնական Ժոզէֆ Լուի Լագրանժ կ՚ըսէ, թէ Նիւտընի ժամանակ մարդիկ կը կարծէին, թէ Աստուած ամէն տարի կ՚ուղարկէր իր մարգարէները, որպէսզի անոնք մարդկանց ըսեն, որ Աստուած կայ, եւ որ ան կը հսկէ մարդոց գործերուն վրայ։ Նիւտընի ժամանակ ալ կար մարդ մը, որ կ՚ըսէր, թէ Աստուած կայ, եւ որ ան կը հսկէ մարդոց գործերուն վրայ։ Այդ մարդը Կ. Պոլսցի Յովհաննէս էր։

Ան Օսմանեան պատմութեան մէջ ամենէն հետաքրքրական դէմքերէն մէկն է։ Ան ծնած է 1490 թուականին, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Իր հայրը Ֆրանսացի էր, եւ Ժան Պելլեվալ կ՚ըսուէր։ Ան Կ. Պոլսոյ մէջ ծանօթացած է Սուլթան Սելիմ Ա.ի հետ, որ 1512 թուականին գահ բարձրացաւ։ Սելիմ Ա. Կ. Պոլսոյ մէջ ունեցած է Ֆրանսացի բարեկամներ, որոնց հետ կը խօսէր ֆրանսերէն լեզուով։ Ան ֆրանսերէն գիտէր։ Ժան Պելլեվալ Սելիմ Ա.ի հետ Եգիպտոս գացած է 1517 թուականին, եւ հոն ան ծանօթացած է Եգիպտոսի մեծ գիտնական Մուհամմէտ Ալ-Պիրքավիի հետ։ Ան Եգիպտոսի մէջ ծանօթացած է նաեւ Եգիպտոսի մեծ գիտնական Ալի Ալ-Մուհայիի հետ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ կը կոչուէր «Ալ-Ֆալաքի», որ կը նշանակէ «Աստղագէտ»։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Եգիպտոսի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ֆրանսացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ֆրանսայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Իտալացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Իտալիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Գերմանացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Գերմանիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Անգլիացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Անգլիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ռուս աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ռուսիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ամերիկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ամերիկայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ճապոնացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ճապոնիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Չինացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Չինաստանի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Հնդիկ աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Հնդկաստանի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Պարսիկ աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Պարսկաստանի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Թուրք աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Թուրքիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Արաբ աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Արաբական երկիրներու մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Աֆրիկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Աֆրիկայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Աւստրալացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Աւստրալիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Նոր Զելանտացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Նոր Զելանտայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Հարաւային Ամերիկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Հարաւային Ամերիկայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Միջին Ամերիկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Միջին Ամերիկայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Հիւսիսային Ամերիկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Հիւսիսային Ամերիկայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Գրենլանտացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Գրենլանտայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Իսլանտացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Իսլանտայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Նորվեկացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Նորվեկիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Շուէտացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Շուէտիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ֆինլանտացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ֆինլանտայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Էսթոնացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Էսթոնիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Լեհ աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Լեհաստանի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Չեխ աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Չեխիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Սլովաք աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Սլովաքիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Հունգարացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Հունգարիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ռումանացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ռումանիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Բուլկարացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Բուլկարիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Սերպացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Սերպիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Յոյն աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Յունաստանի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Իտալացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Իտալիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Ֆրանսացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Ֆրանսայի մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Իսպանացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Իսպանիոյ մեծ գիտնականներ։ Ալ-Մուհայի Եգիպտոսի մէջ ունեցած է նաեւ Պորտուգալացի աշակերտներ, որոնք ետքը դարձած են Պորտուգ

արդէն : Այս քաղաքին մէջ կը գտնուի Քարիւղի Անգլեւբրանեան ընկերութեան հաստատութիւն – ները, ուր բազմաթիւ Հայեր ալ կ'աշխատին :

× Լորտերու ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, կառավարութեան ներկայացուցիչը պատաս – խանելով հարցումի մը, յայտարարեց թէ Պարս – կաստան չի կրնար ազդայնացնել քարիւղի բըր – տանական կազմակերպութիւնը, մինչեւ 1993 : Եւ աւել – ցուց.— «կառավարութեան իրաւունքը եւ պար – տականութիւնն է ամէն կարելի միջոց ձեռք առ – նել, պաշտպանելու համար անդրծովեան բրիտա – նական առեւտուրի ձեռնարկները : Որքան գիտեմ, ընկերութիւնը տրամադիր է իրանի հետ հաւասա – րակչռ բաժնելու քարիւղի չահագործման հա – մոյթները : Հրահանգած է թէհրանի բրիտանա – կան դեսպանին ծանուցագիր մը ուղղել իրանեան կառավարութեան » :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ քարիւղի ընկերութեան բաժնեթուղթերը 3.000.000 սթեր – լին եւս ինկան Դշ. օր. 3րդ օրէն ի վեր որ Պարս – կաստանի խորհրդարանական յանձնաժողովը քո – ւէարկեց ազգայնացման օրինագիծը, արժեթուղ – թերու անկումը եղած է մօտ 9·400·000 սթերլին : Քարիւղի ընկերութեան արժեթուղթերուն 55 առ հարիւրը, 11.250.000 սթերլին, կը պատկանի բրի – տանական կառավարութեան :

ԽՂՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ՍՊԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Սպանիոյ ոստիկանութիւնը կը շարունակէ ձերբակալութիւններ կատարել՝ անցեալ օր Պար – սելոնայի մէջ պատահած արիւնալի ցոյցերու հե – տեւանքով : Ձերբակալուածներու թիւը հասած է երկու հազարի Պարսելոնայի եւ հարեւան քաղաք – ներուն մէջ : Դէպքերու հետեւանքով սպաննուած են երեք հոգի եւ վիրաւորուած բազմաթիւ ուրիշ – ներ : Պարսելոնայի բանուորներուն 100ին 95ը ակսած են աշխատիլ դարձեալ : Շրջականներու մէջ միայն գործադուլները կը շարունակուին : Այ – սուհանդերձ նոր դէպքեր կը նախատեսուին չա – բաթ օրուան համար, որ վճարումներու օրն է : Ե – թէ գործատէրները մերժեն վճարել գործադուլի օրերուն աշխատավարձքերը , նոր պոռթկումներ անխուսափելի կը թուին : Անհամար ոստիկաններ, նաւաշներ եւ քաղաքապահ ուժեր կը շրջին Պար – սելոնայի եւ մերձակայ քաղաքներու մէջ :

Ֆրանսայի «բանուորական Ուժ»ի (ոչ–հա – մայնավար) նախագահը Պ. Ժուհօ յայտարարեց. — «Այս ցոյցերով սպանիացի ժողովուրդը հաս – տատեց, թէ չի կրնար այլեւս հանդուրժել այն վարչակարգին, որ անարդանք մըն է մարդկային արժանապատուութեան համար» : Նոյնիմաստ յայ – տարարութիւն մըն ալ ըրաւ սպանիական հանրա – պետական (աքսորական) կառավարութիւնը, ըսե – լով որ Պարսելոնայի դէպքերը կը հաստատեն «ժողովրդական յարաճուն դժգոհութիւնն ու ֆը – րանքեան համատիրական վարչաձեւի խախուտ հանգամանքը» :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ

Աւելի օրուան սարսափելի փոթորիկներէն վերջ, երբ հովը կը փչէր ժամական 180 քիլոմեթր արագութեամբ, երկրաշարժի ցնցումներ ալ զգացուեցան հիւսիսային Ֆրանսայի, Պելժիոյ եւ Հոլանտայի մէջ : Ամէնէն ծանր չարժը տեղի ու – նեցաւ Գերմանիոյ մէջ, ուր պատերազմի աւե – րակները խորտակուեցան հիմնովին : Գերմանիոյ Այֆէլ լեռներուն մէջ աշակերտները խուճապի մատնուեցան, երբ դպրոցի պատերը կը ճարճա – տէին : Մխնելոյզներ եւ աւերակներ փլան չատ մը գիւղերու մէջ, վիրաւորելով բազմաթիւ բնակիչ – ներ : Հանքային չրջանի մը մէջ ծխնելոյզները կէս առ կէս փլան, տանիքներ քանդուեցան եւ խա – նութներու պատուհանները խորտակուեցան :

Շարժագէտներ կ'ըսեն թէ ցնցումին կեդրոնը կը գտնուէր Այֆէլ լեռներուն կամ Թիւրինկէնի մէջ (ռուսական չրջան) : Ցնցումները տեւեցին հինգ – տասը երկվայրկեան, տարածուելով մին – չեւ Պելժիա, Հոլանտա, Ֆրանսա, մինչեւ Անգ – լիա, Տանըմարքա եւ Շուէտ : Փարիզի մէջ ալ թե – թեւ ցնցումներ զգացուեցան :

Տեղ - տեղ ցնցումները այնքան զօրաւոր էին որ, չատեր կարծեցին թէ հիւլէական ռումբ մը պայթած է :

× Շուգենաւային արկածներ ալ պատահեցան փոթորիկին եւ ալեկոծութեանց հետեւանքով : Ֆրանսայի մէջ, ցամաքի վրայ մեռան 13 հոգի : Օ – դանաւային արկածէ մը մեռան 14 հոգի : Լիոնի մէջ մարդ մը մեռաւ ծխնելոյզին տակ մնալով : Կրընոպլի մէջ պատ մը փլաւ աղջկան մը վրայ :

ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՑ մէջեւ կատարուած բանակցութիւնները վերջացան : Լոնտոնի թերթե – րը կը գրեն թէ բրիտանական կառավարութիւնը խոստացած է զարկ տալ երկու երկիրներու առեւ – տուրին, ինչպէս եւ դիւրացնել Իտալացիներու գաղթը դէպի Ափրիկէ : Մասնաւորապէս կը փըն – տռուին արհեստագէտներ, ճամբաներ եւ չրանցք – ներ չինելու համար :

Մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Ե – ԳԻՊՏԱՑիի եւ ԻՍԻԻ ՋԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէներու :

Այս կիրակի ժամը 3.30էն կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի ընդարձակ եւ չքեղ սրահին մէջ :

Գեղարուեստական խնամուած եւ ճոխ յայ – տագիր : Մասնակցութեամբ Իսիի եւ Շավիլի երգ – չախումբին և նուագախումբին, ղեկավարութեամբ ՍԱՀԱԿԻ :

Ընտիր ու առատ պիւֆէ :

Նուէրադրամ եւրոպական պարերու համար հռչակաւոր CUBAN PETT :

Թատերական ներկայացում

վարդանանց պատերազմի 1500ամեակի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին :

Կը ներկայացուի Ս. Բիւբատի « ԱՒԱՐԱԾՐԻ ԱՐՇԻԻ»ը : Շաբաթ, 17 Մարտ, ժամը 20.30էն : Պա – տական թատրոնի չքեղ սրահին մէջ :

Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Աշոտ Առաքելեա – ձի, մասնակցութեամբ Տիկին եւ Օր. Գափուտուզ – եաններու :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է : Տոմ – սերու գինը 100 եւ 75 ֆրանք : Մանուկներու հա – մար 50 ֆրանք :

Տոմսերու գիները.— Ա. կարգ 150 ֆրանք, Բ. կարգ 100 ֆրանք, Գ. կարգ 75 ֆրանք :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Սէնթ էթիէնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. ԱՆՏՈՒ կոմիտէի, եւ նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի «Բաբգէն Սիւնի» խումբին, այս կիրակի ժամը 15էն, 16 rue J. B. David, Républi – cainsներու սրահը :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն : Նոր Սե – րունդի անդամները պիտի ներկայացնեն խիստ ծիծաղաչարժ դաւեչտ մը, երկու ծայրայեղները : Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ԿԱՐՏԱՆի ՄէՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նի – կոլ–Դուման ենթակոմիտէի, Պիվէռի «Գեղունի» տան մէջ, ընկերահամակրական դիմաճօն – խըն – ջոյքով մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն :

Առատ կերուխում : Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. Ֆլամարի դէմ, մեր նոր դաշտին վրայ : Բազմութեամբ գալ քաջալերելու համար մեր մարզիկները, U. S. Italienneի դաշտը : Փորթ Իթալիէն առնել թիւ 186 օթօպուսը, իջնել Terminus, Route de Villejuif, l'Hay les Roses, Seine :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻՆ.— Տիկին Ազնիւ Գազազեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի գործա – նատան, իր ամուսնոյն՝ Պ. Գէորգ Գազազեանի մահուան 17րդ տարելիցի առթիւ :

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԳԵՐԸ

ՀԱԸ ՓՆԱՐ 250 ֆրանք, ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐԳԵՐ, 10 մեներգ՝ 250 ֆր. ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐԳԵՐ՝ 10 խմ – բերգ՝ 250 ֆրանք :

ՀԱԸ ԺՈՂ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, տեսր Ա. ՊԱ – ՐԵՐ՝ 200 ֆր., Բ.՝ ՁՈՐՍ ԵՐԳԵՐ՝ 150 ֆր. , Գ. ՍԻՓԱՆԱԸ ՓԱՋԵՐ (խմբերգ)՝ 130 ֆրանք, Դ. ՁՈՐՍ ՄԵՆԵՐԳ ԵՒ 4 ԽՄԲԵՐԳ՝ 150 ֆր., Ե. ՄԵ – ՆԵՐԳՆԵՐ եւ ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 300 ֆր., Զ. ՍԻ – ՐԵՐԳՆԵՐ եւ ՊԱՐԵՐԳՆԵՐ 150 ֆր., Է. ՀԱՐՍԱ – ՆԵԿԱՆ ԵՐԳԵՐ՝ 250 ֆրանք :

ՊԱՏԱՐԱԳ՝ 850 ֆր., ՏԱՂԸ ԵՒ ԱԼԵԼՈՒԻԲ՝ 300 ֆրանք :

Առաքման ծախքը գնողին վրայ :

ԴԻՄԵԼ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN

51 rue Mr. le Prince, Paris (6) Chèque postal 1278–35

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ մէջ կը գտնուին նաեւ՝

Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի «ՎԱՐԴԱՆ» խմբերգը՝ 100 ֆրանք, ՀՕՑՆԱՐ՝ 150 ֆր., ԱՆՈՒՇ՝ 250 ֆրանք, կոմիտասեան ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 250 ֆրանք :

Վ. ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑի՝ ՀԱԸ ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐ – ԳԵՐ, ՊԱՐԵՐ, ՀՈԳիի ՁԱՑՆԵՐ, ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ, իւրաքանչիւր տեսր՝ 150 ֆրանք :

Նոյնպէս՝ Գ. ԱԼԻՄՇԱՀի, Օ. ՏՈՒՐԵԱՆի, Օ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆի, ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի եւ այլ երաժիշտներու գործերը :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ը. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժո – ղովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, Մրմեան դպրոցը :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ը. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 21էն, կայարանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԱՐՍԷԼ–ԱՐՆՈՒՎիլի «Վարդան» ենթակո – միտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս կիրակի ժամը 3էն, Սարսէլ, ծանօթ հաւաքատե – ղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա – տորիչ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն, Քատէի սրճարանի վերնայարկը : (Շար. նախորդ օրակարգի) :

Հ. Ը. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը այս չաբաթ ժամը 18էն, Քատէի սրճարանին վերնայարկը :

Այս ժողովներուն պիտի մասնակցի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ԼիՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30էն : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ը. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 20.30էն, Հ. Ը. Դ. Տան մէջ : Խիստ կարե – ւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷԹիԷՆ.— Հ. Ը. Դ. «Անտօք» ենթա – կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20.30էն, Հայոց մատուռին սրահը : Բոլորին ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է :

ՔՂիի Հայր. Մխիթեան Մարտէյլի մասնա – ճիւղին ժողովը այս կիրակի օր ժամը 3էն, Ս. Անի դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայութիւն :

ՆԿԱՏի ՈՒՆԵՆԱՂ.— Ֆր. Կաթ. Խաչի Գանձէօ Քաշանի մասնաճիւղի ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Ապրիլ 8ի կիրակին, 77 rue de la Voie Verteի չքեղ սրահներուն մէջ, Փարիզ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուս. Մխիթեանը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ հայրենա – կիցները այս չաբաթ ժամը 20.30էն, Իսի, Մրմե – ան դպրոցին մէջ :

ՆԿԱՏի ՈՒՆԵՆԱՂ.— Ֆր. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին Տարեկան Պարահանդէսը , Ապրիլ 14ին :

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Մխիթեան Մար – սէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւտ ժամը 9– ին, Bar de Globeի սրահը : Խիստ կարեւոր օրա – կարգ : Ճշդապահ ըլլալ :

ԱՊՐԻԼ 11– 24Ը ՏԷՍԻՆի ՄէՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերուն – դի : Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, կիրակի : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազ – մէ, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30էն, Սէրբլը Կաթոլիկ սրահին մէջ : Կը ներկայացուին «ԵՐԿՈՒ ԾԱՁՐԱՁԵՂՆԵՐԸ» եւ «ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԵՌԱԽՕՍՔ» :

ՅՈՒԼԵԼԵԱՆ Ա. ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ

Գրական գործունէութեան 65ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ ԼիՈՆի ԱԶԳ. ՄԻՈՒ – ԹԵԱՆ եւ ի ներկայութեան յոբելեարին :

Այս կիրակի, ժամը 14.30էն, Salle Rameau :

Կը նախագահէ Պ. ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՑԵԱՆ : Կը խօ – սին Պ. Պ. Ա. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ, ՀԱՑԿ ԱՐԱՄԵԱՆ եւ ուրիշներ : Ուղերձ յոբելինական յանձնախումբին կողմէ :

Մուտքը ազատ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վիէնի Կապոյտ Խաչի վար – չութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պ. Ստեփան Փափազեանէ (դերձակ) 3000 ֆրանք իրենց երորդ մանչ զաւկին ծնունդին առ – թիւ : Նոյնպէս ստացած է Տիկին Վանուհի Նէօ – վէզեանէ 400 ֆրանք :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇ ԱԼՖՈՐՎիԼ

Այս կիրակի ժամը 15էն, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 22 rue Voltaire : Կը ներկայացնէ պա – տանեկան դերակատարներով եւ մասնակցութեամբ դերասաններու ՊԱՂՏԱՏի ԱՂՋիԿը (Հայուհիի)

Բազմաթիւ երգեր եւ նուագ :

Մուտք 100 եւ 150 ֆրանք :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Samedi 17 MARS 1951 Շաբաթ 17 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année — No. 6409–Նոր շրջան թիւ 1820

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Զեռքերուն հետ միտքերն ալ կծկուած են մեր գաղութին մէջ

Զէ՞ք ընդունիր թէ ձեռքերուն հետ միտքերն ալ կծկուած են մեր գաղութին մէջ, ատենէ մը ի վեր: Գոնէ բաղդատելով ամերիկահայ գաղութին հետ :

Այս թերթը օրը օրին արձանագրած է տա – րագիր բազմութեանց 25 տարուան ճիգերն ու զո– հողութիւնները: Անհամար թղթակցութիւններ եւ ուսումնասիրութիւններ կը լրացնեն պատկերը:

Թղթատելով «Ցառաջ»ի հաւաքածոն, ձեր առ– ջեւ պիտի պարզուի կենդանի չարժանկար մը: Ա– մէն պարագայի տակ վերելք՝ բոլոր ասպարէզնե – րուն մէջ:

Հազարաւորներ, որոնք սեւ աշխատանքի լծուած էին մեքենաներու ժխորին, մուրին ու քրտինքին մէջ, դարձան ինքնապահ: Արագօրէն հասան տոկուն դիրքերու: Հաստատեցին սեփա – կան գործեր, աշխատանք ճարելով ուրիշ հազա – րաւորներու :

Անոնք որ դրամագլուխ ունէին, ժառանգու – թիւն կամ առեւտրական ընդունակութիւն՝ իրենց նժոյգները քշեցին ամէն ուղղութեամբ: Կատա – րեցին փայլուն նուաճումներ որոնք երազ կը թուէին երէկ :

Խուճապահար, երերուն բազմութեանց յա – ջորդեցին հաստատուն համբարձները, իւրաքան – չիւրը տեղաւորուած յարմար շրջանի մը մէջ :

Եւ կատարուեցան գործեր, որոնք հաւատք եւ խանդավառութիւն կը ներշնչէին :

Մեծամեծ դումարներ տրամադրուեցան, հան– րօգուտ ձեռնարկներու համար: Ունեցանք մա – տուռներ եւ զանազան համեստ հաստատութիւն – ներ,— անհատական, ազգային, կուսակցական :

Գաղութը առատաձեռնօրէն մասնակցեցաւ բազմաթիւ հանգանակութեանց: Նոյն իսկ երբ պոլծաղրկութեան մղձաւանջը կը վերսկսէր պ– բեբաբար, հակօտար կաշկանդումներով :

Պատերազմէն առաջ, միայն «Ցառաջ»ի հան– գանակած գումարները կէս միլիոն ֆրանքի կը հասնէին (հաշուեցէք այսօրուան սակով) :

Ազատագրութենէն վերջ, անհաշուելի գու – մարներ հոսեցան հանրային սնտուկները: Միայն ներգաղթի հանգանակութիւնը կը հաշուէին 27 — 29 միլիոն :

Միջանկեալ յիշէ՞նք սպառնալիքով չոր – թուած գումարները, որոնց միայն Մարսէյլի բա– ժինով կարելի էր ճեմարան մը բանալ ...

Ինչո՞ւ կը կատարենք այս պատահական հաս– տատումները :

Ըսելու համար թէ՝ գաղութը ի վիճակի է գոնէ քանի մը հիմնական ձեռնարկներ կատարե – լու, իր իսկ ինքնապաշտպանութեան համար :

Արդարեւ, ի՞նչ ունինք իբրեւ տեւական հաս– տատութիւն, որ համապատասխանէր մեր տարբա– կան պահանջներուն :

Նուպարեան Մատենադարանը Պօղոս Նուպա– րի պարգեւն է, ինչպէս Փարիզի Հայոց եկեղեցին՝ Ս. Մանթաչեանի ընծան :

Մարսէյլի Հայոց եկեղեցին չհնուեցաւ ող – բացեալ Վ. Ոսկանեանճեանի ծախքով, իսկ Մխի – թարեան վարժարանը մասամբ միայն պարտական է Ֆրանսահայ գաղութին:

Գալով տեղական մատուռ – մանկապարտէզ – ներուն, «Ատուած ողորմի», պիտի ըսէր բարե– պաշտ քրիստոնեայ մը:

Փող ու թմբուկով ծանուցուած «Ազգ· Տունը» (Փարիզ) ինչո՞վ կրցաւ արդարացնել իր գոյու – թիւնը : Նոյն իսկ անունը ...

Հանգստեան Տո՞ւն, — բազմաչարչար Պոլիսը Ազգ· Հիւանդանոց կը պահէ մօտաւորապէս 120 տարիէ ի վեր, — հաստատութիւն մը պատուա – բեր՝ ոեւէ ժողովուրդի համար: Հաստատութիւն մը որ կը մրցի պետական հիւանդանոցներու հետ:

Եւ յետոյ, գիտենք թէ ի՞նչպէս հիմնուեցաւ Փարիզի Հանգստեան Տունը, եւ ինչպէս պիտի հաստատուի նորը :

Շօշափելի ձեռնարկ մը կատարուա՞ծ է ուրիշ, իրապէս կարօտ գաղութներու մէջ:

Դժբախտաբար ոչ: Եւ կարծէք հետզհետէ ա– ւելի կը կծկուին ձեռքերը, ազդուելով միտքերու կծկումէն :

Թանձր վարագոյր մը ձգուած է ինչպէս Փա– րիզին «գաւառ» , նոյնպէս միւս գաղութներուն մէջեւ : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

— Ի՞նչպէս խմբագրատուն հասաք: Մէկ ժամ– ուան ճամբայ, ոչ մեթրօ , ոչ հանրակառք ...

= Բարեկամի մը ինքնաշարժով :

— Ի՞նչպէս պիտի վերադառնաք :

— Ոչ թաքսի կը պակսի, ոչ ալ բարեկամ:

— Ի՞նչպէս ցրուեցիք թերթերը :

= Շնորհիւ ուրիշ բարեկամի մը բարեացա– կամութեան :

— Սակայն ձեր Բարեկողը հեծելանիւ ունէր, տարիներէ ի վեր :

= Վերջերս արկածի մը հանդիպած ըլլալով, հեծելանիւը խորտակուեցաւ :

— Զարմանալի բան , 25 տարուան թերթ մը կառք չո՞ւնենար :

= Ունի՛, ունի: Տախտակէ մնտուկ մը, զին – կով պատուած, երեք ոտք: Կը քալէ քշելով, նա – մակատուն փոխադրելու համար բաժանորդներուն թերթերը եւ գործակալներուն ծրարները: Հրե – լով, հրմշտկելով կը ճռնչէ, բայց կը քալէ :

— Պաշտօնեաներ՞ը ինչպէս եկան :

= Ան որ հեռուն է՝ վարձու կառքով: Միւս– ները տպարանին մօտերը կը բնակին :

— Ի՞նչ պիտի ընէք, եթէ գործադուլը երկար տեւէ :

= Պիտի մաղթենք որ բարեկամներու բար – եացակամութիւնն ալ երկար տեւէ :

— Մինչեւ ե՞րբ այս քաշքշուք վիճակը :

= Երբ ամբողջ Փարիզը անելի մատնուած է եւ հազարաւորներ կարդի կը սպասեն, թաքսի մը կամ կառավարութեան կողմէ տրամադրուած կառք մը ճարելու համար, կ'արժէ՞ մտածել մաս– նաւոր պարագաներու մասին: Աղօթեցէք որ այս օրերն ալ չվնտռենք ... ՎԱՀԷ

Փարիզը առաջց մեթրոյի եւ հաւրակառքի

ԱՑՍ ԱՆԳԱՄ ԵՐԿԱՐ ՊԻՏԻ ՏԵԻ�է ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Եօթը Արհեստակցական Միութեանց որոշու– մով, երէկ, ուրբաթ, գործադուլ յայտարարեցին Փարիզի մեթրոյի եւ հանրակառքի բոլոր աշխա – տաւորները :

Անոնք որ Փարիզ կը բնակին, գիտեն թէ ի՛նչ կը նշանակէ այսպիսի գործադուլ մը: Նախապէս պատուիրակութիւն մը նշանակուած էր, ներկա – յացնելու համար աշխատաւորներուն պահանջնե– րը,— ամսական 6000 ֆրանք յաւելում առանց խտրութեան: Վարչապետը մերժեց ընդունիլ պատուիրակութիւնը, եւ գործադուլի որոշումը անմիջապէս գործադրուեցաւ :

Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած էր, մասամբ ապահովելու համար երթեւեկը: Տրա – մադրուած էին օթոքարեր եւ զինուորական կառ – քեր, մարդ գլուխ 40 ֆրանք: Միեւնոյն ատեն կոչ մը ուղղուած էր անհատներու, որպէսզի բար – եացակամութեամբ վարուին ժողովուրդին հետ :

Անշուշտ այս կարգադրութիւնները բաւական չէին պահացում տալու բոլոր պահանջներուն : Եւ ահռելի խճողում տեղի ունեցաւ: Կառքի տեսակ չէր մնացած որ չլեցուէր խառն ի խուռն բազմու– թեամբ :

Ժամանակ սահմանուած չէ գործադուլին հա– մար: Վերջին գործադուլը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 26ին, միայն 24 ժամուան համար էր, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն :

Վարչապետը պաշտօնական դեկոյցով մը յայ– տարարեց թէ արդէն զոհացում տուած է կարգ մը պահանջներու, եւ թէ չէր կրնար ընդունելութիւն մը կատարել երկուշաբթիէն առաջ :

Կառավարութիւնը կը պատճառաբանէ թէ ստիպուած է երեք միլիառ ֆրանքի նոր ծախք մը ստանձնել կամ երեք ֆրանք եւս աւելցնել մեթրո– յի եւ հանրակառքի դիները, եթէ ընդունի ամսա– կան 6000 ֆրանքի ընդհանուր յաւելումը:

× Թերթերը կը գրեն թէ առաջին օրը 800 մասնաւոր եւ զինուորական կառքեր տրամա – դուած էին կառավարութեան կողմէ: Այս գոր – ծադուլը 25րդն է, Ազատագրութենէն ի վեր եւ ո– րոշուած էր համայնավար թէ ոչ – համայնավար սենտիքաներու կողմէ, մինչդեռ Ինքնավար կոչ– ուած Միութիւնը սովորաբար չէր մասնակցեր :

Կառավարութիւնը խոստացած էր յաւելում – ներ կատարել կարգ մը դասակարգերու համար , մերժելով ընդհանուր յաւելումը: Միեւնոյն ատեն պատասխանած էր թէ չի կրնար բանակցիլ վերջ– նագրի մը սպառնալիքին տակ :

Զրոյց կը շրջի թէ արուարձաններու երկա – թուղիներն ալ պիտի չքանին, ինչպէս եւ չարժա– վարները (չոֆէօր), որոնք մեծ մասով անդամ են համայնավար կազմակերպութեանց: Աւելորդ է ը– սել թէ այդ պարագային շատ աւելի ծանր կա – ցութեան մը պիտի մատնուի ժողովուրդը :

Լուսրական օրէնքին բարեփոխումը

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՋՆՋՈՒԵՑԱՒ

Ազգ· ժողովը կ'ամապարէ օր առաջ քուէարկելու համար ընտրական նոր օրէնքը: Եչ· օր երեք նիստ յատկացուց այս հարցին, ինչ որ անսովոր կը համարուի :

Երկար վիճաբանութիւններէ վեր, 282ի դէմ 318 ձայնով քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ հա– մեմատական դրութեան տեղ կը հաստատէ մեծա– մասնութեան դրութիւնը, մէկ եւ ոչ թէ երկու քուէարկութեամբ :

Ինչպէս կը յիշուի, այս հարցին առթիւ էր որ հրաժարեցաւ Փլեվէնի դահլիճը, երկու չաբաթ առաջ: Այս անգամ բանաձեւին քուէարկութիւնը յաջողեցաւ անոր համար որ չատ մը արմատա – կաններ այլեւս չէին պնդեր երկու յաջորդական քուէարկութեանց պայմանին վրայ :

Նոր օրէնքին մանրամասնութիւնները պիտի ճշդուին անյապաղ, բայց, ինչպէս դիտել կուտան իրազեկները, Ազգ· ժողովը մեծ յառաջդիմութիւն կատարած եղաւ լուծելով կնճռոտ վէճ մը, որ այնքան սրտնեղութիւն կը պատճառէր :

Ժողովը քուէարկեց նաեւ ուրիշ բանաձեւ մը, 286ի դէմ 313 ձայնով: Այս բանաձեւին համա – ձայն, կուսակցութիւնները կրնան միացեալ ճա – կատներ կազմել ընտրական չրջանակներու մէջ : Այսպէս, անոնք ազատ են իրարու դէմ կռուելու ընտրութենէն առաջ, բայց քուէարկութենէն վերջ, կրնան միացնել իրենց քուէները եւ աթոռները բաժնել համեմատական դրութեամբ : Այս է որ կը կոչուի «խնամութիւն» երկու կուսակցու – թեանց միջեւ :

Համայնավարներու բանաձեւը կ'առաջարկէր վերահաստատել համեմատական դրութիւնը, եր– կու յաջորդական քուէարկութիւններով : Այս բա– նաձեւը մերժուեցաւ 184ի դէմ 405 ձայնով :

Մասնագէտներու կարծիքով , համայնավար– ները չատ մը աթոռներ պիտի կորսնցնեն յառա – ջիկայ ընտրութեանց մէջ, իբրեւ հետեւանք նոր օրէնքին: Նոյն պարագան կը նախատեսուի նաեւ ղօր· տը Կոլի կազմակերպութեան համար :

Նոր օրինագիծը արդէն իսկ յղուած է Հան – րապետութեան Խորհուրդին (Վերակոյս) որ զայն պիտի քուէարկէ բացարձակ մեծամասնու – թեամբ, ինչպէս կը նախատեսուի :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ· Ռամատիէ (ընկերվարական) յայտարարեց թէ իր կուսակ – ցութիւնը կը զոհէ իր նախասիրութիւնները, որ – պէսզի օրէնքին բարեփոխումը յաջողի » :

Իւաւի Յուէարկեց Խարիւղի ազգայնացումը

ԱՆԳԼԻԱ ԱՊՕՐԻՆ ԿԸ ՆԿԱՏԷ ԱՑՍ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Պարսկաստանի Խորհրդարանը Մարտ 15ին միաձայնութեամբ քուէարկեց Անգլեւիրանեան ըն– կերութեան ազգայնացումը: (Այս պահանջը մեր– ժելուն համար էր որ սպաննուեցաւ նախորդ վար– չապետը, զօր· Ռազմարա) :

Այսպէս ուրեմն, խորհրդարանը կարճ վիճա– բանութենէ մը վերջ հաստատեց մասնաւոր յանձ– նախումբին բանաձեւը որ ազգայնացում կը պա – հանջէր եւ երկու ամիս ետք պայմանաժամ կը սահմանէր, մանրամասնութիւնները ճշդելու հա– մար :

Կարգ մը երեսփոխաններ բացատրեցին թէ տակաւին կարելի է խուսափիլ բուն ազգայնացու – մէն, բանակցելով Անգլեւիրանեան ընկերութեան հետ: Հոսկն Մաքքի, Ազգ· Ճակատին ընդհ· քարտուղարը, որ կը վարէր ազգայնացման պայ– քարը, յայտարարեց, քուէարկութենէն վերջ .

— « Այս օր ամենամեծ օրերէն մէկն է իրան– եան ազգին պատմութեան մէջ :

Քուէարկութենէն վերջ, ձայն մը լսուեցաւ ունկնդիրներու ամպիոնէն .

— « Այս գործը յաջողեցաւ չնորհիւ երկու մսխալ (8 կրամ) վառօդի» : (Կ'ակնարկէ վարչա – պետին սպաննութեան) :

Բանաձեւը կը բաղկանայ մէկ յօդուածէ մը որ կ'ըսէ .— « Իրանի Մէճլիսը (խորհրդարանը) կը հաստատէ քարիւղի յանձնախումբին մարտ 8 թը– ւակիր որոշումը եւ կը հաւանի երկարաձգել անոր պայմանաժամը » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԳԻՐՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Խօսակցութիւնը կը փոխադրենք այս սիւնակներուն մէջ։

Ընթերցողի սով եւ գիրքի պակաս ։

Առաջինը՝ պատճառ, երկրորդը՝ արդիւնք ։

Երբ չկայ ընթերցող, գիրքը կը դեղնի դարակներու փոշիին մէջ եւ դրողները՝ բարոյական քաջալերութեան պակասէն, — չենք ըսեր նիւթական, որու մասին բնաւ չեն մտածած — ձեռագիրները կը պահեն կամ գիրէը կը նետեն անկիւն մը։

Մեր ժողովուրդը ընթերցասէր չէ ։ Մեր մշակոյթին վրայ դուրսուրացողներու թիւը շատ քիչ է ։ Մասի վրայ կը համրուին ընտանեկան մատենադարան ունեցողները ։ —

Վերջին տարիներուն հրատարակուած Ահարոնեանի եւ Շանթի գործերուն հաւաքածոները հազիւ մէկ քանի յունահայ ընթերցողներուն ձեռքը հասած են ։

Ու տակաւին ուրիշ գիրքեր, որոնք արժանի էին ժողովուրդի ուշադրութեան, առանց կարդացուելու մոռցուած են ։

Ու կը դժդոհինք՝ որ հիներն ու նորերը — խօսքը սերունդներու մասին է — շատ քիչ դպրոց ունին կամ բնաւ չունին մեր մատուռ շարժումի եւ գրականութեան մասին ։

Երբ չենք հետաքրքրուիր հայ գիրքով ու չենք կարդար, ինչպէ՞ս կրնանք դասախարակուիլ հոգիով ու միտքով ու հասուննալ եւ պաշար մթերել։

Շատ քիչեր գիտեն ցեղապաշտ վիպասան Րաֆֆիի անունը։ Բանի՞ հայ կարդացած է անոր « կայծեր »ը կամ « Սամուէլ »ը։

Բաներ մը գիտեն անշուշտ կուսակցականները, որոնց ականջները դոնէ անուններով լեցուած են։ Բայց կուսակցութիւններէն դուրս՝ հսկայ զանգուած մը՝ չինական պարիսպով բաժնուած է մեր գրականութենէն։

Այս զանգուածը գաղափար չունի գիրքի եւ գիրի մասին։ Թերթ անգամ չի կարդար։ Աչքերը փակած է պայծառ հորիզոններուն ու կ'ապրի՝ անգրագէտ Ալպանացիին կամ ռուս մուժիկին պէս։

Դառնութիւն չպատճառեն այս տողերը։ Պէտք է սիրել ճշմարտութիւնը եւ մատը դնել վէրքին վրայ ։

Ինքնախաբէութիւն է՝ թերութիւնները արգահատելու ամէն ճիգ ։ Պէտք է խստօրէն քննադատել՝ ինչ որ քննադատելի է եւ գնահատել առաքինութիւնները ու յատկութիւնները ։

Պիտի առարկուի թէ գրամական միջոցներու պակասը գլխաւոր արգելքն է ընթերցասիրութեան։

Անտեղի չգմեղանք ։

Մեզմէ ամէն մէկը, ամէն օր, հազարներ կը վատնէ սրճարաններու ժամանցին համար։ Շատեր՝ չարժանկարի մնայուն յաճախորդ են։ Ուրիշներ՝ վերջին տրախմին անգամ չեն խնայեր իրենց մոլութիւններուն գոհացում տալու համար ։

Ու յետոյ, կը գանգատինք որ մատուռական գեկավարութիւնը պարտականութեան մէջ կը թերանայ ու առաջնորդի դեր չի կատարեր ։

Մատուռականութիւնը տուած է եւ կուտայ՝ ինչ որ կրնայ։ Բոլորովին աննպաստ պայմաններու տակ, հայ մտքին ճրագը վառ պահելու համար, իր անկարելին կ'ընէ։ Ու եթէ մինչեւ այսօր մեր մշակոյթը վերելքի ճամբուն վրայ դգալի նուաճումներ ըրած է, անվարան կրնանք այդ յաջողութիւնը վերագրել մատուռականութեան գոհողութեան, բայց ոչ ժողովուրդին։

Մեր անտարբերութեամբ մատուռականութիւնը առաջնորդած ենք խաչելութեան ճամբուն։ Զայն զարճուցած ենք տնտես, ժամկոչ եւ խնամեպան։ Իր բարձր պատուանդանէն զայն իջեցուցած ենք փողոց, չարժելու եւ գործելու նուազդիմի միջոցները տրամադրելով ։

Կ'ապրինք Եւրոպայի մէջ, բայց կը յամառինք դերի մնալ մեր քարացած մտայնութիւններուն։ Ցունաստանի օրինակն անգամ տպատուրութիւն չի թողուր մեր վրայ ։

Հելլենական ամէն տուն, հարուստ թէ աղքատ, ընտանեկան գրադարան ունի։ Ամէն Հելլէն, պահպանողական թէ յառաջդիմական, իր մշակոյթին կապուած է։ Կը կարդայ, կ'ուսումնասիրէ, կը հետեւի մատուռ շարժումին ու կը յարդէ իր մատուռականները ։

Մորհայի յետին հողագործն անգամ, Փալամասի եւ Տրոսինիսի երկերուն հաւաքածոները կը պահէ, իբր թանկագին յիշատակ ։

Իսկ մերինները՞ը ...

Վաղը՝ մայրենի լեզուն անգամ պիտի մոռնան ։

Փակագիծ մը ։

Երկու ամիս առաջ, տաղանդաւոր արուեստագէտ մը՝ նկարիչ Եղուարդ Թէրզեան, հելլէն մատուռականութեան եւ արուեստասէր ժողովուրդին հիացումը հրաւիրեց իր ցուցահանդէսին վրայ։ Աթենական թերթեր չաթաթներով պանցուցին հայ տաղանդը, լաւագոյն ներբողներով պատուելով հայ նկարիչը ։

Նկարները գնուեցան օտարներու կողմէ։ Ո՞ւր, ո՞ւր են այդ նկարները։ Ինչո՞ւ չեն ցուցադրուիր Հայաստանի մէջ։ Ինչո՞ւ չեն ցուցադրուիր Պոլսոյ մէջ։ Ինչո՞ւ չեն ցուցադրուիր Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ ։

Ինչո՞ւ չեն ցուցադրուիր Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ (11 Մարտ) ։—

Վերջին քանի մը օրուան ընթացքին ընտրական պայքարը բուռն թափ մը ստացած է Լիբանանի բոլոր չրջաններուն մէջ։ Արդէն չրջան կ'ընեն բազմաթիւ թեկնածուներու անունները։ Համաձայն տեղական թերթերու (ֆրանսերէն եւ արաբերէն) Պէյրութի «հսկաներու ցանկ»ին մէջ կը գտնուին, բացի Արաբներէն, Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տօքթ. Հայրապետեան, Ռամէզ Սարդիս ։ Հայ կաթոլիկ թեկնածուին համար վերջնական համաձայնութիւն մը չէ գոյացած ։

Լիբանանի յառաջիկայ խորհրդարանը պիտի ունենայ 77 երեսփոխաններ ։— 23 մարօնի, 16 սիւննի խալամ, 14 չիի խալամ, 8 յոյն օրթոտոքս, 5 յոյն կաթոլիկ, 5 տիւրզի, երեք հայ օրթոտոքս (լուսաւորչական), մէկ կաթոլիկ, մէկ բողոքական եւ մէկ փոքրամասնութիւն ։

Անդր Նահրի հայութեան թեկնածուն է ընկեր Վահան Փափազեան ։

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ »Ը

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ

ՆՄԲ.— Ամերիկեան մեծ օրաթերթի մը՝ «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր»ի Գահիրէի թղթակիցը կը գրէ իր թերթին (9 Փետր.) .—

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը հակահամայնավար ազգային կուսակցութիւն մըն է, որ շատ անդամներ ունի Միջին Արեւելքի Հայերու մէջ։ Այդ կուսակցութիւնը պարզեց իր ծրագիրը։ Ան պիտի չարունակէ պայքարը մինչեւ որ կովկասի Խորհրդային հանրապետութիւններէն Հայաստանը զարձեալ ազատ ըլլայ ։

Այդ կուսակցութեան հաստատման 60րդ տարեդարձին առթիւ՝ հրապարակային մեծ ժողովներ եղան Գահիրէ, Աղէքսանդրիա , Պէյրութ , Հալէպ, Թէհրան եւ Աթէնք ուր հոծ հայութիւն կայ։ Դաշնակցութիւնը զոր սովորաբար կը կոչեն «Դաշնակ կուսակցութիւն» ազատութեան համար պայքար մղած է ցարական եւ օսմանեան իմփերիալիզմին դէմ եւ անցնող 30 տարիներուն ալ՝ Խորհրդային վարչաձեւին դէմ ։

Խօսողները յայտնեցին թէ հազարաւոր հայ բենասէրներ կը տառապին բանտերու եւ աշխատանքի էէմփերուն մէջ, համարձակած ըլլալով յայտարարել թէ իրենց մայր երկիրը աւելի կը սիրեն քան Խորհրդային վարչաձեւը ։

Զօր. Դրօն, որ Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան կարճատեւ տեւողութեան զեկավար դէմքը մըն էր, ըսաւ Գահիրէի մէջ թէ՝ Դաշնակցութեան նշանաբանն է անդադար կռիւ մղել ամէն կարգի բռնապետութիւններու դէմ, որ կոդմէն ալ որ անոնք գան, որու դէմ ալ որ ուղղուած ըլլան։ կուսակցութիւնը շատ հետեւորդներ ունի

Դաշնակ կուսակցութեան հետեւորդները Միջին Արեւելքի, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի գաղութներու մէջ գտնուող հայութեան 4/5ը կը կազմեն։ Այդ կուսակցութիւնը եղած է գլխաւոր ազդակ մը համայնավարութեան կազմակերպուած պրոպագանդի ծաւալման դէմ՝ հայ գաղութներու մէջ։

Իրապէս, Միջին Արեւելքի մէջ համայնավարութեան գործօն կերպով ընդդիմացող ոչ – կառավարական քաղաքական միակ կազմակերպութիւնը նկատուած է ան ։

Մոսկուայի մէջ մարզուած համայնավար դոր – ծակալները ի զուր ջանացին քայքայել Դաշնակցականները սպառնալիքներով, ահաբեկումներով։ Անոնք չկրցան հեռացնել հայ ժողովուրդը Դաշնակցութենէն՝ հայ երկրի եւ հայկ. եկեղեցիի « պաշտպաններ» ձեւանալով ։

Զէզոք դիտողները կը չեշտեն, որ Միջին Արեւելքի Հայերուն մէջ Դաշնակցական կուսակցութեան ժողովրդականութիւնը բարձր է միշտ ։

Համաշխարհային Բ. պատերազմէն առաջ՝ այդ կուսակցութիւնը ստորերկրեայ չարժումնեբու հետ հաղորդակցութիւն ունէր Խորհրդային հանրապետութեան մէջ, Պարսկաստանի իր մասնաճիւղերու միջոցով ։

Հայ քաղաքական դաղթականները, որոնք 1945ին փախած էին Խ. Միութենէն դէպի Արեւմտեան Եւրոպա, յայտնած են որ Խորհրդային Հայաստանի մէջ զօրաւոր հակաբոլշեւիկ զգացում երբեք նուազած չէ ։

Անկախ Հայ Հանրապետութիւնը գոյութիւն առաւ 1918ին երբ անոր ժողովուրդը կռուեցաւ Դաշնակիցներու կողքին եւ տուաւ ծանր զոհեր։ Արեւմտեան ազդերը ճանչցան այդ փոքր Հանրապետութիւնը, խոստացան օժանդակութիւն եւ պաշտպանութիւն արտաքին թշնամիներու դէմ ։

Նախագահ Ուիլսըն մասնաւորապէս անձամբ չահադրգռուած էր հայկական նոր Հանրապետութեամբ եւ նոյնիսկ նկատի առած էր ամերիկեան հովանաւորութիւն մը անոր վրայ։

Երկու տարուան գոյութենէ վերջ այդ մանուկ Հանրապետութիւնը յուսահատական կռիւ մը մղեց Թուրքերու եւ Ազրպէյճանցիներու դէմ։ Խորհրդային Միութիւնը սակարկեց Թուրք անկանոն հրոսակներուն հետ եւ այդ երկիրը գրաւեց ։ Հազնուորները բանտ լեցուցին Հայաստանի անմայնավարները կերտողները, հարիւրաւոր մտաւորականութիւնը կերտողները եւ քաղաքական գեկավարները եւ հոգեւորականները եւ քաղաքական գեկավարները եւ հոգեւորականները ։

Խորհրդային վարչաձեւը երեք ամիսէն աւելի չկրցաւ դիմանալ։ Հայերը ապստամբեցան 1921ին եւ փախչող համայնավարները քշեցին դէպի հիւսիս ։

Քանի մը չաբաթ վերջ, սակայն, համայնավարները մեծ ուժերով ետ եկան եւ աւելի վայրագ մեքենականութեամբ լռեցուցին դժգոհներու ձայները ։

Համայնավարներու դէմ ապստամբութիւնը պատեհութիւն մը եղաւ որ հարիւրաւոր հակահամայնավար հայ գեկավարներ բանտէն ազատին եւ ապաստանին Պարսկաստան։ Այդտեղէն անոնք ցրուեցան դէպի հայաչատ կեդրոններ եւ հայ գաղթաչխարհի մէջ չարունակեցին իրենց հակահամայնավար պայքարը ։

Համաշխարհային Բ. պատերազմի առեն՝ երբ Արեւմտեան ժողովրդապետութիւնները եւ Խորհրդային Միութիւնը կը կռուէին նոյն թշնամիին դէմ՝ Դաշնակցականները դադրեցուցին հակասովետ պայքարը։ Ռուսերն ալ ընդդրկեցին պրոպագանդաի տարբեր դիծ մը։ Սովորական Մարքսեան նշանաբաններու փոխարէն, անոնք արթնցուցին Խորհրդ. Միութեան բաղկացուցիչ բազմաթիւ ցեղերու ազգային գիտակցութիւնը, բան մը, որ նախապէս գատապարտած էին իբրեւ «պուրժուական »։ Ռուսերը համայնավարութիւնը փրկելու մասին ոեւէ խօսք չըրին, այլ ընդհակառակն ժողովուրդին խօսեցան իրենց հայրենիքը պաշտպանելու մասին։ Անոնք նոյնպէս թոյլատու դտնուեցան հանդէպ եկեղեցիներու եւ եկեղեցասէրներու։

Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդային պետերը պահեցին պրոպագանդի նոյն դիծը, պատերազմէն վերջ եւ կոչ ըրին արտասահմանի Հայերուն երկիր վերադառնալու ։

Անոնք երեք չարժառիթներ ունէին ։ —

Աչխատաւորները ձեռք բերել, խորտակել արտասահմանի մէջ հակախորհրդային գործունէութեան կորիզը, որ կը գեկավարուի Դաշնակցականներու կողմէ։ Ներդաղթը դարձնել պրոպագանդաի միջոց Միջին Արեւելքի Հայերուն մէջ եւ « Խորհրդային դրախտի» մասին պրոպագանդա մղել Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն մէջ ։

Միջին Արեւելքի մէջ բնակող Հայերուն մէկ հինգերորդը արձանագրուեցաւ ներդաղթի համար։ Անոնք հրապուրուած չէին մարքսեան տեսութիւններէն, այլ տարուած էին հայրենիքի սէրէն, եւ բարեկամներու եւ ազգականներու կարօտն ունէին։ Անոնք իրենց որոշման մէջ ազդեցութիւնը կրած էին նաեւ պատերազմի ժամանակ եւ պատերազմի լրանալէն քիչ վերջ Արեւմտեան պետութեանց մղած պրոպագանդէն եւ այն կարծիքը կը կրկնուէր թէ Խ. Միութիւնը առաջուան նման դէշ չէր ։

Նոր ներդաղթողները նամակներ ուղարկեցին արտասահման, նոյն իսկ այդ նամակները քընտուած եւ կնքուած էին Ջեկայի (ՆԲՎՏ) նամակատուն գործակալներու կողմէ։ Այդ նամակները ծածկագիր բառերով կը հակադնէին « Խորհրդային դրախտ»ի գրկանքները եւ սարսափը ։

Ժամանակ մը վերջ Խորհրդային Հայաստանէն այլեւս նամակներ չեկան ։

Ցայտնապէս Ռուսերը դժգոհ մնացած էին ներդաղթողներէն եւ մերժեցին այլեւս դաղթականդնդունիլ։ Թէեւ քիչ մը ուշ մնացին, որովհետեւ անոնք որ արձանագրուած էին երթալ, փոխեցին իրենց միտքը, երբ այդ նամակները ստացան ։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ (11 Մարտ) .—

Վերջին քանի մը օրուան ընթացքին ընտրական պայքարը բուռն թափ մը ստացած է Լիբանանի բոլոր չրջաններուն մէջ։ Արդէն չրջան կ'ընեն բազմաթիւ թեկնածուներու անունները։ Համաձայն տեղական թերթերու (ֆրանսերէն եւ արաբերէն) Պէյրութի «հսկաներու ցանկ»ին մէջ կը գտնուին, բացի Արաբներէն, Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տօքթ. Հայրապետեան, Ռամէզ Սարդիս ։ Հայ կաթոլիկ թեկնածուին համար վերջնական համաձայնութիւն մը չէ գոյացած ։

Լիբանանի յառաջիկայ խորհրդարանը պիտի ունենայ 77 երեսփոխաններ ։— 23 մարօնի, 16 սիւննի խալամ, 14 չիի խալամ, 8 յոյն օրթոտոքս, 5 յոյն կաթոլիկ, 5 տիւրզի, երեք հայ օրթոտոքս (լուսաւորչական), մէկ կաթոլիկ, մէկ բողոքական եւ մէկ փոքրամասնութիւն ։

Անդր Նահրի հայութեան թեկնածուն է ընկեր Վահան Փափազեան ։

ԱՔԷՆԻ ԱԶԱՏ ՕՐ

Ծովապահութեան շաբաթը

Սիրելի հայրենակիցնե՛ր, Զաւակ է…

Ցոյսի, ցնծութեան ու բերկրանքի ոտն …

Քրիստոնեայ աշխարհը կը պատրաստուի հանդիսաւոր եւ արժանավայել ձեւով ոտնել Ցարութիւնը՝ սիրոյ եւ դթութեան Մեծ Վարդապետին :

Ամէն ոք կը խորհի որ իր մերձաւորները զանկան այդ օրերուն չդրկուին որեւէ բանէ :

Այս առթիւ Ֆրանսահայ Կաթոլիկ Ազգի մտահոգութիւնները կ'երթան իր բոլոր այն հայրենակիցներուն, որոնք ըլլայ հիւանդանոցներու, սանատորիումներու կամ իրենց անչուք բնակարաններու մէջ անկողին զամուած, բանտերու խորքը տուայտող դժբախտներուն, օրուան ապրուստէ զուրկ այրի – ներուն եւ որբերուն, անկար ծերերուն եւ անդործ – ներուն, որոնց համար Զատիկը երբեք չի գար… Որոնք ոչ ոք ունին զուրգուրացող իրենց վրայ :

Ահա մեր այս դժբախտ հայրենակիցներու կեանքը քիչ մը քաղցրացնելու առաջադրութեամբ Մեծ Պահքի Աւագ Շաբաթը կը յայտարարենք « Ծովապահութեան Շաբաթ» :

Հայ կի'ն, խնջոյքի քո սեղանէն պնակ մը քաղցրեղէն, տեսակ մը խմորեղէն պակաս ըրէ եւ այդ դրամը յատկացուր անճար այրիի մը :

Հայ այրե՛ր, Աւագ շաբթուն օր մը ձեր ճաշը սովորականէն աւելի համեստ թող ըլլայ եւ խնայուած դրամը ծառայէ թոքախտաւոր հայրե – նակցի մը մէջ յոյսի ճրագը վառելու :

Հայ մանուկներ, այս շաբթու անդամ մը պահաս դադրէք սիւնէմա եւ փոխարէն անհայր որբի մը, գոնէ օր մը, մոռցնել տուէք, թէ ինք « աչ – խարհի խորթ զաւակն է» :

Ձեր սրտաբուխ նուէրներով օգնեցէք մեզ տոնական օրերուն զտակական արեւի ճառագայթ մը չողացնել մեր կարօտ հայրենակիցներու անարեւ կեանքին մէջ :

Ամենահամեստ նուէրն իսկ անհուն չնորհակալութեամբ է որ կ'ընդունուի մեր կողմէ :

Վստահ ենք, սիրելի հայրենակիցներ, որ ձեռնունայն պիտի չվերադարձնէք մեր հանգանակիչ անդամուհիները :

Շնորհակալութիւն բոլորիդ :

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը քուէարկեց որոշում մը, որուն համաձայն պիտի կրնան Մ. Նահանգները զաղթել նաեւ այն բոլոր տարագիրները, որոնք Ֆաշական, Նացիական, Համայնավար կամ այլ համատիրական կուսակցութեանց անդամակցած են ակամայ, այսինքն անդամակցութիւնը պարտադրուած է օրէնքով, կամ անդամակցած են գործ եւ ուտելիք ստանալու համար եւ կամ՝ 14էն վար անչափահաս տարիքի մէջ եղած են :

ԵԹԷ երեսփ. ժողովը հաստատէ այս որոշումը եւ նախագահ Թրումըն ալ տորադրէ, այն առեն ցարդ մերժուած հազարաւոր տարագիրներ (Պալթեր, Գերմանացիներ, եւն.) պիտի կրնան Մ. Նահանգները մտնել :

ԲԱԶՄԱԹԻՒ Գերմանացիներ Աբեւմտ. Գեր – մանիոյ մէջ իրենց արիւնը նուիրեցին Քորէայի պատերազմին վիրաւորներուն համար : Հաւաքուած արիւնը զրկուեցաւ Թոքիօ :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ԽՆՋՈՑՔԸ

ՎԻԷՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վար – չութիւնը կազմակերպած էր ընտանեկան զեղեցիկ խնջոյք մը ի նպաստ իր երեք զպրոցներուն, Մարտ 10ի գիշերը, « Հ. Օհաջանեան» սրահին մէջ : Ներկաներուն կէսը երիտասարդներ էին, երկու սեռէ :

Գործի վրայ էին մեր սեւաչեայ օրիորդները : Տիկին Արշալոյս Մադաքեան քանի մը խօսքով բացատրեց խնջոյքին իմաստը եւ յայտարարեց.— « Լաւ գիտէք որ Կապոյտ Խաչը մասնաւոր եկա – մուտ մը չունի : Կը պահենք երեք զպրոցներ տարբեր թաղերու մէջ, առանձին ուսուցիչներով : Բացի ուսուցիչներուն ամսավճարներէն ունինք բազմաթիւ ուրիշ ծախքեր,— վառելանիւթ, սը – բահներու վարձք, հիւանդներու եւ անկարներու օգնութիւն եւայլն : Այս բոլորին հասնելու համար մասնաճիւղս զերազոյն ճիգեր կը թափէ : Մեր ընկերուհիները բոլորն ալ աշխատասէրներ են եւ ունին ընտանեկան բազմաթիւ հոգեր : Օգնեցէք մեզի նիւթապէս եւ բարոյապէս, որպէսզի յառաջ տա – նինք մեր այս ազգասիրական գործը : Կատարուած աշխատանքը կուտայ իր պատուղը : Ինչ վերջ պիտի տեսնէք մեր նոր սերունդը իրենց դերերով, երգե – րով եւ արտասանութիւններով :

Յարդելի Տիկինը այս առթիւ չնորհակալու – թիւն յայտնեց ներկաներուն որոնք եկած էին քաջալերելու ձեռնարկը :

Նոր Սերունդի կողմէ ներկայացուեցաւ « Եօթանասունոյց փեսացուն» : Բոլորն ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ : Դերակատարներն էին, Թորոսեան, Կ. Էօքսիւզեան, Ա. Բարսեղեան, Ա. եւ Պ. Բզեզեան որոնք չերմապէս գնահատուեցան : Զաւեշէն վերջ սկսաւ խնջոյքի բաժինը սեղանապետութեամբ Հ. Կ. Տէրմոյեանի : Տեղի ունեցան բազմաթիւ հայրենասիրական երգեր եւ արտասանութիւններ մինչեւ կէս գիշեր : Սպառեցան Կ. Խաչի մեր ժրաջան քոյրերուն պատրաստած բոլոր ուտելիքները եւ խմիչքները :

Ինչպէս այս միութեան բոլոր ձեռնարկները այս խնջոյքն ալ պսակուեցաւ մեծ յաջողութեամբ, նիւթապէս եւ բարոյապէս : Կիմանամ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքն ալ հանդէս մը ունին այս չաբաթ իրիկուն : Անշուշտ հասարակութիւնը պիտի փու – թայ քաջալերել :

Ներկայ մը

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՄԷՋ.— Քանի մը օր առաջ Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը տօնեց Մանուկներու Օրը եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Հանդէսը բացուեցաւ Կ. Խաչի քայլերգով :

Ընկերուհի Ն. Քիւրքճեան իր բացման խօսքին մէջ բացատրեց տօնին իմաստը : « Ի՞նչպէս չոգեւորուիլ երբ մեր կրակ ու բոց մանուկները հայերէն կը խօսին, կ'երգեն ու կը ճոխողեն : Կապոյտ Խաչը զդալով ցեղին սպառնացող վտանգը եւ իր ուժերուն եւ միջոցներուն կարեւորագոյնը տրամադրեց հայապահպանման գործին : Եւ քանի դեռ մեր մանուկներու մէջ վառ կը պահուի հայրենասիրութեան կրակը, կարելի է տանիլ բոլոր ցաւերն ու դառնութիւնները» :

Մէջ ընդ մէջ երգուեցան « Ծաղկիր ազատ» , « Ով մեծասքանչ» եւ ուրիշ երգեր :

Տղաքը արտասանեցին եւ ներկայացուցին փոքրիկ թատերգութիւն մը :

Ապա Օր. Ա. Արզումանեանի քանի մը խօսքէն վերջ, փոխան խաղալիքի զրենական պիտոյքներ բաժնուեցան զպրոցի աշակերտներուն, իսկ զբաղրոցականներուն եւ դուրսէն եկած 80 մանուկնե – րու՝ սանտուիչներ, որոնք նուիրած էին տէր եւ տիկին Տոլմաչեան : Արտասանեցին Գափամաճեան, Ա. Տէր Վարդանեան, Պաղտասարեան Մ., Պաղտասարեան Յակոբ, Լաֆճեան, Վ. Տուրսունեան, Մ. Քէօսէեան : Դերակատարներն էին Ս. Քէօսէեան, Տնիզ Սափրազեան, Վ. Կարապետեան, Ա. Աւագեան : Իսկ պարզողները՝ Էմմա Գարաքէօյեան եւ Մ. Քէօսէեան :

Թէեւ ուշ, բայց վերաբացուեցաւ Պօմոնի Կ. Խաչի զպրոցը : Աշակերտներու թիւը օրէ օր կը չատնայ : Դասատուհութիւնները տեղի կ'ունենան հինդշաբթի օրերը (կէսօրէն եառ) :

Այս տարի պաշտօնի կոչուած է փորձառու ուսուցիչ մը :

Մասնաճիւղն ալ եռանդագին գործի փարած է եւ ամէն միջոց ի գործ կը դնէ զպրոցը նախանձելի վիճակի մը հասցնելու համար :

Ապրին մեր Խաչուհիները : Անցորդ

« ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ »

Պ. Սայապալեան, անդամ Վառ Նահանգի գիտութեանց Ակադեմիային՝ դասախօսութիւն մը տուած է Թուլօնի մէջ, Մարտ 9ին, « Մարդը եւ երջանկութեան դաղափարը» նիւթին չուրջ :

Le Petit Varois եւ République ամփոփելով այս դասախօսութիւնը կը գրեն թէ Պ. Սայապալեան կը մերժէ Շօփէնհաուէրի տեսակէտը, որու համաձայն կեանքը տեսակ մը դիպուած է որ կը խաղայ, « Ոչինչէն» պաղ մեծութիւնը : Այս տեսակէտը մերժելով հայ պիտնականը կը յարի Այնչթայնին տեսակէտին թէ « Ոչինչ»ը եւ « Մահ»ը կեանքին վախճանը չեն, որովհետեւ դիակի մը քայքայու – մը միայն պիտի արձակէ ժամական 115 միլիառ քիլովաթ ուժ (energic) :

Պ. Սայապալեանի կարծիքով դրամին մէջ չէ երջանկութիւնը, այլ առողջութեան, առանց ո – րու, սէր, փառք եւ դրամ կարծես թէ դառն եւ յուսահատական հեղնութիւն մը կը կազմեն : Մէկ կրամ միսը կը բաւէ մեր մարմնին իւրաքանչիւր քիլոյի համար : Մեր մնունդին մեծ մասը 75 առ հարիւրը պէտք է կանանչ բանջարեղէններէ եւ պտուղներէ բաղկանայ : Լաւ չնչառութիւնը նը – մանապէս անհրաժեշտ է առողջութեան համար :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՇԵՐԻՆ, Վրթանէս Փափազեանի : « Համազգայինի Մանկական պատանեկան մասնճաչար թիւ 4, պատկերազարդ : Հասցէ՝ — Collège Arménien, rue Wadi Abou Djemil, 127, Beyrouth (Liban) :

Կ. ՊՕԼՍՈՑ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Ցերեկը միշտ պինքը կը տեսնէին քարտէսնե – րու վրայ դլուխը ծռած, ուր դծած էր փառաւոր քաղաքին ու իր ամբութեանց յատակագիծը, կամ տենդագին կը խօսակցէր իր տեղակալներուն հետ պատրաստելով այդ հսկայ պաշարումը, ուզելով ինք անձամբ լուծել բոլոր այն մեծ ու փոքր հարցերը որոնք ամէն օր կը ներկայացարաւոր հարցերը որոնք ամէն օր կը ներկայանային չարունակ իր արթուն մտքին : Հետիոտն թէ ձիով՝ երկու թիկնապահներ ալ եռեւէն ձգած, անդադար կը պտտէր Ադրիանուպոլսոյ թաղերուն մէջ» :

Այդ մեծ ամբոխավարին բացառիկ մասնայատկութիւնը սա էր որ Միջին Դարու մոլեռանդ եւ ղժայամոլ Թուրքի մը ահարկու անդթութեան, առանց որեւէ տարիքի եւ սեռի խորութեան իր կրօնքին բոլոր թշնամիները անխնայ բնաջնջելու եռանդին կը միացնէր եզական տենչ մը, փիլիսոփայական, աստուածաբանական, նոյնիսկ երբեմն դեղարուեստական խնդիրներու : Ապահովաբար այդ յատկութիւնը եւ իր մեծ իմացականութիւնը, որոնք այնքան հազուագիւտ էին Թուրք ցեղին մէջ, կը պարտէր իր մօրը՝ հաւանաբար քրիստոնեայ դերի մը :

Մէկմէկ Բ. կը դտնուէր Մանիսա, երբ փե – տրուար 5ին իմացաւ դաղտնի նամակ մը իր հօր՝ Մուրատի մահը : Անմիջապէս թողուց այդ քաղաքը, առանց բան մը ըսելու իր նախարարներուն եւ իր հաւատարիմներուն : « Ձիս սիրողը թող եռեւէս դայ» դոչեց, հեծաւ իր արաբական նժոյդին վրայ ու կէլիպօլու հասաւ : Կը պատմեն թէ այդ հիանալի կենդանիին չնորհիւ երկու օրուան մէջ կարեց անցաւ դրեթէ 120 մղոնի այդ ահագին ճամբան : Երկու օր միայն մնաց կէլիպօլու, ուր ամէնուն իմացուց իր հօր Մուրատի մահը : Ձին – ուած մեծ խումբը, դրեթէ անմիջապէս հոն միացան իրեն : Անկէ անցաւ Անդր. Պոլիս, ուրկէ Պայազիտի պարտութենէն եւ մահէն եառքը, Թուրքերը չվանտելու մեծ սխալը գործեր էր Մանուէլ Բ. կոմնենոս կայսրը : Իր ժամանումին հետեւեալ օրն իսկ, Սուլթան հռչակուեցաւ : Հրամայեց իր հօրը մեծաչուք յուղարկաւորութիւն մը կատարել Պուրսայի մէջ, որ Օսմանի զաւակներուն պաշտօնական դերեզմանատեղին էր : Խալիլ փաշան վերահաս – ուսեց իր Սատրազամի պաշտօնին մէջ, թէեւ անիկա իր հօրը ողջութեանը իրեն հակառակ էր. իսկ կայսրութեան ամէնէն կարեւոր մասը կազմող Անատոլուի կառավարութիւնը տուաւ իր հօր միւս սիրական խորհրդականին՝ Իսհաք փաշայի : Առ ի ղդուշութիւն, լոդանքի առեն, Ալի անուն մէկու մը խեղդել տուաւ իր եղբայրը՝ Ահմէտը, որ տակաւին օրօրոցն էր եւ յետոյ հրամայեց որ հանդիսաւորապէս իր փառաւոր հօրը հետ թաղեն նաեւ այդ խեղճ փոքրիկ մարմինը : Ցետոյ, միշտ առ ի ղդուշութիւն խեղդամահ ընել տուաւ նաեւ անոր դահիճը, Ալին :

Շրջակայ բոլոր իշխաններուն եւ թագաւորներուն կողմէ դեսպաններ անմիջապէս Անդր. Պոլիս վազեր էին չնորհաւորելու համար նոր վեհապետը : Եւրոպա եւ Ասիա կը դողային այն առեն Թուրք անունէն : Այդ սարկական դիրքով դես – պաններուն մէջ էին նաեւ Պոլսոյ եւ Տրապիզոնի անկեալ երկու կայսրերուն, Մօրայի, Թօմա եւ Թիմիթրիուս իշխաններուն, Սերպիոյ թագաւորին, Լեսպոսի իշխաններուն, Կալաթայի եւ Քիոսի Ձենովացիներուն, Հռոդոսի Տաճարական աս – պետներուն, Պուլկարիոյ եւ Վալաքիոյ իշխաններուն ներկայացուցիչները :

Մահառ հերոսը Հիւնեատի հետ ալ երեք տարուան զինադադար մը կնքեց եւ Սերպերը այդպէս – սով զսպեց : Աստուծոյ եւ Մարզարէին, հրեշտակներուն եւ Դուրանին վրայ երդում ըրաւ թէկայսեր հետ կնքուած դաշնադիրները պիտի յարդէ եւ նոյնիսկ, երկար առեն ի վեր իրենները հետ դժուած ըլլալով, Պոլիս ապաստանած եւ հոն ապրող Օսմանի տան իշխաններէն եւ Սուլթան Պայազիտի Թոռ, իր հօրեղբօրորդիին՝ Օրխան Չէլէպիի իբրեւ կենսաթոշակ խոստացաւ իր Թրակեան կալուածներուն հասոյթը, տարեկան հարիւր հազար տուգաթ վճարել : Բոլոր ատենք մաքիա – վէլեան խորամանկութիւն էին միայն : Սուլթան նին միակ մտահոգութիւնը Բիւզանդիոնի առումն էր : Այդ մեծ ծրագիրը պիտի հետապնդէր, առանց երկվայրկեան մը վարանումի, մինչեւ որ հաս – նէր՝ վերջնական արդիւնքին :

(Շար.)

« Նապարտի Միլլաթ » (Ազգին պայքարը) , իսլամական ճակատին թերթը քաց նամակ մը հղրատարակեց, պահանջելով նոր վարչապետէն՝ Հոսէյն Ալայէն որ անմիջապէս հրաժարի, իբրեւ «անարժան ազգը վարելու» :

✕ Բրիտանական կառավարութիւնը ազդա – րարեց Իրանի կառավարութեան թէ ապօրէն կը նկատէ ազգայնացումը եւ խախտում՝ դաշնագրով հաստատուած յանձնառութեանց : Արտաքին նա – խարարը, Պ. Մորիսըն, Պարսկաստանի պատախա – նին կը սպասէ, որոշելու համար իր յաջորդ քայլը :

Լոնտոն կանոնաւորապէս տեղեկութիւններ կը ստանայ Թէհրանի դեսպանէն եւ կը յուսայ թէ տակաւին կարելի է ելք մը գտնել, դիւանագիտա – կան բանակցութիւններով :

Մեծն Բրիտանիա իր քարիւղին մէկ հինգե – րորդը կը ստանայ Պարսկաստանէն : Կնքուած դաշնագրին համաձայն, իրեն կը պատկանի Անգլ – եւիրանեան ընկերութեան արժեթուղթերուն 52.5 առ հարիւրը, 11.250.000 սթերլին : Դաշնագիրը կ՝արգիլէ որեւէ միակողմանի ջնջում եւ կը նա – խատեսէ իրաւարարութիւն՝ որեւէ դժուարութեան առեն : Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ «ազգայ – նացում» բառը սխալ բացատրութիւն է, քանի որ Պարսկաստանի քարիւղը արդէն իրանեան պետու – թեան կը պատկանի եւ Ընկերութիւնը միայն մե – նաշնորհ տացած է :

Անգլիա չուզեր տեղի տալ ոչ միայն տնտեսա – կան, այլեւ քաղաքական եւ ռազմավիտական պատճառներով, եւ ի հարկին պիտի խորհրդակցի Մ. Նահանգներուն հետ, համապատասխան մի – ջոցները ձեռք առնելու համար : Այսօր, շաբաթ, Թէհրան կը սպասուի Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին օգնականներէն մէկը :

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԴԱՍԱԴՈՒԼԸ

Թերթերը կը գրեն թէ կատարեալ յաջողու – թիւն մը եղաւ Փարիզի համալսարանական ուսա – նողներուն դասադուլը, որուն միացած էին շատ մը դասախօսներ եւս :

Վեց հազար ուսանողներ «նստուկ» ցոյց կատա – րեցին Սուլբիւթ փողոցին մէջտեղը (Սէն Միշէլ) : Ուրիշ հազարաւորներ փակեցին պողոտան կամ դիրք բռնեցին Փոն Միշէլի վրայ : Երբ ոստիկա – նութիւնը կը միջամտէր, ճամբաները բանալու համար, ցուցարարները կ՝աղաղակէին,— «Լափին (կրթական նախարարը) թող հրաժարի» : Ոստի – կանները ամէն միջոց փորձեցին, կողմնակի փո – ղոցներու մէջ թխելու համար ցուցարարները :

Ուշ ատեն ձերբակալուեցան 160 ուսանողներ, երբ կը փորձէին խզել ոստիկանական շղթայ մը, Ազգ. Ժողովին ներկայանալու համար :

Ուսանողները կը դանդատին թէ կրթական նախարարը պատճառ եղած է որ 235 միլիոն ֆր. դեղչուի իրենց ապահովութեան վարկէն որ նա – խապէս 535 միլիոն ֆրանք էր :

Դասադուլին միացան զաւառի համալսարա – նական ուսանողներն ալ, որով հարիւր հազար կը հաշուեն ցուցարարներուն թիւը :

Սթրազպուրկի մէջ ընդհարումներ պատահե – ցան ուսանողներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ : Շատ մը դասախօսներ փորձեցին դաս տալ, ու – սանողները արգիլեցին : Կրընոպլի մէջ դասադու – լը սկսաւ մէկ օր առաջ :

«ԶՈՐՍԵՐՈՒ» ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

Զորս փոխանորդներու Ժողովը, Եչ. օրուան նիստն ալ անցուց ակադեմական վիճաբանութիւն – ներով : Առանձնապէս խորհրդային պատուիրակը երկար վիճաբանութեանց դուռ բացաւ արեւմտ – եան երեք դաշնակիցներու մէկ բանաձեւին առ – թիւ : Առաջարկեց՝ բառի, շաղկապի եւ ստորա – կէտի փոփոխութիւններ մտցնել բանաձեւին մէջ եւ երբ դաշնակիցները ընդ առաջ գացին իր պահանջ – ներուն, այս անգամ, սկսաւ ըստ էութեան քննա – դատել բանաձեւը, նկատելով զայն խորհրդային առաջարկները խեղդելու ծառայող ռազմախաղ մը : Յարձակեցաւ նաեւ Ատլանտեանի դաշինքին վրայ եւ ի վերջոյ, վճռապէս մերժեց բերուած բանաձեւը, որ կը վերաբերէր միջազգային լար – ուած վիճակի պատճառներուն քննութեան , զա – նոնք վերցնելու միջոցներուն , սպառազինումնե – րու հակակշռին եւ կրճատման եւ Գերմանիոյ ապազինման միացեալ հարցերուն :

Ամբողջ մէկ օրուան վիճաբանութիւններէ վերջ այս ձախողանքը բեկում առաջ բերաւ ժո – ղովականներուն մօտ, որոնք, այսուհանդերձ, ո – րոշած են մեծ համբերութեամբ շարունակել խոր – հրդակցութիւնները :

ՍՊԱՆԻԱՑԻՆ հասած վերջին լուրերու համա – ձայն, Պարսելոնայի գործադուլը գրեթէ վերջա – ցած է : Գործարանի մը 9000 բանուորներէն 2000ը կը շարունակեն գործադուլը : Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է :

ԲՈՐԻՍԱՑի դաշնակից ուժերը Սէուլը գրաւե – լէն վերջ կը շարունակեն իրենց յառաջխաղացումը դէպի հիւսիս, առանց դիմադրութեան հանդիպե – լու : Կարմիրները քաշուած են մայրաքաղաքէն 15 քլմ. դէպի հիւսիս : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ զինադադար կնքել 38րդ զու – գահեռականին վրայ :

Մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Ե – ԳԻՊՏԱՑիի եւ ԻՍԻՒ ՀԱՅԱՐԵԱՆ կոմիտէներու :

Այս կիրակի ժամը 3.30ին կէս գիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի ընդարձակ եւ չքեղ սրահին մէջ :

Գեղարուեստական խնամուած եւ ճոխ յայ – տագիր : Մասնակցութեամբ Իսիի եւ Շավիլի երգ – չախումբին և նուագախումբին, ղեկավարութեամբ ընկեր Սահակ Ծովհաննէսեանի :

Ընտիր ու առատ պիւֆէ :

Նուազախումբ եւրոպական պարերու համար հռչակաւոր CUBAN PETT :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Սէնթ Էթիէնի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. ԱՆՏՈՒՔ կոմիտէի, եւ նախաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի «Բարդէն Սիւնի» խումբին, այս կիրակի ժամը 15ին, 16 rue J. B. David, Républi – cainsներու սրահը :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ԱՐԱՀԱՄԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն : Նոր Սե – րունդի անդամները պիտի ներկայացնեն խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, երկու ծայրայեղները : Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵղԵՑԻՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւ – նը կը հրաւիրէ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ հե – տեւեալ արարողութիւններուն :

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քա – ռաձայն Ս. պատարագ, ժամը 10ին, իսկ երեկոյ – եան «Դռնբացէք» ժամը 16.30ին :

ՑՈՒԵԼԵԱՆ Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ

Գրական գործունէութեան 65ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ի ներկայութեան յոբելեարին :

Այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Salle Rameau :

Կը նախագահէ Պ. ԿԻՒՐԵՂ ԹՈՒՄԱՑԵԱՆ : Կը խօ – սին Պ. Պ. Ա. ԿԻՒԼԱՆԿԵԱՆ, ՀԱՅԿ ԱՐԱՄԵԱՆ եւ ուրիշներ : Ուղերձ յոբելինական յանձնախումբին կողմէ :

Մուտքը ազատ է

---

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱՋԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

Հեռաւեայ թուականներուն .—

ՄԱՐՏ 17, 20, *ժամը 21ին :*

ՇԱԲԱԹ 17 ՄԱՐՏի յայտագրին մաս կը կազ – մեն՝ Պաֆ, Բուրչել, Ռամօ, Մոսկովսքի , Մո – ցարթ, Պէթհովէն, Շուպէրթ, Գրամս, Շօփէն, Ղազարոսեան :

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք : Վեց նուա – գահանդէսներուն համար, բաժանորդագրութիւն 20 առ հարիւր զեղչով :

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P. :

ՏԱՄԱՍ ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ

1, RUE D'AIXի ՍԿԻԶԲԸ

4, Rue du Mont de Piété, MARSEILLE

Téléphone : COL. 41–92

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԲՈԼՈՐ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

ՇԱՏ ՄԱՏՈՒՑ ԵՒ ՏԱՓՑՈՒԱԾ ՍՐԱՀ,

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԱՐՄ ՄԻՍԵՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾՆԵՐ

ԶՈՒՏ ԿԱՐԱԴՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՌԱՏ ԿԵՐԱԿՈՒՐ – ՆԵՐ ԵՒ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԹԱՐՄ ՁՈՒԿԵՐ , ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱԹՆԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ

Ընկերութիւնս իր յարգելի յաճախորդներր գոհացնելու փափաքով, ճաշերէն առաջ ԱՌԱՏ ՄԷԶԷՆԵՐՈՎ կը սպասարկէ ախորժահամ ըմպե – լիներ, մանաւանդ հանրածանօթ ՌԱՖԻ ՏԻԻԶԸ :

ՊԱՆԴՈԿ

Ամենավերջին կահաւորումով մեր արդիա – կան պանդոկին մէջ պիտի գտնէք ջերմութիւն տաք եւ պաղ ջուր, բաղնիք եւ հեռաձայն սենեակի մէջ՝ շատ յարմար գիներով :

Թերթիս կտրօնով ներկայացող յաճախորդ – ներուն մասնաւոր գեղչ :

Այցելեցէք եւ փորձեցէք մէկ անգամ համոզ – ուելու համար :

ՑՈՒՇԱՏԵՏԻՐ

Հ. Ը. Դ. ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՍԱՐՍԷԼ–ԱՒՆՈՒՎԻԼի «Վարդան» հնթակո – միթէն Ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս կիրակի ժամը 3ին, Սարսէլ, ծանօթ հաւաքատե – ղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա – ւորիչ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Եդիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ գիշեր ժամը 20.30ին, Քատէի արճարանի վերնայարկը: (Շար. նախորդ օրակարգի) :

Հ. Ը. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը այս շաբաթ ժամը 18ին, Քատէի արճարանին վերնայարկը :

Այս ժողովներուն պիտի մասնակցի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

Քղիի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ժողովը այս կիրակի օր ժամը 3ին, Ս. Անի դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ : Մասիսղա – կան ներկայութիւն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուս. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ հայրենա – կիցները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Իսի, Ռիմ – եան դպրոցին մէջ :

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մար – սէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւու ժամը 9– ին, Bar de Globeի սրահը: Խիստ կարեւոր օրա – կարգ : Ճշդապահ ըլլալ :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆԻՆ շաբաթական գու – մարումը այս երկուշաբթի երեկոյ, Քլէման ճա – շարանին մէջ, 6 rue Maubeuge (մէթրօ Քատէ կամ Փէլըթիէ) : Զեկոյց Պ. Յոսրով Վշտունիի : Նիւթ՝ Ազգապահպանումը տնտեսական ուղիով : Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱ. – ՋԱՐՍԱՆՃԱԳի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան հանդէս – խնջոյք մը , Ապրիլ 1ի կիրակին, ժամը 15էն 20, Ծոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi : Կը խնդ – րուի նկատի ունենալ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Ծովնան Նուրիճանեան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բո – լոր անոնց որոնք ներկայ եղան իր եղերաբախտ եղբօր՝ Ալեք Նուրիճանեանի թաղման եւ ծաղկե – պահկներով զարդարեցին անոր անշուք հոլակոյ – տը :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. Քլամարթ դէմ, մեր նոր դաշտին վրայ : Բազմութեամբ դալ քաջալերելու համար մեր մարզիկները, U. S. Italienneի դաշտը : Փորթ Իթալիէն առնել թիւ 186 օթօպուսը, իջնել Terminus, Route de Villejuif, l'Hay les Roses, Seine :

ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի, Մարտ 24 Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselet, Քրէմլէն Պիսէթր :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԴՈՇ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Այս կիրակի ժամը 15ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 22 rue Voltaire : Կը ներկայացնէ պա – տանեկան դերակատարներով եւ մասնակցութեամբ դերասաններու ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ (Հայուհիի)

Բազմաթիւ երգեր եւ նուագ :

Մուտք 100 եւ 150 ֆրանք :

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ԾԱԽՈՒ Է

Հարուստ թաղի մը մէջ Alimentationի (Cours des Halles) ԲԱՆՈՒԿ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ , խոհանոցով : Դիմել Aghabekian, 38 rue de Varennes, Paris (7) :

ԲՈՒՆ ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԱՊՈՒԽՏ

Ընտիր տեսակէ եւ երաշխաւորուած : կապա – րով կնքուած է եկած տեղէն :

Կը ծախուի rue des Dominicaines, թիւ 21, ՄԱՐՍԷԼ :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է

ԹՐԻՔՈՑի մեքենայ մը, ամբողջովին օքսմա – թիւ, մայ ողթուռնէ, մէկ մեթր 20, Jauge 5, չատ լաւ վիճակի մէջ : Նպաստաւոր գին : Դիմել Mr Wolf, 10 rue Croissant, métro Sentier :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Dimanche 18 MARS 1921 Կիրակի 18 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6410–Նոր շրջան թիւ 1821

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՁՄՕՐ

Ամէն տօնական օր յիշատակ մը կ'արթնցնէ տարագիր բազմութեանց մէջ: Մանաւանդ երբ հայկական չունչ կը բուրէ:

Այսպէս ալ Ծաղկազարդը: Ինչպէս Վարդավառը :

Աւանդաբար քրիստոնէական այս տօնը հիմնովին հայկական է: Ձեւով միջազգային, բայց բովանդակութեամբ ազգային :

Անոնք որ տեսած են Ծաղկազարդը արեւմտահայաստանի կամ հարեւան գաղութներու մէջ, գիտեն թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզենք:

Ամէն տարի գարնան, գարուն կը բացուէր հայկական սէրտերու մէջ:

Պայծառութիւն կը ծորէր մեր Ծաղկազարդէն, եղանակի առաջին ծաղիկներուն բուրման հետ : Խանդավառութիւն եւ հաւատք :

Այնպէս որ, Զատիկէն առաջ, մարդիկ վերակենդանացած կ'ըլլային մտքով եւ սրտով :

Ամէն մարդկային, համաչխարհային դաւանանք իր ուժն ու յարատեւութիւնը կը պահէ համաճայն իւրաքանչիւր ժողովուրդի խառնուածքին: Անոր աշխարհահայեացքին :

Մեր ժողովուրդը կրցած է իր պատմութեան եւ աշխարհագրութեան կնիքը, իր մտածումին դրոշմը դնել այս կամ այն վարդապետութեան վրայ: Ուզած է «հայացնել» որեւէ դաւանանք:

Ամէնէն ճակատագրական պահերուն իսկ, երբ ուրիշներ նախընտրած են ժխդոյն եւ ամուլ ծխականութիւններ, մեր ժողովուրդը պահած է իր ինքնուրոյն դիծը: Ճաշակած է ազգային սարսուռ խառնել միջազգային խոյանքներու :

Այս ինքնաւար աշխարհահայեացքին մէջ փնտռեցէք իր յարատեւութեան գաղտնիքներէն մէկը, եթէ ոչ գլխաւորը :

Մեր դիմադրական ոգին եւ ստեղծագործ հանճարը թոյլ չտուին որ դառնանք տեսակ մը հօտ եւ համբանք: Լրացուցիչ մասը՝ ոեւէ կարեւորի: Առանց անհատականութեան եւ որոշ դիմագծի:

Վկայ՝ գարերու պատմութիւնը: Աստուածանչունչի թարգմանութենէն մինչեւ Վարդանանց: Միջին Դարերու փորձութիւններէն, կրօնական եւ քաղաքական բռնութիւններէն մինչեւ այսօրուան դառնութիւնները :

Ամէնէն մոայլ շրջաններուն մէջ ալ, Ծաղկազարդը, ինչպէս Վարդավառը նոր աւիշ ներարկած են անտէր բազմութեանց, վառ պահելով լաւագոյն օրերու հաւատքը: Շտկելով ծռած մէջքերը եւ բարձրացնելով ճակատները :

Այդ ոգին կը տիրապետէր քաղաքական հոսանքներէն շատ առաջ :

Իսկ հիմա քաղաքականութիւն եւ մշակոյթ կը ճգտին աւելի քանդրացեալ եւ տոկուն վիճակի մը վերածել զայն: Բիւրեղացնել, արդիացնել եւ զօրացնել :

Վա՛յ անոնց որ կը փորձեն խեղաթիւրել այս ոգին: Ճկել, ծռել կամ կլորցնել, անամէջ մարզանքներով :

Ցուրտ հովերը կուգան ու կ'անցնին, ինչպէս պղտոր ջուրերը: Սառնաշունչ քամիներուն կը յաջորդէ տաքուկ արեւը: Ջուրերը կը զտուին, դառնալով հոսուն եւ վճիտ վտակներ :

Այսպէս ալ ժողովուրդներու կեանքը: Մեծ ըլլան թէ փոքր :

Միջազգային փոթորիկներու, ամենօրեայ անակնկալներու վրդովիչ ելեւէջներուն մէջ, միշտ կանգուն պիտի մնան այն ժողովուրդները որ Ծաղկազարդ ունին: Այսինքն գիտեն գարնանային չունչ ծաղիկներ բանալ իրենց միտքերուն եւ սիրտերուն մէջ, անսասան պահելով իրենց հաւատքը լաւագոյն օրերու համար :

Հեռու՝ հայրենիքէն եւ հայրենի հողերէն, այսօր ի վիճակի չենք Ծաղկազարդի սարսուռները տարածելու մեր լեռներուն եւ դաշտերուն մէջ :

Այսօր ամէն ինչ խորթ է եւ արհեստական՝ մեր ճամբաներուն վրայ: Ամէն տեղ փշաթելեր կը կառչին մեր ոտքերուն:

Բայց, աւելի բախտաւո՞ր էինք երէկ, խաւարակուռ Ասիոյ ահռչակաբասալիին մէջ :

Ունէի՞նք ափ մը հող՝ իբրեւ կորիզ հայրենիքի եւ մեկնակէտ վաղուան համար :

Ծաղկազարդը այլեւս բան չի՞ խօսիր մեր սրտին ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄՋՆԱԼԻՔ ԲԱՆԵՐ ...

Հեռագիր մը Ուշինկթընէն (16 Մարտ)· — Պ· Հիւրի Քէյն այսօր ճառ մը խօսելով ծերակոյտին մէջ, յայտարարեց·

— « Թուրքիան նուազ պատճառներ ունէր մասնակցելու Քորէայի պատերազմին քան շատ մը ազգեր: Գտնուելով նիշդ ռուսական սահմանին վրայ, Թուրքիան իրաւունք ունէր ըսելու·— «Մեր ազգային շահը այստեղ է: Ամէն բանէ վեր է մեր վախը՝ Սովետներէն: Մենք անդամ չենք Ատլանտեան դաշինքին, ոչ ալ թոյլ տուին որ ըլլանք , հետեւաբար հիմնական պարտաւորութիւն մը չունինք այն ազգերուն հանդէպ որ կը կռուին Քորէայի մէջ»:

« Բայց եւ այնպէս, Թուրքիան այդպիսի բան չըսաւ: Ան Քորէա ղրկեց մաս մը ամէնէն ընտիր գինուորներէն զոր աշխարհ ճանչցած ըլլայ :

« Եթէ ՄԱԿի **53** անդամներէն իւրաքանչիւրը ըրած ըլլար այն ինչ որ ըրաւ Թուրքիան, պատերազմը վերջացած էր: Ինչ որ կատարեց Թուրքիան, պէտք է ամչցնէ շատ մը ազգեր»:

Ինչպէս կ'երեւայ, ամերիկացի ծերակուտականը ոչ իսկ իր երկրի երկու նշանաւոր դէսպաններուն՝ Մորկընթոյի եւ Ճէրըրտի յուշերը կարդացած է :

Եթէ կարդացած ըլլար, գոնէ պիտի կրնար պանաղանել «ամչնալիք» եւ պարծենալիք բաները:

Վերջերս ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Թուրքերը մէկ հատիկ են սուինամարտի մէջ: Այնպէս որ, Զինագիները լեղապատառ կը փախչին, երբ Թուրք գինուոր տեսնեն :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ «ընտիրները» ամբողջ դասընթացք մը բոլորած են այդ արհեստին մէջ, սուինով եւ դաշոյնով: Եւ գործնական փորձեր հարիւր հազարաւոր կիներու եւ այրերու վրայ ...

Վ.Ա.Հէ

Իրանեան խարիւղի ազգայնացումը

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՄԻԶԱՄՏԵՆ ՈՒԺ ՏԱԼՈՎ ԱՆԳԼԻՈՑ

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը , Պ· Էչիսըն, յայտարարեց լրագրական ասուլիսի մը մէջ·

— « Մեծ յոյս եւ հաւատք ունինք թէ Անգլիա եւ Պարսկաստան ելք մը պիտի գտնեն, պաշտպանելու համար բոլոր երկիրներուն չահերը, իրանեան քարիւղը հոսեցնելով այն հրապարակները ուր կը ղրկուէին անցեալին մէջ»:

Բանգէտներ այս յայտարարութենէն կը հետեւցնեն թէ Մ· Նահանգներն ալ պիտի չհանդուրժեն որ Պարսկաստանի քարիւղը Ռուսաստան ղրկուի: Անգլիա եւ Ամերիկա շատ ծանր կորուստ մը կրած պիտի ըլլային այն առեն, ոչ միայն տնտեսական , այլ եւ ռազմագիտական տեսակէտէն, նկատի առնելով իրենց դիրքը Միջին Արեւելքի եւ Միջերկրականի մէջ :

Պ· Էչիսըն չըսաւ թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ Ամերիկա, այս վտանգին առաջքը առնելու համար: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ արտաքին նախարարի օգնականներէն Մէք Կի, որ այսօր Թէհրան կը հասնի, պիտի առաջարկէ Պարսկաստանի կառավարութեան՝ կէս առ կէս բաժնել չահը Անգլօ-Իրանեան Քարիւղի Ընկերութեան հետ: Եթէ չյաջողի, պիտի չանայ գործնական ապահովութիւն ստանալ թէ իրանեան քարիւղը նորէն տրամադրելի պիտի մնայ արեւմուտքի համար :

⚔ Բրիտանական կառավարութիւնը հրատարակեց իր ծանուցագիրը, որով կը բողոքէ ազգայնացման որոշումին դէմ: Ծանուցագիրը Պարսկաստանի ուշադրութեան կը յանձնէ հետեւեալ կէտերը · —

1. Անհրաժեշտ է զանազանել ազգայնացման սկզբունքը եւ սեփականազրկումը ճարտարարուեստի մը մէջ ուր ահագին դրամ ծախսուած է եւ որ կը գործէ համաձայն մանաւանդ պայմանագրի մը: Այդ համաձայնութիւնը ի զօրու է մինչեւ 1993:

2. Այդ համաձայնութեամբ, ընկերութեան վարձակալութիւնը չի կրնար վերջանալ ազգայնացումով :

3. Ընկերութիւնը պատրաստ է բանակցելու նոր համաձայնութեան մը մասին, չահը հաւասարապէս բաժնելու համար: Բայց այս գործը չի կրնար կատարել, մինչեւ որ ընկերութիւնը վրտահ չըլլայ թէ իր վարձակալութիւնը պիտի տեւէ մինչեւ որոշուած պայմանաժամը :

⚔ Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը տարին 32 միլիոն թոն հում քարիւղ կ'արտադրէ: Իր հարստութիւնը կը հաշուեն 300.000.000էն 500 միլիոն սթերլին կամ 840 միլիոնէն 1·400·000·000 տոլար:

⚔ Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օր վեց հազար համամասնավարներ հաւաքուելով խորհրդարանին առջեւ, ողջունեցին ազգայնացման որոշումը: Ցուցարարները, որոնց մէջ կը գտնուէին բազմաթիւ անդամներ «Թուտեհ» կուսակցութենէն, համախմբուած էին հետեւեալ անունին տակ·— « Ազգային ընկերութիւն պայքարելու համար Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութեան դէմ»: Այս առթիւ ճառախօսները ճաղկեցին անգլեւամերիկեան աշխարհակալութիւնը, պահանջելով ընկերութեան առացուածքները դրաւել առանց հատուցման :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾադուլը կը շարունակուի

Ի ՀԱՐԿԻՆ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԻՏԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Մեթրոյի եւ հանրակառքի գործադուլը բոլորեց իր երկրորդ օրը: Կառավարական եւ անհատական նախաձեռնութեամբ չարժման դրուած հանրակառքերը, հազիւ թէ կրցան դոհացնել բնակչութեան պահանջները, մանաւանդ իրիկուան ժամերուն, երբ աշխատանքէ վերադարձող բազմութիւններ կը խռնուէին մեկնումի եւ վերադարձի կայաններուն մէջ :

Մեթրոյի տասնեակ մը գիծեր բռնեցան չատ փոքրաթիւ կառախումբերով (չատ մը՝ գիծերու վրայ միայն մէկ կառախումբ): Գլխաւոր պատճառը էլեկտրական հոսանքի անբաւարարութիւնն է եւ յետոյ՝ կառ ւսումբի չարիչներու պակասը : Ոստիկանական խիստ հսկողութիւն կայ Մեթրոյի բանող գծերուն վրայ, որպէսզի բանթողները որեւէ խափանարարութիւն չփորձեն :

Բնականոն ժամանակներուն, Մեթրոյի բոլոր գիծերուն վրայ կը բանին օրական 450 կառախումբեր, փոխադրելով չորս միլիոն ճամբորդներ: Իսկ հանրակառքերու թիւը կը հասնի 2000ի: Կարելի է ուրեմն երեւակայել, թէ որքան տնբաւարար են ներկայիս բանող 700 քաղաքային եւ գինուորական հանրակառքերն ու Մեթրոյի քանի մը տասնեակ կառախումբերը :

Կառքերու խճողումը աննկարագրելի է հրապարակներու վրայ եւ փողոցներու մէջ: Կեդրոնական բոլոր կէտերը տառացիօրէն խցուած են եւ չատ դժուար է ճամբայ գտնել: Ինքնաչարժով մը, սովորական պարագաներու տակ կէս ժամէն կրնար ճամբայ մը, կարելի կ'ըլլայ կարելերկու-երեք ժամէն :

Թէեւ կառավարական շրջանակները հերքեցին բանթողներու մէկ մասին «բռնի աշխատցուելու» տարաձայնութիւնը, բայց եւ այնպէս գործադուլի մարմինը, այս առթիւ յայտարարեց, թէ «ինքնապաշտպանութեան պիտի դիմեն բոլոր յարձակումներու դէմ»:

Երկաթուղիներու աշխատաւորներու մօտ ալ խլրտումները կը չարունակուին: Անոնք, բանթողներու հանդէպ իրենց համակրանքը յայտնելով կը յայտարարեն, թէ իրենց ալ աշխատավարձերը անբաւարար են, մինչ գիները անվերջ կը սղեն : Եթէ այսպէս չարունակուի, կ'ըսեն , վէճերը պիտի բազմանան եւ այդ պարագային ամբողջ երկիրը կրնայ տուժել :

Միեւնոյն դժգոհութիւնները կ'արտայայտեն նաեւ փոսթ հեռագրական եւ հանրային այլ սպասարկութեանց պաչտօնեաները, մետաղագործական բանուորները, եւն·, որոնք նոյնպէս կը սպառնան գործադուլով :

Հաղորդակցութիւնները, բոլոր գիծերու վրայ կանգ կ'առնեն իրիկուան ժամը 8.30ին, ինչ որ կարեւոր վնասներ կը պատճառէ գիշերային գործավայրերուն եւ կը դժուարացնէ ուշ մնացող բնակիչներու երթեւեկը: Աւելի մեծ բարդութիւններ պիտի ստեղծուին, եթէ թախիներն ալ միանան գործադուլին, ինչ որ միչտ կարելի կը թուի:

Ամէն պարագայի տակ, երկուշաբթի օր միայն պիտի պարզուի գործադուլի յետագայ ընթացքը, որ առ այժմ վերջնանալու յոյսը չի ներչնչեր բնաւ :

⚔ Նախարարական խորհուրդը արտօնեց որ փոխադրութեանց նախարարը ի հարկին պարտաւորիչ ծառայութեան հրաւիրէ բանուորները, համաձայն սահմանադրութեան :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Զ.

Ազգականները.— Իբրեւ ազգական՝ ծանօթ է միայն Անանիա Նարեկացի:

Ազգականութեան վկայութիւնը կուտայ, ինքը՝ Գրիգոր Նարեկացի, յիշատակարանի մը մէջ(1), որ ծանօթ է արդէն. « Ես Գրիգոր՝ յետին վարժապետաց եւ կրսեր բանասիրաց, որդի դրստեր եղբօր Հօր Անանիայի հոգեզարդ եւ մտա – վարժ փիլիսոփայի եւ ըստ վարուց մաքրութեան կրօնից գովելոյ եւ հոչակելոյ» (Ներքոյ Աստուածածնի):

Արդ, Աճառեան, խօսելով Գրիգորէն եաքը՝ Անանիա Նարեկացիի մասին եւս, կը կրկնէ նոյն սխալը՝ երբ կը պնդէ թէ Գրիգոր Նարեկացիի « մօր հօրեղբօրորդին» էր այս Անանիան: Այդ պարագային՝ իբրեւ երկու եղբայրներու զաւակ – ներ, մօտաւորապէս նոյն տարիքը պիտի ունենան Գրիգոր Նարեկացիի մայրը եւ Անանիա Նարեկացի: Արդ, Անանիա Նարեկացի հասած է խոր ծերութեան,— թուականը չենք գիտեր՝ բայց ստոյգ է թէ մեռած է 986էն առաջ, ինչպէս կ'ընդունի Աճառեան եւս: Ուրեմն, Գրիգորի մայրը մօտաւորապէս նոյն տարիքը (5—10 տարի աւելի, 5—10 տարի պակաս) պիտի ունենար այդ թուականին: Այժմ տեսէք տարբերութիւնը, — 977ին՝ Գրիգոր հազիւ 26 տարեկան է տակաւին, մինչ մայրը կամ մօրը հօրեղբօրորդին կ'ապրին իրենց «խոր ծերութիւնը»: 26 տարեկան երիտասարդի մը մայրը կամ մօրը հօրեղբօրորդին չէր կրնար հասնիլ խոր ծերութեան, աւելի քան 50 տարի տարբերութեամբ:

Ընդհակառակն, մօրը հօրեղբայրը կրնար հասնիլ խոր ծերութեան, մանաւանդ որ վանա – հայրութեան կոչուելու համար՝ պայման է ունենալ պատկառելի տարիք:

Լսինք արդէն թէ ամբողջ չփոթութիւնը կը ծագի հայր բառէն, որ դրուած է Անանիայի անունէն առաջ: Սրբագրութեան իմ այս փորձս (տես Յառաջ, 25 Փետր.) աւելի կը զօրանայ նոյն յիշատակարանին մէկ ուրիշ ընդօրինակութեամբ, զոր գտայ Արտաւազդ-արքեպ.ի կազմած ցուցակին մէջ (Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Հալէպի, էջ 245), ուր նոյն յիշատակարանը գրուած է այսպէս(2), «...Որդի դստեր եղբաւրը հաւր Անանիա հոգեզարդ եւ հմտավարժ փիլիսոփայի»: Ուխտանէսն ալ հայր Անանիա կը կոչէ, առանց ազգականութիւն ունենալու,— ուրեմն՝ պարզապէս վարդապետ, վանահայր իմաստով:

Այս բոլոր ապացուցումներէն եաքը՝ աւելորդ է վիճիլ այլեւս,— Անանիա ոչ թէ Գրիգորի մօրը հօրեղբօրորդին է, այլ մօրը հօրեղբայրն է:

Ո՞ւր ծնած է, ե՞րբ ծնած է, վկայութիւն չկայ:

Գիտենք թէ վանահայրութեան կոչուած է Նարեկ վանքին, որ հիմնուեցաւ արեւմտեան չըրջաններէ գաղթած վանականներու նախաձեռնութեամբ, «ի կրօնաւորացն հալածելոց», ինչպէս կ'ըսէ Ինճիճեան (Հնախօսութիւն, Գ. հատոր, էջ 213), կամ «ի կրօնաւորաց Հայոց բնակելոց ի փոքր Հայս, ուստի հալածեալ ի Յունաց» (Ստրապոնի գրութիւն հին Հայաստանեայց, էջ 171): Ուրեմն Անանիա վարդապե՞տն ալ կուգար արեւմուտքէն, Նարեկացիներու տոհմական ծառը արեւմուտքէ՞ն փոխադրուած էր դէպի Ռշտունիք:

Դիւրաւ պիտի յարէինք այս վարկածին, եթէ Անանայի հետքերը չփոթութեան չմատնէին մեզ:

Արդարեւ, Անանիա Նարեկացի ինքզինք « սննդակից » եւ «հին ընկեր » կ'անուանէ Անանիա Մոկացի կաթողիկոսին, եւ Օրմանեան կը կարծէ թէ Մոկացի էր նաեւ Անանիա Նարեկացի, թերեւս ալ Վարագի կամ Աղթամարի վանքերուն աշակերտներէն:

Միւս կողմէ, Զամչեան կը գրէ թէ Անանիա, տակաւին Նարեկ չեկած, «նստէր ի վանքն (sic) Աղտաք, եւ ապա ի Մաւարաձոր»: Հետաքրքրական է փնտռել Աղտաքը, պատմական աշխարհագրութեան մէջ: Ըստ Ինճիճեանի, Աղտաք, որ կը գըտնուի նաեւ Արդակ, հեռու չէ Իննակնեան վանքէն, ի Տարօն. «ի հարաւոյ կուսէ Վանայցն որ ի գլուխն Արդակայ, եւ հայի ի փոքր ամրոցն մեծամօրն՝ ներքոյ Նարդակայ (3) զոր Արդակն կոչեն»:

Արդակը թողլով, Անանիա Նարեկացի յետոյ կը հաստատուի Մաւարաձորի վանքին մէջ, — Այրարատեան գաւառ: Հուսկ յետոյ կուգայ նորա – չէն Նարեկ վանքը: Իրեն կ'ընկերանայ Պետրոս վարդապետ, «մեկնիչ գրոց»:

Անանիա այս վանքին մէջ է՝ որ կը բանայ Հայոց պատմութիւնը եւ կը գրէ իր անունը: Աստղիկ զայն կ'անուանէ «մեծ փիլիսոփայ», իսկ Ուխտանէս՝ «պուետիկոս եւ հռետոր»: Եւ դեռ կան որ « Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ» կը կոչեն, բայց մեծ բան մը հասած չէ մեր ձեռքը իբրեւ գրաւոր վկայութիւն, որ պատմէր իր փառքը: Նոյնիսկ պէտք է ըսել թէ մատենադիրներուն մոքին մէջ չփոթութիւն մը ստեղծած է 3—4 Անանիաներու դոյութիւնը, եւ մէկուն գործը վերագրուած միւսին;— բայց այդ մասին՝ յառաջիկային:

Այսուհանդերձ Նարեկ վանքը Անանիայի կը պարտի իր պատմական դերը եւ արժէքը:

Ի՞նչ պատմական դեր կատարեց Նարեկ վանքը, կ'արժէ ճշդել այստեղ:

Նարեկ վանքը, ըստ Աստղիկի վկայութեան, կը պանծար մանաւորաբար երաժշտութեան, պատմութեան եւ քերթողութեան բերած եւակարդ նպաստով:

Ոչինչ ունինք իրբեւ ապացոյց Նարեկեան մի – աբանութեան աշխատանքներէն՝ երաժշտութեան ասպարէզին մէջ, բայց Գրիգոր Նարեկացիի տա – ղերը կը վկայեն թէ իրապէս վանքը անուն էր ընտած, Աստղիկի բառերով, «պաշտօնապայծառ երգեցողութ»: Ուխտանէս եւս, երբ կը ներկայացնէ Անանիան, կ'աւելցնէ. « Հոգեւորական երգով դեղդեղմամբ դեր ի վերոյ քան զամենեսեան»:

Կը թուի, սակայն, թէ նորահաստատ այս վանքը աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէր պատմութեան: Արդարեւ, Անանիա Նարեկացի, երբ, օր մը, Աթոիկ կաթողիկոսին ոտքը կ'երթայ՝ իր « Հաւատարմատ»ը մատուցանելու, կաթողիկոսարանին մէջ կը հանդիպի Ուխտանէսին,— օդը սքանչելի, ինչպէս կ'ըսէ «յաւուրս սամարայնոյ», ուսուցիչ եւ աշակերտ՝ կ'երթան կը նըստին Ախուրեան գետին եզերքը եւ կը խօսին երկա՞ր: Աւելի ճիշդ՝ Անանիա անդամ մը եւս կը բացատրէ թէ ո՛րքան կարեւոր է պատմութիւն ղրել, (Անանիայի միտքը, աւելի եւս պիտի պարզուի՝ երբ, Գրիգոր Նարեկացիի իմացական կազմութեան ազդակները ներկայացնելու ժամանակ, ցոյց տամ միջավայրը, մասնաւորաբար հայ վանքերուն պատմա – փիլիսոփայութիւնը, առաջին փորձը մեր գրական ուսումնասիրութեանց մէջ), Անանիա վանք վերադառնալէ եաքն ալ՝ նամակով կը յիշեցնէ իր նախկին աշակերտին թէ պէ՛տք է պատմութիւն ղրել, Հայոց պատմութիւն:

Ահկ զատ, Անանիա Նարեկացի, Շողակաթին նուիրած իր ներբողականով, կը հաստատէ թէ քերթողական մասնայատուկ դպրոցի մը փառքին հասցուցած էր վանքը: Եթէ ճիշդ է որ հոգեբանասական ճամբով մը՝ Գրիգոր Նարեկացի կը պարպէր քերթողական աւիշին մայրական երակները, նոյնքան ճիշդ է թէ վանքը աւանդութիւն էր դարձուցած Հայկազեան լեզուն մեծարել արուեստով մը, որ պիտի չողար այնուհետեւ երկար:

Առանց երբեք ուրանալու Գրիգոր Նարեկացիի ինքնատպութիւնը, բայց հաստատելու համար թէ Անանիա եւ Գրիգոր Նարեկացիները ազգական են ոչ միայն արեամբ, այլեւ արուեստով, յաճախ իրարու հետ չփոթուելու աստիճան, այստեղ կուտամ հատուած մը Անանիայի Շողակաթէն.—

Օրհնեալ ես, տաճար սուրբ, իմաստալի խորանի եւ հրաշալի խորհրդարան երկնից արքային, հարսնարան անարատ՝ անախտական փեսային, եւ բնակարան Աստուծոյ կենդանւոյ, կենդանախարտոյկ լուսով առլցեալ եւ բորբոքեալ բոցափայլ ջահալուսութեամբ:

Օրհնեալ ես դու յամենայնի եւ գովեալ, գեղամբարձ եւ գմբեթարդ եւ լուսանկար կոչնական՝ բան···: Ցորոց ահիցն սարսեալ սաֆրէին ամենայն հոյլ կենդանածնաց անասնոցն պանարաց եւ խարակոշկոն խարկոծմամբ արտահարեալ հալածէին գազանացն ջոկք, եւ զոփալով զահի հարեալ··· :

Նոյն կշռոյթը, նոյն դաշնաւորումը, ցոլցլուն ու ցնծուն բառերով, ջրվիժուն ածականներով ու զանգահարող բայերով:

Ոմանք քերթողական այս արուեստին փառքը ամբողջովին վերագրելու համար Գրիգոր Նարեկացիի, Շողակաթին հեղինակ կուտան յետդրի – դորեան Անանիա մը: Ժամանակը եւս, ինչպէս ցոյց պիտի տանք տակաւին, չատ բանե՛ր խլած է Անանիայի դափնեպսակէն՝ մերկացնելով, ան – չքացնելով եւ, երկար թափառումներէ եաքը վանքէ վանք, պարզօրէն թաղելով Նարեկի մէջ, ուր եւս պիտի թաղուէր, աւելի ուշ, իր եղբօր թոռը, որուն կենդանի մարմինը՝ ապառաժի նման անշարժ՝ եթէ չհեռացաւ վանքէն, դեռեզմանը չարժեցաւ սակայն եւ ճամբորդից դէպի արեւմուտք, մինչ իր դափնեպսակը պիտի ծանրանար անվաւեր յաւելումներով:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

---

(1) Նախորդ յօդուածով ցոյց տուի թէ ինչո՛ւ շատ կարեւորութիւն չեմ տար յիշատակարաններուն: Վերապահութեանս եւ կասկածներուս իրեւ արդարացում, կրնամ յիշել այստեղ թէ մեր մատենագրութեան պատմութեան մէջ ծանօթ է *Ցաղագս բնութեան մարդոյ* բարգմանական գործը, զոր յիշատակարանը կը վերագրէ Գրիգոր Նիւսացիի, մինչդեռ մենք գիտենք թէ հեղինակութիւնն է Նեմեսիոսի:

(2) Այս օրինակին մէջ յիշատակարանը ընդարձակուած է նոր յաւելումներով: Փաստ մը եւս թէ ընդօրինակողները ամէն ազատութիւն կը կարծէին ունենալ՝ կրճատելու, երկարելու, փոփոխելու:

(3) Անանիա Նարեկացի Տարօնէ՞ն բերաւ արդեօ՞ք իր վանքին անունը՝ Նարդակը վերածելով Նարեկի, կամ խաղով մը **réminiscence**ի: Պէտք է աւելցնել թէ Նարդակը աղումն է Ներքին Արդակ տեղանունին (լեզուագիտութեան մէջ՝ այս երեւոյթը կը կոչուի **agglutination avec ecthlipse**):

Զայն մը Իսրայէլի մասին

Հրէաստի մը, Տիկին Ժանին Օշէր, բաց նամակով մը իր դժգոհութիւնը յայտնած է Փ. Քլոտէլի, որ, Հրեաներու մասին հրատարակած իր գիրքին մէջ (Une voix sur Israël) չեչտած է ընտրեալ ժողովուրդին առեւտրական ձիրքերը:

Տիկինը կասկածով կը նայի Քլոտէլի մեծ բանաստեղծին այդ գնահատանքին, որուն մէջ կը տեսնէ յետին միտք մը, Հրեաները սիրաշահելու փորձ մը: Ու կը խորհի թէ նման փորձ մը կրնայ պրաւել միայն հասարակ հոգիները եւ անվայել կը դտնէ զայն թէ՛ Փ. Քլոտէլին եւ թէ՛ հրեայ ժողովուրդին համար: Ինչո՞ւ անպայման իբրեւ ճար տար շահադէտ ներկայացնել ժողովուրդ մը որ, կ'ըսէ, տէր է ոգեկան արժանիքներու: Հրեան դրամի մարդ չէ միայն: Ան, հինէն ի վեր հաստատած է օրէնքներ եւ բազմաթիւ մարտիրոսներ տըւած: Ինչո՞վ մեղաւոր է հրեայ ժողովուրդը կ'ատելցնէ.— երբ, Մ.Ջ.Ի.ին դարու մէջ, առեւտուրին յանձնուած է փակ գտնելով իր առջեւ դրեթէ բոլոր ասպարէզները:

Տիկին Ժ. Օշէր, որուն նամակէն հատուածները միայն տուած է գրական Փիկարօն, կը յիշէ Պերկսոնը, որ, Հրեայ մը, իր փիլիսոփայութեամբ՝ Եւրոպան դուրս քաշած է նիւթապաշտութենէն: Դիտել կուտայ թէ քրիստոնէութենէն առաջ արդէն Հրեաները քարոզած են սիրել Արարիչն ու իրենց նմանները, օտար ցեղերը նոյնիսկ:

Փ. Քլոտէլ, հետեւաբար, գովելով Հրեաներու առեւտրական ձիրքերը, փերեզակներու աստիճանին լլկեցուցած է զանոնք:

Փ. Քլոտէլ, իր կարգին, բաց նամակով մը կը պատասխանէ Տիկինին եւ կը ջանայ պաշտպանել իր տեսակէտը եւ գնահատանքին անկեղծութիւնը: Դրամի մարդ է Հրեան, կը կրկնէ, բայց մեղք մը չի տեսներ այդ դրամասիրութեան մէջ: Չի հասկընար, թէ ինչո՞ւ Իսրայէլ կ'ամչնայ ատկէ, երբ, նախախնամութեան կամքով եւ հակառակ փոխադարձ անհասկացողութեան որ գոյութիւն ունեցած է միշտ Հրեաներուն եւ մնացեալ ժողովուրդներուն միջեւ, մարդկութիւնը, դարերէ ի վեր, մեծապէս օգտուած է այդ ընտրեալ ժողովուրդէն:

Քլոտէլ, իրբեւ ճշմարտութիւն կը յիշէ փասքալի մէկ խօսքը.— «Qui veut faire l'ange, fait la bête»: Թէթեւամիտները կը գայթակղին, կ'ըսէ, տեսնելով թէ մարդերն ու անասունները իրար կը հալածեն, երբ սիրոյ, իրարիւրացման եւ հաղորդականութեան օրէնքի մը վրայ հիմնուած է ամէն ինչ: Ցայտնելէ վերջ այս գաղափարը, որով կարելի է արդարացնել գազաններուն վայրագութիւնն ու մարդոց պատերազմները, Քլոտէլ պիտի հասնի բնականաբար հակասութեան մը առջեւ: Ըլլալով նոյն ատեն մեծ քրիստոնեայ մը, յայտնի՝ քրիստոնէական ոգիով գրուած իր երկերով եւ ժիտի հետ ունեցած բանավէճով, ան կը յիշէ խօսքն թէ քրիստոնէութիւնը սէր եւ բարութիւն կը քարոզէ: Բայց այդ սէրն ու բարութիւնն ալ, կ'ըսէ խոհն, մաս կը կազմեն սիրոյ ընդհանրական օրէնքին: Տարբեր միջոցներ են լաւին հասնելու համար: Այսպէս ուրեմն, խորութիւն չկայ մի – ջոցնորուն մէջ, պայմանաւ որ ամէն չակ հասնի իր լաւագոյնին: Արարիչը միասին ստեղծած է չարն ու բարին:

Մեկնելով այս տեսակէտէն, որ վրդովիչ ու անհամոզիչ կը թուի, Փ. Քլոտէլ մեզադրելի չի դաներ նաեւ դրամը, բաւական է որ չգործածուի եսասիրութեամբ կամ պղտիկ քաղքենիի զոռոզութեամբ: Ու կը հաստատէ թէ Հրեաները, դարերէ ի վեր, օգտակար եղած են միշտ իրարու: Եւ այս է կարեւորը: Օգնել նմանին եւ ունենալ նմանները: Օգտակար ըլլալու զոհունակութիւնը: Օգտակար ըլլալ ոչ թէ փիլիսոփայական տարտամ բարեհաճութեամբ մը, այլ կենսական ձեւով, լուրջ հետաքրքրութեամբ եւ ամբողջական հաղորդականութեամբ: Պարտք մը ունինք իրարու հանդէպ: Պէտք է գոհունինք: Ու կ'եզրակացնէ յիշելով սուրբերը: «Il est beau d'être mangé parce qu'on est mangé»:

Այսպէս, Քլոտէլ կը խորհի արդարացնել հրեայ առեւտրականները, որոնց հետ անցուցած է կեանքին կէսը: Կը գնահատէ անոնց քաջութիւնը եւ լաւատեսութիւնը: Ոգեկան արժէքները գնահատելու կարողութիւններ տեսած է անոնց մէջ: Գոհունակութեամբ կը յիշէ Հրեաներու հետ ունեցած իր յարաբերութիւնները Ֆրանքֆորթի մէջ: Իր մէկ թատերգութեան ներկայացման առթիւ, Հրեաները մեծ ծաղկեպսակ մը նուիրած են իրեն: Ան կը յիշէ Ս. Գիրքին մէջ եղած առեւտրական բառերը — գնում, վաճառում, տոկոս, շահ, արժէք, դրամ — բառեր որ նուիրագործուած են: կը գտնէ երկնային չնորհը, մեր դրամը կուտանք արժանի ըլլալու համար Տիրոջ, եւն.: Ինչո՞ւ այսպէս դրամը որ կը ծառայէ մեզի: Հացը սուրբ է...

Գնահատելէ վերջ առեւտուրն ու հրեայ առեւտրականները, Ֆրանսայի քրիստոնեայ բանաստեղծը, տեսնելով հանդերձ տարբերութիւն մը Հին Կտակարանին եւ «Թալմուտ»ին միջեւ, դարձեալ համակրանք մը ցոյց կուտայ հրէութեան հանդէպ, որովհետեւ կը սիրէ Հին ու Նոր Կտա –

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

« Համազգային » լսարանի 5րդ դասախօսու – թիւնը տեղի ունեցաւ Մարտ 9ի իրիկունը: Դա – սախօսն էր Պ. Արշակ Զօպանեան եւ նիւթը՝ «Հայ – կական բանաստեղծութիւնը ֆրանսական դրակա – նութեան մէջ»: Բազմաթիւ ունկնդիրներ հետա – քրքրութեամբ ունկնդրեցին դասախօսը, որ ըսաւ ամէնէն առաջ, թէ մեր բանաստեղծական արժէք – ներու ծանօթացումը Ֆրանսացիներուն չէ կա – տարուած պէտք եղած չափով :

Պոլսոյ Կեդր. Վարժարանի նստարաններուն վրայէն է, որ Պ. Զօպանեան, առաջին անգամ թարգմանած է Պետրոս Դուրեանի քերթուածները եւ վարժարանի Ֆրանսացի ուսուցչին միջոցաւ ու բաւական վարանումով ղրկած է՝ այդ չքջանին Պրիւքսէլի մէջ Պ. Լաքոմպլէդի կողմէ հրատա – րակուած դրական պարբերաթերթին: Հրատարա– կիչը տպած է այդ քերթուածները մեծ դնահա – տանքով թէ հեղինակին եւ թէ պատանի թարգմա– նիչին համար: Այնուհետեւ, Պ. Զօպանեան, Ֆը–

կարանները, որոնք, կ'ըսէ, մէկ են իրեն համար եւ երկուքն ալ Տիրոջ խօսքերն են: Երախտագէտ է այդ սուրբ գիրքերուն համար ու կը մեղադրէ այն անձերը որ կը դատապարտեն մէկն ու միւսը, կամ վայրագ բան մը կը տեսնեն Եհովային մէջ, որ բարի հայր մըն է...

Իսրայէլի հանդէպ մասնաւոր խնդրագատանք մը չէ որ մղած է դիս դրելու այդ դրքոյկը, կ'ըսէ, այլ, վաթսուն տարիներէ ի վեր, ըլլալով ջերմ ընթերցողը Հին եւ Նոր կտակարաններուն, չեմ կրցած չազդուիլ Տիրոջ մասնաւոր սէրէն եւ նախ– ընտրութենէն որ կ'երեւան իր անդրանիկ զաւկին (Իսրայէլ):

Կը վերջացնէ նամակը մաղթելով որ վերնան տարակարծութիւնները Հրեաներուն եւ քրիստոն– եաներուն միջեւ: Երկուքն ալ պէտք ունին իրա – րու: Թէեւ իրականացած են Եսայի մարգարէին խօսքերը, ազատագրուած է Հրէաստանը, բայց երկիրը պղտիկ է: Ու անչահախնդիր սէր չկայ աշ– խարհի վրայ :

Փ. Քլոտէլ կը խոստովանի թէ դրքին գանա – զան էջերը գրած առեն խորհած է թէ սխալ մեկ– նութիւններ կրնան տալ մարդիկ իր գրածին: Այդ վտանգին տակ կը գտնուի ըստ իս իր այս նամա– կին մէջ ալ: Դժուար ըմբռնելի է մեզի համար իր այդ խորհրդապաշտութիւնը որ դրական կ'ուզէ ըլլալ: Անշուշտ, պէտք է կարդալ իր գիրքը աւելի լայն գաղափար մը ունենալու համար այս մասին: Բայց կարելի է որոշ գաղափար մը կազմել իր նա– մակին վրայ :

Քլոտէլ անկեղծ կ'երեւայ ինքզինքին հետ բայց կասկածելի՝ իր վարդապետութեան մէջ : Գիտենք թէ ան եղած է մեծ առեւտրական մը, ըլ– լալէ վերջ Ֆրանսայի պետական ներկայացուցիչ– ներէն մէկը օտար երկիրներու մէջ: Քրիստոնեայ մըն է որ կը ձգտի քալել համաձայն կեանքի պայ– մաններուն եւ դարուն : Ու կը փորձէ հաշտեցնել չարն ու բարին՝ հաչա ըլլալու համար ինքն իրեն հետ: Ան իւրացուցած է երկու կտակարանները ալ, միացուցած զանոնք իր մէջ: Եւ կը ներկայա– նայ մեզի գործնական եւ գաղափարական երկու երեսներով: Բանաստեղծ է եւ դրամի մարդ : Հրեաները իր արդարացումն են: Կը հետեւի ա – նոնց :

Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ Տիկին Ժանին Օշէր կը գայթակղի եւ նենգութիւն կը տեսնէ Քլոտէլի այս գրքին մէջ: Պատճառներէն մէկը այն է հաւա– նաբար որ Քլոտէլ պապէն աւելի պապական եղած է: Ան կը լռէ , կ'անցնի այն թերութիւններուն վրայէն զորս Հրեաները չեն ծածկեր իրենք իսկ, կը գրեն չարունակ: Կրնայի ապշեցուցիչ մէկըթե– լոմներ կատարել հոս, Պոլսոյ Ճառագայթ թեր– թէն՝ ուր նու գիմ, ընդարձակ յօդուածաշարքով մը կը ներկայացնէ մեզի սիոնական խոստովանու– թիւններ: Բայց թերթին սիւնակները թոյլ չեն տար մեզի՝ տարածուելու: Փ. Քլոտէլի կողմնա– կալութիւնը բացայայտ է, երբ բարի, գթառատ Աստուծոյ մը կ'ուզէ վերածել վրէժխնդիր ու ո – խակալ Եհովան :

Միւս կողմէ, Փ. Քլոտէլ որքան ալ արդարա– ցընէ առեւտուրը — արդար իրապէս երբ պար – կեշտ սահմաններու մէջ է — չի կրնար մոռցնել տալ անզգայ վաչխառուները: Մարդկութիւնը նը– ւաստացուցիչ բան մը կը տեսնէ միշտ դրամին մէջ: Հրեայ ցեղը ունի անկասկած իր մեծ առա – ւելութիւնները, իր արուեստագէտներն ու գի – տուններն, իր հերոսներն ու մարդասէրները եւ Տիկին Ժանին Օշէր պիտի նախընտրէր որ անոնց մասին գրուէր: Փ. Քլոտէլ կոխած է ժողովուրդի մը զգայուն կէտին վրայ եւ բարիք մը ընելու տեղ չարիք մը գործած է կարծէք, չկրնալով թերեւս պէտք եղածին պէս պաշտպանել առեւտուրն ու ա– ռեւտրականները :

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻՏԱՂ

«ԲԱՑ ՄԵԶ, ՏԷՐ...»

... Որ ողբալով կարդամք առ Եզ... (Կրկ– նէ երիցս)...

Տարին օր մը, Մաղկազարդին, «Դռնբացէք»ի արարողութիւն կը կատարենք մեր ժամերուն մէջ:

Եթէ հինգերորդ դարէն հաշուենք, հազար Հայ. եկեղեցի եւ մատուռ, տարին ինը անդամ «Բաց մեզ, Տէր»ով աղերսած է Աստուած հայրե– կին՝ 1500 տարուան մէջ, աստեղագրաբար աղեր – սանք մը մատուցած կ'ըլլայ Արարչին :

Եւ սակայն, մինչեւ այսօր, ոչ թէ արքայու – թեան դուռը բացին այլեւ, մեր հայրենիքին դուռն ալ փակեցին մեր երեսին :

Երջանիկ օրեր: Երբ փոքր էինք մեր երկրին մէջ, կը հաւատայինք: Ժամուն վարագոյրը Ար – քայութեան դուռն էր, եռեւը նստած էր Տէրն մեր Քրիստոս՝ իր հրեշտակներով: Մեր առաջ – նորդը քահանաներով եւ դպիրներով շրջապատ – ուած, կը թակէր լաթէ դրան՝ « Բաց մեզ, Տէր, զդուռն ողորմութեան որ ողբալով կարդամք առ Եզ»:

Եւ ահա, կը բացուէր դուռը եւ մենք հոգե – զմայլ կը դիտէինք լուսազարդ խորանը :

Մտած էինք Արքայութիւն: Ալ սուրբերուն եւ հրեշտակներուն հետ էինք ...

Հի՛ն բարի օրեր: Արքայութիւն մտնելէ աւելի մեծ խնդալ չկար մեղի համար, իսկ Արքայութիւ– նը մեր ժամուն մէջն էր եւ ուր կարելի էր մտնել քառասուն օր լուրթա – սիսեռ ուտելով, մսալա– ճառին դէմ քէն պահելով, մայրիկէն առանց հրա– մանի չաքար թռցուցած ըլլալը տէր՛ պապային խոստովանելով, խթման երեկոյին հաղորդուելով եւ եկեղեցւոյ մէջ, տիրացուի կամ մոմակալի դեր կատարելով ....

Վախցայ Աստուած հայրիկը: Տեսաւ որ բո – լոր Հայերը արժանի են երկնից Ս.Արքայութեան, ուրեմն միւս ազգերը, որ աւելի ուժեղ եւ հա – րուստ էին, տեղ պիտի չմնար անոնց: Պինդ մը փակեց դուռը՝ Ա. Հայաստանի պէս եւ մաղով – մաղելով ներս առնել սկսաւ Հայերը:

Նախ ազդին բարերարները, ապա Բարեգոր – ծականի վարիչներն ու «բարերար անդամները », եւ ասոնցմէ ետքն ալ, եպիսկոպոսական սուղ դամ– բանականով յանձնարարուածները ...

Բայց ապերախտ չըլլանք: Եթէ Հայր Աստ – ուած փակեց Արքայութեան դուռը մեր ժողովուր– դին դէմ, բացուեցան բոլոր երկիրներու դռները՝ հայութեան առջեւ: Եւ, Հայը, ամէն մէկ երկրի լեզուով «Բաց մեզ , Տէր» մը յարմարցնելով կար– գադրեց գործը:

Մեր մէջ, գտնուեցան ճարպիկներ ալ, որոնք նոր տեսակի «բաց մեզ, Տէր»ով մը՝ — հայհոյե– լով «Դաշնակ»ներուն, կրօնքին — աղօթքին, տէր– ութերին — վարդապետին եւ կապիտալիստներուն, յաջողեցան մտնել խորհրդային դրախտը...

Ներկայի « Ռունբացէ՞ք»:

— Ծօ՛, ի՞նչ աղուոր «բաց մեզ, Տէր» մը քա– չեց ւեր Զուլենց Մարտիկին տղան տիրացու Ար – գարը: Այդ «Բաց մեզ, Տէր»ին ոչ թէ Արքայու – թեան՝ այլ Թաղաւորին պալատին դուռն ալ կըր– նակի վրայ կը բացուի առջեւդ ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Վերադառնանք Պոլիս: Կոստանդին Տրակա – զէս, գահը բարձրանալուն պէս, խորհած էր ա – մուսնութիւն մը կնքել, ոչ միայն ժառանգորդ մը ունենալու, այլ մանաւանդ այդ տագնապալից ժա– մանակներուն մէջ կայսրութեան անհունապէսան– հրաժեշտ օտար դաշնակցութիւն մը ապահովելու համար:

Կոստանդին առաջին անգամ ամուսնացած էր քսանըչորս տարեկանին՝ 1428 Յուլիսին, Մագթա– ղինէի հետ: Երիտասարդ իշխանուհին որ հաւա – նաբար իր ամուսնութեան պահուն օրթոտոքսու – թիւնը ընդունած էր եւ որ իրրեւ օժիտ իր ամուս– նոյն կը բերէր Մօրայի, համբաւաւոր դղեակն ու քաղաքը, բիւզանդական անունով կոչուած էր Թէոդորա :

1441ի ամրան, 36 տարեկան հասակին, իր եղ– բօր Յովհաննէս կայսեր փափաքին դոհացում տա– լու եւ կայսերական ընտանիքին ալ ժառանգորդ մը ապահովելու համար Կոստանդին վերամուս – նացաւ Լեսպոսի լատին իշխանին Տօքինօս Ա.ի աղջկան՝ Կատարինէի հետ: Կայսերական նաւա– տորմին գլուխը անցած՝ Յուլիսի վերջը, այդ կղ– զին գացած էր իր երիտասարդ նշանածին հետ ա– մուսնանալու համար, բայց 1442 Օգոստոս ամ – սուն խեղճ իշխանուհին կը մեռնէր Լեմնոսի մէջ, իր ամուսնոյն հետ այդ դղեակին մէջ ամբողջ ա– միս մը թուրքերուն կողմէ պաշարուած պահուն , ղգացած վախերուն հետեւանքով : Վերամուսնու– թիւնը ամուլ մնաց, Կոստանդին ուրէ զաւակ չէր ունեցած :

Այնուհետեւ, բանակցութիւններ տեղի ունե– ցան Կոստանդինը երրորդ անգամ ամուսնացնելու համար : Այդ փորձերէն ոչ մէկը յաջողեցաւ սա– կայն: Մասնաւորապէս Վենետիկցիները այդ ձա– խողութեան համար ոխ կապեցին կայսրութեան դէմ:

Մէհմէտ Բ. Գարամանի Իպրահիմ պէկի դի – մադրութեան յաղթելու համար կարճ ժամանակ մը Անատոլու մնալէ ետք, Ադրիանուպոլիս դար – ձին, Յոյները բոլորովին կղզիացնելու համար, հաշտութիւն կնքեց մարդու մը հետ, որ կրնար ի– րեն ահարկու մրցակից մը ըլլալ· այս էր նշանա– ւոր Եան Հիւնեատը, Թրանսիլվանիոյ Վոյվօտ , Հունգարիոյ խնամակալ, եւ Քօսովայի պատերազ– մին համբաւաւոր հերոս: Յետոյ երիտասարդ Սուլթանը իր սեւեռեալ գաղափարին վերադար – ձաւ, որ էր գրաւել Պոլիսը եւ այդ արտաքոյ կար– գի յաղթանակով իր բոլոր նախորդներուն փառքը գերանցել :

(Շար.)

Զորավարը միշտ կը վիճին

Հակառակ արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչներու հաշտարար քաղաքականութեան, չորս փոխանորդներու ժողովը մինչտ կը կաղայ: Խորհրդային պատուիրակը կը յամառի իր տեսա-կէտներուն վրայ եւ յատկապէս կը պահանջէ անյապաղ օրակարգ անցընել Գերմանիոյ ապառազինման եւ սպառազինումներու կրճատման ու հակակշռի հարցերը:

Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Ֆրանսական պատուիրակը, Պ. Փարոտին էր որ ծանրացաւ օր մը առաջ ներկայացուած բանաձեւին վրայ, յի-շեցնելով թէ անոր մէջ յիշուած են այդ երկու հարցերն ալ: Պատուիրակը բացատրեց թէ ինչու համար զինաթափութեան հակակշռի հարցը սերտօրէն կապուած է բուն իսկ սպառազինումներու կրճատման եւ այս վերջինին ալ Գերմանիոյ ապա-զինման հետ: Եւ որպէսզի բանաձեւը աւելի յըս-տակ ըլլայ, Պ. Փարոտի առաջարկեց նոր խմբա-գրութիւն մը.

Բրիտանական պատուիրակն ալ երկխօրդեց Պ. Փարոտիի առաջարկը եւ ըսաւ, որ Արեւմտեան պետութիւնները չատ լրջօրէն նկատի առած ըլլա-լով խորհրդային պահանջները, իրաւունք ունին այժմ ապասելու Պ. Կրոմիքոյի համաձայնութեան:

Խորհրդային պատուիրակը, սակայն, քայլ մը աւելի յառաջ չգնաց: Խստօրէն քննադատելով բա-նաձեւը, ըսաւ թէ դաշնակիցներու դիմումը աւելի երեւութական է քան իրական: Ճիշդ է որ յիշ-ուած են Գերմանիոյ ապազինումն ու սպառազի-նումներու կրճատումը, բայց յիշուած են այնպի-սի ձեւով մը, որ կարծէք, դաշնակիցները չեն ու-զեր ուսումնասիրել այդ խնդիրները: Այնուհետեւ անդրադարձաւ եւրոպական բանակի խորհրդաժո-ղովին, որ այժմ կը դումարուի Փարիզի մէջ:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ որոշեց խնդրել կառավարու-թենէն որ ամէն միջոց ձեռք առնէ, որպէսզի Մի-ացեալ Ազգերու յառաջիկայ ընդհ. ժողովը դու-մարուի Փարիզի մէջ: Կառավարութիւնը համա-ձայն է, կարգ մը վերապահումներով.— Ընդհ. ժողովը պէտք չէ բացուի Նոյեմբեր 6էն առաջ: Բոլոր գրասենեակները պէտք է Փարիզ դտնուին: Անհրաժեշտ է ճշդել եմտական մանրամասնու-թիւնները:

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԵԱՆՑ նախարարին եւ վար-չապետին հետ կատարուած խորհրդակցութեամբ մը, որոշուեցաւ որ Անգլիա ինք չինէ իր հիւլէա-կան ռումբերը եւ ուրիշ զէնքեր: Կ'ըսուի թէ Սո-վիետիա վայր մը պիտի տրամադրէ Նեվատայի մէջ, առաջին փորձերուն համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ երէք մարզպան-ները կառավարութեան ներկայացուցին 1951ի դը-րաման ծախքերը, որոնց դումարը կը հասնի 6600 միլիոն մարքի (550 միլիոն սթերլին), ինչ որ կը նշանակէ 21 առ հարիւր յաւելում եւ ազգային ե-կամուտին 6.3 առ հարիւրը: Գերմանական կառա-վարութիւնը անմիջապէս իր տհաճութիւնը յայտ-նեց, չատ ծանր գտնելով այս բեռը: Միացեալ Եւրոպայի Խորհուրդը սկզբունքով հաւանութիւն յայտնեց որ արեւմտեան Գերմանիան մասնակցի իրրեւ լիրազօր անդամ: Հրաւէրը պիտի ղրկուի այս որոշման վերջնական վաւերացումէն վերջ:

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրցի: 24 Մարտ, չաբաթ երեկոյ, Salle Géographie, 184 Bd. St. Germain:

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆի: որ կը խօսի ՎԱՐՈՒԺԱՆի մասին:

ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ մասին կը խօսի ՇԱՒԱՐՇ ՄԻ-ՍԱՔԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները յայտրդով:

Այրի Տիկին Գոհարիկ Խիրինկլեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան, ինչպէս եւ Խիրինկ-լեան, Մեսրոպեան, Փէմպէեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները, իրենց խորին չնորհակալու-թիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Է-ՏԻՐՆԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Շաւիղի Ֆր. կապ. Խաչի վարչութեան, «կա-պոյտ Խաչի Օր»ուան առթիւ, 8 Ապրիլ, կիրակի ժամը 16էն 24, քաղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad 5:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը: Երգ, մեներգ, եւ զաւեշտ մը: Մուտք 100 ֆրանք

Մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Ե-ԳԻՊՏԱՅԻ եւ ԻՍԻԻ ՋԱԻԱՐԵԱՆ կոմիտէներու:

Այս կիրակի ժամը 3.30էն կէս դիշեր, Իսիի քաղաքապետարանի ընդարձակ եւ չքեղ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական խնամուած եւ ճոխ յայ-տագիր: Մասնակցութեամբ Իսիի եւ Շավիլի երգ-չախումբին և նուագախումբին, դեկավարութեամբ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի:

Արեւելեան նուագ մասնակցութեամբ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆի:

Ընտիր ու առատ պիւֆէ:

Նուագախումբ եւրոպական պարերու համար հռչակաւոր CUBAN PETT:

ՑԱՒԱԶի տարածական հանգանակութիւն

Ալֆորվիլէն Տօքթ. Քիւթիւկեան (Ց. Կիւլիկե-ցի) իր զաւկին՝ Բենոնի ամուսնութեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւ-նը կը հրաւիրէ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ հե-տեւեալ արարողութիւններուն:

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քա-ռաձայն Ս. պատարագ, ժամը 10ին, իսկ երեկոյ-եան «Դռնբացէք» ժամը 16.30ին:

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉSի

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique, 78 rue Cardinet (Métro Malesherbes)

ՄԱՐՏ 20, ժամը 21ին:

Գինները 200, 300 եւ 400 ֆրանք:

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.:

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմոնի «Շանթ» թատերա-խումբը կը փութայ հրապարակաւ չնորհակալու-թիւն յայտնել հանդիսատես հասարակութեան որ խուռներամ բազմութեամբ եւ գնահատելի կար-դապահութեամբ քաջալերեց վարդանանց 1500-ամեակի առթիւ սարքուած ներկայացումը, «Աւա-րայրի Արծիւը», Մարտ 12ին,— ի դիմաց վարչու-թեան Վ. Դ. Վարդանեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Այրի Տիկին Խոնարհիկ Պատմաճեան եւ զաւակը Նուպար, Տէր եւ Տիկին Հրանտ Յովնանեան եւ զաւակը Արա, Այրի Տիկին Արաքսի Յովնանեան եւ զաւակը Մարտիրոս, Տէր Տիկին Արչաւիր Խանէտանեան եւ զաւակները Ժի-րայր եւ Սիրվարդ, Տէր եւ Տիկին Սաղաթէլ Յով-նանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Սէ-մէրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ֆաքիրեան իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, ղրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝ ԱՑՐի ՏԻԿԻՆ ԹԱ-ԳՈՒՀի ՅՈՎՆԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան ԿԱՐի ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ-ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա-յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր պատրաստութեամբ,
Պատրաստուած է խնամքով,
ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ անուշ – հոտով:
Տալաֆիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ,
ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն մինչեւ տուն:
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԷԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտա-նիքի ձեռքով:

Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՑՇ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ
ԲԵՆՈՆ ՏՕՔԹ. Ց. ՔԻՒԹԻՒԿԵԱՆ
Ամուսնացած
Detroit — 11 Մարտ, 951

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՍԱՐՍԷԼ-ԱՒՈՒՒՎԻԼի «Վարդան» ենթակո-միտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը 3ին, Սարսէլ, ծանօթ հաւաքատե-ղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա-ւորիչ:

Այս ժողովին պիտի մասնակցի Կ. Կ-ի ներ-կայացուցիչը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական գու-մարումը այս երկուշաբթի երեկոյ, Քլէման ճա-չարանին մէջ, 6 rue Maubeuge (մէթրօ Քատէ կամ Քէլըթիէ): Զեկոյց Պ. Խոսրով Վչաունիի: Նիւթ՝ Ազգապահպանումը տնտեսական ուղիով: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱ.—ԶԱՐՍԱՆՃԱԳի Հայր. Մխիթեան Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան հանդէս – խնջոյք մը, Ապրիլ 1ի կիրակին, ժամը 15էն 20, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi: Կը խնդ-րուի նկատի ունենալ:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ԾԱԽՈՒ Է

Հարուստ թաղի մը մէջ Alimentationի (Cours des Halles) ԲԱՆՈՒԿ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ, խոհանոցով: Դիմել Aghabekian, 38 rue de Varennes, Paris (7):

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ-ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ-ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ-ՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԻՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր-կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72-60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի:

Ապահովիի հռչակաւոր ՍՈՒՐՃԸ

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Զայն ամէն տեղ փնտռելու պէտք չկայ, գա-ցէք ուղղակի եւ միայն՝

ՄԱՍԻՍ ապահովագրատուն

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտի աղան ու յանձնեն անմիջապէս:

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մեր աւանդական

ՀԱՄԵՂ ԶԷՕՐԼԻՔՆԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէնները:

Հեռաձայն PRO. 16 – 88

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը որ ունի երկու յարկ, 8 սենեակով, աչխատանոց, լուացարան, խոհանոց, եւ ընդարձակ պարտէզ, պտղատու ծառերով: Դիւրամատչելի դին: Եր-թեւեկի բոլոր յարմարութիւններ: Դիմել ամէն օր ժամը 3էն վերջ: Bedrossian, 6 rue Nouvelle, Ալ-ֆորվիլ: Aut. No. 103 Charenton Ecolesէն, իջնել Bld. Carnot կամ երկաթուղի Gare de Lyonէն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

կարուածեւի (coupe) եւ confectionի բանուորու-հի մը, արհեստանոցի մէջ աչխատելու համար:

Դիմել.— Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է

Թրիոճոցի մեքենայ մը, ամբողջովին օթոմա-թիք, մայ ոըթուռնէ, մէկ մեթր **20**, **Jauge 5**, չատ լաւ վիճակի մէջ: Նպաստաւոր դին: Դիմել Mr Wolf, 10 rue Croissant, métro Sentier:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mardi 20 MARS 1951 Երեքշաբթի 20 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6411–Նոր շրջան թիւ 1822

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Լնդհ. գործադուլը կը ծաւալի Կ. Պոլսոյ պատրիարքը գործի կը ձեռնարկէ

«ԹԱՔՍԻ»ՆԵՐԸ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՆ ԱԼ ԶԲԱՂԵՑԱՆ ԵՐԷԿ

Մինչ կառավարութիւնը արտակարգ միջոց – ներ ձեռք առած էր, դիւրացնելու համար եր – թեւեկը, երէկ առտու նոր անակնկալի մը առջեւ գտնուեցաւ Փարիզի ժողովուրդը :

Գործադուլ յայտարարած էին նաեւ արուար – ձաններու երկաթուղիներու աշխատաւորները, ինչպէս եւ «թաքսի»ներու չարժավարները (չո – ֆէօր) : Հարիւր հազարաւոր քաղաքացիները ալ – ձախ ինկած էին, կառք մը ճարելու եւ գործի եր – թալու համար :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «թաքսի»ներու մէկ հինգերորդը չէ բանած երկու – շաբթի օր :

«Թաքսի»ներու գործադուլը կը վերաբերի մի – այն այն չարժավարներուն որոնք սեփական կառք չունին : Բայց կառք ունեցողներն ալ մեծ թիւ մը չեն կազմեր, եւ չատերը որոշեցին չբանիլ, իրենց համակրանքը յայտնելու համար բանթողներուն :

Այս գործադուլը հրահանգած էր իրենց ար – հեստակցական միութիւնը, որ ենթակայ է Ա. Հ – խատանքի Դաշնակցութեան :

Նոր գործադուլին հետեւանքով, բաւական մեղմացաւ մայրաքաղաքի փողոցներուն խճողու – մը, որ անտանելի չափերու հասած է : Զոր մխի – թարանք՝ մը՝ ժողովուրդին համար :

ՆՈՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կառավարութիւնը կիրակի օր հաղորդեց թէ երկու հարիւր զինուորական կառքեր եւս տրա – մադրած են, դիւրացնելու համար քաղաքացինե – րու երթեւեկը : Այսպէս հաղարի հասած կ'ըլլայ փոխադրութեանց յատկացուած կառքերու թիւը : Մեւնոյն ատեն յայտարարուեցաւ թէ այսուհե – տեւ 20 Ֆրանք է զինուրական կառքերուն դինը (40 Ֆրանք կը գանձէին ուրբաթ օրէն ի վեր) :

Կիրակի օր բացուեցան մեթրոյի 110 կայա – րանները (չաբաթ օր բաց էին միայն 74 կայարան – ները) : Նոյն օրը երթեւեկեցին 45 կառախումբեր : Միայն թիւ 9ը եւ Սոյի գիծերը չբանեցան : Երթե – ւեկը տեղի կ'ունենայ երկար ընդմիջումներով, — 15—25—35 վայրկեան, տեղին համաձայն :

× կառավարութիւնը աղդարարեց թէ պիտի չընդունի ոեւէ պատուիրակութիւն, ցորչափ կը տեւէ գործադուլը : Ինչպէս յայտնի է, մեթրոյի եւ հանրակառքի սէնտիքաները ամսական 6000 Ֆրանք յաւելում կը պահանջեն բոլորին համար : Կառավարութիւնը տրամադիր է գոհացում տալու միայն կարգ մը դասակարգերու :

Աչխատանքի նախարարը, Պ. Փինէ (ընկեր – վարական), դիտել կուտայ թէ ընդհանուր յաւե – լումով երեք միլիառ Ֆրանքի նոր բաց մը պիտի գոյանայ եւ թէ կարելի չէ այդ յաւելումը կատա – րել, առանց նորէն բարձրացնելու երթեւեկի գի – ները : Նախարարը այս առթիւ յիչեց քանի մը թուանչաններ աչխատավարձի մասին : Փոխա – դրութեանց ամուրի պաչտօնեայ մը կը չահի ամ – սական 18.860էն 21.524 Ֆրանք : Նոյն պաչտօնեա – ներուն 70 առ հարիւրը կը ստանան մինչեւ հաչ – ուով ամսական 25.361, 35.826 Ֆրանք :

× Հանրակառքերը (օթօպիւս) մէկտեղ ելած չեն գործադուլէն ի վեր : Կիրակի օր հազիւ տասը հանրակառքեր երեւցան, առանց բանի մը ծառա – յելու : Մեթրոյի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս չաբթու որեւէ օր պիտի ընդունուին անցեալ չաբթուան տոմսերէն անոնք որ գործածուած չեն :

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը եւ արտաքին նախա – րարը մեկնեցան Լոնտոնէն, չատ գոհ տպաւորու – թեամբ : Կոմս Սֆորցա յայտարարեց.—«Շատ մը միջազգային ժողովներու մասնակցած եմ, բայց երբեք չեմ տեսած խորհրդակցութիւն մը ուր այն – քան ուղղամտութիւն եւ փոխադարձ վստահու – թիւն տիրէր» : Երկու կառավարութեանց ներկա – յացուցիչները քննած են նաեւ Մօտաւոր Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրներ : — Իտալացիները կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ բարեփոխել իրենց հաչտութեան դաչնագիրը :

Ա.Թ.Ը.Ի.Ն կը հեռագրեն թէ ջուրի բաժնեչա – փը նորէն պիտի կրճատուի յառաջիկայ երեք օրե – րուն, իբրեւ հետեւանք արտակարգ երաչտի : Հանրօգուտ չինութեանց նախարարը կը նախա – տեսէ թէ Ա.Թ.Ը.Ի.Ն ջուրէ բոլորվին պիտի զրկուի յառաջիկայ Օգոստոսին :

Պոլսոյ պատրիարքը գործի կը ձեռնարկէ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը բաղեմք հետեւեալ տեղեկութիւնները (12 Մարտ).—

Երէկ առաւօտ հեռագրական գործակալու – թեանց թղթակիցներ եւ լուսանկարիչներ այցելե – ցին Ազգ· Պատրիարքարան, տեսակցութիւն մը խնդրելու համար Ս. Պատրիարք հօրմէն : Ն. Ա. – մենապատուութիւնը ճամբորդութեան հետեւան – քով քնատ ըլլալուն ժամը 11ին արթնցաւ եւ 11.30– ին առենները երբ իրեն հաղորդեցին թէ թղթա – կիցներ զինքը տեսնել կ'ուզեն, երեւցաւ Պատ – րիարքարանին պատուհանին առջեւ ու բանալ տա – լով զայն ողջունեց հոն խռնուած ժողովուրդը եւ օրհնելէ վերջ զանոնք, ըսաւ թուրքերէն.

— Փառք կուտամ Աստուծոյ որ լնծի պար – գեւեց երջանկութիւնը վերագառնալու հայրենի – քը, ուրկէ հեռացած էի 23 տարիէ ի վեր :

Այդ պահուն Պատրիարքարանի դրօչակը պար – զուեցաւ ձողին վրայ, ինչ որ որոտընդոստ ծափե – րով ողջունուեցաւ հոն խռնուած ժողովուրդին կողմէ :

Երբ Ս. Պատրիարք հայրը կը խօսէր Պատ – րիարքարանին՝ պատուհանէն, թղթակիցները կը լուսանկարէին զայն եւ հոն հաւաքուած ժողո – վուրդը :

× Պատրիարքին ժամանումէն ի վեր անօրի – նակ խանդավառութիւն կը տիրէ ժողովուրդին մէջ, որ խուռներամ կը դիմէ Ազգ· պատրիարք – րան, իր յարգանքները մատուցանելու համար :

× Պատրիարքին առաջին գործը եղաւ ծաղկե – պսակ մը դնել Ա.Թաթիւրքի յուշարձանին վրայ, Թաքսիմ : Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր հրապարակին վրայ, դժուարացնելով երթեւեկը եւ ապառնալով խզել ոստիկանական չղթան :

Գարեգին պատրիարք ստորագրեց յուշատե – տրը հետեւեալ արձանագրութեամբ :

— « Նուիրական եւ առաջին պարտականու – թիւն կը նկատեմ խոնարհիլ Մեծ Առաջնորդ եւ յե – ղաչրջական Ա.Թաթին յիչատակարանին առջեւ, այն պահուն երբ 23 տարուան առժամեայ բա – ժանումէ մը վերջ ոտք կը դնեմ մեր հայրենի հո – ղին վրայ, արժանանալով մեր հանրապետական կառավարութեան եւ համայնքին վստահութեան եւ չահագրգռութեան : Երբ կը կատարեմ այս պարտքը կը զգամ թէ երջանկութիւնս չափ եւ սահման չունի : Միչտ աղօթարար պիտի մնամ մեր կառավարութեան որ այս վայելքը պարգեւեց մեզի» :

Արարողութեան պահուն երեք հարիւր հոգի – նոց միացեալ երգչախումբը կ'երգէր Անկախու – թեան քայլերգը :

Ծանր կացութիւն Իրանի մէջ

500 ԵՒ 1000ՆՈՑ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԸ ԵՏ Կ'ԱՌՆՈՒԻՆ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ կացութիւնը կը ծանրանայ ժամէ ժամ : Զօր· Ռազմարայի սպա – նութեան եւ քարիւղի ազգայնացման հետեւանքով ծագած չղագրգռութեան վրայ աւելցած է ելմը – տական տագնապ մը : Շաբաթ իրիկուն, խորհըր – դարանը նիստի հրաւիրուեցաւ աճապարանքով : Մասնագէտներու կարծիքով, անհրաժեչտ է նոր թղթադրամներ հրապարակ հանել : Մինչ այս մինչ այն, 500 եւ 1000 րիալնոց թղթադրամները քաչ – ուեցան հրապարակէն :

Թերթերը կը գրեն թէ պետական պաչտօնա – տարները եւ մասնաւորապէս զինուորները առհիւ չեն ստացած ամիսներէ ի վեր եւ թէ Ազգ· դրա – մատան պահեստները կէս առ կէս պակասած են վեց ամսուան մէջ : Նոր վարչապետը, Հոսէյն Ա – լա, դեռ չէ յաջողած կազմել կառավարութիւնը, չորս նախարարներ մերժած ըլլալով իրենց գոր – ծակցութիւնը :

ՔԱՐԻՒՂԻ ԱԶԳԱՑՆԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Իրազեկներու կարծիքով, քարիւղի ազգայ – նացման որոշումը անդարձադրելի է առ այժմ : Ոչ միայն Մեծն Բրիտանիա, այլեւ Մ. Նահանգ – ները ուչադրութեամբ կը հետեւին անցուդարձին եւ ամէն միջոց պիտի փորձեն, որպէսզի Պարս – կաստանի քարիւղը Ռուսաստան չերթայ :

Պ. Սոբոլով, Պարսկաստանի խորհրդային ա – ռեւտրական պատուիրակութեան նախագահը, որ Մոսկուա կը դառնայ երեք չաբաթէ ի վեր, ստի – պողաբար կը վերադառնայ եւ Թէհրան կը սպաս – ուի այսօր – վաղը :

Պաչտօնական աղբիւրներու համաձայն, իր վերադարձէն ետք նոր պայմանագիր մը պիտի կնքուի, նոր տեսակ ապրանքներ փոխանակելու համար Խ. Միութեան եւ Պարսկաստանի միջեւ : Կ'ըսուի թէ Պ. Սոբոլովի անակնկալ վերադարձը կապ ունի նաեւ քարիւղի ազգայնացման հետ որ Մերակոյին կողմէ եւս վաւերացուեցաւ : Ազգայ – նացման օրէնքին հետեւանքով, Խ. Միութիւնն ալ այսուհետեւ չի կրնար քարիւղի մենաչնորհ ստա – նալ :

Մոսկուա մենաչնորհ կը խնդրէր երկար ա – տենէ ի վեր, հիւսիսային Պարսկաստանի մէջ (Կասպեան ըրջան), բայց չկրցաւ ստանալ, իսկ այժմ ամէն դուռ փակուած կը համարուի :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարի օգնականներէն Մէք Կի Թէհրան հասաւ չաբաթ օր, տեղին վրայ քննելու համար քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներ, ինչպէս եւ քարիւղի ազ – գայնացման հարցը :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ ամերի – կացի պաչտօնատար պիտի ղանայ ելք մը գտնել, պաչտպանելու համար Անգլօ-Իրանեան Քարիւղի ընկերութեան չահերը : Վեց ամիսէ ի վեր է որ յարաբերութիւնները խանգարուած են Պարսկաս – տանի եւ այդ ընկերութեան միջեւ : Մ. Նահանգ – ներու ցարդ չէզոք դիրք մը բռնած էին, թելա – դրելով Անգլիացիներուն որ նոր զիջումներ կա – տարեն, գոհացնելու համար Պարսկաստանի պա – հանջները :

× Աւելի քան հարիւր գիւղացիներ չաբաթ օր ստացան իրենց կալուածաթուղթերը, խոնարհե – լով Շահին առջեւ : Այս թշուառները առաջին ան – գամ է որ հողի տէր կը դառնան : Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Թէհրանի մօտակայ գիւղի մը մէջ : Պիտի չարունակուի արքունի հողերու վաճառումը գիւղացիներուն, մատչելի պայմաններով :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արքայական կուսակցութեան վարիչը՝ Յալտարիս, Ա.Թէնք վերադարձաւ Լոն – տոնէն, ուր գացած էր խորհրդակցելու համար բրիտանական կառավարութեան հետ : Հրատա – րակուած տեղեկութեանց համաձայն, Յունաստան կը սպասէ որ արեւմտեան պետութիւնները երաչ – խաւորեն իր ապահովութիւնը, ինչպէս ըրին 1941ին, գերմանական արչաւանքին առթիւ :

Գարմիր բանակներուն ուժը

ՀԱՄԱՉԱՓՆ ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ Մ ԸՆԴ

Անգլիոյ ազգային պաչտպանութեան պաչտօ – նատունը առջի օր հրապարակ հանեց իր զաղտնի սպասարկութեանց մէկ տեղեկագիրը, որ չահե – կան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Խ. Միութեան եւ կարմիր Զինաստանի զինեալ ուժերու մասին :

Ազգ· պաչտպանութեան նախարարը ինք ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ երկու պետութեանց զինուորներուն թիւը կը հասնի 8 միլիոնի :

Այսպէս, Խ. Միութեան ցամաքային, օդա – նաւային եւ ծովային բանակներուն եւ ապահովու – թեան ուժին մէջ կան մօտ չորս միլիոն զինուոր – ներ : Միայն ցամաքային բանակին մէջ Զինաս – տան ունի 2.500.000 զինուոր, Խ. Միութիւնը՝ 2·800·000 :

Նախարարը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ ինչ հրամայած է հրապարակել այս տեղեկութիւննե – րը, «փարատելու համար տգիտութեան վտանգ – ները», եւ ապացուցանելու համար թէ երկու հա – մայնավար պետութեանց զինեալ ուժերը «անհաչ – ուելի չեն, ոչ ալ անպարտելի» : Ըսաւ նաեւ թէ պատճառ չկայ որ Ռուսաստան այսքան ստուար – թիւ զինուորներ պահէ զէնքի տակ : Այդ կացու – թեան անխուսափելի հետեւանքն եղաւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն վերազինումը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Խ. Միութիւնը կրնայ ռազմադաչտ հանել 175 զօ – րաբաժին, «քաջ, յամառ եւ պինդակազմ զինուոր – ներ» : Նոյնպէս Զինաստան կրնայ հանել 80 բա – նակներ, բաղկացած «քաջ, ուչիմ, աչխոյժ բայց դիւրադրդիռ զինուորներով» :

Կարդապահութիւնը եւ պատիժները խիստ են երկու երկիրներուն մէջ ալ :

× Մ. Նահանգներու ծերակոյտն ալ տեղեկա – գիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն Ատլան – տեան զինակիցները զէնքի տակ ունին 2.115.000 զինուորներ : Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի 2.361.000 զինուորներն ալ հաչուելով, ընդհ· զու – մարը կ'ըլլայ 4.476.000 զինուոր : Տեղեկագիրը դիտել կուտայ որ արեւմտեան պետութեանց տըն – տեսական եւ զինուորական կարողութիւնները կը գերազանցեն ռուսականը, իր արբանեակներն ալ հաչուելով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍՆՈՒՆԴԻ ՀՈԳԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Եւրոպացի եւ անգլեւամերիկացի քաղաքա – դէտներ եւ յօդուածագիրներ, Խ. Միւրթեան պա– տերազմական կարողութիւններու մասին խօսած կամ գրած առեն, ընդհանրապէս կը յիշեն անոր ռազմական ճարտարարուեստի այս կամ այն նիւ– թերուն նուաղութիւնները կամ առաւելութիւննե– րը. անոր բանակները, հրասայլերն ու օդանաւե– րը եւն.: Անոնք գրեթէ բնաւ չեն անդրադառնար ամենակենսական նիւթին՝ սնունդի մասին:

Թէեւ Խ. Միւրթեան վարիչները՝ այնքան ալ չեն հետաքրքրուիր ժողովուրդի սնունդին կամ ինչպէս ապրելուն մասին, սակայն մարդկային կազմութեան մէջ վերջին խօսքը կը պատկանի այն լայն կամ նեղ պարկին, որ կը կոչուի ստամոքս: Եւ ամէնքս ալ մեր անձին փորձով գիտենք թէ որ– քան ապերախտ է ան:

Աւելի ընդհանրացնելով, կրնանք ըսել որ սնունդի խնդիրը ուղղակի կապ ունի պատերազմի ելքին վրայ: Որքան ալ լաւ սպառազինուած ըլլան պատերազմող երկրին բանակները, եթէ չունենան անհրաժեշտ սնունդը, կը դառնան անպէտ, պատ– րաստ անձնատուր ըլլալու թշնամիին: Հետեւա – բար եւ ազդակներէն մէկը՝ այդ երկրի պարտու – թեան:

Առ այժմ մէկ կողմ թողելով Արեւմտեան Եւ – րոպայի եւ Մ. Նահանգներու սնունդի մասին ու– նեցած կարելիութիւնները, տեսնենք թէ Խ. Մի– ութիւնը ի՛նչ կը ներկայացնէ՝ այդ կենսական հարցին մէջ, համաձայն հեղինակաւոր մասնա – դէտներու կարծիքներուն եւ իրենց իսկ մամուլին:

Իր 203 միլիոն բնակիչները սնուցանելու հա– մար, Խ. Միութիւնը բաղդատելով Մ. Նահանդ – ներուն հետ, կ'արտադրէ երկրագործական մեքե– նաշարժ ուրոյ՝ 18.3 առ հարիւր համեմատու – թեամբ. հացահատիկ (առանց հաշուելու եգիպ – տացորենը) 87.7 առ հարիւր, կարագ 45.5:

Ու դեռ այս 203 միլիոնի համրանքը կը կազմէ Մ. Նահանդներու բնակչութեան 136 առ հարիւրը:

Ցորենի չեմարան Ուկրայնան անդօր է այլ– եւս գոհացնելու Խ. Միութեան ժողովուրդները: Հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն ասդին՝ մինա– ւանդ սկսած 1944էն, դադրած են անոր արտա – ծումները:

Կը գտնուին հողագործական շրջաններ, ուր հողին արտադրութիւնը իջած է 5.5 կենդինարի՝ հէքթարէն, երբեմն նոյնիսկ վերոյի:

1921ի երաշտութիւնը երկրագործական տըն– տեսութեան աւելի մեծ հարուած հասցուց, քան քաղաքացիական պատերազմը: Այն առեն Լենին յայտարարեց.— « Հիմակ վերադարձած ենք մարդկային քաղաքակրթութեան ամենասկզբնա – կան պարտականութեան. այսինքն վանել սովը»:

Անշուշտ կացութիւնը այնքան եղերական չէ այժմ. սակայն անորոշութիւն կը տիրէ միշտ: Եւ բաժնեչափի. դրութիւնը դոյութիւն ունի մինչեւ այսօր:

Սնունդի խնդիրն է, ապահովաբար, որ յաղ – թանակէն վերջ՝ Խ. Միութիւնը հարկադրեց անց– նել երկաթեայ վարագոյրին միւս կողմի չեմա – րան երկիրները.— Հունգարիա, Լեհաստան, Ա – րեւելեան Գերմանիա եւ այլուր:

Համաձայն խորհրդային հողագործական Բարձր. Հաստատութեան, Խ. Միութիւնը ամէն տարի ընդարձակ տարածութեամբ հող կը կոր – սընդնէ: Ջրային դրութիւնը «կրծած», «մաշե – ցուցած» է 300.000 քառ. քիլոմեթր հող: Այս տա– րածութեան 10 հազարին մէկ երրորդը լքուած է, իբրեւ ամուլ: Մնացեալը բնականոն հունձքին հազիւ կէսը կ'արտադրէ: Այս տեսակ հողային կո– րուստները կը ներկայացնեն տարեկան 90 հազար արտաւար:

Աւտնց վրայ պէտք է աւելցնել մթնոլորտային, — հողմերու եւ փոթորիկներու պատճառած «մա– շում»ը, որ արդէն մերկացուցած ու չորցուցած է 1·955·000 քառ. քիլոմեթր, տարին 146.000 ար – տաւար տարածութիւն:

Այսպէս, ուրեմն, Խ. Միութիւնը տարին կը կորսնցնէ Ֆրանսայի մէկ նահանգին կէսին չափ հող: Մինչ ուտող բերաններու թիւը հինգ միլիոն կ'աւելնայ:

Այս ազէտին առջեւ առնելու համար է, որ կազմուած է տասնըհինգամեայ ծրագիր մը: Անոր նպատակն է արմատական փոփոխութեան ենթար– կել՝ հարաւային եւ հարաւ – արեւմտեան կլիմա– յական պայմանները եւ աւելցնել հողագործական արտադրութիւնները, որով վերջ պիտի դնէ սո– վերու եւ ողբալի հունձքերու երկար պատմու – թիւնը: »

Տասնըհինգամեայ ծրագրին նախնական փոր– ձերը տեղի կ'ունենան Քամչեաթ Սթէփի (քարուտ հարթադաշտ) եւ այլ վայրերու մէջ: Փորձերը

Դեռ հարիւր հազարաւոր տարագիրներ կան

Այս տարի Հոկտեմբերի 31ին կը լուծուի Մի– ջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութիւնը, որ ճանչցուեցաւ եւ գործեց IRO անունով: Այս է Մակի տուած որոշումը: Բայց որովհետեւ հա – րիւր հազարաւոր տարագիրներ, տակաւին, կա – յօտ՝ նիւթական եւ բարոյական աջակցութեան, նոյն այդ Մակը, որոշեց ստեղծել դարձեալ տա– րագիրներու յատուկ Գրասենեակ մը, որուն կեդ– րոնը պիտի ըլլայ Ժընեւ (ուր կը գտնուէր ժամա– նակին Նանսէնեան Գրասենեակին կեդրոնը) եւ ո– րուն ընդհ. տնօրէն ընտրուեցաւ հոլանտական «Հէյթ Փարոլ» թերթին տնօրէն եւ Մակի մօտ նախ– կին հոլանտական պատուիրակ Տոքթ. Վան Հոյ– վըն – կէօտհարտը: Ընտրութիւնը կատարուեցաւ անցեալ Դեկտեմբերին եւ Հոյվըն կէօտհարտ վեց քուէ աւելի չհեցաւ քան Իրոյի այժմու ընդհ. տնօրէնը, Պ. Քինկսլին: Մ. Նահանդները ուզե – ցին, որ այս նոր պաշտօնին համար ալ ընտրուի Ամերիկացի մը, յատկապէս Պ. Քինկսլին; նկատի ունենալով որ մինչեւ այսօր, ամէնէն աւելի Մ. Նահանգները սատարեցին Եւրոպայի միլիոնաւոր տարագիրներուն եւ անոնցմէ կարեւոր թիւ մը հիւրընկալեցին իրենց երկրին մէջ: Բայց Մակի անդամ Եւրոպացիները նախընտրեցին Եւրոպացի մը, քանի որ տարագիրները դէմառդրաբար Եւրո– պացիներ են:

Մինչեւ իր լուծումը Իրոն տեղաւորած պիտի ըլլայ 1.200.000 տարագիրներ եւ հոգ տարած՝ մի– լիոնաւոր ուրիշներու, բոլորին համար չորս տար– ուան ընթացքին ծախսելով աւելի քան 355 միլիոն տոլար: Իսկ, դեռ եւս օդնութեան կարօտ տա – րագիրներու խնամարկութեան եւ նոր Գրասենեա– կի ծախքերուն համար, Մակը, այս անգամ կը յատկացնէ միայն 300.000 տոլար:

Տոքթ. Վան Հոյվըն իր նոր պաշտօնը ստանձ– նած է արդէն Ցունուար 1էն սկսեալ Ժընեւի մէջ բանալով իր գրասենեակները: Ու մինչ Իրոն մին– չեւ Հոկտեմբերի վերջը պիտի հաւաքէ իր գոր – ծերը, Տարագիրներու Գրասենեակին տնօրէնը պի– տի զբաղի իր պաշտպանեալներու իրաւական եւ այլ հարցերով, մինչեւ որ պայմանաժամը գա – յուն, լուծուած Իրոյէն ստանձնէ գործին ամբողջ պատասխանատուութիւնը:

Բաւական լայն է նոր տնօրէնին իրաւասու – թեանց շրջանակը, բայց չատ անբաւարար է յատ– կացուած գումարը:

Իր այդ իրաւասութեանց շրջանակին մէջ, տը – նօրէնը պիտի զբաղի տարագիրներու վերաբերեալ միջազգային համաձայնագրերու գործադրու – թեամբ, դանազան առանձնաշնորհներով, կամա – ւոր հայրենադարձով, բարեկեցութեամբ, ինչպէս նաեւ տարագիրներու աջակից ուրիշ կազմակեր – պութեանց հետ գործակցելու հարցով: Ամբողջ այս աշխատանքը, սակայն, արդիւնաւորապէս կատարելու համար, բոլորովին անբաւարար է նախատեսհմանուած 300.000 տոլարի գումարը: Այս կէտին վրայ է, որ նորընծաի տնօրէնը ինքզինքը կը գտնէ անելի մը մէջ կամ չատ դժուար հար – թուելիք դժուարութեանց առջեւ:

Իր գործին ձեռնարկելու համար, Տոքթ. Հոյ– վըն, նախ, իրեն ենթակայ մասնաճիւղեր պէտք է բանայ եւրոպական այն կեդրոններու մէջ, ուր տարագիրներու բազմութիւններ պիտի մնան:

— Անշուշտ, ըսաւ նոր տնօրէնը, օտար երկ– րի մը մէջ պիտի հանդիպիմ մնունդ, հագուստ եւ դրամ չունեցող տարագրի մը, որ ինձի պիտի նե– կայանայ իր ցաւը լալու համար: Պիտի ըսեմ ի – րեն.— « Բարեկամ, բնաւ հոգ մի ըներ, ես ստանձնած եմ քու իրաւական պաշտպանութիւնդ:» Բայց դիտեմ նաեւ, թէ այդ թշուառ, անօթի մար– դը ինչ պիտի պատասխանէ: Մուռ մը երեսս նա – յելով եւ իրաւամբ բարկացած պիտի պոռայ.— «Կրողը տանի քեզ ալ, դրասենեակդ ալ »...

Նախագծուած սահմաններուն մէջ միայն իր գործը առաջ տանելու համար, Պ. Հոյվըն անհրա– ժեշտ կը գտնէ 20 մասնաճիւղերու բացումը:

— Վարչական բոլոր ծախքերս կրճատելով, չարունակեց, պիտի կրնայի հազիւ վեց մասնա – ճիւղ բանալ: Մինչ սակայն պիտի բաւէր այդ վարչական հոգատարութիւնը: Ի՞նչ պիտի ընեմ այն 25.000 տարագիրները, որոնք գաղթականու – թեան « կարծր միջուկն » են,— ծերունիներ, հի– ւանդներ, կոյրեր, հաշմանդամներ, եւն., զորս իրօն ժառանգութիւն պիտի ձգէ մեր նոր Գրա – սենեակին, Ոչ մէկ երկիր կ'ուզէ ընդունիլ զանոնք, մինչդեռ անոնք ալ մարդկային էակներ են եւ բա– ցառիկ խնամարկութեան պէտք ունին: Մինչեւ հի– մա չատ քիչ թիւով հիւանդներ կամկոյրերընդուն– ուեցան կարգ մը երկիրներու կողմէ, այն ալ Ի– րոյի նպաստներուն չնորհիւ: Եւ երբ Իրոն փակ– ուեցաւ ու նպաստները դադրեցաւ: Ձեմ պիտեր թէ ինչ պիտի ընեմ նիւթական այսքան անբաւա– բար պայմաններու տակ ...

Ու մինակ հիւանդներն ու հաշմանդամնե՞րը: Հապա առողջ տարագիրներու բազմութի՞ւնը: Միայն Աւստրիոյ մէջ կան 350.000 պերմանացի պաղթականներ, որոնք հոն տեղաւորուած էին Հիթլէրի կողմէ, «Անշլուս»էն (կցումէն) առաջ եւ վերջը: Տակաւին հաշտութեան դաշնագիր չէ կըն– քուած Աւստրիոյ հետ, եւ, այս պաղթականներուն օրնող ոչ մէկ կազմակերպութիւն կայ: Այբա – տրիոյ մէջ իրենց բնակութեան իրաւունքը կ'երկա– րատիզուի ամսէ ամիս նորոգուող արտօնութիւն – ներով: Ոչ մէկ գործատէր կ'ուզէ գործ տալ ա – նոնց, որովհետեւ մարդ չէ գիտեր, թէ որքան ա– տեն Աւստրիա պիտի բնակին:

Տոքթ. Հոյվըն չյայտարարեց, թէ ինչ կը մը– տածէ եւ ինչ ծրագիրներ կ'որոճայ տարագիր բազմութեանց օգնելու համար: Բայց, մէկ բան պարզ է իրեն համար, — այն է՝ Իրոյի լուծման ղուգադիպող օրերուն գումարուելիք Մակի 6րդ ընդհ. ժողովը պարտաւոր պիտի ըլլայ աւելի դը– րամ գտնել, որպէսզի օգնէ իրենք իրենց օգնելու անկարող տարագիրներուն:

Թ. Ա. Թ.

զտած են մեծ յաջողութիւն: Նախատեսուած է փորձարկութիւնը տարածել «մաշում»ի ենթակայ հարաւի բոլոր լաւագոյն հողերուն վրայ, մէկ մի– լիոն 200 հազար քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ: Պիտի ընդգրկէ 80 հազար կոլխոզ:

Մրագրին դլխաւոր նպատակներէն մէկն է նա– եւ 6 միլիոն 149 հազար հէքթար հողին վրայ տնկել անտառային խիտ ծառեր: Ցարդարել 44·228 լիճեր ու ջրամբարներ: 80.000 կոլխոզներուն մէջ ստեղծել 15 միլիոն հէքթար «Տարնոպոլեան» մար– գագետիններ: Արդէն հաստատուած են 15 հազար տնկարաններ՝ 13 հազար հէքթարի վրայ: Կը դործեն 240 երկրագործական –անտառային կա – յաններ: 1949 – 50ին պիտի տնկուէին 35 միլիառ ծառեր:

Այսպէսով Խ. Միութեան վարիչները, կը յու– սան դէպի լաւը փոխակերպել բնութիւնը՝ մինչեւ 1965, եթէ, անշուշտ, բացառիկ ու չնախատես – ուած դէպքեր չդանդաղեցնեն անոր գործադրու – թիւնը: Օրինակ 1949ի երաշտը:

Տասնըհինգամեայ ծրագրին մաս կը կազմէ մէկ ուրիշ հսկայական աշխատանք.— ստեղծել արուեստական ծով մը Սիպերիոյ մէջ: Անոր շը– նորհիւ կարելի պիտի ըլլայ բարեխառնել կլիման եւ զայն դարձնել անձրեւաբեր: Անձրեւի այս անոյշ ջուրը անաւհման տարածութիւններ ջրելէ զատ, պիտի ծառայէ նաեւ մաքրելու Կովկասի աւազ – ները:

Այս աշխատանքին համար արդէն տեղափո – խած են բլուր մը, օգտագործելով հիւլէական ռումբը:

Նախ պիտի կազմուի արուեստական լիճ մը, ենիսէյ եւ Պելիկորիչէյ յաւխենական սառոյց – ներու սահմանին մէջ: Օտ եւ ուրիշ գետերու հո– սանքը դադրեցնելով, ջուրերը պիտի սահմանա – փակուին այդ շրջանակին մէջ, որ պիտի կազմէ ընդարձակ լիճ մը: Լիճին ջուրը, արեւելքէն արեւ– մուտք, երկու ջրանցքներու միջոցով պիտի թափի նոր կազմուելիք «Սիպերիական ծով»ուն մէջ, պի– տի ընդգրկէ 250 հազար քառ. քիլոմեթր: Այսինքն երկու անդամը կասպից ծովու մակերեսէն:

Սիպերիական ծովին ջուրերը պիտի ոռոգեն Թոպոլսք, Պելոկորիչէ, Նովոսիպիրսք, Օմսք եւ Գուրկան քաղաքները:

Այս վերջին քաղաքէն մինչեւ Թուրկայսք, 925 քիլոմեթր երկայնութեամբ ջրանցքի մը մի – ջոցով, պիտի թափի Արալի ծովը: Աւելէշ ալ, ո – ոոգելէ եռք մինչեւ Ուզպոյ եւ չրջանները, 775 քիլոմեթր նոր ջրանցքով մը, պիտի հասնի Կաս– պից ծով:

Ու տակաւին, չնորհիւ ջրվէժներուն՝ պիտի հաստատուին էլեկտրական կայաններ, որոնք պի– տի օդտագործուին հիմնելու համար սելիւլոզի, թուղթի խիւսի, չաքարի, ծխախոտի, բամպակի, ձկախէժի եւ ուրիշ գործարաններ:

Ուրիշ առաւելութիւն մը: Սիպերիական եր – կու մեծ գետերու անոյշ ջուրերը՝ փոխանակ կոր– սուելու Արկտիկական Ովկիանոսին մէջ, իրենց ըն – թացքը դէպի հարաւ փոխելով, պիտի ոռոգեն, աղերէն պիտի զտեն ու պարարտացնեն Թուրքիս – տանի 300 հազար քառ. քիլոմեթր տարածութիւնը:

Այս ծրագրով կը յուսան, մշակելի դարձնել 450 հազար քառ. քիլմ. անապատ ու հարթադաշտ:

Սնունդի անմիջական պահանջի գիտակցու – թիւնն է, անշուշտ, որ Խ. Միութեան վարիչները կը մղէ լծուիլ այս հսկայական աշխատանքին, երբ 15 տարի վերջ, իր բնակիչներուն թիւը պիտի հասնի մօտ 280 միլիոնի:

Բոլշեւիկները կը դիտեն, որ քաղաքականէն ա– ւելի սովի ուրուականն է, որ կաշկանդած է դի – ւթենք: Ու եթէ կ'ուզեն չկորսնցնել իրենց արբան– եակ երկիրները, պէտք է հոգան նաեւ անոնց սը– նունդը: Մինչդեռ այսօր կը քամեն զանոնք:

Ա. ՀԱՒՒԼԵՄԱՆ

Հայ ծերունիներու Հանգստեան Տան շուրջ

ՅՄԲ.— Նանսէնեան գասեճեակէն ստացած ենք հետեւեալ զեկուցումը.—

Փարիզահայ թերթերու մէջ հրատարակուած զեկոյցով մը, կարգ մը տեղեկութիւններ տուած էինք փարիզեան շրջանին մէջ հաստատելի եւ հայ ծերունիներու յատուկ Հանգստեան Տան մասին :

Բազմաթիւ անոք եւ անպաշտպան ծերուներ կան որոնք կը վարանին արձանագրուիլ ան – տեղի պատրուակներով եւ խարուսիկ յոյսերով, ինչպէս այս վերջերս, յետնեալ նպաստներու հաշուոյն միանուագ վճարուած 5000է աւելի գումար մը, որ իրենց ենթադրել տուած է թէ ծերունիներու յատկացուած նպաստը այսուհետեւ պիտի չվերնայուի նոյն գումարով :

Ամէն թիւրիմացութիւն միանգամ ընդմիշտ փարատելու համար, կուգանք անդամ մը եւս, կարգ մը յաւելեալ բացատրութիւններով, թելադրել մեր տարէց եւ անոք հայրենակիցներուն որ փութան չուտով արձանագրուիլ, ապահովելու համար իրենց տեղը Հանգստեան Տան մէջ, ինչ որ իրենց համար մեծագոյն բարիքը պիտի ըլլայ, զիրենք զերծ կացուցանելով մտահոգութիւններէ եւ ամէն մէկուն ապահովելով առաւելագոյն հան – գիստը :

Ինչպէս հաստատած էինք նախորդ գրութեան մը մէջ, մեր տարեց հայրենակիցները ամէն ազատութիւն պիտի վայելեն Հանգստեան Տան մէջ, ինչպէս իրենց սեփական բնակարանին մէջ : Եւրոպական ըմբռնումով, ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայուի իրենց, հաճելի ժամանցի պահեր ստեղծելու եւ իրենց սիրական զբաղումներուն նուիրուելու : Անոնք պիտի կրնան ազատօրէն պտոյտի ելլել : Վերջապէս, ի վիճակի ենք հաւաստելու թէ անոնք ոչ մէկ նեղութիւն պիտի կրեն Հանգստեան Տան մէջ :

Ընդունելութեան պայմաններն են.— 65 տարեկան ըլլալ առնուազն, (առողջ կամ հիւանդ) , նոյնիսկ աւելի պակաս եթէ աչխատելու կարողութիւն չունի, ապրուստի միջոցներէ զուրկ ըլլալ, զաւակ կամ ղինքը հոգացող մէկը չունենալ, կամ եթէ զաւակները ի վիճակի չեն նիւթապէս ղինքը հոգալու :

Հանգստեան Տունը պիտի յանձնուի Հայու մը տնօրէնութեան եւ վարչութիւնն ալ ամբողջովին պիտի բաղկանայ Հայերէ : Կը մտածուի մինչեւ անդամ Հանգստեան Տան մէջ կառուցանել մատուռ մը եւ հիւանդանոց մը :

Մեր տարեց եւ չքաւոր հայրենակիցները կըրնան վստահ ըլլալ թէ բացառիկ ուխտ մըն է որ կը ներկայանայ իրենց, որուն իրականացումը կախում ունի իրենցմէ, այսինքն արձանագրուողներու բարձրագոյն թիւէն, եւ ասիկա, շուտով, որովհետեւ պայմանաժամը կը լրանայ տասնըհինգ օրէն :

Իրօք, կառավարութեան կողմէ տրամադրուած քանի մը տասնեակ միլիոնի գումարը իր նպատակին յատկացուելու համար, պայման է որ Հանգստեան Տան յանձնաժողովը կարենայ ներկայացնել առնուազն 150—200 ծերունիներու ցանկ մը :

ՋԱՃՆԻՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

ՄԱՐՍԷԼ.— Մարտ 11ին Կիրակի կէսօրէն վերջ, հակառակ տեղատարափ անձրեւին, «Պատ էնթէրնասիօնալի» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Պուլվար Օտոյի դպրոցի հանդիսը, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը :

Այս ծաղկոցը, որ տարիներ չարունակ կոչուած է Կապոյտ Աչի դպրոց, այս ուսումնական տարեշրջանին կը մատակարարուի Թաղական խորհուրդի, Կապ. Աչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ : Գեղեցիկ երեւոյթ մը որ օրինակելի պէտք է դառնայ նաեւ ուրիշ շրջաններու :

Հանդիսին բացումը կատարեց, յանուն թաղական խորհուրդի, ընկեր Յարէն Տէր Նազարէթեան, բացատրելով դպրոցի դերը : Բեմի վրայ շարուած 75 երկսեռ մանուկներ եւ երիտասարդներ երգեցին հինգ ազգային եւ ժողովրդական երգեր, մեծ խանդավառութիւն պատճառելով :

Երկրորդ բաժինը կը ներկայացնէր դասարան մը : Ուսուցիչը քննեց նախակրթարանի Բ. եւ Գ. դասարաններէն երեսուն աչակերտները, մանչ եւ աղջիկ : Բոլորն ալ համարձակ եւ ինքնավստահ պատասխանեցին Հայոց պատմութեան, Հայաստանի աչխարհագրութեան վերաբերեալ հարցումներուն : Աչակերտներէն ոմանք արտասանեցին , ուրիշներ կարդացին պատմական կտորներ եւն. :

Երրորդ բաժինին մէջ Բ. դասարանի աչակերտները ներկայացուցին Ց. Թումանեանի «Կիկոսի մահը» : Բոլոր փոքրիկ դերակատարները խաղացին յաջողութեամբ :

Չորրորդ բաժնին մէջ Դ. դասարանի աչակերտուհիները որոնք առաջին անդամ կ'երեւային բեմի վրայ, յաջողութեամբ ներկայացուցին «Ա. Ահարոնեանի» «Արիւնոտ Թիմմորը» : Դերերը լաւ սորված էին եւ կ'ըմբռնէին խաղին իմաստը : Աղջասէր եւ աւանդապահ հայուհիին տիպարը ճշդրտօրէն ներկայացուց Արմենուհի Քիւրճեան : Դրացիի աղջնակ փոքրիկն Սօֆիի դերա – կատարն էր Թադուհի Մարզարեանը, իսկ վրէժխնդիր եւ յեղափոխական հայուհիի դերակատարը՝ Մարի Սաղրեան : Մարտիրոսեան, Ղարիպեան, Ա. Մարգարեանը պահպանեցին խաղին ներդաշնակութիւնը :

Ներկայացուեցաւ նաեւ Ց. Թումանեանի «Աղթամար» պատկերը : Բանաստեղծութեան մէկ մասը երգուեցաւ երգչախումբի կողմէ, իսկ մնացեալը արտասանեց Մարի Մարգարեան :

Ցետոյ ուսուցիչը , Ազգին Մարտիրոսեան անհրաժեշտ տեղեկութիւններ հաղորդեց դպրոցի մասին, ուր կը յաճախեն մանչեր եւ աղջիկներ, 14—23 տարեկան, բաժնուած չորս դասարաններու : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը, իւրաքանչիւր դասարանին կը տրամադրուի չաբաթական չորս պահ (160 վայրկեան) :

Դպրոցին հոգաբարձութեան կը մասնակցին ընկեր Յարէն Տէր Նազարէթեան (Թաղ. Խոր – հուրդ), Կ. Խաչէն Օր. Աւտալիկ Հայրապետեան, Օր. Սիրանոյշ Ղազարեան, իսկ Նոր Սերունդէն՝ ընկերներ Ց. Ղազարեան եւ Ց. Արզումանեան :

Դանի մը յորդորներէ վերջ, փոքրիկները Մարիա եւ Սիւզան Շամիրեաններ պարեցին Կովկասեան երկու պարեր : Ապա բեմ եկան Դ. դասարանի աչակերտուհիները հայկական ընտիր տարազներով եւ մեծ յաջողութեամբ պարեցին երկու պարեր, «Հուր են սիրոյ, Հայաստանի աղջիկներ» եւ «Ին ջան , ֆեատա» : Ներկաները ջերմապէս ծափահարեցին, կրկնել տալով :

Հանդիսը փակուեցաւ ժամը 6.30ին : «Գիւղը կանդնի գերանը կը կոտրէ», կ'ըսէ հայ ժողովրդական առածը : Հանդիսական

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ճարտարարուեստին յատաղմուելիւնը նկատի առնելով, քառասուն տեղ տրամադրուած է Ֆրանսայի եւ օտար գործարանատէրներու համար, Լիոնի տօնավաճառին մէջ (Մարտ 31 – Ապրիլ 9) :

Աղգային ճարտարարուեստին հետ, որ կը ներկայացնէ աւելի քան 260 միլիոն ֆրանքի արտադրութիւն, պիտի ցուցադրուին պել – ժիական, ամերիկեան, զուէյերիական, գերմանական, իտալական արտադրութիւններ :

Տօնավաճառին մէջ պիտի տեսնէք ամէն ինչ որ կապ ունի լուսանկարչութեան հետ : Նորութեանց մէջ պիտի գտնուի մանաւանդ մանրանկար գործիք մը հրահանի մը (briquet) մեծութեամբ որով կարելի է 50 տեսարաններ քաչել 6×11. մ. մ. ծաւալով եւ խոչորցնել մինչեւ 6×9 եւ աւելի :

Պիտի ցուցադրուին բազմաթիւ նմոյշներ նորութեանց, ինչպէս եւ նորութիւն մը, «միքրոֆիլմ», որուն չնորհիւ կարելի է լուսանկարել այլազան փաստաթուղթեր եւ դիւանաթուղթեր :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓՆՆԻԶԸ (կատակերգութիւն), Ն. Վ. Գոգոլի : Թարգմանեց Ա. Ցովհաննէսեան : Տպ. Հայ ձեմարանի, Պէյրութ : 1948 : Գին 250 լիր. դահեկան : Հասցէ.— A. Ohannessian, Collège Arménien , 10 Hussein Beyhum, Beyrouth (Liban) .

ՀԱՑՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ, Ն. Ադոնց : Ռուսերէնէ թարգմանեց Գ. Գիւզալեան : Հրատ. Հայ ձեմարանի Շրջ. Միութեան : Պէյրութ, 1949 : Գին 2.5 լ. ոսկի : Հասցէ.— H. Mouradian, B. P. 1428, Պէյրութ, (Լիբանան) :

ՍԱՆԱՍԱՐ ԵՒ ԲԱՂԴԱՍԱՐ, գրեց՝ Կ. Սասունի : «Համազգային»ի Մանկական – Պատանեկան Մատենաչար, Թիւ 7—8 : Գին 150 լ. դ. : Հասցէ.— Caspar Ipékian, rue Wadi Abou Djémal 127, Պէյրութ, (Լիբանան) :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Հակայական ձեռնարկը իրեն կտակած էր օրդուտափառ հայրը՝ Սուլթան Մուրատ եւ որ իր նախահայրերուն, նախկին Սուլթաններուն, տիրական մտածումը եղած էր : Ամէնէն առաջ ուզեց հաստատուն կռուան մը ունենալ այն գործողութիւններուն համար որոնց պիտի ձեռնարկէր փառաւոր քաղաքին դէմ :

Արդէն Վոսփորի ասիական ափունքին տէր էր : Հոն՝ Սուլթան Պայազիտի կողմէ կառուցուած Անատոլու կամ Կիւղել Հիսարի դղեակին դէմ, որ ըստ ինքեան ռազմական կատարելութիւնով օժտուած անառիկ դղեակ մըն ալ կառուցանել : Ատ ափունքը իրեն չէր պատկաներ թէեւ, բայց Ցոյներն ի վիճակի չէին արգիլելու : Պօղազքէսէն, Վոսփորի ամէնէն նեղ մասին երկու կողմերը, այս երկու ամրոցները իր ձեռքը գտնուելով, պիտի կրնար ամբողջովին փակել Սեւ Ծովու ճամբան եւ Պոլիս հասած բոլոր ապրանքներուն տէր դառնալ : Այդ նոր բերդը նոյն ատեն յենարան մը պիտի ըլլար իր բանակներուն Եւրոպայի մէջ կատարելիք գործողութեանց համար եւ տեսակ մը համախմբման բանակատեղի նահանջի ատեն :

Վոսփորի նեղուցին ամէնէն նեղ տեղը գտնուղ եւ հազիւ կէս մղոն լայնութիւն ունեցող այս համբաւաւոր անցքին վրայ էր որ, Քրիստոսէ հինգ հարիւր տարի առաջ Դարեհ Թագաւորը, իր անհուն բանակը անցուցած էր մէկ ցամաքէն միւսը, այն տեղը՝ ուր նեղուցին ջուրերը ամենաստուկ հոսանքներէ չարունակ կը խաղան եւ ուր յանկարծ զղալի կ'ըլլան Սեւ Ծովէն փչող հեչտալի հովերը, երբ ամրան տաք օդերուն, չոգենաւերը վերին Վոսփորի արուարձանները կը փոխադրեն ճամբորդները :

Ժե. դարու կիսուն, բիւզանդական կայսրութիւնը այնքան տկարացած էր որ, Սուլթան Մուրատի ժամանակին իսկ, կայսրը ստիպուած էր դաշնագիրներով արտօնել որ Սուլթանին բանակներուն Վոսփորէն անցքը այդ կէտին վրայ, իրենց ուզած ատենը, եւրոպական եղերքը ելլեն եւ հոնկէ Պոլսոյ չուրջը դառնալով Թրակիոյ դաչտերուն մէջէն իրենց հիւսիսային մայրաքաղաքը՝ Ադրիանուպոլիս երթան :

Դիւրին է ըմբռնել թէ այս վիճակը ինչպատճառ նուաստացուցիչ եւ մանաւանդ ահարկու կերպով վտանգավից էր Ցոյներուն համար : Ատիկա չէր բաւեր սակայն Մէհմէտի անհամբերութեան : Իրեն , այդ նոր բերդը, եւրոպական եղերքին վրայ այդ յենակէտը պէտք էր իր սիրական յոյսի պսակումը, Պոլսոյ առումը կարելի դարձնելու համար : Իր նաւատորմին չնորհիւ, արդէն տէր ըլլալով Տարտանէլի նեղուցին, Վոսփորի նեղուցն ալ փակելով կը յուսար կղզիացնել եւ սեղմ պաշարել Աստուածապահ քաղաքը, որ այլեւս պիտի չկրնար ոչ մէկ տեղէ օգնութիւն ու սնունդ ստանալ : Մեծ Կոստանդին կայսրը այնքան ոչինչ նաւատորմիղ մը ունէր, այնքան քիչ զինուոր մանաւանդ՝ որ ստիպուեցաւ անկարող Հանդիսատեսը ըլլալ այս զարհուրելի պատրաստութիւններուն, որոնք իր մականին մահուան զանգը կը հնչեցնէին : Նոյնիսկ չկրցաւ արգիլել Սուլթանին բազմաթիւ գործաւորներուն հանդարտ անցուդարձը Վոսփորի վրայէն՝ Ասիայէն Եւրոպա :

Պէտք չկայ երկարօրէն պատմելու համբաւաւոր չինութիւնը այս հոյակապ դղեակին, որուն հսկայ աչտարակները իրարու միացած էին նոյնքան ահագին պարիսպներով : Հազիւ քանի մը ամիս տեւեց աւարկա :

Վոսփորի եւրոպական եղերքին վրայ Թուրքերուն կողմէ ոեւէ ամրութեան չինութիւնը արգիլող դաշինքները յիշեցնելու համար, կայսեր կողմէ Ադրիանուպոլիս ղրկուած բողոքի պաշտօնական պատուիրաեւութիւններուն Սուլթանը խուսափողական պատասխաններ տուաւ ըստ կրիթոփուլոսի, իսկ ըստ աւելի հաւանական վկայութեան՝ խստութեամբ պատասխանեց, եւ պատնոյ դեսպանները մորթազերծ ընել, եթէ համարձակէին վերադառնալ :

— « Պոլսոյ պարիսպներէն դուրս ամբողջ երկիրները իմս են եւ ուզածս կրնամ ընել : Արդէն հայրս որոշած էր այդ ամրոցին չինութիւնը՝ այն միջոցին իսկ, երբ Հունգարիոյ պատերազմէն վերջը դուք, Հռոմէացիք մտնեցիք մեզ եւ ուզեցիք նեղուցէն մեր անցքը արգիլել : Հօրս կատարել չկրցածը, ոչ ոք պիտի կրնայ արգիլել որ ես չկատարեմ, որովհետեւ ես իմ նախորդներէս ոչ մէկուն կը նմանիմ » :

(Շար.)

Ծուապահութեան չաբաթը

Սիրելի հայրենակիցնե՛ր, Զատիկ է…

Ցոյսի, ցնծութեան ու բերկրանքի ատօն …

Քրիստոնեայ աշխարհը կը պատրաստուի հանդիսաւոր եւ արժանավայել ձեւով տօնել Յարութիւնը՝ սիրոյ եւ ղթութեան Մեծ Վարդապետին :

Ամէն ոք կը խորհի որ իր մերձաւորները զատկական այդ օրերուն չզրկուին որեւէ բանէ :

Այս առթիւ Ֆրանսահայ Կաղոյտ Խաչի մտահոգութիւնները կ'երթան իր բոլոր այն հայրենակիցներուն, որոնք ըլլայ հիւանդանոցներու, սանատորիումներու կամ իրենց անյուղ բնակարաններու մէջ անկողին գամուած, քանաերու խորքը տուայտող դժբախտներուն, օրուան ապրուստէ զուրկ այրի – ներուն եւ որբերուն, անկար ծերերուն եւ անգործներուն, որոնց համար Զատիկը երբեք չի գար… Որոնք ոչ ոք ունին զուրգուրացող իրենց վրայ :

Ահա մեր այս դժբախտ հայրենակիցներու կեանքը քիչ մը քաղցրացնելու առաջադրութեամբ Մեծ Պահքի Աւագ Շաբաթը կը յայտարարենք « Ծոմապահութեան Շաբաթ» :

Հայ կի'ն, ինչոյքի քո սեղանէն պնակ մը քաղցրեղէն, տեսակ մը խմորեղէն պակաս ըրէ եւ այդ դրամը յատկացուր անճար այրիի մը :

Հայ այրե՛ր, Աւագ շաբթուն օր մը ձեր ճաշը սովորականէն աւելի համեստ թող ըլլայ եւ խնայուած դրամը ծառայէ թոքախտաւոր հայրենակցի մը մէջ յոյսի ճրագը վառելու :

Հայ մանուկներ, այս շաբթու անգամ մը պակաս գայէք սինէմա եւ փոխարէն անհայր որբի մը, գոնէ օր մը, մոռցնել տուէք, թէ ինք «աչխարհի խորթ զաւակն է» :

Ձեր սրտաբուխ նուէրներով օգնեցէք մեզ տոնական օրերուն զատկական արեւի ճառագայթ մը չողացնել մեր կարօտ հայրենակիցներու անարեւ կեանքին մէջ :

Ամենահամեստ նուէրն իսկ անհուն չնորհակալութեամբ է որ կ'ընդունուի մեր կողմէ :

Վստահ ենք, սիրելի հայրենակիցներ, որ ձեռնունայն պիտի չվերադարձնէք մեր հանգանակիչ անդամուհիները :

Շնորհակալութիւն բոլորիդ :

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԵՆԴ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒՄԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ ահռելի ոճիրի մը զոհ գնաց, Սէն Լուի մէջ, Մառիա Աբրամեան, Փափազեանի կինը, 63 տարեկան: Կազի կծու հոտ մը առնուած ըլլալով դուրսէն, լուր տրուեցաւ ոստիկանութեան: Տունը տակնուվրայ եղած էր, ինչ որ կը նշանակէ թէ սպանութենէն առաջ բուն պայքար մը մղուած էր: Գնդակի հետք չկար կնոջ մարմնին վրայ, բայց չարագործները պատած էին պիստակավաճառուհիին դրպանը ուր կը պահէր դրամը: Դիակնութիւնը հաստատեց որ նախքանկողոպտուը ծեծած էին, ապա խեղդած, իսկ ամէնէն վերջ կազը բացեր եւ հեռացեր էին, կարծել տալու համար թէ անձնասպան եղած է: Հարցաքնուեցան բոլոր դրացիները: Կ'ըսուի թէ զոհը խորհրդաւոր աղանդի մը կը պատկանէր :

ԴԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՅ կաթոլիկ հովուապետին՝ դերապայծառ Եողէֆ Կերանի աքսորը եւ ուրիշ հետապնդումներ մեծապէս աղդած են Վատիկանի վրայ: Պաչտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ բանադրուած են բոլոր անոնք որ ոճիրները գործած են եկեղեցւոյ դէմ, բարոյապէս թէ ֆիզիքապէս : Վատիկանի որոշումով, բանադրանքի ենթակայ են 1· Անոնք որ աչխարհական դատաւորի մը առջեւ կը քաչեն եպիսկոպոս մը·— 2· Ձեռք կը բարձրացնեն եպիսկոպոսի մը վրայ,— 3· Ուղղակի կամ անուղղակի կը խանգարեն անոր եպիսկոպոսական իրաւասութիւնները,— 4· Կը դադրեցնեն եկեղեցական իշխանութեան դէմ·— 5· Եկեղեցական պաչտօն կը ստանձնեն հակառակ Վատիկանի օրէնքին :

ԱԼՊԱՆԻԱՑԻՆ Պելկրատ հասած «դիւանագիտական» տեղեկութեանց համաձայն, արտակարգ վիճակ յայտարարուած է երկրին մէջ, դաւադրութիւն մը երեւան հանուած ըլլալով: Կ'ըսուի թէ ռումբ մը պայթած է խորհրդային դեսպանատան առջեւ, փետրուար 19ին: Ձերբակալուած են 30 կասկածելիներ :

ՔՈՐՆԱՑԻՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ Դաչնակիցները այս անգամ պիտի չանցնին 38րդ զուգահեռականը: Ազդաժողովին զօրամասերը զգուշութեամբ կը մօտենան այդ գծին, համաձայն հրամանատարութեան հրահանգներուն :

ՊԼՅՐՈՒԹԻՆ կը գրեն թէ ձերբակալուած է վատահամբաւ չարագործ մը, Եուսուֆ Սաատի, որ վեց ամիս առաջ սպաննած էր Պօղոս Գասպարեանը, 21 տարեկան (Տէօրթեոլցի): Հրէշը 1932ին Հալէպի մէջ կացինով պաննած էր նաեւ իր կինը, որ Հայուհի մըն է :

ՑԱՌԱՋԻ տարածման համար

Պանեէօյէն ընկեր Լեմօն Պետրոսեան մէկ տարեկան »Ցառաջ» կը նուիրէ Պ· Ա· Կարապետեան – ին, Պանեէօ :

× Պ· Նուրհան Փափազեան 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի, Պ· Յարութիւն Էտիրնէլեանի մահուան առթիւ :

---

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉS
ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)

«Գործադուլի պատճառաւ չաբաթ իրիկուան նուագահանդէսը տեղի կ'ունենայ այս իրիկուն, երեքչաբթի, 20 Մարտ, իսկ Գչ· օրուանը յետաձգուած է հինգչաբթի 22 Մարտին, նոյն ժամուն:

Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք :

Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P.:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ք· ԹԻՐԻՔԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· Ակնունի ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Զ· Թիրէքեանի եւ իր զաւակներուն, իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ընկեր Ք· Թիրէքեանի վաղահաս մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Փետր· 24ին, 46 տարեկան հասակին:

Այս առթիւ իր ազգականներէն, ընկերներէն եւ բարեկամներէն փոխան ծաղկեպսակի ստացած ենք 19·000 ֆրանք, զորս իր այրիին եւ զաւակներուն բաշխանքին համաձայն բաժնեցինք այս պէս· —

«Ցառաջ»ին 5000 ֆրանք, Վեթ· Ֆոնտին 3000 ֆրանք, Սէն Լուի Կաղոյտ Խաչին մասնաճիւղին հինգ հազար ֆրանք, Սէն Լուի Ս· Գէորգ Մատրան երեք հազար, Սէն Լուի կրթ· գործին երեք հազար ֆրանք, ընդհ· գումար տասնըհինգ հազար ֆրանք: Անուանացանկը մեր մօտ կը դտնուի:

× Այրի Տիկին Զ· Թիրէքեան եւ իր զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրով, ծաղկե – պսակներով եւ նուէրներով յարգեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Ք· Թիրէքեանի յիշատակը :

ՄԻՍԱՔ ՍԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սերաստիոյ Մուրատ Ռատմնասիրաց: 24 Մարտ, չաբաթ երեկոյ, Salle Géographie, 184 Bd. St. Germain:

Նախագահութեամբ Պ· ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի: որ կը խօսի ՎԱՐՈՒԺԱՆի մասին :

ՄԵՍԱՐԵՆՑի մասին կը խօսի ՇԱՒԱՐՇ ՄԻ – ՍԱՔԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

Հայ երգի օրը Մարսէյլի մէջ

Կիրակի, 29 Ապրիլ, ժամը միչդ 4ին, Théâtre Verdi, rue d'Alger:

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Վ· ՍԱՐԳՍԵԱՆի, կը հրամցնէ թարմ ու ճոխ յայտագիր մը բազմաձայն խմբերգներու եւ դաղտրիկ մեներգներու՝ ութ հայ երգահաններու գործերէն: Ժողովրդ· պարերգներ, Զանգիւլիմներ, Աչուղական երգեր, ինչպէս նաեւ մարտական ու հայրենական երգեր, Վարդանանց 1500ամեայ յոբելենական տարուոյն առթիւ :

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ :

Դիմել երգչախումբի երկսեռ անդամներուն :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ· Կ· Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր եւ ընկերուհի Վահան Յակոբեանի եւ բոլոր պարագաններուն իր հօր, աներոջ՝ Պ· Բարունակ Յակոբեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր· կը նուիրէ Թաղի դպրոցին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Ֆր· Կ· Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան հաւաքոյթ մը, Զատկի տօներու առթիւ ԱՊՐԻԼ 8ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, 5 rue Bonnefoi, Յոյներուն սրահը:

Կը խնգրուի նկատի ունենալ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չորեքչաբթի ժամը 20.30ին, Cadetի սրճարանին վերնայարկը :

Մեծ պարահանդէս

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, Մարտ 24 չաբաթ դիչեր, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselette, Քրմ/լէն Պուլվար :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասանութիւն, («ԱԶԳԻ ԲԱՑ», զաւեշտ եւ էլչէն Բիւզանդի «Աչուղ պապիկ»ը:

Կը խօսի ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵԼԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Marcelly, իր ամբողջական կազմով :

Հաղորդակցութեան միջոց·— Métro Porte d'Italie: Aut. 125 իջնել Մէրի տը Պիսէթր: Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Եկեղեցւոյս կեդրոնի վարժարանի աչակերտներէն կազմուած է պատարագի երգեցիկ խումբ մը: Ամէն չանք ի գործ պիտի դրուի մանուկներու այս պատարագը մատուցանելու, 3 Մայիս եչ: օր, Համբարձման տօնին առթիւ :

Բարեպաչտներ ձեռնարկած են այժմէն պատրաստելու անոնց համար չապիկներ : Կոչ կ'ուղղենք մեր հայրենակիցներուն, որ սիրայօժար նուէրներով օժանդակեն ձեռնարկին յաջողութեան : Նուէրները կ'ընդունուին Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը: (Դիւան)

Ապահովիի հոչակաւոր ՍՈՒՐՃԸ

ՏԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Զայն ամէն տեղ փնտռելու պէտք չկայ, զայն ցնդ ուղղակի եւ միայն՝

ՄԱՍԻՍ Ապահովագիտարան

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտի աղան ու յանձնեն անմիջապէս :

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մեր աւանդական

ՀԱՄԵՂ ԶԻՕՐԻՒՆԵՐԸ

դուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէնները :

Հեռաձայն PRO· 16 – 88

Կարեւոր յանձնարարութիւն

Զատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենաընտիր

ԾԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

Հաւնրածաւոր Roquefort ընկերութիւնը

(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)

Եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ· ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ՃԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐի արտադրութիւնը, զուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի գիներով: Դիմել՝

Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

1 Rue Mondétour, Paris (հին հասցէն)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

կարուածք (coupe) եւ confectionի քանուորուհի մը, արհեստանոցի մէջ աչխատելու համար :

Դիմել·— Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière:

Ծախու կարի մեքենայ մը 31 K 15 :

Հեռաձայնել իրիկունները 6—7, Lec. 93–85:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mercredi 21 MARS 1951 Չորեքշաբթի 21 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6412–Նոր շրջան թիւ 1823

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՎԱՅՈՑՋ ԻՐԱՆԸ

Դժբախտութիւնները իրարու կը յաջորդեն այս դարաւոր երկրին մէջ, խանգարելով անոր քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական բարօրութիւնը :

Երկար պիտի ըլլար թուել պատճառները :

Գլխաւորը, անշուշտ, իր աշխարհագրական դիրքն է,— քառուղի մը՝ միջազգային աշխարհակալութեանց եւ մրցակցութեանց ճամբուն վրայ :

Երկրորդ հիմնական պատճառ մը՝ իր բնական հարստութեանց առատութիւնը, որ տարիներէ ի վեր դէմ դիմաց կը հանէ մեծ պետութիւնները :

Եւ վերջապէս իր ներքին կարգուսարքը, որ կը կարօտի հիմնական բարեկոչոգման :

Բոլոր պարբերական տագնապներուն մէջ, մինչ իրար խառնուած են արտաքին ազդեցութիւնն ու ներքին անցուդարձը : Աշխարհակալ պետութեանց խաղերն ու աւատապետական կարգերու ճնշումը :

Տարիներով, երկու մրցակից պետութիւններ, ցարական Ռուսաստանը եւ Մեծն Բրիտանիա իրար հետապնդելով, աղեցութեան չրջանակներու բաժնած էին Իրանը :

Այսպէս, երկրին հիւսիսային մասը կը համապատասխանէր ռուսական գօտի, հարաւային մասը՝ բրիտանական :

Երկու հզօրները յաճախ սպառնալիքներ ալ կը փոխանակէին :

Ցարական Ռուսաստանը, իբրեւ անմիջական հարեւան, երբեմն կը միջամտէր Իրանի ներքին գործերուն, զինու զօրութեամբ : Ան փորձեց նոյն իսկ խափանել տահմանադրական չարժումը, որ երան ալքայած էր քաղաքն Եփրեմը :

Մեծն Բրիտանիա կը նախընտրէր նուաճում – ներ կատարել տնտեսական գետնի վրայ, քարիւղի դաչտեր պեղելով եւ մենաչնորհներ ապահովելով :

Միեւնոյն ատեն, իբրեւ ծովային պետութիւն, պարբերաբար դէպի պարսկական ջուրերը կ'ուղղէր իր մարտանաւերը, վտանգ մը կանխելու կամ պահանջ մը արժեցնելու համար :

Երկու պետութեանց մրցակցութիւնը աւելի սաստկացաւ երկրորդ Աչխարհամարտէն վերջ, երբ Մ· Նահանգներն ալ ոտք նետեցին Իրանի վրայ՝ բացառիկ իրաւունքներ ստանալով :

Ներկայիս, Մ· Նահանգները մանդատներ եւ խորհրդականներ տրամադրած են, վերակազմելու համար իրանեան բանակը, ոստիկան զօրքը, ելեւմուտքը : Տրամադրած են նաեւ նիւթական աջակցութիւն, հօթնամեայ ծրագրով, ճամբաներու եւ նաւահանգիստներու եւն· չինութեան համար : Եւ վերջապէս վնասները եւ չօշափելի վարկեր՝ ի հաչիւ վերագինման :

Այս ձեռնարկներուն հետ զուգընթաց, Մոսկուան ալ անվերջ խլրտումներ կը սարքէր հիւսիսային Պարսկաստանի մէջ : Նոյն իսկ յաջողեցաւ « ինքնավարութիւն » հաստատել Ատրպատականի մէջ, զայն անջատելով մայր – երկրէն, առաջնորդութեամբ ձախակողմեան կազմակերպութեան մը : (Թուտեհ) :

Քաղաքական եւ տնտեսական չահերու այս մրցակցութեան, ազդեցութեան պայքարի ժխորին հետ, Իրանի հանրային կարծիքն ալ կը խմորուէր : Մանաւանդ որ, նոր սերունդ մը յառաջ եկած էր, ինչպէս Արեւելքի բոլոր երկիրներուն մէջ :

Եկող – գացող վարիչները յաճախ անկարելին կը փորձէին, լեզու գտնելու եւ չարը խափանելու, այլինքն վստահութիւն ներչնչելու համար երեք մրցակիցներուն : Անշուշտ ամէնէն առաջ Մ· Միութեան, որուն հետ սահմանակից են աւելի քան 2500 քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ :

Երկաթեայ վարչապետը, զօր· Ռազմարա, քանի մը ամիս առաջ արգիլեց ամերիկեան եւ բրիտանական անթելներուն փոխանցումը՝ թէհրան միջոցաւ : Ցետոյ առեւտրական պայմանագիր մը կնքեց Մ· Միութեան հետ :

Մոսկուան ողջունելով հանդերձ այս նախաձեռնութիւնը, կը չարունակէր նոր խաղեր սարքել, հասնելու համար իր հիմնական նպատակին — վեր ի վայր չրջել Իրանի ներքին կարգուսարքը : Նոյն ատեն՝ քարիւղի մենաչնորհ ստանալ :

Մնացեալը դիտէք,— սպառնութիւն զօր· Ռազմարայի : Աղդայնացում՝ Անգլօ-իրանեան Քարիւղի ընկերութեան :

Բանի մը լուսաբանութիւններ եւս : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

Ֆր· Կապոյտ Աչքի կոչը Զատկի տօներու առթիւ ի՛նչ աւանդութիւններ, ի՛նչ յիչատակներ արթընցուց մեր բոլորին սիրտերուն մէջ :

Աւանդութիւնները հայրենի երկրէն, յիչատակները մեր մանկական ու պատանեկան օրերէն :

« Ծոմապահութեան շաբաթ »··· Այս միակ բառն իսկ կապուած է ոչ միայն հայկական, այլեւ քրիստոնէական առաքինութեանց հետ : Եօթը չաբաթ ծոմ ու պահք : Ահա եւ Աւագ Շաբաթն ու Զատկի կիրակին : Ամէնէն համեստ խրճիթէն մինչեւ մեծափարթամ ապարանքը հագած կ'ըլլար իր Զատկուան «նոր լաթերը»···· Սեղանները ճոխ, պարդարուն կարմրուկ հաւկիթներով, խորոված գառնուկով, կարկանդակով ու «չէօրէկ»ներով :

Տուները զուարթ էին հիւրերով, ու սեղանները օտար ու դարիպ նորեկներով չրջապատուած : Մեծ հայրիկը կամ հայրիկն էր բերեր ե – կեղեցիէն այս «պարոն»ը որ տուն չունէր, որ սեղան չունէր, որ մինակ էր ու պանդուխտ : Իսկ մայրիկն ու մեծ մայրիկը չատոնց իրենց ունեցածէն բաժին հանած էին դրացի աղքատիկ սեղաններուն :

Եթէ այսօր ալ մասամբ կան այս աւանդութիւնները որոնք ժողովուրդի մը բարոյական մեծութեան աղդակներն են, կան ու կը մնան, նաեւ, աղքատիկ սեղանները, անտէր ծերունիները, հիւանդներն ու որբուկները որոնց բաժին հասել ունեցածէդ՝ առաքինութիւնն է Հայուն :

Կարելի չէ որ օտար խոչչակը չորցուցած ըլլայ մեր սիրտերը, սրբած – մաքրած ըլլայ այդ պեղեցիկ աւանդութիւնները :

Հայը, առատաձեռն ու բարեսիրտ Հայը, նոյնն է մնացած ամէն տեղ եւ բոլոր ժամանակներու համար : Ան հաւատարիմ է իր զատկական աւանդութեանց : Եւ եթէ քիչերը ի սիճակի են իրենց սեղանը տա քցնելու պանդուխտներով, չատեր կրնան իրենց բաժինը բերել Ֆ· Կ· Նաչի «Ծոմապահութեան Շաբաթին» որ իր հաւատարիմ միջնորդի դերը պիտի կատարէ, ձեր բերքն ու բարիքը տրամադրելով Զատկուան աղքատիկ սեղաններուն :

ՍՕՍԻ

Զորեւրու ժողովը պիտի ձախողի՞

Երկուչաբթի օր չորս փոխանորդները չորս ժամ եւս վիճաբանեցան, առանց դործնական ելքի մը յանդելու : Ընդհ· կարծիքն այն է թէ ժողովը պիտի ձախողի :

Այդ նիստին մէջ, Պ· Կրոմիքօ երկար ճառ մը խօսեցաւ, պաչտպանելու համար խորհրդային տեսակէտները : Նորէն պնդեց որ Գերմանիոյ ապագինումը արտաքին նախարարներու օրակարդին մէջ արձանագրուի իրրեւ անջատ խնդիր : Պահանջեց նաեւ որ սպառազինութեանց կրճատման հարցն ալ արձանագրուի համաձայն իրենց բանաձեւին :

Իր ճառի ընթացքին, որ տեւեց աւելի քան 45 վայրկեան, Պ· Կրոմիքօ նորէն մեղադրեց արեւմտեան պետութիւնները թէ խախտած են փոցտամի համաձայնութիւնը : Խօսեցաւ նաեւ··· Եուկոսլաւիոյ մասին, ըսելով թէ բռնաբարած է դաչնադրի տրամադրութիւնները :

Ֆրանսական ներկայացուցիչը, Պ· Փառոտի, մեղադրեց խորհրդային պատուիրակը թէ ճար – տասանական մարդոցներ կը կատարէ, առանց լսելու դիմացի կողմը : Ամերիկեան պատուիրակը բացատրեց թէ իրենց բանաձեւը այնպէս մը խմբագրուած է որ Մ· Միութիւնը կրնայ արտաքին նախարարներու ժողովին բերել իր ուզած խնդիրները : Կրոմիքօ ըսած էր թէ հանրային կարծիքը իրենց կողմն է : Ամերիկեան պատուիրակը պատասխանեց թէ իրենց (Ռուսերուն) հետ է այն հանրային կարծիքը որ կը գտնուի Մոսկուայի ազդեցութեան տակ· իսկ ազատ աչխարհի հանրային կարծիքը բոլորովին հակառակ է իրենց չատադրած քաղաքականութեան :

Այսպէս ամուլ անցաւ Բչ· օրուան նիստը : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ Կրոմիքօ նոր հրահանգներ պիտի ստանայ Մոսկուայէն, որպէսզի ժողովը բոլորովին չձախողի :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ՄԱՀԱՎՈՒՄԸ

Երկաթուղի, կազ, ևլեկտրականութիւն

ՍԻՆՏԻԿԱՆԵՐԸ ՈՐՈՇԱԾ ԵՆ ՏԵՂԻ ՉՏԱԼ

Մէկ օրէն միւսը աւելի ծանրացաւ կացութիւնը, մայրաքաղաքին մէջ :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, մեթրոյի եւ հանրակառքի գործադուլէն վերջ, 2 արուարձանի երկաթուղիներն ալ չբանեցան երկուչաբթի օր, առանց նախապէս ազդարարելու : Այս նոր գործադուլը սկսաւ Սէն Լազարի եւ Մոնփարնասի կայարաններէն : Ելեկտրական կառախումբերը չբանեցան ամբողջ օրը, անտանելի կացութեան մը մատնելով ժողովուրդը : Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր սպասման սրահներուն մէջ, մանաւանդ իրիկուան վերադարձի ժամերուն : Չինուորական իչխանութիւնը հարկադրուեցաւ կարգ մը չոգեչարժ կառախումբեր յարմարցնել, մասամբ գոհացում տալու համար :

Երէկ, երեքչաբթի միւս գիծերու կառախումբերն ալ մասամբ չբանեցան : Վախ կայ որ ամբողջովին դադրի երթեւեկը, նոյնիսկ հեռաւոր գիծերու վրայ :

Միեւնոյն ատեն գործադուլ յայտարարեցին այն չարժավարները որոնք բեռներ կը փոխադրեն կայարանները կամ կեդրոնական Հալը :

Օդանաւային վարչութեան (Էր – Ֆրանս) պաչտօնեաներն ալ կը խլրտին, 7 առ հարիւր յաւելում պահանջելով, ինչպէս եւ բացառիկ պարգեւ մը : Մանաւանդ տեսիներու հաչիւներուն համաձայն, այս պահանջները կը ներկայացնեն ամսական 5000 ֆրանքի յաւելում :

Աւելածուներէն անոնք որ անդամ են Աչխատանքի Դաչնակցութեան (C. G. T.) առջի օր մասամբ դադրեցուցին աչխատանքը, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն :

Կացութիւնը բոլորովին անտանելի պիտի դառնայ, եթէ ամբողջութեամբ գործադուլի կազի եւ ելեկտրականութեան աչխատաւորներուն որոչումը,— ընդհանուր գործադուլ առանց պայմանաժամ սահմանելու :

Կազի մասին տրուած գործադուլը մասամբ գործադրուեցաւ երկուչաբթի ժամը 21էն սկսեալ : Ճնչումը զգալապէս նուազած էր մասնաւորապէս արուարձաններու մէջ :

Կը վախցուի որ գործադուլի չարժումը ծաւալի Փրանսայի ուրիչ մասերուն մէջ : Արդէն սկսած են խլրտումները կարգ մը գլխաւոր քաղաքներու մէջ :

Առջի օր կրակոտ ճառեր խօսուեցան Ռընոյի եւ ուրիչ մետաղագործական հաստատութեանց մէջ, որպէսզի բանուորները յաւելում պահանջեն, գործադուլի սպառնալիքով :

Վարչապետ բացառիկ նիստի հրաւիրեց նախարարները, խորհրդակցելու եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առնելու համար : Քանի մը օրէ ի վեր չատ կը խօսուի պարտաւորիչ ծառայութեան մասին :

ՆՈՐ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

Ձեռք առնուած միջոցներու չնորհիւ, զգալի բարեփոխումներ կը նչմարուին քանի մը օրէ ի վեր, բուն քաղաքին մէջ :

Մեթրոյի 450 կառախումբերէն 60 — 70ը կը բանին երկուչաբթի օրէն ի վեր : Հանրակառքերէն՝ միայն 16 հատ, երեք գիծերու վրայ : Կարգադրութիւնները եղած են նաեւ մօտակայ արուարձաններու համար :

Ապահովութեան ոստիկաններ եւ չրջուն պահակներ հրացաններով զինուած՝ կը հսկեն կայաններու մէջ եւ ուրիչ գլխաւոր կէտերու վրայ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար :

Միեւնոյն ատեն կը չարունակուին բանակցութիւնները, ելք մը գտնելու համար : Աչխատանքի նախարարը ամէն օր պատուիրակութիւններ կ'ընդունի, բայց տակաւին համաձայնութիւն գոյացած չէ :

Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդի նախագահը, Պ· տը Կոլ, խնդրեց կառավարութենէն վճռական միջոցներ ձեռք առնել, գործադուլը դադրեցնելու համար : Իր առաջարկն է իրաւարարութեամբ լուծել վէճը :

Սէն Լազարի եւ Մոնփարնասի ելեկտրական երկաթուղիներու գործադուլին առթիւ, վարիչ մարմինը կը յայտարարէ թէ իրենք պատասխանատու չեն, եւ թէ պարզապէս համակրական ցոյց մըն է որ կը կատարուի :

⚔ Ազդ· Ժողովին ընկերվարական խմբակցութիւնը ունկնդրութիւն մը խնդրեց վարչապետէն, առաջարկելու համար որ բանակցութիւնները կատարուին ստիպողաբար, փոխադրութեանց սէնտիքաներու ներկայացուցիչներուն հետ, քանի որ անոնց յայտարարած գործադուլը «միայն եւ միայն արհեստակցական հանգամանք ունի» : Խմբակցութիւնը միեւնոյն ատեն առաջարկեց յետաձգել ուրիչ ամէն խնդիր, որպէսզի խորհրդարանը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Օտար օրագրողներու կարծիքով, գրեթէ անկարելի է յատակ գաղափար մը կազմել Փարիզի մէջ, Մարոքի կացութեան մասին :

Ինչպէս դիտել կուտայ տեղական թերթ մը, հասած տեղեկութիւնները չփոթ են եւ մանաւանդ միակողմանի : Շփոթութիւնը հետեւանքն է գրաքննութեան, Ֆրանսայի ներքին քաղաքական անցքերուն, Մարոքի կրօնական եւ ցեղային վէճերուն եւ շատերու դէպքերու դունաւորման : Դժուար է պատկերացնել Մարոքի կացութեան հակազդեցութիւնը Ֆրանսայի ժողովուրդին վրայ : Կարելի է սակայն վստահօրէն ըսել, թէ Ֆրանսա լրջօրէն կը զբաղի արաբական երկիրներու մէջ տիրող այս ձգտումով :

Իրարու տրամագծօրէն հակասող երկու տեսակէտներ կը տիրեն Փարիզի մէջ : Մէկը՝ Ֆրանսական կառավարութեան տեսակէտն է, իսկ միւսը Մարոքի «Իսթիքլալ» (Անկախութիւն) կուսակցութեան տեսակէտը :

Վէճը ծանրացաւ այն օրը, երբ Մարոքի գլխաւորական կառավարիչը, զօր· Փիւէն պահանջեց Սուլթան Սիտի Մոհամմէտ Պին Եուսֆէն ժխտել Իսթիքլալը եւ անոր գործունէութիւնը : Այս պահանջին վրայ երկու չաբաթ տեւեցին բանակցութիւնները զօր· Փիւէնի եւ Սուլթանին միջեւ, բայց գրեթէ ոչ մէկ արդիւնքի յանգեցան : Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Սուլթանը մերժած է պախարակել ազգայնական շարժումը :

Երկու չաբաթ վերջը, սակայն, իրերը աւելի արագ զարգացան : Զօրս օր անց՝ Սուլթանը յայտարարեց, թէ համաձայնած է Ֆրանսայի հետ եւ չնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանսացիներուն այն վեհանձնութեան համար, որով անտեսական օգնութիւն պիտի ըլլայ Մարոքին եւ ընկերային բարեկարգութիւններ պիտի կատարուին այնտեղ :

Միաժամանակ, Սուլթանի Մեծ Վեզիրն ալ հրատարակեց յայտարարութիւն մը, որ կ'ըսէր·

— « Կը դատապարտենք մեթոտները որոշ կուսակցութեան մը, որ վախցնելու ճեւով եւ բռնի միջոցներով կը դիմէ քաղաքական խափանարարութեան եւ կ'անդամալուծէ առողջ եւ գործունեայ հիմնարկութիւնները :

« Որոշ կուսակցութիւնը », յայտնօրէն, «Իսթիքլալն էր, որ ապօրինի է եւ ոչ թէ համայնավար կուսակցութիւնը, որ օրինաւոր է :

Սուլթանի այս «ետ – դարձ»ի միակ կարեւոր արդիւնքը եղաւ լուծումը մարոքեան դահլիճին, որուն անդամներէն ոմանք «իսթիքլալ»ին ալ անդամ էին եւ համակրանք կը սնուցանէին ազգայնական շարժման հանդէպ :

Աւելորդ է ըսել, թէ Ֆրանսայի պաշտօնական շրջանակները շատ դոհ մնացին Սուլթանի այս դիրքէն, որ այն ատեն նկատուեցաւ հաչտարար շարժման մը առաջին քայլը :

Վերջերս Փարիզ գտնուած է «Իսթիքլալ»ի պատասխանատու վարիչներէն մէկը, որ հեռաձայնով տեսնուած էր դահլիճի անդամներուն հետ եւ անոնցմէ ստացած էր հետեւեալ բացատրութիւնը.— Սուլթանը, ինք, լուր անդամ չունէր դահլիճի ցրումէն : Նախարարներուն հաղորդուած էր, թէ ութ օրուան ընթացքին պէտք է վարչական պաշտօններ տանձնեն Մարոքի այլ շրջաններուն մէջ եւ եթէ մերժեն, այն ատեն Ֆրանսական իշխանութիւնները կրնան զիրենք բռնի հրաժարեցնել :

Այդպէս ալ եղաւ, որպէսզի պարապութիւն մը գոյանայ Սուլթանին չուրջ եւ ատով, յաջորդ օրը, Ֆրանսացիները կարենան համաձայնութիւն մը կորզել վեհապետէն :

Ֆրանսացի պաշտօնական անձնաւորութիւն մը «բացարձակ սուտ» կոչեց այս պատմութիւնը : Սուլթանը ըմբռնեց որ լուրջ վտանգի տակ է խաղաղութիւնը Մարոքի մէջ : Լեռնաբնակ ցեղախումբերու պատկանող հազարաւոր զինեալ ձիաւորներ, լեռներէն իջնելով կը սպառնային պաշարել Ռապաթը եւ Ֆէսը, բողոքելու համար «Իսթիքլալ»ի դէմ : Այս ռազմիկները անմիջապէս հեռացան, երբ Սուլթանը յայտնեց, թէ ընդունած է Ֆրանսական տեսակէտը :

« Իսթիքլալ »ի վարիչը սակայն կ'ըսէ , թէ զօր· Փիւէն , իրենց դիրքերը պահել ուզող եւ վաշխաներու եւ «քայիտ»ներու միջոցով է որ սարքած է այս ցոյցերը :

— Ֆրանսացիները, կ'ըսեն «Իսթիքլալ»ի մարդիկը, կը դատապարտեն մեր կազմակերպութեան մեթոտները : Ո՞ր մեթոտներուն համար է խօսքը : Մենք, ոչ ոումբ նետեցինք, ոչ ալ ոեւէ մէկը սպանեցինք : Մեր ամէնէն ակնառուր անդամները, առեւտրականներ են կամ ուսուցիչներ : Օրուան վարիչները ամէն ինչ ըրին, որպէսզի կըռիւ ստեղծեն եւ ատով՝ «Իսթիքլալ»ը բռնի ուժով մէջտեղէն վերցնելու պատրուակը ունենան :

«Ցառաջ»ի 25 տարիները

Քանըվինգ տարիներէ ի վեր է որ Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ «Ցառաջ» օրաթերթը, խմբագրութեամբ Պ· Շաւարշ Միսաքեանի :

«Ցառաջ»ի ներհուն խմբագիրը զայն կը հրատարակէ անձնական միջոցներով, նուիրումով եւ քրտնաջան աշխատանքով, վառ պահելու համար հայ տարագիր բազմութիւններուն մէջ հայ լեզուն եւ մշակոյթը :

Մեր պատմութեան մէջ շատ դժուար է գտնել թերթեր, ըլլան անոնք օրաթերթ, չաբաթաթերթ եւկամ պարբերաթերթեր , որ լոյս տեսած ըլլան հինգ կամ տասը տարիներ : Անոնք չկրնալով տակնուվրայ նիւթական ծանրութիւններուն՝ կարճ կեանք եւ կարճ արեւ ունենալով, կէս ճամբան մնացած են :

Շնորհիւ «Ցառաջ»ի արժանաւոր խմբագիրի ճիգերուն եւ չանքերուն՝ «Ցառաջ» կրցած է ապրիլ քառորդ դար՝ լոյս սփռելու եւ արիւթիւն ներշնչելու թափառական եւ պանդուխտ Հայորդիներուն :

Հայրենի ազատական չունչով սկսած «Ցառաջ»ը պահած է եւ կը պահէ իր դիրքն ու ուղղութիւնը եւ կը գրաւէ բացառիկ տեղ մը մեր լրագրութեան պատմութեան մէջ :

Անոր լեզուն յստակ է, ոճը՝ պարզ եւ սիրուն եւ երբեմն ալ հեգնոտ, բայց միշտ ուժեղ եւ ցնցող :

Լակոնական , չքեղ կառուցուածքով պարբերութիւններն ու նախադասութիւնները կը խտացնեն այնպիսի պատկերներ, որոնց ընթերցումը հիացում եւ զմայլանք կ'պաղէ :

«Ցառաջ» ոչ միայն հայ գիրն ու մշակոյթը վառ պահած եւ տարածած է, այլ եւ պահպանակը եղած է Արեւմտահայ գեղեցիկ լեզուին եւ բարբառին : Անխնայ հարուածած եւ արհամարհած է այն բոլոր անհատներն ու խմբակցութիւնները, որոնք արդիականութիւն խաղալու մարմաջէն տարուած՝ փորձած են աղճատել եւ դունատել Մեծասքանչը : Տիրական պահակի մը պէս գիտակ իր պարտականութեան եւ կոչումին՝ հետեւած է հայ եւ օտար բոլոր չարժումներուն որոնք կապ եւ յարաբերութիւն ունին մեր ազատին հետ :

« Ցառաջ» քաջալերած եւ զարկ տուած է նոր տահաս սերունդի այն արժէքներուն որոնց մէջ տեսած է չնորհք եւ կարողութիւն : Անոր կը պարտինք շարք մը նոր սերունդի արժէքաւոր գրագէտներու եւ բանաստեղծներու երեւումը : Եթէ «Ցառաջ»ը չըլլար, անոնք լոյս աշխարհ չպիտի գային հայ գրին ու գրքին վրայ նոր փառքեր աւելցնելու :

«Ցառաջ» հայ գրին ու մշակոյթին հետ հաւասարապէս ջերմօրէն փարած է ազգային արժէքներուն եւ այն բոլոր աւանդութիւններուն, որոնք կապուած են մեր դեղեցիկ լեզուի օղակով :

«Ցառաջ»ի վրայ չենք նայիր որպէս պարզ թերթ մը, չահու եւ ապրուստի միջոց, այլ որպէս առաքելոր թերթ մը որ 25 տարիներ իրեն կապած է հին եւ նոր սերունդները եւ ներշնչած է զանոնք մեր ցեղի անուանադիր հօր չունչովն ու ոգիով :

Որպէս համեստ հայ թերթի մշակ, դիտենք թէ անհատական թերթի մը խմբագիրը որքան դժուարութիւններու ենթակայ է : Եւ որովհետեւ «Ցառաջ»ի խմբագիրը անխառն սէր եւ ծառայելու ու օգտակար դառնալու դիտակցութիւնն ունի, անլծուած է այդ ծանր բայց հաճելի գործին :

Գաղթաշխարհի եւ առաւելապէս Եւրոպայի մէջ ցրուած հայ բեկորները չատ բան պիտի կորսընդնէին օտար կեանքի կազմալուծող եւ մահացնող չունչի ազդեցութեան տակ եթէ « Ցառաջ » չըլլար :

«Ցառաջ» որպէս լուսատու ջահ թող միշտ վառ եւ միշտ պայծառ մնայ :

Ֆրէզնօ, 16 Փետր·

Խմբագրական ՄՇԱԿ (անկախ)

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

«Soli Ժուան»

Մարտ 12ին Իէնայի թատրոնին մէջ Պ· Տէրվիչեան ներկայացուց Մոլիէռի ծանօթ թատերախաղերէն «Տօն Ժուան»ը :

Եթէ միշտ վերապահութիւններով է որ կը խօսինք հայկական ներկայացումներու մասին , պատճառը այն է որ անոնք յաճախ աննկարելի թերութիւններ ունին : Աննկարելի , որովհետեւ կը գտնուինք աշխարհի այն բացառիկ քաղաքին մէջ որ ունի աւելի քան չորս թատրոն եւ ուր թատերական արուեստը հասած է բացառիկ չեղաշրջման մը եւ ուր ներկայացուած ամէն խաղը բան չուտի մը եւ ուր ներկայացուած ամէն խաղը բան մը կըսորվեցնէ ,ներքութիւն մըկ'աւելցնէ,բարձրացնելով թատրոնը մինչեւ իրաւ արուեստը : Ներելի չէ որ հոս մնանք երեսուն տարի եւ բան մը չսորվինք :

Այս ընդհանուր մտածումներէն վերջ, քանի մը խօսք, անցեալ Բ·. օրուան ներկայացման մասին : Թարգմանութիւնը (արեւելահայերէն) տկար էր, եւ դերասանները ըլլալով մեծամասնութեամբ արեւմտահայ դժուարացած էր իրենց արտայայտութիւնը : Միեւնոյն պատճառով ներկայ նոր սերունդը, որ դժբախտաբար հազիւ կը հասկնայ սովորական հայերէնը, աւելի դժուար կ'ըմբռնէր :

Կ'ուզէի օր մը կարենալ ըսել թէ բոլոր դերասանները չատ լաւ գիտէին իրենց դերերը : Տակաւին հեռու կ'երեւի այդ առաւօտը : Այս պատճառով ալ, միայն հայկական ներկայացումներուն է որ կարելի նոյն գինով երկու անգամ լսել թատերախաղը,ա — մէկը՝ յուշարարէն, երկրորդը դերակատարներէն :

Այս թերացումը որուն կարեւորութիւնը չեն հասկցած տակաւին մեր դերասանները, պատճառ եղաւ որ չատ տկարանայ Տօն Ժուանի լաւագոյն տեսարանը : Տեսարան մը որ հերոսը (Գ· Տէրվիչեան) մէջտեղը կենալով երկու օրիորդներու , որոնց առանձին առանձին ամուսնութիւն խոստացած է, գնդակախաղի նման զրոյց մը կը կատարէ եւ կարդով կը համոզէ ամէն մէկը թէ ինք միակն է : Չեմ ուզեր յիշել Ժուվէն, որովհետեւ անար – դար է բաղդատել Ֆրանսական բեմը հայկական թատրոնին հետ ուր կը պակսին միջոցները, բայց չատեր կը յիշեն Վահրամ Փափազեանը որ մեծ ճարտարութեամբ ներկայացուցած էր այդ տեսարանը :

Գիտեմ նիւթական միջոցներու պակասը, տըն – տեսական դժուարութիւնները, տոմսակ «տեղա – ռաչ»ի խմբագիրը անխառն սէր եւ ծառայելու ու օգտակար դառնալու դիտակցութիւնն ունի, ան լծուած է այդ ծանր բայց հաճելի գործին :

Գաղթաշխարհի եւ առաւելապէս Եւրոպայի մէջ ցրուած հայ բեկորները չատ բան պիտի կորսընդնէին օտար կեանքի կազմալուծող եւ մահացնող չունչի ազդեցութեան տակ եթէ « Ցառաջ » չըլլար :

«Ցառաջ» որպէս լուսատու ջահ թող միշտ վառ եւ միշտ պայծառ մնայ :

Ֆրէզնօ, 16 Փետր·

Խմբագրական ՄՇԱԿ (անկախ)

— Այս ալ ուրիշ սուտ,— պատասխանեց վերոյիշեալ Ֆրանսայի պաշտօնատարը : Ռապաթի եւ Ֆէսի առջեւ կատարուած ցոյցերը անդամ մըն ալ հաստատեցին, թէ ցեղապետերը աւելի մօտ են ութ միլիոնոց մարոքցի ժողովուրդին, քան «Իսթիքլալ»ը կամ Սուլթանը, ինքը :

Շփոթութիւնը սակայն հասաւ իր գագաթնակէտին, երբ «Իսթիքլալ»ի պետը, Ալլէլ էլ Ֆասի, Թանճէրի մէջ յայտարարութիւններ ըրաւ օրագրողներուն եւ իր կուսակցութեան կարեւորութիւնը չեշտելու համար ըսաւ թէ անցեալ Հոկտեմբերին, այսինքն Սուլթանին Փարիզ կատարած այցելութենէն ասդին, «Իսթիքլալ»ի 30.000 անդամներ ձերբակալուած են :

Այս յայտարարութիւնն ալ անմիջապէս հերքուեցաւ Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ, որ ընդգծելի զտան պատմութիւնը եւ աւելցուցին, թէ տասը հոգի միայն ձերբակալուած են ցարդ, թռուցիկներ ցրուած կամ ապօրինի զօրձեր տեսած ըլլալնուն պատճառով :

Այս անգամ, «Իսթիքլալ»ի Փարիզի ներկայացուցիչը հերքեց, թէ էլ Ֆասի խօսած է 30.000 ձերբակալութեանց մասին : օր հրատարակեց հեռագրով ստացուած զեկուցում մը, որուն համաձայն, կուսակցութեան պատկանող ուսուցիչ մը միայն բանտարկուած եւ 300 հազար Ֆրանք տուգանքի դատապարտուած ըլլալը ըսած էր էլ Ֆասի :

Փարիզեան երկու – երեք թերթեր, որոնց մէջ եւ «L'Oeuvre» (ժողովրդական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը), ոչինչ զբաղեցին ձերբակալութեանց մասին : Ամերիկեան հեռագրական գործակալութիւն մըն ալ, Թանճէրէն հեռագրեց պատմութիւն մը, ուր եւս ձերբակալութեանց չուրջ ոչ մէկ յիշատակութիւն կ'ըլլար :

Իսկ Ֆրանսական հեռագրական գործակալութիւնը էլ Ֆասի բերանը դրած էր հետեւեալ խօսքը.— «Զօր· Փիւէն Ֆրանսա չի ներկայացներ» : Ասոր ի պատասխան Ֆրանսացի արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը ըսաւ թէ զօր· Փիւէն կը վայելէ կառավարութեան միաձայն եւ ամբողջական վստահութիւնը :

Ու դարձեալ, «Իսթիքլալ»ի Փարիզի ներկայացուցիչը յայտարարեց, թէ զօր· Փիւէնի մասին էլ Ֆասի այդպիսի խօսք չէ ըսած : «Այս խօսքերը վերագրուած են էլ Ֆասիին, որպէսզի արտաքին նախարարութիւնը կարենայ հերքել այս կարգի չիմարական յայտարարութիւններ : Այս խաղերը, հատնաբար Թանճէրի մէջ ներշնչուած են պաշտօնապէս Ֆրանսայի կողմէ» :

Ասոր ալ ի պատասխան, Ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց· — « Որեւէ պատմութեան «Իսթիքլալ»ի կողմէ տըրուած ձեւը կախում ունի ազդութենէն այն թըղթակիցին , որուն հետ կը խօսին անձնատական – ները : Վստահ կրնաք ըլլալ , սակայն, որ անոնք պիտի չբսեն երբեք ճշմարտութիւնը » :

Ահա թէ ինչու, ի լուր այս հակասական տեղեկութեանց, դժուար է Ֆրանսացիներուն եւ մանաւանդ օտարներուն համար ճշդել, թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Մարոքի մէջ :

Թ. Ա. Բ.

Պոլսոյ պատրիարքարանին նորոգումը

ԽՄԲ.— Պոլսոյ թերթերէն Մարմարա հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ Ազգ. Պատրիարքարանի նորոգման մասին (9 Մարտ).—

Մեր խմբագիրներէն մին երէկ այցելեց Գում Գափուի Պատրիարքարանը, մօտէն տեսնելու համար այն նորոգութիւնները, որոնց մասին առենէ մը ի վեր շատ մը հաճելի բաներ կը լսէինք: Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէ չէնքին ներկայ վիճակը:

— Ներս մտած առենս քանի մը բանուոր ներքին մեծ դրան մարմար քարերը կը քերէին ու կը սրբէին: Ջանդակազարդ փայտեայդուռը կը փալփլէր արդէն, չնարակուած ըլլալով: Կը խնդրեն որ քովնտի դռնէն ներս մտնեմ: Վարի յարկին վրայ տեղւոյտ աշխատանք կայ, քանի որ նորոգութիւնը վերնայարկէն սկսած է: Ելեկտրական զե-տեղումները աւարտած են, հեռաձայնի թելերուն տեղ նորեր կը դնեն երկու աշխատաւոր: Ուրիշներ քովի սենեակները անընդհատ կը մտնեն կ'ելլեն: Այս սենեակները մեծ մասով ներկուած են:

Ալջակղմեանները գոց են եւ կ'ըսեն թէ չա-տոնց աւարտած են եւ կահաւորուած: Մէկուն վրայ Մայր Դիւան գրուած է:

Մայր սանդուղին վրայ բացուող չարժուն դուռները կը հրեմ եւ ուրախութեամբ կանգ կ'առնեմ: Սանդուխը մասմաքուր, գորգապատ ու բաղրիքները չնարակուած եւ հաճոյատեսիլ: Ան-միջապէս այցելուին ուշը կը գրաւէ սակայն հանդիսակաց հսկայ պատուհանը: Առէք առաջ երկու անգամ հանդիպած էի Պատրիարքարան: Առաջին

Վերջին դիտողութիւն մը,— դերակատարներ ունինք, շատ տաղանդաւոր, որոնք սովորութիւն ըրած են երկու — երեք խօսք աւելցնել բնագրին վրայ: Այս պարագան դիտած էինք Պ. Գ. Վահանի եւ ուրիշ ներկայացումներու առեն: Նորէն տե-սանք Մոլիէռի համար իսկ...

Ընդհանուր առումով հասարակութիւնը առ-տիճան մը զոհ մնաց ներկայացումէն: Աւելի զոհ պիտի մնար, եթէ նկատի առնուէին սովորական դարձած թերութիւնները:

Դերակատարներէն լաւագոյնն էր Պ. Ա. Գըմ-բէթեան, թէեւ աւելի յաջող տեսած ենք զինք: Թերեւս անոր ալ շատ լաւ չէր վայլած Թարտմ-նութիւնը: Պ. Տէրվիչեան որ այս անգամ դերը դիտէր, պարկեշտօրէն կատարեց Տոն Ժուանի դե-րը: Աւելի տկար էին միւս դերակատարները, բացի Պ. Գ. Վահանէ (Փիգռօ): Օր. Շահինեան (Տօնա Էլվիրա), որուն արուեստը գնահատած ենք ուրիշ առթիւ, չէր տիրացած հերոսուհիին նկա-րագրին: Օր. Սալատեան պարսկահայ սիրող մը, փոքր դեր մը ունէր (Շառլօթ) զոր կրցաւ տանիլ համեստ տաղանդով մը: Գնահատելի բայց անբա-ւարար էին միւս դերասաններուն ալ ջանքերը:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

անգամ ծննդեան վկայագրի մը առիթով եւ երկ-րորդ անգամ պատրիարքական ընտրութեան օրը: Այն առեն մեղքցած էի Հայոց Պատրիարքարանին, ինչո՞ւ մեղքս պահեմ,ատ ինչ անփութութիւն, հնութիւն, փոշի եւ աղբ: Ամչցած էի: Հիմա ու-րախութենէս եւ հպարտութենէս կուրծքս ուռե-ցաւ, առաջին իսկ ակնարկին:

Պատուհանը ամբողջովին քակուած նետուած է եւ անոր տեղ նոր փեղկերով չրջանակուած հաստ ու կլեսթափանց հսկայ ապակիներ, որոնք լոյսին դիմաց կապտաւուն հաճելի եւ տպաւորիչ տեսա-րան մը կը պարզեն: Երկու բանուորներ վերնա-մասին տախտակ աստիճանները կը քերթեն, կը լուան ու ելակի գոյն ներկով մը կը փայլեցնեն: Վերջին յարդարանքն է: Արդիլուած է հիմա վեր ելլել այստեղէն:

Կը վերադառնամ ու քովնտի սանդուղէն կը բարձրանամ Բ. յարկ: Փայլուն ու մաքուր պա-տերուն քովէն լայն նրբանցքը կը մտնեմ: Բոլոր դուռները ներկուած են: Ձեղունը իր գեղակերտ առարկաներով ու զարդերով ապարանքի մը նո-րաչէն ձեղունն է կարծես: Հաճոյատեսիլ ճաշա-կաւոր փղոսկրի գոյն եւրոպական ներկով մը ներ-կուած են մեծ դահլիճը, փոքր դահլիճը, պատ-րիարք Հօր աշխատասենեակը եւ բոլոր միւսները: Իսկ պատերը ամբողջովին պատած են Ֆրանսա-կան եւ ամերիկեան fոեմ գոյն թուղթերով: Պատ-րիարքին աշխատասենեակը իսկապէս Պատրիարքի վայել աշխատասենեակ է, հոգեւոր պետի մը հիւ-րեր ընդունելու վայել սենեակ մը, որուն պատե-րը մասնաւոր հոգածութեամբ պատած են անուշ ելակագոյն հաղուագիւտ թուղթով մը, գորգերը լուացուած ու մաքուր, ընկուզեփայտէ, սեղանը բազկաթիին դահին առջեւ, խիստ ճաշակաւոր, թէեւ քիչ մը փոքր:

Իսկ ինչ որ նորոգուած ու բոլորովին նոր կերպարանքով մը մէջտեղ հանուած պատրիար-քարանին կուտայ իսկական պալատի մը երեւոյ-թը, մեծ դահլիճն է, դեղեցիկ ու չքեղ իր հիա-նալի ձեղունովը, որմէ կախուած հսկայ եւ բազ-մաճիւղ ջահը, ոսկիի պէս կը վառի, ճերմակ ամփուները ծաղիկներու պէս բռնած: Բոլոր պա-տուհաններուն նոր վարագոյրներ կախուած են: Անգլիական անուանի հաստատութենէ մը առենօք գնուած՝ մեծարժէք բազկաթոռներ ու աթոռները — որոնց բարեբախտաբար ոչ ոք յաջողած է դէպի ամայութեան վեց տարիներուն — ամբողջո-վին փրկուած են իրենց տարիներու փոշիին ու աղ-տին եւ սրբուած ու մաքրուած եւ չնարակուած են: Ալվազովսքիին երեք թապլոները տեղաւոր-ուած են:

Եւ արդէն, երբ կը չրջիս դահլիճէ դահլիճ, սենեակէ սենեակ, կարասիէ կարասի ու պատու-հանէ պատուհան, կը տեսնես որ այլեւս հին ու մին փեղկերու, դուռներու, մարմարներու եւ քա-րերու հետքն ու յիշատակն անգամ չէ մնացած:

Նոյն հոգածութեամբ եւ խնամքով, բայց բա-ւական ճիգ ու քրտինքով կարելի է ըսել հիմնո-վին, կերպարանափոխուած եւ արդիական խաղաղ ու հաճելի հանգստավայրի մը վերածուած է վեր-նայարկը, Պատրիարքներու ննջասենեակն ու յա-րակից սենեակները: Արդիական խոհանոց, յախ-ճապակի ու ծուփ ծուփ մաքրութիւն, օդային կաղի ջերմոց, սիրուն լոգարան, մաքուր ու կոկիկ ննջասենեակներ, աղուոր մահճակալներով:

ԴՊՐՈՑ ԿԸ ՇԻՆԵՆ ԽԱՐԹՈՒՄԻ ՄԷՋ

ԽԱՐԹՈՒՄ, (Ցառագ), 14 Մարտ (օգնա-ւոյ).— Ահա կրկին երկինքի ճամբաներով Խար-թում իջանք:

Եւրոպայի տաղտկալի ու հեւ ի հեւ կեանքէն Ափրիկէ, ուր օրուան ընթացքին քրտինքներու մէջ կը լողանք, իսկ գիշերները աստղերը կը համ-բոյնք ...:

Անցնինք մեր համբանքին: Կը դիմենք Ազգ. վարչութեան նախագահ Պ. Շ. Վանեանին, որ մինչ խանդավառ է եւ լաւատես՝ ապագայի մա-սին:

Գաղութին անդամներուն թիւը կը մնայ ան-փոփոխ, 800 հոգի:

Գաղութին կը պակսի հայ բժիշկ մը որուն համար Ազգ. վարչութիւնը ի վիճակի է մուտքի ու բնակութեան արտօնութիւն առանալ տեղական իշխանութիւններէն:

Ազգ. վարչութիւնը այս օրերս քաղաքապե-տական իշխանութեանց պիտի ներկայացնէ, արդի ոճով չինուելիք հայկական դպրոցին նախագիծը: Պ. Վանեան կը յուսայ թէ չուտով պիտի սկսի չէն-քին կառուցումը: Նոր դպրոցը պիտի ունենայ մեծ սրահ մը, մատուռ մը ուր կարելի պիտի ըլլայ կրօնական արարողութիւններ կատարել:

Այցելութիւն մըն ալ կուտանք դպրոցին տես-չուհի Տիկին Ս. Վեցմալեանին: Ազնիւ տիկնոջ ա-ռաջին խօսքերը անմիջապէս մեզի ցոյց կուտան թէ որքան կը սիրէ իր աշակերտ — աշակերտուհի-ները, որոնց մասին կ'արտայայտուի մասնաւոր խանդաղատանքով: Բոլորն ալ ուշիմ ու խելացի են, կ'ըսէ: Գաղութին բոլոր ընտանիքները իրենց զաւակները անխտիր նախ հայկական դպրոց կը ղրկեն: Տիկինը կը յուսայ թէ չուտով նոր դըպ-րոցին չէնքը կ'աւարտի, որով պիտի կրնայ բար-ձրացնել դպրոցին մակարդակը ու ամրացնել հի-մերը, Հայոց լեզուի, պատմութեան ու գրակա-նութեան դասերուն:

Բարի լուր մըն ալ Վենետիկի մեր Մխիթար-եան հայրերուն համար: Պ. Շ. Վանեանի ու Պ. Մ. Փափազեանի նախաձեռնութեամբ հանգանակու-թեան մը ձեռնարկած է գաղութը: Հանգանա-կութեան նպատակն է նախ գաղութին համակրան-քը յայտնել, իսկ երկրորդ քայլելերել Հայրերը ո-րոնց մշակութային աշխատանքը անխտիր բոլորին կողմէ կը գնահատուի: Շուտով կը վերադառնանք Եւրոպա մեր ամենօրեայ պայքարներուն:

Խարթումը մեր հոգին կրակով ու մեր աչքերը լոյսով լեցուց, իսկ մեր հայրենակիցները կրկին մեզ հայ մկրտեցին:

Ա. ՍԱՐԵԱՆ

«ՀՈՄԱՆԻՇՆԵՐՈՒ ԲԱՌԱՐԱՆ»ի հեղինակը «Մհրան Աւգանազ»ն է, եւ ոչ թէ Եղիազար Մու-րատեանը, ինչպէս հաղորդած է Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Եղիշէ Վ. Տէրտէրեան: Իրազեկ տեղեկատու մը կը ճշդէ «Ծուսաբեր»ի մէջ թէ բառարանը կը գտնուի ոչ թէ Աւգանազի կնոջ, Տիկին Կարտինէի մօտ, այլ Երուսաղէմի վանքը, կամ Դուրեան Մատենադարանին եւ կամ Ջեռա-գրատան մէջ: Սխալ է նաեւ Տեղապահին գրածը, թէ Եղիազար Մուրատեան պատրաստած է քննա-

---

«ՑԱՌԱԶ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Ինչ կոստանդին ուժին առջեւ խոնարհելու ստիպուած, բաւականացաւ այն տասն Սուլթանէն պահանջելով որ պէտք եղած հրամանը տայ, որ-պահանջելով որ պէտք եղած հրամանը տայ, որ-պէսզի դղեակին չինութեան աշխատող բանուոր-պէսզի դղեակին չինութեան աշխատող բանուոր-ներն ու պաշտպօղութիւնները չկողոպտեն չրջակայ բնակչութիւնը:

Սուլթանը, այս խնդրանքին ի պատասխան հրամայեց որ մարդոց եւ կենդանիներուն՝ բոլոր այդ բազմութեան անհրաժեշտ սնունդը դրամով գնեն՝ չրջակայ յոյն գիւղերէն: Բայց յոյն բնակ-չութեան գրգռութիւնը իր զագաթնակէտին հա-սաւ, երբ թուրք բանուորները քանդեցին Ս. Մի-քայէլ Հրեշտակապետի համբաւաւոր եկեղեցին: Կարճ խօսքով, ճշմարիտ պատերազմական վիճակ մը սկսաւ տիրել քիչ առենէն:

Կայսրը, տխրած, ուղեց գինուորներ ղրկել՝ դործաւորները վռնտելու եւ սկսուած աշխատու-թիւնները դարձեալ արդիլեցին գինքը՝ լալա-տարիմները դարձեալ արդիլեցին գինքը՝ լալա-գին ապացուցանելով իրենց անկարողութիւնը:

Սուլթանը, իր ընդարձակ կայսրութեան մէջ հրուալտակ հանած էր որ բոլոր իր հպատակները եւ ճորտերը Եւրոպայի եւ Ասիոյ բոլոր նահանգ-ներուն կառավարիչները, պարտաւոր էին իրեն չինանիւթ եւ դործաւոր ղրկել, իր այնքան կարե-ւորութիւն տուած այդ բերդին չափազանց արագ չինուելուն համար: 1452ի Մարտ 26ին, ինք ան-ձամբ ուժեղ բանակի մը գլուխը անցած, հասած էր տեղին վրայ, մինչդեռ իր հրամանովը զօրա-ւոր նաւատորմ մը Կէլիպօլուի եւ Տարտանէլի խարսխարանը թողլով կ'երթար Վոսփորը դրաւել:

Պարպարօ նոյնիսկ կ'ըսէ — ինչ որ հաւանա-բար սխալ է — թէ Սուլթանը այդ նաւատորմով եկաւ Պոլսոյ մօտ: Իր ներկայութիւնը, որ մեծ աշխատութիւններուն իրական սկզբնաւորութիւնը եղաւ, գործաւորներուն խանդավառութիւնը ա-ւելի եւս գրգռեց: Ինք անձամբ որոշած էր բերդին տեղը, Վոսփորի ամէնէն նեղ կէտին վրայ, կիւ-դէլճէի կամ կիւդէլ Հիսարի բերդին ճիշդ դէմը, այսօրուան Անատոլու Հիսարը: Այդ առթիւ քան-դել տուաւ Ս. Միքայէլ Հրեշտակապետի եկեղե-ցին, Վոսփորի հնամենի եւ փառապաշտպանը: Նոր բերդը, որ Պօղազ Քէսէն ալ կը կոչուէր, եւ ճիշդ ու ճիշդ Ս. Տաճարին տեղւոյն վրայ էր չին-ուած, կառուցուեցաւ մասամբ այդ չէնքին քա-րերով եւ հրաչալի սիւներովը: Երիտասարդ Սուլ-թանը չէր դադրեր իր ներկայութեամբը քաջալե-րէ դործաւորները, որոնք իր բարձր դեկավարու-թեան տակ կ'աշխատէին: «Քաթաֆիքիա» կոչ-ուած տեղը բազմաթիւ հսկայ կիւրի փուռեր չին-ուեցան: Ամէն օր այդ տեղէն աշխատութեան վայրը կը փոխադրէին պէտք եղած կիւրը:

Տեսնուեցան բարձրաստիճան սպաներ, փա-շաներ, որոնք Սուլթանին հաճելի ըլլալու համար անձամբ կ'աշխատէին, քար կը կրէին, չողախ կը փոխադրէին: Պատմագիրները, անշուշտ, քիչ մը չափազանցութեամբ կ'ըսեն թէ հինդ հազար բան-ուորներ ու քարակոփներ, տասը հազար օգնա-կաններու օժանդակութեամբ, անդադար աշխա-տեցան մինչեւ բերդին վերջնական չինութիւնը Աշխատաւորներու ամէն մէկ խումբ իր գատին առաջնորդութեամբ կուդար աշխատութեան վայ-րը: Ամէն գործաւոր, իր երկու օգնականներուն հետ պարտաւոր էր անպատճառ օրը մէկ գրկա-չափ պատ հիւսել, այլապէս կը պատժուէր: Ծա-րատեւ երթեւեկ մը միացուցած էր երկու եզերք-ները: Դուկաս կը պատմէ թէ չինութեան փայտը Նիկոմիդիայէն կամ Էրէյլիէն կը բերէին, իսկ քա-րերը Պանտրմայէն:

Քիչ առենէն բազմաթիւ աշտարակներով այդ եռանկիւնաձեւ ընդարձակ չրջափակը, որու այն-քան նկարագեղ տեսարանը այսօր իսկ տակաւին հիացում կը պատճառէ, մարտահրաւէրի մը պէս բարձրացաւ Վոսփորի հիւս. ափունքին վրայ: Ա-մէնէն մեծ աշտարակներէն երկուքը ցամաքին կող-մը կը նայէին եւ մէկ հատը՝ Վոսփորի: Պարիսպ-ները 20 ոտք լայնութիւն ունէին եւ աշտարակնե-րու պատերը, որոնց գագաթը կապարէ գղակներ էին դրուած, 32 ոտք լայնութիւն ունէին: Ծո-վեզերին վրայ խոշոր թնդանօթներ, հսկայ ռմբա-ձիգներ, որոնք կծկուած գազաններու կը նմանէ-ին, ամբողջովին կը տիրապետէին նեղուցին անց-քին վրայ:

(Շար.)

կան ուսումնասիրութիւնը Տարօնի գաւառաբար-բառին : Տեղեկատուն դիտել կուտայ թէ եղ. Մուրատեան բնիկ Վանեցի էր, հետեւաբարեթէ բառարան մը ուսումնասիրած է, ատիկա պիտի ըլլայ Վանի բարբառը եւ ոչ թէ Տարօնի, ուր բնաւ գտնուած չէ :

եւ կառավարութիւնը կարենան փրկենց ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացնել օրուան տագնապին վրայ :

⚔ Արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչները չեչտելով կացութեան ծանրութիւնը, հրաւիրեցին կառավարութիւնը անմիջապէս ար-ձօնել աշխատավարձքի յաւելումը :

Արհեստակցական Միութիւնները դիտել կուտան թէ աշխատաւորական խլրտումներուն պատասխանատուն կառավարութիւնն է, «վասնզի չի կրնար որեւէ միջոց ձեռք առնել, ապրուստի սղութիւնը կասեցնելու համար» : Կ'ըսեն նաեւ թէ կառավարութիւնը չգործադրեց իր խոստումները եւ թէ աշխատավարձքի յաւելման պահանջներ կան որ կը ձգձգուին մէկ տարիէ ի վեր :

⚔ Փարիզի 12—13.000 «թաքսի»ներուն կէսը չբանեցաւ առջի օր, որուած որոշման համաձայն եւ 24 ժամուան համար : Երէկ աւելի շատ կառքեր կը բանէին, սաստկացնելով խճողումը :

Պարսիկ նախարար մը եւս կը զարնուի

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ երկուշաբթի օր ուսանող մը երկու զնդակ պարպեց զօր. Ռազմարայի դահլիճին անդամներէն Տօքթ. Ապտիւլ Համիտ Զանկանէի դէմ, որ վերատեսուչն է պետական համալսարանին : Գնդակներէն մէկը ատամոքսէն անցնելով վիրաւորեց երիկամները : Վիճակը շատ ծանր կը համարուի :

Գնդակները արձակուեցան երբ Տօքթ. Զանկանէ վար կ'իջնէր համալսարանին սանդուղնեբէն, կառք նստելու համար : Ահաբեկիչը, որ ձերբակալուած է, ուսանող է աստուածաբանական ճեմարանի մը մէջ :

Ականատեսներու վկայութեան համաձայն, Տօքթ. Զանկանէ իր կառքը մտնելու վրայ էր, երբ երկրորդ ուսանող մը մօտենալով նամակ մը յանձնեց : Նախկին կրթական նախարարը նամակը բանալու եւ կարդալու վրայ էր, երբ առաջին ուսանողը զլխուն զարկաւ ատրճանակի կոթով : Տօքթորը կառքէն դուրս ելաւ փախչելու համար, բայց երբ համալսարանին սանդուղներէն վեր կ'ելլէր, երկրորդ գնդակ մը արձակուեցաւ :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 40 անուններու ցանկ մը գտնուեցաւ ահաբեկիչին վրայ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ուսանողը պարծենցեր է,— «Եթէ ես չկարենամ, իմ ընկերներս պիտի սպաննեն բոլորն ալ» :

Կը կարծուի թէ այս ուսանողն ալ անդամ է Ֆետայեանը Իսլամ կազմակերպութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՄԷՋ.— Անգարայէն կը հեռագրեն թէ 500 տուներ փլան Էրզրումի մէջ, երկրաշարժի մը հետեւանքով : Առ այժմ լուր չկայ զոհերու մասին :

ՀԻՆԳ ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ ՊՏՂՐՈՒԹԻ ՄԷՋ, «յառաջդիմական» ցոյցի մը հետեւանքով : Երկուքը ոստիկաններ են, երեքը՝ համանուն ընկերակցութեան անդամները : Վիրաւորուեցան նաեւ վեց ոստիկաններ : Ձերբակալուեցան 20 հոգի : Զին-ուորներ օգնութեան հասնելով վերահաստատեցին բարեկարգութիւնը :

ՔՈՐԷԱՑԻ ՄԷՋ զինադադար հաստատելու համար նոր ձեռնարկներ կը կատարէ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը : Դաշնակից զինուորները 38րդ զուգահեռականը կրնան հասնիլ որեւէ ատեն :

ԱՆԶՐԵՒՆԵՐԸ ԵՒ ԶԻՒՆՀԱԼՔԸ ծանր վնասներ պատճառեցին կեդր. Ֆրանսայի մէջ : Ռոնը եւ կառոնը յորդած են : Ժընեւի մէջ 250 ժամացոյցներ պարունակող կապոց մը գտնուեցաւ, ձիւնհալքին : Այս կապոցը, որ աւելի քան մէկ միլիոն Ֆրանք կ'արժէ, կը փտնուէր երեք ամիս ի վեր :

ՇՈՒՄԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ (ճուլում պողպատի եւ ածուխի ճարտարարդործութեանց) մարտ 19ին նչանագրուեցաւ վեց պետութեանց կողմէ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Ֆր. կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան հաւաքոյթ մը, Զատկի տօներու առթիւ ԱՊՐԻԼ 8ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, 5 rue Bonnefoi, Ծոյներուն սրահը :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (1

ԾԱՌԱՋի տարածման համար

Մարսէյլէն Հայ Արեւնուչներու Միութիւնը, չնորհակալութիւն յայտնելով «Ծառաջ»ի տեւական աշխատակցութեան եւ սրտագին բարեացակամութեան համար, հանդէպ իրենց Միութեան, 3000 ֆրանք կը տրամադրէ թերթին քանըհինգամեակին առթիւ :

---

24 PROGRAMMES BIEN TEMPERÉS
ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

ԿՈՂՄԷ

Ecole Normale de musique , 78 rue Cardinet
(Métro Malesherbes)
Հինգշաբթի 22 Մարտ ժամը 21ին
Գիները 200, 300 եւ 400 ֆրանք :
Դիմել Ecole Normale, Durand եւ S. V. P. :

Նոր Սերունդի Օրը

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ : Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3ին 12 Mairie du XIի մէջ, métro Voltaire :

Կը նախագահէ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

Կը խօսին ընկերներ Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ընկերուհի Մ. ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Ս. ՏՕ-ՆԱՊԵՏԵԱՆ (դաշնակ), Ֆ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ (ջութակ) : Ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը երեք արար՝

5 ԹԻԻ ԽԵԼԱԳԱՐԸ

Մասնակցութեամբ Փարիզի մասնաճիւղի ընկերներուն :

Պարահանդէս կ. ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով : Առատ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՒ ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց : Ապրիլ 15ի կիրակի երեկոյ, Salle Géographie, 184 Bd. St. Germain :

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆի : որ կը խօսի ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ մասին :

ՄԵՍԱՐԵՆՑԻ մասին կը խօսի՝
ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի կեդր. վարչութիւնը իր ջերմ շնորհաւորութիւնները կը յայտնէ ընկ. Էլիէն Բիւզանդի եւ իր ամուսնոյն Բժ. Քրիստիկեանի իրենց զաւկին՝ Բենոնի, ամուսնութեան առթիւ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ժամաւակացոյց արարողութեանց.— ԱԻԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Ցիչատակ ընթրեաց առաւօտուն ժմրգ. ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան ժամը 16ին Ոտնլուայ, Խաւարման պաշտամունք ժամը 19ին :

ԱԻԱԳ ՈՒՐԲԱԹ.— Ցիչատակ չարչարանաց, Խաչելութեան եւ Թաղման ժամը 17ին :

ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹ.— Ճրագալոյց Ս. Զատկի : Նաւակատիք : Երեկոյեան սկզբ. ժմրգ. ժամը 15.30ին կամ իտասեան Ս. պատարագ ժամը 17ին :

ԶԱՏԻԿ. — կիր., Ցիչատակ Յարութեան սկզբ. ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին :

Ցիչատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բ. Ս. պատարագ ժամը 10ին : Հոգեհանդիստ համօրէն նըշխեցելոց : (Կնիֆ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Աղնիւ Սարգիսեան եւ զաւակները կը յանձուցանեն թէ այս երկուշաբթի Թաղիս Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ հանգուցեալ ՄԱՐԳԱՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր բարեկամները եւ յիշատակը յարգողները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կարուածեւի (coupe) եւ confectionի բանուորուհի մը, արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել.— Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière :

Հագուստի եւ պլուզի (chemisier) համար կըտրել գիտցող entrepreneurներ եւ հագուստ, chemisier եւ փեշ կարող գործաւորուհիներ : Նմոյշներով դիմել՝ **Rayomtex**, 21 rue de Trévise, Փարիզ (9) :

ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

Մեր ուշացած բաժանորդները որ փակեն իրենց բոլոր պարտքերը մինչեւ 1951 ԱՊՐԻԼ : Այդ թուականէն սկսեալ պիտի դադրին մէկ տարիէն աւելի պարտք ունեցողներուն թերթերը, իսկ միւս բաժանորդները պիտի ստիպուին վճարել նոր գիներով : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, Cadetի սըրճարանին վերնայարկը :

Մեծ պարահանդէս

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փոքր տ'Իթալիէ մասնաճիւղին, Մարտ 24 շաբաթ դիշեր, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselette, Քրմ/լէն Պիսէթը :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասանութիւն, («ԱԶԳԻ ԲԱՑ», զաւեշտ) եւ էլլէն Բիւզանդի «Աչուղ պապիկ»ը :

Կը խօսի ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Marcelly, իր ամբողջական կազմով :

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Porte d'Italie : Aut. 125 իջնել Մէրի տը Պիսէթը : Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք : Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

Ապահովութեան հոչակաւոր ՍՈՒՐՃը

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Զայն ամէն տեղ փնտռելու պէտք չկայ, գայ-ցէք ուղղակի եւ միայն՝

ՄԱՍԻՍ Ապահովագնատուն

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմ պիտի աղան ու յանձնեն անմիջապէս :

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մեր աւանդական

ՀԱՄԵՂ ԶՕՐԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէնները :

Հեռաձայն PRO. 16 – 88

Կարեւոր յանձնարարութիւն

Զատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենաընտիր

ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը՝ որ ունի երկու յարկ, 8 սենեակով, աշխատանոց, լուացարան, խոհանոց, եւ ընդարձակ պարտէզ, պտղատու ծառերով : Դիւրամատչելի գին : Երթեւեկի բոլոր յարմարութիւններ : Դիմել ամէն օր ժամը 3էն վերջ : Bedrossian, 6 rue Nouvelle, Ալֆորվիլ : Aut. No. 103 Charenton Ecolesէն, իջնել Bld. Carnot կամ երկաթուղի Gare de Lyonէն :

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր ալամպիքէ
Պատրաստուած է խնամքով,
ՏԻԶ ՕՂԻՆ անուշ – հոտով :
Տալաֆիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻԶ ՕՂԻՆ,
ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն մինչեւ տուն :
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ

N. PAPAZIAN

2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

DALAKUPEIAN FILS AINÉ

Maison Fondée en 1933, MARSEILLE

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտանիքի ձեռքով :

ԲՈՒՆ ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԱՊՈՒԽՏ

Ընտիր տեսակէ եւ երաշխաւորուած : կապարով կնքուած է եկած տեղէն :

Կը ծախուի rue des Dominicaines, թիւ 21, ՄԱՐՍԷյԼ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSÁKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Jeudi 22 MARS 1951 Հինգշաբթի 22 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Ann[illegible] No. 6413–Նոր շրջան թիւ 1824

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՇԱՏ ԱԽԵԼԻ ԽՈՐ Է

Պարսկաստանի մէջ ծագած նոր տագնապին առթիւ, միջազգային մամուլը վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հրատարակէ նաեւ Միջին Արեւելքի մէս երկիրներու մասին :

Օրինակ, եթէ հաւատանք այդ լուրերուն, ի – րաքի մէջ ալ հետզհետէ կը զօրանայ ազգայնական շարժումը, ջնջել տալու համար քարիւղի մենա – շնորհները :

Սէուտի Արաբիոյ մասին ալ նոյնիսկ ստ – ղոյգներ կը հրէէին, բայց անմիջապէս հեր – քուեցան :

Ամէն պարագայի մէջ, կարելի չէ ժխտել ակ – ներեւ իրականութիւն մը, — Արեւելքը չատոնց արթնցած, գիտակցութեան հասած է, եւ չուզեր հանդուրժել օտար միջամտութեանց, իր ներքին թէ արտաքին գործերուն մէջ :

Ամէն տեղ գործօն սերունդ մը կ'ըմբռնէ թէ խաբուսիկ է քաղաքական անկախութիւնը, երբ օ – տարներ են որ կը շահագործեն երկրին հարստու – թիւնները, մենաշնորհներով կամ ուրիշ բացառիկ արտօնութիւններով :

Դարաւոր Պարսկաստանը որքան ալ ետ մնա – ցած ըլլայ, չատ մը տեսակէտներով, իր աչքին առջեւ ունի հրահանգիչ օրինակներ որոնք մտա – ծել կուտան :

Արաբական երկիրները, հազիւ ազատած՝ թրքական լուծէն, հետզհետէ դարձան աւելի պա – հանջկոտ : Եւ պարբերաբար կը զգացնեն իրենց տրտունջները :

Մնաց որ, խմորումները միայն քաղաքական – տնտեսական չեն, այլեւ ընկերային : կարճ խօս – քով՝ յեղափոխական :

Շատեր երէկ բաւական կը սեպէին օտար ա – րտպետութեան բարձումը : Այսօր նոյն տարրերը ամէն բանէ վեր կը դասեն կարգուսարքի խնդիրը :

Ամէնէն յետամնաց շրջաններուն մէջ իսկ, բոլշեւիկեան հունտեր ցանուած են, թանձրացնե – լով մթնոլորտը :

Միշտ վարպետ՝ իրբեւ քարոզիչ եւ գրգռիչ, Լենին – Սթալինի ուխտակիցները հօճան, մոլլան, սատանան անգամ կնքահայր կամ առաջնորդ կ'ընտրեն, իրենց նպատակին հասնելու համար :

Գալով բուն Պարսկաստանի վերջին դէպքե – րուն, առջի օր ուշագրաւ մեկնութիւն մը հրա – տարակուեցաւ Փարիզի կիսապաշտօնական օրկա – նին մէջ :

Համաձայն այդ գրութեան, պարսիկ ականա – ւոր անձնաւորութիւն մը, որ գործօն դեր կատա – րած է Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայնացման մէջ, այդ որոշումը անհրաժեշտ կը գտնէ երկու գլխաւոր պատճառներով.—

1. Վերջ տալ համայնավարութեան ծաւալ – ման՝ Իրանի մէջ :

2. փակել դուռը, որպէսզի Խ· Միութիւնը մե – նաշնորհ չպահանջէ :

Միշտ նոյն պաշտօնատարին բացատրու – թեամբ, եթէ քարիւղի ճարտարարուեստը չազ – գայնացնէին, Խ· Միութիւնը ալ մենաշնորհ պիտի պահանջէր· եւ Իրան պիտի չկրնար մերժել :

Արդ, պիտի կրնա՞ն գործադրել տրուած ո – րոշումը :

Ականաւոր պաշտօնատարին յայտարարու – թեան համաձայն, Մեծն Բրիտանիա միշտ պիտի ստանայ իր ուզած քարիւղը : Իր մասնա – գէտներն ալ պիտի վարձուին Իրանի կառավարու – թեան կողմէ : Եւ ուրիշ դիւրութիւններ պիտի ըն – ծայուին :

« Եթէ Անգլիա չհամակերպի, հետեւանքը պի – տի ըլլայ խափանարարութիւն (սապոթաժ) եւ համայնավարութիւնը պիտի տարածուի երկրին մէջ» :

Այդ վտանգը չատոնց կը զգացուէր, քանի որ բոլշեւիկները երբեք չեն համակերպած ներկայ կացութեան :

Անհրաժեշտ չէ մասնագէտ ըլլալ, ըմբռնելու համար թէ քարիւղը միայն տնտեսական խնդիր չէ Մեծերուն համար, այլեւ քաղաքական : Բուն բա – ռով՝ ռազմական :

Ճաճախ իրենք են որ կը ներշնչեն կամ կը դու – նաւորեն դէպքերը, համաձայն օրուան պահանջ – ներուն : Այսինքն իրենց քաղաքական եւ տնտեսա – կան չահերուն :

Վկայ՝ Իրանի նոր ողբերգութիւնը : Շ.

Պղտոյ պատրիարքին ուխտը

ԵՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պղտոյ վերջին թղթակիրէն կ'իմանանք թէ Գարեգին պատրիարք իր ուխտը կատարած է անց – եալ ուրբաթ օր (16 Մարտ), համաձայն Ազգ· Սահմանադրութեան, մայր եկեղեցւոյ մէջ, «յաւէնի ընդհ· ժողովոյ», ինչպէս կ'ըսէ պաշ – տօնական զեկոյցը :

Արարողութենէն վերջ, ընդհ· ժողովը չարու – նակած է իր նիստը, քննելով օրակարգի հարցերը :

× Պատրիարքը Մարտ 14ին պաշտօնապէս այ – ցելած է Պղտոյ կուսակալ եւ քաղաքապետ փրոֆ· Ֆահրէտտին Քէրիմ կէօքայի, ընկերակցութեամբ ընդհ· ժողովի ատենապետ Պ· Գեղամ Գալաֆ – եանի եւ վարչութեան անդամ Պ· Վ· Կեսարի :

Թերթերը կը գրեն թէ կուսակալը դրան առ – ջեւ դիմաւորեց պատրիարքը իր հետեւորդներով, մինչ անընդհատ լուսանկարներ կը քաշուէին :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, տեսակցութիւնը պահելով հանդերձ իր պաշտօնա – կան հանդամանքը, եղած է մտերմական : Պատ – րիարքը չնորհակալութիւն յայտնած է հանրապե – տութեան նախագահին, կառավարութեան եւ կու – սակալին, իրեն ընծայուած դիւրութեանց համար : Կուսակալը պատասխաներ է իր զոհունակութիւնը յայտնելով եղած ընտրութեան եւ «հայ հայրենա – կիցներու ազնիւ զգացումներուն համար» :

Խօսակցութեան ընթացքին, Գարեգին պատ – րիարք պահարան մը յանձնած է կուսակալին, ը – սելով,— «Իմ անձնական չնչին նուէրս զաղթա – կաններուն համար» :

Պահարանը կը պարունակէր 500 ոսկի :

Պ· Գալաֆեան ալ չնորհակալութիւն յայտնե – լով կուսակալին, զայն հրաւիրած է ներկայ ըլլալ ուրբաթ օրուան Ուխտի արարողութեան :

Թուրք թերթերն ալ մանրամասնօրէն կը նկա – րագրեն պատրիարքին եւ կուսակալին տեսակ – ցութիւնը :

× Նախկին տեղապահը, Գէորգ արք· Աբա – լեանեան, վարդապետ մը ղրկելով Գում Գալիու, բարի գալուստ մաղթած է պատրիարքին : Տեսակ – ցութիւնը տեւած է կէս ժամ : Մանրամասնու – թիւնները զաղտնի կը պահուին :

ՑԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պղտոյ թերթերը կը գրեն թէ Գոնեայի մէջ ձերբակալուած են խումբ մը յետադիմականներ, որոնք կը պահանջէին լատինական տաճարը ջնջել, զլխարկին տեղ փէս դնել, կիներուն երեսները ծածկել քօղով (փէչէ), աշխարհիկ օրէնքները փո – խել եւն· :

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք ա – ռած է, այս հոսանքին դէմ : Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ խլրտումներ կը նշմարուին : Կ'ըսուի թէ չարժումին ուժ տուած են երկու երեսփոխանները, անդամ դեմոկրատ կուսակցութեան : Մանրամաս – նութիւնները յայտնի չեն :

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.— Մարտ 15ին Հռոմէն սաստ – նակով Պէյրութ հասած է Սահակ եպիսկոպոս Կոզեան՝ ընդհ· փոխանորդ Հայ Կաթողիկէ Թա – գին :

× Պէյրութ հասած է նաեւ Տիկին Վավա Սարգիս, որ Եգիպտոս կը գտնուէր : Տիկինը Լի – բանանի մէջ ալ նկարահանդէս մը պիտի տայ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ճակատին սպայակոյտը կազ – մուեցաւ վերջնապէս : Զօր· Այզընհաուըրի անմի – ջական օգնական նշանակուեցաւ մարեչալ Մոնթ – կոմըրի (անգլիացի) : Հիւս· Եւրոպայի ընդհ· հրամանատար՝ Ծովակալ Պրայնտ (անգլ·) : կեդր· Եւրոպայի ընդհ· հրամանատար՝ զօր· Փիւէն (ֆրանսացի), Ծովային հրամանատար՝ Ծովակալ Ժոժար (ֆրանսացի), օդանաւային՝ զօր· Նորս – թատ (ամերիկացի).— Ատլանտեանի օդանաւա – յին ուժերու փոխ – հրամանատար՝ մարեչալ Սոնտըրս (անգլ·) : Հիւս· Եւրոպայի՝ զօր· Թէյ – լըր (ամ·).— Հարաւ· Եւրոպայի համար պիտի նշանակուին իտալացի հրամանատար մը : Նորվե – կիա եւ Ջանըմարքա եւս ո հրամանատարներ տրա – մադրած են :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ԿԸ ՅԱՋՈՐԴԵՆ

Գաւառի մէջ ալ խլրտումներ

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԾԱՌԱՑՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏԻ ԿՈՉՈՒԻՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ, ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒ – ԹԵԱՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Կացութիւնը աւելի ծանրացած էր երէկ, չո – րեքշաբթի : երկաթուղիներու գործադուլը ոչ մի – այն կը չարունակուի, այլեւ տարածուեցաւ ուրիշ դիւժերու վրայ : Ջուրի եւ յուղարկաւորութեան սպասարկութեանց աշխատաւորներն ալ որոշեցին գործադուլ յայտարարել 24 ժամուան համար, իր – րեւ առաջին ազդարարութիւն :

Նախարարական խորհուրդը առջի օր բացա – ռիկ նիստ գումարելով, որոշեց պարտաւորիչ ծա – ռայութեան հրաւիրել էլեկտրականութեան եւ գազի բանուորները, իւրաքանչիւրը զատ–զատ : Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ մեթրոյի եւ հան – րակառքերու աշխատաւորները ենթակայ չեն այս օրէնքին, վասն զի պարտաւորիչ ծառայութիւն (réquisition) կրնայ հաստատուիլ այն պարագա – յին, երբ երկրին տնտեսական կեանքը վտան – գուած է, իրրեւ հետեւանք էական սպասարկու – թեանց դադարման կամ կազմալուծման : Մեթրո – յի եւ հանրակառքի սպասարկութիւնները այս կարգէն չեն համարուիր :

Կառավարութիւնը որոշեց նաեւ ժամանակէն հինգ օր առաջ, նիստի հրաւիրել հաւաքական պայմանագիրներու դերազոյն յանձնաժողովը, որ կազմուած էր մէկ տարի առաջ : Ուրիշ խօսքով, պիտի քննուին աշխատավարձի խնդիրները որոնք ձգձգուած էին մինչեւ այսօր : Առաջին նիստը պի – տի գումարուի այսօր, հինգշաբթի, եւ կը կար – ծուի թէ արագ որոշումներ պիտի տրուին : Ծարդ վերջնական կարգադրութիւններ չէին եղած :

Պարտաւորիչ ծառայութեան կոչերը պիտի ուղղուին ոստիկանութեան միջոցաւ, իրաւասու նախարարութեան հրամանով : Եթէ կանչուած քաղաքացին մերժէ համակերպիլ, ենթակայ է բանտարկութեան կամ տուգանքի :

× Վարչապետը, Պ· Քէօյ, որ միեւնոյն ա – տեն ներքին նախարար է, ճայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ երեքշաբթի գիշեր, թախանձագին կոչ մը ուղղելով ազգին եւ բանթողներու քաղաքա – ցիական պարտականութեանց : Բացատրեց թէ «կառավարութիւնը չի կրնար թոյլատրել այնպէ – սի գործադուլներ որոնք բանուորներու օրինական իրաւունքը կազմելով հանդերձ, կրնան ճչմարիտ վտանգ մը կազմել երկրի կեանքին համար : Այս չարժումները դժուարութիւններ եւ տառապանք – ներ կը պատճառեն ժողովուրդին, մասնաւորապէս փարիզի աշխատաւոր բազմութեանց : Ազգին բա – րիքին համար կազմակերպուած մենաշնորհ մը չի կրնար գործիք դառնալ անոր դէմ» :

ԿԱԶՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ· ՊԱՏԿԵՐԸ

Ահաւասիկ ընկերային խլրտումներու մօտա – ւոր պատկերը, համաձայն մինչեւ երէկ հասած տեղեկութեանց .—

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐ.— Սէն Լազարի եւ Մոն – փարնասի դիւծերը (արուարձան) բոլորովին չեն բանիր, երկուշաբթի օրէն ի վեր : Կառ տը Լիոնի դիւծէն վրայ՝ միայն 30 կառախումբ.— Օսթեր – լից՝ անկանոն : Հեռաւոր դիւծերն ալ ենթակայ յապաղումներու.— Կառ տը լ'Էսթ՝ (արեւելեան) հարիւրին 8ը միայն կը բանին : Կառ տիւ Նոռ՝ (հիւսիսային) գրեթէ սովորական : Ինվալիտ՝ միայն մէկ կառախումբ :

Երթեւեկի ընդհատումները հետզհետէ յաճա – խադէպ կը դառնան Լիոնի, Թուլուզի, Պոռտոյի, Տիժոնի եւ ուրիշ հեռաւոր դիւծերու վրայ : Կը վախցուի նոյն իսկ ընդհ· գործադուլէ, այս դի – ծերուն վրայ եւս :

ԿԱԶ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Գործա – դուլ սարքուած էր Փարիզի մէջ, 24 ժամուան համար : Ոստիկանութիւնը զրաւեց էլեկտրական վեց կեդրոններ : Կը վախցուի նոր խլրտումներէ :

ՋՈՒԻՐԻ մասին խօսեցանք արդէն : Տաղնապը զգալի չէ տակաւին :

ՊԱՆԴՈԿՆԵՐՈՒ եւ ճաշարաններու մէջ ալ խլրտումներ կը նշմարուին : Խոհանոցի ծառա – յողները եւ ուրիշ սպասաւորներ կը պահանջեն ժամական 78 ֆրանք փոխանակ 59·50ի :

ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ հաստատութեանց աշ – խատաւորները պայմանաժամ տուած են մինչեւ երկուշաբթի :

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ բանուորները կը պահանջեն ժամական 100 ֆրանք.— Հաճիագործները գոհա – ցում ստացան : կառավարութիւնը արտօնեց 12 միլիառ ֆրանք տրամադրել, աշխատավարձի յա – ւելումներ կատարելու համար :

× Վերջին լուրերու համաձայն, դժգոհու – թիւնը կ'աճի Պոռտոյի, Թուլուզի, Լիոնի եւ Մար – սէյլի մէջ : Հանրակառքի աշխատաւորները ժամա – կան 25—30 ֆրանք յաւելում կը պահանջեն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՄԻՍԼԱՄՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՔԱՐՈԶԵՆ

Իմացաք արդէն.— « Իսլամը սարան Թէհլիւքէ վէ Սիոնիզմ», «Իսլամը շրջապատող վտանգը եւ Սիոնականութիւն» անունով թուրքերէն գիրք մը լոյս տեսած է Պոլսոյ մէջ :

Հեղինակին անունը՝ ճէվատ Րիֆաթ Աթիլ – հան, ինչպէս կը գրէը վահէ, բան մը չի խօսիր : Վկայութիւններ չկան իր մասին, բայց իր իսկ գործին մէջ կը գտնենք խոստովանութիւններ, որոնք լոյս կը սփռեն իր կեանքին եւ նկարագրին վրայ :

Նախ, հեղինակին առաջին գործը չէ այս : Ուրիշ հրատարակութիւններ ալ ունի.— «Թրքական բանակին պայքարը Սիոնականներուն դէմ», եւ « Հրեայ լրտեսները Պաղեստինի ճակատին վրայ» : Վերջին երկու աշխատութիւնները չենք տեսած :

ճէվատ Րիֆաթ Աթիլհան նախկին սպայ մըն է : Պալքանեան պատերազմին, իբրեւ հաղարա – պետ, կը մասնակցի Էփրինէի պաշարման կռիւ – ներուն : Առաջին Մեծ Պատերազմին կը գտնուի Պաղեստինի ճակատին վրայ եւ երկու անգամ կը վիրաւորուի : Յետոյ կը նշանակուի Դամասկոսի պատերազմական ատեանի նախագահ : Իր պաշ – տօնն էր ձերբակալել եւ դատել հրեայ լրտեսները : Ի վերջոյ կը դառնայ չորրորդ բանակի ընդհ. հր – բամանատար եւ Սուրիա – Պաղեստինի փոխար – քայ՝ հռչակաւոր ճէմալ փաշայի թիկնապահը :

1928ի աշնան, կ'ենթարկուի Սիոնականներու վրէժխնդրութեան՝ «Թուրք թատերական անա – նուն ընկերութեան» տնօրէն՝ Ալպէռ Սալթիէլի կողմէ :

Ակէ աւելի բան մը չենք գիտեր իր մասին :

Աթիլհան մոլեռանդ հաւատացեալ մըն է : Մուսլիման եւ ... կատաղի հակահրեայ :

Գիրքին ներքին երեսին վրայ գետեղուած արձանագրութիւնը, սա ճեւով կը բնորոշէ իր բո – վանդակութիւնը .

— « Այս գիրքը, իսլամութեան հիմնադրու – թեան թուականէն մինչեւ այսօր, Իսլամներուն , Թուրքերուն եւ համայն աշխարհին հանդէպ Սիո – նականներուն հետապնդած վնասարար գործու – նէութեան կը հետեւի քայլ առ քայլ, եւ կը փաս – տէ զայն » :

Եթէ ուշադրութեամբ քննենք անոր բովան – դակութիւնը եւ տիրապետող ոգին, պիտի տես – նենք որ հեղինակը կը ձգտի աւելի հիմնական նը – պատակի մը.— Համիսլամութիւն :

Շատ հաւանական է որ 176 էջերէ բաղկացեալ այս հատորը, սերտ կապ ունի վերջերս Թուրքիոյ մէջ ծագած կրօնական շարժումին եւ իսլամական աւանդութեանց վերահաստատման հետ :

Առաջին գլուխը նախաբան մըն է եւ կը մատ – նանչէ Սիոնականներուն «ոճրապարտ արարքնե – րը» : Այս առթիւ կը գործածէ բառեր եւ որա – կումներ, որոնք թունդ մոլեռանդութիւն կ'ապա – ցուցանեն : Իր վկայութիւնները կը սկսին Գուրա – նով – պայքար՝ Մարդարէին եւ Իսլամին դէմ :

Անշուշտ չէք սպասեր որ թարգմանեմ ցեղային առելութեան այդ նմոյշները :

Իր համոզումով, Օսմ. կայսրութեան փլուզ – ման եւ անդամահատման միակ պատասխանատու – ները Սիոնականներն են :

Այս համոզումը հիմնաւորելու համար, կ'ու – զէ համոզել թէ խալիֆա Էօմէր Ֆարուքէն մինչեւ Սուլթան Մէհմէտ Դ. չարաչար սխալեցան իրենց պաշտպանութեան տակ առնելով Սպանիայէն եւ Փորթուկալէն վտարուած Հրեաները, եւ միայն... Սուլթան Համիտ «ըմբռնեց վտանգը» :

Այնուհետեւ կը պատմէ Թէոտոր Հերցլի եւ Պոլսոյ խախամապետին մէկ տեսակցութիւնը՝ Համիտի հետ, իբրեւ թէ Սիոնականութեան հիմ – նադիրը առաջարկած կ'ըլլայ ընդարձակ հողեր դնելու Պաղեստինի մէջ, բայց Սուլթանը կը մեր – ժէ :

Այս մերժումին վրայ, Սիոնականները ոխ կապելով, կ'որոշեն մէկդիէն վերցնել Համիտը :

Զորս գլխաւոր ճեռնարկներ կը կատարուին Սուլթանը գահընկեց ընելու համար :

Առաջինը Եըլտըզի մահափորձն է : Վահէն, իբրեւ նախաճաշակ եւ զուարճալիք, «Օրը Օրի – ն»ով մը պատմեց արդէն : Թոյլ տուէք որ ամբող – ջացնեմ, որպէսզի անդամ մը եւս «լուսաբան – ուիք » .

« Մեզմէ չատեր, կ'ըսէ Աթիլհան, այս մա – հափորձը վերագրած են Հայերուն : Հայ անիչխա – նականներուն միակ դերը այն է եղած որ, երա – զին անձնատուր եւ դրամի փոխարէն, հրէական դաւաճանութեան գործիք եղած են : Անոնց դերը ասկէ անդին չանցնիր :

« Այս մահափորձը այնպիսի նրբութեամբ եւ ճարտարութեամբ պատրաստուած էր որ, յայո – ղութիւնը հարիւր առ հարիւր ապահով էր : Բայց ինչպէս կ'ըսեն.— « Աստուծոյ չմեռցուցածը մարդ չի կրնար մեռցնել» : Նախախնամական ուժ մը, Սիոնի ոճրագործներուն այս առաջին հարուածը ի դերեւ հանեց :

« Եըլտըզի մահափորձին մանրամասնութիւն – ները պիտի տանք, մեր «Հրեաներուն դաղտնի ո – ճիրները» անուն գիրքին մէջ» :

Պատմութիւնը չարունակելի է ուրեմն : Հետա – քրքրական պիտի ըլլար կարդալ այդ «մանրամաս – նութիւնները» :

Այս « զգայացունց » առասպելը կարդալէ վերջ, կրնաք որոշ զգուշաւոր կազմել ուրիշ ճեռ – նարկներու եւ առ հասարակ Աթիլհանի վկայու – թեանց մասին : Օսմ. Սահմանադրութեան հռչա – կումէն մինչեւ Սուլթան Համիտի գահընկէցու – թիւնը, Պալքանեան պատերազմը, մինչեւ Մեծ Պատերազմը եւ Լոզանի ժողովը, միշտ Սիոնա – կաններն են որ կը գործեն, ի վնաս Օսմ. կայս – րութեան .

— « Երեք Հրեաներ ճավիտ, Քարասօ եւ մեծ Սալէմ — Եւրոպայի մէջ պատրաստուած այս ողբերգութեան (Օսմ. Սահմանադրութիւն) Թուրքիոյ գործակալները նշանակուեցան :

« Այս երեք «մասոն»ները յեղափոխական Թուրքերը մասոնականութեամբ վարակելով, ի – րենց ազդեցութեան եւ հրամանին ենթարկեցին : Իթթիհատ–Թէրագգըի բոլոր պարագլուխները , անխտիր, Ազատ Որմնադիրներու օթեակներէն ներս մտան ծիծաղելի արարողութիւններով » :

Հեղինակին վկայութեամբ, «1909 Մարտ 31ի յետադիմական շարժումն ալ պայթեցաւ «Սիոնա – կաններու դրամով եւ կազմակերպութեամբ : Մորմիլ եւ դատել դիտցող մարդոց համար, երկու անդամ երկու չորս կ'ընէի պէս հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է այս» :

Թերեւս առիթ ունենամ անդամ մը եւս անդ – րադառնալու այս գրքին նշանաւոր «յայտնու – թեանց » :

Վերջաբանին մէջ, հեղինակը, դառնօրէն կ'ողբայ խալիֆայութեան ջնջումը, հանրապետա – կան իրաւակարգին հաստատումը, կրօնի եւ պե – տութեան բաժանումը, — միշտ իբրեւ հետեւանք հրէական աղդեցութեան : «Ճէկը փոխարինուեցաւ դլխարկով, չալմաը՝ տափատով, արաբական տառերը՝ լատինականով » :

« Իսլամական աշխարհին պարզած ողբալի պատկերը, անմխիթարութիւնը, աշխրհքական մտայնութիւնը, ցեղերու հակամարտութիւնները , եւ այս բոլորին հետեւանք, արաբական բանակնե – րու ամօթալի անյաջողութիւնները (սահմաններն իսկ անորոշ Իսրայէլի դէմ)», խորապէս կը յու – զեն դինք :

Հետեւաբար կը թելադրէ .

— « վերադարձ դէպի կրօնք, իսլամական ա – ւանդութեանց վերահաստատում, իսլամական եղ – բայրութիւն եւ Միութիւն : »

« Հիւսիսային Ամերիկէն մինչեւ Եդիպտոս , Արաբական Թերակղզի, անկէ Հնդոնէզիա եւ Փա – քիստան, Աֆղանիստան, Թուրքիստան, Պարս – կաստան եւ Թուրքիա տեղաւորուած են հինդ հա – րիւր միլիոն առաքինի Իսլամներ, Սիոնականու – թեան յարձակումներուն, եւ քաղաքակրթութիւն կոչուած ընչաքաղցութեան դէմ պայտպանուելու միակ միջոցը, այդ զանդուածին իսլամական ներ – շնչումներ պատուաստելուն մէջ կը կայանայ » :

ՀԱՍԿԱՔԱՂ

Հիւանդներու խաղը

Հիւանդ բարեկամի մը հետ կ'երթանք Մար – սէյլի ծանօթ սանաթօրիոմը, Petit Arbois : Կը մտ – նենք սահմանէ մը ներս, ուր՝ խիստ կարգապա – հութիւն կը տիրէ :

Ընդարձակ տարածութեան մը մէջ, մեծ ու դեղեցիկ չէնքեր իրենց մանուսւոր ձեւերով ուշա – դրութիւն կը գրաւեն դեռ հեռուներէն :

Կ'անցնինք մաքուր եւ ղորկ ճամբէն, որուն եզերքը եղեւիններու չուքին տակ յատուկ նստարան սեղաններ զետեղուած են, հիւանդներուն համար :

Տեղ մը՝ պաշտօնեաներու բնակարանը, քիչ անդին թատերասրահը եւ չարժանկարի ներկա – յացման վայրերը : Ապա ընդարձակ գետնայարկ սրահ մը, ուր՝ հիւանդներ եւ իրենց այցելողները կիրակի օրերը կը տեսակցին եւ միասին կ'անցընեն մինչեւ ժամը 4 :

Հիւանդագրաքը երթալու համար երեք օր առաջ պէտք է օթօքարի տոմսեր ապահովել, ո – րովհետեւ երկու օթօքարներ միայն կիրակի օրերը կ'երթեւեկեն, տանելով այցելուները :

Իսկ յատուկ ինքնաչարժ մը էքսի մէջ որոշ ժամերու կը սպասէ նորեկ հիւանդներուն փոխա – դրութեան համար :

Երկու հսկայ եւ երկարաձիգ չէնքերու առ – ջեւի մաքուր հրապարակին վրայ խոնուած են բո – լոր այն հիւանդները (200է աւելի) որոնք չէնքէն դուրս ելլելու արտօնութիւն ունին :

Հարիւրի չափ այցելուներու հետ կ'իջնենք օ – թօքարէն :

Տեսարանը սրտաճմլիկ է : Հարազատները կ'ողջագուրուին : Արցունքը կը լճանայ ակնաղ – բիւրներուն մէջ : Հիւանդն ու այցելուն իրար կը մխիթարեն փոխադարձաբար :

Ամէն հիւանդ կը ջանայ աչխոյժ եւ կայտառ երեւալ, ժպտիլ, զուարթ ձեւանալ :

Կան՝ յաղթանդամ, կարմրաթուշ եւ դէր ե – րիտասարդներ : Կան՝ տարէցներ, ոսկրացած այ – տերով :

Կան՝ տժգոյն, պղտոր աչքերով, նիհար եւ կաչին ոսկորներուն փակած, կուրծքը ուսերուն մէջ կորսուածներ, ոտքի վրայ երերացողներ :

Շատեր կը հազան, չոր հազով մը, որ տախ – տակներու ձայներու կը նմանի :

Ամէն հայեացքի մէջ կսկիծ մը, յուսահատու – թիւն մը կայ :

Ու կը թուի թէ՝ անողորմ մահը իր արիւնա – ծանդ գերանդին ձեռքը՝ կը սաւառնի այդ դըժ – բախտներու գլուխներուն վրայ :

Կան՝ որ կը սարսափին, յոռետես են : Կան նաեւ համակերպածներ եւ լաւագոյն ապագային հաւատացողներ :

Անմիջապէս բազմութիւնը խումբերու բաժ – նուելով կը խուժէ յատուկ սրահը եւ իւրաքանչիւ – րը իր սեղանը կը գրաւէ :

Այցելուներու պայուսակները կը պարպուին սեղաններու վրայ եւ ճաշը կը սկսի : Նոյն սրահին մէջ կը գտնուի նաեւ խանութը, որմէ իրենց ան – հրաժեշտ գնումները կը կատարեն հիւանդները, իսկ կիրակի օրերն ալ այցելուները :

Հիւանդներու եւ այցելուներուն տարբեր դա – սակարգերով սուրճ եւ ուրիշ ըմպելիներ կը սրուին :

Ճաշէն վերջ, խումբերէն մաս մը դուրս կ'ել – լէ անտառին մէջ պտտելու : Ուրիշները դեռ դամ – ուած կը մնան սեղաններուն, հեռուն, տունը ձը –

Գաղութէ գաղութ

Հ. Ս. Վ. ԿՈԳԵԱՆԻ եպիսկոպոսական ձեռ – նադրութեան առթիւ, հազար տոլար տրամադրած է Պոսթընի կաթոլիկ թեմին արքեպիսկոպոսը, գերապայծառ Բիչըրտ Ֆուչինկ: Միեւնոյն առեն խոստացած է եկեղեցի մը կառուցանել Պոսթընի հայ կաթոլիկէ համայնքին համար: Արքեպիսկո – պոսը իր քարոզին մէջ խորապէս գնահատած է Մխիթարեան Միաբանութեանց գործունէութիւ – նը՝ հայկ. մշակոյթին զարգացման համար:

ՓԵՐԻԱՑԻ (ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ) ՀԱՑՈՑ հիւանդա – նոցը որ հիմնուած է տասը տարի առաջ, Նամա – կերտ գիւղին մէջ, պատուաբեր հանրօգուտ հաս – տատութիւններէն մէկն է: Այս գաղութը 150 քի – լոմեթը հեռու է Սպահանէն եւ անաղարտ պահած է իր ազգային դիմագիծը: Տակաւին տասը տարի առաջ այս 120 հազար անուոր բնակչութիւնը չու – նէր մէկ հատ հայ բժիշկ: Այս հիւանդանոցը փըր – կութեան խարիսխ է ոչ միայն Փերիայի, այլեւ շրջանի 12 հազար հայ բնակչութեան, ինչպէս եւ 150 հազար պարսիկ ժողովուրդէն:

ՊՈՒՍՈՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ կտակած էն, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Մանուէլեան, ի յիշատակ իրենց վաղամեռիկ աղջկան, Բանկալթիի իրենց ա – ժական տասը յարկանի տունը եւ ամառանոցը Վոսփորի վրայ: Նմանապէս տիկին Զարուհի Տոքթ. Խմէրեան խոստացած է 15 հազար ոսկի տրամադրել կեդրոնական ջերմաբաչխ վառարան մը դետեղելու համար կեդր. վարժարանին մէջ: Իսկ Պ. Բենիամին Սօպրան արժէքաւոր մանրադէտ մը նուիրած է նոյն հաստատութեան:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՑԻՆ Պոլիս հասած թուրք գաղ – թականներուն համար դրամ հաւաքուած է նաեւ հայկական գաղթօդներու մէջ: Բերայի Էսաեան վարժարանը հաւաքած է 180, Օրթագիւղի վար – ժարանը 85 ոսկի, ուրիշ գաղթօդ մը՝ 504 ոսկի:

ԵԿԵՂԵՑԱՍԷր Հայ մը, Պ. Թըրփան, 30—40 հիւանդներու համար եւ երկու անգամ ալ չարժա – նակար կը տեսնէն, առաջինը ձրի, երկրորդին հա – մար ալ 15 Ֆրանք վճարելով:

Բաժանումը տաժանք մըն է թէ մնացողնե – րուն եւ թէ մեկնողներուն համար:

Մօտակայ շրջաններ բնակող այցելուները շա – բաթ մը մխայն կը սպասեն, յաջորդ կիրակին դա – լու ստուգութեամբ: Իսկ ուրիշ քաղաքներէ, հե – ռաւոր վայրերէ եկողները կը հեռանան խոր յու – զումով, արնէ արցունք կուլ տալով, վասն զի չկի – տեն թէ երբ պիտի կրնան դարձեալ այցելել իրենց հիւանդ հարազատներուն:

Ազնիւ եւ ողորմած մարդիկ այս փրկարար տունը հիմնած են իրական գաժբախտները սփոփե – լու համար այս «արգիլուած գօտի»ին մէջ, մինչ դուրսը՝ հազարաւորներ կեր կը դառնան ռումբե – րու եւ զնդացիրներու տեղատարափին:

Երկու օթօքարները կը սուրան դէպի Մար – սէյլ: Բոլոր ճամբորդները խորասուզուած են ցա – ւագին մտածումներու մէջ:

Ոչ ոք կը խօսի կամ կը խնդայ:

Երկու չաբաթ անցած է այդ օրէն, բայց դեռ ականջիս կը հնչէ հիւանդ ծերուկին տրտունջը.

— « Հայերէն դիրք չկայ որ կարդանք»...:

ԱԶԳԻՆ

հազար ոսկիի ծախքով վերաշինել կուտայ Գուզ – կունճուզի եկեղեցւոյ խորհրդարանը: Միեւնոյն առեն կը նորոգուին կալուածները, որոնք չատ հինցած են եւ չնչին հասոյթ մը կը բերեն: Այս նո – րոգութիւններով եկեղեցին ինքնաբաւ պիտի դառ – նայ:

ԻՐԱՆի օգնաւային սպայ Պ. Զարեհ Լուքաս – եան, զինուորական մասնագիտական մրցումներու մէջ առաջնութիւն չահելով կառավարութեան ծախքով ղրկուած է Ամերիկա, իր մասնագիտու – թիւնը կատարելագործելու համար:

ՏԻՐՈՒՆի.— Յաւուր կը լսենք թէ Պաղտատի մէջ մեռած է Մովսէս Ստեփանեան, հայրը՝ երի – տասարդ բանաստեղծ Դարմէնի: Հանգուցեալը բը – նիկ Սասունցի էր, ծնած 1895ին: Կանուխէն մտած էր Հ. Ց. Դ. շարքերը: Հալէպի ազգային դպրո – ցէն շրջանաւարտ ըլլալէ վերջ, մտած էր Պաղ – տատի երկաթուղիներու ընկերութեան մէջ:

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՄԲ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՒԵԼՑՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Գոյամարտի 28 Դեկտ. 1950ի թիւ 112ին մէջ, տրուած էր Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միու – թեան գործունէութեան մասին տեղեկութիւններ: Որմէ երեւան կուգար որ բարեգործականի դրամա – գլուխը հասած էր հինգ միլիոն տոլարի պատկա – ռելի դումարին. իսկ 1948ի մուտքը եղած էր 719·879 տոլար, իսկ ելքը 570.774 տոլար, այսինքն պատրաստ ի դանձի կը մնար 129·105 տոլար:

Մեր ուշադրութիւնը դրաւեց այս աւելցած հսկայական դումարը եւ կրթական գործերու հա – մար ծախսուած դումարին չնչինութիւնը:

23.000 տոլար տրամադրուած էր 1948ին, Մել – քոնեան վարժարանին (Կիպրոս), Դարուհի Ցա – կոբեան վարժարանին (Պէյրութ) եւ հարիւր «հո – վանաւորեալ» այլ վարժարաններու:

Չենք կարծեր որ Մելքոնեան վարժարանին տրամադրուած դումարը հաւասար ըլլայ միւս «հովանաւորեալ» վարժարաններու ստացածին, սակայն բոպէ մը նոյնիսկ եթէ հաւասար համա – րենք, եւ բաժնենք 23.000 տոլարը հարիւր վար – ժարանի, հաւասարապէս, կը ստանանք 230 տո – լարի դումար մը, այսինքն մօտաւորապէս 70 տի – նարի օժանդակութիւն մը. իսկ եթէ նկատի առ – նենք որ բնականաբար մեծ պատառը կ'երթայ Կիպրոսի Մելքոնեան վարժարանին եւ անկէ հետք Պէյրութի Դարուհի Ցակոբեան վարժարանին, մը – նացեալ հարիւր վարժարաններուն յատկացուած դումարը հաւանաբար կ'իջնէ 60 կամ 50 տինարի.. այսինքն մէկ ուսուցիչի 3 կամ 4 ամսականը մի – այն:

Եւ այդ վարժարանները կը վայելեն Բարե – գործականի «հովանաւորութիւնը» ... որուն դրա – մագլուխը հասած է 5 միլիոն տոլարի, եւ 1948ի տարեկան եկամուտը եղած է մօտ 720 հազար տո – լար, իսկ սնուցկին մէջ նոյն տարին աւելցած դու – մարը եղած է մօտ 130 հազար տոլար ...

Ինչ առատաձեռն հովանաւորութիւն ...

Կարելի՞ է արդեօք լսանալ թէ ի՞նչ հանգս – տաթոչակ կը ստանայ ամէն ամիս, Բարեգործա – կանի նախկին վարիչ պատուիրակը:

(Գոյամարտ)

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Անգլեսաքսոն թերթերը կը գրեն թէ Կրեմլի – նի դէմ ըմբոստացումը հետզհետէ կ'ուժգնի Արեւ – մըտեան Գերմանիոյ համայնավարներուն մէջ: Մօտերս անկատած՝ համայնավար կուսակցու – թիւն մը պիտի կազմուի ընդհ. ժողովի մը դու – մարումով:

Նախքան պաշտօնական անջատումը, քարող – չական խիստ յարձակում մը կը կատարուի Մոս – կուայի քաղաքականութեան դէմ «Անկախ գործա – տուրներու կուսակցութեան »կողմէ (այս է անունը հակա – Մոսկուա կազմակերպութեան):

Նոր կուսակցութիւնը կը կազմուի թիթոյա – կան գծին համաձայն եւ կը կարծուի թէ ուղղակի Եուկոսլաւիայէն պիտի ստանայ դրամական օժան – դակութիւն: Քարոզչական արշաւը արդէն ամսա – կան 2000 սթերլինի կը նստի:

Պ. Ճօզըը Շափ, նախկին կարեւոր համայնա – վար պաշտօնատար մը, կը վարէ «ըմբոստութիւ – նը»: Եւ իր գլխաւոր նեցուկը՝ Պ. Լէոնհարտ՝ Փը – րակա գտնուած է, Եուկոսլաւներուն հետ խորհր – դակցելու համար նոր կուսակցութեան կազմու – թեան մասին, համաձայն Դաշնակից պետերու:

Սովետական հսկողութենէն խուսափելու փոր – ձերը սաստկացան, երբ Մոսկուա հրահանգեց մաքրագործումներ կատարել արեւելեան Գերմա – նիոյ մէջ:

Նախկին կուսակցական պաշտօնատարները, ո – րոնք կորսնցուցած են իրենց պաշտօնը կը քալ – լերեն միւս անդամները օրպէսզի օգնեն իրենց «ա – զատ» կուսակցութիւն մը կազմելու համար: Անոնք խիստ արշաւ մը կը վարեն Հունոսի եւ ուրիշ ճարտարարուեստական շրջաններու մէջ, իրենց կողմը քաշելու համար գործաւորները:

Իրենց թերթը կը մեղադրէ Ռուսիան, թէ հա – զարաւոր գերման ռազմագերիներ կը պահէ եւ կը մատնանշէ Արեւելեան Գերմանիոյ ոստիկանական սարսափները:

Քարոզչական թռուցիկներ կը բաժնուին, ո – րոնք կը մեղադրեն Արեւելեան Գերմանիոյ կըն – քած դաշինքը Լեհաստանի հետ, որով անոնք կը հրաժարին հողային պահանջներէն իր արեւելեան սահմանին վրայ, եւ կը մատնանշեն թէ դաշինքը թելադրուած է Կրեմլինի կողմէ:

Անկախ բանուորներու կուսակցութեան պաշ – տօնական բացումը նշանակուած է Մարտ 25ին:

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ Օգնութեան Մարմինը որ հիմնուած է 15 Դեկտ. 1922ին եւ յայտարարուած 12 Յունուար 1923ի պաշտօնաթերթին մէջ (էջ 409), անկէ ի վեր հրատարակուած օրէնքներու համաձայն վերջերս իր ծրագիր–կանոնագիրը դարձեալ ներկայացուցած էր պատկան իշխանու – թիւններուն: Կը խնդրուի ծանուցանել թէ այս ան – դամ ալ ներքին գործերու նախարարութիւնը բար – եացակամօրէն նկատի առած է իր դիմումը եւ իր նպաստաւոր որոշումը հաղորդած է մեզի 10 Փե – տրուար 1951ին, թիւ 16 186 պաշտօնագրով:

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՑԱՌԱԶ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ՝

Ֆաթիհի հրեղէն մարտկոցներու մեռաղեայ սանդարներ ու Շահի անունով ծանօթ թնդանօթը, ներկայիս ցուցադրուած են Լոնտոնի միջնադար – եան զէնքերու թանգարանը: Իսկ Թուրքիոյ բեր – եան զէնքերու թանգարանը: Իսկ Թուրքիոյ բեր – դերու հին թնդանօթները սահմանադրութեան ա – տեն կառավարութիւնը ծախած է իբրեւ երկաթե – ղէն:

Սովահար Պոլիսը իր ապրուստին անհրաժեշտ հացահատիկը այլեւս չէր կրնար ընդունիլ Սեւ Ծովէն:

Օգոստոսի վերջերը, գործը ամբողջովին ա – ւարտեցաւ: Կոստանդին կայսրը, սարսափելի թշ – նամին սիրաչահելու համար սկիզբները ուտելիք կը ղրկէր: Ցետոյ, քիչ մը ուշ հասկնալով որ իր մայ – րաքաղաքին գործը լմնցած էր եթէ Թուրքերուն թող տրուէր աւարտել իրենց գործը, փոխած էր իր ընթացքը: Դէպի դուրս զանազան յարձակում – ներով Պոլսոյ բնակիչները չանցաւեր էին գործա – ւորները փախցնել եւ աշխատանոցները քանդել, բայց մեծ մեծ վնասներով եւս մղուած էին: Աւելի եւս, երբ Թուրքերը իրենց աւերը աւելի հեռու – ները տանելով բերդին չրջակայ գիւղերը կամ ա – նոնցմէ տուները սկսան այրել, դարձեալ չանա – ցին զանոնք կեցնել, բայց նորէն ձախողեցան:

Միակ արդիւնքը սա եղաւ որ Սուլթանը առիթ ունեցաւ կայսեր դէմ հռչակելու պատերազմ մը, որ սակայն, չատոնց գոյութիւն ունէր իրապէս: Մէհմէտ Բ. այդպէս չարժելու համար այդ կար – ծեցեալ յարձակումները եւ քրիստոնեաներուն կողմէ կատարուած զինադադարի խզումները պատճառ բռնեց: Գայլին եւ գառնուկին առակը անգամ մըն ալ կ'իրականանար:

Այդ վիթխարի դղեակին չինութեան այնքան արագ աւարտումը սարսափով լեցուցեր էր Պոլսոյ բնակիչներուն եւ կայսրութեան բոլոր հպատակ – ներուն սիրտերը: Դատապարտուած էին անկարող հանդիսատեսը ըլլալու այդ բերդին ղինուելուն: Անոր նշանակութիւնը իրենց համարնոյն առեն թէ նուաստացուցիչ էր եւ թէ կայսրութեան մօտաւոր կործանումը դուշակել կուտար ճակատագրական – օրէն:

Սուլթան Մէհմէտ, Աղրիանուպոլիս վերա – դառնալէ առաջ, հոն, իր անձնուէր տեզակալնե – րէն մէկուն Ֆիրուզ Աղայի հրամանատարութեան տակ չորս հարիւր ընտրեալ բերդապահներ դրաւ: Հրաման տուաւ անոր կեցնել Վոսփորէն անցնող ամէն ազդի եւ ամէն մեծութեամբ նաւեր, զանոնք ստիպել որ առաղաստնին ամփոփելէ վերջ դան խարիսխ նետեն բերդին ստորոտը, բարեւեն իրենց դրօշով եւ որոշեալ տուրքը վճարեն՝ անցնելու համար: Պղնձէ խոշոր թնդանօթները ի կարգ պի – տի հրաւիրէին անսաստողները:

Թուրք թնդանօթաձիգներուն հրահանգուած էր « կանդ առ » հրամանին անսաստողները անմի – ջապէս ընկղմել՝ վիրդերու ահագին ծանրութեան տակ, կ'ըսէ Պարպարօ: «Րումելի Հիսարի դղեա – կը, մանաւանդ ծովուն կողմէ, անհուն ուժ մը կը ներկայացնէր: Անհունօրէն հսկայազանգուած չի – նութիւն մըն էր, որուն պարիսպները քսանըհինգ – դէն մինչեւ երեսունըհինգ ոտք բարձրութիւն ու – նէին »:

Կայսրը հրամայած էր էրիսպաթիոն մեծ գիւ – ղին բնակիչներուն թողուլ որ թուրքերուն ար – ջառները ազատօրէն արածեն: Ինչ գիւղացիները այդ հրամանին հնազանդելով հանդերձ, ուզած է – ին ընդդիմանալ իրենց հունձքերուն աւերումին: Ատոր վրայ, ենիչէրիները Սուլթան Մէհմէտի քե – ռայր եւ Սուլթան Մուրատի փեսայ Սպենդիարի զաւկին առաջնորդութեամբ եւ Գարաճապէյի հը – րամանատարութեամբ խլուն ջարդեցին բողոքո – ղները, փոխանակ զանոնք պաշտպանելու, ինչպէս կայսրը խնդրած էր Սուլթանէն:

Կոստանդին այս լուրը լսանալով, վերջապէս հասկցաւ որ այդ աստիճան պղտոր կացութեան մը մէջ, անպատճառ խաղաղութիւնը պահելու իր չանքերը բոլորովին ապարդիւն պիտի մնային: Ու որոշեց, պատրաստուիլ իր մայրաքաղաքին եւ իր կայսրութենէն տակաւին իր ձեռքը մնացած մա – սին հետ արիաբար մեռնելու համար:

Մինչեւ այդ պահուն, այնքան էր վախցած իր սարսափելի դրացին բարկացնելէ որ նոյնիսկ բերդը չինուած առեն, թոյլ տուած էր որ տակա – ւին գործով Պոլիս եկող ազատ օրէն մտնեն ելլեն:

(Շար.)

× Ելեկտրականութեան աշխատաւորներէն ա–նոնք որ անդամ չեն համայնավար սկնտիքաներու, յայտարարեցին թէ իրենց գործադուլը միայն 24 ժամուան համար էր :

× Մանչի գծին կառախումբերն ալ չեն բա–նիր, այնպէս որ ճամբորդները օթոքարներով կը փոխադրուին Հավր, Շէրպուռ եւն.: Հանրապե – տութեան նախագահն ալ այդպէս մեկնեցաւ ե – րեքշաբթի օր, Մ. Նահանգները երթալու համար :

Պաշարման վիճակ Պարսկաստանի մէջ

ՆՈՐ ՄԱՀԱՓՈՐՁԵՐՈՒ ԼՈՒՐԵՐ ԿԸ ՇԲՋԻՆ

Պարսկաստանի կառավարութիւնը պաշարման վիճակ յայտարարեց երեքշաբթի օր, մասնաւորա–պէս Թէհրանի մէջ, նկատի առնելով կացութեան ծանրացումը :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ հրասայլեր կը շրջին մայրաքաղաքին գլխաւոր փողոցները: Շահը ձայ–նասփիւռ ճառ մը պիտի խօսէր երէկ :

Զրոյց կը շրջի թէ Ատրպատականի նահանգա–պետը, Տօքթ. Էքպալ, որ նախապէս ներքին գոր–ծերու եւ առողջապահական նախարար եղած է, սպաննուեր է Թաւրիզի մէջ, երեքշաբթի առտու:

«Ֆետայեանը Իսլամ» կոմիտէն քաղաքին չու–կաններուն եւ փողոցներուն մէջ ցրուած է թռու – ցիկներու «մասնաւոր տպագրութիւն մը», Տօքթ. Էքպալի լուսանկարով եւ անոր մահը ծանուցանե–լով: Կ'ըսուի թէ սպաննուած են նաեւ Պ. Ալամ, նախկին կրթական նախարար եւ Պ. Նամտար, դեռ վերջերս քաղաքապետ Թէհրանի :

Պարսկաստանի նոր տարուան՝ Նեվրուզի հըն–գօրեայ արձակուրդը կը սկսի ահուսարսափի մէջ:

Թէհրանի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զօր. Մոհամմէտ Տաֆթարի, հրաժարած ըլլալով, իրեն յաջորդած է զօր. Ապտուլհոսէյն Հէճազի, Շա–հին թիկնապահը եւ զինուորական վարժարանին հրամանատարը:

Պաշարման վիճակի յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ զօր. Հէճազի պիտի գործէ իբրեւ զինուորա – կան կառավարիչ: Արտակարգ վիճակը պիտի տե–ւէ երկու ամիս: Այդ միջոցին քաղաքացիները պարտաւոր են լոյսերը մարել եւ տունէն դուրս չելլել կէս գիշերէն մինչեւ առտուան ժամը 5:

Այս ահուսարսափի շրջանին Պարսկաստանի Ծերակոյտն ալ միաձայնութեամբ քուէարկեց Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայ – նացումը: Այժմ կը մնայ միայն Շահին ստորա – գրութիւնը, որ պարզ ձեւականութիւն մըն է:

Երկու ամիս պայմանաժամ սահմանուած է, ազ–դայնացման մանրամասնութիւնները ճշդելու հա–մար :

Ծերակոյտը վաւերացուց նաեւ թղթադրամնե – րու օրէնքը, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ վճարել բանակին, ոստիկանութեան եւ պետական պաշտօնեաներուն երեք ամսուան թոշակները :

Հազար պետական պաշտօնեաներ բողոքի ցոյց մը կատարեցին Գշ. օր, խորհրդարանին առջեւ, իսկ թղթատարի, հեռաձայնի եւ հեռագրի պաշ – տօնեաները գործադուլ յայտարարեցին, անմիջա–կան վճարում պահանջելով :

× Նոր վարչապետը, Հոսէյն Ալա, յայողե – ցաւ կազմել դահլիճը, տասը օր տքնելէ վերջ:

× Կ'ըսուի թէ Շահը Զուիցերիա պիտի փո – խադրէ նորապսակ թագուհին: Հարսին մայրը Ցիւրիխ կը բնակի :

ՆՈՐԷՆ ՉՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

Զորս փոխանորդները ամուլ նիստ մը եւս գումարեցին երեքշաբթի օր:

Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Կրոմիքօ քանի մը բառեր աւելցուցած էր իր բանաձեւին, իբրեւ թէ գոհացում տալու համար արեւմտեան պետու – թեանց ներկայացուցիչներուն, բայց այս վերջին–ները անընդունելի գտան այդ «բարեփոխումը» : Իրականին մէջ, խորհրդային պատուիրակը հաս–տատ կը մնար իր դիրքին վրայ, պահանջելով Գերմանիոյ կատարեալ ապազինումը, սպառազի – նութեանց կրճատում եւն.: Արեւմտեան ներկա – յացուցիչները դիտել տուին թէ Պ. Կրոմիքօ ոչ միայն կ'ուզէ որ իրբեւ վիճաբանութեանց հիմ ըն–դունին իր բանաձեւը, այլեւ յանձն առնեն ծառա–յել Ս. Միութեան թաքուն նպատակներուն:

Խորհրդային պատուիրակը երկար յայտարա – րութեամբ մը դիտել տուած էր թէ արեւմտեան պետութիւնները մերժելով իր կառավարութեան առաջարկները, կ'ուզեն ազատօրէն չարունակել Գերմանիոյ վերազինումը եւ իրենց զինարշաւը : Այս մեղադրանքին խստօրէն պատասխանեց Ֆրան–սական պատուիրակը: Ամերիկեան եւ անգլիական պատուիրակներն ալ խօսեցան, առանց գործնա – կան ելքի մը յանգելու :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ ռումբ մը պայ – թեցաւ ամերիկեան տեղեկատու գրասենեակին մէջ, թեթեւապէս վիրաւորելով չորս հոգի: Ձեր – բակալուած է հրեայ ուսանող մը, Զաքի Աբրա–համ :

Մեծ պատահարներ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, Մարտ 24 շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselette, Քրմ/լէն Պիսկիր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասա – նութիւն, («ԱԶԳԻ ԲԱՑ», զաւեշտ) եւ էլէն Բիւ–զանդի «Աչուղ պապիկ»ը:

Կը խօսի ընկեր ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Mar – celly, իր ամբողջական կազմով :

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Porte d'I–talie: Aut. 125 իջնել Մէրի տը Պիսկիր: Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ

Ժամանակացոյց արարողութեանց.— ԱԻԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Ցիչատակ ընթրեաց առաւօտուն ժմրգ. ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան ժամը 16ին Ռոնլուայ, Խաւարման պաշտամունք ժամը 19ին:

ԱԻԱԳ ՈՒՐԲԱԹ.— Ցիչատակ չարչարանաց, Խաչելութեան եւ Թաղման ժամը 17ին:

ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹ.— Ճրագալոյց Ս. Զատկի: Նաւակատիք: Երեկոյեան սկզբ. ժմրգ. ժամը 15.30ին Կոմիտասեան Ս. պատարագ ժամը 17ին:

ԶԱՏԻԿ. — Կիր., Ցիչատակ Յարութեան սկզբ. ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ցիչատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բ. Ս. պա – տարագ ժամը 10ին: Հոգեհանդիստ համօրէն նըն–ջեցելոց : (Կնիք)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՄԱՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին կողմէ «Անդրանիկ» թատերախումբը կը ներկայացնէ ղեկավարութեամբ ընկեր Ն. Սար – գիսեանի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (օփերէթ 4 ա–րար, Աղ. Աբէլեանի):

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին Պիվէռի Tam Tam սրահին մէջ: Կէս գիշերէն վերջ հայկա–կան եւ եւրոպական պարեր : Մուտքը ազատ է

ՊՈՄՈՆԻ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Պոմոնէն խումբ մը երգասէր երիտասարդնե – րու փափաքին գոհացում տալու համար ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ որոշեց կազմել մասնաճիւղ մը :

Մեր ղեկավարը Պ. Վ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ չաբաթը մէկ երկու անգամ երեկոյեան ժամը 9էն 10·30 Պո–մոն պիտի գտնուի, մարզելու համար խումբը: Ի–րեն կ'ընկերանան քաղաքի խումբին ամենավարժ անդամներէն մէկ քանին :

Կը հրաւիրուի Պոմոնի եւ շրջակայքի երկսեռ երիտասարդութիւնը, որ դան արձանագրուին Թա–ղի Հայոց եկեղեցիին սրահը: Ջանացէք օգտուիլ այս թանկագին պատեհութենէն:

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Պ. Երուանդ, Թագուր եւ Խաչիկ Թագուրեաններ կը ծանուցանեն թէ Զատկի Մեռելոցի երկուշաբթին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի Ցունաստանի մէջ մեռած իրենց հօր՝ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳՒՈՐ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆի, իրենց եղբօր ԱՐԻՍ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆի եւ Հայաստանի մէջ մեռած իրենց փեսին՝ ԼԵՒՈՆ ՔԱՐԱՏԱՂԼԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին ի–րենց ազգականները եւ բարեկամները :

Հաւկեռածանօթ Roquefort ընկերութիւնը

(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)

Եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ՃԵՐ – ՄԱԿ ՊԱՆԻՐԻ արտադրութիւնը, զուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի գիներով: Դիմել՝

Պ.ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

1 Rue Mondétour, Paris (Հին հասցէն)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...

Դուք որ կը սիրէք լաւ ճաշել

ՀԱՆԴԻՊԵՑԷՔ

Անպատճառ ՆՈՒՊԱՐԻՆ եւ ԹՈՐՈՍԻՆ նոր բացած արեւելեան ճաշարանը, արեւելեան ճաշե–րը եւ իր պատրաստած անուշեղէնները համտե – սելու :

60, Rue Lamartine

Métro Cadet եւ N. D. de Lorette Tél. Tru. 17–00

Ամէն ստամոքսի եւ քսակի յարմար

× Ելեկտրականութեան աշխատաւորներէն ա–նոնք որ անդամ չեն համայնավար սկնտիքաներու, յայտարարեցին թէ իրենց գործադուլը միայն 24 ժամուան համար էր :

× Մանչի գծին կառախումբերն ալ չեն բա–նիր, այնպէս որ ճամբորդները օթոքարներով կը փոխադրուին Հավր, Շէրպուռ եւն.: Հանրապե – տութեան նախագահն ալ այդպէս մեկնեցաւ ե – րեքշաբթի օր, Մ. Նահանգները երթալու համար :

Պաշարման վիճակ Պարսկաստանի մէջ

ՆՈՐ ՄԱՀԱՓՈՐՁԵՐՈՒ ԼՈՒՐԵՐ ԿԸ ՇԲՋԻՆ

Պարսկաստանի կառավարութիւնը պաշարման վիճակ յայտարարեց երեքշաբթի օր, մասնաւորա–պէս Թէհրանի մէջ, նկատի առնելով կացութեան ծանրացումը :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ հրասայլեր կը շրջին մայրաքաղաքին գլխաւոր փողոցները: Շահը ձայ–նասփիւռ ճառ մը պիտի խօսէր երէկ :

Զրոյց կը շրջի թէ Ատրպատականի նահանգա–պետը, Տօքթ. Էքպալ, որ նախապէս ներքին գոր–ծերու եւ առողջապահական նախարար եղած է, սպաննուեր է Թաւրիզի մէջ, երեքշաբթի առտու:

«Ֆետայեանը Իսլամ» կոմիտէն քաղաքին չու–կաններուն եւ փողոցներուն մէջ ցրուած է թռու – ցիկներու «մասնաւոր տպագրութիւն մը», Տօքթ. Էքպալի լուսանկարով եւ անոր մահը ծանուցանե–լով: Կ'ըսուի թէ սպաննուած են նաեւ Պ. Ալամ, նախկին կրթական նախարար եւ Պ. Նամտար, դեռ վերջերս քաղաքապետ Թէհրանի :

Պարսկաստանի նոր տարուան՝ Նեվրուզի հըն–գօրեայ արձակուրդը կը սկսի ահուսարսափի մէջ:

Թէհրանի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զօր. Մոհամմէտ Տաֆթարի, հրաժարած ըլլալով, իրեն յաջորդած է զօր. Ապտուլհոսէյն Հէճազի, Շա–հին թիկնապահը եւ զինուորական վարժարանին հրամանատարը:

Պաշարման վիճակի յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ զօր. Հէճազի պիտի գործէ իբրեւ զինուորա – կան կառավարիչ: Արտակարգ վիճակը պիտի տե–ւէ երկու ամիս: Այդ միջոցին քաղաքացիները պարտաւոր են լոյսերը մարել եւ տունէն դուրս չելլել կէս գիշերէն մինչեւ առտուան ժամը 5:

Այս ահուսարսափի շրջանին Պարսկաստանի Ծերակոյտն ալ միաձայնութեամբ քուէարկեց Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայ – նացումը: Այժմ կը մնայ միայն Շահին ստորա – գրութիւնը, որ պարզ ձեւականութիւն մըն է:

Երկու ամիս պայմանաժամ սահմանուած է, ազ–դայնացման մանրամասնութիւնները ճշդելու հա–մար :

Ծերակոյտը վաւերացուց նաեւ թղթադրամնե – րու օրէնքը, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ վճարել բանակին, ոստիկանութեան եւ պետական պաշտօնեաներուն երեք ամսուան թոշակները :

Հազար պետական պաշտօնեաներ բողոքի ցոյց մը կատարեցին Գշ. օր, խորհրդարանին առջեւ, իսկ թղթատարի, հեռաձայնի եւ հեռագրի պաշ – տօնեաները գործադուլ յայտարարեցին, անմիջա–կան վճարում պահանջելով :

× Նոր վարչապետը, Հոսէյն Ալա, յայողե – ցաւ կազմել դահլիճը, տասը օր տքնելէ վերջ:

× Կ'ըսուի թէ Շահը Զուիցերիա պիտի փո – խադրէ նորապսակ թագուհին: Հարսին մայրը Ցիւրիխ կը բնակի :

ՆՈՐԷՆ ՉՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

Զորս փոխանորդները ամուլ նիստ մը եւս գումարեցին երեքշաբթի օր:

Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Կրոմիքօ քանի մը բառեր աւելցուցած էր իր բանաձեւին, իբրեւ թէ գոհացում տալու համար արեւմտեան պետու – թեանց ներկայացուցիչներուն, բայց այս վերջին–ները անընդունելի գտան այդ «բարեփոխումը» : Իրականին մէջ, խորհրդային պատուիրակը հաս–տատ կը մնար իր դիրքին վրայ, պահանջելով Գերմանիոյ կատարեալ ապազինումը, սպառազի – նութեանց կրճատում եւն.: Արեւմտեան ներկա – յացուցիչները դիտել տուին թէ Պ. Կրոմիքօ ոչ միայն կ'ուզէ որ իրբեւ վիճաբանութեանց հիմ ըն–դունին իր բանաձեւը, այլեւ յանձն առնեն ծառա–յել Ս. Միութեան թաքուն նպատակներուն:

Խորհրդային պատուիրակը երկար յայտարա – րութեամբ մը դիտել տուած էր թէ արեւմտեան պետութիւնները մերժելով իր կառավարութեան առաջարկները, կ'ուզեն ազատօրէն չարունակել Գերմանիոյ վերազինումը եւ իրենց զինարշաւը : Այս մեղադրանքին խստօրէն պատասխանեց Ֆրան–սական պատուիրակը: Ամերիկեան եւ անգլիական պատուիրակներն ալ խօսեցան, առանց գործնա – կան ելքի մը յանգելու :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ ռումբ մը պայ – թեցաւ ամերիկեան տեղեկատու գրասենեակին մէջ, թեթեւապէս վիրաւորելով չորս հոգի: Ձեր – բակալուած է հրեայ ուսանող մը, Զաքի Աբրա–համ :

Մեծ պատահարներ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, Մարտ 24 շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselette, Քրմ/լէն Պիսկիր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասա – նութիւն, («ԱԶԳԻ ԲԱՑ», զաւեշտ) եւ էլէն Բիւ–զանդի «Աչուղ պապիկ»ը:

Կը խօսի ընկեր ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Mar – celly, իր ամբողջական կազմով :

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Porte d'I–talie: Aut. 125 իջնել Մէրի տը Պիսկիր: Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ

Ժամանակացոյց արարողութեանց.— ԱԻԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Ցիչատակ ընթրեաց առաւօտուն ժմրգ. ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան ժամը 16ին Ռոնլուայ, Խաւարման պաշտամունք ժամը 19ին:

ԱԻԱԳ ՈՒՐԲԱԹ.— Ցիչատակ չարչարանաց, Խաչելութեան եւ Թաղման ժամը 17ին:

ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹ.— Ճրագալոյց Ս. Զատկի: Նաւակատիք: Երեկոյեան սկզբ. ժմրգ. ժամը 15.30ին Կոմիտասեան Ս. պատարագ ժամը 17ին:

ԶԱՏԻԿ. — Կիր., Ցիչատակ Յարութեան սկզբ. ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ցիչատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բ. Ս. պա – տարագ ժամը 10ին: Հոգեհանդիստ համօրէն նըն–ջեցելոց : (Կնիք)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՄԱՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին կողմէ «Անդրանիկ» թատերախումբը կը ներկայացնէ ղեկավարութեամբ ընկեր Ն. Սար – գիսեանի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (օփերէթ 4 ա–րար, Աղ. Աբէլեանի):

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին Պիվէռի Tam Tam սրահին մէջ: Կէս գիշերէն վերջ հայկա–կան եւ եւրոպական պարեր : Մուտքը ազատ է

ՊՈՄՈՆԻ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Պոմոնէն խումբ մը երգասէր երիտասարդնե – րու փափաքին գոհացում տալու համար ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ որոշեց կազմել մասնաճիւղ մը :

Մեր ղեկավարը Պ. Վ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ չաբաթը մէկ երկու անգամ երեկոյեան ժամը 9էն 10·30 Պո–մոն պիտի գտնուի, մարզելու համար խումբը: Ի–րեն կ'ընկերանան քաղաքի խումբին ամենավարժ անդամներէն մէկ քանին :

Կը հրաւիրուի Պոմոնի եւ շրջակայքի երկսեռ երիտասարդութիւնը, որ դան արձանագրուին Թա–ղի Հայոց եկեղեցիին սրահը: Ջանացէք օգտուիլ այս թանկագին պատեհութենէն:

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Պ. Երուանդ, Թագուր եւ Խաչիկ Թագուրեաններ կը ծանուցանեն թէ Զատկի Մեռելոցի երկուշաբթին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի Ցունաստանի մէջ մեռած իրենց հօր՝ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳՒՈՐ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆի, իրենց եղբօր ԱՐԻՍ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆի եւ Հայաստանի մէջ մեռած իրենց փեսին՝ ԼԵՒՈՆ ՔԱՐԱՏԱՂԼԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին ի–րենց ազգականները եւ բարեկամները :

Հաւկեռածանօթ Roquefort ընկերութիւնը

(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)

Եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ՃԵՐ – ՄԱԿ ՊԱՆԻՐԻ արտադրութիւնը, զուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի գիներով: Դիմել՝

Պ.ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

1 Rue Mondétour, Paris (Հին հասցէն)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...

Դուք որ կը սիրէք լաւ ճաշել

ՀԱՆԴԻՊԵՑԷՔ

Անպատճառ ՆՈՒՊԱՐԻՆ եւ ԹՈՐՈՍԻՆ նոր բացած արեւելեան ճաշարանը, արեւելեան ճաշե–րը եւ իր պատրաստած անուշեղէնները համտե – սելու :

60, Rue Lamartine

Métro Cadet եւ N. D. de Lorette Tél. Tru. 17–00

Ամէն ստամոքսի եւ քսակի յարմար

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Մ. ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ եւ Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ նուիրա–ուած հանդէսը, որ տեղի պիտի ունենար այս շա–բաթ գիշեր :

ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

Մեր ուշացած բաժանորդները որ փակեն իրենց բոլոր պարտքերը մինչեւ 1951 ԱՊՐԻԼ: Այդ թուականէն սկսեալ պիտի դադրին մէկ տարիէն աւելի պարտք ունեցողներուն թերթերը, իսկ միւս բաժանորդները պիտի ստիպուին վճարել նոր գի–ներով : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանէլօ Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Վարդուհի Լ. Շիրինեանէ հազար ֆրանք եւ ոմն 500 ֆր.:

× Շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ Տիկին Լ. Տօնիկեանի որ իր ամուսնոյն եւ աղջկան եղե–րական արկածէն ազատելուն առթիւ կը նուիրէ 2000 ֆրանք: Այս առթիւ կը մաղթէ արագ ապա–քինում Պ. Տօնիկեանի եւ Տիկին Տարոն Նուրի–ճանեանի:

× Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնոր – հակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Օր. Վարդ Երկանեանէ, Պ. Գոյունեանի մահուան առ–թիւ :

ՄԱՐՏ 31ԷՆ

ԱՊՐԻԼ 9, 1951

Լոյս տեսած է ցուցադրողներուն catalogueը: Գինն՝ 330 ֆրանք, contre remboursement:

Foire de Lyon

RUE MÉNESTRIER LYON

Ապահովիի հոչակաւոր ՍՈՒՐՃԸ

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Զայն ամէն տեղ փնտռելու պէտք չկայ, գա – ցէք ուղղակի եւ միայն՝

ՄԱՍԻՍ ապահովագործակատարուհի

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտի՛ աղան ու յանձնեն անմիջապէս :

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մեր աւանդական

ՀԱՄԵՂ ԶԷՕՐԻՔՆԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ :

Պոլսէն ստացուած է կեսարիոյ լաւագոյն ա – պուխտ :

Հեռաձայն PRO· 16 – 88

Կարևոր յանձնարարութիւն

Զատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենաընտիր

ՃԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հագուստի եւ պլուզի (chemisier) համար կըտ–րել գիտցող entrepreneurներ եւ հագուստ, chemisier եւ փեշ կարող գործաւորուհիներ: Նմոյշներով դիմել՝ Rayomtex, 21 rue de Trévise, Փարիզ (9) :

կարուածեւի (coupe) եւ confectionի բանուորու–հի մը, արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար : Դիմել.— Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Vendredi 23 MARS 1951 Ուրբաթ 23 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6414–Նոր շրջան թիւ 1825

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՇԱՏ Է ԱԽՈՒՐՆ ՁԱՐ ԻՒՐ»

Հետզհետէ կը պրկուին օղակները, վերջնապէս կազմակերպելու համար ազատ աշխարհի պաշտպանութիւնը: Անծայրածիր ցանց մը, որուն մանրամասնութեանց ընթերցումն անգամ դլխու պը – տոյտ կը պատճառէ :

Երկկ թերթերը հրատարակած էին Ատլան – տեանի ճակատին սպարապետութեան կազմը, վերին հրամանատարութեամբ զօր· Այզընհաուըրի :

Տասներկու զինակիցներէ իւրաքանչիւրը բաժին մը ունի ընդհանուր ղեկավարութեան մէջ , համաձայն իր աշխարհագրական դիրքին, ինչպէս եւ տնտեսական, քաղաքական եւ ռազմական կարողութեան :

Անշուշտ գլխաւոր պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ Մ· Նահանգներուն, Մեծն Բրիտա – նիոյ եւ Ֆրանսայի վրայ, որոնք ահագին յանձնառութիւններ ստանձնած են, յանուն ընդհանուր ապահովութեան եւ խաղաղութեան :

Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, վերին հրամանատարութեան մէջ կը գտնուին եօթը ամերիկացի, վեց անգլիացի, հինգ Ֆրանսացի բարձրաստիճան սպաներ: Մէկ – մէկ ներկայացուցիչներ ալ պիտի առնուին Իտալիայէն, Նորվեկիայէն եւ Տանըմարքայէն:

Հրամանատարութիւնները բաժնուած են ոչ միայն ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային ուժերու վրայ, այլ եւ համաձայն պաշտպանութեան գլխաւոր դիրքերու :

Այսպէս, Եւրոպան պիտի բաղկանայ երեք հիմնական ճակատներէ,— հիւսիսային, կեդրոնական եւ հարաւային :

Առաջին ճակատը, որ գլխաւորաբար ծովային է, պիտի վարէ անգլիացի ծովակալ մը: Երկրորդը՝ Ֆրանսացի զօրավար մը (Ժիւէն)· երրորդը՝ իտալացի զօրավար մը :

Այս տեղեկութիւնները բաւական են, զաղափար մը կազմելու համար պաշտպանութեան ընդհ· ծրագրի մասին:

Հիմա որ մեքենան սարքուած է, պարբերաբար պիտի երեւան լրացուցիչ տեղեկութիւններ , լուսաբանելու համար հանրային կարծիքը : Մը – նացեալը զինուորական գաղտնիք է :

Պիտի մաղթէինք որ բոլոր տեղեկութիւնները, յայտնի թէ գաղտնի, ծառայէին իրբեւ « նիւթեր պատմութեան համար, եւ ոչ թէ իրբեւ ազդարարներ ահաւոր փոթորիկի մը:

Ո՞վ պիտի համարձակէր նախատեսել «երրորդ»ի մը վախճանը, փոխադարձ կիրքերու յարաճուն մոլեդնութեան եւ զինարուեստի, զինարշաւի աննախընթաց մրցակցութեան մէջ ...

Մանաւանդ որ, ընկերային խլրտումներն ալ կը սաստկացնեն ամենօրեայ չղաճգութիւնները , Արեւմուտքի թէ Արեւելքի մէջ:

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ մեր աչքերուն առջեւ եւ աւելի հեռուն, մինչեւ Մօսկուա եւ Միջին Արեւելք, միայն տնտեսական կամ ազգայնական պահանջներէ չի բխիր :

Ամէն տեղ ալ, իրար խառնուած են տնտեսականը եւ քաղաքականը :

Այն բազմութիւնները որ կը տքան ապրուստի սղութեան, համատարած թշուառութեան եւ տուրքերու ծանրութեան տակ, յաճախ դժուար կը դիմանան զանազան փորձութեանց :

Աշխարհը երկու ճակատներու բաժնուած ըլլալով, յաճախ պղտոր ջուրեր կը խառնուին ամէնէն բնական եւ արդար պահանջներուն անգամ :

Գաղտնիք չէ որ Ատլանտեանի դաշինքին կառավարդները անկարելին կը փորձեն, զայն խորտակելու համար :

Տակաւին առջի օր Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Թոլիաթթի, կը խոստանար ուժ տալ ներկայ կառավարութեան (աջակողմեան), պայմանաւ որ քաշուի Ատլանտեանի դաշինքէն :

Նոյն երեւոյթը ուրիշ երկիրներու մէջ: Նոյն ազդանշանը՝ յանուն խաղաղութեան, ապահովութեան, բարօրութեան...

Ամէնէն անմեղ, օրինաւոր ազդանշանն ալ տարբեր իմաստ ունի, համաձայն իւրաքանչիւր աշխարհամասի :

Այո, ամէն օրուան հոգը իրեն կը բաւէ: Մանաւանդ փոքր եւ անճար ժողովուրդներուն համար: Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՁԱՏԻԿԸ

Մէկ տարիէն միւսը միշտ ալ նորութիւն մը կայ զաղթական Հայերուս համար:

Աչխարհի համար արդէն փոխուած է ամէն բան եւ կտրուած կապը հինին ու նորին միջեւ· իսկ մեզի համար կարծես բան մըն ալ աւելի է:

Ցարութեան տօնը զուգադիպելով գարնան, բնութեան վերազարթումին ու յարութեան, բացառիկ հանդիսաւորութիւն մը կը ստանար, եւ երբ եկեղեցի կը վազէինք մեր պատանեկան տարիքին, հոն կը փնտռէինք Ծաղկազարդէն վերջ, գոյնզգոյն յակինթներն ու բուրմնաւէտ շահպարակները, որոնց երփներանգ գոյները մեր աչքերուն մէջ կը շողային եւ իրենց զգլխիչ բոյրը խունկին հետ խառնուած՝ կը գդուէր մեր հոգին:

Ի՜նչ Զատիկներ անցան մեր վրայէն: Ամէնէն խնկաւէտ ու ծիծղուն տօներէն վերջ, Աչելու – թեան ինչ չարչարալից Աւագ Ուրբաթներ խոցեցին մեր սիրտերը: Մեր ձիթենիի ճիւղերը կանաչի տեղ կարմիր հագան: Մեր զմայլելի չարականները լաց ու ողբի փոխուեցան եւ Ցարութեան աւետաբեր զանգակները մեր փառահեղ վանքերուն ու եկեղեցիներուն՝ միայն «լացի գիշերուան» ողբերը երգեցին :

Այս բոլորը չկրցան սակայն պղտորել Զատկի լուսաճաճանչ խորանը: Եւ ուր ալ ըլլանք, որքան ալ դառն ըլլան մեր գալիք օրերը, դարձեալ յոյսի եւ լոյսի չող մը կը կաթէ մեր հոգիներէն ներս , երբ աւետեն թէ Ճրագալոյց է վաղը, իսկ միւս օր Զատիկ :

Դժբախտ է զուգադիպութիւնը եւ անախորժ այն տարակոյսը թէ այս տարի պիտի կրնա՞նք լսել, «Այսօր անճառ»ը, «Աչէի քոյ»ն կամ «Քրիստոս Ցարեաւ»:

ՍՕՍԻ

«Նախ Մօտաւոր Արեւելքը»

Մ· Նահանգներու ծերակուտականներէն Էտուին Ճոնսըն ճառ մը խօսելով ժողովին մէջ , պահանջեց որ ամերիկեան կառավարութիւնը իր ուշադրութիւնը կեդրոնացնէ Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան վրայ, փոխանակ Եւրոպայի: Իր կարծիքով, երրորդ աչխարհամարտը կրնայ պայթիլ այդ շրջանին մէջ, որ ունի քարիւղի մեծ պահեստներ եւ ուրիշ առաւելութիւններ : Քանի մը հատուածներ իր ճառէն·

— « Արեւելեան Միջերկրականը ոչ միայն խոցելի կէտ մըն է, այլեւ ռազմավիտական առաջնակարգ դիրք մը աչխարհի մէջ , հետեւաբար բուն տեղը Մ· Նահանգներու զինուորական ուժը կեդրոնացնելու: Միջին Արեւելքի Պարսկական ծոցը աչխարհի ամէնէն զգայուն կէտն է, եւ նոր պատերազմի մը մէջ անոր քարիւղի կենսական արտադրութիւնը ցանկալի խայծ մը պիտի ըլլայ երկու կողմերուն համար ալ: Ահռկ զատ, այն եւ լեկտրական կայծերը որ կրնան բռնկցնել երրորդ Աչխարհամարտը, հաւանաբար պիտի բռնկին այդ շրջանին մէջ»:

Ծերակուտականը ակնարկելով Պարսկաստանի վերջին դէպքերուն, առաջարկեց ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի քարիւղի պահեստները Ռուսիոյ ձեռքը չանցնին: « Երրորդ աչխարհամարտը պիտի չահի ան որ կր յաջողի ձեռք անցընել սեւ ոսկին»: Իր կարծիքով, ծիծաղելի է չորս ամերիկեան զօրաբաժին ղրկել Եւրոպա: «Եթէ Ռուսստան յարձակի, զօր·Այզընհաուըր պէտք պիտի ունենայ 200 զօրաբաժիններու: Նոյնիսկ հարիւր զօրաբաժիններ տարբերութիւն պիտի չունենան Մաժինոյի դիծէն: Եւ յետոյ, պէտք չէ դերադնահատել Ռուսիոյ զինուորական ուժը»:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, հանդարտութիւն կը տիրէ քաղաքին մէջ: Շահը ճառ մը խօսեցաւ Նէվրուզի առթիւ, միաբանութեան կոչ մը ուղղելով, առանց ակնարկելու պաշարման վիճակի հաստատման:— Անգլիոյ արտաքին նախարարը պատասխանելով երեսփոխանական ժողովին մէջ եղած հարցումներու, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը զանազան միջոցներ կը խորհի, պաշտպանելու համար բրիտանական շահերը: Նոյնիսկ յայտարարութիւններ եղան Լոռտներու ժողովին մէջ :

ԼՂԻՔ. ԳՈՐԾադուլ ամբողջ արկրին մէջ

Ոչ մէկ արկաքուղի

ԴԵ· ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՈՒՐ· ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

Վերջին 25 ժամուան ընթացքին չատ աւելի ծանրացաւ կացութիւնը: Գործադուլի չարժումը տարածուած է ամբողջ երկրին մէջ:

Աչխատակցական Միութիւններէն Բանուորական Ուժը (F. O.) որ կապ չունի համայնավար կուսակցութեան հետ, հրամայեց ամէն աչխատանք դադրեցնել բոլոր երկաթուղիներուն մէջ, 48 ժամուան համար, Դ· կէս գիշերէն մինչեւ ուրբաթ կէս գիշեր :

Այս կազմակերպութիւնը 65.000 անդամներ ունի Ֆրանսայի պետական երկաթուղիներուն մէջ: Աչխատանք Դաչնակցութեան (C. G. T.) համայնավար միութիւնները կը հաչուեն 300.000 անդամ, նոյն սպասարկութեան մէջ, իսկ Քրիստոնեայ աչխատաւորներու միութիւնը 65.000 անդամ:

Միութեանց վարիչները յայտարարեցին թէ չորեքչաբթի օր «ինքնաբերաբար» գործադուլներ յայտարարուած եւ Մարսէյլի, Պրէսթի, Կոռտոյի եւ ուրիշ կեդրոնական քաղաքներու մէջ: Գլխաւոր դիծերու կառախումբերը կարեւոր յապաղումներ ունեցան եւ հարկ եղաւ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել, կայարաններու մէջ խճողուած չրջիկները փոխադրելու համար :

Անգլիայէն Փարիզ հասած 1600 չրջիկներ երբ Տիէփ հասան, կառախումբերու երթեւեկը դադրած էր: Հարկ եղաւ զանազան կառախումբեր յարմարցնել եւ Փարիզ փոխադրել զանոնք :

Նախարարական խորհուրդը ամէն օր նիստ կը գումարէ, ելք մը գտնելու համար: Իր գլխաւոր մտահոգութիւնն է ամէն բանէ առաջ ապահովել երկրին պաբենաւորումը եւ փոխադրութիւնները :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, իրաւասու նախարարութեանց արտօնութիւն տրուած է պարտաւորիչ ծառայութեան հրաւիրելու կազի, ելեկտրականութեան, երկաթուղիներու եւ ուրիչ սպասարկութեանց մասնագէտ աչխատաւորները: Առջի օր հրաւիրուած էին քանի մը հազար քաղաքացիներ, զատ – զատ : Անոնցմէ շատ մը պիտի պատժուին :

Կառավարութիւնը առաջին փորձ մը կատարեց խլրտումները սահմանափակելու համար, 12 միլիառ ֆրանք յատկացնելով հանքագործներու աչխատավարձին յաւելման համար : Միեւնոյն ատեն ամսական հազար ֆրանքի ժամանակ յաւելում մը խոստացած էր երկաթուղիներու աչխատաւորներուն, բայց մերժուեցաւ: Կազի եւ ելեկտրականութեան վարչութեանց ալ արտօնութիւն տրուեցաւ բանակցելու պաչտօնեաներուն հետ, բայց անօգուտ :

Մարսէյլի մէջ գործադուլ յայտարարեցին կազի եւ ելեկտրականութեան բանուորները : Ռուանի մէջ թղթատարական պաչտօնեաները աչխատանքը դադրեցուցին իբրեւ համակրանքի ցոյց: Պետական պաչտօնեաներն ալ կը խլրտին, առանց աչխատանքը դադրեցնելու :

Երկաթուղիներու գործադուլին հետեւանքով, տասնեակ հազարաւոր օտար այցելուներ պիտի չկրնան Փարիզ գալ, Զատկի արձակուրդին առթիւ: Միայն 30.000 հոգի տոմսակ առած էին Անգլիոյ մէջ :

Փարիզեան չրջանին կազի չորս կեդրոններէն երեքը չբանեցան առջի օր: Բազմաթիւ տանտիրուհիներ ժամերով տքնեցան, կերակուր եփելու համար: Պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուած պաչտօնեաներէն զատ, մասնագէտ նաւաստիներ հրաւիրուած են, կազի հայթայթումը ապահովելու համար: Ելեկտրականութեան վեց կեդրոններու գրաւման չնորհիւ, կարելի եղած է ապահովել հոսանքը:

Դժուար է հաչուել բանթողներուն թիւը: Թերթերը կը գրեն թէ վնասաբերութիւններ ալ կատարուած են, մեթրոյի կայարաններուն մէջ : Այսպէս, առջի օր երկաթեայ ձող մը նետուած էր Պէրսիի գծին վրայ, եւ հրդեհ ծագեցաւ Վէնսէնի մէջ: Երկու պարագաներուն մէջ ալ ծանր վնասներ չպատահեցան :

ԿԱԶՕՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ· ՊԱՏԿԵՐԸ

Ահաւասիկ գործադուլի եւ ուրիշ խլրտումներու ընդհ· պատկերը, համաձայն վերջին տեղեկութեանց :—

Փարիզեան չրջանին գլխաւոր երկաթուղիները չեն բանիր (Սէն Լազար եւ Մոնփառնաս), միւս կայարանները՝ չատ անկանոն: Մեթրոյի 450 կառախումբերէն 60—70ը միայն կը բանին, երկար ընդհատումներով.— Երկու հազար հանրակառքերէն միայն հինգ հատ կը բանին: Մետաղագործական հաստատութեանց մէջ խլրտումները կը սաստկանան.— Շինութեանց բանուորները կը պահանջեն ժամական 20 ֆրանք աւելի, 20 առ հարիւր յաւելում կտորով բանողներուն, 4000 ֆր.՝ պաչտօնեաներուն եւ մանագէտներուն համար.— Ջուրի վարչութեան պաչտօնեաները դադրեցուցին 24 ժամուան գործադուլը, եւ կը բանակցին յաւելման համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐ- ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ

Միջազգային հարցերու մասնագէտ մը դիտել կուտայ թէ՝ ժողովրդավար ու համայնավար աշխարհներու ուժը չափելու ժամանակ, կարեւոր իրողութիւն մը գրեթէ ամբողջովին անտեսուած է: Այն է՝ անցած տասներկու ամիսները որքան ալ դառն ու տագնապալի եղան ժողովրդապետութեանց համար, նոյնքան եւ աւելի յարաճուն դժգոհութեան շրջան մը հանդիսացան Մոսկուայի վարած լայնածաւալ կայսրութեան սահմաններուն մէջ :

Համայնավար պետութեանց սահմաններէն ներս եւ դուրս, գարնան եղանակը, ընդհանրապէս անհանդարտ ու խռովայոյզ վիճակի կը մատնէ հաւատացեալներու բազմութիւնները: Այս գարնան, հերթական խռովութեանց թատերաբեմը հանդիսացան Իտալիան եւ Չեխոսլովաքիան:

Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան այժմու պառակտումը դասական ձեւ մը առած է վերջին երկու տարիներուն, Արեւմտեան Եւրոպայի «ազատ» համայնավարութեան ծոցին մէջ : Այս հերձուածները, ընդհանրապէս, կ'արտայայտեն համայնավարներու մօտ զարթումը այն գիտակցութեան, թէ ղեկավարները զիրենք կ'օգտագործեն ոչ թէ տարածելու համար համայնավարութիւնը, որուն տակաւին հաւատարիմ կը մնան, այլ պարզապէս ապահովելու ռուսական աշխարհակալութեան պաշտպանութիւնը: Հերձուածային այս չարժումները մեծ մասով կը գտնուին Եւրոպայի Եուկոսլաւ դեսպանատուներու ուժեղ ազդեցութեան տակ :

Հերետիկոսներէն քիչեր միայն կը մխանան առեւտեան ղեկավարութեան կամ իրենց սեփական կառավարութիւններուն: Մեծ մասը, հոգեպէս խորտակուած կամ չփոթութեան մատնուած , չի կրնար ունենալ քաղաքական որեւէ գործունէութիւն եւ կը մեկուսանայ: Այս եղած է, անցեալ գարունէն ի վեր, Արեւմտեան Եւրոպայի համայնավար կուսակցութեանց չատ մը լուրջ, թէեւ փոքր պառակտումներուն միօրինակ արդիւնքը :

Իտալական պառակտումէն առաջ, խորապէս պառակտուած էին նորվեկեան եւ արեւմտեան — գերմանական համայնավար կուսակցութիւնները : Նորվեկեան պառակտումը դեռ կը շարունակուի , իսկ արեւմտեան – գերմանականը արժած է աւելի քան 30.000 չարքային կարմիրներու կորուստը եւ կուսակցութեան թիւ 2 մարդը, Քուրթ Միւլլէր առեւանդուած եւ բանտարկուած է Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

Ամէն ամիս մաքրագործումներ կը կատարուին Արեւմտեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան մէջ: Թեթեւ պառակտումի մը են թարկուած է Սաարի փոքր համայնավար կուսակցութիւնը: Պելժիոյ կարմիր ղեկավարութիւնը ստիպուեցաւ արտաքսել իր կարեւոր անդամներէն մէկը: Իսկ չաթաձիներու հարց կը նկատուի Զուիցերիոյ համայնավար կուսակցութեան մէջ սպասուող խռովութեանց պայթումը :

Իտալացի հերետիկոսները կը սպառնան, առաջին անգամն ըլլալով հրապարակ նետել մրցակից ուրիշ կուսակցութիւն մը, որ հիմնուած պիտի ըլլայ՝ Մոսկուայէն զատուած «ազգային» համայնավարութեան սկզբունքներուն վրայ: Այս հերձուածին ղեկավարները, Ալտօ Քուքքի եւ Վալտօ Մակնանի, որոնք պատերազմի ժամանակ դիմադրական ճակատի վարիչներ էին եւ այժմ երեսփոխան են, մեծ համբաւ կը վայելեն հիւս. Իտալիոյ կարմիր շրջանակներուն մէջ: Անոնց հետ կուսակցութենէն հեռացան աչքի զարնող ուրիշ հարիւրաւորներ եւ քանի մը տասնեակ ըմբոստ բջիջներ կազմուած են արդէն կուսակցութեան մէջ :

Եւրոպայի մէջ, երկաթեայ վարագոյրին այս կողմը, ամէնէն տկուն համայնավար կուսակցութիւնը կը թուի ըլլալ Ֆրանսականը: Թէեւ աւելի փոքր քան իտալականը, մանաւանդ որ վերջին երեք տարիներու ընթացքին կորսնցուց բազմաթիւ անդամներ, Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը, Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, չատ տկուն ու հաւատարիմ գործիք մըն է Կոմինֆորմի ձեռքին մէջ :

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ղեկավարութիւնը կը կազմէն խումբ մը տարէց մարգիկ, որոնք հաւատարմօրէն հետեւած են Մոսկուայի գծին, վերջին քսան տարիներու ընթացքին: Վերին խաւի այս ղեկավարութեան անմիջական գործակիցն է երիտասարդ վարիչներու բազմութիւնը: Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան վերջին ընդհ. ժողովի պատգամաւորներուն 100ին 80ը 35 տարեկանէն վար երիտասարդներ էին: Կազմակերպուած հերձուած մը Ֆրանսայի մէջ ալ կայ եւ նոյնիսկ մէկ էջով եւ «Լա Լիւթ» անունով թերթ մը կը հանէ, բայց ոչ մէկ դեր կրնայ խաղալ ցորչափ գլուխը չի գտնուիր հին եւ

Զատկական ատուլիս

Հրաշագործ Զատիկ, չուրջ երկու հազար տարիէ ի վեր կ'այցելես մեզ, վեհափառօրէն , ճիշդ այն եղանակին, ուր անմահական բնութիւնը, նման բուժուած անդամալոյծի մը կը զօրանայ , կը զարդարուի եւ նորափետուր գեղեցկութեամբ կ'ոգեւորուի :

Աւանդական յարութիւնը՝ խինդով եւ յոյսով կը տոգորէ տառապակոծ մարդկութիւնը, որուն ամենահին եւ ընտիր անդամներէն՝ հայութիւնը կը սպասէ իր արդար բաժինը այդ համայնապատում եւ ցնծաբեր տօնէն :

Սակայն, Բարէ, քանի մը հարիւր եւ մանաւանդ քանի մը տասնեակ տարիներէ ի վեր, հակառակ անլուր զոհողութեանց եւ փառաւոր յաջողութիւններու, արամեան ցեղին դիրքն ու ճակատագիրը կը մնան անստոյգ եւ կսկծալի :

Բիւրաւոր կործանած տաճարներ եւ սրբա – պղծուած խորաններ կը պահեն իրենց խորհրդաւոր լռութիւնը եւ ժանդոտած զանգակներ կը մրմնջեն իրենց սարսռազդեցիկ նզովքը :

Չհակառակ անոր որ Արարատ մաս չի կազմեր Հայաստանի ու կը հեւայ սրբապիղծ մականի ներքեւ, իր բարձունքէն կը զօրանջէ խորհրդաւոր զանգակ մը :

— «Արի, արթուն, ես միշտ կանգուն եմ, մշտնջենական երիտասարդն եմ: Սարսափելի Զրհեղեղէն փրկեցի մարդկութեան բեկորները : Վարձատրութիւնս կը սպասեմ, արդարութիւն կը պահանջեմ, իրաւունքիս յաւերժական տէրն եմ»:

Մասիսի վեհ գլուխէն արձակուած այս ձայնալիքները, հպելով Տաւրոսի բարձրաքանդակ ճակատին , կ'երթան խառնուիլ Միջերկրականի պզտոր ջուրերուն եւ կ'արտադրեն ալեկոծութիւն : Հայութիւնը կ'որոնէ նաւահանգիստ մը :

Վանտալական ուժերն անկարող են քանդելու Տիգրաններու եւ Լեւոններու ցեղին անվկանդ ոգին եւ լռութեան դատապարտել անբեկանելի զանգակները :

Աչխարհի հինգ մասերուն մէջ եռանդով եւ հոգեչունչ աղօթքով կը հնչեն հայկական զանգակներ : Զայնական այդ ալիքներուն կը խառնուին հին եւ նոր բոլոր նուիրական երգեր : Անոնց մէջ բաժին ունին Վարդան, Նարեկացի, Զաքէլ, Շնորհալի, Լամբրոնացի, Էյֆէլի Աչտարակին ներքեւ երգող Հիւկօն եւ Լամարթին, Շիլլէր եւ Կէօթէ, Տանթէ եւ Պայրըն, ինչպէս եւ նոր Աչխարհին բարձրագոչ զանգակատները :

Այո, հրաչունակ Զատիկ, երկար ժամանակէ ի վեր կուգաս մեզ ձեռնունայն ու կը վերադառնաս խոստումներու ողկոյզ մը՝ դեղազարդ պատմուճանիդ ծալքերուն մէջ, սակայն, ափսոս , ի զուր կը սպասենք պտուղին: Եթէ յամենայ խոս-

Ցեղասպիւռական շարժում Թուրքիոյ մէջ

ԳԼԽԱՒՈՐԸ ՆԵՏԵԼ, ՓԼԻՍ ԴՆԵԼ.— ԿԻՆԵՐՈՒ «ՓԼԻՍ»Ն (ԲՕՂ) ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼ.— ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐԸ ՋՆՋԵԼ

ՄՄԲ.— Պոլսոյ թերթերէն կը ֆպղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (15 Մարտ) .—

Գոնիայի մէջ մոլեռանդական եւ յետադիմական դէպքեր պատահեցան եւ լուրը տարածուեցաւ երկրին բոլոր կեդրոններուն մէջ: Ափ մը խաւարամիտներ սկսան դովքը հիւսել «փլիսչ»ին, փաթթոցին կամ «չարչաֆ»ին, նողկանք եւ զայրոյթ պատճառելով երկրին լուսամիտ եւ յառաջադէմ տարրերուն: Պաշտօնական շրջանակները չափազանցութիւն կը գտնեն դէպքին մէջ, բայց հանրային կարծիքը չի ծածկեր իր վրդովումը :

Առաջին տեղեկութեանց հաւաձայն, Գոնիայի շրջակայքը քանի մը խաւարամիտներ այսպիսի եղոյթ մը ունեցած են, եւ երկու երեսփոխան ուժ տուած են այդ չարժումին: Զարմանալի է որ դէպքը զուգադիպած է Դեմոկրատ կուսակցութեան համաժողովի գումարման, եւ քանի մը հոգի դատարանի յանձնուած են: Գոնիայի մէջ մոլեռանդ մը, որ ծանօթ է Փօսթալճը Բահիմ հօճա անունով, քարոզած պահուն ըսած է.

— Անոնք որ արդելք կ'ըլլան մեր կրօնական պահանջներուն, կեավուր են: Կ'ուզենք որ Մէճլիսէն վերահաստատուի, կիները «չարչաֆ»նե – րու մէջ ծածկուին, եւ քօղով ծակեն իրենց երեսները :

Հօճային դէմ դատական հետապնդումի ձեռնարկուած է, բայց մզկիթի ունկնդիրները մեր – ժած են վկայել :

Դարձեալ Գոնիայի մէջ, քարոզիչ մը, Թահիր Պիւյիւքքէօրիւքճիւ, դատարանի յանձնուած է իբր գաղտնաբար արաբերէն ուսուցանող, եւ դատապարտուած է :

տումին իրագործումը, հայութիւնը պիտի ըմբոստանայ մարդկութեան եւ բնութեան տարերքին դէմ, պիտի այլափոխէ իր անդորը ու ապահով դիրքը եւ կազմելով ահեղ հրաբուխ մը, պիտի հրդեհէ ամբողջ աչխարհը ...

Փութա, սիրելի Զատիկ, փարատել հայութեան ճակատին կնճիռները ու սեւ հաւկիթները փոխանակել ծիածանի գոյներով:

Զատիկ, մեր խնդրանքը մեկին է եւ արդար: Ոսկեճոյլ՝ հայկական զանգակ մը, Մասիսի վրայ, որպէսզի քու տօնախմբութիւնդ կատարենք, եւ նոյն բարձունքին վերեւ, դրօշակ մը հայկական :

ԳՐԻՄԻԹԻԼ

ականաւոր դէմքերէն մէկը: Իսկ այդ դէմքերը կը մնան հաւատարիմ :

Ֆրանսացի համայնավարները, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը կը նկատեն «մտաւորականներու» կուսակցութիւն մը, ինչպէս էինակը: Իտալական կուսակցութիւնը, սակայն, ոչինչէն ստեղծուեցաւ պատերազմէն վերջ եւ երկու տարուան ընթացքին դարձաւ Իտալիոյ երկրորդ մեծ կուսակցութիւնը: Իտալացի համայնավար ղեկավարները ըմբոստ խառնուածք մը ունին եւ դիւրութեամբ չեն հետեւիր ռուս համայնավար – ներուն :

Արեւմտեան աչխարհը քիչ բան գիտէ Չեխոսլովաքիոյ անցուդարձերուն մասին: Բայց ինչ որ կ'իմացուի իրրեւ վստահելի տեղեկութիւն, կը պարզէ արբանեակներու ընտանի քաղաքականութեան մը պատկերը: Ամբողջ ճմեռնային եղանակին, չեխ համայնավար կուսակցութիւնը խիստ քննադատութեան առարկայ դարձաւ եւ աւտոր յաջորդեց նախկին արտաքին նախարար Ք լեմենթիսի եւ ուրիշ կարեւոր դէմքերու չնորհազրկումն ու ձերբակալութիւնը :

Արեւելեան Եւրոպայի համայնավար կուսակցութեանց մէջ տիրող դժգոհութեան էութիւնը այն է ինչ որ է Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, — ազգայնականութիւն, որ Ռուսերու կողմէ կ'ըրակուի նաեւ «թիթոյականութիւն» կամ «թրոց – քիականութիւն»: Այս դժգոհութիւնը ընդհանրապէս կը յայտնուի առեւտրական յարաբերութեանց մէջ: Առեւտուրի ռուս պետական մենաչնորհի կազմակերպութիւնը այնպիսի հիանալի գործ կը տեսնէ անօգնական չահակիցներու հետ, որ ամէն – նէն հին – գլուխ դրամատէրն անդամ նախանձէն պիտի պայթէր :

Չեխոսլովաքիա, իրրեւ արդիւնաբերող երկիր ինչպէս Մեծն Բրիտանիան եւ Պելժիան, խաղա – դութեան չրջանին կախում ունէր արեւմտեան աչխարհէն, հում նիւթեր ճարելու եւ սպառման չուկաներ ապահովելու համար : Ի. Միութիւնը, որ չի կրնար այս հում նիւթերը հայթայթել, մեծ քանակութեամբ կ'իւրացնէ Չեխոսլովաքիոյ ճարտարարուեստական արտադրութիւնը: Մեքենաներն ալ կը մաչին եւ կարելի չըլլար մինչեւ իսկ անոնց աւրուած մասերը փոխել: Եւ, ամէն անգամ որ առեւտրական նոր համաձայնութիւն մը կը կնքուի, Ռուսիա նոր պահանջներ կը դնէ չեխոսլովաք ճարտարարուեստին :

Ու տակաւին, աչքէ անցնելով համայնավար քարտէսը հիւսիսէն դէպի հարաւ, կացութիւնը կը պարզէ հետեւեալ պատկերը.—

Լեհաստանի մէջ, «ազգայնական» ճեղքը զգուեցաւ 1948ի ամրան եւ աչնան, երբ չնորհազրկուեցաւ Կոմուլքան: Ու 1949ին, խորհրդային մարաչախտ Ռոքոսովսքին լեհական դահլիճին մէջ մտնելով, բոլորովին իր թաթին տակ առաւ լեհական քաղաքականութիւնը :

« Ազգայնական» չարժումը նոյնպէս չախչախուեցաւ Հունգարիոյ մէջ, երբ 1949ի ամառ կասաղան հանուեցաւ արտաքին նախարարը, Ռայք :

Ռումանիոյ մէջ ուչադրաւ խլրտումներ չկան, մինչ Պուլկարիոյ մէջ համայնավար մաքրագործումները աւելի անողոք եղան քան որեւէ ուրիշ արբանեակ երկրի մէջ, 1950ի սկիզբէն սկսեալ, երբ կախուեցաւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Թրայչօ Քոսթով : Հաչուեյարդարի ենթարկուած է համայնավար կուսակցութեան յետ պատերազմեան կեդր. կոմիտէի անդամներուն երկու երրորդը, իսկ պետական մեքենայի եւ բանակի ղեկավարութիւնը ամբողջութեամբ կը գտնուի ռուս եւ պուլկար վստահելիներու ձեռքը :

Այսպէսով մէկ կացութիւնը անհանդարտ է : Հրոսախումբեր կը վխտան լեռնային չրջաններու մէջ, ինչպէս առհասարակ եղած է այնտեղ ամէն ժամանակ :

Արեւելեան Եւրոպայի դիւղացիական պետութեանց մէջ, գարունը, առ հասարակ, անհանդարտ չրջան մըն է : Վերջին հունձքէն պահեստը կը սպառի միչտ եւ ուտելիքի նեղութիւնը կը չեչտուի : Ու կը սկսի աւար մը գանազան չրջաններու մէջ :

Թ.Ա.Թ.

Գարամանի մէջ ալ մէկը ինքզինքը Մէհտի հռչակած է եւ բսած.— Մօտերս պիտի պարզենք նուիրական դրօշը, եօթնէն մինչեւ եօթանասուն տարու, ամէն ոք այս դրօշին տակ պիտի համախմբուի :

Մոլեռանդը անմիջապէս ձերբակալուած է, իսկ ձէհանպէյլիի մէջ բանտարկուած են վեց հոգի, երբ աղանդաւորական արարողութիւն կը կատարէին :

Գոնիայի դիւղացիներուն մէջ բոյն դրած են դոյնզդոյն աղանդները եւ անհրաժեշտ կը նկատուի հօճաները փոխանակել լուսամիտ ուսուցիչներու հետ :

Գոնիայի ժողովուրդը ցաւ եւ զայրոյթ կը ղգայ այս պատահարներէն, որոնք յետադիմական խարանը կրնան տալ իրեն: Կը ցաւի որ քանի մը տգէտ մարդոց մեղքին համար հաշիւ տալու կը պարտաւորուի քաղաքի մը ամբողջ բնակչութիւնը :

Դէպքին չուրջ ղազդզդուրթիւն ցոյց կուտայ մասնաւորաբար Դեմոկրատ կուսակցութեան օր – կանը, «Ձաֆէր», որուն խմբագրապետը կը պահանջէ որ անմիջապէս կուսակցութենէն վտարուին մոլեռանդները, ուժ տուող երկու երեսփոխանները: Թերթին խմբագրապետը կը հրաւիրէ որ անոնք քաջարար յայտնեն իրենց ինքնութիւնը եւ հրապարակ իջնեն, որպէսզի ստանան իրենց արժանի պատասխանը :

Իրողութիւն է որ քաղաքական վերջին խմո – րումները ծածկուած են կրօնական եւ մոլեռան – դական դիմակի տակ, եւ հիմա աւելի լրջօրէն ե – րեւան կ'ելլեն: Անգարայի շրջանակները կ'ընդու – նին այս իրողութիւնը, բայց կ'ըսեն թէ պէտք չէ չափազանցել խնդիրը եւ պէտք չէ կարծել թէ յետադիմական ծաւալուն չարժումը կայ :

Պատահածը մանր մունր դէպքեր են, եւ նախկին շրջաններէն աւելի չատցած չեն: Կ'ենթադրուի թէ Գոնիայէն խորհրդաւոր նամակ մը ղրկուած է Անգարա, եւ հոն խօսքեր կան ֆէսի, «փէչէ»ի մասին: Նամակագիրներու դէմ օրինական հետապնդումի ձեռնարկուած է :

Ցաւալի է որ կարմիր եւ սեւ մոլեռանդութիւնը իր դլուխը կը ցցէ վերջին օրերս, լեզու երկրելով նոյնիսկ Աթաթիւրքեան յեղաշրջումին : Մանաւանդ դէպքերէն կարելի է քանդել ամբողջական եղրակացութեան մը եւ խորհիլ թէ որքան ալ աննշան ըլլայ չարժումը, կրնայ վտանգել ընկերային կեանքը, երկրին ժողովրդապետական վերթեւթլին պահուն :

Անգարայի մէջ կարդ մը շրջանակներ ալիարմիրներու մասը կը տեսնեն այս յետադիմական խմորումներուն մէջ, ինչպէս կը հաստատէ արդէն «Ձաֆէր»ի խմբագրապետը, երբ կը դրէ.

— Եթէ այդպիսի նամակ մը դոյութիւն ունի, եւ եթէ երկու երեսփոխան ստորագրած են զայն, Թող բարեհաճին մէկտեղ ելլել եւ անձնատուր ըլլալ արդարութեան: Եթէ տղամարդ են եւ քաջութիւն ունին, պէտք է կատարեն այս պարտակատնութիւնը, հակառակ պարագային պիտի ստիպուինք կարմիր գործակալներ նկատել զանոնք »:

Ինչ կը վերաբերի Դեմոկրատ կուսակցութեան դեկավարներուն, բոլորն ալ հանդարտօրէն կը նային դէպքին, եւ առանց չափազանցելու զայն, կ'ըսեն թէ օրէնքը կայ եւ կը մնայ եւ խստօրէն կը հսկէ :

Պ. ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ՄԻՒՆԻԽԻ ՄԷՋ

ՄԻՒՆԻԽԻՆ (Յատուկ).— Եւրոպայի մէջ իր ճամբորդութեան ընթացքին, ԱՆԶԱՒԻ հիմնադիրը, Պ. Ճորճ Մարտիկեան հանդիպեցաւ նաեւ այստեղ եւ Մարտ 16ին, քաղաքիս սրահներէն մէկուն մէջ խօսեցաւ հայ հասարակութեան: Եկած էին բոլոր Հայերը :

ԱՆԶԱՒի տեղւոյս ներկայացուցիչը, Տոքթ. Հ. Օհանեան անհանդիստ ըլլալով հիւրցաւ ներկայ ըլլալ: Անոր տեղ, հաւաքոյթին նախագահեց Պ. Մաքս Պարոնեան, որ բարի դալուստ մաղթելով Պ. Ճ. Մարտիկեանին, դնահատանքով խօսեցաւ անոր դործունէութեան մասին:

Պ. Ճ. Մարտիկեան լսեց ամէնուն մտահոդութիւնները եւ բոլորին ալ պատշաճ պատասխանելով դոհացում տուաւ: Յոստացաւ հետաքրքրուիլ քաղաքական կամ աւոդական պատճառներով մերժուած հայրենակիցներու խնդիրներով եւ յայտարարեց, թէ ամէն ճիդ ի դործ պիտի դնէ հաստատելու ապաքինարան մը բախտաղուրկ հիւանդներու համար:

ԱՆԶԱՒի հիմնադրին խօսքերը նոր յոյսու կոթով ներշնչեցին տարադիրներուն, որոնց երթալ – տադիտական դպացումներու արտայայտութեամբ վերջացաւ հաւաքոյթը : Թղթակից

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ նախագահին մեկնումը դէպի Մ. Նահանդները՝ մեծ ուշադրութիւն դրաւած է քաղաքական շրջանակներու մէջ, մանաւանդ որ իրեն կ'ընկերանայ արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման: Այս այցելութեան նպատակները մէկն է ամրապնդել երկու երկիրներուն բարեկամական յարաբերութիւնները: Միեւնոյն ատեն փոխայց է այս, ի պատասխան նախադահ Ուիլսընի պատմական այցելութեան՝ 1919 – ին.— Նախագահը չնորհակալութիւն պիտի յայտնէ ամերիկեան կառավարութեան ընծայած ա – ջակցութեան համար, երկու պատերազմներու ընթացքին.— Պ. Շուման չատ մը խնդիրներու կարդին պիտի քննէ Յունաստանը, Թուրքիան եւ Սպանիան Ատլանտեանի դաչինքին միացնելու ծրագիրը, որ լրջօրէն կը զրաղեցնէ Ամերիկան: (Անդլիա եւ Ֆրանսա վերապահ են):

ԵԳԻՊՏՈՍի թերթերը որոշեցին 50 առ հա – րիւր բարձրացնել դիները, թուղթի տագնապին հետեւանքով: Էյերն ալ պիտի կրճատուին:

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ անհաչուելի վնասներ պատճառած են Միջին Ֆրանսայի եւ Ալպեան շրջանին մէջ: Կը վախցուի որ դարնանացանը ծանրապէս վտանդուի, եթէ նոր անձրեւներ տեղան : —

× Իզմիրի քաղաքապետը, Բաուճի Օնարսալ, Անգարայէն իր քաղաքը վերադարձած առեն, բուռն ճառ մը խօսեր է Իսմէթ Ինէօնիւի դէմ, զայն նմանցնելով... Մուսոլինիի: Ահաւասիկ իր խօսքերը .

— « Իրրեւ նոր ռազմավարութիւն մը ի դործ դնելով կը հետամտի հայրենակիցները Անգարա հրաւիրել եւ այնտեղ զանոնք թունաւորելով երկրին չորս կողմերը ղրկել: Ինչպէս որ սնանկացած դիկտատոր Մուսոլինին Հռոմի վրայ քալեց, արդեօք Անգարայի վրայ քալելո՞ւ կը պատրաստուին » :

ԶԱՃՆԻՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ» ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— 1930էն ի վեր Վարդանանց պատերազմի ողբերդութիւնը չէր բեմադրուած Վալանսի մէջ: Այս տարի Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստանձնեց այդ հոդը, 1500ամեակի առթիւ, ի դին մեծ զոհողութեան:

Այսպէս, Մարտ 17ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ ներկայացուեցաւ Ս. Բիւրատի «Աւարայրի Արծիւը»:

Շնորհիւ Լիոնի կոմիտէին ալակերտութեան՝ կրցանք ապահովել անհրաժեշտ զգեստեղէնը: Սըրահին ճոխ «տէքօռ»ները, եւ զգեստներու եւ զէնու զրահի այլազանութիւնը մեծ տպաւորութիւն դործեցին: Լաւագոյն դերակատարներու խումբ մը ամբողջ երեք ամիս կրած էր ամէն յոդնութիւն, եւ ներկայացումը անցաւ չատ յաջող:

Սրահը ամբողջովին լեցուած էր եւ չատերը ոտքի վրայ մնացին: Ներկայ էին նահանդապետին դիւանապետը, Պ. Burgalat, ընդհ. ոստիկանապետը, քաղաքապետական խորհուրդի անդամներ, տեղական թերթերու թղթակիցներ եւն.:

Ժամը 9ին, ընկեր Գեղամ Սարոյեան, յանուն Շրջ. կոմիտէին հանդիսը բացուած յայտարարեց լով, բացատրեց ներկայացման իմաստը : Ուսմբին դեկավարը՝ ուսուցիչ Աչոտ Առաքելեան փոխան յայտագրի համառօտակի նկարագրեց թատերախաղին յաջորդական տեսարանները: Ընկեր Ուհէ Օտէթ Միքայէլեան եւս պարզեց Վարդանանցի պատմութիւնը, Ֆրանսերէն, օտար հիւրերուն համար: Վարդանանցի մասին խօսելու հրաւիրուած էր Փարիզի Մուրատեան վարժարանի տնօրէնը, Հ. Պապեանի հետ: Դժբախտաբար երկուքն ալ չէին եկած: Ներկայ էր Վալանսի հոգեւոր հովիւը, Պապիկեան քահանայ :

Ինչպէս ըսի, բոլոր դերակատարներն ալ յաջող էին, ուսուցիչ Աչոտ Առաքելեան (Վարդան), Միքայէլ Տէր Պողոսեան (Վասակ), Ստեփան Պաչմանեան (Ղեւոնդ երէց), Պաարիկ Պաչմանեան (Դենպետ), ընկեր Յակոբ Կօչիկակարեան (կաթողիկոս), Տոքթ. Լ. Համբարձումեան (Յազկերտ), Տիկին Ռոզա Գափուսուզեան (Զարուհի), Օր. Յասմիկ Գափուսուզեան (Շուշանիկ), Մար. տիրո Սարդիսեան (Ներշապուհ) եւն.:

Վարադոյրը բացուելէ առաջ նուագախումբը բեմին եռեւէն նուագեց «Նորահրաչ Պատկառոր» շարականը, խոր յուզում պատճառելով: Ներկայացումը վերջացաւ դիշերուան ժամը 12.30ին:

× Շրջ. կոմիտէն այս առթիւ ներողութիւն կը խնդրէ անհամոյ խճողումին համար որ տեղի ունեցաւ իրրեւ հետեւանք թատրոնի պաչտօնեաներուն բացակայութեան : Թղթակից

ՆՄԲ.— Մեր պաշտօնակիցը, **Le Dauphiné Libéré**, Մարտ 19ի թիւին մէջ ընդարձակ դրութեամբ ներկայացումը, կը յիշէ վերոյիշեալ մանրամասնութիւնները եւ ջերմապէս կը գովէ դերակատարները :

Պուռժէի լիճը յորդեցաւ: Անըսիի լիճն ալ վտանդաւոր կէտին հասած է: Ռոնի ջուրերը ողողած են չրջակաները: Մտահոդութիւն կը տիրէ Լիոնի, Կրընոպլի, Ավինեոնի եւ ուրիշ կարդ մը չրջաններու մէջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Երբ իմացաւ էքիպաթիոնի խեղճ դիւղացիներուն ճակատագիրը, այն ատեն հասկցաւ թէ Սուլթանը վճռած էր ամէն բան լմնցնել: Մօտալուտ պղէտ մը կը նախատեսէր, մայրաքաղաքին դէմ – ները զոցել տուաւ, Լպաշտօնապէս այդ որոշումը հաղորդեց Սուլթան Մէհմէտի՝ ցաւագին արժանապատուութեամբ լեցուն լեզուով մը: Նոյն ատեն ձերբակալել տուաւ այն քանի մը Թուրքերը, որ առեւտուրով կամ այլ պատճառաւ այդ պահուն Պոլիս կը գտնուէին: Առանց մէկ կային նաեւ քանի մը երիտասարդ ներքինիներ: Երբ կայսեր ատեանը հանեցին զիրենք, լալով պաղատեցան որ կամ զիրենք չուտ մը սպաննէ եւ կամ արեւուն մարը մտնելէն առաջ զիրենք ազատ թողու, որովհետեւ այդ ժամը անցնելէն ետքը, Սուլթանը անդթօրէն դլխատել պիտի տար զիրենք: Կայսրը, առանց յուսահատութենէն յուզուած, անմիջապէս արձակեց :

Երեք օր ետք ազատ արձակել տուաւ բոլոր միւս բանտարկեալները, եւ քաղաքին մէջ, ազատան տուաւ Թուրքերու կողմէ հալածական դժբախտ դիւղացիներուն: Ասոնք խմբովին Պոլսոյ պարիսպներուն մէջ ապաստան կը փնտռէին իրենց հետ բերելով իրենց հունձքերը, որոնք ապադայ պաշարման առեն իրր անունդ պիտի ծառայէին: Ցետոյ Կոստանդին, վեհանձնութեամբ աւելի վերջին անդամ յայտարարութիւն մը ուղղեց Մէհմէտ Բ.ի, պարդելով այն պատճառները, որոնք դինքը կը ստիպէին պատերազմի վիճակին մէջ մտնելու, իր մայրաքաղաքին դոց դուռներուն ետին :

Սուլթանը, առանց քնաւ յուզուելու այսքան աղնիւ ընթացքէ մը, իրեն ներկայացուած առիթին վրայ խոյացաւ: Կայսեր հրամանով, պարիսպի դուռներուն դոցուելէն անմիջապէս վերջը, անդամ մըն ալ ղրկեց անոր պատերազմի վերջնական յայտարարութիւն մը: Պարպարօ նոյն իսկ կ'ըսէ թէ Օգոստոսի կէսերուն, Րումէլի Հիսարի բերդին մէջ կալանաւորեց կայսեր երկու դեսպանները եւ զանոնք դլխատել տուաւ: Պատմութեան մէջ ա – նըստոյդ կը մնայ այս պարագան :

Ցիսուն հազար հոդինոց բանակով մը Օգոստոսի 28 ին Պոլսոյ պարիսպին տակ երեւցաւ, բայց իր բոլոր պատրաստութիւնները տակաւին ա – ւարտած չըլլալով, երեք օր միայն մնաց հոն՝ առանց սակայն քնաւ անհանդիստ ըլլալու Յոյներուն կողմէ, որոնց վատութիւնը դառնօրէն իրենց երեսին կուտայ փաուսկուլիս պատմագիրը: Ը – նամքով քննեց տեղւոյն վիճակը, պարիսպներուն վիճակը ուսումնասիրեց եւ չորս ամսուան բաց – կայութենէ մը ետքը, ըստ Տուքասի 1452 Սեպտեմբերի 1ին, ըստ Պարպարոյի 6ին մեկնեցաւ Ադրիանուպոլիս «ինքնավստահ ու վսեմ»: Ցաղթական մուտք մը գործեց մայրաքաղաք եւ սքանչելի պալատ մը չինել տուաւ, մինչդեռ նաւատորմը կէլիպոլու կը դառնար: Ադրիանուպոլսէն էր որ ամէնէն աւելի դիւրութեամբ կարելի էր Բիւզանդիոնի վրայ քալել :

Ասիական ափունքէն այդ նոյն ձեռնարկը չատ աւելի դժուար պիտի ըլլար: Անմիջապէս չարժեցաւ եւ գործի սկսաւ :

Այս մանրամասնութիւնները կը պարտինք վաւերադրի մը, Նիքօլա Պարպարոյի ձեռադիր յուչատետրին: Նիքօլա որ վենետիկեան նաւու մը վիրաբոյժն էր եւ Պոլսոյ մէջ անցուց պաշարման սարսափելի շրջանը: Այդ յուչատետրը Վենետիկի Մարչիանէ դրադարանին մէջ պահուած է եւ ամենամեծ կարեւորութիւն մը ունի, ինչպէս պիտի տեսնենք պաշարման պատմութեանը չարունակութեանը մէջ, թէեւ բացարձակապէս յայտնի է որ իր հեղինակը թշնամութեանց աւարտումէն ետքը միայն դրի առած է զայն :

«Անձնապէս Պոլսոյ դժբախտ խազաին մէջ գտնուած ըլլալով, կը դրէ յառաջաբանին մէջ, որո – չեցի դրի առնել բոլոր ինչ որ կայ այս էջերուն մէջ, հանդուցեալ Մուրատին զաւկին՝ Մէհմէտ պէկի պատերազմին վրայ, որով անիկա դրաւեց վերոյիշեալ Կ. Պոլիս քաղաքը»:

— Հոկտեմբերի առաջին օրերէն իսկ, կ'ըսէ Ֆրանցէս, Սուլթանը, որ իր ծրագրին իրագործման կը հսկէր, հանճարեղ ռազմավարութեամբ բանակ մը ղրկեց Մօրա, Թուրխան Պէյլէրպէյի հրամանատարութեամբ :

(Շար.)

ՆՈՒԱՃԱԳՈՑՆ ՕՐԱՊԱՀԻԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ամէն օր պատուիրակութիւններ կը ներկայանան էրաւասու նախարարութեանց, գոհացում պահանջելու համար: Վարչապետը կը մերժէ որ եւ է ընդհանուր յայտում, բայց կը խոստանայ բարձրացնել նուազագոյն օրապահիկի չումարը, հաւաքական պայմանագրութեանց յանձնաժողո – վին միջոցաւ որ նիստ գումարեց երէկ: Կառա – վարութիւնը համաձայն է 6—7 առ հարիւր աւել – ցնելու նուազագոյն օրապահիկը, որ ամսական 17 հազար ֆր·էայժմ ,Փարիզի մէջ ,իսկ աւելիպակաս դաւառի մէջ: Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ ամսական 19·000 ֆրանք: Աւելի ծանր են իր պայմանները՝ ընդհանուր աչխատավարձի մասին: Միւս Միութիւնները համաձայն են սա – կարկելու, իսկ Աչխատանքի Անկախ Դաշնակցու – թիւնը զգուշութեան կը հրաւիրէ իր անդամները, «բանուորական դժգոհութիւնը » չահագործողնե – րուն դէմ», «հակաֆրանսական միտումներ վե – րայրելով անոնց :

Կարգ մը սէնտիքաներ ազդարարած են կա – ռավարութեան թէ պատասխանատու չեն « դէպ – քերու վերջնական ընթացքին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄՈՒԼ ՆԻՍՏ ՄԸ եւս գումարեցին չորս փո – խանորդները, չորեքչաբթի օր, առանց վերջնա – կան եզրակացութեան մը յանգելու: Իրազեկի մը տեղեկութեան համաձայն, «ամէնէն ձախաւեր նիստն էր այս»: Պ· Կրոմիքօ քարոզչական ճառ մը խօսեցաւ որ տեւեց երէկուան ժամը 5.15էն մինչեւ 7.30, առանց որեւէ կէտ լուսաբանելու : Պատասխանելով եղած մեղադրանքներուն, ըսաւ թէ Ա· Միութեան զինեալ ուժերը այսօր ալ այն – քան են որքան 1939ին, եւ պնդեց թէ արեւմտեան պետութիւնները աւելի մեծ ուժեր ունին: Անուղ – ղակի ակնարկեց նաեւ Ֆրանսայի ներկայ գործա – դուլներուն, ըսելով թէ ժողովուրդը « կը զգայ տուրքերու եւ գիներու ծանրութիւնը, երբեւ հե – տեւանք զինարշաւի»:

«ՄԵՐ ՀՈԳԻՆ ԾԱԽՈՒ ՉԷ», յայտարարեց Մ· Նահանգներու արտ·նախարարը, Էչիսըն, ճառ մը խօսելով խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձ – նաժողովին առջեւ: Ճառը խօսեցաւ բանաձեւի մը առթիւ որ կը տրամադրէ «բարեկամութիւն հաս – տատել միւս բոլոր ժողովուրդներուն հետ, մէջն ըլլալով Ա· Միութեան ժողովուրդները » : Բա – ցատրեց թէ «աչխարհի խաղաղութիւնը երբեք կա – տարեալ պիտի չըլլայ, մինչեւ որ կրեմլինի տի – րապետութեան ենթակայ բոլոր ժողովուրդները հաւասար եւ կատարեալ մասնակցութիւն չունե – նան»: Ցետոյ հաւատաց թէ Մ· Նահանգները այ – սօր չատ աւելի զօրաւոր են քան մէկ տարի առաջ: Նոյն օրը նախագահ Թրումըն ալ յայտարարեց թէ երկրին ուժերը կրկնապատկուած են ինը ամ – սուան մէջ :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ուժի կեդրոն մը պիտի հաստատ – ուի Մարոքի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսա – կան կառավարութեան :

ՀԻՆԳ ՏԱՐԻ տաժանակիր աչխատանքի դա – տապարտուեցան դերման զօր· Ռամքէ եւ իր օգ – նականը, հարիւրապետ Քամիչէլ, իբրեւ պա – տասխանատու 190 Ֆրանսացիներու սպանութեան եւ զանազան աւարառութեանց, Պրէսթի մէջ: Զօ – բավարը, որ վերջերս Գերմանիա փախած եւ յե – տոյ վերադարձած էր, արդէն պատիժը լրացու – ցած է, հինգ տարիէ ի վեր բանտարկուած ըլլա – լով :

ՍՈՖԻԱՑԻՆ կը հեռագրէն թէ պիտի ջնջուի կարգ մը ուտելիքներու բաժնեչափը (մասնաւորա – պէս կերպաս եւ կօչիկ), եւ յաւելումներ պիտի կատարուին աչխատավարձի վրայ: — Պուլկար տարադիրներ կը հաւաստեն թէ նախկին վարչա – պետ Սթամպուլիսքիի տղան 500 ընդդիմադիրներ հաւաքած է սահմանադրութիւնի վրայ: Նոյն աղ – բիւրին համաձայն, Պուլկարները ռազմական պատրաստութիւններ կը կատարեն Ռուսերու դե – կավարութեամբ, զօրք համախմբելով սահմանա – մերձ չրջաններուն մէջ :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ անգլիական ջուրերէն անցած առեն, ողջունուեցաւ թնդանօ – թի 21 հարուածներով: Երեք բրիտանական մար – տանաւեր հետեւեցան «Իլ տը Ֆրանս»ի :

ՄԱԿի բնդհ· ժողովը Փարիզի մէջ պիտի գու – մարուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 6ին, փոխադարձ համաձայնութեամբ :

ՔՈՐԵԱՑի պատերազմը արագօրէն վերջացնե – լու համար մասնաւոր ծրագիր մը կը մչակէ Անդ – լիոյ արտաքին նախարարը: Դաչնակիցները միայն 13 քիլոմեթր հեռու են 38րդ զուգահեռականէն :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ մեծաքանակ արմտիք խնդրեց Ա· Միութենէն, առանց մասնաւոր պայմաններ դնե – լու :

13 ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐ մեռան Միլանոյի մէջ, պատի մը տակ մնալով: Սաստիկ հովէն պաչտպանուելու համար 50ի մօտ աղջիկներ պատի մը տակ ապաստանած էին, երբ պատը փլաւ եւ խեղճերը փլատակներուն տակ մնացին: 33ը վիրա – ւորուեցան: 13ը մեռած էին: Միւսները հիւանդա – նոց փոխադրուեցան :

Մեծ պարահանդէս

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, Մարտ 24 չաբաթ գիչեր , ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles , Rue Pierre Brosselette, *Քրքմլէն Պիակըր :*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասա – նութիւն, («ԱՋԳԴ ԲԱՑ», զաւեչտ) եւ էլէն Բիւ – զանդի «Աչուղ պապիկ»ը:

Կը խօսի ընկեր ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Mar – celly, *իր ամբողջական կազմով :*

Հաղորդակցութեան միջոց·— Métro Porte d'I – talie: Aut. 125 *իջնել Մէրի տը Պիակըր: Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ԱԻԱԳ ՈՒՐԲԱԹ·— Ցիչատակ չարչարանաց , Խաչելութեան եւ Թաղման ժամը 17ին:

ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ·— Ճրագալոյց Ս· Զատկի: Նաւակատիք: Երեկոյեան սկզբ· ժմրդ· ժամը 15.30ին կոմիտասեան Ս· պատարագ ժամը 17ին:

ԶԱՏԻԿ· — կիր·, Ցիչատակ Յարութեան սկզբ· ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս· պատարագ ժամը 10ին:

Ցիչատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բչ· Ս· պա – տարագ ժամը 10ին: Հոգեհանգիստ համօրէն նըն – ջեցելոց : (Կնիք)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին կողմէ «Անդրանիկ» թատերախումբը կը ներկայացնէ ղեկավարութեամբ ընկեր Ն· Սար – գիսեանի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (օփերէթ 4 ա – րար, Աղ· Աբէլեանի) :

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին Պիվէռի Tam Tam *սրահին մէջ: Կէս գիչերէն վերջ հայկա – կան եւ եւրոպական պարեր : Մուտքը ազատ է*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Պ· Պ· Երուանդ, Թագուր եւ Խաչիկ Թագուրեաններ կը ծանուցանեն թէ Զատկի Մեռելոցի երկուչաբթին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաչտօն պիտի կատարուի Ցունաստանի մէջ մեռած իրենց հօր՝ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳԻՈՐ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆի, իրենց եղբօր ԱՐԻՍ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆի եւ Հայաստանի մէջ մեռած իրենց փեսին՝ ԼԵՒՈՆ ՔԱՐԱՏԱՂԼԵԱՆի յիչատակին: Կը հրաւիրուին իրենց աղգականները եւ բարեկամները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ·— Քղիէն Ապղնաք գիւղէն Սեդրակ Գրիգորեան կը փնտռէ հօրեղբօրորդին՝ Երուանդ Նաճարեանը, հօրը անունը Գրիգոր: Կը կարծուի թէ Նիսի չրջանը կը գտնուի: Իմացնել Գէորգ Գալոյեանի, 138 rue du Dr. Cauvin, St. Bar – nabe. *Մարսէյլ,* (B. du R.) :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ·— Մարտ 11ին ծանրութիւն վեր – ցնելու փարիզի ախոյենութիւնը չահած է juniors *դասակարգ,* Club Gondoloէն *Վազգէն* Claude *Ֆէ – նէրճեան, որ Մարտ 31ին ալ հրաւիրուած է Ֆրան – սայի ախոյենութեան մրցումին մասնակցելու հա – մար: (ժամը 20.30 à la Société Athletique Mont – martre, 3 rue neuve de ia Chardonnière, métro Simp – lon) : — Վ·*

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԳԵՐԸ

ՀԱՑ ՔՆԱՐ 250 ֆրանք, ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐԳԵՐ, 10 մեներգ՝ 250 ֆր· ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐԳԵՐ՝ 10 խմբ – երգ՝ 250 ֆրանք :

ՀԱՑ ԺՈՂ· ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, տեսր Ա· ՊԱ – ՐԵՐ՝ 200 ֆր·, Բ·՝ ԶՈՐՍ ԵՐԳԵՐ՝ 150 ֆր· , Գ· ՍԻՓԱՆԱՑ ՔԱՋԵՐ (խմբերգ)՝ 130 ֆրանք, Դ· ԶՈՐՍ ՄԵՆԵՐԳ ԵՒ 4 ԽՄԲԵՐԳ՝ 150 ֆր·, Ե· ՄԵ – ՆԵՐԳՆԵՐ եւ ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 300 ֆր·, Զ· ՍԻ – ՐԵՐԳՆԵՐ եւ ՊԱՐԵՐԳՆԵՐ 150 ֆր·, Է· ՀԱՐՍԱ – ՆԵԿԱՆ ԵՐԳԵՐ՝ 250 ֆրանք :

ՊԱՏԱՐԱԳ՝ 850 ֆր·, ՏԱՂԸ ԵՒ ԱԼԵԼՈՒԲ՝ 300 ֆրանք:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ :

ԴԻՄԵԼ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN

51 rue Mr. le Prince, Paris (6) Chèque postal 1278–35

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ մէջ կը գտնուին նաեւ՝

Վ· ՍԱՐԳՍԵԱՆի «ՎԱՐԴԱՆ» խմբերգը՝ 100 ֆրանք, ՀՕՑՆԱՐ՝ 150 ֆր·, ԱՆՈՒՇ՝ 250 ֆրանք, կոմիտասեան ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 250 ֆրանք :

Վ· ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑի՝ ՀԱՑ ԳԵՂԱՋԻԿ ԵՐ – ԳԵՐ, ՊԱՐԵՐ, ՀՈԳիի ՁԱՑՆԵՐ, ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ, իւրաքանչիւրը տեսր՝ 150 ֆրանք:

Նոյնպէս՝ Գ· ԱԼԻՄՇԱՀի, Օ· ՏՈՒՐԲԱՆի, Օ· ՊԼՊՊԼԵԱՆի, ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի եւ այլ երաժիչտներու գործերը :

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ 6 գիրք, 720 ձայնագրեալ երգեր՝ 3500 ֆրանք :

ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

Մեր ուչացած բաժանորդները որ փակեն իրենց բոլոր պարտքերը մինչեւ 1951 ԱՊՐԻԼ: Այդ թուականէն սկսեալ պիտի դադրին մէկ տարիէն աւելի պարտք ունեցողներուն թերթերը, իսկ միւս բաժանորդները պիտի ստիպուին վճարել նոր գի – ներով :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՑ ԵՐԳՉՈՒՀԻ

ԶԱՐՈՒՀԻ ԷԼՄԱՍԵԱՆի

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ հայկ· թանգարանի նա – խագահ ՆՈՒՒՀԱՆ ՖՐԼՆԿԵԱՆի :

Ապրիլ 7, չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Chopin – Pleyel, *8 rue Daru, métro Ternes:*

Տոմսերը կը ծախուին գրատուն Հ· Սամուէլ , Պարսամեան, Բալուեան, նաեւ Օր· Գալֆայեանի միջոցաւ , Տօքթ· Արամ Հանչեր, եկեղեցւոյ դի – ւանը եւ յանձնախումբի անդամներուն մօտ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Այրի Տիկին Աղնիւ Սար – գիսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս երկուչաբթի Թաղիս Ս· Ցակոբ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատար – ուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ հանգուցեալ ՄԱՐ – ԳԱՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առ – թիւ: Կը հրաւիրուին իր բարեկամները եւ յիչա – տակը յարգողները :

Ապահովիի հոչակաւոր ՍՈՒՐՃը

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆ,

Զայն ամէն ա՛ն փնտռելու պէտք չկայ, պա – ցէք ուղղակի եւ մչայն՝

ՄԱՍԻՍ *ապահովագծառատուն*

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմ պիտ – աղան ու յանձնեն անմիջապէս :

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մե – ւանդակաձ

ՀԱՄԵՂ ԶՕՐԵՒՈՒՆԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ :

Պոլսէն ստացուած է կեսարիոյ լաւագոյն ա – պուխտ :

Հեռաձայն PRO· 16 – 88

Կարևոր յանձնարարութիւն

Զատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենալաւընտիր

ՅԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Օթոյի մեքենադործ ամուրի երիտասարդ մը, 25—28 տարեկան, որ պիտի աչխատի կառաւժի մը մէջ: Բնակարանի դիւրութիւն:

Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ՍՏԻՊՈՂԱՔԱՐ ԾԱՆՕՒ Է

Փարիզի մօտակայ արուարձանի մը մէջ, նոր վիլլա մը , վեց սենեակ եւ ընդարձակ վերնա – յարկ: Ամէն յարմարութիւն, ջուր, կազ, ելեկ – տրականութիւն :Օթոպուսի կայանէն տասը քայլ: Պարտէզ՝ 60 պողտաու ծառերով: Կառաւժի յար – մարութիւն: Դիմել «Ցառաջ»ի:

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ ,
Մասնաւոր պլամպիճէ
Պատրաստուած է խնամքով ,
ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ անուշ – հոտով :
Տալաճիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ,
ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն մինչեւ տուն :
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻՒԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ըմնտա – նիքի ձեռքով :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Samedi 24 MARS 1951 Շաբաթ 24 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6415–Նոր շրջան թիւ 1826

Խմբագիր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՇԱԴՐԱՒ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ

Անտուղո դէպքեր չեն Թուրքիոյ մէջ կատարուած խմորումները: Բայց եւ այնպէս, լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն օրուան իշխանութեան:

Իմացաք վերջին նորութիւնները,— յետադիմական չարժումի Գոնեայի մէջ, ուր պահանջեր են վերահաստատել ֆէսն ու «փէչէ»ն (կիներու քողը) եւ «չարչաֆ»ը, արաբական տառերը (փոխան լատինականի), Ջն.:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, դատի յանձնուած է 20 — 22 տարեկան հոգա մը, երբ քարոզ կը խօսէր պաշտպանելով շէրիաթը (կրօնական օրէնք) եւ կը ձաղկէր եւրոպական դիւարկը, հեռաձայնը, անթելը եւ ուրիշ նորութիւններ:

Ուրիշ մէկը, որ նոյնպէս ձերբակալուած է, ինքզինքը մարզարէ հռչակելով, ազդարարեր է բարձրաձայն.

— «Մօտերս պիտի պարգեւեմ նուիրական դրօշը: Եօթնեկ մինչեւ եօթանասուն, ամէն ոք այս դրօշին տակ պիտի համախմբուի»:

Վերջին տարիներու ընթացքին յաճախադէպ են այս կարգի ելոյթներ: Եւ կառավարութիւնը միշտ ալ յաջողած է խափանել որեւէ գործնական ձեռնարկ:

Այս անգամուան խլրտումները մանաւանդ ուշադրութիւն գրաւած են անոր որ, օրուան իշխանութեան անունն ալ կը խառնուի յետադիմական չարժումին: Իրազեկները կը պնդեն թէ ընտրութեանց առեն, դեմոկրատ կուսակցութեան թեկնածուները խոստացեր են երկու ամիսէն վերահաստատել ֆէսը եւ քողը, բազմակնութիւնը, կիրակիի տեղ ուրբաթը դաշտերի օր հռչակել, մէտրէսէները վերբանալ եւայլն:

Միւս կողմէ, թերթերը կը գրեն թէ երկու Դեմոկրատ երեսփոխաններ պաշտպաներ են յետադիմական քարոզիչները, դիմումներ կատարելով մինչեւ Անգարա:

Դեմոկրատները ընդդիմադիր կուսակցութեան, անկեալ «Հալք»ին կը վերագրեն այս ասկոսկները:

Ամէն պարագայի մէջ, բոլորովին անհիմն չեն մատնանշուած դէպքերը:

Շատոնց է որ ախտանշաններ կ'երեւան ոչ միայն Անատոլուի խորերը, այլեւ Անգարայի Ազգ. ժողովին մէջ:

Հին օրերու, օսմանեան — կրօնական օրէնքներու եւ բարքերու կարօտը հետզհետէ զգալի կը դառնար Իսմէթի նախագահութեան առեն:

Արդէն կազմուած էր զօրաւոր հոսանք մը, որ բացէ ի բաց կը քննադատէր Մ. Քէմալի հաստատած կարգուսարքը, հագուստ–կապուստէն մինչեւ լեզուական բարենորոգումները:

Վերջին ընտրութիւններէն ի վեր, աւելի զօրացած է այս չարժումը: Այն աստիճան որ, Մ. Քէմալի հաւատարիմները կը պոռթկան պարբեր բաբար, մամուլի միջոցաւ թէ բեմերու վրայ:

Տակաւին քանի մը չաբաթ առաջ էր որ, անծանօթներ խորտակեցին Աթաթիւրքի արձանին քթին ու ծնօտը, Գըրչէհիրի մէջ (Գոնիա): Երի– տասարդութիւնը կատաղի ցոյցեր կատարեց, եւ արձանը անմիջապէս նորոգուեցաւ:

Բայց եւ այնպէս, խմորումները, փոխադարձ յարձակումներն ու վարկաբեկումները կը չարունակուին զանազան ձեւերով:

Ահաւասիկ Իզմիրի քաղաքապետին ելոյթը, զոր արձանագրած էինք երէկ:

Այս պաշտօնատարը, Բաուճ Օնուրսալ, Ան– դարայէն վերադարձին պահանջեր է պարզապէս երկրէն վտարել Իսմէթը, «անկեալ խալիֆային պէս»: Այս առթիւ կը հարցնէր·

— « Ինչպէս որ սնանկացած դիկտատոր Մուսոլինի բալեց Հռոմի վրայ, արդեօք Անգարայի վրա՞յ բալելու կը պատրաստուին»:

Հալքի պաշտօնաթերթը, «Ուլուս» անմիջապէս պատասխանեց այս յարձակման·

— « Ահա կ'իմացնենք իրենց: Ինէօնիւ երկրէն դուրս չեն կրնար հանել: Ինէօնիւի ձեռք չեն կրնար դպցնել: Եթէ նոյնիսկ երկրէն դուրս հա– նեն, անհնար է որ հանգիստ ֆուն բաշեն եւ ազատին մղձաւանջէն »:

Մեկնութեան կը կարօտի՞ն այս խօսքերը եւ ուրիշ ելոյթներ:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՑ ՈՒ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՑ ...

Անշուշտ մեզի չի մնար ճշդել բանուորական ալեկոծութեան բնոյթը.— քաղաքակա՞ն է թէ տնտեսական:

Այս «բողոքի ցոյցերուն եւ գործադուլներուն» առթիւ չատ կը խօսուի դիներու յարաճուն յաւելման մասին: Ահա ինչ որ կենսական է բոլորիս համար անխտիր· բանուոր ըլլանք թէ պաշտօն– կայ, մշակ թէ փոքր առեւտրական կամ արհես– տաւոր:

Ո՞վ կը խորհի սակայն այս վերջին դասա– կարգներուն համար: Ոչ իսկ «Գործադուլներու յանձնախումբերը»: Անոնք ալ ձախ հրամաններ կ'արձակեն վարակիչ նշանախօսքերով.— « Մի աշխատիք»: Բայց ոչ մէկ ակնարկ՝ փոքր, մինչեւ առեւտրական ու արհեստաւորին համար:

Անոնք պարտաւոր են կրել ծանրութիւնը «դիներու բարձրացման», տուրքերուն, ընկերային պարտադրութեանց, վարձքերու յարաճուն յա– ւելումներուն, անունդի դիներու առօրեայ քմահաճոյքներուն, առանց ձայն ծպտուն հանելու:

Ոտքով փարօսախներ կտրելու, բեռնակառքե– րէն վեր մագլցելու կամ վար ցատկելու ֆիզիքական մարզանքներն ալ վերապահուած են գործա– դուլի իրաւունքէն զրկուած վերոյիշեալ դասա– կարգերուն, իբրեւ պարգեւ:

Միւսները պէտք չունին գործի վազելու առ– տուն կանուխ: Շատ չատ ժողովի մը կամ ցոյցի մը պիտի երթան Արհեստակցական Միութեանց մանաւանդ կառքերով կամ բնաւ պիտի չերթան:

Կ'ըսեն թէ փարիզցիք համբերութեամբ կը տանին այս բոլորը, մի միայն խնդրին զուարճալի կողմը առնելով:

Անշուշտ քանի մը օրէն ամէն բան իր նախկին տեղը կը դառնայ:

Բայց կայ բան մը որ իր տեղը չի դառնար: Ծա «գիները» նորէն իրենց գլուխները ցցած, ապարէզ պիտի կարդան բոլորիս, արհամարհական ծիծաղի մը տակ խեղդելով ամսականի կամ օրականի յաւելումները:

Եթէ երթեւեկի գիները աւելնան, իբրեւ բնական ու անմիջական հետեւանք պիտի աւելնան մսին ու երշիկին, կօշիկին ու զուլպային, ածուխին ու վառելանիւթին, նարինջին ու խնձորին, գրչածայրին ու տետրակին, թերթին ու դիրքին, կարագին ու պանիրին, զնդասեղին, դամին, ներկին, ապակիին գիները:

Մինչեւ որ ալ բարձրանալիք բան չմնայ:

ՍՕՍԻ

Թուրքիա միշտ մտահոգ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ քաղաքական շրջանակներու մէջ մտահոգութեամբ կը հետեւին Պարսկաստանի դէպքերուն, նկատի առնելով ա– նոնց անդրադարձումը ամբողջ Մօտաւոր Արե– ւելքի վրայ:

Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ միջազգային բարդութիւններու ծանր վտանգ մը կը տիրէ այս շրջանին մէջ: Միւս կողմէ Պարսկաստանի եւ ա– րաբական երկիրներու մէջ ծագած օտարատեաց չարժումը աւելի քան երբեք անստոյգ կը դարձնէ Մեծն Բրիտանիոյ ջատագոված հաւաքական ապա– հովութեան ցանցին ստեղծումը:

Թուրքիոյ նախորդ արտաքին նախարարը, Նէճմէտտին Սատակ, յօդուած մը հրատարակելով «Ազչամ»ի մէջ, դիտել կուտայ թէ «ամէն բան այնպէս տեղի կ'ունենայ որ, կարծես քանի կը ձեւակերպուի անգլեւամերիկեան քաղաքականութիւնը Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, այդ շրջանը կը հեռանայ Արեւմուտքէն »:

Նոյն շրջանակներուն մէջ կը նկատեն թէ զօր· Այզընհաուըրի ծրագիրը, որ կը նախատեսէ Թուրքիոյ, Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Սպանիոյ սերտ մասնակցութիւնը Արեւմուտքի պաշտպանութեան մէջ, անմիջապէս իրագործելի չէ, քանի որ Եուկոսլաւիոյ վարիչները բացորոշապէս յայտարարած են թէ չեն ուզեր մտնել որեւէ դաշինքի մէջ:

Հետեւաբար, կ'եզրակացնեն Թուրքիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ, հարկ է անյապաղ քննել հետեւեալ խնդիրը, մէկդի դնելով աւելի չքեղ այլ ամուլ ծրագիրները,— կա՛մ Թուրքիան եւ Յունաստանը անդամ ընդունիլ Ատլանտեանի դաշինքին, եւ կամ Մ. Նահանգները մասնակցին 1939ի ապրիլ–Քրանքեւ–Թուրք զինակցութեան:

× Ուշադրութեան կը հեռագրեն թէ հանրային կարծիքը եւ խորհրդարանը զօրաւոր ճնշում կը բանեցնեն, որպէսզի Մ. Նահանգները երաշխիք ընծայեն Թուրքիոյ, որեւէ նախայարձակման դէմ, երկկողմանի դաշինքով մը կամ Թուրքիան առնելով Ատլանտեանի զինակցութեան մէջ:

Ամերիկեան կառավարութիւնը վերապահ է տակաւին, երկու պատճառներով.—1.Կարգ մը եւրոպական պետութիւններ չեն ուզեր ընդլայնել Ատլանտեանի դաշինքին շրջանակը, սահմանա– փակելու համար համաշխարհային պատերազմի մը վտանգը: 2.— կառավարութիւնը Քորէայի օրինակէն խրատուելով, կ'ուզէ ապահով ըլլալ թէ ամերիկեան ուժերը լիովին պիտի բաւեն, որեւէ նոր յանձնառութիւն կատարելու համար:

Բայց եւ այնպէս, նախագահը եւ արտաքին նախարարը արդարեւ կ'երեւան ի վերջոյ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ առնելու Թուրքիան, այլապէս պիտի ստիպուին միանալ անգլեւ–ֆրանքեւ–Թրքական զինակցութեան: Կը կարծուի թէ դեռ ամիսներ պիտի անցնին, որպէսզի կարելի ըլլայ վերջնական որոշում տալ:

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՔԱՈՍ ԱՄԲՈՂՋ ԵՒ-ԿՐԻՆ ՄԷՋ

Քնջուեցան ոստիկանութեան եւ բանակի առձակուռդները

40.000 ՀՈԳԻ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ ԾԱՌԱՑՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՉՈՒԵՑԱՆ

Գործադուլները ամբողջ երկրին մէջ ծաւալած ըլլալով, կառավարութիւնը ծանրակչիռ որոշում մը տուաւ առջի օր.— ջնջուած են բանակին արձակուրդները: Անոնք որ արձակուրդի մէջ են արդէն, պարտաւոր են վերադառնալ իրենց զօրակայանը կամ իրենց բնակութեան ամէնէն մօտ զօրանոցը: Ջնջուած են նաեւ ոստիկանութեան պաշտօնեաներուն արձակուրդները:

Այս որոշումները տրուած առեն, ներկայ էին ազգ· պաշտպանութեան երեք նախարարները, Ա– պահովութեան տնօրէնը եւ ոստիկանութեան վե– րատեսուչը:

Փոխադրութիւնները կարելի եղածին չափ դիւրացնելու համար, հետզհետէ պարտաւորիչ ծա– ռայութեան կը հրաւիրուին երկաթուղիներու պաշտօնեաները: Առջի օր 40.000 կոչնագիրները ղրկուած էին: Թերթերը կը գրեն թէ ենթականե– րէն չատեր չեն համակերպիր, ապաւինելով իրենց արհեստակցական միութեանց:

Օրուան բոլոր ժամերուն միշտ նոր գործադուլներ կը սարքուին: Աչխատանքը դադրած է նաեւ չատ մը նաւարաններու մէջ:

Շարժումը հետզհետէ կը ծաւալի նաեւ գաւառի մէջ: Բոլոր արհեստակցական Միութեանց անդամները հաշուելով, թերթերը 420.000 կը հաչուեն բանթողներուն թիւը (երկաթուղի):

Կառավարութիւնը արտակարգ ճիգեր կը թափէ, մասամբ ապահովելու համար Ջատկի ճամբորդութիւնները եւ չրջիկներու այցելութիւնները: Կարգ մը կառախումբեր կազմուած են Պել– ժիոյ եւ Զուիցերիոյ սահմաններուն վրայ: Մանչի գծին տասը երկաթուղիներէն միայն երկուքը բանեցան առջի օր: Ուեթսուն հազար չրջիկներ արձանագրուած էին միայն Անգլիոյ մէջ, Ջատկին Ֆըրանսա գալու համար: Ոչ միայն կառախումբերը չեն բաւեր, այլեւ քարափի բեռնակիրները կը մերժեն պարպել բեռները:

Երկաթուղիներու վարչութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ չի կրնար գործադրել Ջատկի առթիւ պատրաստուած ժամանակացոյցը, մանաւանդ մարտ 23–24ի, ուրբաթ եւ չաբաթ օրերու մեկնումները: Տոմսակներու դրամը պիտի վերադարձուի:

Թերթերը կը գրեն թէ ամէն օր 160.000 քաղաքացիներ կը փոխադրուին Փարիզի մէջ, գլխաւորաբար ոտքով եւ բեռնակառքերով որոնց թիւը հազարը կ'անցնի: Հաստատուած են նաեւ անթելի հարիւր կայաններ:

× Կազի եւ էլեկտրականութեան հայթայթումը հետզհետէ կը բարւոքի:

× Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ եչ· օր քանի մը ճեպընթաց կառախումբեր միայն կարելի եղաւ բանեցնել մեծ դժուարութիւններով: Էն Ֆրանս մասնաւոր սպասարկութիւն մը հաստատեց Մարսէյլ — Փարիզ գծին համար (5100 ֆրանք), թէեւ իր պաշտօնեաներն ալ կը խլրտին:

× Գործադուլի կազմակերպիչները (թերթերը կ'ըսեն՝ համայնավարները) առջի օր 5—12 տարեկան մանուկներ եւ ծնողները համախմբելով քաղաքապետարանին առջեւ, ցոյց մը կատարեցին, ժողովի պահուն: Ոստիկանութիւնը միջամտելով, ցրուեց այս ցուցարարները, քանի մը հարիւր հոգի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՔԱՅԼ ՄԸ ԴԷՊԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑԵՂԱՇՐՋՈՒՄ

Ինչպէս հաղորդեցինք արդէն, երկուշաբթի օր, 19 Մարտ, Ֆրանսայի, Արեւմտեան Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պելժիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի վեց ներկայացուցիչները նչանագրեցին հանքածուխի եւ պողպատի համաձայնագիրը, որ տնտեսական եւ քաղաքական աննախընթաց յեղաշրջումի մը սկզբնաւորութիւնը կը նշանակէ :

Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ : Համաձայնագիրը — « Շումանի ծրագիր » — կը բաղկանայ 20 հազար բառերէ :

Ինն ամսուան անվհատ աշխատանքի մը պտուղն է այս պայմանագիրը, եւ, ինչպէս յայտարարեց Ֆրանսական ներկայացուցիչը, Պ. Ժան Մոնէ, որուն կը պատկանի ծրագրին հայրութիւնը, կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է ա նոր բոլոր մանրամասնութեանց շուրջ : Առաջին անգամն է որ վեց պետութիւնները կը զիջին իրենց ազգային – վոհապետական իրաւունքներուն մէկ մասը, հասարակաց գետնի վրայ զարգացնելու եւ հաւաքաբար օգտագործելու համար իրենց հանքածուխի եւ պողպատի արդիւնաբերութիւնը :

Այժմ, յաջորդ քայլը պիտի ըլլայ վեց արտաքին նայարարներու հանդիպումը, Ապրիլի սկիզբները : Այդ ժողովին մէջ պիտի վերջնան նաեւ այսպէս կոչուած քաղաքական կարգադրութիւնները : Պիտի ճգնուի, օրինակի համար, թէ քանի անդամներ պիտի ունենայ միացեալ արդիւնաբերութեան գերագոյն մարմինը, քանի երես – փոխաններ պիտի ունենայ խորհրդարանը , որուն համարատու պիտի ըլլայ գերագոյն մարմինը, որ քաղաքը պիտի ըլլայ այս մարմնոյն կեդրոնը եւ որը պիտի ըլլայ պաշտօնական լեզուն :

Երրորդ քայլը պիտի կազմէ համաձայնագրին վաւերացումը վեց խորհրդարաններու կողմէ : Պէտք է նկատի ունենալ, որ համաձայնագրին դէմ դիրք բռնեցին անձնապէս չահագրգռուած գերմանացի, Ֆրանսացի եւ այլ գործարանատէրներ, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ Ընկերվարական կուսակցութիւնը, բայց Պ. Ժ. Մոնէ յոյս յայտնեց, թէ բոլոր այս խոչընդոտներն ալ մօտերս պիտի հարթուին :

Այս լաւատեսութեան պատճառներէն մէկն է այն յստակ ու վճռական դիրքը զոր ընդունած է Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տօքթ. Ատընաուըը, ամերիկեան մարզպան Պ. Մէք Քլոյի ուղղած իր մէկ նամակին մէջ :

Վարչապետը կ'ըսէ թէ իր կառավարութիւնը, գիտնալով հանդերձ որ համաձայնագիրը զոհողութիւններ կը պարտադրէ Գերմանիոյ, ընդառաջ գնաց անոնց, որովհետեւ անհրաժեշտ էր այդ միացեալ Եւրոպայի ստեղծման ճամբուն վրայ գործնական քայլ մը նետելու համար :

Գերմանիոյ ներկայացուցիչ փրոֆ. Վալթըր Հալշթայնն ալ, որ այնքան նպաստեց համաձայնագրի խմբագրութեան , յայտարարեց. — «Ձիշդ է թէ դժուարութիւններ կան տակաւին, բայց պիտի չնշանագրէինք համաձայնագիրը, եթէ յոյս չունենայինք որ Պոնի խորհրդարանին մեծամասնութիւնը պիտի վաւերացնէ զայն» :

Համաձայնագրի վաւերացումէն վերջն ալ , սակայն, արդիւնաբերութեանց միացումը գործնապէս սկսելու համար, պիտի բոլորուին երկու շրջաններ : Առաջինը՝ «նախապատրաստական շրջանն » է, որ պիտի սկսի վաւերացումներու թուականէն եւ պիտի երկարի մինչեւ հասարակաց շուկային հաստատումը : Ասոր պիտի յաջորդէ « փոխանցման շրջանը», որ պիտի տեւէ հինգ տարի :

Նախապատրաստական շրջանը պիտի տեւէ վեց ամիս : Այս ժամանակաշրջանին, գերազգային գերագոյն մարմինը, որ պիտի վարէ 150 միլիոն սպառողներու յատկացուելիք միացեալ արդիւնաբերութիւնը, պիտի հաւաքէ տեղեկութիւններ եւ կապեր պիտի հաստատէ չահակից գործարանատէրներու, աշխատաւորական ներկայացուցիչներու եւ կառավարական պաշտօնատարներու հետ : Ակէ զատ բանակցութիւններ պիտի վարէ ոչ անդամ ուրիշ երկիրներու եւ յատկապէս Մեծն Բրիտանիոյ հետ, որպէսզի անոնք, իրենց յարաբերութեանց մէջ նկատի ունենան ստեղծուած տնտեսական նոր կազմակերպութիւնը, որմէ եւս պիտի ստանան՝ առեւտրական երկկողմանի համաձայնագրերով իրենց վայելած առաւելութիւնները :

Վեց պետութիւնները միացեալ դիրք պիտի բռնեն այն երրորդ պետութեան դէմ, որ պիտի չուզէր ճանչնալ միացեալ կազմակերպութեան պայմանները իրենց յառաջիկայ գործառնութեանց մէջ : Եթէ կարելի չըլլայ համաձայնիլ, այն ատեն պիտի ընդունի երկկողմանի առեւտրական համաձայնագրերը :

Ակէ զատ, նախապատրաստական այս շրջանին, գերագոյն մարմինը պիտի ճգնէ վեց պետութեանց դիրքը Եւրոպայի Տնտեսական Գործակցութեան կազմակերպութեան (Մարշըլի ծրագիր) հանդէպ : Ջնջելով մաքսային պատուարները իրենց միջեւ, միացեալ վեց երկիրները, ինքնին գործադրած պիտի ըլլան իրարու միջեւ խարութիւն չդնելու սկզբունքը, զոր ընդունած են՝ յիշեալ կազմակերպութեան անդամ պետութեանց հետ իրենց կնքած համաձայնագրով : Այս հիման վրայ ալ պիտի հաստատուի հասարակաց շուկան :

Անդամ մը այս շուկան հիմնուելէ վերջ, պիտի ջնջուին գաշնագիրը վեց պետութեանց միջեւ հաստատուած մաքսային պատուարները, ներածումներու եւ արտածումներու սեղմումները, արտադրողներու, գնողներու եւ սպառողներու միջեւ խարութիւնները , պետական յատկացումները եւ վերջապէս արուեստական բոլոր արգելքները՝ հանքածուխի եւ պողպատի գործառնութեանց մէջ :

Փոխանցման շրջանին, ազատ առեւտուրի կարգ մը բացառութիւններ պիտի ըլլան, որպէսզի ճարտարարուեստական հիմնարկութիւնները ժամանակ ունենան առանց մեծ ցնցումի յարմարելու նոր կացութեան : Պելժիական հանքածուխն ու իտալական պողպատը մանաւորաբար պիտի վայելեն որոշ պաշտպանութիւն այս փոխանցման շրջանին :

Պիտի հաստատուի գիներուն հաւասարեցման հիմնադրամ մը, հանքածուխի համար : Ասոր նպատակն է հնարաւոր դարձնել, որ պելժիական ածխահանքերն ալ կարենան աստիճանաբար մտնել հասարակաց շուկան : Պելժիական հանքածուխի ծախքերը աւելի շատ են քան Եւրոպայի միւս հանքածուխերունը : Ակէ զատ Պելժիա պէտք է բարելաւէ արտադրութեան մեթոտները, փակէ քիչ արտադրող հանքերը եւ ժամանցնէ ճարտարարուեստական հանքածուխը :

Հասարակաց շուկան պիտի ըլլայ իրապէս ազատ, մրցակցութիւնը պիտի վերնայ եւ արդիւնաբերութիւնը պիտի աւելնայ յօդուտ ընդհանուր բարօրութեան :

Գերագոյն մարմինը հակակշիռ պիտի հաստատէ այս ամէնուն վրայ եւ եթէ հարկ ըլլայ, պիտի նշանակէ առաւելագոյն եւ նուազագոյն գիներ , պիտի տուգանէ գանոնք սաստողները կամ համաձայնագրին՝ կաշկանդումէ գերծ որամադրութիւնները ոտնակոխողները :

Նախատեսուած է պաշտպանել պետութեանց ազգային չահերը հոն, ուր գերագոյն մարմնի որոշումները կրնան լրջօրէն ազդել հանքածուխի եւ պողպատի ճարտարարուեստներէն դուրս ուրիշ արդիւնաբերութեանց վրայ : Այս նպատակով պիտի ստեղծուի յատուկ դահլիճ մը կամ նախարարական խորհուրդ մը : Այս դահլիճն է որ վճռական ձայն պիտի ունենայ, երբ, օրինակի համար, հանքածուխի կամ պողպատի գերարտադրութեան տեղ անբաւարարութիւն առաջ գայ :

Պ. Ժան Մոնէի համաձայն, միացեալ կազմակերպութեան ամբողջ մեքենականութիւնը հաստատուած է ժողովրդավար հիմերու վրայ եւ մենաշնորհական հանգամանք չունի : Գերագոյն մարմինը, ամէն տարի իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ «Շումանեան խորհրդարանի» մը, որ պիտի բաղկանայ վեց պետութեանց երեսփոխաններէն : Պիտի յանձնարարուի որ այս երեսփոխանները ընտրուին այն անձերէն, որոնք այժմ կ'անդամակցին Եւրոպայի Խորհուրդի խորհրդակցական ժողովին :

Պիտի կազմուի նաեւ եօթը դատաւորներէ բաղկացած դատական ատեան մը, որ պիտի նչանակուի վեց տարուան համար : Դատարանը պիտի ունենայ իրաւազիտական լիազօրութիւններ եւ պիտի կրնայ չեղեալ համարել գերագոյն մարմնի որոշումը այն պարագային միայն, երբ նկատէ, թէ մարմինը անցած է իր իրաւասութեանց սահմանները : Անդամ պետութիւնները կամ առանձին հաստատութիւններ կրնան դիմել այս դատարանին : Անդամ պետութիւն մը կրնայ դիմել դատարանին նաեւ այն պարագային, երբ նկատէ թէ գերագոյն մարմինը իր այս կամ այն կարգադրութեամբ հիմնովին կը խանգարէ իր տնտեսութիւնը :

Անդամ մը որ վերջնապէս գործի անցնի, միացեալ կազմակերպութիւնը պիտի դառնայ աշխարհի ամէնէն ուժեղ տնտեսական ձեռնարկներէն մէկը : Կազմակերպութիւնը իր ձեռքին տակ պիտի ունենայ տարեկան 218 միլիոն թոն պողպատ (Մեծն Բրիտանիոյ տարեկան արտադրութիւնն է 218 միլիոն, Մ. Նահանգներունը 433 միլիոն եւ Խ. Միութեան եւ արբանեակներունը՝ 330 միլիոն) :

Թ. Ա. Թ.

ՏԻԿԻՆԸ.— (Բարկութեամբ լուսանկարիչի մը արհեստանոցը մտնելով) : Այս ինչ է, պարոն, ամուսինս նկարին մէջ ճիշդ կապիկի կը նմանի :

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ.— Տիկին, քանի տարիէ ի վեր ամուսնացեր էք, եւ նո՞ր կ'անդրադառնաք ատոր :

Հայկ. Օփերայի առիթ շրջաւներ

Եթէ հինէն ի վեր երգի եւ կրօնական երաժշտութեան արուեստը ծաղկած էր Հայոց մէջ, հասնելով մինչեւ իսկ նախանձելի կատարելութեան մը, չատ ուշացած է հայկական օփերայի ծնունդը եւ զարգացումը :

Մինչ գուսաններէն կը փայլին Սայաթ Նովայի, Աչուղ Ճիւանիի եւ Շերամի անունները եւ կրօնական երաժշտութեան մէջ ալ երգահաններ Պապա Համբարձումի Այտընեանի, Եկմալեանի, Էմի Աբգարի, Հիսարլեանի, կարա Մուրզայի եւ Կոմիտասի, ոչ մէկ անուն կայ կապուած Օփերայի ստեղծագործութեան հետ, մինչդեռ հայկական պատմութիւնը բազմաթիւ առիթներ ունեցած է ստեղծելու Օփերա : Եւ այս ստեղծագործութիւններէն ոչ մէկը իր մէջ կը կրէր, մինչեւ իսկ հեռաւոր կերպով ստուերը հայկ. երաժշտութեան : Իր օփերաներէն երկուքը դրուած են նչանաւոր իտալացի երգահաններու կողմէ Ճիուզէփփէ Սարթի (Opera Pompeus in Armenia) եւ Ակնասի — փինօթիի (Opera Ciro in Armenia) :

Եւ վերջապէս ստեղծուեցաւ հայկ. առաջին ժողովրդական օփերան «Անուշ»ը զոր Արմէն Տիգրանեան յօրինեց Յովհաննէս Թումանեանի բանաստեղծութեան վրայ : Արմէն Տիգրանեան սորված էր իր ուսուցիչ Մակար Եկմալեանէն , հայկական երաժշտութեան հաստատուն հիմքերը : Ան թափանցեց հայկ. կրօնական երաժշտութեան առեղծուածին ընդմէջէն հայկական բանահիւսութեան տարօրինակ եւ հրապուրիչ մասնայատկութեան : Եւ տուաւ իր առաջին օփերան եւ գլուխ գործոցին «Անուշ»ին ժողովրդական կնիք մը :

Այս օփերային երեւոյթը ազգային դէպք մըն էր եւ բառացիկ չահագրգռութիւն արթնցուց հայկական ամէն մէկ խաւի մէջ, եւ իր յաղթութիւնը ապացոյց է թէ հեղինակին ներշնչումը հայ ժողովուրդին ցանկութեան եւ պահանջներուն համապատասխան էր : Եւ արդարեւ, «Անուշ» օփերան հայկական մեղեդիի հարուստ գանձ մըն է : Այս օփերային երաժշտութիւնը բոլորովին հայկական է, եւ այդպէս է որովհետեւ իր խոր արմատներով կը մխրճի ազգային բանահիւսութեան ճոխութեան մէջ, այդպէս է նաեւ իր լեզուին մասնայատկութեան պատճառով եւ մանաւանդ, չնորհիւ իր ոգիին եւ էական նկարագրին : Իր պարզ յօրինուածքը չաճախ կոչած են հնարաւոր, սակայն այս հարցը օփերայի պատմութեան տեսակէտէ քննելով, հնարաւորութիւն չէ այլ «գարնանային թարմութիւն»ը հայկական օփերային : Արդարեւ Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան պէտք է դասուի նախնական օփերայի կարգը, առանց երաժշտական գրուածքի խճողումի եւ ուր ժողովրդական տարրը դերակչիռ է թէ նիւթին եւ թէ երաժշտութեան մէջ :

Արմէն Տիգրանեանի բոլոր յետագայ այս կարգի փորձերը «Լէյլի եւ Մէճնուն» եւ «Դաւիթ Բէկ» օփերան իր փառաւոր դափնիներուն վրայ ոչինչ աւելցուցին.... «Անուշ»ը պիտի մնայ առաջին հայ ժողովրդական օփերան : Ասիկա հայկական ազգային օփերայի ծագումն է եւ առաջին հանգրուանը :

Ռուսական Մեծ Յեղափոխութեան առաջին տարիներուն կ'երեւայ «Ալմաստ» օփերան, հանճարեղ հայ երգահան Ալեքսանդր Սպենդիարեանի կողմէ, պսակաւոր փեթերսպուրկէն եւ աչակերտը Նիքոլա Ռիմսքի — Քօրսաքոֆի : Իր գործը սկսած ատեն, Սպենդիարեան ունէր արդէն երաժշտական խոր հմտութիւն եւ կատարեալ արհեստապիտութիւն մը : Ան կրցաւ իր գործին տալ իր մարդկային, ընկերային եւ երաժշտական փորձառութիւնը : Տիգրանեանի պէս, ան ալ յայտնի ազգային բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանի բանկ'երդէր Թմբկաբերդի առումը պարսիկ Շահին կողմէ : Սպենդիարեանի մեծ առաքինութիւնը եղաւ կողմէ : Սպենդիարեան մեծ առաքինութիւնը եղաւ կուրօրէն չօգտագործել հայկական ժողովրդական մեղեդիները, հեռանալով ազգային երաժշտութեան դարաւոր աւանդութիւններէն, անկը ներկայացնէ հայկական բանահիւսութիւնը իր հմայիչ դեղեցկութեան մէջ, բանահիւսութիւն մը որ միչտ ներկայ է առանց ինքզինքը տառապէս ցոյց տալու : Համաձայն ականատես ռուս երգահան Կլազունովի «Ալմաստ» օփերան քմչտա համայնադիտարան մըն է հայկական մեղեդիի հարուստ գանձ մըն է : Այս օփերային երաժշտութիւնը բոլորովին հայկական է, եւ այդպէս է որովհետեւ իր խոր արմատներով կը մխրճի ազգային բանահիւսութեան ճոխութեան մէջ, այդպէս է նաեւ իր լեզուին մասնայատկութեան պատճառով եւ մանաւանդ, չնորհիւ իր ոգիին եւ էական նկարագրին : Իր պարզ յօրինուածքը յաճախ կոչած են հնարաւոր, սակայն այս հարցը օփերայի պատմութեան տեսակէտէ քննելով, հնարաւորութիւն չէ այլ «գարնանային թարմութիւն»ը հայկական օփերային : Արդարեւ Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան պէտք է դասուի նախնական օփերայի կարգը, առանց երաժշտական գրուածքի խճողումի եւ ուր ժողովրդական տարրը դերակչիռ է թէ նիւթին եւ թէ երաժշտութեան մէջ :

Արմէն Տիգրանեանի բոլոր յետագայ այս կարգի փորձերը «Լէյլի եւ Մէճնուն» եւ «Դաւիթ Բէկ» օփերան իր փառաւոր դափնիներուն վրայ ոչինչ աւելցուցին.... «Անուշ»ը պիտի մնայ առաջին հայ ժողովրդական օփերան : Ասիկա հայկական ազգային օփերայի ծագումն է եւ առաջին հանգրուանը :

Ռուսական Մեծ Յեղափոխութեան առաջին տարիներուն կ'երեւայ «Ալմաստ» օփերան, հանճարեղ հայ երգահան Ալեքսանդր Սպենդիարեանի կողմէ, պսակաւոր փեթերսպուրկէն եւ աչակերտը Նիքոլա Ռիմսքի — Քօրսաքոֆի : Իր գործը սկսած ատեն, Սպենդիարեան ունէր արդէն երաժշտական խոր հմտութիւն եւ կատարեալ արհեստապիտութիւն մը : Ան կրցաւ իր գործին տալ իր մարդկային, ընկերային եւ երաժշտական փորձառութիւնը : Տիգրանեանի պէս, ան ալ յայտնի ազգային բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանի բանկ'երդէր Թմբկաբերդի առումը պարսիկ Շահին կողմէ : Սպենդիարեանի մեծ առաքինութիւնը եղաւ կուրօրէն չօգտագործել հայկական ժողովրդական մեղեդիները, հեռանալով ազգային երաժշտութեան դարաւոր աւանդութիւններէն, անկը ներկայացնէ հայկական բանահիւսութիւնը իր հմայիչ դեղեցկութեան մէջ, բանահիւսութիւն մը որ միչտ ներկայ է առանց ինքզինքը տառապէս ցոյց տալու : Համաձայն ականատես ռուս երգահան Կլազունովի «Ալմաստ» օփերան քմչտա համայնադիտարան մըն է հայկական Մեյօսի եւրոպական դիտարան մըն է : Սպենդիարեանի մէջ երաժշտութիւնը եւ համանուագը հրաչալի կերպով կը համապատասխանեն թատերական դործողութեան կենդանութեան եւ իր բեմական ազդեցութիւնը եւ մանաւանդ խումբերունը հիանալի են : «Ալմաստ» օփերան պիտի տպրի եւ երկար տաեն պիտի խօսի հայ ժողովուրդին եւ իր դերազանց յատկութիւններով, պիտի նկատուի առաջին դասական հայկական օփերան : «Ալմաստ»ը հայկական օփերային երկրորդ հանգրուանն է :

Ալեքսանդր Սպենդիարեանէն վերջ երիտասարդ երգահաններ դուրս եկած են :

Հազիւ տասը տարի վերջ Սպենդիարեանի մա-

հէն, հայկական երաժշտական դրականութիւնը հարստացաւ նոր օփերայով մը «Լուսաբացին»ով երիտասարդ երգահան Յարո Ստեփանեանի կող – մէ: Նիւթը զուտ յեղափոխական է եւ երկու կու– սակցութեանց քաղաքական պայքարը, թատերա– կան գործողութեան կեդրոնն է: Ա. Աղումեանի գիրքը առողջ եւ կայուն գրական հիմքէ զուրկ է եւ իրական եւ անկեղծ թատերական բնապիր ալ չունի: Այսպէս ընկերային եւ քաղաքական նիւ – թեր, մտածուած յատակօրէն, թատերաբեմին վը– րայ չեն ունենար իրենց ճիշդ իրագործումը, անյարմարութեան դատապարտուած են եւ թատե – րագիրը զանց առած է թատերական արուեստին դիւահար կանոնները: Հակառակ այս թերու – թեան, գործը փրկուած է երիտասարդ երգահա – նին մեծ տաղանդով: Ան կրցած է դնել իր օփե– րային մէջ իր ստեղծագործական կարողութիւնը, ժողովրդական երաժշտութեան իր գիտութիւնը, եւ մանաւանդ իր գիտուն երաժշտական արհեստա– պիտութիւնը: Գործին մէջ խոր թափան – գում եւ անկեղծութիւն կան օփերայի օրէնքներու գործածութեան մեծ ճարտարութեամբ: Երի – տասարդական եռանդ, մեղեդիական ներշնչում, եւ հնչական համանուագ, նորութեան զգոյշով: Հակառակ ուրեմն, գրուածքին խեղճութեան, բայց չնորհիւ ինքնատպութեան եւ հմայքին հայկական բանահիւսութեան, Յարո Ստեփանեանի՝ «Լուսա– բացին»ը կը ներկայացնէ հայկական ընկերային առաջին օփերան եւ այսպէս հայկական օփերային երրորդ հանգրուանը կը նշանակէ:

Այս երեք օփերաները, «Անուշ», «Ալմաստ» եւ «Լուսաբացին» որոնք հայկական օփերային երեք հանգրուանները կը ներկայացնեն, թոյլ կուտան որ արդար յոյսեր ունենանք հայկական օփերային ապագային վրայ: Երիտասարդ երգահանները, ի– րենց յառաջապահներուն ժառանգութենէն օգ – տուելով, պիտի բերեն ազգային երաժշտական ար– ուեստին նոր եւ հարուստ ընծաներ, հետազօտու – թեամբ անկախութեամբ եւ յղացումով հարուստ, մանաւանդ գրչի եւ ազգային զգացում, իրակա – նացնելով ժողովրդի մը խօսքը:

Պրիւսել Ա. ԳԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՑԵՐ ԴԵՐ – ԳՆԴԱՊԵՏ

Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ դեր–գնդա– պետ աստիճան ստացած է Ճորճ Կիւլեան, զաւա– կը Տիկին Կիւլեան – Սողոյեանի: Երիտասարդ սպան ծնած է 1913ին, Նիւթըն (Մէս): Հայրը մե– ռած ատեն եօթը տարեկան էր: Աւարտած է Հար– վըրտի համալսարանը: Զանազան պաշտօններ վա– րելէ վերջ, 1940ին կամաւոր արձանագրուելով, ծառայած է Ուաղաղականի ճակատին վրայ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ, իբրեւ օդանաւային ճարտա– րագէտ: 1950 Մայիսին ղրկուած է Օքինավա (Ճափոն):

× Դեր – գնդապետի աստիճան ստացած է նաեւ Աչոտ Ահմէճեան, նոյնպէս ճարտարագէտ, Եւրոպայի ամերիկեան բանակին մէջ: Աւարտած է Ուէսթ Փոյնթի զինուորական Ակադեմիան, 1940– ին: Բ. աշխարհամարտին հրամանատարն էր փի – լիպպեան կղզիներու ուրկրաչափական – տեղագրա– կան վաշտին:

Այժմ կը գտնուի արեւմտեան Գերմանիա, իր կնոջ եւ աղջկան հետ:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Հ. ԹԷՈԴՈՐ Վ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

Վենետիկէն խորին ցաւով կը հաղորդեն թէ փետրուարի վերջերը իր մահկանացուն կնքեր է Հ. Թէոդոր վրդ. Սիրունեան: Հանգուցեալը եօ – թանասուն տարեկան, բնիկ Արաբկիրցի էր եւ ա– ւակը բարեպաշտ դերդաստանի մը: Իր ուսումը ստացած էր Վենետիկի Ս. Ղազար կղզիին մէջ եւ վարդապետ ձեռնադրուած 1902ին: Վարած է կա– րեւոր պաշտօններ Պարտիզակի եւ Կ. Պոլսոյ մէջ: Ապա փոխադրուելով Վենետիկ, աւելի քան 30 տարի մեծ ձեռնհասութեամբ վարած էր վանքին կալուածներուն վարչութիւնը: Իրագեկներ կը վը– կային թէ անզուգական մատակարար մըն էր, օժ – տուած անտեսադէտի մը բոլոր ձիրքերով: Վան – քին կալուածները վերածեց այնպիսի կատարելու– թեան մը, որ հիացում կը պատճառէր Իտալացի – րու:

Հանգուցեալը սրամիտ եւ կատակախօս մըն էր, առանց վիրաւորելու: Բոլորն ալ կը գնահա – տէին իր ընկերութիւնը, ինչպէս նաեւ իր ողջա– միտ զազափարները: Այս ծանր կորուստը կը զգայ ամէն Մխիթարեան որովհետեւ իսկապէս մեծ պա– րապ մը կը թողու իր ետեւէն:

Իր փառապսակը կը կազմէ իր անմիջական հսկողութեան տակ կառուցուած պարիսպը՝ վան – քին գով լեցուած հողին չուրջ:— Վ.

ԴԱՇՆԱԿՀԱՅ ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ որ Մի– ջին Արեւելք գացած էր նուագահանդէսներ տալու համար, Լիբանանի մէջ այցելած է նաեւ հայկա – կան բուժարանը, ուր նուագած է հիւանդներուն համար: Այս առթիւ 25 լ. ոսկի նուիրած է բու – ժարանին:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՌԱՁՆԵՐ

— Եղին լաւը լուծին տակը կ'երեւի:

— Կաթի հետ մտածը հոդու հետ դուրս կու– գայ:

— « Վիքթօր Հիւկօ 1840էն 1852 գրեց դիւ – ցազներգական սպառիչ կտորներ (des pièces épi – ques définitives) — ·· 1850ին — «նախատամարտէն վերջ» (Après la Bataille)»: (Տես դասընթացքին 6րդ էջը, վարչն 12րդ եւ 18րդ տողերը):

Արդ, Après la Bataille զոր տասը տարեկան երեխաները գոց դիտեն, ունի 20 տող եւ ամէն տող՝ 10 վանկ: Եւ եթէ Տէր Պաթէօն մեռած է 1780ին առանց Վիքթօր Հիւկօն (եւ ուրիշներ) ճանչնալու, իմաստուն «Դիտակ»ը ողջ է դեռ:

Առիթէն կ'օգտուինք յայտնելու համար, որ·

1.— Մեր դիւցազներգական մրցումին ժամկէ– տը կը մօտենայ· բազմաթիւ ասպետներ··· աս – պարէզ մտած են:

2.— «Արծուի Վասպուրական»ի առաջին թիւը չուտով պիտի լոյս տեսնէ:

3.— Մօտ օրէն պիտի դումարուի մերընդհա – նուր ժողովը:

4.— Ապրիլ 15ին պիտի տօնուի Վասպուրակա– նի հերոսամարտին 36րդ տարեդարձը:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՋԵԿՈՑՑ ՎԱՍՊ. ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մեր կազմակերպած 5000 ֆրանք վարձատրու– թեամբ մրցումը խայթած է «Դիտակ» անունով չատ հմուտ ու սրտցաւ ազգայինի մը սրամտու – թիւնը:

Սրդոյ «Դիտակ»ը վկայութեան կը կոչէ Տէր Շարլ Աբբայ Պաթթէօն, ապացուցանելու համար թէ դիւցազներգութիւն մը կ'ունենայ հազարաւոր տողեր, եւ եթէ փոքրաթիւ են տողերը, անոնք պէտք է ունենան քանի մը քիլոմեթր երկայնու – թիւն:

Եթէ Տէր Շարլը 1780ին մեռած չըլլար, պիտի պիտնար որ, օրինակ, Վիքթօր Հիւկոյի La Legende des Siècles-ի դիւցազնութիւնները խորհրդաստ օԴիտակ»ի սահմանածէն չատ աւելի համեստ են: Փարիզի համալսարանի ֆրանսական դրականու – թեան ներկայ պրոֆէսօր Պ. Փէնթաւ, իր դասա – նդութեան մէջ կ'ըսէ·

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Ան, Սուլթանէն հրաման ստացած էր կայսեր երկու եղբայրները՝ Դեմեթրիուսը եւ Թօման ան– պատճառ հոն վար դնելու եւ ամբողջ ձմեռը ար – գիլելու որ մայրաքաղաքին օգնութեան չհասնին:

Թուրխան Պարանոցին պարիսպը գրաւելէ ետք, մինչեւ Մորայի կեդրոնը Արքատիա, ու Մե– սինիոյ ծոցը յառաջացաւ, կորնթոսը եւ Փաթրա– սինիոյ ծոցը յառաջացաւ, կորնթոսը եւ Փաթրա– սը գրաւեց: Բայց Թուրքերը պարտուեցան Միկե– նայի մօտ, Լէոնթարիսի ճամբուն վրայ, Թուր – խանի որդին Ահմէտը եւ իր զօրաբաժինը Մաթիօ Ազանի հրամայած կայսերական զօրքին կողմէ ծուղակի մէջ իյնալով՝ չարաչար յաղթուեցան: Ահմէտ գերի բռնուեցաւ եւ Դեմեթրիուսի կողմէ բանտարկուեցաւ Սպարտայի միջնաբերդին մէջ: Իր զինուորները ջարդուեցան: Հակառակ այս ա– ղէտներուն Թուրքերը ի վերջոյ հոն ալ, ինչպէս ամէն տեղ, տէր մնացին եւ եղաւ, ինչ որ Մէհմէտ այնքան կը բաղձար: Կայսեր երկու եղբայրները չէին կրնար Պոլսոյ օգնութեան հասնիլ: Այդ պա– հուն եղերական եւ անդութ դէպքեր տեղի ունե – ցան, կարծես թէ սորվեցնելու համար Պոլսոյ բը– նակիչներուն, ինչպէս նաեւ հանդիպակաց Բերա– յի, Կալաթայի, Ձենովացիներուն եւ Վենետիկցի– ներուն, Րումէլի Հիսարի համբաւաւոր բերդին չինութեամբը յառաջ եկած կացութեան հետե – ւանքները: 1452 Նոյեմբեր 10ին, Ժիռոլամօ Մօ– ռոզինիի հրամանատարութեան տակ Սեւ ծովէն ե– կող վենետիկեան նաւեր անցած ատեն, բերդին թուրք թնդանօթաձիգներուն կողմէ յարձակում կրեցին: Զանազան պատմագիրներ քիչ մը տարբեր ձեւերով կը պատմեն այս դէպքը:

Պարպարօ կ. ուրկ·— «Երկու խոշոր ցոկանա – ւերը Քաֆայէն եկան 10 Նոյեմբերին: Երբ նոր բերդին առջեւ հասան հոսանքն ի վար առագաստ պարզած, թուրք ուղեցոյցը սկսաւ պոռալ· «Քափ– տան, առագաստներդ վար առ»: Բայց առանց մը– տիկ ընելու այս հրամանին, ցոկանաւերը բոլոր առագաստ պարզած, նաւարկեցին դէպի Լէանտրի աչտարակը: Թուրքը չարունակեց ազդարարել· «Վար իջեցուր առագաստները, fախտան»:

Ու երբ նաւապետը (հաւանաբար տակաւին ծանօթ չըլլալով Թրքական նոր թնդանօթներուն ահարկու ուժին) չուզեց առագաստները իջեցնել, սկսան ռումբ, չատ մր հրացանի հարուածներ եւ նետեր արձակել, այնպէս որ չատ մը մարդիկ վի– րաւորուեցան: Երբ նաւապետը տեսաւ որ չատ մարդ կը կորսնցնէր, որոշեց առագաստները մին– չեր վար իջեցնել եւ այդպէսով ազատեցաւ: Ա – ռագաստները վար իջած ատեն, Հիսարներու մարտկոցները ռմբակոծումը դադրեցուցին, ինչ որ նպաստեց ցոկանաւին ազատումին: Երբ դրեա– կին առջեւէն անցան, Թուրքը ալ չկրնալով իր ռումբերը հասցնել անոնց, նաւապետը յանկարծ առագաստները նորէն պարզեց եւ այսպէսով կըր– ցաւ փախչիլ: Պ. Ժիռոլամօ Մօռոզինին էր այդ, Պ. Գեներարոյի որդին, որ ողջ առողջ Պոլիս հա– սաւ եւ Նոյեմբեր 10ին այդ երկու ցոկանաւերուն ժամանումը մեզ մեծապէս մխիթարեց»:

Նոյն ամսուն 26ին Վենետիկեան ուրիշ նաւ մը այլապէս ահռելի բախտ մը արժանացաւ: Նա – ւաստիներուն մէկ մասը սպաննուեցաւ զարհուրե– լի տանջանքներու մէջ: Շատերը սղոցուեցան մին– չեւ մէջքին կէսը: Պարպարօ այսպէս կը պատմէ դէպքը·

— Նոր դղեակին մեծ թնդանօթը ընկղմեց Անթոնիօ Ռիցցոյի նաւը, որ Սեւ ծովէն կուգար եւ դարի բեռցած էր Պոլսոյ համար: Դէպքը պատա– հեցաւ 1452 Նոյեմբեր 26ին: Այդ նաւուն տէրը, Անթոնիօ Ռիցցօ, ջուրին մէջ բռնուեցաւ, Ադրիա– նուպոլիս դրկուեցաւ Սուլթանին մօտ եւ բանտար– կուեցաւ: Տասնեւհինգ օր վերջը Սուլթանը ցիցի գարնել տուաւ զինքը: Քանի մը նաւաստիներու արտօնութիւն տուաւ Պոլիս երթալու, միւսները մէջքերէն կտրել տուաւ:

Պարպարօ կ'աւելցնէ թէ յիշեալ դեսպանը իր պաշտօնին անյաջողութենէն ետք Պոլիս վերադար– ձաւ Գաբրիէլ Թրէվիզանի ցոկանաւով եւ թէ Ցոյներուն եւ Սուլթանին միջեւ արդէն իսկ նա – խապէս խզուած խաղաղութիւնը այդ թուականէն սկսեալ Սուլթանին եւ Վենետիկցիներուն մէջ ալ խզուեցաւ:

Դուկաս պատմագիրը 26 Նոյեմբերի այս դէպ– քը քիչ մը տարբեր կերպով եւ հաւանաբար ա – ւելի ճշգրտօրէն կը պատմէ:

(Շար.)

Ցաւերուածներու խնդիրը կը մնայ

Կառավարութիւնը երէկ, ուրբաթ, պիտի ո–րոշէր նուազագոյն օրապահիկի նոր սակը: Հաւա–քական պայմանագիրներու յանձնաժողովը այն եզրակացութեան յանգած է թէ ապրուստը աղած է 12.5 առ հարիւր, անցեալ Օգոստոսէն ի վեր, ուրեմն անհրաժեշտ կը համարուի աւելցնել նուա–զագոյն օրապահիկը, միեւնոյն տոկոսով բարձրա–բելով զայն:

Ներկայիս նուազագոյն օրապահիկը, որ ճըշ–դուեցաւ 1950 Օգոստոս 23ին, ամսական 16.400 ֆրանք է, այնպէս որ, եթէ կառավարութիւնը հիմ բռնէ ապրուստի սղութեան սակը՝ 12.5 առ հարիւր, նոր դումարը պիտի ըլլայ ամսական 18.450 ֆրանք: Աշխատակցական Միութիւնները կը պահանջեն 15 — 16 առ հարիւր յաւելում, ո–րով դումարը կրնայ բարձրանալ ամսական 21.000ի: Վերջին խօսքը կառավարութեան կը մը–նայ: Իրազեկներ հաւանական կը դտնեն որ հա–մաձայնութիւն կը գոյանայ 8 առ հարիւրի վրայ: Երբ ելքի մը յանգին այս մասին, պիտի քննուի ընդհանուր յաւելումներու խնդիրը, կառավարու–թեան եւ աշխատակցական միութեանց միջեւ: Կը կարծուի թէ երբ վերսկսին բանակցութիւնները, ոչ–համամասնաւոր սչնաիքները պիտի յանձնարա–րեն իրենց անդամներուն՝ վերսկսիլ աշխատանքը:

Ելմտական նախարարը, Պ. Փէշ, առջի օր ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը թոյլ պիտի չտայ որ «նոր ար–շաւ մը սարքուի աշխատավարձքի եւ դիներու մի–ջեւ»: Վարչապետն ալ խօսք առնելով Ազգ. ժողո–վին մէջ, բաւ թէ կարելին պիտի փորձեն, սա–կաւորական վիճակը վերահաստատելու համար:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ պետութեանց փոխանորդներուն առաջարկութեամբ, յետաձգուեցաւ եչ. օրուան նիստը եւ որոշուեցաւ դռնփակ ժողով մը գումա–րել ուրբաթ օր, եզք մը գտնելու համար: Այս ա–ռաջարկը եղաւ ճաշի մը առեն, բրիտանական դեսպանատան մէջ, եւ Պ. Կրոմիքօ հաւանութիւն յայտնեց:

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ եչ. օրուան նիստին մէջ, երբ կը քննուէր ընտրական օրէնքը, Ալժերիոյ ե–րեսփոխաններէն Մոհամմէտ Պէն Թայիպ ապատա–կեց Օրանի երեսփոխանը, Պ. Ֆրանսա Քիլիսի, որ գետին փռուեցաւ: Ժողովը իր պարսաւանքը յայտնելով, որոշեց վար դնել ամսաթոշակին կէ–սը, 55.000 ֆրանք.— Ժողովը քուէարկեց ընտրա–կան նոր օրէնքը, որ չափազանց բարդ է:

200 ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ Պելժիա պիտի երթային, մասնակցելու համար համամասնաւոր կուսակցու–թեան ընդհ. ժողովին, բայց պելժիական կառա–վարութիւնը մերժեց անցագիր տալ:

Թէհրանի թերթերը կը գրեն թէ զօր. Ռազ–մարա որոշած էր սպաննել տալ ընդդիմադիրները եւ պաշարման վիճակ յայտարարել, խափանելու համար քարկոծի ազգայնացման ծրագիրը, բայց լնք սպաննուեցաւ երկու օր առաջ: «Ֆետայանը Իսլամ»ը կը շարունակէ թռուցիկներ ցրուել, մահուան սպառնալիքներով:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ մասին խօսելով, Հռո–մի մէջ, Ամերիկացի մասնագէտ մը, Տոքթ. Հէ–րըլտ Իւրէյ, ըսաւ թէ Ա. Միութիւնը հաւանօրէն պատրաստ ունի 50 ռումբեր եւ կրնայ աւելին շի–նել:— Անգլիոյ նախարարներէն մէկն ալ հաւաս–տեց, երեսփ. ժողովին մէջ, թէ իրենք ալ չատ մեծ յառաջդիմութիւններ կատարած են հիւլէական ասպարէզին մէջ, բայց գաղտնի կը պահեն:

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պաշտօնապէս հաղորդեց Մ. Նահանգներուն թէ կը մերժէ վերադարձնել այն 670 նաւերը զոր ստացած էր փոխ – վարձի օրէն – քով: Փետրուար 7ին Պ. Էչիսըն պահանջած էր անմիջապէս վերադարձնել այս նաւերը: Երկար յապաղումէ մը վերջ, Ուոչինկթընի խորհրդային դեսպանը յանձնեց իր կառավարութեան ծանու–ցագիրը, որ կ'ըսէ թէ Մ.Նահանգները պէտք չու–նին այդ նաւերուն, քանի որ վերջերս նաւերծախած են հարաւ. Ամերիկայի պետութենց: Կը կար–ծուի թէ Ուոչինկթըն բուռն բողոքագիր մը պիտի ուղղէ:

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Շաւիլլի Ֆր. Կաթ. Ֆաչի վարչութեան, «կա–պոյա Ֆաչի Օր»ուան առթիւ, 8 Ապրիլ. կիրակի ժամը 16էն 24, քաղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad 5:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը: Երգ, մեներգ, եւ զաւեշտ մը:

Մուտք 100 ֆրանկ

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (1

Մեծ պարահանդէս

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փորթ ա'Իթալիի մասնաճիւղին, Մարտ 24 շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Salle des Ecoles, Rue Pierre Brosselette, Քրէմլէն Պիսէթր:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ, պար, արտասա–նութիւն, («ԱԶԳԻ ԲԱՅ», զաւեշտ) եւ էլէն Բիւ–զանդի «Աչուղ պապիկ»ը:

Կը խօսի ընկեր ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Fredy Mar – celly, իր ամբողջական կազմով:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Métro Porte d'I–talie: Aut. 125 իջնել Մէրի տը Պիսէթր: Մուտք 100 ֆրանք, Նոր Սերունդի անդամներու համար 75 ֆրանք: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹ.— Ճրագալոյց Ս. Զատկի: Նաւակատիք: Երեկոյեան սկզբ. ժմրգ. ժամը 15.30ին կոմիտասեան Ս. պատարագ ժամը 17ին:

ԶԱՏԻԿ. — կիր., Ցիշատակ Ճարութեան սկզբ. ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ցիշատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բչ. Ս. պա – տարագ ժամը 10ին: Հոգեհանգիստ համօրէն նըն–ջեցեալոց: (Կնիք)

Ֆ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉ

ՊՈՄՈՆԻ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը իր չնոր – հակալութիւնները կը յայտնէ Տիկին Հ. Կակոեա–նի, «Մանուկներու Օրուան» կազմակերպութեան առթիւ իր աշխատանքներուն համար:

× Շնորհակալութիւն Տէր եւ Տիկին Թորոս – եանի (նպարավաճառ Joseph) որոնք ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս նուիրած են Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցին համար բոլորովին նոր վառարան մը:

× Վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ա. Պասմաճեանի՝ իր մօր մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ Պ. Հ. Աւետիսեանի՝ իր կը–նոջ ընկ. ԱՆՆԱ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի դառնադէպ մահ – ուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Մարսէյլ.— Պոմոնի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէն իր խորին ցա–ւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Համբարձում Ա. – ւետիսեանի զաւակներուն եւ բոլոր իր պարագա – ներուն, իրենց տիկնոջ, մօր, աղգականին տիկին ԱՆՆԱ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տարօն Սալնոյ Զօրի Հայր. Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Սմբատ Ղազարեանի (ԼաՄէթթա) մահ–ուան առթիւ, իր տիկնոջ եւ զաւակներուն: Նաեւ Տիկին ԲԵՐՍԱԲԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆի (Կարտան) մահ – ուան առթիւ, իր ամուսնոյն Պ. Սարգիս Ղազար–եանի եւ զաւակներուն: Այս առթիւ փոխան ծաղ–կեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Հան–պատեան Տան:

× Տէր եւ տիկին Ցարութիւն Տիրացեան (Մարսէյլ) իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Հայրենակցուհիին Տիկին ԲԵՐՍԱԲԷ ՂԱ–ԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ, Հանգուցեալին ա – մուսնոյն Պ. Սարգիս Ղազարեանի եւ զաւակնե – րուն եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆր. կը նուիրեն «ՅԱՌԱՋ»ի տարածման համար:

,ՏԱՄԱՍՔ
ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ
1, RUE D'AIXԻ ՍԿԻԶԲԸ
4, Rue du Mont de Piété, MARSEILLE
Téléphone : COL. 41–92
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԲՈԼՈՐ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
ՇԱՏ ՄԱՌՈՒՐ ԵՒ ՏԱՌՑՈՒԱԾ ՍՐԱՀ,
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԱՐՄ ՄԻՍԵՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾՆԵՐ
ԶՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՌԱՏ ԿԵՐԱԿՈՒՐ
ՆԵՐ ԵՒ ՄԻԶԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԹԱՐՄ ԶՈՒԿԵՐ,
ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱԹՆԵՂԷՆՆԵՐ
ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ
Ընկերութիւնս իր յարգելի յաճախորդները դոհացնելու փափաքով, ճաշերէն առաջ ԱՌԱՏ ՄԻՋԻՆՆԵՐՈՎ կը սպասարկէ ախորժահամ ըմպե–լիներ, մանաւանդ հանրածանօթ ՌԱԿԻ ՏԻՐՋԸ:

ՊԱՆԴՈԿ

Ամենավերջին կահաւորումով մեր արդիա – կան պանդոկին մէջ պիտի գտնէք ջերմութիւն տաք եւ պաղ ջուր, բաղնիք եւ հեռաձայն սենեակի մէջ՝ չատ յարմար գիներով:

Թերթիս կտրօնով ներկայացող յաճախորդ – ներուն մասնաւոր գեղչ:

Այցելեցէք եւ փորձեցէք մէկ անգամ համոզ – ուելու համար:

ՅՈՐՑԱՏԵՍ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պանեէզօ Քաչանի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 20ին, ընկեր Մ. Ալթունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Քաչան: Կարեւոր օ–րակարգ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ լսարանին այս երկուշաբթիի հաւաքոյթը յետաձգուած է յաջորդին, զատկա – կան տօներուն առթիւ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին կողմէ «Անդրանիկ» թատերախումբը կը ներկայացնէ ղեկավարութեամբ ընկեր Ն. Սար – գիսեանի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (օփերէթ 4 ա–րար, Աղ. Աբէլեանի):

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին Պիվէռի Tam Tam սրահին մէջ: Կէս գիշերէն վերջ հայկա–կան եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա–ռարկաներ, fantaisie գեղարուեստեղէններ, կիներու պա–յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ բնտիր ser – vicetteներ այրերու համար:
ՄԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆԱՐՇԱՀԱՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05–78

Ապահովիի հղկապաղոր ՍՈՒՐՃԸ
ՇԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ,
Զայն ամէն ո՛ք վնտռելու պէտք չկայ, պա – տկէտ ուղղակի եւ ա՛յսօր՝
ՄԱՍԻՍ Ցպարտավաճառատունը
(21 Rue Saulnier)
Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտ–աղան ու յանձնեն անմիջապէս:
Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մի. աւանդական
ՀԱՄԵՂ ԶԷՕՐՔԻՆԵՐԸ
գուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ:
Պոլսէն ստացուած է կեսարիոյ լաւագոյն ա – պուխտ:
Հեռաձայն PRO. 16 – 88

Կարեւոր յանձնարարութիւն
Զատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենալաւ համ
ԾԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Օթոյի մեքենագործ ամուրի երիտասարդ մը, 25—28 տարեկան, որ պիտի աշխատի կառաժի մը մէջ: Իւակարանի դիւրութիւն:
Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱՆՈՒ Է
Փարիզի մօտակայ արուարձանի մը մէջ, նոր վիլլա մը, վեց սենեակ եւ ընդարձակ վերնա – յարկ: Ամէն յարմարութիւն, ջուր, կազ, ելեկ – տրականութիւն: Օթօպիւսի կայանէն տասը քայլ: Պարտէզ՝ 60 պղտատու ծառերով: Կառաժի յար–մարութիւն: Դիմել «Ցառաջ»ի:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...
Դուք որ կը սիրէք լաւ ճաշել
ՀԱՆԴԻՊԵՑԻՔ
Անպատճառ ՆՈՒՊԱՐԻՆ եւ ԹՈՐՈՍԻՆ նոր բացած արեւելեան ճաշարանը, արեւելեան ճաշե–րը եւ իր պատրաստած անուշեղէնները համտե – սելու:
60, Rue Lamartine
Métro Cadet եւ N. D. de Lorette Tél. Tru. 17–00
Ամէն ստամոքսի եւ բսակի յարմար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Dimanche 25 MARS 1951 Կիրակի 25 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No.6416–Նոր շրջան Թիւ 1827

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՏԿԻ ԿԱՐՕՏՈՎ

Ընկերային եւ կրօնական որեւէ դաւանանք սրբազան խորհուրդ մը կը պարունակէ : Խորհուրդ անճառելի եւ անթափանցելի : Բայց եւ այնպէս մարդկային :

Ալլապէս, դժուար թէ միլիոններ ու միլիոններ հաւատային իրենց ճակատագրին կամ կո – չումին :

Այս է պատճառը որ ժողովուրդները միշտ անձկութեամբ կը սպասեն տօնական օրերուն :

Բոլորն ալ, մեծ թէ փոքր, քաղաքակիրթ կամ յետամնաց, միշտ կարօտով կը յիշեն անցեալ ա – ւանդութիւնները, որքան ալ տաթօրինակ թուին այսօրուան աչքով :

Մանաւանդ մեր ժողովուրդը :

Ցաճախ դիտել տուած ենք թէ Եւրոպացիները չունին մեր սքանչելի բառը, կարօտ, զգալու հա – մար անոր խորութիւնը :

Բառին արտասանութիւնն անգամ սարսուռ կը հոսեցնէ սիրտերու մէջ : Կը թարմացնէ, ու կը ներշնչէ : Նոյնիսկ եթէ թախծոտ յիշատակ մը ար – թընցնէ :

Այդպէս ալ Հայկական Զատիկը, այնքան խնդուն եւ ինքնուրոյն : Բոլորովին համապատաս – խան՝ այս ժողովուրդի աշխարհահայեացքին :

Անշուշտ աղօտ յիշատակներ մնացած են այն Զատիկներէն, զոր փառաւորապէս կը տօնէինք հայրենի հողերու վրայ :

Եւ սակայն, աւանդութիւնը խոր հետքեր ձգած է ամէն տեղ : Եւ մեր տարագիր բազմու – թիւնները կը չարունակեն մխիթարութիւն փրկ – տուել ամէնէն մօտյլ պահերուն, արծարծելով Ցարութեան հաւատքը :

Երէկուան միամիտները չեն այդ բազմու – թիւնները :

Աբեմաուտքէն մինչեւ Արեւելք, բոլորն ալ դի – տեն թէ յարութիւն՝ այսօրուան իմաստով՝ կը նշանակէ ազատութիւն : Իսկ այս վերջինը՝ յարու – տեա ճիգ : Աչխատանք եւ հաւատք :

Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Քրիստոս անգամ երկար տառապեցաւ, խաչուեցաւ եւ ապա յարու – թիւն առաւ :

Կը նշանակէ թէ մեր կարօտը պիտի չսահմա – նափակուի անցեալի յիշատակներով :

Հայկական Զատիկը չատ աւելի լայն եւ տե – ւական խորհուրդ կը թելադրէ, մեր այս ցիրու – ցան կացութեան մէջ :

Այդ խորհուրդներէն մէկն է՝ թռիչք մը նե – տել անցեալէն ներկան, ըմբռնելու համար մեր հիմնական պարտականութիւնները :

Ուրիշ խորհուրդ մը — նորոգել մեր գիտե – լիքները եւ պաչար ամբարել, որպէսզի կարենանք դիմաւորել օրուան պահանջները :

Եթէ Հայկական Ցարութիւնը կը նշանակէ ա – զատ եւ ամբողջական հայրենիք, ամէն բանէ վեր պիտի դասենք այդ երկուքը : Եւ պիտի տրամա – դրենք ամէն բան, առանց դաւանանքի կամ դասա – կարգի խտրութեան :

Ուրեմն տեւական երկունք, անկեղծ հաւատ – քով եւ աչխատանքով : Առանց ազդուելու տաք ու պաղ հովերէն : Մնալով միշտ հաւատարիմ՝ սե – բունդներու պայքարին եւ արեան ճապաղիքներու մէջ արձակուած աղաղակներուն :

Մեր Զատիկներն ալ օր մը կը դառնան «հին ազգաց պատմութիւն», եթէ թոյլ տանք որ սա – ռին, ցամքին հոգիները՝ օտար ափերու վրայ : Ե – թէ չըմբռնենք անոնց իրական իմաստը՝ իբրեւ յա – ւիտենական ներշնչարան :

Այդ հեռանկարը պէտք է մղձաւանջ մը դառ – նայ մասնաւորապէս երիտասարդութեան համար :

Անտարակոյս նորերը երէցներուն պէս չեն ղգար Զատկի կարօտը :

Անոնք ո՞ւր տեսած պիտի ըլլային հայրենիք եւ Հայկական Զատիկ, որպէսզի ըմպէին անոնց երանութիւնը :

Հայրիկին եւ մայրիկին սրտառուչ պատմու – թիւնները չատ բան չեն խօսիր իրենց մտքին :

Բայց, բաւական պաչար ամբարած չեն ար – դէն, ըմբռնելու համար Զատիկներու եւ ուրիչ աւանդութենց իմաստը :

Ամէնէն առաջ իրենց կ'ինկայ «գարնանացան» կատարել, ի խնդիր լաւագոյն օրերու : Միշտ Զատկի կարօտով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Նիւթը որքան ալ տիրապետէ, չի կրնար ջըն – ջել մարդուն հոգեկան պահանջները : Կ'ընդունինք անոր ուժը : Շատեր աւելի յառաջ երթալով, կը մրմնջեն .— «Աստուած չես... բայց անոր մօտ բան մըն ես...» :

Ի՜նչ տխուր պիտի ըլլար սակայն մարդ արա – րածին համար, եթէ այդ կոպիտ ուժը կարենար տիրաբար իշխել : Աչխարհը դժոխքի մը վերած – ուած պիտի չըլլա՞ր, եթէ խեղդէր այն յոյզերը, ապրումները, սովորութիւնները, որոնք կը հեռա – ցնեն մեզ այդ կեղծ, անամէջ աստուածներէն եւ կը մօտեցնեն մարդէն վեր, գերագոյն, անիրական Բանին :

Ահա մեր Եկեղեցին : Հաւատացեալ ըլլալու պէտք կա՞յ, անոր կախարդական ուժը ընդունե – լու եւ դէպի բարձունքը ձգտելու համար, մանա – ւանդ երբ «Թչուառ ու տնանկ» ենք հոգիով ու մարմինով :

Կ'ուզենք որ պայծառ ըլլայ մեր եկեղեցին, գեղակերտ, հոյակապ :

Կ'ուզենք որ ներկայանայ մեզ իր եկեղեցա – կաններու պատկառելի եւ արժանըմբռիչ խումբով : Կ'ուզենք որ օժտուած ըլլայ ներդաշնակ երգչա – խումբով ու երգիչներով : Անիկա այդ բոլորով ոչ միայն պիտի գոհացնէ մեր ազգային արժանա – պատուութիւնը, այլեւ իր փառքով ու պսակով գոհունակ զգացում մը պիտի հոսեցնէ մեր ներսը եւ երջանկացնէ մեզ օր մը, ժամ մը, ի՜նչ փոյթ :

« Եկեղեցին հայկական » խորհուրդն է մեր հաւատքին, ուր ծնրադիր կ'աղերսենք խաղաղու – թիւնը մեր մտքին : Եկեղեցին հայկական լուսաչող տեսիլքն է մեր անցեալին, ուր կր գտնենք խուն – կին ու կնդրուկին ոլորտներուն մէջէն ամուր ու անսասան ուժը Հայուն եւ տոկուն կամքը ազգին :

Եկեղեցին հայկական, կոթողը ու վկան մեր հին փառքին, ու մնացորդը Ս· Կարապետին ու Վարդանին, ճիշդ է որ ժամանած է նորերու աչ – քին, բայց իր ճաճանչը ջերմ է, լոյսը պայծառ, տեսքը սրտապնդիչ, եւ է ու կը մնայ եկեղեցին հայկական, փառքը հինին ու նորին : ՍՕՍԻ

ԾԱՆՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ՊՈԼՍՈՑ ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԴԷՄ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը ֆաղենք հե – տեւեալ տեղեկութիւնները (17 Մարտ) .—

Գարեգին պատրիարքի ուխտի արարողութե – նէն վերջ, ընդհ· ժողովը չարունակեց իր նիստը, քննելով Դէորգ արք· Ասլանեանի դէմ եղած ամ – բաստանութիւնները : Քննիչ յանձնաժողովը կար – գաց իր տեղեկագիրը որ կը բաղկանայ 95 էջերէ եւ դիրքի մը ձեւով հրատարակուած է :

Գիրքը բաժնուեցաւ ժողովականներու, որոնց – մէ փոքրաթիւ Ասլանեանականներ հեռացան սրա – հէն : Ի վերջոյ խօսք տրուեցաւ յանձնաժողովի տեղեկաբեր Պ· Յովհ· Տէրունիի որ կարդաց 15 կէտերէ բաղկացած եզրակացութիւնը, տեղապա – հին «կամայական, հակասահմանադրական ապօ – րէն եւ ապաղգային» գործունէութեան մասին : Ցանձնաժողովի առենապետը, Տօքթ· Մանուէլ – եան խօսեցաւ մասնաւորաբար մսխումներու, կա – խակայումներու եւ կատարուած բոլոր զրպար – տութեանց մասին, որոնցմով Ասլանեան արք· յանդգնած էր Թրքահայ ժողովուրդը մրոտել յաչս Մայր Աթոռին :

Վիճաբանութիւնները երկար տեւեցին եւ բազ – մաթիւ երեսփոխաններ բուռն բառերով արտա – յայտեցին իրենց վրդովմունքը, այն աստիճան որ առենապետը կարգի հրաւիրեց ճառախօսները :

Բազմաթիւ բանաձեւեր առաջարկուեցան, մէ – կը միւսէն ծանրակչիռ : Ի վերջոյ ընդունուեցաւ կրկնակ պարսաւանքի բանաձեւը :

Որոշուեցաւ նաեւ նոր յանձնաժողով մը կազ – մել, քննելու համար տեղապահին նիւթական հա – շիւները :

Պատրիարքը ներկայ չէր նիստին :

ՋԱՏԿԻ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՆ առթիւ «Ցառաջ»ի յա – ջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքչաբթի օր :

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր դահլիճը կազմեց նախորդ վարչապետը, Նազըմ Խուռօք :

Երկաթուղիներու դադար 48 ժամ եւս

(ՄԻՆՉԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ)

Ցաւելում նուազագոյն օրապահիկի

(11.50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ՓԱՐԻԶԻ, 15.60 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԳԱՒԱՌԻ ՀԱՄԱՐ)

Երկաթուղիներու գործադուլը, որ պիտի վեր – ջանար ուրբաթ կէս գիշերին, 48 ժամ եւս երկա – րաձգուեցաւ եւ կը վերջանայ այս գիշեր (կի – րակի) :

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած էր, որպէսզի կարգ մը կառախումբեր բա – նին, Զատկի տօներուն առթիւ :

Փարիզի արուարձաններու երկաթուղիներէն Սէն Լազարի գիծը երեք չի բանիր գործադուլի առաջին օրէն ի վեր : Միւս գիծերուն վրայ չափա – զանց կրճատուած է երթեւեկը, միշտ ենթակայ՝ պատահականութեան :

Օդանաւային երթեւեկը ապահովուած է Զատ – կի երեք օրերուն համար : Այս սպասարկութեան պաշտօնեաներն ալ առջի օր ընդհ· գործադուլ ո – րոշած էին չախչախիչ մեծամասնութեամբ, բայց նկատելով որ անդրծովեան կեդրոնները լուր պի – տի չունենան երեքչաբթի օրէն առաջ, որոշուեցաւ յետաձգել գործադուլը :

× Երկու օրէ ի վեր բաւական բարւոքած է երկաթուղիներու երթեւեկը հեռաւոր գիծերու վրայ, չնորհիւ ձեռք առնուած միջոցներու : Անգ – լիայէն Քալէ, Տիէփ, եւն· հասած շրջիկներ կըր – ցան Փարիզ հասնիլ երկար յապաղումներէ վերջ :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուած 30—40.000 աչխատա – ւորներէ 18 հազարը միայն պատասխանած են կոչին (կամ 40 առ հարիւրը) :

Փոխադրութեանց նախարարութիւնը ազդա – րարեց ըմբոստներուն թէ կարգապահական պա – տիժներու պիտի ենթարկուին, եթէ իրենց գործին դլուխը չանցնին անմիջապէս Ազդ· պաշտպանու – թեան նախարարութիւնը սկսաւ գործադրել ար – ձակուրդներու չնչումը :

× Փոխադրութեանց նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ուրբաթ օր երկու միլիոն քաղա – քացիներ փոխադրուած էին մեթրոյի 90 կառա – խումբերով եւ 20 հանրակառքերով :

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ՑԱՒԵԼՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Նախարարական խորհուրդը առջի օր նկատի առնելով Հաւաքական պայմանագիրներու գերա – դաս յանձնաժողովին եղրակացութիւնները, որո – շեց անմիջապէս 11.50 առ հարիւր համեմատու – թեամբ աւելցնել նուազագոյն օրապահիկը՝ Փա – րիզի, 15.60 առ հարիւր գաւառի մէջ :

Այս որոշման համաձայն, Փարիզի մէջ նուա – զագոյն ժամավարձը 74 ֆրանքէն կը բարձրանայ 87 ֆրանքի, գաւառի մէջ 64 ֆրանքը՝ 74ի :

Այս որոշումէն ալ դժգոհ է Աչխատանքի Դաշ – նակցութիւնը, որ միշտ կը պնդէ իր պահանջնե – րուն վրայ :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ այս կար – գադրութեան չնորհիւ պիտի վերջանան գործա – դուլները : Ազդ· ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ, վարչապետը արդար գտնելով հանդերձ բան – թողներուն կարգ մը պահանջները, աղդարարեց թէ որեւէ յաւելում անօգուտ է, եթէ ֆրանքը «ճաթի», այսինքն կորսնցնէ իր արժէքը, նոր թղթադրամներու շրջաբերութեամբ :

× Տրուած որոշման համաձայն, ամսական 200 ժամ աչխատանքի վրայ եւ փոխադրութեանց յատկացուած 800 ֆրանքն ալ հաչուելով, ամսա – կան նուազագոյն օրապահիկը այսուհետեւ պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Պ· ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ԲՆՆԱԿԱՆ ՊՏՈՒԹԻՒՆԸ

Միւնիխէնի ամերիկեան զինուորական ձայ – նասփիւռը (AFN) անցեալ իրիկուն հաղորդեց, թէ ամերիկեան բանակի եւրոպական հրամանատա – րութեան շրջանակին մէջ կը գտնուի Պ· Ճորճ Մարտիկեան, որ հրամանատար զօր· Հէյնտիի կարգադրութեամբ եկած է անգամ մըն ալ քննելու բանակին պարենաւորման կացութիւնը : Պ· Ճ· Մարտիկեան յայտարարած է Ֆրանքֆուրթի մէջ, թէ բանակին սննդեղէնը, որակով եւ քանակով չատ աւելի լաւ գտած է այժմ, քան քանի մը տա – րի առաջ : Զայնասփիւռը յիչեց, թէ Պ· Ճ· Մար – տիկեան, այս միեւնոյն առաքելութեամբ, Եւրո – պա եկած էր նաեւ 1946ին եւ 1948ին :

× Պ· Մարտիկեան Հալէպ հրաւիրուած էր պաշտօնապէս, Հ· Մ· Ը· Մ·ի կեդր· վարչու – թեան կողմէ, Զատկի մեծ մարզահանդէսին առ – թիւ, բայց իր զբաղումները արգելք եղան մեկ – նելու :

«ՓԱՌՔ Ի ԲԱՐՁՈՒՆԱՆ»...

Այդ տարին Զատիկը բացառիկ հմայքով մը եկաւ ինծի համար: Ո՛չ Զատկի արձակուրդը եւ ոչ կարմիր հաւկիթն էին պատճառը իմ դերազոյն հրճուանքիս, հապա, մօրեղբայրս Պոլսէն ղրկած էր ինծի գեղեցիկ կարմիր հագուստ մը, զարդարուած գոյնզգոյն ուլունքէ երիզներով: Նոյնքան գեղեցիկ գլխարկ մը եւ կօշիկ մը կ'ամբողջացնէին իմ զատկական արդուզարդս:

Մայրս խոստացաւ նոր հագուստս առաջին անգամ հագցնել Զատկի առաւօտուն, երբ գիս Մայր Եկեղեցի պիտի տանէր: Ատուած իմ, անհամբերութիւնս չափ չունէր:

Եկաւ վերջապէս սպասուած առաւօտը: Մօրս ձեռքէն բռնած, երբ քովն ի վեր կը քալէի, կը զգայի թէ հոգեփոխութեան մը ենթարկուած էի նոր հագուստիս տակ: Այլեւս անփոյթ եւ անհոգ աղջնակը չէի այդ օրը: Ուրիշին մտածումը, ուրիշին ուշադրութիւնը, ուրիշին գնահատութիւնը իմ նոր հագուստիս համար անթափանց եւ հաճելի քօղով մը կը պարուրէին զիս: «Ինչ աղուոր հագուստ է», «Սեբաստիոյ մէջ չինուած չէ», «Պատճառ Պոլսէն ղրկուած է» թերեւս զիս տեսնողները այսպէս կը մտածէին, թերեւս ալ ոչ: Բայց ես ինքս կուտայի այդ մտածումը ուրիշին, մանաւանդ պէս պէս հարցերով մը ալ տալով քայլերուս:

— Մայրիկ կը տեսնե՞ս ամէն մարդ հագուստիս կը նայի...

— Ճամբադ քալէ: Պզտիկ յանդիմանութիւն մը: Բայց ուրախ ներքնապէս իմ երջանկութեանս համար:

Խուռն եւ արտակարգ բազմութիւն մը լեցուցած էր հսկայական Մայր Տաճարը: Զերմեռանդ եւ հաւատաւոր ժողովուրդ մը վերացումով կը վերապրէր Քրիստոսի Ցարութիւնը:

Վերնատան մէջ, կիները իրար կը հրմշտկէին: Ծեր կիները հազիւ թէ կրնային տեղ գտնել իրենց «մինտէր»ներուն վրայ ծնրադրելու: Անոնք կը փափաքէին ամփոփուիլ եւ աղօթել անդորրութեան եւ լռութեան մէջ, բայց չարաճճի պզտիկները, որոնց թիւը անհամար էր այդ օրը, չէին ըմբռներ անոնց այդ հոգերով կացութիւնը:

— «Լռեցէք կամ դուրս ելէք»:

Պզտիկ ընկերուհիի մը հետ հեռացանք սան-դուղներուն գլուխը:

— Ի՛նչ աղուոր հագուստ ունիս: Ու՛ր: Ինչ գեղեցիկ ուլունքներ:

— Մի դպչիր:

— Ծածախ (բոհրած ցորեն կանեփով) կը սիրե՞ս: Թարմ է: Երէկ բոհրեցինք:

— Այո՛, չատ կը սիրեմ, ըսի:

Իրրեւ ոչ — Սեբաստացի խածախ բոհրելու մասնագիտութիւնը չունէր Ծնողքս: Բուռ մը խածախ տուաւ: Ու կամաց կամաց քանի մը բուռի փոխարէն համաձայնեցայ նոր հագուստիս ուլունքներէն քակել ու մաս մը տալ անոր:

Այս պզտիկ առեւտուրով տարուած էինք, երբ իրարանցում մը տեղի ունեցաւ եւ մենք ներս կանչուեցանք:

«Փառք ի բարձունս»ի առնը եկած էր: Ամէնէն զմայլելի պահը բոլորին համար: Փոքր տիրացուները, սպիտակ չապիկներով, գուարթուններու պէս, բարձրացած էին զմբեթը ու «Փառք ի բարձունս» երգելով կլոր կլոր կը դառնային զմբեթին չուրջ:

Համատարած լռութիւն:

Հոգեպարար եւ խորհրդաւոր պահ: Բոլոր ձեռքերը դէպի երկինք:

— Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ:

Կը կարծէի թէ աշխարհի բոլոր երկիրներուն հայկական մեծ եկեղեցիները ունէին զմբեթներ, ուրկէ միայն կարելի էր երգել Տիրոջը փառքը:

Տարիներու թաւալումին հետ, տեսայ չատ մը տաճարներ, հայկականն թէ օտար, փոքր թէ մեծ ծածաւալ: Ոմանք արտաքին չքեղութեամբ հոյակապ, ուրիշներ ներքին կառուցուածքով խորհրդաւոր: Ես տեսայ Երուսաղէմի Ս. Յակոբի լուսեղէն տաճարը, չքեղ ու կքած արծաթեայ կանթեղներու եւ ջահերու ծանրութեան տակ, բայց ուրիշ հմայք ունէր ինծի համար Սեբաստիոյ Մայր Եկեղեցին:

Օր մըն ալ տեսայ Փարիզեան արուարձանի մը մէջ կառուցուն մը որ կը վերածուէր հայկական աղօթատեղիի ...

Խուռներամ եկած էր թաղին հայ համայնքը, տեսնելու համար օծումը մատուռին:

Ինծի այնպէս թուեցաւ թէ այդ օրը տխրութեան սեւ քօղ մը կ'ինկնէր բոլորին հոգիներէն ներս, հակառակ նորը կառուցանելու արտաքին հրճուանքին: Երջանիկ էին միայն մանուկները, տեսնելով կառուցան ձեւափոխումը:

Խորհրդածութիւններով տարուած՝ երբ գլուխս դարձուցի, տեսայ քովս ծերունի մը որուն աչքերուն մէջ արցունքի կաթիլ մը կը չողար:

Բիւրեղեայ կաթիլը խռովեց զիս:

Առեգակն արդար...

Տիեզերական հաւասարակշռութիւն՝ ու նը — ժա՛ր արդարութեան: Ստեղծագործ զօրութիւն երկնի երկրի, ու կենսապարգեւ յաւիտենականութիւն.

Փարատէ՛ չուրջդ կուտակուող մեր բողոքի ամպերը, եւ սաստէ աստեղութեան կարկուտները: Խափանէ կասկածի մառախուղը, ու դարձեալ ի — ջիր ոսկեդրուագ գահիդ վրայ՝ ազամակուռ ու կանաչազարդ:

Թող յարութիւն առնեն, քո չնորհիւ՝ Գե — ղեցկութիւնն ուխարութիւնը, ու ամքի երկբայութեան թմոյնը մեղապարտ:

Մխիթ «ընդունա՞յն է մեր Հաւատքը» Ցարութեան: (Ո՛հ, Սողոս):

Ինչո՞ւ կը չանթահարես մեր լեռնացած ա — զօթքները. ու կը սարսես մեր տառապակոծ սիր — տերը՝ երկրի ընդերքէն արհամարանքի ժխտու — մով:

Խաւարակուռ գիշերուան դաւերով՝ հրկիզ — ուեցան մեր զոհարանները, եւ խորտակուեցան ուխտի տապանակները:

Ալ կը բաւէ, որքան՝ զարունը հիւծախտաւոր հոնդիւնով՝ ձմրան մահիճին մէջ հոգեվարքով կը տառապի, կարօտ՝ քու զմայլելի տեսքիդ:

Լեռ ու բլուր, անտառ ու պուրակ, ժայռ ու անձաւ՝ վիժումի տագնապով կը գալարուին:

Որքան երկունքներ ի գերեւ ելան, ու Հողը ամլութեամբ ծերացաւ: Եւ դուն կ'ուշանաս, ո՛վ քինախնդիր:

Եւ, ահա Զատիկը, մոլորուած ուղեւորի մը չփոթութեամբ՝ ի զուր կը թակէ փակ դռները հաւատացեալներու:

Առանց քեզի ինչպէս ապրինք, առանց մեզի ինչո՞ւ ապրիս:

Ով արեգ, ակն արդար, Արփիդ առատութեան, եւ անխարդախ լուսոյ, ցօղէ ճառագայթներդ որպէսզի բացուին մեր յոյսերը, ծաղիկներու բաժակներուն նման: Ու թող դարձեալ առատօրէն՝ բոյր եւ օրհներգ չղարչուին մթնոլորտին մէջ՝ խնկավառ սրբասացութեամբ, մեր երջանկութեան, բայց քու փառքիդ համար:

Դափնի ու ձիթենի մօրենիին պէս ծխացին, ու քեզ պսակ կազմեցին, ու դուն մնացիր անտարբեր ու մռայլ:

Ատուչանե՞ր կ'ուղես, թող քու կամքդ ըլլայ: Մեզի ցոյց տուր միայն, Ռազմուղին վահանի, Միրկաթինը օգոստափառ:

Եւ մենք ձեղով, Մանկունք Զինուորեալք, փառքդ կերտենք մեր արիւնով վարդավառ:

Հրահարենք Անթեղը մեր մոխրաբլուրներուն, մոխրաբերդերուն, ինչպէս երբեմն: Որպէսզի լոյս ի լուսոն՝ հեղհեղի մինչ խորխորատ, մութին ի վերապն Արտաւազդի: Արձակուին կապանք, ջեռուն երակունք, խորտակուին անէծք, յառնուն ճակատք, համբառնան պարտեալք, սրբեսչին նզովք, կատարին պատգամունք:

Եւ այն ատեն, թող դայ Զատիկն Անահիտի ոսկեծին, որպէս մայր զգաստութեան, ու ծնի արշալոյսն, երկարատեւ սպասման: Փարատին խաւարք, չքանան չարիք, սատակին ոսոխք, ցընծան արդարք, խայտան զրկեալք, եւ... զօդին ոսկերք, հանդչին վրէժք:

Ո՛վ արեւ, դուն որ պնդեցիր նետարձակ բազուկը Հայկի՝ եւ ծնար Վահագնը մչտայաղթ, մի ղլանար մեղի Զատիկ մը լուսաբաչխ, կենսատու անմայռ, նորոգիչ անստուեր, յուսատու անկասկած:

Եւ արթնցուր կեանքը որ քունկ է, որպէսզի չըլլայ թէ օր մը «գործադուլի պատճառով» յե — տաձգուի Զատիկը «անորոշ ժամանակով»: Ամէն:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՌԱՁՆԵՐ

— Մեծ մարդ որ կայ կրակ է. չատ մօտենաս՝ կը վառիս չատ հեռանաս՝ կը մսխս:

— Մեղրը մատ մատ, չամիչը հատ հատ կը հատնին:

— Ադուէսը իր պոչը վկայ կը բերէ:

×

Ինձ թաղէք, երբ կարմիր վերջալոյսն է մարում,
Երբ տխուր գգուանքով արեգակը մեռնող
Սարերի արծաթէ կատարներն է վառում,
Երբ մթնում կորչում են ծով ու հող ...

Ինչ թաղէք, երբ տխուր մթնշաղն է իջնում,
Երբ լռում են օրուայ աղմուկները գուարթ,
Երբ շողերն են մեռնում, ծաղիկները, ննջում,
Երբ մթնում կորչում են լեռ ու արտ:

Իմ շիրմին դալկացող ծաղիկներ ցանեցէք,
Որ խաղաղ ու հանդարտ մահանան.
Ինձ անլաց թաղեցէ՛ք, ինձ անխօս թաղեցէ՛ք.
Լռութի՛ւն, լռութի՛ւն, լռութի՛ւն անսահման...

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆ

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Մուրացկանը

Մուրացկան մը բոլոր անցորդներէն ողորմութիւն կ'ուզէր եւ ամէն դուռ կը զարնէր:

Կը քալէր գլուխը բաց, ոտքը բոպիկ, ցնցոտիներով ծածկուած: Դեռ երիտասարդ, այլ չատ տժգոյն ու չատ նիհար, կը քաշքշէր ոտքերը մեծ դժուարութեամբ:

Այրերը իրեն կ'ողորմէին այն սիրուն կիներուն առջեւ միայն, որոնց չնորհներուն կ'ուզէին արժանանալ, կամ այնպիսի մարդերու առջեւ, զորս կ'ուզէին չլացնել իրենց առատաձեռնութեամբ:

Կիները իրեն կ'ողորմէին այն այրերուն առջեւ միայն, որոնց սիրտը կ'ուզէին գրաւել, կամ իրենց այն մրցակցուհիներուն աչքեւ, զորս կ'ուզէին նսեմացնել իրենց գերազանցութեամբ:

Երբ առանձին ըլլային, միեւնոյն այրերը մըտազրաղ երեւոյթ մը կ'առնէին՝ խեղճը նշմարած չըլլալու համար, եւ միեւնոյն կիները փողոցի անդնի կողմը կը գարձնէին իրենց գլուխը՝ անտեսանելի բան մը փնտռելու համար:

Հարուստները բարձրաձայն կը կանչէին մուրացկանը, երբ հրապարակին վրայ պատահէին իրեն: Մեծ ազմուկով կը հազային կամ կը փընջատային, իրենց զրպանէն դանդաղօրէն դուրս կը հանէին իրենց պարարտ քսակը եւ մուրացկանին ափին մէջ կը ձգէին իրենց լուման: Բայց երբ ամայի փողոցի մը մէջ պատահէին իրեն, չան պէս կը վնռտէին՝ դոչելով. «Կորիր, Թշուառական: Մարդոցմէ չէ՞ս ամչնար այսպէս մուրալով: Դուն ալ մեղ պէս աշխատէ եւ ապրուստդ ճարէ»:

Կրօնաւորները կանդ կ'առնէին մուրացկանին առջեւ, ամէն անգամ որ քառուղիի մը մէջ պատահէին իրեն: Իրենց քիթը կը խնչէին երկարօրէն, որպէսզի տխմարները ժամանակ ունենային հաւաքուելու, եւ իրենց զրպանէն հանդիսաւորապէս դուրս հանելով իրենց քսակը, մուրացկանին ապին մէջ կը սահեցնէին փոքրիկ դրամ մը: Բայց երբ ամայի փողոցի մը մէջ պատահէին իրեն, չան պէս կը վնռտէին՝ դոչելով. «Կորիր, անիծեալ: Աստուածմէ չէ՞ս վախնար այսպէս մուրալով: Դուն ալ աշխատէ ամէնուն պէս եւ ապրուստդ ճարէ»:

Մանուկները միայն կը զթային մուրացկանին վրայ եւ բան մը կուտային իրեն առանց ցուցամոլութեան: Եւ մուրացկանը կ'օրհնէր զանոնք մրմնջելով. «Թոյլ տուէք այդ մանուկներուն եւ մի արգիլէք, որ ինձ դան. զի երկնքի Թագաւորութիւնը այդպիսիներունն է»:

×

Մուրացկանը օր մը մեծաւոր տան մը դուռը զարկաւ:

Տան տիրուհին ղեռահաս ու գեղանի կին մը դուռը բացաւ:

Մուրացկանը ներս մտաւ, բարեւ տուաւ կնոջը եւ գետինը նստաւ ուժասպառ:

— Պէտք ունի՞ս բանի մը, հարցուց բարեսիրտ կինը:

— Ծարաւ եմ:

Կինը սօթտեց թեւերը, պաղ ջուր քաշեց հո-

«ՓԱՌՔ Ի ԲԱՐՁՈՒՆԱՆ»...

Այդ տարին Զատիկը բացառիկ հմայքով մը եկաւ ինծի համար: Ո՛չ Զատկի արձակուրդը եւ ոչ կարմիր հաւկիթն էին պատճառը իմ դերազոյն հրճուանքիս, հապա, մօրեղբայրս Պոլսէն ղրկած էր ինծի գեղեցիկ կարմիր հագուստ մը, զարդարուած գոյնզգոյն ուլունքէ երիզներով: Նոյնքան գեղեցիկ գլխարկ մը եւ կօշիկ մը կ'ամբողջացնէին իմ զատկական արդուզարդս:

Մայրս խոստացաւ նոր հագուստս առաջին անգամ հագցնել Զատկի առաւօտուն, երբ գիս Մայր Եկեղեցի պիտի տանէր: Ատուածմէ, անհամբերութիւնս չափ չունէր:

Եկաւ վերջապէս սպասուած առաւօտը: Մօրս ձեռքէն բռնած, երբ քովն ի վեր կը քալէի, կը զգայի թէ հոգեփոխութեան մը ենթարկուած էի նոր հագուստիս տակ: Այլեւս անփոյթ եւ անհոգ աղջնակը չէի այդ օրը: Ուրիշին մտածումը, ուրիշին ուշադրութիւնը, ուրիշին գնահատութիւնը իմ նոր հագուստիս համար անթափանց եւ հաճելի քօղով մը կը պարուրէին զիս: «Ինչ աղուոր հագուստ է», «Սեբաստիոյ մէջ չինուած չէ», «Պատճառ Պոլսէն ղրկուած է» թերեւս զիս տեսնողները այսպէս կը մտածէին, թերեւս ալ ոչ: Բայց ես ինքս կուտայի այդ մտածումը ուրիշին, մանաւանդ պէս պէս հարցերով մը ալ տալով քայլերուս:

— Մայրիկ կը տեսնե՞ս ամէն մարդ հագուստիս կը նայի...

— Ճամբադ քալէ: Պզտիկ յանդիմանութիւն մը: Բայց ուրախ ներքնապէս իմ երջանկութեանս համար:

Խուռն եւ արտակարգ բազմութիւն մը լեցուցած էր հսկայական Մայր Տաճարը: Զերմեռանդ եւ հաւատաւոր ժողովուրդ մը վերացումով կը վերապրէր Քրիստոսի Ցարութիւնը:

Վերնատան մէջ, կիները իրար կը հրմշտկէին: Ծեր կիները հազիւ թէ կրնային տեղ գտնել իրենց «մինտէր»ներուն վրայ ծնրադրելու: Անոնք կը փափաքէին ամփոփուիլ եւ աղօթել անդորրութեան եւ լռութեան մէջ, բայց չարաճճի պզտիկները, որոնց թիւը անհամար էր այդ օրը, չէին ըմբռներ անոնց այդ հոգերով կացութիւնը:

— «Լռեցէք կամ դուրս ելէք»:

Պզտիկ ընկերուհիի մը հետ հեռացանք սան-դուղներուն գլուխը:

— Ի՛նչ աղուոր հագուստ ունիս: Ու՛ր: Ինչ գեղեցիկ ուլունքներ:

— Մի դպչիր:

— Ծածախ (բոհրած ցորեն կանեփով) կը սիրե՞ս: Թարմ է: Երէկ բոհրեցինք:

— Այո՛, չատ կը սիրեմ, ըսի:

Իրրեւ ոչ — Սեբաստացի խածախ բոհրելու մասնագիտութիւնը չունէր Ծնողքս: Բուռ մը խածախ տուաւ: Ու կամաց կամաց քանի մը բուռի փոխարէն համաձայնեցայ նոր հագուստիս ուլունքներէն քակել ու մաս մը տալ անոր:

Այս պզտիկ առեւտուրով տարուած էինք, երբ իրարանցում մը տեղի ունեցաւ եւ մենք ներս կանչուեցանք:

«Փառք ի բարձունս»ի առնը եկած էր: Ամէնէն զմայլելի պահը բոլորին համար: Փոքր տիրացուները, սպիտակ չապիկներով, գուարթուններու պէս, բարձրացած էին զմբեթը ու «Փառք ի բարձունս» երգելով կլոր կլոր կը դառնային զմբեթին չուրջ:

Համատարած լռութիւն:

Հոգեպարար եւ խորհրդաւոր պահ: Բոլոր ձեռքերը դէպի երկինք:

— Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ:

Կը կարծէի թէ աշխարհի բոլոր երկիրներուն հայկական մեծ եկեղեցիները ունէին զմբեթներ, ուրկէ միայն կարելի էր երգել Տիրոջը փառքը:

Տարիներու թաւալումին հետ, տեսայ չատ մը տաճարներ, հայկականն թէ օտար, փոքր թէ մեծ ծածաւալ: Ոմանք արտաքին չքեղութեամբ հոյակապ, ուրիշներ ներքին կառուցուածքով խորհրդաւոր: Ես տեսայ Երուսաղէմի Ս. Յակոբի լուսեղէն տաճարը, չքեղ ու կքած արծաթեայ կանթեղներու եւ ջահերու ծանրութեան տակ, բայց ուրիշ հմայք ունէր ինծի համար Սեբաստիոյ Մայր Եկեղեցին:

Օր մըն ալ տեսայ Փարիզեան արուարձանի մը մէջ կառուցուն մը որ կը վերածուէր հայկական աղօթատեղիի ...

Խուռներամ եկած էր թաղին հայ համայնքը, տեսնելու համար օծումը մատուռին:

Ինծի այնպէս թուեցաւ թէ այդ օրը տխրութեան սեւ քօղ մը կ'ինկնէր բոլորին հոգիներէն ներս, հակառակ նորը կառուցանելու արտաքին հրճուանքին: Երջանիկ էին միայն մանուկները, տեսնելով կառուցան ձեւափոխումը:

Խորհրդածութիւններով տարուած՝ երբ գլուխս դարձուցի, տեսայ քովս ծերունի մը որուն աչքերուն մէջ արցունքի կաթիլ մը կը չողար:

Բիւրեղեայ կաթիլը խռովեց զիս:

Կաթիլը դարձաւ մոգական աղամանդ ու պատցուց զիս բոլոր մեր հոյակապ տաճարները հայկական, մեր վանքերը մենաւոր եւ խորհրդաւոր: Տարաւ զիս դէպի մանկութիւնս՝ Սեբաստիա: Ս. Նշանի վանքի երեք գեղակերտ եկեղեցիները, զոհարի չափ թանկագին: Ու վերջապէս տարաւ Մայր Եկեղեցին: Ի՛նչ հոյաշէն էր...

Բոլոր թափառումներուս մէջ չտեսայ այն քան ընդարձակ, սիւնազարդ եւ զմբեթաւոր հայկական եկեղեցի:

Բարձր, բարձր էր զմբեթը, կարծես կապոյտ երկնակամարին տակն էր, որուն չուրջ գուարթունները «Փառք ի բարձունս» կ'երգէին:

Մոգական հրաշալի աղամանդը դարձեալ պատկերացուց մանկութեանս այն օրը, երբ Զատիկ էր ու կարմիր նոր հագուստիս ծիածանի գոյներով ուլունքները կը փոխանակէի խածախով:

Ծերունիին արցունքի կաթիլը ինկաւ գետին, համակերպութեան խոր հառաչանքի մը հետ:

Այսօր նորէն Զատիկ է: Ու երբ երեւակայութեամբ ու կարօտով կ'ուզեմ տեսնել գուարթունքը որ զմբեթը բարձրացած «Փառք ի բարձունս» կ'երգեն, ականջիս կը հասնին կացինի բիրտ հարուածները, որ կը քանդեն, կը քանդե՛ն, կը փշրեն ու հարթ գետնի կը վերածեն Մայր Տաճարը հայկական:

Հոն այլեւս Զատիկ չէ:

Մ. ՄԱՆՆԻԿ

ԹԱՒ ԶՈՒԹԱԿԻ ՎՐԱՑ

ԵՐԳ ԱՑԲ

Սրտիս մէջ, սրտիս հետ՝
Կը փնտռե՞մ ինձ ,
Ինձ կը փնտռեմ՝
Սրտիս հետ, սրտիս մէջ ...

Սրտիս մէջ , սրտիս հետ՝
Բռնաշապիկ հագայ ես,
Ձերք մոլորակ՝ աստեղութեան մէջ անհե՞տ՝
Սրտի՞ս հետ խենթ ...

Կը գալարուի՞մ կարօտավառ ,
Սի՞րտս ինձ հետ, եւ սրտիս մէջ ՝
Արիւնս ամբո՞ղջ ու ջուրի պէս՝
Արցո՞ւնմ եղաւ՝ այցիդ ի տես ...

Այցիդ համար, ա՛լ չե՞մ լար ես ,
Ակընթ արցունքին՝ չորցա՞ւ յանկարծ ,
Եւ հիմա, նոր երգե՞ր , երգե՞ր՝
Սրտիս հետ, սրտիս մէջ խո՞ր ...

Սրտիս մէջ, սրտիս հետ՝
Կ'երգեմ ինձ ,
Ա՛ն ինձի, երգս այբ՝
Կարօտակէզ ...

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՑԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՇԻՇԱՂ

ԱՑՍՊԷՍ ԱԼ ԶԱՏԻԿ ...

Կ'երեւայ Հայրն Աստուած՝ վչտացած է իր Որդիին :

Ցուրտ, հով, անձրեւ իրարու օղակուած՝ ա–րեւին հետ խաղի ելած են Անոր Ցարուքեան տօ–նին :

Հապա՛ սա դործադուլնե՞րը : Չէ՞ք կասկածիր որ վերնականքն ալ համայնավարութենէ վարակ–ուած են եւ բնութեան տարրերը իրարու դէմ հա–նած՝ օդնելու վարի աշխատաւորներուն :

Է՛հ, այս դարը, «անիմանալոց դար» պէտք է կոչել :

Խաղաղութիւնը «պատերազմ », պատերազմն ալ « խաղաղութիւն » թարգմանող չատեր կան հիմա :

Բառարաններն ալ անանկացան :

Զատիկ մըն է այսօր որ Ծնունդին հետ մըր–գումի կ'ելլէ : Կ'երեւայ Հարաւային Ամերիկայի Հայոց հաճելի ըլլալու — ուր Զատիկը ձմրան մէջ կը տօնեն — եւ համահայկական կլիմայով մը Հայերը համերաշխացնելու դիտումով :

Ոչինչ : Արժէք պիտի չունենար եթէ միայն մթնոլորտը հակասէր մեր դարնանամուտ Զատ–կին, կրկին մենք մեր կրօնական պարտականու–թիւնը եւ եպիսկոպոսական պատարագը կրնայինք վայելել, սակայն ո՞ւր է փոխադրութեան միջոցը :

Ամէն մէկ Հայ, անձնական ինքնաշարժ ու–նենալու իրաւունքը չունի, ինչպէս ունին խորհր–դային աշխարհումը : Հոս մենք զրկած ենք «հա–ւասարութենէ» :

Իսկ հին, Հայաստան աշխարհի մէջ, այսօր, անպայման կը վայելեն աղուոր Զատիկ : Բոլոր եկեղեցիները լեփլեցուն կ'ըլլան հաւատացեալնե–րով... Թերեւս կաթողիկոսն ալ Երեւանի Մայր Եկեղեցին մէջ կը պատարագէ ի ներկայութեան խուռն բազմութեան :

Մենք հոս, զրկուած ենք Աւագ Շաբաթի եւ Զատկի հոգեզմայլ երգերէն :

Մեր պզտիկ մանչուկներն ալ, իրենց ոտքերը սրբացնելու, Աւագ Հինգշաբթիի Ոտնլուայի առա–քելական աւանդութենէն դրեթէ զրկուեցան, ե–պիսկոպոսին ձգելով քարտուղարին, ժամկոչին եւ տէր պապաներուն ոտքերը :

Կ'ըսեն : Հայաստանեայց եկեղեցին ազատա–կան է : Ժողովրդական է : Ապա ուրեմն, այս տա–րի կրնար ապացուցանել այդ զրոյցին ճշմարտու–թիւնը՝ յայնդրդ չաբթուան յետաձգելով Աւագ Շա–բաթի արարողութիւնները : Եթէ Պոլսոյ նորըն–տիր պատրիարք Գարեգին արք.ը ըլլար հոս պաշ–տօնի վրայ, կը գործադրեր զայն :

Ոչ մէկ մեղանչում այս կերպով :

Երբ Ցիսուսի աշակերտները, չաբաթ օր մը ցորեն կը հաւաքէին, Հրէից վարդապետները դի–տողութիւն ըրին թէ այսօր շաբաթ է, Ս. օր, ա–շակերտներ կը պղծեն զայն աշխատելով :

Ցիսուս պատասխանեց,— Շաբաթը մարդու համար եղաւ եւ ոչ մարդը շաբաթի համար :

Ուրեմն, այս տօները մեզի համար կերտեցին մեր Հայրապետները, եւ ոչ թէ մեզ ստեղծեց Ա–րարիչը՝ այդ տօներուն համար :

Ցանդուցո՞ր ենք, եթէ անձնական կառք ու մի–ջոց չունինք ճամբորդելու :

Դժո՞խք պէտք է երթանք այդ յանցանքին համար ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Ամփոփուած երեւանի թերթերէն)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ խորհրդակցու–թիւն տեղի պիտի ունենայ մարտի ընթացքին Մոսկուայի մէջ : Սովետահայ գրողներէն պիտի մասնակցին Ցովհաննէս Ղուկասեան, բանաս–տեղծներ Սիլվա Կապուտիկեան, Գէորգ Էմին , թատերագիր Գարակէօզեան եւ ուրիշներ : Խոր–հրդակցութիւններու ընթացքին պիտի լսուին բազ–մաթիւ զեկուցումներ (Ֆատեյեւ, Ջերջով եւն.) :

ՀԱՑ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ մը տե–ղի ունեցած է Երեւանի մէջ, նախագահութեամբ Նայիրի Զարեանի : Քննուած են բոլոր հարցերը, որոնք կը բախին Սթալինի լեզուաբանական տեսու–թիւններէն : Խօսք առած են Գեղամ Սարեան , Դ. Դեմիրճեան եւ ուրիշներ : Ի վերջոյ մասնակցող գրագէտները խոստացած են Ջանք չխնայել տա–լու համար գաղափարապէս եւ մշակութապէս բարձր ստեղծագործութիւններ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ համար վերջին 25 տարիներու ընթացքին հրատարակուած են 1165 մանկապատանեկան գեղարուեստական գրքեր, քանի մը միլիոն օրինակով : Հրատարակ–ուած են նաեւ հայ դասական գրողներու տասնեակ ստեղծագործութիւններ, պատմուածքներ, բա–նաստեղծութիւններ, հէքեաթներ : Մեծ հետա–քրքրութեամբ կը կարդացուին Ցովհաննէս Թու–մանեանի, Ցովհ. Ցովհաննէսեանի, Ղազարոս Ա–ղայեանի, Վրթանէս Փափազեանի, Շիրվանզա–տէի, Ցակոբ Ցակոբեանի, Ա. Խահակեանի, Ա–թաբէկ Ղնկոյեանի պատմուածքները, հէքեաթ–ները, ոտանաւորները : Ռուսական եւ եղբայրա–կան հանրապետութեանց մանկական գրականու–թենէ եղած են թարգմանութիւններ : 1949–1950ին լոյս տեսած է 90 հատոր գիրք 630.000 օրինակնե–րով : Թարգմանաբար հրատարակուած են Պուշ–կինի «Բորիս Գոդունով», Գոգոլի « Տարաս Բուլ–բան», ինչպէս եւ Մ. Գորքիի Ա. Ֆադէեւի, Պավ–լենկոյի, Շոլոխովի, Վ. Կատեւի, ուրիշներու , ինչպէս եւ արտասահմանի լաւագոյն գրողներու գործերէն :

Մանուկներու համար կը հրատարակուին «Պիո–ներ կանչ» թերթը եւ «Հոկտեմբերիկ» (այժմ Պիոներ) ամսագիրը :

1949 — 50 հրատարակուած են սովետահայ գրողներու լաւագոյն մանկապատանեկան երկե–րը : Ինչպէս Սարմենի «Եօթ երջանիկներ» գրքոյ–կը : Ռ. Ղարիբեանի «Խիզախ թեւաւորը» բանաս–տեղծութիւնը, Գէորգ Էմինի «Շաքէ» բանաստեղ–ծութիւնը :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՐԱԽՕՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Ըստ իր պատմածին, վենետիկեան նաւը ըն–կղմեցաւ բերդին խոչոր թնդանօթներէն մէկուն արձակած վեց հարիւր լիպրա ծանրութեամբ գունդէ մը : Ութցօտ նաւապետը եւ երեսուն նա–ւաստիներ յաջողած էին նաւակով իրենց կեանքը ազատել, սակայն ցամաք ելած ատեն Թուրքերը բռնեցին եւ չղթայակապ ղրկեցին Տիմոթիքօն ուր կը գտնուէր Սուլթանը Մէհմէտ, որ հրամայեց նաւապետը ցից զարնել, իսկ միւսները գլխա–տել :

Արդիլուեցաւ թաղել անոնց մարմինները , այնպէս որ գիշատիչ թռչուններ եւ շնագայլեր կերան զանոնք :

— « Դարձեալ Դեկտեմբեր 2ին, կը պատմէ Պարպարօ, Տրապիզոնի ցռկանաւը որ Սեւ ծովէն կուգար, Վոսփոր մտաւ եւ եկաւ կեցաւ նեղուցը փակող Թուրքերուն նոր կառուցած ղղեակէն քիչ մը վերօք : Վոսփոր մտած ատեն այս ցռկանաւը հանդիպեցաւ ղղեակէն յատկապէս ղրկուած տասներկու Թուրք նաւերու : Ասոնք նախ իրրեւ բարեկամ ներակայացան որով ցռկանաւին մարդիկն ալ գեղեցիկ նուէր մը տուին ա–նոնց նաւապետին : Բայց այս վերջինը անգամ մը որ ստացաւ նուէրը, բարկութիւն կեղծեց եւ յան–կարծ ծովը նետեց զայն, առարկելով թէ ինք ա–ւելի մեծ նուէրի մը իրաւունք ունէր, եւ ատոր վրայ նաւերուն քիթը դարձնելով դնաց նոր դըղ–եակը որպէս զի հոն «սուլթաչին» համոզէ ցռկա–նաւը գրաւելու : Հետեւաբար ցռկանաւին մար–դիկն ալ, իբր խելացի մարդիկներ, տեսնելով որ Թուրքը բարկացած է, վճռեցին լռիկ մնջիկ հե–տեւիլ Թրքական «ֆուստ»երուն, եւ երբ այս վեր–ջինները դղեակ հասան ու նաւապետը ցամաք ե–լաւ ցռկանաւը գրաւելու մասին սուլթաչինին հետ խորհրդակցելու համար, ճիշդ այդ պահուն, եւ մինչեւ նաւապետին դղեակ հասնելը, մերինները թիակներուն ուժ տուին յաղթականօրէն Պոլիս հասնելու համար : Երբ ճիշդ դղեակին առջեւ հա–սան, իրրեւ բարեկամ (այսինքն թիակները վեր վերցնելով, թմբուկ զարնելով, զանազան շար – ժումներ ընելով եւ ուրախութեան ճիչեր արձա – կելով) սկսան ողջունել զայն, եւ երրորդ բարեւին դղեակը արդէն մեր ետեւը մնացած էր, քանի որ թէ հոսանքը մեզ դէպի Պոլիս քշած էր եւ թէ նա–ւաստիները չարունակ բոլոր սրտով եւ զուարթո–ւթեան կը թիավարէին դղեակին այս վտանգալից անցքը անցնելուն համար : Այս բանը պատահեցաւ Դեկտեմբեր 4ին, երբ ցռկանաւը Պոլիս հասաւ» :

Եթէ Սուլթան Մէհմէտ այսքան վայրագ բըն–նութեամբ կ'ընդունէր եւ իր թնդանօթներուն մի–ջոցաւ կը դիմաւորէր իտալական նաւերը, պատ–ճառը այն էր որ կ'ուզէր անոնց նաւապետերը վերջնապէս ետ կեցնել Պոլիս ուտելիք եւ ցորեն տանելէ : Վենետիկեան եւ ճենովական այս նաւե–րը այնքան խոշոր էին որ իրենց միջոցով Պոլիսը քիչ առենէն պարենաւորելը խիստ դիւրին բան էր, եթէ Սուլթանը արդելք չըլլար իրենց :

Հիմա գրեթէ ամէն ինչ պատրաստ էր վերջ–նական ողբերգութեան համար : Բումելի Հիսարի նոր բերդը քաղաքը կատարելապէս կը մեկուսա–ցնէր Սեւծովէն, որ պաշարումի ատեն միակ կեդ–րոնը եղած էր Պոլսոյ պարենաւորման : Ադրիա–նուպոլսոյ չքեղ պալատին մէջ, շրջապատուած իր զարհուրելի բանակով, Մէհմէտ կրնար ալ վերջ–նապէս պատռել դիմակը : Ու ժողվելով իր ամէ–նէն բարձրաստիճան տեղակալները, բոցաշունչ ճառով մը պարզեց իր հսկայական ծրագիրները, զոր իրեն յատուկ սովորութեամբ մը մինչեւ այն ատեն եւ ոչ մէկուն հաղորդած էր :

Կրիտոպուլոս պատմագիրը ամբողջութեամբ կուտայ մեզ այս շատ բուռն ճառը : Անշուշտ, ինչ–պէս նմանօրինակ պարագաներու մէջ ըրած են մի–ջին եւ հին ժամանակներու այնքան պատմագիր–ներ, այս ժամանակագիրն ալ ամբողջութեամբ ինքնիրմէն յօրինած է այս կայսերական ճառը, բայց ինչ որ ալ ըլլայ, այս յերիւրածոյ խօսքերը ճիշդ ու ճիշդ կը պատկերացնեն երիտասարդ Սուլթանին խելացի, անհանդարտ, արագ եւ հրա–մայողական մտածումը :

Մէհմէտ, նախ կրակէ բառերով կը սկսի իր չուրջինններուն վերյուշել իր փառաւոր նախորդ–ներուն անդադրում յառաջդիմութիւնները :

(Շար.)

ըլլայ 18.200 ֆրանք փարիզի մէջ (նախապէս 16.400)։ Այս նոր սակը մօտաւորապէս կը համապատասխանէ ոչ – համայնավար սէնտիքաններու պահանջին, իսկ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ 20.125 ֆրանք ։

Նախարարական խորհուրդը իր որոշումը հրատարակելով պաշտօնաթերթին մէջ, միեւնոյն ատեն կը հրահանգէ փոխադրութեանց եւ ճարտարուեստի նախարարներուն՝ անմիջապէս բանակցիլ երկաթուղիներու եւ ուրիշ հանրային սպա – սարկութեանց սէնտիքաներուն հետ, վերջ տալու համար գործադուլներուն ։

Հրատարակուած լուսաբանութեանց համա – ձայն, նուազագոյն օրապահիկի յաւելումը չի նշանակեր թէ բոլոր աշխատավարձքերը պիտի բարձրանան 11.50 առ հարիւր համեմատութեամբ։ Նուազագոյնէն վեր եղած աշխատավարձքերու յաւելումը համեմատական պիտի ըլլայ իրենց քա – նակին, այնպէս որ, բարձր աշխատավարձքի յա – ւելումը կրնան հաշուել 5 առ հարիւր կամ աւելի պակաս։ Այս խնդիրը պիտի կարգադրուի բանակ – ցութիւններով եւ սակարկութիւններով, համա – ձայն իւրաքանչիւր առեւտրական կամ ճարտարա – գործական ճիւղի կացութեան ։

3000 վայրաչուներ իջան

ՍԷՈՒԼԻ ԿԱՆԱԿԸ

ՄԱԿի ուժերէն 3000 վայրաչուներ (փառաչիւ – թիստ) իջան չինեւքորէական զինուժերուն եռեւը, Սէուլի հիւսիսային կողմը, պաշարելու համար 20 հազար կարմիրներ, որոնք կը գտնուին 38րդ զու – դահեռականին հարաւը։ Ութերորդ բանակի հրա – մանատարը, զօր· Բիճուէյ, անձամբ մասնակցե – ցաւ այս գործողութեան, թեթեւաշարժ օդանաւի մը վրայ վարելով զինուորներու վայրէջքը անմարդ երկնքի մը տակ, Մունզանի շրջակաները։ Վայրա – չուներու իջնելէն կէս ժամ վերջը, զօր· Բիճուէյ իջաւ ռազմադաշտ, ճչդելու համար իր զինուոր – ներուն դիրքերը։ Կարմիրները ոչ մէկ դիմադրու – թիւն ցոյց տուին եւ չատ քիչ թիւով վիրաւորներ կան ։

Մի քանի ժամ ետք հրամայական երկու մեծ զօրա – մասեր կը գործեն Սէուլի հիւսիսային եւ հիւսիս – արեւելեան կողմը, թակարդին կողերը դոցելու համար։ Բրիտանական հրամայականը արդէն կապ հաստատեցին վայրաչուներուն հետ։ Մունզան պարպուած է կարմիրներու կողմէ ։

Վայրէջքի գործողութեանց մասնակցեցան 145 փոխադրական օդանաւեր, որոնք, ալիք ալիք, սկսան զինուորները թափել առտուան ժամը 9ին։ Վերջին երկու ալիքներուն, օդանաւերը փոխա – դրեցին նաեւ թնդանօթներ, փոքր ինքնաշարժեր, եւայլն ։

Զօր· Բիճուէյ իր բանակատեղին վերադար – նալով յայտարարեց, թէ իրենց նպատակն է «սպաննել կարմիրները կարելի եղածին չափ մեծ թիւով »։

× Զօր· Մէք Արթըր յայտարարեց թէ հա – մայնավար Չինաստանը «զինուորական փլուզումի մը դատապարտուած է», եթէ Ազգաժողովը վճռէ չարունակել Քորէայի պատերազմը։ Աւելցուց թէ ինք պատրաստ է բանակցելու, ի խնդիր հաշտու – թեան ։

ՋԱՏԿԻ ՏՕՆԵՐԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Երուսաղէմէն կը հաղորդեն թէ Արաբները Ջատկի արարողութեանց առթիւ բացառիկ «զի – նադադար» մը շնորհեցին Քրիստոնեաներուն ։

Բազմաթիւ եկեղեցականներ եւ աչխարհա – կաններ կ'անցնին Իսրայէլ – Յորդանան սահմանը, ներկայ ըլլալու համար Ջատկի արարողութեանց։ Լատին պատրիարքը Ալկեռթօ Կօռի առաջնորդեց հանդիսաւոր թափորը, Դողգոթայէն դէպի Մայր Եկեղեցին, Թաղման արարողութեան։ Եօթերորդ Դուռը որ կը բաժնէ Իսրայէլը արաբական սահ – մանէն, պիտի բացուի Ջատկի կիրակին, որպէսզի թափոր մը անցնի, ներկայ ըլլալու համար Ս· Յա – րութիւն եկեղեցւոյ պատարագին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՈՐՍ ՓՈԽԱՆՈՐԴՆԵՐԸ ուրբաթ օրուան դէմքակ ժողովէն վերջ, նիստ գումարեցին չա – բաթ օր։ Ջըոյց կը չրջէր թէ թիւրիմացութիւն – ներ ծագած են մէկ կողմէ անգլեֆրանսական, միւս կողմէ ամերիկեան պատուիրակներուն մի – ջեւ, բայց անմիջապէս հերքուեցաւ։ Դէմքակ նիստը, որ առաջինն էր, տեւեց 4.20 ժամ։ Ներ – կայ էին միայն պատուիրակներուն անմիջական խորհրդականները եւ թարգմանները ։

Ա.Զգ· ԺՈՂՈՎԸ իր նիստերը յետաձգեց մին – չեւ ապրիլ 5, Ջատկի արձակուրդին առթիւ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ երաչտ ահագին վնասներ կը պատճառէ ամբողջ երկրին մէջ, ծանրացնելով գաղթականներու թչուառու – թիւնը ։

ԴԱԴԱՐՄԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ Փարիզի հունգարերէն թերթը, կառավարական որոշու – մով ։

Նոր Սերունդի Օրը

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ ։ Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3ին 12 Mairie du XIի մէջ, métro Voltaire ։

Կը նախագահէ կեդր· վարչութեան ներկայա – ցուցիչը ։

Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ընկերուհի Մ· ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր· Ս· ՏՕ – ՆԱՊԵՏԵԱՆ (դաշնակ), Ֆ· ԱՂԱԶԱՐԵԱՆ (ջու – թակ) ։ Մի ծաղաչարժ զաւեչտ մը երեք արար՝ 5 ԹԻԻ ԽԵԼԱԳԱՐԸ

Մասնակցութեամբ Փարիզի մասնաճիւղի ընկեր – ներուն ։

Պարահանդէս կ· ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով ։ Առատ պիւֆէ, մատչելի գիներով ։

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ։ —

Ընկեր Քերովբէ Առաքելեանէ 5000 ֆրանք ։

Ընկերը, որ Մեքսիկայէն փարիզ եկած էր իր տիկնոջ հետ, երկու առաւօտ օդանաւով մեկնե – ցաւ Հալէպ, ներկայ ըլլալու համար Հ· Մ· Ը· Մ·ի տարեկան մեծ մարզահանդէսին (այսօր, կիրակի) ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՋԱՏԻԿ· — կիր·, Ցիչատակ Ցարութեան սկզբ· ժամը 7.30ին, Եկմալեան քառաձայն Ս· պատարագ ժամը 10ին ։

Ցիչատակ Մեռելոց 26 Մարտ, Բշ· Ս· պա – տարագ ժամը 10ին ։ Հոգեհանգիստ համօրէն նըն – ջեցեալոց ։ (կնիք)

ԹԱՏՐՈՆ ՊԼԵՎԻԼԻ ՄԷՋ

27 Մարտ, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սինեմա Ֆլօրիտայի մէջ, 373 rue Pyrenées, մեթրօ Pyrenées

Թրագօշ եւ Ա· Գմբէթեան կը ներկայացնեն առաջին անգամ ըլլալով ԿԵՂԾ ՓԱՇԱՆ

Զուարթ օփերէթ երգերով ու պարերով ։

Կը մասնակցին Լ· Սապունեան, Գարագաշ, Օր· Տոլմաեան, Քէշիշեան ։

Մուտքը 150 եւ 100 ֆրանք ։

Ծանօթ ։ — 3 Ապրիլին Իսի, Սինեմա Ալհամպրա – յի մէջ «Աչուղին սէրը» երաժչտական թատերգու – թիւն մը ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ։ — Քղիէն Ապողնաք գիւղէն Սեդրակ Գրիգորեան կը փնտռէ հօրեղբօրորդին՝ Երուանդ Նաճարեանը, հօրը անունը Գրիգոր ։ Կը կարծուի թէ Նիսի չրջանը կը գտնուի ։ Իմացնել Գէորգ Գափոյեանի, 138 rue du Dr. Cauvin, St. Barnabe. Մարսէյլ, (B. du R.) ։

ԼԻՈՆՑԻՆԵ'Ր,

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐԸ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՑԷՔ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր ճահապետական սեղանին վրայ ան – պակաս ըլլէ ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ ։

Ամասիոյ չոր պամիա, տուփով պահածոյ Ermys *պամիա, խալանճը տոլմա, եւայլն ։*

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն ։

Պատուէրներ կ'ընդունինք Ֆրանսայի բոլոր վայրերէն ։

Մեծաքանակի համար դիմել՝

Պահածուրեան վաճառատուն

10, RUE L'EPÉE , LYON

Մանրաքանակի համար դիմել՝

20, RUE VILLEROY եւ

19, RUE JULIETTE RECAMIER, LYON

ՑՈՒՇԱՏԵՏԻ

Ֆ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաչանի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 20ին, ընկեր Մ· Ալթունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Քաչան ։ Կարեւոր օ – րակարգ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ — Դերասան Տրդատ Նը – չանեան ԱՊՐԻԼ 30ին կը ներկայացնէ ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ ։

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. *ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ – ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾԲԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆ, ՀԱՒՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒ ՅԱՑԸՂՆ, ԻՐԵՐԻ ՆՈՒԻՐ ։*

Իւրաքանչիւր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՈՒ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ։

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի է ։

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը որ ունի երկու յարկ, 8 սենեակով, աչխատանոց, լուացարան, խոհանոց, եւ ընդարձակ պարտէզ, պաղատու ծառերով ։ Դիւրամատչելի գին ։ Ը – թեւեկի բոլոր յարմարութիւնները ։ Դիմել ամէն օր ժամը 3էն վերջ ։ Bedrossian, 6 rue Nouvelle, Ա – ֆրովիլ ։ Aut. No. 103 Charenton Ecolesէն, իջնել Bld. Carnot կամ երկաթուղի Gare de Lyonէն ։

Ապահովիի հոչակաւոր ՍՈՒՐՃԸ

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ,

Զայն ամէն ա[illegible] վնտռելու պէտք չկայ, պ[illegible] ցէք ուղղակի եւ ա[illegible]ն՝

ՄԱՍԻՍ ևպարտավաճառատունը

(21 Rue [illegible]aumier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտ[illegible] աղան ու յանձնեն անմիջապէս ։

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Ջատկի առթիւ մի[illegible] աւանդական

ՀԱՄԵՂ ՁԻՕՐԷՔՆԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ ։

Պոլսէն ստացուած է կեսարիոյ լաւագոյն ա – պուխտ ։

Հեռաձայն PRO· 16 – 88

Կարեւոր յանձնարարութիւն

Ջատկական տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն վրայ՝ կը յանձնարարուի չմոռնալ Արեւելքի իսկական ամենաընտիր

ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ – ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնամ դիմել Հա – յտրու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

Հանրածանօթ **Roquefort** ընկերութիւնը

(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)

Եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ· ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ՁԵՐ – ՄԱԿ ՊԱՆԻՐի արտադրութիւնը, զուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի գիներով ։ Դիմել՝

Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

1 Rue Mondétour, Paris (Հին Հասցէն)

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 **rue Damesme – (13**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Mercredi 28 MARS 1951 Չորեքշաբթի 28 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6417–Նոր շրջան թիւ 1828

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒՃԵԱՆ

Գործադուլին հետեւանքները

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՆԻՆ·— ՄԵԹՐՈՑԻ ԵՒ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ ԱՇԽԱՏԱԿՈՐՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԸ·— ԱՇԽԱՏԱՏ. – ՎԱՐՁՔԻ ՑԱՒԵԼՄԱՆ ՀԵՏ ԳԻՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՆ

Երկաթուղիներու գործադուլը վերջացաւ չաբաթ իրիկուան դէմ, հեռաւոր թէ մօտաւոր գին – ներու վրայ, մեծ մտահոգութենէ մը փրկելով միլիոնաւոր քաղաքացիներ: Բայց մեթրոյի եւ հանրակառքի գործադուլը կը շարունակուէր մինչեւ երէկ, երեքշաբթի:

Կառավարութիւնը ամսական 1450 ֆրանք յատկացում առաջարկած էր, բայց գործադուլի վարիչ մարմինը մերժեց, պնդելով 6000 ֆրանքի վրայ: Լաւատեսներ եւ փոխադրութեանց նախարարը կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանդիլ այսօր, չորեքշաբթի: Այս առթիւ նախարարը նորէն յիշեցուց թէ որեւէ վճարում պի – տի չտանան անոնք որ չեն աշխատիր :

Ահռելի խճողում կը տիրէ մեթրոյի կայարաններուն մէջ: Ձաւիկի առթիւ ալ 450 կառախում – բերէն 68—70ը մթնոյն բանեցան, իսկ 2000 հանրակառքէն հազիւ 12ը:

× *Դահլիճը ամէն օր նիստ կը գումարէ, թէ գործադուլները դադրեցնելու եւ թէ գիներու բարձրացումը սանձելու կամ կանոնաւորելու համար: Իրրեւ առաջին հետեւանք աշխատավարձի յաւելման, որոշուած է բարձրացնել կապի, ելեկտրականութեան եւ ածուխի գինները: Ցաւելում կը նախատեսուի նաեւ հանրակառքի եւ մեթրոյի գիներուն վրայ : 1951ի ելմտացոյցին բացը , որ 300 միլիառ ֆրանք էր, այժմ պիտի բարձրանայ առ նուազն 500 միլիառի, վասնզի յաւելում կը պահանջեն նաեւ պետական պաշտօնեաները (երեք միլիոն թոշակառու՝ ազգայնացուած հաստատութեանց պաշտօնեաներուն հետ): Իրագեկները կարծիքով, կառավարութիւնը առ նուազն հարիւր միլիառ ֆրանքի նոր բաց մը պիտի ունենայ, աչ – խատավարձերու յաւելման հետեւանքով: Այս բացը դոցելու համար է որ կը խորհին աւելցնել կապի, ելեկտրականութեան եւ ածուխով գիները, որպէսզի կարենան ինքնապահ դառնալ, իսկ պե – տական պաշտօնեաներու թոշակներուն յաւելման համար կ'առաջարկուի նոր տուրքեր հաստատել : Քանի մը նախարարներ դիտել կուտան թէկարգ մը գիներ աւելցնելով , պատճառ պիտի դառնան գի – ներու ընդհանուր յաւելման :*

Վարչապետը կ'առաջարկէ նոր նպաստներ յատկացնել, գիներու յաւելումը կասեցնելու համար, գոնէ մինչեւ յառաջիկայ ընտրութիւնները : Այս առթիւ ըսեր է թէ «պարկեշտ բան չէ»որ ներկայ Ազգ· ժողով ելմտական եւ տնտեսական ծանր բեռ մը ձգէ յաջորդին, «ինձմէ ետք Ջրհեղեղ»ի հոգեբանութեամբ :

Հաւանական է որ կառավարութիւնը Ազգ· ժողովին առաջարկէ պետական նպաստի խնդիրը: Եթէ երեսփոխանները մերժեն այս առաջարկը եւ նոր տուրքերը, հետեւանքը պիտի ըլլայ անհաչիւ աճում թղթադրամի :

Այս բոլոր պարագաները նկատի առնելով, վարչապետը կ'առաջարկէ փութացնել երեսփ· ընտրութիւնները, իրրեւ մօտաւոր թուական ընդունելով յունիս 10ը :

ՅՈՒՐՏ ՁԱՏԻԿ ՄԸ անցուցինք այս տարի: Փարիզի մէջ ձիւն տեղաց: Մարսէյլի մէջ միս – տրալը չատ ծանր վնասներ պատճառեց: Գործադուլներու պատճառաւ, հազարաւորներ հարկադրուեցան Ձաւիկը տօնել իրենց երկիրներու մէջ: Ցուրտերը, տեղ տեղ ալ ձիւնը , խանգարեցին տօնական զուարճութիւնները:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ մէջ ըմբոստութիւն ծագած է եւ ժողովրդային առեղծուածներ հաստատուած են ամբողջ երկրին մէջ, կ'ըսեն Լոնտոնի թերթերը : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ամէն օր մահապա – տիժներ եւ թիապարտութեան վճիռներ կ'արձակուին: Մոսկուայի թերթերն ալ իրենց կարգին կը գրեն թէ Ամերիկացիները ծրագիր մը մշակած են արշաւանք մը կատարելու համար Ալպանիոյ վրայ, Պուլկարիոյ եւ Չուկոսլաւիոյ բանակներու միջոցաւ :

ՍՈՒՐԻՈՑ ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ՝ Նազըմ Քուաթլի , նոր դահլիճը հազիւ կազմած, հրաժարեցաւ :

Թուրքիա, Վատիկան եւ կարդինալ Աղաջանեան

Le Mondeի մէջ կը կարդանք (Մարտ 25–26).— *Կը թուի թէ Թուրքիան ալ միացած է այն շարժումին որ կը նշմարուի կարգ մը իսլամական երկիրներու՝ Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Փաքիս – տանի մէջ, դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատելու համար Վատիկանի հետ: Արդարեւ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարին՝ Ֆուատ Քէօփրիւլիի յայտարարութիւնները այն տպաւորու – թիւնը կը ձգեն թէ իր կառավարութիւնը կ'ուզ – ուսմնասիրէ յարաբերութիւններ հաստատելու հնարաւորութիւնը :*

Թուրքիոյ հանրային կարծիքը այժմ նպաս – տաւոր է Վատիկանի հանդէպ: Սրբազան տար – ուան առթիւ իշխանութիւնները մեծապէս դիւրացուցին Թուրքիայէն մեկնած ուխտաւորներու ճամբորդութիւնը: Թրքական իշխանութիւնները առ հասարակ խիստ բարեացակամ են այն չրջիկներուն համար որոնք կ'ուզեն այցելել քրիստո – նէութեան օրօրանները,— Եփեսոս, Տարսոն, Գոնեա եան·:

Այս առթիւ կը հաստատուի թէ կաթոլիկէ Հայերու արքեպիսկոպոսին՝ կարդինալ Աղաճանեանի վերջին այցելութիւնը պատեհութիւն ընծայած է միտքերու նոր փոխանակութեանց : Դէպի Հռոմ ճամբայ ելած ատեն, այս բարձր կղերականը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թուրքիոյ փոխ – վարչապետին, Սամատ Աղաօղլուի հետ : Մի‌ւս կողմէ, կը չեշտուի թէ չատ լաւ յարաբե – րութիւնները կը տիրեն Փարիզի Թրքական դես – պանին եւ պապական նուիրակ դերապայծառ Ռոնքալլիի միջեւ :

Եւ վերջապէս կը թուի թէ Թուրք ժողովուրդը համակրութեամբ հետեւած է Վատիկանի կողմէ համայնավարութեան դէմ մղուած պայքարին: Միամուրը կը չատագովէ մերձեցումը Վատիկանի հետ :Բազմաթիւ երեսփոխաններ ալ նոյն տեսակէտը ունին: Հռոմի հետ մերձեցման մը այս հա – մողուած կուսակիցներուն համար կրօնական տարբերութիւներ երբեք արգելք մը չի կազմեր, վասն զի կրօնական բոլոր մեծ հաստատութիւնները պէտք է միանան, ընդդիմանալու համար համայնավարութեան ծաւալման :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ քարիւղի կեդրոնները յանձ – նուած են զինուորական իշխանութեան, համաձայն Լոնտոն հասած տեղեկութեանց: Այս որոշումը տրուած է զինուորական օրէնքի մը հետեւանքով, պատճառ դառնալով հանքերու նախարարին հրաժարման :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ ռումբ մը պայթեցաւ ամերիկեան դեսպանատան առջեւ ուր կը գտնուէր Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարի օգնականներէն Մէք Կի: Մարդկային զոհ չկայ: Ամերիկացի նախարարը Պէյրութ մեկնեցաւ ուր ի պատիւ իրեն ճաշ մը սարքած էր Լիբանանի հանրապետութեան նախագահը: Պիտի հանդիպի նաեւ Ամման եւ Գահիրէ :

ՁՈՐՍ ՓՈՒԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ժողովը վերսկսաւ այսօր: Զորրորդ չաբաթն է որ կը չարունակուին վիճաբանութիւնները առանց ոեւէ համաձայնու – թեան յանգելու: Վերջին ժողովին մէջ, արեւմտեան ներկայացուցիչները փորձեցին ելք մը գտնել մէջտեղ դնելով Աւստրիոյ հաչտութեան դաչնագիրը: Պ· Կոմիքօ անմիջական թրիէսթէի խնդիրը արծարծեց: Լաւատեսներ կը կարծեն թէ Պ· Կոմիքօ հրահանգներ պիտի ստանայ Մոսկուայէն:

ԻՐԱՔԻ երեսփ· ժողովի անդամներէն 18 ընդդիմադիրներ յայտարարութիւն մը հրատարակեցին որով կը պահանջեն կառավարութենէն ազ – դայնացնել քարիւղի ընկերութիւնները: Իրենց պատճառաբանութեան մէջ կ'ըսեն թէ ազդայնացումը «պետութեան վերապահական իրաւունքն է»: Ցետոյ կը հաւատան թէ ազդայնացման չնորհիւ պիտի աւելնայ քարիւղի արտադրութիւնը: Այս առթիւ դիտել կուտան թէ պետութեան ստացած դումարները չատ վար կը մնան Մօտաւոր Արեւելքի միւս ընկերութեանց վճարումներէն:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է որ իր երկիրն ալ ընդունուի Աւալտեանի դաչինքին մէջ, նկատի առնելով «մեր բանակին մարտական ոգին եւ մեր երկրին աշխարհագրական դիրքը »:

Նոր վահափոռ եւ գործադուլ Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց չորս դաւադիրներ , որոնք կը թափառէին զինուորական հրամանատարին՝ զօր· Հիճազիի պաշտօնատան առջեւ: Զորան ալ խոս – տովանեցան թէ անդամ են «Ֆէտայանը Իսլամ» ազանդին որ սպաննել տուաւ վարչապետ զօր·Ռազմարան եւ իր կրթական նախարարը, Զանկէնէ : (Այս վերջինը վիրաւորուած էր եւ նոր մեռաւ) :

Ձերբակալուեցան նաեւ ուրիչ 12 անդամներ: զօր· Հիճազի իր մարդիկը ղրկած էր քաղաքին գլխաւոր չուկան, հետապնդումներ կատարելու համար: Ոստիկանական տեղեկագրին համաձայն , ազանդին կրթիզը կը կազմեն քսան մոլեռանդներ որոնք մարզուած եւ ներշնչուած են սեւ փաթթոց – ցով մոլլայի մը կողմէ : Այս մարդը որ կը կոչուի Նաւաբ Սաւաֆի, կ'աշխատի առեւտրականի մը քով: Կ'ըսուի թէ կը մադնիսացնէ իր հետեւորդները զանոնք մատնելով սպաննելու կամ սպաննուելու հոգեվիճակի մը :

Պարսկաստանի կառավարութիւնը ցրակուին չէ պատասխանած բրիտանական ծանուցագրին որ կը բողոքէր անգլեւերանեան քարիւղի ընկերութեան ազգայնացման դէմ, ապօրէն համարելով գայն, քանի որ ընկերութեան պայմանաժամը կը լրանայ 1993ին: Կ'ըսուի թէ Մ· Միւթիւնն ալ գոհ չէ ազգայնացման որոշումէն, որովհետեւ ատով ինք եւս կը ղրկուի հիւսիսային չրջանին մէջ քարիւղի մենաչնորհ ստանալու պատեհութենէն: Միեւնոյն ատեն, Մոսկուա մտահոգութեան մատնուած է, վասնզի բանաձեւ մը յանձնուած է ծեբակոյտին ազգայնացնելու համար խավեարի ճարտարարուեստը որ ռուսական մենաչնորհ մըն է:

× *Երկուշաբթի օր պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Հարաւ· Պարսկաստանի եօթը քաղաքներուն մէջ, որոնց գլուխը կը գտնուի Ապատանի գտարանը: Այս որոշումը տրուեցաւ իրրեւ հետեւանք ուսանողներու եւ Անգլեւերանեան քարիւղի ընկերութեան պաշտօնեաներու գործադուլին, որ կը տարածուի:*

Շարժումը ծագեցաւ քարիւղի երեք կարեւոր կեդրոններու մէջ,— Պարսից ծոցի Պէնտէր Մաշուր նաւահանգիստին, Ապատանի մօտակայ Աղա Եարի քարիւղի հանքին եւ բուն Ապատանի մէջ : Կ'ըսուի թէ գործադուլը հետեւանք է ներքին խնդիրներու եւ կապ չունի քարիւղի ազգայնացման հետ: Ապատանի կառավարիչը հեռագիր մը ուղղեց վարչապետին , ըսելով թէ հարկ է նոր միջոցներ ձեռք առնել, եթէ գործադուլը ծաւալի :

Դահլիճը նիստ գումարելով, որոշեց պաշարման վիճակը տարածել հարաւային չրջանին մէջ:

Թերթերը կը չարունակեն հականգլիական դրութիւններ եւ ծաղրանկարներ հրատարակել :

× *Վերջին հեռագրի մը համաձայն, մինչեւ հիմա ձերբակալուած են 25 կասկածելիներ, իբրեւ մեղսակից վերջին մահափորձերու: Կ'ըսուի թէ դաւադիր խմբակին վարիչը, Նաւաբ Սաֆավի , յայողած է փախչիլ իր ապաստանած տունէն ուր պաշարուած էր ոստիկանութեան կողմէ:*

Շուկայէն գիւտ մը

Արժանթինի նախագահը, Պ· Փէրօն յայտարարեց, թէ արժանթինցի բնագէտ գիտնականներ յաջողած են հիւլէական ուժ արտադրել՝ ուրիշ երկիրներու գիտնականներուն տակաւին անծանօթ նոր մեթոտով մը: Ուժը արտադրուած է առաջին անգամ անցեալ Փետրուարի 16ին, «ջերմութեան կուիզային հակազդեցութիւններով» ուղղակի ա – րեւէն, Հուէմուլ կղզիի փորձառական գործարաններուն մէջ, Պուէնոս Այրէսէն 1300 քիլմ· դէպի հարաւ արեւմուտք: Կիրարկուած մեթոտը չատ աւելի աժան է, քան բոլոր միւս մեթոտները, ո – րոնք ի գործ կը դրուին Մ· Նահանգներու, Գանատայի եւ Խ· Միութեան մէջ :

Այս մեծադղորդ գիւտին հեղինակն է 42 տարեկան աւստրիացի գիտնական մը, Ռոնալտ Ռիխթըը, այժմ արժանթինեան հպատակ, որ նախագահ Փէրոնի յայտարարութենէն գոհունի անոր գովը նստած էր: Պ· Ռիխթըը իր կարգին յայտարարեց, թէ Արժանթին . ժամանակ մը ի վեր լուծած էր ջրածին ռումբին պաղտնիքը, բայց հակառակ ասոր, նախագահը երբեք չուզեց որ այդ կարգի ռումբեր պատրաստուին : « Այս ուղղութեամբ բոլոր դիմումները մերժեց» : Հիւլէական ուժ արտադրելու արժանթինեան այս մեթոտը , աւելցուց գիտնականը, բոլորովին ինքնատիպ է: Ուրանիում չի գործածուիր, ոչ ալ փլաթոնիում , այլ «արուեստական արիւներ» կը ստեղծուին երկրագունդին վրայ: Ու չարունակեց.

— «Ձեմ կրնար յայտնել, թէ ինչպէս կ'արտադրուի միլիոնաւոր աստիճանի ջերմութիւնը՝ արեւի մէջ եղածին նման «ջերմութեան կորիզային հակազդեցութիւններ» ստեղծելու համար: Գլխաւոր գաղտնիքն է այդ: Աւելի մեծ գաղտնիք մըն է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

ՆՄԲ.—Այս օրէնքին հաստատումէն ի վեր, բազմաթիւ գրութիւններ երեւցած են Ցառաջի մէջ, խմբագրութեան կամ աշխատակիցներու ստորագրութեամբ:

Վերջերս ամերիկեան մեծ հանդէս մը, **Collier's Magazine**, երկար ուսումնասիրութիւն մը հրատարակեց այս մասին, «Ցեղասպանութիւն, Աշխարհի ամէնէն զարհուրելի ոճիրը» խորագրով:

Կը թարգմանենք ամբողջութեամբ: Յօդուածագիրը, **Herbert Yahraes**, յաճախ կը խօսի նաեւ հայկական ջարդերու մասին.—

1) Ի՞ՆՉ ԵՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Միջազգային օրէնսդրական տարեգրութեանց մէջ եղակի պիտի մնայ այն ձեռնարկը, զոր այսքան տաժանելի պարագաներու տակ ղէուխ հանեց լեհ տարագիր մը, յաջողելով միջազգային աշխարհի սեփականութիւնը դարձնել «Ցեղասպանութեան օրէնքը»: Եթէ այսօր ունինք ցեղասպանութիւնը ի յառաջադունէ դատապարտող միջազգային օրէնսդրութիւն մը, մարդկութիւնը կը պարտի զայն ամերիկեան հպատակ Լէհի մը, փրոֆ. Ռաֆայէլ Լեմքինի: Օրէնսդրութիւն մը, սակայն, որու մասին չառեր դեռ դաղափար իսկ չունին Մ. Նահանգներու մէջ:

Ամիսներ առաջ, Ուաշինկթընի մէջ տրուած հայկերոյթի մը ընթացքին խօսք անցաւ առեւտուրած եւ համայնավար երկիրները ղրկուած 28 հազար յոյն մանուկներու մասին: «Հետաքրքրական պիտի ըլլար, լսաւ տանտիրուհին, գիտնալ թէ ասոր նման դէպք մը կ'իյնա՞յ ցեղասպանութեան օրէնքին տակ»:

— Ցեղասպանութի՞ւն, հարցուց հիւրերէն մէկը· ի՞նչ բան է այդ, ծնունդներու հակակշի՞ռ մը արդեօք ...

— Ցեղային ինքնասպանութե՞ան կ'ակնարկէք, հարցուց ուրիշ մը ...

Ճաշասեղանին չուրջը բոլորուած 12 լաւ տեղեակ անձերէն չորսը միայն գիտէին, թէ ինչ կը նշանակէ ցեղասպանութիւն բառը եւ միայն երկու հոգի լսած էին ցեղասպանութեան համաձայնագրի մասին:

Եւ սակայն այս համաձայնագիրը, կամ դաշնագիրը, մինչեւ այսօր ՄԱԿի ղէուխ հանած կարեւորագոյն ձեռնարկն է: Առաջին անգամ ըլլալով, այդ դաշնագիրը միջազգային ոճիր կը հռչակէ այն ինչ որ Նացիները ըրին Հրեաներուն, կամ Թուրքերը Հայերուն եւ կամ Հռոմէացիները առաջին քրիստոնեաներուն: Առաջին անգամ ըլլալով օրինական միջոցներ կը տրամադրուին աշխարհին, արգիլելու կամ պատժելու այս ոճիրը— ցեղասպանութիւնը — ազգային, ցեղային կամ կրօնական խմբաւորումի մը բնաջնջումը:

ՄԱԿի ընդհ. ժողովին կողմէ 1948ի Դեկտեմբերին վաւերացուած ցեղասպանութեան համաձայնագիրը գործադրելի յայտարարուեցաւ 20 պղերու կողմէ վաւերացուելէն 90 օր վերջը, 1950 Յունուար 12ին: Առնուազն քսան պղեր վաւերացուցած պէտք էր ըլլային, զայն միջազգային օրէնք դարձնելու համար: Զվաւերացնողներու կարգին են Մ. Նահանգները: Այժմ Մերակոյտին յղուած այս օրէնքին կ'ընդդիմանայ Ամերիկեան Իրաւագիտական Կաճառը, որ թէեւ կողմնակից է ցեղասպանութեան համաձայնագրին, բայց կ'ուզէ փոփոխութիւններ մտցնել անոր մէջ:

Ցեղասպանութեան համաձայնագրին պատմութիւնը, պատմութիւնն է աշխարհի ամէնէն յամառ մարդոցմէն մէկուն — բարձրահասակ, գորշ մազերով եւ լեհ Ռաֆայէլ Լեմքինին, որ իր հայրն ու մայրը եւ անոնց հետ 47 ուրիշ ազգականներ զոհ տուած է նոյն այդ ցեղասպանութեան, որուն օրէնքէ դուրս հռչակուիլը կը հետապնդէր տարիներէ ի վեր:

Այժմ Մ. Նահանգներու Եէյլ համալսարանին մէջ միջազգային օրէնսդրութեան այցելու դասախօս Լեմքինն է, որ այս բարբարոսութիւնը ոճիր հռչակելու գաղափարը յղացաւ առաջին անգամ: Ան էր որ գտաւ նաեւ անունը — ոճիր մը որ անունն մնացած էր մինչեւ այդ ժամանակ — եւ ապա անխոնջ պայքար մղեց, որպէսզի ՄԱԿը ընդունի համապատասխան օրէնքը:

Թէեւ բառարանի սահմանումով, Լեմքինի բառը — ցեղասպանութիւն (genocide)— կը նշանակէ ազգային կամ ցեղային հաւաքականութեան մը բնաջնջումը, օրէնքի ուժ ստացած համաձայնագիրը, սակայն, կ'ընդլայնէ զայն եւ կուտայ անոր կրօնական եւ մշակութային բազմութեանց բնաջնջման ալ իմաստը: Ու նաեւ օրէնքէ դուրս կը հռչակէ այն բոլոր փորձերը, որոնք կը ձգտին բնաջնջել այս խումբերը, ոչ միայն անոնց անդամները սպաննելով, այլեւ լուրջ վնասներ հասցնելով անոնց, կամ ծնունդները արգիլելով եւ կամ բռնօրէն տեղահանելով անոնց դաւակները:

Թերահաւատներ կ'ըսեն թէ ցեղասպանութեան համաձայնագիրն ալ «քուրջի կտոր» մը պիտի դառնայ, բայց անոր կողմնակիցներն ալ կ'ընդդիմախօսեն անմիջապէս ըսելով, թէ համաձայնագիրը պատասխանատու կը հռչակէ զայն վաւերացուցած ամէն երկիր, ուր ցեղասպանութիւն կը գործուի, բայց միւս վաւերացնողներուն ալ միջոցներ կուտայ, որպէսզի ստուգեն օրէնքին գործադրութիւնը:

Վաւերացնող պետութիւններէն իւրաքանչիւրը պարտաւոր է հաստատել օրէնք մը, որ կը պատժէ ոչ միայն ցեղասպանութիւնը, այլեւ ցեղասպանութիւն գործելու ծառայող բոլոր զրգռութիւնները, փորձերն ու դաւերը: Պատժաձեւի ընտրութեան մէջ ազատ են բոլոր երկիրները, թէեւ համաձայնագրի կուսակիցները կ'ըսեն, թէ ամէնէն ազդուն մահապատիժն է:

Ոճիր մը ցեղասպանութիւն նկատուելու համար պէտք է սպաննուած կամ հալածուած ըլլան որոշ համրանքով մարդիկ: Մեղադրեալ ցեղասպանը պէտք է դատուի դատական իշխանութեանց կողմէ այն երկրին, ուր ոճիրը գործուած է: Համաձայնագիրը, այսուհանդերձ, ճամբան բաց կը ձգէ կազմութեանը համար միջազգային ատեանի մը, ցեղասպանութեան դէպքերուն համար: Համաձայնագիրը ուղղուած է ոչ թէ ազգերու, այլ անձերու դէմ: Եթէ ազգ մը, իբրեւ ամբողջու-

Դէպի ո՞ւր կը ևաւէ Թուրքիա

Թուրքիա չի զոհանար միայն դիմումներ կատարելով Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան իր ամբողջական ապահովութեան համար: Թուրքիա քօղածածուկ սպառնալիքներ ալ կ'ընէ, ազդելու համար Ամերիկայի վրայ: Սպառնալիքէ տարբեր անուն կարելի չէ տալ հակամերիկեան այն ելոյթներուն, որոնք տեղի կ'ունենան Ատլանտեան Ուխտի մէջ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը մերժուելէ յետոյ, Թուրք մամուլի եւ քաղաքական ու զինուորական դեկավարներու կողմէ:

Ամերիկայի ցոյց տուած օժանդակութիւնը չատ չնչին է: Մենք չենք կրնար այդ չնչին օժանդակութեան ապաւինելով մեր երկրին պաշտպանութիւնը ապահովուած նկատել: Մենք պէտք է մեր սեփական ուժը զօրացնենք եւ անոր ապաւինինք մեր երկրի պաշտպանութեան համար: Այս է, ընդհանուր գիծերով Թուրք մամուլի եւ քաղաքական դէմքերու քննադատութիւնները Միացեալ Նահանգներու դէմ:

Այս քննադատութիւններուն զուգընթաց Թուրքերը չեզոքութեան մասին ալ խօսքեր կ'ընեն: Երկրորդ Աշխարհամարտի ընթացքին Թուրքիոյ պահած չեզոքութիւնը կը մղէ Թուրքերը խորհիլ թէ նոյնը կրնան ընել նաեւ ապագայ բախումի պարագային: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հաւանական բախումի մէջ, սակայն, Թուրքիա չի կրնար այլեւս չեզոքութիւն պահել: Չեզոքութիւն ըսելով, Թուրքերը պարզապէս կ'ուզեն ազատ պահել իրենց ձեռքերը, վճռական վայրկեանին իրենց այսօր ունան բարեկամներու հակառակորդներու բանակն անցնելու համար, եթէ այդպէս թելադրեն դէպքերը: Ուշագրաւ են, այդ տեսակէտէն, այն լուրերը, որ վերջերս կը ստացուին Թուրքիոյ մէջ համայնավար չարժման ծաւալման մասին: Պոլսոյ եւ կարդ մը ուրիշ վայրերու մէջ համայնավարներու ձերբակալութիւններ եւ դատական հետապնդումներ սկսած են: Թուրք մամուլի հաղորդած տեղեկութիւններէն դատելով, ձերբակալուածները աննշան պաշտօնեաներ, քանի մը ուսանողներ եւ պարզ գործաւորներ են առաւելապէս: Համայնավար չարժման իրական վարիչները ձեռք չեն անցած: Սխալած չենք ըլլար, եթէ ըսենք, որ հաւանաբար այդ վարիչները չեն ալ հետապնդուած: Թուրք կառավարութեան հաչոյն կուգայ մտաներու արանքէն դիտել համայնավար չարժումը, որ կրնայ ծառայել Թուրքիոյ հետագայ քաղաքական նպատակներուն:

Անշուշտ, ծիծաղելի պիտի ըլլար ենթադրել, որ համայնավար չարժումը Թուրքիոյ մէջ օր մը կրնայ իր ուժերով իշխանութեան տէր դառնալ: Սորհրդային Հուսիոյ ենթակայ բոլոր մեծ եւ փոքր երկիրներու մէջ համայնավարները իշխանութեան տիրացած են արտաքին օժանդակութեամբ, ռուսական բանակի սուիններու օգնութեամբ: Երբ այդպէս եղած է եւրոպական երկիրներու մէջ, որոնք քաղաքակրթական եւ ընկերային տեսակէտներէ ամբողջ հասակով բարձր են Թուրքիայէ, տարբեր կերպ չի կրնար ըլլալ նաեւ յետադէմ Թուրքիոյ մէջ: Թուրք կառավարութիւնը, ուրեմն, կրնայ վախ չունենալ ներքին յեղաշրջումէ:

Համայնավարական երկրորդական, երրորդական դործիչներ հալածելով Թուրքիա կ'ուզէ ցոյց տալ Արեւմուտքին թէ ինք կը պայքարի համայնավարութեան դէմ: Միւս կողմէ, սակայն, համայնավար չարժման իրական վարիչները հանդիստ ձգելով, Թուրքիա կը պահէ զանոնք իրրեւ պահեստի ուժ, երբ պէտք ըլլայ հակացողութեան գալու խորհրդային իշխանութեան հետ, Թուրքիան անարիւն կերպով համայնավարութեան ենթարկելու համար: Ներքին յեղաշրջումով չէ, այլ պետական հարուածով մը Թուրքիա մէկ գէ չերուան մէջ կրնայ համայնավար երկիր դառնալ, եթէ այդ ձեւով կարելի ըլլայ ապահովել Թուրքիոյ հողային ամբողջականութիւնը:

Սորհրդային թեւարկութեան տակ մտնելէ վերջ Թուրքիա կրնայ ապահով զգալ իր հողային ամբողջականութեան տեսակէտէն: Ուսիա ամէն դնով պիտի պաշտպանէ խորհրդայնացած Թուրքիոյ հողային ամբողջականութիւնը, վասնզի որքան մեծ ըլլայ Թուրքիոյ տարածութիւնը, այնքան հեռուն կը հասնի խորհրդային իշխանութեան ձեռքը: Եւ որքան աստեն որ Մոսկուայի մէջ գոյութիւն կ'ունենայ խորհրդային զօրաւոր իշխանութիւն մը, այնքան աստեն խորհրդայնացած Թուրքիոյ հողային ամբողջականութիւնը ապահովուած կ'ըլլայ: Իսկ խորհրդային իշխանութեան տապալման պարագային Թուրքիոյ օգնութեան կը հասնի Ալլահը եւ, թերեւս, ինչպէս անցեալի մէջ եղած է, Արեւմտեան պետութիւններու չահերու ներհակութիւնը, որ մինչեւ այսօր փրկած է Թուրքիան:

Երբ խորհրդային իշխանութեան կողմէ Թուրքիոյ հողային ամբողջականութեան վտանգ չի սպառնար, բնական է, որ Թուրքիա իր ամբողջականութեան համար ապահովութիւն փնտռէ եւ միւս կողմը, Արեւմտեան դաշնակիցներու քով: Վասնզի, որքան ալ Թուրքիա յոխորտայ, ան չատ աղէկ գիտէ, որ հողային պահանջներ ունին իրմէ Հայերը, Քիւրտերը եւ Արաբները, որոնք պատեհ առիթով պիտի հետապնդեն այդ պահանջները:

Ահա թէ ինչու Թուրքիա իր հողային ամբողջականութեան համար երաշխիքներ կը փնտռէ Դաշնակիցներու եւ յատկապէս Միացեալ Նահանգներու քով:

Կրնա՞յ Միացեալ Նահանգները այդ երաշխիքը տալ Թուրքիոյ եւ մերժել նոյնը տալ Միջին եւ Մերձաւոր Արեւելքի միւս երկիրներուն, որոնց շրջանակի մէջ աւելի մեծ չահեր ունի այս երկիրը, քան թէ Թուրքիոյ մէջ: Կը բաւէ միայն յիշատակել քարիւղի չահերը արաբական երկիրներու եւ Իրանի մէջ: Մենք կը կարծենք, թէ Միացեալ Նահանգները ոչ կրնան մինակ Թուրքիոյ հողային ամբողջականութիւնը երաշխաւորել, ոչ ալ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի բոլոր երկիրներու: Եւ Թուրքիոյ պետական նաւը պիտի մնայ տարուբեր հակընդդէմ հոսանքներու մէջեւ, մինչեւ որ հնչէ վճռական ժամը:

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Ամփոփուած երեւանի թերթերէն)

«ԿՆՈՋ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐ»ը մարտ 8, մեծ խանդավառութեամբ տօնուած է նաեւ Հայաստանի մէջ: Այս առթիւ զեկուցանողները յայտնած են թէ 116 կիներ անդամ են Խ. Հայաստանի Գերագոյն Սորհուրդին (դեղուտատ!), բազմաթիւ կիներ՝ նախագահ կոլխոզներու, ներկայացուցիչ դիւութեան եւ հանրային հաստատութեանց: Բազմաթիւ մայրեր իրրեւ պարգեւ ստացած են «Հերոսուհի մայր» շքանշան եւ դրամներ:

ԿԱԹՆԱՄՇԱԿՄԱՆ ամէնէն մեծ գործարանը կը կառուցուի Լենինականի մէջ, ուր տարեկան պիտի արտադրուի 800 թոն կաթ եւ պիտի պատրաստուի խոզ, պանիր եւն.: Այս գործարանին համար պիտի ծախսուի 20 միլիոն ռուպլի: Նորակառոյց չինարարական գործակցականը խոստացած է մինչեւ Նոյեմբեր վերջացնել: Իսկ գործարանի բանուորներու բնակելի չէնքերու չինութեան համար պիտի ծախսուի երկու միլիոն ռուպլի:

Եղանակը տաքցաւ եւ ձիւնը հալեցաւ: Ամէն կողմ ցեխ է: Ճամբաները անանցանելի են: Ամէն գարնան նոյն պատմութիւնը կը կրկնուի: Ինչո՞ւ չեն ասֆալտ ընել գոնէ կարեւոր ճամբաները:

Ամառ ատեն Հայաստանի մէջ 40 աստիճան տաքութիւն կ'ըլլայ: Ձմեռ ատեն ալ 40 աստիճան ցուրտ կ'ըլլայ: Ինչո՞ւ չեն ջերմոցներ շիներ ամառ ատեն ալ ձմեռ ատեն ալ ծաղիկներ աճեցնելու համար:

*Ամէն տարի Հայաստանի մէջ 1000 հեկտար անտառ կը տնկուի: Ինչո՞ւ չեն տնկեր պտղատու ծառեր

Գաղութէ գաղութ

ԲՈՒՌՆ ՎՐԴՈՎՈՒՄ ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԴԻՄ

Ինչպէս գրած էինք, Պոլսոյ ազգ. ընդհ. ժողովի Բ. նիստին մէջ, նորընտիր պատրիարքին ուխտէն վերջ, կարդացուած է քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրը՝ Գէորգ արք. Արսլանեանի մասին :

«Ժամանակ», տեղապահին օրկանը, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ (17 մարտ).

Ակէ վերջ բազմաթիւ խօսք առնողներ եղան եւ Արսլանեան Ս.ի մասին գանազան պահանջներ ներկայացուցին :

Վարդգէս Գաբրիէլեան յայտարարեց թէ բազմաթիւ են Արսլանեան Ս.ի յանցանքները, պէտք է վրայէն առնել սքեմը եւ դուրս նետել զինքը եկեղեցիէն :

Ստեփան Պարոնեան ըսաւ.— Հանրային դատաստանը մահուան դատապարտած է Արսլանեանը, բայց դժբախտաբար Սահմանադրութիւնը չի թոյլատրեր որ պարսաւանքէ տարբեր տնօրինուածք մը ընենք :

Տօքթ. Պաղտասար Մանուէլեան ըսաւ.— Պատիժներու ամէնէն մահացուն բարոյական պատիժն է : Եթէ թոյն ըլլային Արսլանեանի համար ըսուած այս խօսքերը ամբողջ քաղաք մը կրնային մեռցնել : Արդէն ամէն մարդ իր սրտին մէջ կարգադրուկ ըրած է Արսլանեանը :

Բժիշկ Շահնազար ըսաւ.— Արսլանեանը իբր չարագործ դատապարտելէ վերջ, կ'առաջարկեմ որ ուրիշ յանձնաժողով մը եւս կազմուի քննելու համար անոր թեւ թիկունք եղող աշխարհական ները :

Իսկ ատամնաբոյժ Հայրապետեան իր բանաձեւին մէջ կ'ըսէր.— Ընդհ. ժողովը իր նողկանքը կը յայտնէ Արսլանեանին, որ արժանի չէ հոգեւորականի բարձր կոչումին : Աստուծոյ չի հաւատար, խաչին չի հաւատար, ուր որ գնաց վոըն տուեցաւ, ուր որ գնաց իր ընչաքաղց կիրքերը միայն յագեցուց : Աւիկա հազար տարուան բանտարկութենէ մը աւելի կ'արժէ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Պէյրութի մէջ մեռած է Աբթին աղա Նէրկիզեան, 71 տարեկան : Անդր –Նահրի Հ. Ց. Դ. երեք կոմիտէներու կողմէ ինչպէս եւ Թաղ. Խորհուրդի կողմէ դամբանական խօսած է ընկեր Թաթուլեան, թուելով անոր ազգային ծառայութիւնները : Հանդուցեալը մեծ դեր կատարած էր 1932 — 44 Նոր Մարաշի Ս. Ռ. Մնկց. եկեղեցւոյ շինութեան յանձնախումբին մէջ : Տարիներ շարունակ աշխատած է անձնուիրաբար : Քիչ խօսելով շատ գործած համեստ մէկն էր : Ազգասիրութիւնը եւ եկեղեցասիրութիւնը սիրցուցած է զաւակնե – րուն :

ՊՈԼՍՈՑ մէջ անձնասպան եղած է Ամերի – կուհի մը, մխ կէչտիս Պէյքըր ,ինքզինք կախելով : Քսան տարի առաջ ալ իր հայրը խեղդեցած էր : Իր դոյքերուն մէջ գտնուած է 50 հազար անգլ. ոսկի : Մխ Պէյքըր անգլերէնի դասախօս էր Ազգ. Կեդր. վարժարանին մէջ Պ. Ատրունիի տնօրէնութեան օրով : Եղած է խղճամիտ եւ լանաստր ուսուցչու – հի, յարգուելով բոլորէն :

ՉԱՃՆԻՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՁԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի «Քրիստափոր» խումբի, երեկոյթ – պարահանդէսը, տեղի ունեցաւ չաբաթ երեկոյ, 17 Մարտ, եկեղեցւոյ սրահին մէջ, ի ներկայութեան ծնողքներու եւ համակիր հասարակութեան : Հանդէսի ղեկավարութիւնը ամբողջութեամբ ձգուած էր լրենց որ եւ կատարեցին ձեռնհասօրէն : Բացումը տեղի ունեցաւ « Մշակ բանուոր» քայլերգով : Բացման ճառը կարդաց Օր. Անահիտ Մարկոսեան, պարզելով լրենց աշխատանքները եւ ծանրանալով լրենց դէմ ուղղուած մեղադրանքներուն, յամառ բարեմիտ, երբեմն ալ չարամիտ : «Մենք, մատ – ղաչ սերունդ, թէեւ օտար ափերու վրայ ծնած ու հասակ նետած, ուզեցինք մտնել զուտ հայկական ոգիով տոգորուած այս երիտասարդական կազմակերպութեան մէջ, որուն հովանաւոր եւ դաստիարակիչը, մեր աննման մայր կազմակերպութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն է :Այս միակ իրողութիւնը բաւական է որ վստահութեամբ մօտենաք մեզի եւ քաջալերէք մեր սկզբնական քայլերուն մէջ :

Ցետոյ խօսքը տուաւ լրենց ուսուցչին Պ. Վահրամ Մխիթիկի, որ յուզումով յայտարարեց.

— « Հինգշաբթի երեկոյ երբ լրենց դաս տալու եկայ, առջեւս դրին լրենց յայտագիրը ուրկից նշանակած էին այս հանդէսին բանախօս առանց իմ հաւանութիւնս առնելու, քայ գիտնալով որ պիտի չկրնամ մերժել : Եւ ի՞նչպէս մերժել : Ըսի թող ծառը ծաղկի պտուղ տայ : Մեր վաղուան յոյսն ու հաւատքը նոր սերունդն է մեր առօրեայ դառնութեանց մէջ : Ցոյժ տանք անոնց սիրոյ ճամբան, սրտի ճամբան : Նոյն այդ սրտի ճամբան չէ՞ր որ յափշտակեց հայ ժողովուրդի մեծ վարդապետը, Ս. Մեսրոպը ստեղծելու համար Ա. Բ. Գ.ը, մեր դպրութեան հիմնաքարը : Մեր պատմութիւնը տուած է շատ մը լուսաւոր դէմքեր, Վարդաններ, Անդրանիկներ եւ Քրիստափորներ : Նոյն ճամբէն չէ՞ր որ քալեց այս սերունդի մայր կուսակցութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը ամէնէն տաղնապալի րոպէներուն, քալեց փուշերու եւ տատասկներու մէջէն եւ իր հոգին մնաց անարատ : Մենք այս սիրոյ ներչնչումը աւանդենք մեր զաւակներուն նոր սերունդին որ ըլլան առաքինի եւ տանին այս բեռը, հայ ցեղի տեւականացման մեծ գործը » :

Դաշնակի վրայ նուագեցին օրիորդներ Տէր Պօղոսեան եւ Մարկոսեան : Ինչպէս միշտ այս անգամ եւս հանդէսին փայլը եկաւ աւելցնել երիտասարդ Ջուլթակհար Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան խլելով ներմ ծափեր : Ընկեր Մուրթաֆեանի ղեկավարութեամբ ներկայացուեցաւ Մոլիէրի «Երկու Խուլերը», կուշտ ու կուռ խնդացնելով ներկայ հասարակութիւնը : Դերակատարները ,բոլորն ալ Նոր Սերունդէն, լաւ էին իրենց դերերուն մէջ :(Փիլիպոս Պօյաճեան, Պճեան եւ Օր. Զարուհճեան) :

Կէս գիշերէն վերջ սկսաւ բուն պարահանդէսը ղեկավարութեամբ Պուլվար Օտտոյի «Խատիսեան» խումբի նուագախումբին, տեւելով մինչեւ լոյս : Հանդէսը բարոյական թէ նիւթական տեսակէտով պէտք է նկատել բաւարար :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Այս մխիթարական երեւոյթնե – րու կարգին, այս օրերս ունեցանք ցաւալի կո – րուստ մը : Երէկ, 19 Մարտ, ցուրտ հողին յանձ – նեցինք պատուական երիտասարդ Հայուհի մը, բնիկ Զարսանճագի ընկեր Համբարձում Աւետիս – եանի կողակիցը, Տիկին Աննա Աւետիսեան : Հա – մեստ եւ ժրաջան կապոյտ Խաչուհի մըն էր, սիրուած բոլորէն : Մեռելակառքը բեռնաւորուած էր բազմաթիւ ծաղկեպսակներով, որոնց կարգին Զարսանճագի Հայր. Միութեան եւ կապոյտ Խաչի ծաղկեպսակները :

Ցանուն Զարսանճագի Հայր. Միութեան կուգամ խորին ցաւակցութիւններ յայտնել ընկեր Համբարձումին եւ իրենց սգակիր պարագաներուն, մխայնելով մխիթարանքի խօսքը : Հանգիստ իր ցաւատանջ ոսկորներուն :

Ցովհ. Տէօմմէճեան

ՏԵՐԵՒ ՄԸ ԵՒՍ ...

ՄԱՐՍԷՁԼ, (յապաղած). — Փետրուար 26ին սեւ հողին յանձնեցինք «Ակնունի» ենթակոմիտէին լաւագոյն ընկերներէն Քալայը Թիրէքեանը :

Շատերու նման ինքն ալ կանուխէն հաստատուած էր Սէն Լուի, Մարսէյլի հայաշատ արուարձանը : Իր տքնեալ աշխատանքով, ունեցաւ իր սեփական բոյնը : 1927ին մտաւ Դաշնակցութեան շարքերը, որուն ծառայեց պարտաճանաչ գինուորի մը նման, մինչեւ իր անողոք մահը : Հայր ինը զաւակներու, կազմած էր օրինակելի ընտանիք մը, որու նմանները պատիւ կը բերեն իր պատկանած ժողովուրդին :

Քալայրը իր աշխատանքի ժամերէն դուրս ներկայ էր ուր որ ազգային եւ կուսակցական աշխատանք կար : Իր հաւասարը չունէր, տեղւոյս եկեղեցիին եւ դպրոցի շինութեան գործին մէջ, իր արհեստին բերումով :

Քալայրը մեր հաւաքոյթներու, խնջոյքներու զարդն էր իր ընտանիքով եւ զաւակներով : Բայց ափսո՛ս, տարիներու աշխատանքի ծանր բեռան տակ, այս վերջերս փոքր գրեթէ աննշմար ջղային տկարութիւն մը ունէր : Դիմեց քանի մը բժիշկ – ներու, իսկ փետրուար 23ին իր գործատիրոջ խորհուրդով կ'ուզէ մասնագէտի մը դիմել, ու նոյն օրը իր զաւկին հետ միասին կ'երթան ժամադրա – վայրը : Ու յանկարծ նստած աթոռէն վար կ'իյ – նայ, զօրաւոր կաթուածի մը հետեւանքով : Ան – միջապէս կը փոխադրեն հիւանդանոց, ու նոյն դիւրերն իսկ հոգին կ'աւանդէ, իր հեռաւոր հայրենիքի սէրն ու կարօտը սրտին մէջ :

Սիրելի Քալայր, մենք, Սէն Լուի ընկերներդ ու նոյնպէս քու անուշիկ զաւակներդ, որոնց սէրը դեռ նոր պիտի վայլէիր , պիտի չմոռնանք քու յիշատակդ : Ու լաւագոյն օր մը երբ կը թօթափենք օտարութեան փոշին , պիտի տանինք քու եւ քեզ նմաններու աճիւնը, յանձնելով զայն մեր սիրելիներու արիւնով ծրջուած սրբազան հողին : Սիրելի ընկեր, այս քանի մը տողերը քու բոլոր ընկերներուդ կողմէ, ծննդավայրիդ՝ Երիզայի եւ Հայաստանի լեռներէն եւ դաշտերէն, հաւաքուած ծաղկեփունջ մը թող կազմեն, քու թարմ շիրմիդ վրայ : — Գ. Փիլիկեան

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ « Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇՏՕՐՈՒՄԸ

«Բիւզանդիոնի կայսրերուն զօրութիւնը ջրի – ջուած է գրեթէ, ու վերջին խոչընդոտ մը միայն մնացած է լրացնելու համար մեր գործը Կոստանդիանոսի յաջորդներուն տասը ամբողջ դարեր տեւող կայսրութեան հետ : Այդ խոչընդոտը Կ. Պո – լիսն է, Թագուհի Քաղաքը : Պէտք է զայն բռնի ուժով գրաւենք, հիմա որ այս բանը կարելի, գրեթէ ապահով է, չնորհիւ մեր բանակին ուժին ու գերընտիր վիճակին : Պէտք է աճապարենք մանաւանդ որպէսզի Եւրոպա ոտք չելլէ ու իր նահատրմիղը չղրկէ կայսեր օգնութեան : Հետեւաբար անհրաժեշտ է որ անմիջապէս յայտարարենք այս գերագոյն պատերազմը» :

Ամբողջ ներկաները, բոլոր այս հրամանատարները, ծափահարեցին վեհապետը :

Վերջին պատրաստութիւնները անհապաղի կորովով ու արագութեամբ կատարուած էին : Փետրուարէն սկսեալ Գարաճա պէյի հրամանին տակ Թուրքիոյ եւրոպեան բանակին յառաջապահ դունդէն զանազան ջոկատներ հետզհետէ յարձակած ու գրաւած էին Թրակիոյ մէջ Ցոյներուն տակաւին ունեցած քանի մը ցանցառ քաղաքներն ու բերդերը, Մարմարայի հիւսիսային եզերքը եւ Սեւ Ծովու ափերը :

Մխիայն Սելիմպրիա դիմադրեց քաջաբար : Մայրաքաղաքին շրջակայքը այսպէս մեթոտիկ կերպով քանդուեցաւ : Իրենց յետին ապաստանա – րաններուն մէջ հալածուած, կամ խմբովին գերութեան մատնուած քրիստոնեայ ժողովուրդի սար – սափը ահարկու եղաւ, երբ հասկցաւ վերջապէս թէ իրենց այնքան վախցած պաշարումը, զոր կը յուսային բնաւ չտեսնել, այս նոր ու աղետալի պայմաններով պիտի վերսկսէր սարսափելի կեր – պով : Իրաւ ալ , զարերէ ի վեր առաջին անգամն էր որ Ցոյները ծովուն տէրը չէին ու հիմա ոչ միայն ցամաքի կողմէն պէտք է պաշտպանէին Կ. Պոլիսը, ինչպէս բոլոր նախորդ պաշարումներու ատեն, այլ Վոսփորի կողմէն ալ :

Ինչպէս միշտ այս տիեզերական տպիտութեան ու աւերմրդապաշտութեան ժամանակներուն , այս անգամ ալ հազար զարհուրելի նշաններ, հազար սոսկալի դուշակութիւններ Աստուծոյ բարկութիւնը կը յայտնէին դժբախտ քաղաքին դէմ :

«Ինչ որ կ'աւելցնէր Պոլսոյ բնակիչներուն խռովքը, կ'ըսէ յոյն պատմագէտ՝ Կրիտոփուլոս այն գերբնական երեւոյթներն էին՝ որոնք այդ ատեն երեւան կուգային նախազուշակ նշաններու ձեւով օրինակ՝ երկրաշարժեր, տարօրինակ մռընչիւններ հողին մէջէն , յետոյ փայլակներ ու չողչողալով ինկող կրակներ երկինքին մէջ, զարհուրելի կայծակները, հիւսիսայղեր, ուրականներ , հեղեղատման անձրեւներ, ողողումներ եւ ուրիշ աղէտներ : Ցետոյ նաեւ անծանօթ աստղեր երեւցան անկանոն կերպով, թափառեցան տեղ մը ու յանկարծօրէն անյայտ եղան : Ուրիշ աստղեր ալ երեւցան եւ կարծես մոխիր արձակելով երկնքին փական, եւ շատ ուրիշ նմանօրինակ հրաշալի ու անբնական երեւոյթներ, որոնք կ'երեւային իբրեւ Աստուծոյ կամքին անթափանցելի նշանները ,իբրեւ նախազուշակ նշանները գալիք աղէտներու, եւ կը ցուցնէին թէ ներկայ վիճակը տակն ու վրայ պիտի ըլլար եւ ամէն բան պիտի փոխուէր : Որովհետեւ Աստուածամօր սուրբ պատկերները եկեղեցինե – րուն մէջ, յիշատակարանները եւ սուրբերու արձանները, կը քրտնէին ,գտնուեցան նաեւ այսպէս հարեր ու դերբնական ներչնչեալներ ,երկու սեռէ ալ, որոնք հազար չարիքներ կը դուշակէին եւ կախարդներ որոնք շատ մը աղէտներ կը մարգարէնային : Հին մարգարէութիւններ մտքերնին կ'իյնար եւ պատգամներ կը հրատարակէին... Այս բոլորը սարսափ ու սոսկում կը տարածէր ամէն կողմ, եւ թող չէր տար որ հաւատք ունենան ապագային վրայ » :

Եւ սակայն կայսրը, ազնուականութեան գլխաւոր անդամները եւ ժողովուրդին ամէնէն կորովի մասը, արհամարհելով այն սարսափները , աքանչելի քաջութեամբ մը ձեռնարկեցին պաշտպանողական աշխատութիւններու այս աղետալի պայմաններուն մէջ, երբ տասնի դէմ մէկ համեմատութեամբ պիտի կռուէին : Իրենց առաջին գործը եղաւ նորոգել Կ. Պոլսոյ անհուն պարիսպը այն պարիսպը որ մղոններով շրջապատ ունէր եւ որ Մեծն Թէոդոսէն սկսեալ յաղթականօրէն դի – մադրած էր հազարաւոր տարիներէ ի վեր, այն – քան այլազան ազգերու այնքան բազմաթիւ յար – ձակումներու դէմ :

(Շար.)

սակայն գործածուած նիւթը: Բոլորը պիտի զարմանան, երբ իմանան թէ ինչ է այդ նիւթը: Ամէն պարագայի տակ, մեր մեթոտով, աւելորդ է գործածութիւնը այն բոլոր նիւթերուն, որոնք մինչեւ հիմա կը գործածուէին հիւլէական ուժ արտադրելու համար: Աւելի հետաքրքրականը այն է, որ ես կրնամ վաթել պայթումը: Կրնամ սպառկացնել կամ ակարացնել զայն ուղածիս չափ: Եթէ հիւլէական ռումբ մը պայթի առանց հակակշռի, սարսափելի կ'ըլլայ կործանումը: Իմ մեթոտիս շնորհիւ պայթումը կը կատարուի աստիճանաբար եւ զանգաղօրէն »:

Այս յայտարարութիւնը մեծ իրարանցում պատճառեց գիտական աշխարհին մէջ: Շատեր քերահաւատ են, բայց ուրիշներ լուրջ կը զանեն նոր գիւտը: Գաղտնիքը ամբողջովին պարզուած չէ տակաւին: Կարծողներ ալ կան թէ այս չոնդալից յայտնութիւնը կապ ունի համամերիկեան խորհրդաժողովին հետ:

⚔ Ամերիկեան 21 աղգերու արտաքին նախարարներու ժողովը բացուեցաւ երկուշաբթի օր, Ուաշինկթընի մէջ: Նախագահ Թրումըն ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ Հարաւ. Ամերիկայի պետութիւններուն ճակատագիրը Եւրոպայի հետ կապուած է: Ուստի հրաւիրեց զանոնք միանալ Աւլանտեանի դինակիցներուն, դիմադրելու համար համաչնաւարհական յարձակման: «Եթէ Ռուսերը Եւրոպա արշաւեն, հետեւանքները աղիտալի պիտի ըլլան արեւմտեան կիսագունդի բոլոր երկիրներուն համար»:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Թրումըն 80 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը պիտի պահանջէ, Հարաւ. Ամերիկայի վերազինման համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ 400.000 Յոյները կիրակի օր տօնեցին Ցունաստանի անկախութեան 130րդ տարեդարձը, «էնոսիս»ի տօն մը սարքելով անձրեւին տակ («էնոսիս» կը նշանակէ Կիպրոսի կցումը Ցունաստանի): Կիպրոսի Մակարիոս արք.ը Ամէնք պացած է, խնդրելու համար կառավարութենէն որ բանակցի Անգլիոյ հետ, կղզիան մասին:

ԻՏԱԼԻՈՑ համաչնաւար կուսակցութեան պառակտումը կը չարունակուի: Վերջին օրերս 122 Հոգի բաժնուեցան միայն մէկ քաղաքի մէջ: Ուրիշ ւաւանի մը մէջ, որ հազիւ 12.000 բնակիչ ունի, հրաժարեցան 51 հոգի:

ԵԳԻՊՏՈՍի Ֆարուք թագաւորին ամուսնութիւնը Նարիման Սաւրքի հետ տեղի պիտի ունենայ Մայիս 6ին, որ տարեդարձն է իր գահակալութեան: Թագաւորը նախապէս ամուսնացած էր Ֆարիտա Զիւլֆիքարի հետ եւ ունի երեք աղջիկներ: Բաժնուեցան 1948ին: Կը յուսան թէ այս անգամ գահաժառանգ մը պիտի ունենան, քանի որ ժառանգութիւնը միայն արական սեռին կ'իյնայ: Ֆարուք աշխարհի ամէնէն երիտասարդ եւ հարուստ թագաւորներէն մէկն է, ծնած 1920 փետրուար 11ին: Իր նշանածը, Օր. Սաւրք, 17 տարեկան է, պետ. պաշտօնեայի մը աղջիկը որուն հետ ծանօթացած էր գոհարավաճառատան մը մէջ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան բանակը 2500 տարագիրներ պիտի վերադարձնէ, ինչպէս հաղորդուեցաւ պաշտօնապէս: Այս ծրագրէն դուրս կը մնան Գերմանները եւ Աւստրտեանի զինակից երկիրներու քաղաքացիները: Թեկնածուները ուչադրութեամբ պիտի քննուին որպէսզի համապատասխան չսպրդին: Ծառայութեան չրջանը հինգ տարի է: Թեկնածուները անմիջապէս Մ. Նահանգները պիտի ղրկուին եւ պէտք է բաւականաչափ անդլերէն գիտնան: Պարտաւոր են ամուրի մնալ մարտնաքի 13 չաբաթներու ընթացքին:

800 ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐ, որոնք ընտրուած են 17 երկիրներէ, «Եւրոպայի բանուորներու խորհրդաժողովին» առթիւ, կրակ տեղացին արեւմտեան պետութեանց դէմ, պահանջելով դադրեցնել Գերմանիոյ վերազինումը եւն.: Բացման ճառը խօսեցաւ արեւելեան Գերմանիոյ նախագահը, Փիք, ազդարարելով թէ պատերազմի հրձիգները «հիւլէական ռումբ պիտի ձգեն Պերլինի վրայ»: Ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ Ֆրանսացի մը: Ճառերը կը թարգմանուէին հինգ լեզուներով:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դիկտատորը, Թիթօ, 30 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը խնդրեց Անգլիայէն եւ Մ. Նահանգներէն, ստիպողաբար:

ԳԱՀԻՐԻի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 20 երիտասարդներ, որոնք ցոյց մը սարքած էին քանի մը հարիւր ընկերներով, խաղաղութիւն պահանջելու համար: «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ մասնաւոր կոմիտէներ կազմուած են ամէն տեղ, համակրանքն մինչեւ գործարանները, ի խնդիր խաղաղութեան:

ԱՐԺԱՆԹինի անկախ թերթերէն «Փրենսա» առնէ մը ի վեր փակուած էր կառավարութեան կողմէ: Քանի մը օր առաջ պիտի ձերբակալուէր նաեւ տնօրէնը, Տօքթ. Ալպէրթօ Փաղ, բայց Ուրուկուէյ փախած էր:

Նոր Սերունդի Օրը

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ: Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3ին 12 Mairie du XIի մէջ, métro Voltaire:

Կը նախագահէ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ընկերուհի Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Ս. ՏՕ-ՆԱՊԵՏԵԱՆ (դաչնակ), Ֆ. ԱՂԱԶԱՐԵԱՆ (ջութակ): Ծիծաղաչարժ զուարճալի մը երեք արարի՝

5 ԹԻԻ ԽԵԼԱԳԱՐԸ

Մասնակցութեամբ Փարիզի մասնաճիւղի ընկերներուն:

Պարահանդէս կ. ՍԱՐԵՄԱՆի նուագախումբով: Առատ պիւֆէ, մատչելի գիներով:

Ցարգանքի երեկոյթ

Գ. Սունդուկեանի ծննդեան 125ամեակի առթիւ կազմակերպուած Համազգային Լսարանի կողմէ: Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Քատէի սրբարանի վերնայարկը:

Բանախօս՝ Պ. Դ. ԴԱՒԻԹԽԱՆԵԱՆ

Տիկին Հ. Խոնդկարեան, Պ. Ս. Թորոսեան եւ Դ. Դաւիթխանեան կ'արտասանեն հատուածներ «Խաթաբալա»էն եւ «Պէպօ»էն:

Կիստոյի պար՝ փոխրիկն Վ. Թորոսեան:

Արեւելեան նուագ Պ.Պ. Գարեգին, Յովնանեան եւ Բեճօ:

Տեղի կ'ունենան նաեւ երգեր:

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻ

ՋԱՐՈՒՀԻ ԷԼՄԱՍԵԱՆԻ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ հայկ. թանգարանի նախագահ ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԳԵԱՆի:

Ապրիլ 7, չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Chopin – Pleyel, 8 rue Daru, métro Ternes:

Տոմսերը կը ծախուին գրատուն Հ. Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան, նաեւ Օր. Գալֆայեանի մէկնոցաւ, Տօքթ. Արամ Հանչեր, եկեղեցւոյ դիւանը եւ յանձնախումբի անդամներուն մօտ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.—Արտէշէն Պ. Իսկենտէր Օհանեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչին «Ծոմապահութեան չաբաթ»ին առիթով: Սոանալ «Ճառագ»էն:

Տրակիւնեաներէն Տէր եւ Տիկին Գ. Լոռենեան իրենց երկուորեակ թոռնիկներուն ծննդեան առթիւ կը նուիրեն «Ճառագ»ի տարածման համար հազար ֆրանք, Այնճարի «Ճառագ» վարժարանին հազար, Ֆ. Կ. Խաչի (Ծոմ. չաբաթ) հազար, Անտիլիասի Ծերանոցին հազար ֆրանք:

Տէր եւ Տիկին Վահէ Լոռենեան իրենց երկուորեակ զաւակներուն ծննդեան առթիւ, նոյնպէս հազարական Ֆր. կը նուիրեն նոյն բարեգործական հաստատութեանց: Սոանալ «Ճառագ»էն:

ՄԵԾԱԴԻՐ, ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ԵՒ ԳՈՒՆԱՏԻՊ
(ՀԻՆԳ ԴՈՑՆՈՎ)

ՔԱՐՏԷՍ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԴՐԱՑԻ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ

Սեւ Ծովէն մինչեւ Տաւրոս եւ Եփրատէն մինչեւ Կասպից Ծով: Հին Հայաստանի եւ կիլիկիոյ յաւելուածական կիւղ քարտէսներով: Արդի եւ պատմական անուններով ու վիճակագրական տախտակներով: Մեծութիւնը 84×120 սանթիմեթր: Արդիական տպագրութիւն (Գերմանիա): Ընտիր թուղթ: Հինգերորդ տպագրութիւն: Կազմեց ԱՐՏԱՇԷՍ ԱԲԵՂԵԱՆ:

Դիմել «Ճառագ»ի հասցէով: Գին 500 ֆրանք կանխիկ, թղթատարի ծախքը մէջը:

ԳՆԷ՛ ՈՒ ՆՈՒԻՐԷ ՆԱԵԻ ԲԱՐԵԿԱՄԻԴ:

Ծախու է

Շատ բանուկ նպարատուն մը (alimentation), լաւ թաղի մը մէջ: Ծախու է հիւանդութեան պատճառով: Դիմել Աղապէկեանի, 38 rue de Varennes, Paris (7):

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆՔ 7 ԱՊՐԻԼԻ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Հ. Բ. Ը. Երիտասարդաց Միութեան չքեղ պարահանդէսը Splendidի մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ.— Դերասան Տրդատ Նը չանեան ԱՊՐԻԼ 30ին կը ներկայացնէ ՊԱՂՏԱՄԱՐ ԱՂԲԱՐ:

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ», որ դադրած էր երեք ամիսէ ի վեր, վերսկսաւ հրատարակուիլ Մարտ 25ին, իբրեւ չաբաթաթերթ, նոյն խմբագրութեամբ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԳԵՐԸ

ՀԱՑ ՔՆԱՐ 250 ֆրանք, ԳԵՂԶՈՒԿ ԵՐԳԵՐ, 10 մէներգ՝ 250 ֆր. ԳԵՂԶՈՒԿ ԵՐԳԵՐ՝ 10 խմբերգ՝ 250 ֆրանք:

ՀԱՑ ԺՈՂ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, տեսր Ա. ՊԱՐԵՐ՝ 200 ֆր., Բ.՝ ՋՈՐՍ ԵՐԳԵՐ՝ 150 ֆր., Գ. ՍԻՓԱՆԱՑ ՔԱՋԵՐ (խմբերգ)՝ 130 ֆրանք, Դ. ՋՈՐՍ ՄԵՆԵՐԳ ԵՒ 4 ԽՄԲԵՐԳ՝ 150 ֆր., Ե. ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ եւ ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 300 ֆր., Զ. ՍԻՐԵՐԳՆԵՐ եւ ՊԱՐԵՐԳՆԵՐ 150 ֆր., Է. ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԵՐԳԵՐ՝ 250 ֆրանք:

ՊԱՏԱՐԱԳ՝ 850 ֆր., ՏԱՂԸ ԵՒ ԱՂԵԼՈՒԸ՝ 300 ֆրանք:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ:

ԴԻՄԵԼ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
51 rue Mr. le Prince, Paris (6) Chèque postal 1278–35

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ ԴՐԱՏԱՆ մէջ կը գտնուին նաեւ՝

Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի «ՎԱՐԴԱՆ» խմբերգը՝ 100 ֆրանք, ՀՕՁՆԱՐ՝ 150 ֆր., ԱՆՈՒՇ՝ 250 ֆրանք, Կոմիտասեան ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ՝ 250 ֆրանք:

Վ. ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑԻ՝ ՀԱՑ ԳԵՂԶՈՒԿ ԵՐԳԵՐ, ՊԱՐԵՐ, ՀՈԳԻԻ ՁԱՑՔԵՐ, ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ, իւրաքանչիւր տետր՝ 150 ֆրանք:

Նոյնպէս՝ Գ. ԱԼԻՄՇԱՀի, Օ. ՏՈՒՐԲԱՆԻ, Օ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի, ԴՕՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի եւ այլ երաժիշտներու գործերը:

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ 6 գիրք, 720 ձայնագրեալ երգեր՝ 3500 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Քղիէն Ապղնաք գիւղէն Սեդրակ Գրիգորեան կը փնտռէ հօրեղբօրորդին՝ Երուանդ Նաճարեանը, հօրը անունը Գրիգոր: Կը կարծուի թէ Նիսի չրջանը կը գտնուի: Իմացնել Գէորգ Գաւոյեանի, 138 rue du Dr. Cauvin, St. Barnabe. Մարսէյլ, (B. du R.):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մեքսիկայէն Տիկին Նելլի Առաքելեան (ծնեալ Փերչիմեան) կը փնտռէ եղբայրը Ժերար Փերչիմեան, որ պատերազմէն առաջ Ֆրանսական բանակի մէջ իբրեւ ենթասպայ ծառայած է վերջալի մէջ: Մինչեւ երեք տարի առաջ իրմէն լուր առնուած է, միշտ Ֆրանսայէն: Տեղեկացնել «Ճառագ»ին:

Ապահովիի հղչակաւոր ՍՈՒՐՃԸ

ԾԱՆՕԹ Է ՓԱՐԻԶԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆԸ,

Զայն ամէն տեղ փնտռելու պէտք չկայ, պարզէք ուղղակի եւ մերայն՝

ՄԱՍԻՍ Ապահովագառատուն

(21 Rue Saulnier)

Ուր ձեր ներկայութեան ամենաթարմը պիտի աղան ու չահեցնէ անմիջապէս:

Հոն պիտի գտնէք նաեւ Զատկի առթիւ մեր աւանդական

ՀԱՄԵՂ ԶՒՕՐԼԻՔՆԵՐԸ

զուտ կարագով պատրաստուած, ինչպէս եւ ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ:

Պալսէն ստացուած է կեսարիոյ լաւագոյն ապուխտ:

Հեռաձայն PRO. 16 – 88

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր պատրաստութեամբ է խնամքով,
Տիւզ Օղին անուշ – հոտով:
Տալաֆիւփէեան Որդին
Պատրաստեց Տիւզ Օղին,
Ի գնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն մինչեւ տուն:
ՄԵՆՒԱՔԱՆԱԿի ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ Տիւզ Օղին է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտանիի ձեռքով:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Jeudi 29 MARS 1951 Հինգշաբթի 29 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6418–Նոր շրջան թիւ 1829

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԴԷՆ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍԵՆ...

Երբեմն երկոտղ լուրեր կան որոնք ամբողջ ուսումնասիրութիւն մը կ'արժեն:

Ահաւասիկ երկու նմոյշներ: Մէկը՝ արեւ – մտեան աշխարհէն: Միւսը՝ Արեւելքէն : Երկուքն ալ սերտօրէն կապուած իրարու հետ :

Երէկ, Ուշինկթընէն հեռագիր մը հաղորդե – լով զօր· Մարշըլի լրագրական ասուլիսը միջազ – գային կացութեան մասին, անոր կը վերագրէր հետեւեալ յայտարարութիւնը ·

— « Իմ կարծիքով, աշխարհի կացութիւնը այսօր շատ աւելի ծանրակշիռ է քան անցեալ Նո – յեմբերին» :

Հեռագիրը կ'աւելցնէր թէ Մ· Նահանգներու պզտ· պաշտպանութեան նախարարը «մերժեց ընդլայնել իր յայտարարութիւնը» :

Միւս լուրը կը քաղենք Պոլսոյ վերջին թերթ – թերէն :—

Ատանա, 18 Մարտ·— Շոգեպիեդ յառաջ կը տարուին Ատանայի մէջ հիմնելի օդակայանին պատրաստութիւնները: Թուրք եւ ամերիկեան օ – դային բանակներէն զօրավարներ եւ փորձագէտ – ներ յաճախ կ'այցելեն այստեղ :

« Սուրիական թերթերը Ուշինկթընէն կ'իմա – նան թէ հիւլէական ռումբերով բեռնաւորուած հսկայական թռչուն բերդեր ոչ միայն պիտի կըր – նան պաշտպանել Մօտաւոր Արեւելքի խարիսխը, այս օդակայանին շնորհիւ, այլեւ ի հարկին պիտի կրնան հիւլէական ռումբ տեղացնել Կովկասի եւ Ռումանիոյ նաւթահորերուն վրայ» :

Մեր գործը չէ բացատրել թէ զօր· Մարշըլ ո՛րքան լուրջ հիմքեր ունի, աւելի ծանրացած տեսնելու համար միջազգային կացութիւնը :

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ իր գործակիցը, Թրումըն աւելի լաւատես կ'երեւայ, աւետելով Մ· Նահանգներու դինեալ ուժերուն կրկնապատկու – մը, ինչպէս եւ նոր դիւտերու գերազանցութիւնը:

Փոխանակ «աստուածներու դաղտնիքները » գուշակելու, աւելի լաւ է օրը օրին արձանագրել բոլոր վաւերական դէպքերն ու արտայայտու – թիւնները, որպէսզի հանրութիւնը կարենայ մօ – տաւոր գաղափար մը կազմել :

Այդ կերպով, թէ իր միտքը արթուն կը մնայ, եւ թէ կրնայ մօտաւորապէս նախատեսել «գա – լիքը»: Առանց մոլորելու, թմրելու կամ խուճա – պի մատնուելու :

Շատ աւելի ծանրակշիռ է երկրորդ լուրը ·

— « Օդակայան մը Ատանայի մէջ, որուն չնորհիւ հիւլէական ռումբերով բեռնաւորուած հսկայական թռչուն բերդեր պիտի կրնան ի հար – կին զարնել Կովկասի եւ Ռումանիոյ նաւթահո – րերը»:

Անհրաժեշտ չէ օդաչու ռազմագէտ կամ հիւ – լէական ռումբի մասնագէտ ըլլալ, չափելու հա – մար այս հաւանականութեան հետեւանքները: Մանաւանդ Կովկասի մէջ, ուր կը գտնուի մեր մինուճար հայրենիքը :

Այսպիսի ծրագիր մը մշակուած էր 1939–40ին ալ, երբ զօր· Վէյկան կր պատրաստուէր Կովկասի վրայ քալելու, անգլեւֆրանքեւթուրք բանակնե – րով :

Դէպքերը ուրիշ ընթացք առած էին 1940 Մա – յիս – Յունիսին, որով Ղուրն ինկաւ այս ագետալի ծրագիրը :

Այս առթիւ հրատարակուած գաղտնի փաս – տաթուղթերը կը հաստատէին թէ՝ յարձակման պարագային, օդաբշաւ պիտի կատարուէր Վանի ճամբով, որ առաւելութիւններ կը ներկայացնէ Իրաքի վրայ :

Դեռ 1940 փետր· – Ապրիլին, Անգարայի Ֆրանսական դեսպանը տեղեկութիւններ կը հա – ղորդէր այս մասին :

Ի՛նչ խօսք որ հեռանկարը չատ աւելի ահաւոր է այսօր, երբ աշն ու ձախը ազատօրէն կը խօսին հիւլէական ռումբի մասին :

Ատանայի լուրին մէջ իսկ, չարախինդ ծիծաղ մը չի՞ մատներ թուրք տեղեկատուն, թերթ ըլլայ թէ դրասենեակ :

Արդէն կը նախատեսե՞ն թէ ի՛նչ թանկագին պատեհութիւններ պիտի ներկայանան իրենց առ – ջեւ, այդ արշաւանքին չնորհիւ···

Ի՛նչ կը թելադրէ այս նոյն հեռանկարը, հայ – կական տեսակէտով :

Շ·

Նոր ախտանիշաւոր Թուրքիոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը քաղենք հե – տեւեալ տեղեկութիւնները (19 Մարտ) ·—

Դեմոկրատ կուսակցութեան վարչական ընդհ· ժողովը քննեց նոր խնդիր մը — երկրին ամէն կողմերէն Իսմէթ Ինէօնիւի տրուած այցե – լութիւնները եւ այս առթիւ հասած բողոքները :

Անդարայի շրջանային դեմոկրատ վարչ· խորհուրդը իր հեռագրին մէջ այս այցելութիւն – ները կը նկատէ նախկին պետի դրութիւնը վերա – հաստատելու փորձ եւ կը թելադրէ խիստ միջոց – ներ ձեռք առնել: Քիւթահիայէ քաշուած հեռա – գրին մէջ կ'ըսուի թէ Հալքեանները հեծեալ դունդերու ձեւին տակ այցելուներ կը ղրկեն Ինէօ – նիւի: Մուղլայէ քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ինէօնիւի տրուած այցելութիւնները կրնան վտան – գաւոր հետեւանքներ ունենալ երկրին համար :

× *Մարտ 18ին Ատանայի Դեմոկրատ համա – ժողովին մէջ ցասալի միջադէպեր ծագեցան , եւ պահ մը կռիւը այնքան տաքցաւ որ Աթաթիւրքի կիսանդրին տապալելով խորտակուեցաւ: Կռիւը ծագեցաւ Դեմոկրատ այժմու եւ նախկին շրջան – յին նախագահներուն միջեւ տիրող հակամարտու – թենէն: Ատրճանակով եւ դաշոյնով զինուած խումբ մը կուսակցականներ համաժողովի դիւա – նին վրայ յարձակելով ուզեցին ջնջել ատենադպու – թիւնները եւ ցրուել համաժողովը: Ատանաչափոխու – թեան ընթացքին սաստիկ ծեծ կերաւ Ազահովու – թեան Ա· ճիւղի պաշտօնեաներէն Հիւսէյին Ու – մայ: Քիչ յետոյ բամիօններով եւ թաքսիներով դէպքին վայրը հասած ոստիկանական ուժերը դժ – ուարաւ կրցան զսպել նախայարձակները: Կուսա – կալը թէեւ հրամայեց ցրուել համաժողովը, բայց ժողովականները մերժեցին մեկնիլ: Դէպքին պա – տասխանատուները խոյս տուին : Ոստիկ· տեղե – կագիրը կը ճշդէ որ Ատանայի դեմոկրատ շրջա – նային նախագահ Հիլմի Եալչընը Աթաթիւրքի կի – սանդրին տապալելով արձանին խորտակման պատ – ճառ եղած է: Ժողովականներէն մին տունէն ուրիշ կիսանդրի մը բերած է: Նախայարձակները վտար – ուած են կուսակցութենէն:*

ՏՈՒՐՈՒՆԻ·— Յաւով կ'իմանանք թէ ծերակու – տական Պ· Մարիուս Մուրէթ, նախկին նախարար (ընկերվարական), դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր անդրանիկ որդին, ժաք: Ողբացեալ երիտասարդը, նոյնպէս ընկերվարական, վաստրան էր Փարիզի Վերաքննիչ ատեանին մէջ, ասպետ Պատուոյ Լեգէոնի եւ պարգեւատրուած Դիմադրական ճակատի չքանչանով :

ԱՐԻԻՆԱԼԻ միջադէպ մը ծագեցաւ Էսքինալի մէջ (Վոժ), Մարոքցի զինուորներու եւ Ֆրանսա – կան ոստիկանութեան միջեւ: Մարոքցի յիսնապետ մը պարի հրաւիրած էր Ֆրանսուհի մը, բայց ժխտական պատասխան ստանալով, ապտակած էր զայն: Հանրապետական պահակները բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարեցին: Վիրաւորներ ալ կան : Որոշուած է այլուր փոխադրել մարոքեան զօրախումբը :

ՄԱՐՈՒԲԻ սուլթանը յայտարարած էր Գահերէյի « Էլ Ահրամ» թերթին թէ բռնութեան տակ ստո – րագրած է վերջին պայմանագրութիւնը՝ Ֆրան – սայի հետ: Արտաքին նախարարութիւնը անմիջա – պէս հերքեց, յայտարարելով թէ զօր· Թիւէն մի – այն միջնորդի դեր կատարած է :

ՔՈՐԷԱՑԻ մասին հակասական լուրեր կը շըր – ջին: Հեռագրի մը համաձայն, Ազգաժողովի շըր – ջանակներուն մէջ ծրագիր մը կը մշակուի, դաշ – նակից զօրքը 38րդ զուգահեռականին վրայ կե – ցնելու եւ հաշտութիւն առաջարկելու համար Չի – նաստանի: Իսկ զօր· Մարշըլ յայտարարած է թէ Մէք Արթըր որոշում պիտի տայ համաձայն ապա – հովութեան պահանջներուն: Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ մեծ դժգոհութիւն պատճառած է զօր· Մէք Արթըրի սպառնալիքը Չինաստանի դէմ: Դիտել կուտան թէ զօրավարը իրաւունք չունէր քաղաքա – կան միջամտութիւններ կատարելու: Ուշինկթը – նի մէջ ալ դիտողութիւններ եղած են, նոյն իսկ Մարշըլի միջոցաւ :

ՊԻՑՐՈՒԹԻՆ կը հեռագրեն թէ նախորդ վար – չապետը, Սամի Սոլճ, որ երեսփոխան է, թեթեւ – րէն վիրաւորուեցաւ ատրճանակի գնդակէ մը : Դէպք մը ծագած էր իր իսկ բնակարանին մէջ, երկու ընտրական պաշտօնեաներու միջեւ եւ մէկը սպաննուեցաւ :

Երեւանկի գործադուլը կը շարունակուի

ՈՒՐԻՇ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Մեթրոյի եւ հանրակառքի գործադուլը կը շա – րունակուի տակաւին (14րդ օր), աննկարագրելի դժուարութեանց մատնելով Փարիզի ժողովուրդը:

Բանակցութիւնները կը շարունակուին, եւլք մը գտնելու համար: Գործադուլի կոմիտէն ժա – մադրութիւն խնդրած է փոխադրութեանց նախա – րարէն, ուղղակի խօսակցելու համար: Թերթերը կը գրեն թէ Փարիզի փոխադրութեանց 34 հազար այր եւ կին պաշտօնեաներէն 32 հազարը դադրե – ցուցած են ամէն աշխատանք եւ հազիւ 1500ը կը բանին, մասամբ ապահովելու համար երթեւեկը: Մեթրոյի կայարանները ահռելի խճողումներու պատկեր մը կը ներկայացնեն առտուան եւ իրիկ – ուան բանուկ ժամերուն: Հրմշտուք, իրարան – ցում, երբեմն ալ նուաղում: Երեքշաբթի օր 90 – 110 կառախումբեր բանած էին փոխանակ 65–70ի, (450ի վրայ): Բոլորն ալ ձրի կը ճամբորդեն, քա – նի որ բացակայ են տոմսակավաճառները, ստու – գիչները եւ ուրիշ պաշտօնեաներ :

Գալով հանրակառքերուն, հազիւ քսան հատ կը բանին, երկու հազարի վրայ: Մնացեալ փո – խադրութիւնները կը կատարեն հազար մասնաւոր եւ գինուորական կառքեր, որոնց առջեւ ժամերով կարգի կը սպասեն հազարաւոր քաղաքացիներ :

Ուրիշ խլրտումներ ալ պակաս չեն: Հիւսի – սային շրջանի հանքագործներէն 60·000 հոգի դործադուլ յայտարարեցին առջի օր, իբրեւ հա – մակրանքի ցոյց Փարիզի բանթողներուն համար: Օրլիի եւ Լը Պուռժէի օդանաւային աշխատաւոր – ները ժողով դումարեցին երէկ, ճշդելու համար իրենց դիրքը: Ատոնք ալ ամսական 5000 ֆրանք յաւելում կը պահանջեն :

Թուրնի նաւարանին աշխատաւորներէն 60 առ հարիւրը աշխատանքը դադրեցուցին Գշ· օր , իսկ հանրակառքի պաշտօնեաները գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար :

Փարիզեան շրջանէն վեց արուարձաններու քաղաքապետութեանց պաշտօնեաները նոյնպէս գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար, ամսական 4250 ֆրանք յաւելում պահանջելով :

ԻՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը դա – սակարգերու բաժնելով փոխադրութեանց աշխա – տաւորները, ամսական 1400էն 2800 ֆրանք յաւե – լում կը խոստանայ· բայց գործադուլի յանձնա – խումբը կը մերժէ, վեց հազար ֆրանքի ընդհա – նուր յաւելում պահանջելով: Յանձնախումբը որո – շած է գործադուլը շարունակել մինչեւ ծայրը, պնդելով թէ կարելի է յաւելում կատարել առանց տոմսակներուն դիները բարձրացնելու :

Այս խլրտումներուն եւ դիներու բարձրացման առջեւ, կառավարութիւնը հետեւեալ միջոցները կը նախատեսէ, համաձայն հրատարակուած տե – ղեկութեանց ·—

1) *Աւելցնել հրանութի (էսանս) դիները: 2.— Վերահաստատել պերճանքի նիւթերու կարգ մը տուրքերը: 3.— 20 առ հարիւր տուրք հաստատել նոր ինքնաշարժներու վրայ: 4.— Ինայողութիւն – ներ կատարել գինուորական իշխանութեանց եւ ընկերային ապահովութեան ծախքերուն մէջ :*

Մասնագէտներու կարծիքով, մօտ 170 մի – լիառ ֆրանքի նպաստ պէտք է ճարել, նախանիւ – թերու դիներուն բարձրացումը կասեցնելու հա – մար: Եթէ կարելի չըլլայ աւելի ապդու միջոցներ գտնել, կը վախցուի որ ֆրանքը նորէն կորսնցնէ իր արժէքը, նոր թղթադրամներու տպագրու – թեամբ :

× *Պետական պաշտօնեաներու զանազան կազ – մակերպութիւններն ալ իրենց պահանջները ներ – կայացուցին կառավարութեան :*

Կը վիճին ու կը վիճին...

Զորս փոխանորդներու ժողովը վերսկսաւ իր նիստերը, որոնք ընդհատուած էին Զատկի ար – ձակուրդներուն պատճառով: Երեքշաբթի նիս – տին խօսք առաւ ամերիկեան պատուիրակը, Պ· Ճէսըփ եւ իր ու արեւմտեան միւս պատուիրակու – թեանց անունով պահանջեց օրակարգ անցընել նաեւ պալքանեան դաշնագիրներու հարցը: Պ· Ճէ – սըփ յանցաւոր հռչակեց Թ· Միութիւնը, որ քա – ջալերած է Ռումանիան, Պուլկարիան եւ Հունգա – րիան՝ դաշնագիրներու բռնաբարման մէջ : Բռնաբարուած են մարդկային իրաւունքները այդ երեք երկիրներու մէջ, ուր պարտադրուած են կա – ռավարութիւնները եւ կամայական ձերբակալու – թիւններ, քաղաքական մաքրագործումներ ու կրօնական հալածանքներ կատարուած են, ինչպէս նաեւ կազմակերպուած են բանակներ, որոնք ար – տօնուած չափին չատ աւելի ուժ ունին, մէկ խօս – քով չեն գործարուած այդ երկիրներու ստանձնած յանձնառութիւնները :

Բրիտանական պատուիրակն ալ յայտնեց, թէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

2) ՀԱՑԿ· ՋԱՐԴԵՐԸ, ԹՒՀԼԻՐԵԱՆ ԵՒ ԼԵՄՔԻՆ

Բարեկեցիկ հողագործի մը երեք զաւակներէն երկրորդն է Լեմքին, որ իր կեանքը սկսաւ արե – ւելեան Լեհաստանի փոքր մէկ գիւղին մէջ: Ցե – ղասպանութեան մասին իր տարրական ծանօթու – թիւնը ստացաւ Հէնրիք Սենքեվիչի «Ցո՛ երթաս» վէպէն, տասներկու տարեկանին: Փոքրիկն Ռա – ֆայէլ դիմաց մօրը եւ հարցուց·

— Հռոմայեցի կայսրը գէշ բան ըրաւ, ձգե – լով որ վայրի անասուններըը սպաննեն առաջին քրիստոնեաները, այնպէս չէ՞, մայրիկ:

— Այո, շատ գէշ բան էր ըրածը, զաւակս:

— Հապա ուրիշներ ալ ամփիթատրոնը նըս – տած, դիտած եւ ծափահարած են, չէ՞:

— Այդ ալ գէշ բան էր, հարկաւ...

Ուրիշ դիրքերու մէջ ալ, Ռաֆայէլ կարդաց կործանած կարտագինէի պատմութիւնը, տասը միլիոն մարդոց կոտորածը Մոնկոլներու կողմէ, 50.000 բողոքականներու սպանութիւնը Ֆրանսայի մէջ եւ 30 հազար կաթոլիկներու չարչարանքն ու ջարդը Ճափոնի մէջ:

— Սպաննել անպաշտպան մարդիկ պարզա – պէս այն պատճառով որ ձեզմէ տարբեր են, — մի՞թէ օրէնք չկայ, կը կրկնէր Լեմքին միշտ:

Լեմքին, 1920ին, սկսաւ յաճախել Լվովի (Լեմպէրկ) համալսարանը: Կ'ուզէր պատմութիւն, գրականութիւն եւ լեզուագիտութիւն ուսանիլ, որպէսզի իմանար, թէ ինչո՞ւ համար, բոլոր դա – րերուն, մէկ մշակոյթի պատկանող մարդիկ կը ջանան բնաջնջել տարբեր մշակոյթի պատկանող – ները: Ամէն մշակոյթի արմատը, անշուշտ, լե – զուն էր: Արդէն կը կարդար ու կը խօսէր լեհերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն եւ իտալե – րէն: Այժմ սկսաւ սորվիլ արաբերէն, եբրայեցե – րէն եւ սանսկրիտ:

Բայց օր մը, 1921ին, Պերլինի մէջ, Թէհլիր – եան անունով երիտասարդ Հայ մը հետապնդեց Թալէաթ փաշա կոչուած Թուրք մը, զրպանէն հա – նեց ատրճանակը եւ կրակեց: Երբ Թուրքը մեռած դեռին ինկաւ, Հայը ըսաւ ·— «Այս մէկը մօրս համար էր»: Այնուհետեւ անձնասուր եղաւ ու դատուեցաւ իբրեւ մարդասպան:

Լեմքին, դէպքը կարդալով, սաստիկ յուզ – ուեցաւ:

Թէհլիրեանի մայրը մէկն էր այն մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար Հայերէն, որոնք կոտոր – ուեցան Թուրքերու կողմէ 1915ին, երբ Թալէաթ Թուրքիոյ ոստիկանական ուժերուն հրամանատա – րըն էր: (ՄՄԲ.— Ներքին գործերու նախարար ը – սել կ'ուզէ): Տղան ողջ մնացած էր պարզապէս չնորհիւ այն բանին, որ մօրը մարմինը ինկած էր իր վրայ եւ ծածկած էր զինքը: Լեմքին, հարցուց փրոֆէսէօրի մը, Լվովի մէջ:— «Հայը չէ՞ր փոր – ձած ձերբակալել տալ Թուրքը իբրեւ վարդա – պար »:

— Ոչ, պատասխանեց փրոֆէսէօրը, չկայ օ – րէնք մը, որուն հիման վրայ կարելի ըլլայ Թուր – քը ձերբակալել:

— Ո՞չ իսկ այն պարագային, երբ ան դեր ու – նեցած է այնքան մարդոց սպանութեան մէջ:

— Ոչ իսկ այդ պարագային, ըսաւ փրոֆէս – սէօրը եւ աւելցուց:— Ենթադրենք որ մէկը հա – ւատ ունի եւ կը մորթէ զանոնք: Ո՞վ կրնայ խոս – տալ: Այդ ձեր գործը չէ: Եթէ մի՛ջամտէք, իրա – ւունք ունեցած չէք ըլլար ...

— Բայց Հայերը հաւատ չէին, բողոքեց Լեմ – քին:

— Ճիշդ է, բայց երբ դուք կը մի՛ջամտէք երկրի մը ներքին գործերուն, բռնարարած կ'ըլ – լաք անոր ինքնիշխանութիւնը:

— Ուրեմն, Թէհլիրեանին արարքը ոճիր մըն է, բայց ոճիր մը չէ արարքը այն մարդուն, որ մէկ միլիոն մարդ է սպաննած:

— Դուք շատ երիտասարդ էք եւ շատ դիւրա – դրգիռ, յարեց փրոֆէսէօրը: Հարցը շատ անձիւղ կերպով կը բանաձեւէք: Եթէ միայն դաղափար ունենայիք միջազգային օրէնքի մասին ...

Թէհլիրեան, Պերլինի մէջ պատճառաբանեց թէ չարժած է բարոյական մղումի տակ: Իսկ դա – տարանը անպարտ արձակեց զայն, այն հիման վրայ թէ անհատասարակչիռ մըն է: Լեմքինի հա – մար, ասիկա, կատակերգութեան գլուխ – գոր – ծոց մըն էր... Զգեց գրականութեան դասերուն մէկ մասը եւ սկսաւ իրաւաբանութիւն ուսանիլ:

Լեմքին, 1929ին, նչանակուեցաւ Վարշավայի ընդհ· դատախազ: — «Կ'ուզէի հիմա գործիս բե – րումով իսկ սորվիլ, թէ ինչպէս կը գործէ օրէն – քը, ըսաւ մօրը: Այնատեն թերեւս կարենամ բան մը ընել աւոնց համար»:

— Բարոյական ուժն է որ մարդիկ հաչուի կ'առնեն, րսաւ մայրը:

— Բայց երբեմն օրէնքը կրնայ ինքզինքը պար – տադրել, մայրի՛կ:

Լեմքին, իրաւագիտական նոր հասկացողու – թիւն մը մտցուց Լեհաստանի մէջ, պատճառա – բանելով որ պատժական օրէնսդրութիւնը պէտք է ծառայէ ոչ այնքան պատժելու անհատը, այլ պաշտպանելու ընկերութիւնը: Գրեց գիրք մը ոճ – րագործներու վերադաստիարակութեան մասին եւ ուրիշ գիրքեր, վերլուծելու համար ուրիշ եր – կիրներու օրինագրքերը: Լեմքինի գրածները ազ – դեցին Լեհաստանի նոր պատժական օրէնսդրու – թեան վրայ, որ վաւերացուեցաւ 1932ին: Բայց անոր մտքին մէջ կ'ալեկոծէր աւելի մեծ գաղա – փար մը:

Պատժական օրէնսդրութեանց միացման օրա – կարգով եւ Ազգերու Դաշնակցութեան հովանա – ւորութեամբ համաժողով մը գումարուեցաւ Մատրիտի մէջ 1933ի Հոկտեմբերին: Կը մասնակ – ցէին 37 երկիրներու առաջնակարգ իրաւագէտնե – րը: Լեմքին, որ Լեհաստանի կողմէ գացած էր, առաջարկեց համաժողովին՝ ծովահէնութեան, դերեվաճառութեան կամ թմրեցուցիչներու առե – տուրին նման միջազգային ոճիրներու չարքին քն – նել նաեւ իր որակած «բարբարոսութեան ոճիրը »— « ազգային, կրօնական կամ ցեղային բազմու – թեանց ընաջնջումը»: Առաջարկը մերժուեցաւ այն վաղեմի պատճառաբանութեամբ, թէ իրաւունք չունին միջամտելու ուրիշներու ներքին գործե – րուն:

Վարչաւա վերադարձին, Լեմքին, կառավա – րական թերթերու յարձակման ենթարկուեցաւ իբրեւ դաղափարապաշտ յիմար մը: Սոխակուեցաւ նոր պաշտօն մը ստանձնեց:

Միտքը սակայն երբեք չէր հանդարտեր: Դր – բամ դտած ատեն դիրքեր կը դրէր «բարբարոսու – թեան ոճիրին» շուրջ, կամ դասախօսութիւններ կը սարքէր եւ կը մասնակցէր այն բոլոր օրէնսդի – տական համաժողովներուն, ուր կը կարծէր թէ իր դաղափարները արծարծելու պատեհութիւն մը կրնար ներկայանալ: Գնաց այս առաքելութեամբ Պուտափէշթ, Քոփէնհակ, Փարիզ, Ամստերտամ, Գահիրէ:

Անդամ մը, իր դաղափարին դէմ բացէ ի բաց թշնամական պարունակութեամբ գիրք մը հրա – տարակեցին Ռուսերը, — « Հակայեղափոխական միջամտութիւն պատժական օրէնքին մէջ»: Ցա – ռաջաբանը դրած էր Անտրէյ Վիշինսկի, «Բարբա – րոսութեան ոճիրը» միջազգային օրէնքով պատ – ժելի արարք մը նկատել առաջարկելով, կը դրէր Վիշինսկի, Լեմքին պարզապէս կ'ուզէ ճամբայ բանալ դրամատիրական աշխարհին առջեւ, Ա· Մ իութեան գործերուն միջամտելու համար»:

Երբ 1939ին Նացիները Լեհաստան արշաւե – ցին, Լեմքին, ուրիշ հարիւրաւոր Լեհերու հետ ապաստանեցաւ ընդարձակ անտառ մը: Այնտեղ տեսաւ որ Գերմանացիները կը ռմբակոծեն՝ մօ – տակայ գիւղի մը մօտ բերուած գաղթականական կառախումբ մը: Կառախումբին մէջը թխուած քանի մը հարիւր մանուկներ դուրս եկած եւ զե – տինները նստած նախճաշ կ'ընէին: Ցանկարծ օ – դանաւեր իջան ցածր եւ սպաննեցին բոլորն ալ...

Այս պատմութիւնը ընելով, Լեմքին, չզա – դօրէն ձեռքերը կը պրկէր թիկնաթոռին վրայ :— «Ինչո՞ւ զարմանալ, որ գաղափարս չեմ կրնար մոռնալ»...

Քանի մը ամիս վերջը Լեմքին գնաց Վիլնիուս (Վիլնա) — Ռուսերու կողմէ գրաւուած քաղաք մը — ծերուկ գիւղացիի մը կողմէ քշուած սայլի մը վրայ: Ճամբորդութիւնը տեւեց մէկ ամիս: Լեմքին ունէր մօրուք մը, որ մինչեւ կուրծքը կը հասնէր եւ բաւականաչափ դրամ, զոյգ մը հեռա – դիրներ քաշելու համար:

Հեռագիրներէն մէկը դրկեց Շուէյտ իր մէկ ծանօթին — դատական նախարարին — որ դրամ դրկեց իրեն Սթոքհոլմ երթալու համար: Երկրորդ հեռագիրը ուղղեց Փարիզի իր հրատարակիչնե – րուն եւ տեղեկութիւններ ուղեց ձեռագրի մը մա – սին, զոր դրկած էր իրենց, պատերազմի պայթու – մէն եօթն օր առաջ:

Քահանայի արիւն...

Գիւղի պատուական քահանայ մը, իր հօտին նման քաջառողջ կրօնաւոր մը: Այդ գիւղին մէջ ցեղը ազնիւ է եւ զօրեղ ինչպէս իր օդը եւ իր դի – նին ...:

Այնտեղ կեանքը չեն սպաններ ապականուած մեծ քաղաքներուն պէս: Առողջ գիւղին՝ առողջ քահանան: Սրտի տէր, բարեմիտ եւ միշտ ալ պատրաստ ծառայելու իր հօտին, ճշմարիտ հոգե – ւոր հայր մը, որքան ժողովրդական՝ նոյնքան եւ աւելի հեղինակաւոր այս անձը, գրեթէ ամբողջ գիւղին բնակչութենէն սիրուած ու յարգուած է:

Ըսի՝ գրեթէ, որովհետեւ իր բազմաթիւ ծը – խականներուն մէջէն՝ անհամբոյր քաղաքացի համայնավար մը, անտանելի դարձած էր իր վար – մունքով եւ իր արտայայտուելու միտքով ու ձե – ւերով: Արդեօք ինչ՝ համար, չենք դիտեր ... : Թերեւս նախանձն է պատճառը, անտարակոյս աչքառու տարբերութիւն մը կայ այս երկու անձե – րու միջեւ: Մանաւանդ բարի քահանան քաջառողջ է եւ հուժկու, լաւ մի՛լը՝ վատառողջ եւ վտիտ:

Սակայն կայ թերեւս դարձեալ ուրիշ պատ – ճառ մը որ կարելի չըլլար մերձեցում մը այս եր – կու անձերու միջեւ:

Ամէն անդամ որ համայնավարը կը հանդիպի քահանային, ատելութեամբ կը նայի անոր աչքե – րուն մէջ եւ այն համոզումը ունի թէ ան պնակալէզ եւ դատարկապորտ մըն է: Ինքն համայնավարը, չափազանց նիհար, թէեւ չատակեր եւ խման, դժբախտաբար երբեք չօգտուիր իր առած սնունդէն... : Քաջառողջ չէ, գիւղին բնակիչները կը վկայեն արդէն:

Օր մը սակայն դժբախտաբար համայնավարը ծանրապէս կը հիւանդանայ: Բժիշկը կը հասնի իր սնարին մօտ եւ ախտաճանաչութեամբ կը հետեւ – ցընէ թէ արիւնահոսութեան մը հետեւանքով չա – փազանց տկար մնացած է, որով անյապաղ փո – խադրել կուտայ գիւղին մայրավանքին յարակից հիւանդանոցը՝ որպէսզի դարմանուի:

Գթութեան քոյրերուն ամէնէն տարեցը, որ տարիներու փորձառութիւնր ունի, հիւանդներուն իր առօրեայ այցելութեան պահուն, կանդ կ'առնէ այս նորեկ հիւանդին անկողնին առջեւ, կ'այլայլ – ւի,, ու կը չանայ պարտկել իր վրայ գործած դէշ տպաւորութիւնները, տեսնելով անոր ահաւոր վիճակը: Մայրապետը որեւէ առթիւ անոր հետ գործ չէր ունեցած եւ նոյնիսկ կ'անդիտանար ա – նոր կարմիրներու յատուկ մտայնութիւնը ու խո – սեցաւ անոր հետ քաղցրութեամբ եւ անկեղծու – թեամբ :

— Պարոն, կը տեսնեմ որ բաւական լուրջ է ձեր պարադան...: Կը յուսամ թէ բժիշկը պիտի ընէ ինչ որ կարելի է: Սակայն, առաջին բժիշկը դարձեալ ամենակարող բարի Աստուածն է: Պի – տի ուզէի՞ք որ հոգեւոր հայրը ձեզի օրհնութիւն մը տար իր այցելութեամբ...: Պէտք է գիտնաք թէ չատ բարի եւ անձնուէր է մեր քահանան ...:

Ինչ ահաւոր զուգադիպութիւն ... մայրա – պետ մը իր մօտ... իր ամբողջ կեանքին մէջ նմա – նօրինակ հակազդեցութեան մը երբեք չէր հանդի – պած :

Համայնավարին պեխերը ցցուեցան ու սկսաւ դժգոհիլ եւ պոռպռալ :

— Պիտի չուզէի մտնել այսպիսի անբաղձալի բուժարանի մը մէջ, ուր կը յաճախեն կրօնաւոր եւ կրօնաւորուհիներ: Այս չէր բաւեր, կ'ուզեն զիս կաչառել եւ պարտադրել՝ ընդունելու համար ատաղձէ եւ անհաճոյ տէրտէր մը.... Ոհ, ոչ, հա – զորւելի եւ անհաճոյ տէրտէր մը.... Ոհ, ոչ, հա – ւատացէք , ատոր չեմ կարող հանդուրժել :

— Առաջարկ մըն է որ կ'ընենք ձեզի, ուրիշ ո – չինչ, հասկնալի է թէ չէք փափաքիր, յարեցմայ – րսպետը:

— Եթէ մեռնիմ, պիտի ուզէի որ քաղաքային թաղում մը միայն կատարուի, բացարձակապէս քաղաքային ...:

Այս խօսքերը արտասանած միջոցին իր բը – ոունցքը կը բարձրացնէր օդին մէջ եւ ակռաները կը կճրտեցնէր· մինչդեռ մայրապետը մեծ համ – կը կճրտեցնէր· մինչդեռ մայրապետը մեծ համ – բերութեամբ կը փորձէր հանդարտեցնել հիւան – դը:

— Մի չարչրկէք ձեր անձը ջղագրգռութեամբ ... կրնայ վտանգաւոր դառնալ եւ մահ պատա – հիլ...:

— Սատկիլ ...:

— Ձեր փափաքին համաձայն քաղաքային թաղում մը կը կատարուի :

— Այո, ամէն ինչ քաղաքային ...:

— Անշուշտ, կը խոստանամ ձեզ: Պիտի չա – նանք գտնել նաեւ պատանք մը... որ ըլայ բոլո – րովին կարմիր :

— Եթէ կարելի է ամէնէն կարմիրը ...:

— Համաձայն եմ :

×

Այդ իրիկունը բժիշկը անկողիններուն առջե – ւէն անցաւ, յաջորդ օրուան «գործողութեան» են – թարկուելիք հիւանդները քննելու համար :Երբ հա – սաւ համայնավարին առջեւ, տեսաւ որ արիւնա – քամ եւ ուժգոյն էր ու կարեկցութեամբ իր գլուխը չարժելով ըսաւ .

— Գոհ չեմ ձեր վիճակէն...: Մէկ բան միայն կրնայ ձեզ բժշկել ու ազատել.— առողջ արիւնի մը ներարկում: Բայց չեմ գիտեր թէ ո՞վ կրնայ ընել այդ կենսատու նուիրաբերումը ...:

Հիւանդը չլմորած ու ակնապիշ դիտեց բժիշ – կը որ կը հեռանար...: Մայրապետը բժիշկին ըն – կերացած՝ սակայն տակաւին չէր հեռացած հիւան – դին քովէն .

— Ես ուրեմն, ի՞նչ պէտք է ընել, հարցուց համայնավարը՝ աղաչատանքով :

— Ի՞նչ կ'ուզէք որ ըսեմ, բժիշկը ձեզի խօսե – ցաւ արդէն պէտք եղածը ...:

— Հետեւաբար դատապարտուա՞ծ եմ ...:

— Պէտք է մէկը գտնել :

— Դո՞ւք ալ մէկը չէք ճանչնար,չէ՞ք յիշեր հարցուց գլխիկոր :

— Ինչպէ՞ս թէ ոչ, ես կը ճանչնամ մէկը:

Հիւանդը՝ զսպանակէ մղուածի պէս գլուխը վեր բարձրացուց , աչքերը խոշոր բացած անհամբեր հարցուց .

— Ո՞վ է այդ մէկը ...:

— Մեր գիւղին քահանան է ...:

— Վայ, անօրէն, դարձեալ քահանան, միշտ քահանան, ամէն տեղ են այս մարդիկը, անկարելի է չարժում մը փորձել առանց անոնց հանդիպելու : Գարշելի ճճիներ են անոնք, մակաբոյծներ ...:

— Ինչո՞ւ կը նեղուիք այդպէս, ես կը ջանամ օգտակար ըլլալ ձեզի :

Համայնավարը սաստիկ կը տառապի : Խիթեր ունի որովայնին մէջ, կ'ուզէ ալ ու ձախ տապըլ – տըկիլ անդադար : Ինչպէս մարմինը՝ նոյնպէս եւ հոգին կը ճմլուի, կը դալարուի ... Անհաղորդ վիճակ մը ստեղծուած է իր մտքին մէջ, ուր չի կրնար հաշտեցնել կրօնաւորը եւ իր պարագան :

Մայրապետը միւս 25 հիւանդներով կը զբաղի եւ երբ անկողնին մօտէն կ'անցնի, ոգեվարը՝ նշան կ'ընէ անոր որ մօտենայ :

— Մայրապետ :

— Ի՞նչ կը փափաքիք :

— Կը խորհի՞ք թէ կուգայ :

— Քանի որ չէք փափաքիր, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ գայ :

— Ոհ, անիծապարտ եմ ես ... գացէք, խնդրեմ ըսէք որ գայ :

Ահա երէցը եկած է : Համայնավարը չեչտակի կը նայի անոր աչքերուն մէջ եւ առանց նեղուելու կ'երկարէ իր ձեռքը :

— Ուրեմն, պիտի տա՞ք ձեր արիւնը :

— Ինչո՞ւ չէ, բարեկամս ...:

— Բարեկա՞մ ...:

Սրահին 25 հիւանդներր նստած իրենց անկողիններուն մէջ, կը հարցնէին իրարու թէ ի՞նչ պիտի պատահի : Մասնագէտ եւ օգնական բժիշկներու, ինչպէս նաեւ հիւանդապահուհիներու ներկայութեան, քահանան անմիջապէս կը հանէ իր կրօնաւորի երկար զգեստը, կը դնէ իր բաղուկը սեղանին վրայ, ճիշդ համայնավարին վտիտ բազուկին քովը, որուն վրայ կարմիր դոյնով դրոշմուած էր, համայնավարութեան խորհրդանիշ «մուրճ ու մանգաղ» :

Բժիշկներն ու օգնականները լծուած են լուրջ աշխատանքի :

Վերջապէս երկար ասեղը կը մխրճուի կրօնաւորին մկնդին մէջ եւ ամբողջ տասը վայրկեան քահանային արիւնը քամուելով իր երակներէն՝ կը փոխադրուի եւ կը հոսի համայնավարին երակները մէջ : Այս խորհրդաւոր պահուն սրահին մէջ երկիւղած լռութիւն կը տիրէ ...: Գործողութիւնը վերջացաւ , քահանան ժպտունած եւ ցած ձայնով խօսեցաւ հիւանդին ու ըսաւ .

— Միշտ խորհեր եմ թէ մենք երկուքս պէտք է որ իրար լաւ հասկնանք :

— Ի՞նչ պիտի ըսեն ընկերները ...:

— Ամէն պարագայի տակ, չէք կրնար ժխտել թէ ձեր երակներուն մէջ բահանայի մը արիւնը կայ ...:

— Այո, բահանայի արիւն .... սակայն եւ այնպէս չնորհակալութիւն ...:

— Ինչո՞ւ , «սակայն եւ այնպէս »:

Հիւանդին մօտ այլեւս ամէն բան վեր ի վայր չրջուած եւ ատելութիւնը՝ սիրոյ եւ երախտագիտութեան փոխուած էր : Համայնավարը իր ամէն ուժեղ ձայնովը սրահը թնդացուց :

— Տէր հայր, դուք իմ կեանքս չնորհեցիք... դուք աղնիւ, անչահախնդիր գտնուեցաք ինծի հանդէպ, ձերբերունը չսակարկեցիք :

Ու մարգարտանման արցունքներու երկու խոշոր կաթիլներ աչքերէն ինկան եւ գլտորելով անյայտացան պեխերուն մէջ, արցունքներ՝ որ կուգային չատ հեռուէն, չափազանց հեռուէն ... ատելութենէն ալ առաջ :

Թարգմանաբար ՆՈՒՊԱՐ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

Պաշտօնական ամբաստանագիր

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԴԷՄ

ՅՄԲ.— Ահաւասիկ այն ամբաստանագիրը որ ուղղուած է Պոլսոյ Պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Արսլանեանի դէմ, եւ յանձնուած է ընդհ. ժողո – վին :

Այսօրուան ձեր պատմական նիստին առթիւ (16 Մարտ) պարտք կը զգանք ամէն բանէ առաջ պատկառելի ժողովիդ բարձր ուշադրութեան յանձնել հետեւեալ ամբաստանագիրը, խնդրելով որ բարեհաճիք պարտն ու պատշաճը տնօրինել :

1.— Կ'ամբաստանենք Իսթանպուլի Պատր. Տեղապահ Գէորգ արք. Արսլանեանը, որ իր երկրորդ տեղապահութեան շրջանին՝ ոտնակոխեց մեր Սահմանադրական օրէնքները, Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ դարաւոր աւանդութիւնները եւ ընդդէմ գնաց ժողովրդապետական եւ եկեղեցական սկզբունքներու, խղճի եւ բարոյական ըմբռնումներու, պատկառելով ամբողջ համայնքը , նիւթական եւ բարոյական անարմանելի վնասներ պատճառելով անոր :

2.— Կ'ամբաստանենք Տէր Գէորգ արք. Արսլանեանը, որ գիտակցաբար անտեսեց Սահմանադրութեան 11րդ յօդուածին սա բացորոշ տրամադրութիւնը.— « Պատրիարքը իրաւունէք չունի ինքնին լուծել կամ փոխել կրօնական եւ քաղաքական ժողովները եւ անոնց դործակից խորհուրդները »: Հակառակ օրէնքին այս բացորոշ տրամադրութեան, ուրացաւ իր ուխտն ու տուած հանդիսաւոր յանձնառութիւնը եւ համարձակեցաւ լուծեալ հռչակել ղինքը ընտրող կրօնական ժողովը եւ ուրանալ դերադաս վարչական ժողովը :

3.— Կ'ամբաստանենք Տէր Գէորգ արք. Արսլանեանը մենատիրութեամբ եւ անհակակշիռ դործունէութեամբ ընդդէմ Սահմանադրական օրէնքին 8րդ յօդուածին նոյնքան բացորոշ տրամադրութեան, որ կ'ըսէ թէ «Պատրիարքը իրեն եկած դործերը նախ կը յանձնէ պատկան մարմիններու եւ անոնց քննութեան արդիւնքէն վերջ միայն դործադրութեան կը դնէ»: Մինչդեռ Արսլանեան արք. եօթը տարի չարունակ դործ տեսաւ մենատիրաբար, առանց ձեռնհաս մարմինի մը կամ ժողովներու ենթարկելու իր քմահաճ, ապօրէն եւ հանրալինաս կարդադրութիւնները :

4.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը՝ Սահմանադրութեան 10րդ յօդուածը չարաչար բռնաբարելու մեղադրանքով : Այդ բացորոշ յօդուածը կ'ըսէ բառ առ բառ.— «Պատրիարքը (տեղապահին խօսքն անդամ չկայ) կրնայ Սահմանադրութեան սկզբանց համեմատ չվարուող եկեղեցական պաշտօնեայ մը պաշտօնէ հանելու առաջարկութիւնը ընել ձեռնհաս ժողովին կամ խորհուրդին» : Մինչդեռ Արսլանեան արք. առանց ո եւ է ժողովի կամ խորհուրդի հարցնելու, կամայական պատիժներու ենթարկեց կարգ մը եկեղեցականներ, ոտնակոխելով քրիստոնէական եւ մարդկայնական տարրական սկզբունքները :

5.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը, որ մեղանչած է Սահմանադրութեան 25րդ յօդուածին դէմ, որուն համաձայն «կրօնական ժողովոյ անդամները կ'ընտրուին Ընդհանուր ժողովի կողմէ գաղտնի քուէարկութեամբ» : Մինչդեռ վեց տարի չարունակ ուրացաւ ընդհանուր ժողովը եւ ապօրէն մարմիններ քչեց հրապարակ :

6.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը, որ ամբողջովին ուրացած է Սահմանադրութեան 29րդ յօդուածին հետեւեալ բացորոշ տրամադրութիւնը.— «Կրօնական ժողովը երբ չկարենայ ինքնին լուծել զուտ կրօնական կարեւոր խնդիր մը, եկեղեցական համագումար ժողով կը կազմեն Պոլիս գտնուղ եպիսկոպոսները, եկեղեցւոյ քարոզիչ վարդապետները, աւագերէցները եւ եթէ հարկ ըլլայ չրջակայ գաւառի առաջնորդները հրաւիրելով : Եթէ եկեղեցական համագումար ժողովն ալ խնդիրը իր ձեռնհասութենէն վեր դատէ , այն ժամանակ ընդհանրական կաթողիկոսին կը դիմէ ստորագրեալ տեղեկագրով» : Մինչդեռ Արսլանեան արք. եկեղեցական համագումարի խնդրանքը ներկայացնող եկեղեցականները «կախակայեալ» հռչակելու յանդգնութիւնը ունեցաւ եւ առանց ոեւէ ձեւ որնիցէ մարմնի քննութեան յանձնելու խնդիրը՝ յետին մտքով եւ դրպարտական տեղեկագրով մը լորեցուց նաեւ Ամենայն Հայոց Հայրապետը :

7.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը սահմանադրութեան 30րդ յօդուածին դէմ մեղանչած ըլլալուն համար : Ըստ յիշեալ յօդուածին, բոլոր տեղեկագիրները պէտք էր ստորագրուած ըլլային կրօնական ժողովին մեծամասնութեան կողմէ :

8.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը անոր համար, որ անտեսելով Սահմանադրութեան 31րդ յօդուածին բացորոշ տրամադրութիւնը, քմահաճօրէն կատարած է եկեղեցական ձեռնադրութիւններ եւ աստիճանաբաձխումներ :

9.— Կ'ամբաստանենք Արսլանեան արք.ը, որ մեղանչած է Սահմանադրութեան 8րդ յօդուածին առաջին հատուածին սա բացորոշ տրամադրութեան դէմ.— «Պատրիարքին պարտաւորութիւնն է ճշդիւ հսկել Ազգային Սահմանադրութեան անթերի դործադրութեան» :Եւ մեղանչած է Սահմանադրութեան 99րդ յօդուածին դէմ որ բառ առ բառ կը հրամայէ.— « Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքը անփոփոխելի է »: Հակառակ յօդուածին բացորոշ տրամադրութեան, Սահմանադրութեան տասն ու ոդին փոխելու պարբերական ձեռնարկներ կատարած է պետութեան մօտ :

Հետեւաբար ներկայ ամբաստանագիրը կը մատուցանենք պատկառելի ընդհանուր ժողովիդ , յինլով Սահմանադրութեան 5րդ յօդուածին, որ կ'ըսէ.— « Եթէ պատրիարքը սահմանադրութեան տրամադրութեան հակառակ չարժի կամ վարուի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի» : Եւ կը պահանջենք քննիչ մարմնի մը կազմութիւնը այս եւ այս օրինակ ապօրինութիւններն ու արարքները քննելու համար :

Կը պահանջենք համաձայն մեր կանոնադրու –

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԽՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՏՇԱՐՈՒՄԸ

Այս հին ու հսկայական պատնէշին չատ մը մասերը կը սպառնային փլչիլ կամ խորապէս վնասուած էին :

Տենդոտ գործունէութեամբ սկսան նորոգել զանոնք ու փութկոտութեամբ կամ ճարպիկու – թեամբ ալ քաղաքին անմիջական չրջակայքը զտնուած ամէնէն այլազան նիւթերով ամրացուցին : Ժամանակագիրները կը պատմեն թէ չրջակայքի բազմաթիւ գերեզմանատուններու քարերը մեծաքանակ գործածուեցան պարիսպին տակր մասերը ամրացնելու : Միեւնոյն առեն ինքնապաշտպանութեան միջոցներն ալ, այսինքն արձակելու յատուկ զէնքեր մեծաքանակ կը հաւաքէին : Տենդագին փութաջանութեամբ Եւրոպայէն եւ Ասիայէն բերել կուտային ինչ պարէն որ կարելի էր , մանաւանդ ցորեն եւ ուրիշ արմըտիքներ ու ձէթ : Վերջապէս կը ժողվէին որչափ դրամ որ կրնային հայթայթել : Աւելմուտքի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Պեղոպոնէս , Հռոմի Պապին, բոլոր մօտաւոր ու հեռաւոր իշխաններուն չուտափոյթ օգնութիւն աղերսող դեսպանութիւններ ղրկեցին : Ստացագիրի փոխարէն բոլոր վանքերն ու եկեղեցիները ստիպուեցան կայսերական փողերանոցին յանձնել իրենց բոլոր թանկագին առնօթները : Այսպէս տեւեց ամբողջ այդ եղերական ձմեռը, ահռելի անձկութեան չրջան մը, յարատեւ սպառնալիքի տակ : Անհուն քաղաքին մէջ չատեր ամէն բան կորսուած կը համարէին արդէն, ուրիշներ կը յուսային տակաւին :

Սուլթանն ալ յունուարի ընթացքին Պոլիս դարձեր էր Տիտիմօթիխոնէն, իր կողմէն օր օրի կը փութացնէր յարձակողական պատրաստութիւնները : «Մանաւանդ 1453ի Յունուարի մէջ է որ , կ'ըսէ Պարպարօ, յիշեալ Թուրքը ամէն բան կարդի դրաւ, դալ յարձակելու համար Պոլսոյ վրայ , ցամաքէն ու ծովէն, անհուն բանակ մը չարժման դրաւ :

Փետրուարէն իսկ սկսաւ Պոլսոյ վրայ ղրկել իր թնդանօթները, տասը հազարնոց բանակով մը» : Միեւնոյն ժամանակ տենդոտ արագութեամբ մը, առանց ծախքին նայելու, չինել կուտար բազմաթիւ մարտանաւերու տորմիղ մը :

Նոյն Պարպարօն կը պատմէ թէ ինչպէս երեք արագաչարժ յունական նաւեր նոյն ամսուն կռիւ մղեցին Թրքական ծովեզերքներուն դէմ ու ահ – կին վնաս պատճառեցին : Մեծ թիւով մահմետական հպատակները, ղորս առեւանդեցին, իբր դերի ծախուեցան Պոլսոյ հրապարակին վրայ : «Աստ հետեւանքով , կ'ըսէ մեր Վենետիկցին, մեծ Թուրքը, այսինքն Սուլթանը սոսկալի զայրացաւ Յոյներուն դէմ եւ երդում ըրաւ վրէժ լուծել » :

Կայսրը, որուն սպառնացող վտանգները դաղտնաբար իմաց կուտային իրեն, մեծ վէգիր Հալիլ փաշա որ այսպէս կը դաւաճանէր իր տիրոջ ուր 10 Յուլիս 1453ին դլուխը վրայ տուաւ Թ վենետիկցիներու Պայլը, եւ Թ կալաթայի ձեռնվայիները, ի զուր նոր դեսպանութիւն մը ղրկած էին Ադրիանուպոլիս : Մեր ձեռքը ունինք այն ազնուական ու հպարտ պատասխանը զոր տուած է Սուլթանին վերջին սպառնագին նամակներէն մէկուն .—

— « Բացարձակապէս յստակ կը տեսնուի, որ աւելի պատերազմ կ'ուզես դուն, քան թէ խաղաղութիւն : Եւ որովհետեւ միւս կողմէ չեմ կրնար քեզ համոզել իմ խաղաղասիրական զգացումներուս, իմ անկեղծութեանս մասին վստահացնելով քեզ, եւ յայտարարելով թէ պատրաստ եմ քեզի հարկատու ալ ըլլալու, թող փափաքդ կատարուի : Հիմա ալ Ատուձոյ մլայն կ'ապաւինիմ եւ անկէ մլայն օդնութիւն կը սպասեմ : Եթէ իր կամքն է որ իմ քաղաքս քուկդ ըլլայ, ո՞վ կրնայ դէմ դնել անոր : Իկ եթէ ընդհակառակն, ան կարենար խաղաղութիւն հնձելու փափաքը ներշնչել քեզի , խիստ երջանիկ պիտի ըլլայի : Ասով հանդերձ, քեզի կը վերապարձնեմ քու խօսքդ, բոլոր այն երդումներուն եւ դաշնագրութիւններուն մասին, ղորս փոխադարձաբար իրարու երդուընցանք եւ իմ մայրաքաղաքիս դուռները կը դոցեմ : Մինչեւ արիւնիս վերջին կաթիլը պիտի պաշտպանեմ իմ ժողովուրդս : Թող քու թագաւորութիւնդ երջանիկ ըլլայ մինչեւ այն օրը, երբ արդարն Աստուած , դերադոյն դատաւորը, մեզ երկուքս իր առեանին առջեւ պիտի հանէ » :

Ամբողջ ձմեռը տեւեցին այս այնքան եղերական պատրաստութիւնները :

(Շար.)

թեան 63րդ յոդուածին բացորոշ տրամադրու–թեան, ջնջել Աբսլանեան արք·ի երեսփոխանական հանգամանքը, քանի որ ան կը կը զանուի ներկա–յիս դատաստանի տակ :

Կը պահանջենք նաեւ վերջնել Աբսլանեան արք·ի պատրիարքական թեկնածուութիւնը ըստ Սահմանադրութեան առաջին յոդուածին, որ կ'ը–սէ.— «Պատրիարք ընտրուելիք անձը ընդհանուր ազգին վստահութեան ու յարգանաց արժանի հան–դիսացած պէտք է ըլլայ »:

Ընդ· ժողովի անդամներ
(Ստորագրութիւններ)

Իսթանպուլ, 2 Դեկտ· 1950

Ա· Միութեան յարձակողական ձգտումներուն պատճառով է որ արեւմտեան դաշնակիցները հարկադրուեցան սպառազինել Արեւմտեան Գեր–մանիան : Խորհրդային այս քաղաքականութիւնը կը յենու իր զինեալ ուժերու վրայ, որոնք կը հաս–նին 4 եւ կէս միլիոնի :

Բոլոր այս մեղադրանքները լսելէ վերջ խօսք առաւ Պ· Կրոմիքօ եւ կրկնեց իր ամենօրեայ ամ–բաստանութիւնները, յայտնելով թէ բոլոր ըս–ուածները սխալ են : Քորէայի պատերազմը հրա–հրեցին Մ· Նահանգները, իրենց սպառազինում–ները արդարացնելու համար : Բրիտանական պատ–ուիրակին թիւերը, «զրօս, զաւակական արձակուր–դի առթիւ փնտռած է ան արտաքին նախարարու–թեան փոշոտ թղթածրարներուն մէջ», սխալ են իրենց կարգին : Եթէ արեւմտեան երկիրները կը կարծեն թէ մեծ ուժեր ունի Ա· Միութիւնը, ին–չո՞ւ համար չեն ընդունիր խորհրդային առաջար–կը հակակշռի մասին :

Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանէն հասած լուրերու համաձայն, բրի–տանական երեք մարտանաւերը խարիսխ նետած են Ապատանի առջեւ, պաշտպանելու համար Անգլե–իրանեան ընկերութեան չահերը :

Ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քարհ–պի 80.000 բանուորներէն երեք հազարը գործա–դուլ յայտարարած են, յաւելում պահանջելով :

Պաշարման վիճակը խստօրէն կը գործա–դրուի : Արգիլուած են հրապարակային ցոյցերը եւ ժողովները : Ուեւէ կասկածելի անմիջապէս կը ձերբակալուի :

Թէհրանի բրիտանական դեսպանը նոր վար–չապետին այցելեց Գչ· օր, «խիստ բարեկամական խօսակցութիւն մը» ունենալով, ինչպէս կ'ըսէ հե–ռագիրը :

× Թէհրանի զինուորական հրամանատարը, գօր· Հիճազի, խիստ աղդարարութիւն մը ուղղեց բոլոր «աւազակներուն, մարդասպաններուն եւ խռովարարներուն», որպէսզի չհանդարեն երկրին անդորրութիւնը : Անսաստողները խիստ պատիժ–ներու պիտի ենթարկուին :

Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ ձերբա–կալուած են դաւադիր խմբակին անդամներէն ինը հոգի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Նիւ Եորք հասաւ երէկ, չորեքշաբթի և ընդունուեցաւ բացա–ռիկ հանդիսաւորութեամբ : Առաջին անգամ է որ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ մը պաշ–տօնապէս կ'այցելէ Մ· Նահանգները : Նաւահան–գստին առջեւ խռնուած բազմութեան մէջ աչքի կը զարնէին 130 թղթակիցներ, լուսանկարիչներ եւ անթեղի խօսնակներ :

ՊՈՒԷՆՍԻՐՈՑ եւ Եուկոսլաւիոյ կառավարու–թիւնները փոխադարձաբար ճամբեցին Սոֆիայի եուկոսլաւ եւ Պելկրատի պուլկար դործակատար–ները, ինչ որ կը նշանակէ թէ յարաբերութիւն–ները չափազանց յարուած են : Երկու մայրաքա–ղաքներուն մէջ ալ դեսպանատունները խիստ հս–կողութեան տակ են :

ԼԻԲԻՈՑ (Ափրիկեան Տրիպոլիս) դաշնակցա–յին կառավարութիւնը պիտի կազմուի յառաջի – կայ հինգշաբթի օր, իրրեւ առաջին քայլը իտալական դաղթավայրերու անկախութեան : Ազգաժողովը 1949 Նոյեմբեր 21ին որոշած էր անկախութիւն շնորհել հիւս· Ափրիկէի այս երկրամասին : Նոր կառավարութիւնը պիտի գործէ նախագահու–թեամբ էմիր Խալիտ էլ Սհնուսիի, որ Լիբիոյ թա–գաւոր ընտրուեցաւ անցեալ Դեկտեմբերին : Մօտ 40·000 Իտալացիներ կան Լիբիոյ մէջ : Աւելի 22 հազարը կը բնակին Տրիպոլիս, մնացեալները ցր–ուած են ծովեզերեայ ագարակներու մէջ : Մեծ մասը կ'ուզէ մնալ :

ՍՈՒԴԱՆ նոր դահլիճը կազմեց Խալիֆա պէյ Ազմ, մեծ մասով անկախ անդամներէ :

ՉԻՆ· ՕԴԱՆԱՅ ՄԸ, որ Մարսէյլ գացած էր Փարիզ փոխագրելու համար ապր· պաշտպանու–թեան նախարարը, գետին իյնալով պայթեցաւ Նրմուռի մէջ, չորք մը տուներէ 50 մեթր անդին, Մոնթարժիի ճամբուն վրայ : Ուղեւորները, երեք սպաներ, ածխացան, անճանաչելի դառնալով :

Նոր Սերունդի Օրը

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ : Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3էն 12 Mairie du XIe մէջ, métro Voltaire :

Կը նախագահէ կեդր· վարչութեան ներկայա–ցուցիչը :

Կը խօսին ընկերներ Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ ընկերուհի Մ· ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր· Ս· ՏՕ–ՆԱՊԵՏԵԱՆ (դաշնակ), Ֆ· ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ (ջու–թակ) : Մի ծաղաչաբժ զաւեշտ մը երեք արար՝

5 ԹԻԻ ԽԵԼԱԳԱՐԸ

Մասնակցութեամբ Փարիզի մասնաճիւղի ընկեր–ներուն :

Պարահանդէս Կ· ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով :

Առատ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

Նոր Սերունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Այս շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Théâtre Verdi, rue d'Alger :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

Ցաւագնի եղելութիւն

Գ· Սունդուկեանի ծննդեան 125ամեակի առթիւ կազմակերպուած Համազգային Լսարանի կողմէ : Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Քատէի սրճարանի վերնայարկը :

Բանախօս՝ Պ· Դ· ԴԱՒԻԹԻԱՆԵԱՆ

Տիկին Հ· Խոնդկարեան, Պ· Ս· Թորոսեան եւ Դ· Դաւիթ-Խանեան կ'արտասանեն հատուածներ «Խաթաբալա»էն եւ «Պէպօ»էն :

Կինոտոյի պար՝ փոքրիկն Վ· Թորոսեան :

Արեւելեան նուագ Պ·Պ· Գարեգին, Յովնան–եան եւ Բենօ :

Տեղի կ'ունենան նաեւ երգեր :

Վարդանանց 1500ամեակը Վիեննի մէջ

Հ· Ց· Դ· Վիէնի կոմիտէի կողմէ, մասնակ–ցութեամբ Հայ Աւետ· եւ Կաթողիկէ համայնք–ներուն, Ֆ· Կ· Խաչէ, Հայ կամ· եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Հ· Մ· Ը· Մ·ի :

Կը նախագահէ Ս· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին փրօֆէսէօր ԽԱՑԻԿԵԱՆ, ՀԱՑՐ ԼԵ–ՒՈՆԵԱՆ եւ Կ· ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին : Կը մասնակցի Սա–նուհիներու «Արաքս» երգչախումբը, դեկավարու–թեամբ Հայր Լեւոնեանի :

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ Մուտքը ազատ է

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ.— Սթրազպուրկէն Պ· Քարու–եան 1100 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր· Կ· Խաչին :

Ռուբպվուայէն մէն 500 ֆրանք ծոմապահու–թեան չաբթուան առթիւ : Մտանալ Յառաջէն :

× Ընկեր Մինաս Ալթունեան իր քեռայրին Ստեփան Օկայեանի (Նիւ Եորք) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Պանեէօ Քաչանի Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պ· ՉՕՊԱՆԵԱՆի յառաջիկայ հայագիտական դա–սախօսութիւնը Սիթէ Իւնիվէրսիթէտի Հայ Ուս· Տան մէջ (57 Պուլվառ Ժուռտան), այս հինգշաբ–թի ժամը ճիշդ 5ին : Նիւթ՝ Մեր ոսկեդարեան հին գրականութիւնը, Փաւստոս Բիւզանդացի, Ղազար Փարպեցի : Մուտքը ազատ է :

ԿԸ ՓՆՏՌԻ.— Մեքսիկայէն Տիկին Նէլլի Առաքելեան (Ծնեալ Փերչիմեան) կը փնտռէ եղ–բայրը Ժերար Փերչիմեան, որ պատերազմէն ա–ռաջ Ֆրանսական բանակի մէջ իբրեւ ենթասպայ ծառայած է Վերսայլի մէջ : Մինչեւ երեք տարի առաջ իրմէն լուր առնուած է, միչտ Ֆրանսայէն : Տեղեկացնել «Յառաջ»ին :

Հանրածանօթ **Roquefort**
ընկերութիւնը
(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)
Եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ· ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ՃԵՐ–ՄԱԿ ՊԱՆԻՐԻ արտադրութիւնը, զուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի դիներով :
Դիմել՝
Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
1 Rue Mondétour, Paris (հին հասցէն)

ՆՐԲԱՁԱՁ ԼԿՆԵՐՈՒՆ
Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...
ԼԻԼԱՑԻՆ
24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62
Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուչաբթի օրերը :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա–ապրկաներ, fantaisie գլխարեղէններ, կիներու պա–յուսակներ փայիգեան ճաշակով եւ ընտիր service ներ այլեւս համար :
ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta. Paris (10) Tél.: Nord 05–78

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (13e)

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՑ ԵՐԳՉՈՒՀԻ

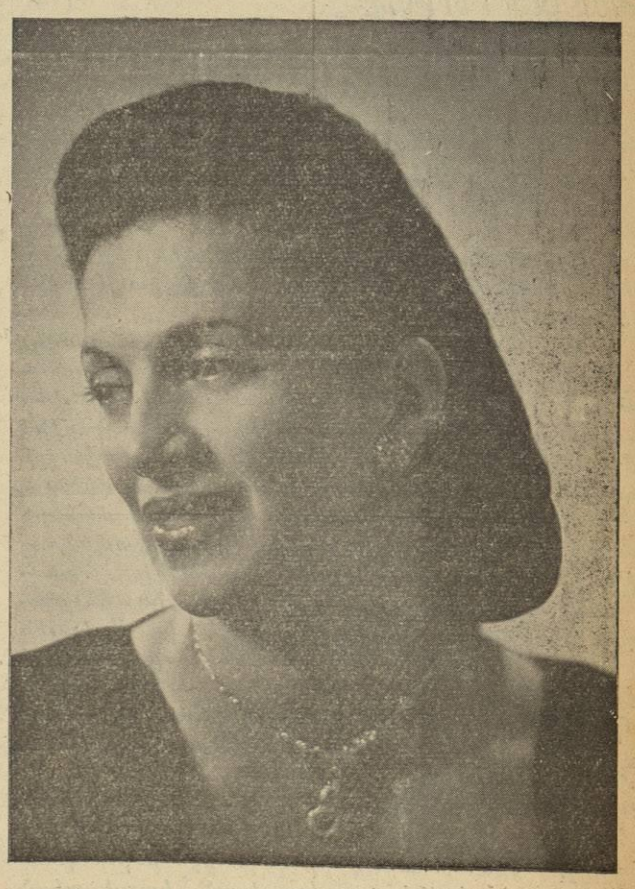
ԶԱՐՈՒՀԻ ԷԼՄԱՍԵԱՆԻ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ հայկ·թանգարանի նա–խագահ ՆՈՒՒՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆի :

Ապրիլ 7, չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Chopin – Pleyel, 8 rue Daru, métro Ternes :

Տոմսերը կը ծախուին դրատուն Հ· Սա–մուէլ, Պարսամեան, Բալուեան, նաեւ Օր· Գալֆայեանի միջոցաւ, Տօքթ· Արամ Հան–ճէր, ակեղեցւոյ դիւանը եւ յանձնախումբի անդամներուն մօտ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Vendredi 30 MARS 1951 Ուրբաթ 30 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6419–Նոր շրջան թիւ 1830

Խմբագիր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐՃ ԿԱՊԵԼ ՄԱՐԶԱՆՔՆԵՐԸ

Երէկուան թերթը հրապարակ ելած էր ար–դէն, երբ նոր հեռագիր մը կը հաղորդէր·—

« *Իզվեստիա* », Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, կ'ամբաստանէ Ամերիկացիները թէ օդանաւային ահարկու խարիսխ մը կը հաստատեն Թուրքիոյ մէջ, գործելու համար Խ· Միու–թեան դէմ, «միջազգային խաղաղային օդակայան մը» կառուցանելու պատրուակով »:

Անտարակոյս Մոսկուայի պաշտօնաթերթը կ'ակնարկէ Ատանայի մէջ հիմնելի օդակայանին, *որու մասին տեղեկութիւններ հրատարակեր էինք երէկ* :

Թուրք թերթերը ամիսներ առաջ կ'աւետէին *թէ ծրագրուած օդակայանը ամենամեծը եւ սմբ–նէն արդիականը պիտի ըլլայ, ամբողջ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ*:

Իսկ երէկ, Ատանայէն հեռագիր մը անոր ռազմական արժէքն ալ կը բացատրէր, չեշտելով թէ այդ օդակայանին չնորհիւ, «ի հարկին պիտի կրնան հիւլէական ռումբ տեղացնել Կովկասի եւ Ռումանիոյ նաւթահորերուն վրայ »:

Որ եւ է լուսաբանութեան կը կարօտի՞ այս քաղաքական հեռանկարը :

Մանաւանդ որ, մարդիկ բացէ ի բաց կը խօ–սին այդ մասին: Իբրեւ թէ զբօսական պտոյտ մը կատարելու կ'երթան ...

Շատ աւելի վրդովիչ մանրամասնութիւններ հրատարակուած են եւ դեռ կը հրատարակուին այս կարգի ռազմական պատրաստութեանց եւ առա–ջադրութեանց մասին, աշխարհի բոլոր թերթե–րուն մէջ :

Ցաճախ պատասխանատու անձեր, նախկին կամ ներկայ նախարարներ, գիտնականներ, զօրա–վարներ իրենք մթնոլորտ կը ստեղծեն, չռնդալից ելոյթներով: Եւ կամ ահաբեկելու համար դի–մացինը :

Ամէն պարագայի մէջ, կան բազմաթիւ երե–ւոյթներ, իրողութիւններ որոնք սերտ կապ ունին մեր հայրենիքին եւ տարագիր բազմութեանց ա–պահովութեան, նոյնիսկ ճակատագրին հետ :

Ի վերջոյ որոշ տեսակէտ եւ ուղեգիծ պիտի ունենա՞նք այդ կարգի երեւոյթներու եւ իրողու–թեանց հանդէպ :

Ժամանակը հասունցած չէ՞, լրջօրէն քննելու համար զերազոյն հոգը, — ապահովութիւն եւ ինքնապաշտպանութիւն :

Անշուշտ մեր կամքէն կախուած չէ այս կամ այն ընթացքը տալ դէպքերուն, հսկայական ուժե–րու հրմշտուքին մէջ :

Եթէ փոթորիկ մը պիտի պայթի, ճամարտա–կութիւնները կամ հանրագրութիւնները չեն որ պիտի կասեցնեն զայն: Ոչ ալ կաթողիկոսական մաղթանքները կամ չանթերը :

Զկայ մէկ հատիկ Հայ, որ բարիք սպասէ նոր պատերազմէ մը: Ոչ ալ ուրիշ Հայ մը, որ գիտակ–ցօրէն գաւէ խաղաղութեան դէմ :

Գոյնզգոյն դրմազրիներ ի զուր կը փորձեն ճա–կատ ճեղքել նաեւ այս դետնին վրայ :

Այս հարցին մէջ, խեղկատակութեան մրցա–նիշը կոտրած է երեւանի մամուլը :

Ան ոչ միայն կը չարունակէ Թրքավարի ցնդա–բանութիւններ ներշնչել, կուլտուրական կապի Ընկերութեան միջոցաւ, այլեւ պատի՛ւ կը սեպէ արտատպել արտասահմանի մունետիկներուն զար–շահոտութիւնները :

Ահաւասիկ նմոյշ մը եւս, — «Դաշնակցները իմպերիալիստական նոր պատերազմի հրձիգների լակէյներն են» (*«Սովետական Հայաստան» ամսա–գիր*, 1950 Դեկտ· էջ 42—43) :

Բովանդակութի՞ւնը,— Նոյն թխածոյ զա–ռանցանքները, քաղուած այս կամ այն հայատառ քուրջէն:

Աչկերտ եւ վարպետ ձեռք ձեռքի տուած, ոչ միայն իրենց կարդացածը չեն հասկնար, այլեւ կը յերիւրեն: Կը ստեն, կը խեղաթիւրեն, կը գունա–ւորեն, իրենց ուզած իմաստը տալու համար դէպ–քերուն :

Խեղճերը կը մոռնան որ ամէնէն առաջ Հա–յաստանի ժողովուրդը կը խնդայ իրենց վրայ, չատ լաւ ճանչնալով խուժանավարական ցնդաբա–նութեանց թէ՛ աղբիւրը եւ թէ հեղինակները:

Որքա՞ն տժգոյն է պատմական Բիւզանդիոնը, բաղդատելով այս խառնաճաղ, իրապէս ազգա–դաւ փոխառացութեանց հետ : Շ·

«ՅԱՌԱՋ»Ը 10 ՖՐԱՆՔ ԱՊՐԻԼ 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Թուղթի յարաճուն սղութիւնը (70 %), տպա–գրական ծախսերու ծանրութիւնը, պետական եւ ընկերային տուրբերու յաւելումը կը ստիպեն մեզ բարձրացնել *Յառաջի* վաճառման գինը, ինչպէս ըրին տեղական թերթերը:

Յառաջիկայ կիրակիէն սկսեալ (1 Ապրիլ), թերթը ձեռէ պիտի ծախուի ՏԱՍԸ ՖՐԱՆՔԻ :

Բաժնեգիրներու մանրամասնութիւնները յա–ջորդով :

Կը յաւինք որ կարելի չեղաւ ուրիշ ելք մը դտնել, հակառակ մեր բոլոր ճիգերուն :

ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ՝ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Գարեգին պատրիարք նախագահելով Աւագ Ուր–բաթի առտուան արարողութեանց, աշխարհաբար կարդացած է Աւետարանները :

Ռանալուայի արարողութեանց առեն ալ կըր–կին աշխարհաբար կարդացած է Աւետարանը բնագրին վրայ, եւ քանի մը Աւետարան ալ աշ–խարհաբար կարդացուած է երկու քահանաներու:

Գիշերուան արարողութեանց առեն արգիլեր է «Ո՞ւր ես, մայր իմ» ողբը, այն պատճառա–բանութեամբ թէ եկեղեցական մեղեդի կամ չա–րական չէ եւ թէ չուզեր տխրեցնել ժողովուրդը : Եւ նորէն աշխարհաբար կարդացած է Աւետարան–ները: Այս առթիւ քարոզներ ալ խօսած է, մխի–թարելով ժողովուրդը :

ՁՈՐՍԵՐԸ ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻՆ

Զորս փոխանորդներու ժողովը, չորեքշաբթի օրուան իր 19րդ նիստին, արձանագրեց ուշադրու–յաղողութիւն մը, երբ խորհրդային պատուիրակը, Պ· Կրոմիքօ, անակնկալօրէն յայտարարեց, թէ համաձայն է Գերմանիոյ ապազինման հարցը մի–ացնելու չորս մեծ պետութեանց յարաբերու–թիւնները բարելաւելու հարցին հետ: Իր բանա–ձեւով, Պ· Կրոմիքօ կ'ընդունի նաեւ քննել մեծ պետութեանց զինեալ ուժերու այժմու տարողու–թիւնը եւ ատուգել անոնց կրճատումը: Փոցտամի համաձայնագիրը չի յիշուիր այս բանաձեւին մէջ, բայց ընդհանուր կերպով կ'ըսուի, թէ պէտք է քննել քառեակ համաձայնութիւններէ բխող պար–տաւորութեանց գործադրութիւնը :

Պ· Կրոմիքոյի այս վերաբերումը լաւ տպաւո–րութիւն ձգեց միւս ժողովականներուն վրայ: Խորհրդային պատուիրակը, սակայն, յայտարա–րեց թէ պալքանեան երկիրներու հարց մը մէջտեղ հանելով, կացութիւնը աւելի պիտի կնճռոտի :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ· Կրոմիքօ նորէն քարեր գլորեց համաձայն իր սովորութեան: «Ես մէկ հարուածին երկուքով կը պատասխա–նեմ», ըսաւ խօսքն ուղղելով ամերիկեան պատ–ուիրակին :

Կը կարծուի թէ այժմ աւելի դիւրացած է չորսերու ժողովի օրակարգին վերջնական մշա–կումը :

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆ, անդլիագիր գրագէ–տը, որ իր կնոջմէն բաժնուած էր 1949ին, դիմում կատարած է ապահարզանը չեղեալ համարելու եւ նորէն ամուսնանալու համար :

ՎԻՇԻՆՍԿԻ, Խ· Միութեան արտաքին նախա–րարը, ծանրապէս հիւանդ է, կ'ըսէ հոլանտական թերթ մը: Նոյն աղբիւրին համաձայն գործերը առժամապէս կը վարէ Պ· Մոլոթով :

ԿՈՐԷԱՑԻ մէջ հաշտութիւն կնքելու հա–մար, Դաշնակիցները ծրագիր մը մշակած են եւ մօտերս պիտի յայտարարեն, զինադադար առա–ջարկելով: Պատերազմին մասնակցող 14 ազգեր իրենց հաւանութիւնը յայտնած են այս ծրագրին:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը օրինագիծ մը պիտի ներկայացնէ խորհրդարանին, առաջարկե–լով ազգայնացնել Սուէզի ջրանցքը: Այս լուրը մեծ դարմանք պատճառեց Ֆրանսայի մէջ, քանի որ ջրանցքին ընկերութիւնը ֆրանսական է. (Անգլիա բաժնեկից է 44 առ հարիւր):— Ընկերութեան 3 հազար պաշտօնեաները որոշեցին գործադուլ ը–նել ամէն օր ժամը 9էն 11, իրենց պահանջները արժեցնելու համար :

Ընկերային խորհուրդներ

ԲԱՆԹՈՂՆԵՐՈՒ ՅՈՑՑԸ

Մեթրոյի եւ հանրակառքի աշխատաւորներուն գործադուլը կը չարունակուի մինչ (15րդ օր): Պաշտօնական տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ այդ երկու սպասարկութեանց բանուորներէն 28 հազարը դադրեցուցած են ամէն աշխատանք :

Ջորեքշաբթի օր, բանթողները բողոքի ցոյց մը կատարեցին փոխադրութեանց նախարարու–թեան առջեւ: Կարգ մը թերթեր 3 հազար կը հաշ–ուեն ցուցարարներուն թիւը, ուրիշներ՝ հինգ հա–զար: Կառավարութիւնը պարտաւորիչ ծառայու–եան կանչած էր երեք հարիւր մասնագէտներ, ամրապնդելու համար մեթրոյի գիծերուն ապահո–վութիւնը: Ցոյցը ուղղուած էր նաեւ այս որոշ–ման դէմ :

Ցուցարարները կ'աղաղակէին·— « Վճարեցէք մեր վեց հազար ֆրանքը» (ամսական յաւելում):

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ոստիկանութիւնը զանոնք նախարարութեան դուռ–ներէն ետ մղեց ուժգնօրէն: Այս առթիւ բռունցք–ներ փոխանակուեցան եւ ձերբակալութիւններ կա–տարուեցան: Հարկ եղաւ օգնական ուժ կանչել, եւ երկու ժամ աղաղակելէ, երդելէ վերջ ցուցա–րարները հեռացան, աղդարարելով·

— « Վաղը նորէն պիտի գանք »:

Այս ցոյցը սարքուած էր փոխադրութեանց նախարարին հետ կատարուած տեսակցութենէ մը վերջ: Բանթողները կը մերժեն կառավարութեան առաջարկած յաւելումը, 12ուկէս առ հարիւր եւ կը պահանջեն 25 առ հարիւր, ազդարարելով թէ պիտի չարունակեն գործադուլը, մինչեւ որ գո–հացում ստանան: Թերթերը կը գրեն թէ ներկայիս փարիզիփոխադրութեանց աշխատաւորներուն մա–սամբոչակներն են 18 հազարէն 28 հազար ֆրանք :

Կառավարութիւնը վերջնական եղրակացու–թեան մը չէ յանգած տակաւին, թէ աշխատա–վարձի խնդիրը լուծելու եւ թէ գիներու բարձրա–ցումը կասեցնելու համար :

Ինչպէս կ'երեւայ, պայքարը պիտի չարունակ–ուի նոյն սաստկութեամբ, կառավարութեան եւ գործադուլի կազմակերպիչներուն միջեւ: Կառա–վարութիւնը տրամաբանական չի գտներ մեթրոյի եւ հանրակառքի աշխատաւորներուն պահանջնե–րը, քանի որ նոյն հիման վրայ կարգադրուեցաւ երկաթուղիներու գործադուլը :

⚔ Թերթերը կը գրեն թէ ցոյցի միջոցին եր–թեւեկը գադրեցաւ Պուլվառ Սէն – Ժէրմէնի վրայ եւ այն գիւղուորական եւ անհատական կառքերը որոնք ճամբորդներ կը փոխադրէին 15 օրէ ի վեր, քաղաքական աղաղակներով ընդունուեցան: Ցոյցը դադրեցաւ ժամը 6.30ին, գործադուլի չանձնա–խումբին հրամանով :

⚔ Մեթրոյի երթեւեկը երէկ ալ բաւարար էր 25 առ հարիւր համեմատութեամբ, թէեւ սճողու–մը աննկարագրելի է առտուան եւ իրիկուան բա–նուկ ժամերուն: Գործադուլի չանձնախումբը կը յայտարարէ թէ պատասխանատուութիւնն չըս–տանձներ ապահովութեան մասին :

⚔ Կը վախցուի որ դործադուլը տարածուի ուրիշ ասպարէզներու մէջ: Անուղղակի տուրքե–րու վարչութեան պաշտօնեաները գործադուլ սարքած են այսօր, ուրբաթ, 24 ժամուան հա–մար: Խլրտումները հետզհետէ զգալի կը դառնան ուրիշ վարչութեանց մէջ: Տուրքերու հաւաքիչ–ները, նամականատուներու եւ քաղաքապետութեանց պաշտօնեաները կը սպասեն իրենց պահանջներուն քննութեան :

ԻՆԶՊԻՍ ԴՐԱՄ ՊԻՏԻ ՃԱՐԵՆ

Կառավարութեան ամէնէն մեծ հոգն է դրա–մական անձկութիւնը: Ելմտական նախարարը, Պ· Փէյ, 40 միլիառ ֆրանք կը հաշուէ երկու միլիոն պետական պաշտօնեաներու թոշակներուն յաւել–ման դումարը :

Նախարարը առջի օր ճառ մը խօսելով ամե–րիկեան մամուլի ընկերակցութեան առջեւ ըսաւ թէ 40 միլիառը ճարելու համար հարկ է աւելցնել փոխադրութեանց, ածուխի, կազի եւ էլեկտրա–կանութեան գիները, նոր տուրքեր հաստատել կամ եղածները աւելցնել: Արդ, Ազգ· Ժողովը կը դբժ–կամակի նոր տուրքեր քուէարկել, երբ հազիւ եր–կու – երեք ամիս մնացած է երեսփ· ընտրու–թիւններու համար: Գալով նոր թղթադրամներու չըր–ջաբերութեան, Պ· Փէյ յայտարարեց· — «Ես չեմ ուղեր թղթադրամի ածման (էնֆլասիօն) նախա–րար ըլլալ: Եւ պիտի հրաժարիմ, եթէ հարիւրին 1—2էն աւելի թղթադրամ տպուի »:

Իր կարծիքով, գիները բարձրացած են որով–հետեւ միջազգային գործողութիւն մը չկատար–ուեցաւ, երբ աշխարհի տնտեսութիւնը կը վտան–գուէր Քորէայի պատերազմին հետեւանքով:

⚔ Կառավարութիւնը տակաւին չէ ճշդած կարդ մը գիներու յաւելման մանրամասնութիւն–ները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, Տոքթ· Ատընաուըր, Փարիզ հրաւիրուած է Ապրիլ 12ին, *ստորագրելու համար Շումանի ծրագիրը:*

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

3) ԱՐՇԱԻԸ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

Լեմքին Սթոքհոլմ հաստաւ 1940 Փետրուարին։ Իսկ գիրքը, որ թելադրուած էր Միջազգային Կարզադրութեանց Դրամատան կողմէ, հրատա – րակուած էր՝ Փարիզի գերմանական դրաւումէն քանի մը ամիս առաջ։ Այս գրքին շնորհիւ դասա – խօսելու հրաւիրուեցաւ Սթոքհոլմի համալսարա – նը — եւ դասախօսելու համար, հինգ ամսուան մէջ շուէտերէն սորվեցաւ—իսկ յաջորդ գարնան, նման հրաւէր մը ստացաւ Մ. Նահանգներու Տըր– հէմի Տիւք համալսարանէն։

Այս համալսարանին մէջ, Լեմքին, պիտի խո– սէր միջազգային դրամանիշերու գործառնու – թեանց մասին։ Բայց ձգեց այս նիւթը եւ սկսաւ դասախօսել Եւրոպայի նացիական դրաւման չուրջ։ Սթոքհոլմի մէջ, շուէտական կառավարութեան աջակցութեամբ հաւաքած էր բազմաթիւ գերմա– նական վաւերաթուղթեր, դրաւման ենթարկուած ժողովուրդներու մասին։ Փաստեր ունէր, որ բարբարոսական նոր ալիք մը ծաւալած էր Եւրո – պայի մէջ։

Ամերիկեան պատերազմական նախարարու – թիւնը գնդապետ մը ղրկեց համալսարան, լսե – լու համար Լեմքինի դասախօսութիւնները։ Ու տակէ վերջ, գործի նոր ասպարէզներ բացուե– ցան տարագիր դասախօսին առջեւ։ Ուսուցչի պաշտօն ստանձնեց Վըրճինիոյ համալսարանի զին· կառավարութեան զպրոցին մէջ, զլխաւոր խոր – հրդական նշանակութեամբ Տնտեսական Պատերազմի Մարմնին եւ Արտաքին Տնտեսական Վարչութեան եւ վերջապէս խորհրդական գործառ պատերազ – մական նախարարութեան արտաքին գործերու բաժնին։ Այս պաշտօնին շնորհիւ ալ օգնեց Նիւ – րընպէրկի դատավարութեանց կազմակերպման։

Դասախօսութիւնները ու անոնց յարակից վաւերաթուղթերը կազմեցին հսկայ հատոր մը, որ կոչուեցաւ «Առանցքի տիրապետութիւնը եւ – րոպայի մէջ»։ Գիրքը, հրատարակուած 1944ին, մանրամասնօրէն կը պատկերացնէր, թէ Նացինե– րը ինչպէս կը կազմակերպեն Եւրոպան։ «Ցեղա – սպանութիւն» բառը, առաջին անգամ այս գրքին մէջ գործածուեցաւ։ Լեմքին գտաւ այս անունը երբ անգամ մը ձայնասփիւռէն ունկնդրեց Ուինս– թըն Զըրչիլը, որ կը խօսէր նացիական վայրա – գութեան մասին եւ կ'օրակէր «անանուն ոճիր»։

Լեմքին մտածեց։ Կարելի չէ օրէնք սահմանել բանի մը համար, որ անուն չունի։ Ինք, «բարբա– րոսութեան ոճիր» որակած էր կատարուածը, բայց «բարբարոսութիւն» բառը պէտք եղածին չափ ճշդրիտ չէր։ Հարեւմտեաներու կարծիքը ու – զեց։ Մէկը առաջարկեց «խմբական մարդասպա – նութիւն» բացատրութիւնը։ Բայց Լեմքին առար – կեց, թէ երբ մարդ մը դինով տուն կուգայ եւ կը սպաննէ կինը, զոքանչը եւ եօթը զաւակները, ա – րարքը խմբական մարդասպանութիւն է անշուշտ, բայց չի բացատրեր իր միտքը։

Ուրիշ մը թելադրեց «ցեղային մարդասպա– նութիւն» որակել։ Բայց անանուն ոճիրը ոչ միայն ցեղերու, այլեւ կրօնքներու, մշակոյթներու եւ ազգերու դէմ ուղղուած էր։

Լեմքին որոշեց անպատճառ նոր բառ մը գըտ– նել։ Անգամ մըն ալ կարդաց Պղատոնը եւ դուռ genos (հէնոս – ցեղ) յունարէն բառը, որուն կցեց լատինական cide — սպանութիւն բառը եւ որա – կումը եղաւ genocide — ցեղասպանութիւն։ Այժմ կ'ուզէր ցեղասպանութիւնը ծանօթացնել իրրեւ միջազգային ոճիր մը։

Մնողքն նամակ մը ստացած էր 1941 Յունի – սին, դրուած՝ գերմանական բանակներու ռուսա– կան սահմանը անցնելէն քանի մը օր վերջը։ Ըը – նողքը կը գրէր թէ լաւ են եւ իր մասին կը մտա– ծեն։ Այս էր ստացած վերջին նամակը։ Ա՛լ ուրիշ բան չլսեց։ Պատերազմէն վերջը Պերլինի մէջ գը– տաւ իր եղբայրը, կնոջ եւ երկու զաւակներուն հետ։ Ռուսերը քշած էին զիրենք գործարան մը, Ուրալներէն անդին, ծեր Լեմքինները ձգելով ի – րենց ազարակին մէջ։ Այժմ, ոչ ագարակը կար, ոչ դիւղը եւ ոչ ալ անոնց բնակիչները կ'ապրէին։

— Հապա ձեր ընտանիքին մնացեալ անդամ – նե՞րը, հարցուց բարեկամ մը։

— Ես այլեւս ընտանիք չունիմ, պատասխա – նեց Լեմքին դառնօրէն։

— Բայց դուք ունէիք հօրեղբայրներ, հօրա – քոյրներ, զարմիկներ։

— Այո, ընդամէնը 49 հոգի, մայրս ու հայրս ալ հաշուելով։

— Ու չէ՞ք դիտեր թէ ինչ եղան։

— Եթէ ըսել կ'ուզէք՝ դիտե՞մ արդեօք թէ ո– րո՞նք կազի սենեակները տարուեցան, որո՞նք սո – վամահ դարձան կէրոններու մէջ կամ որո՞նք դի– դակահարուեցան Գերմանացիներէն եւ կամ մին – չեւ մեռնիլը բռնի աշխատցուցին,— այո՛, բան մըն ալ չեմ դիտեր։

Երբ Լեմքին, գերագոյն դատարանի դատաւոր

Տոքթ. Յակոբ Թօփճեան

Մարտ 8ին Պէյրութի մէջ թաղուած է Տոքթ· Յակոբ Թօփճեան, երկար հիւանդութենէ մը վերջ, որուն հետեւանքով անդամալոյծ եղած էր։

Ծնած էր Այնթապի մօտակայ գիւղերէն մէ – կուն մէջ՝ շուրջ 75 տարի առաջ։

Կանուխէն որբ մնացած, նախնական ուսումը Այնթապի ազգային վարժարանին մէջ ստանալով ղրկուած է Էջմիածին՝ Գէորգեան ճեմարանը, ուր իբրեւ զպրոցական ընկերը ունեցած է Ռուբէն Տէր Մինասեան եւ ուրիշ ծանօթ դէմքեր։

Ճեմարանը աւարտելէ վերջ, զացած է Գեր – մանիա բարձրագոյն կրթութիւն ստանալու հա – մար։ Հետեւած է փիլիսոփայութեան եւ աստուա– ծաբանութեան, եկեղեցւոյ համալսարանին մէջ։ Իր աւարտական ճառը (thèse) գրած է գերմաներէն Բաղրատունիներու մասին եւ ստացած վարդա – պետ (տոքթոր) փիլիսոփայութեան տիտղոսը։ Նիւթն էր « Հայաստանի ներքին կացութիւնը Ա. – չոտ Ա.-ի օրով, հրատարակուած Պերլին, 1904ին։ Մէկ տարի վերջ, դարձեալ Պերլինի մէջ հրատա– րակեց Հայաստանի քաղաքական եւ եկեղեցական պատմութիւնը Աչոտ Ա.-ի եւ Սմբատ Ա.-ի օրով։ Իր այս գործերէն չատ օգտուած է Joseph Laurent իր «L'arménie entre Byzance et l'Islam» գրքին մէջ։

Հայերէն լեզուով ալ հրատարակած է ճեռա – գիրներու ցուցակ մը։

Գերմանիայէն Պոլիս վերադարձին, Օրման – եան պատրիարքի օրով, իրրեւ ուսուցիչ ղրկուած է Արմաշի Դպրեվանքը, ուր կ'աւանդէր փիլիսո – փայութիւն եւ աստուածաբանութիւն։

Օսմանեան Սահմանադրութենէն առաջ պահ մը խմբագրապետ եղաւ Պոլսոյ «Արեւելք» օրա – թերթին։

Սահմանադրութենէն վերջ իրրեւ օրմանեա – նական պահ մը մեկուսացուեցաւ։ Ճետոյ 1909ին գերմաներէնի եւ փիլիսոփայութեան ուսուցիչ ե– ղաւ Սկիւտարի նորաբաց կարապետեան վարժա – րանին մէջ, միեւնոյն ժամանակ Պոլսոյ թղթա – կիցն էր գերմաներէն «Պերլինէր Թակէպլատ» եւ « Պերլինէր Լոքալ Անցայկըր» թերթերուն։

1915ի ապրիլ 11–24ին ինք ալ աքսորուեցաւ Զանկըրը հայ մտաւորականներու հետ, սակայն Գերմանացիներու միջամտութեամբ Պոլիս վերա – դարձաւ եւ ամբողջ պատերազմի շրջանին հոն մը– նաց։

Զինադադարին Պոլսոյ հանրակառքի ընկե – րութեան մամուլի դրասենեակին տնօրէնն էր, միա– ժամանակ չարունակելով թղթակցիլ օտար թեր – թերու։

Քէմալական շարժումէն վերջ 1923ին ընտա – նիքով եկաւ Փարիզ եւ քանի մը տարի ապրեցաւ Մէն Քլու, փորձելով առեւտրական գործ մը հիմ– նել։ Նախ պանիր չինելու, յետոյ մուշտակի նե – րածման գործերուն ձեռնարկեց, սակայն չյաջո – ղելով, 1926ին անցաւ Պէյրութ, ուր նման փոր – ձեր կատարեց։

«Աստուած ամէնուս չնորհի տայ»

ԽՄԲ.— Ծանօթ հրապարակագիր Ապիտին Տավէր յօդուածով մը կը պարզէ Թուրքիոյ ներ – քին իրարանցումը (երկրին ներքին տեսարանը, 22 Մարտ)·—

Մարտ մէկէն ի վեր, հետեւեալ դէպքերը պա– տահեցան։ — Գըրչէհիր, Աթաթիւրքի յուշարձա– նին քիթը եւ ծնօտը կտրեցին։ Ցանցապարոնները գտնուած չեն։ Թուրք լուսամիտ դասակարգը նզովեց դէպքը։

Հալքեան գունդագունդ պատուիրակութիւն – ներ Անգարա կ'երթան, այցելելու համար Իսմէթ Ինէօնիւի։ Նախորդ ներքին նախարարը յայտնեց թէ խնդիրը նկատի կ'առնուի։

Ինէօնիւի Համայնապետարանի անունը փո – ուեցաւ, այս առթիւ Ակեահ Սըրրը Լէվենտ հրա– ժարեցաւ խմբագրական մարմնէն եւ մենամարտի հրաւիրեց կրթական նախարար Թեվֆիք Իլերին։

Առանց Մէնտէրէսի դահլիճը հրաժարեցաւ, իր երկրորդ դահլիճը դեռ գործի չսկսած՝ քննա – դատուեցաւ, կարգ մը թերթեր պահանջեցին որ վարչապետը հանդստանայ այլեւս։

Իսթանպուլի քաղաքապետական ժողովը փո– խեց Ինէօնիւ ճեմավայրին անունը, եւ որոշեց քանդել այնտեղ Ինէօնիւի արձանին պատուանդա– նը։

Սելճուգի մէջ, երեւան եկաւ Աթաթիւրքի կի– սարձան մը, լաթերու մէջ փաթթուած եւ ցեխե– րու մէջ թաթխուած։ Ճետոյ ըսուեցաւ թէ ցեխե– րու մէջ նետուած չէ, այլ խոտերու մէջ, եւ դէպ– քըն ալ պարզ զողութիւն մըն է։

Ըսուեցաւ թէ Հալք կուսակցութիւնը կ'ուզէ նոր ընտրութիւններ կատարել եւ այս նպատակով է որ Ինէօնիւի համախումբ այցելութիւններ կը տրուին։

Միլլէթ կուսակցութեան նախագահ Հիքմէթ

Երբ Պ· Գրիգոր Կիրակոսեան հրաժարեցաւ Կիպրոսի Մելքոնեան վարժարանի տնօրէնութե – նէն, իրեն յաջորդեց Յակոբ Թօփճեան, որ ամ – բողջ տասը տարի վարեց Նիկոսիոյ զոյգ հասա– տութեանց տնօրէնի պաշտօնը։

Պատերազմէն վերջ հրաժարելով, վերադար – ձաւ Պէյրութ, ուր իրրեւ ուսուցիչ կը պաշտօնա– վարէր Անթիլիասի Դպրեվանքին մէջ, մինչեւ վերջին տատենները, երբ հիւանդանալով անկողին ինկաւ։

1914ին ամուսնացած էր Օր· Ռեբեկա Ման – կասարեանի հետ։ Կը թողու երկու զաւակներ՝ Ա– րա եւ Անահիտ, Արան այժմ ուսուցիչ է Պէյրութ։

Հանդուցեալը անդամ էր ամէնազան հայերէն թերթե– րու — «Արեւելք», «Բիւզանդիոն», «Ժողովուրդի Ձայն», « Հայաստանի կոչնակ», եւայլն։

Հ·

ձէլքընի հետ Նիւրնպէրկ գնաց դատավարու – թեանց համար, որոշած էր ցեղասպանութիւնը մտցնել մեղադրանքին մէջ։ Եւ առով մեղադրեց կէօրինկը, Շեթրայերը, Ֆոն Նոյրաթը եւ այլ ա– կանաւոր նացիները ու կազմակերպութիւններ։

Դատավարութեանց ընթացքին, 1946ի ամա – ռը, Լեմքին Անգլիա գնաց, մասնակցելու համար Քէմպրիճ սարքուած միջազգային իրաւագիտա – կան համաժողովի մը եւ չանաց բանաձեւ մը քուէարկել տալ ցեղասպանութեան մասին։ Պատ– ուիրակները դիտել տուին թէ կ'ուզէր միջազգա– յին իրաւագիտութեան մէջ մտցնել օրէնք մը որ կապ չունէր անոր հետ։«Ծովահէնութիւնը միջազ– գային ոճիր մը նկատուելէ վերջ, պատասխանեց Լեմքին, ինչո՞ւ ոճիր չնկատել ազգերու եւ մշա – կոյթներու բնաջնջումը, մինչ անոնք աւելի կա– րեւոր չեն, քան նաւ մը եւ իր բեռը։ Անշուշտ Շէյքսփիր աւելի թանկագին է, քան բամպակը»։ Եւ սակայն, խորհրդաժողովը չհամաձայնեցաւ։

Այնուհետեւ որոշեց կանգ առնել Փարիզ, ուր խաղաղութեան համաժողովը պիտի գումարուէր։ Փութեաւ յաջողէր համոզել ժողովականները, որ – պէսզի ցեղասպանութիւնը յիշատակեն դաշնագիր– ներու մէջ։

— « Տէ՛ր Աստուած, ըսաւ Ամերիկացի մը, դուք թերթ չէ՞ք կարդար։ Չէ՞ք տեսներ թէ ինչ փորձանքի մատ ենք Ռուսերուն հետ եւ կ'ուզէք ուրիշ փորձանք ալ բանալ »։

— Իրրեւ մարդ, համաձայն եմ ձեր դաղափա– րին, ըսաւ Ֆրանսացի պատուիրակ մը· բայց իբ– րեւ դիւանագէտ մը, ինչպէ՞ս կրնամ օգնական ըլլալ, քանի որ հարցը օրակարգին վրայ չկայ։

— Շատ հետաքրքրական է, ըսաւ Եթովպացի մը, բայց ի՞նչ կրնանք ընել··· Մենք շատ փոքր ենք ···

Լեմքին, նեղսիրտ ու ջղագրգիռ, մէկ պատ – ուիրակէն միւսին կը դիմէր։ Պատասխանը միշտ միեւնոյնն էր։ Ամէն մարդ հակառակ էր ցեղա – սպանութեան, բայց ···

Փարիզ հասնելուն երրորդ օրը, Լեմքին հի – ւանդացաւ։ Քանի մը օր վերջը, Սեպտեմբեր 30ին, արձակուեցան Նիւրնպէրկի միջազգային պատարանին վճիռները։ Դատաւորները մէկզի ձգած էին՝ պատերազմէն առաջ մարդկութեան դէմ գործուած ոճիրները։ Լեմքին ուրեմն կը գտ– նուէր հոն, ուրկէ ճամբայ ելած էր տարիներ ա– ռաջ։

Երբ անքուն գիշեր մը ճայնասփիւռը կ'ուն – կընդրէր, լսեց որ Նիւ Եորքի մէջ կը մշակուէր ՄԱԿի առաջին հերթական ընդհ· ժողովին օրա – կարգը։ Ժողովը պիտի բացուէր երեք շաբաթէն։

Լեմքին Նիւ Եորք հասաւ Հոկտեմբերի կէսե– րուն եւ չիտակ գնաց Լէյք Սըքսէս (ՄԱԿի կեդրո– նատեղին)։ Հսկայ աշխատանքի մը լծուած էր։ Դեռ ճամբան, չոգենաւին մէջ խմբագրած էր բա– նաձեւ մը, որ ցեղասպանութիւնը միջազգային ո– ճիր կը հռչակէր։ Բանաձեւը սակայն պէտք էր ՄԱԿին ներկայացուէր պաշտօնական պատուիրա– կութեան մը կողմէ, իսկ ինք ոչ մէկ պատուիրա– կի հետ ծանօթ էր։ Օրակարգի վերջնական կազ – մութեան հինգ օր մնացած էր։ Հինգ օր, — մինչ ինք 13 տարիներէ ի վեր կ'աշխատէր ծախել իր գաղափարը։

Մ· Նահանգներու պատուիրակութիւնը հաս – կըցուց իրեն, թէ պիտի պաշտպանէ բանաձեւը, եթէ ինք կարենայ գտնել՝ զայն ՄԱԿին ներկայա– ցնող պատուիրակութիւն մը։ Բրիտանացիները, թէեւ նուազ խանդավառ, տուին նմանօրինակ պատասխան մը։ Ֆրանսացիներն ալ այդպէս ըսին։

Լեմքին որոշեց փոխել աշխատանքի եղանա– կը։ Մեծ պետութեան մը օժիքին փակելու տեղ, պէտք էր փորձէր չահագրգռել փոքր պետութիւն մը, բայց այնպիսի պետութիւն մը, որ կարենար բաւական քուէներ ապահովել։

Պայուր զինուորական ատեանի յանձնուեցաւ , ա – մառը խօսած իր ճառերուն առթիւ :

Գոնիայի մէջ յետադիմական խլրտում : Իզմիրի քաղաքապետ Օնուսալ պահանջեց որ իբրեւ անկեալ ղեկավար մը, Ինէօնիւ սահմանէն դուրս հանուի : Իր դէմ բողոքներ կը տեղան : կարդ մը Հալքեան երեսփոխաններ պետական հարուածի մասին կը խօսին : Այվալըզի մէջ դեմոկրատ թերթ մը կը պահանջէ որ իբր հայրենադաւ Ինէօնիւ դատուի եւ կախաղան հանուի : Այս դրութիւնը բուռն զայրոյթ առաջ բերաւ :

Վարչապետը յայտարարութիւններ ըրաւ դահլիճի կացութեան, յետադիմութեան եւ կու – սակցական յարաբերութեանց մասին, ըսաւ թէ մոլեռանդական շարժում մը չկայ երկրին մէջ, եւ իր խօսքերը քննադատուեցան :

Իզմիրի քաղաքապետը երրորդ անգամ ըլլա – լով մենամարտի հրաւիրուեցաւ :

Դեմոկրատ կուսակցութեան չարքերը ջղայ – նացած Ինէօնիւի տրուած այցելութիւններէն , կ'ուզեն արդիլել զանոնք եւ փոխադարձ այցելու – թիւնները տալ Անգարա : Հալքեաններու այցելու– թիւնները կը նմանին Մուսոլինիի Հռոմի վրայ քալելուն :

Իզմիր , հաւաքոյթի մը մէջ, Հալք կուսակ – ցութեան մէկ անդամը մարգարէ հռչակեց Ինէօ – նիւն : Ժողովականները ըսին թէ իբր թագ պիտի կրեն Ինէօնիւն իրենց գլխուն վրայ :

Բուռն վիճաբանութիւններ Աւտանա, Դեմոկ– րատներու համաժողովին մէջ : Կռիւ եւ ծեծկուռք : Աթաթիւրքի կիսարձանը գետին կը տապալի : Կ'ըսուի թէ դանակներ եւ ատրճանակ քաշած են :

Շէմսէտտին Եշիլ Հօճան դատարանի յանձ – նուեցաւ առանց արտօնագրի քարող տուած ըլլա – լով : Դատարան եկած էին պէռէ դրած մարդիկ, գլուխները ծածկած կիներ, ցոյցեր կատարելով ի պատիւ հօճային : Ամբաստանեալը եւ փաստաբա– նը մերժեցին դատաւորը. երիտասարդութիւնն ալ դատավարութենէն եւք հօճային դէմ ցոյցեր ը – րաւ : Հօճան եւ փաստաբանը դատարանի յանձ – նուեցան, իբրեւ դատաւորը արհամարհող :

Միլլէթ կուսակցութեան ժողովին մէջ, Սա– տըդ Ալտօղան ծիծաղելի դառաւ Հալքի եւ Դեմոկ– րատներու վէճերը, Ֆուատ Աքնա պախարակեց Ինէօնիւի լեզու երկարողները եւ ըսաւ թէ առաջ– ուընէ աւելի դէշ ճնշումներ կը կատարուին :

Այս տարի երկրին մէջ չատ պակսած է ար– մրտիքի եւ ընդհղէնի ցանքը, կարդ մը կուսակցա– կաններու դրգռութեանց հետեւանքով : Արտերը լքուած են :

Սպարթա, Սիւտլիճէր գիւղին մէջ, ոստի – կան զօրքի դառապետ մը փողոցին մէջ կը ծեծէր գիւղացի մը, երբ ընդհ. դատախազը միջամտեց : Ժանտարման կրակեց ընդհ. դատախազին վրայ : Պահականոց տարուած պահուն միւս ժանտարմա– ներուն ներողամտութենէն օգտուելով փախաւ, ժողովուրդը զինքը հետապնդեց եւ ձերբակալեց :

Աշխատանքի կուսակցութեան նախագահը խստիւ քննադատեց Դեմոկրատ կուսակցութիւնը , զգուանքով ժխտելով Ինէօնիւի դէմ կատարուած ցոյցերը եւ մանանչելով արտաքին վտանգը, ա– մէնքը ազգային միաբանութեան հրաւիրելով :

Ահա երկրին ներքին պատկերը, 1 Մարտէն մինչեւ 20 Մարտ : Աւտուած ամէնուս չնորհք տայ :

ԻՄՄԷՔ ԻՆԷՕՆԻԻ... ՄԱՐԳԱՐԷ

Իզմիրի քաղաքապետ Բաուֆ Օնուրսալի Թուրք գործակալութեան կատարած յայտարա – րութենէն ի վեր Հալքեանները կը չարունակեն բողոքի հեռագրեր տեղացնել եւ Ինէօնիւի հան – դէպ համակրական հաւաքոյթներ կազմակերպել : Հաւաքոյթի մը ընթացքին ճառախօսներէն մին գո– չեց .— « Պիտի գայ այն օրը երբ պիտի ճգմենք Ի– նէօնիւի լեզու երկարողներուն գլուխը» : Ուրիշ ճառախօս մըն ալ ըսաւ .— «Բոլորիս երակներուն մէջ Ինէօնիւի համար հոսելու պատրաստ արիւն կայ» : Ուրիշ մըն ալ առաջարկեց Ինէօնիւն ժամա– նակից մարգարէ հռչակել :

Դեմոկրատներն ալ Անգարայէ արտօնութիւն կ'ուզեն հարիւրաւոր օթօպուսներով Անգարա գա– լու : Իզմիրի բնակիչներէն Ահմէտ Լէվէնթ մենա– մարտի հրաւիրեց Բաուֆ Օնուրսալը : Այս կերպով Իզմիրի քաղաքապետը երրորդ անգամ ըլլալով մենամարտի կը հրաւիրուի :

Կառավարութեան բանբեր Միւմթազ Ֆաիք Ֆէնիք «Ջաֆէր»ի մէջ կը գրէ թէ Ինէօնիւ խոո – վութեան մանրէ կը սերմանէ երկրին մէջ :

ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, 22 Մարտ (Ցառաջ) .— Սիբելի Ցա– ռաջ, երէկ չորեքշաբթի , 21 մարտ, ժամը 19ին Եդիպտոսէն եկած դաշնակահար Ջաւէն Խաչա – տուրեան նուագահանդէս մը տուաւ Wigmore Hallի մէջ :

Քանի մը տարուան մէջ ահա այս երրորդ ան– դամն է որ հայ տաղանդը կը փայլի բրիտանական կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ : Առաջինը՝ հանրածանօթ Բաֆֆի Պետրոսեանն էր, երկրորդը՝ հռչակաւոր Հրաչեայ Թոփալեանն էր, երրորդը՝ հազիւ հինգ շաբաթ առաջ, տաղանդաւոր չուրթա– կահար Բարիկեանը, իսկ երէկ դիւեր ալ Ջաւէն Խաչատուրեանը : Ջեմ դիտեր ինչու Լոնտոնի Հա– յերը ապազդայնացած են : Հազիւ 20—25 Հայեր ներկայ էին ...

Ոչինչ, թող երթան պրիճ կամ փոքէր խաղան դիւերային ակումբներու մէջ : Իսկ դուն ; նոր սե– րունդ, հպարտացիր որ Հայ ծնած ես, տաղանդա– ւոր ժողովուրդի մը զաւակն ես : Եւ դուն ալ ինծի պէս ուրախացիր, երբ կարդաս այս տողերը :

Wigmore Hallը հասարակ սրահ մը չէ : Անոր սեմէն ներս մտնող արուեստագէտը միջազգայնո– րէն ծանօթ պէտք է ըլլայ : Եւ ես խորապէս ազ – դուած էի տեսնելով այս միջազգային բազմու – թիւնը որ երկու ժամ երկիւղածութեամբ կը վա – յելէր հայկական տաղանդը : Մանաւանդ վերջին արարին երբ սիբելի Ջաւէնը կը նուագէր Արամ Խաչատուրեանի կտորներէն մէկը :

Հայ արուեստագէտը դաշնակին հետ կը մա – քառէր գլամարտիկի մը պէս, ասպարէզ կարգա – լով անոր խաղերուն : Ծանդակառ բազմութիւնը մէկէն ոտքի ելաւ եւ սկսաւ խելայեղօրէն ծափա– հարել թնդացնելով սրահը : Երբ վերջացաւ, ներ– կաները բեմին առեւր խուժեցին, զինքը տեսնելու, չնորհաւորելու եւ իր ստորագրութիւնը առնելու համար : Ես ալ հետեւեցայ, բայց տեսնելով խը– ճողուած բազմութիւնը՝ մէկդի քաչուեցայ, որ – պէսզի օտարները հանդիստ վայելեն հայկական

ՋԱՃԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՋԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Իթալիի նորակազմ խումբին հանդէսը տեղի ունեցաւ չաբաթ իրիկուն : Հակառակ երթեւեկի դժուարութեանց , սրահը լեցուած էր : Հանդէսը իր բովանդակութեամբ ան– դամ մը եւս հաստատեց , թէ որեւէ աշխատանք աղգապահպանման համար՝ ապարդիւն չի մնար : Հանդէսին պատրաստութիւնը վստահուած էր ե– ռանդուն ընկերոջ մը, Գրիգոր Ամիրայեանի, որ իր բացման խօսքով պարզեց կատարուած աչխա – տանքը : Այս առթիւ իմացանք թէ հազիւ հինգ ամ– սուան կեանք ունի այս մասնաճիւղը :

Պէտք է նկատի առնել թէ ամիսը հազիւ հինգ ժամ տրամադրելի ժամանակ ունեցած են տղաքը : Այս կարճ ժամանակաշրջանէն մաս մըն ալ յատ– կացուած է հանդէսին պատրաստութեան :

Իսկապէս զնահատելի էր հանդէսը, իբրեւ ա– ռաջին ձեռնարկ : Մանաւանդ որ, խումբին տղա– քը մեծ մասով հայերէնչէին գիտեր եւ իրենց դե– րերը սորված էին ֆրանսերէն տառերով : Զա – ւեչտները, երգերը եւ արտասանութիւնները չատ յաջող կերպով կատարեցին բոլոր տղաքն ու աղ– ջիկները : Գնահատելի էին նաեւ պարերը :

Ապրիք , տղաք, կր մաղթենք նոր եւ աւելի փայլուն յաջողութիւններ :

Օրուան բանախօսն էր Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան անդամներէն ընկեր Յովիկ Եղիա – զարեան որ թելադրեց ուժ տալ նորակազմ խումբ– բին : Եւ չէյտեց թէ որեւէ գործի համար անհրա – ժեչտ են կարգապահութիւնը եւ հնազանդութիւ– նը : Նաեւ չերմապէս չնորհաւորեց խմբավարը :

Հրայ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԻՏՐՈՒԹ, 20 Մարտ, (Ցառաջ) .— Կիրակի , 18 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, քաղաքապե– տարանի դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ Լիբանանի ֆութպոլի ախոյենական վերջին մրցումը՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Հ. Մ. Մ.ի միջեւ : Ներկայ էին աւելի քան վեց հազար հանդիսականներ : Մրցումը տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան կրթական նախարար Պ. Խուուրա Նունի :

Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 2—1 արդիւնքով :

Երկրորդ կիսախաղին, Հ. Մ. Ը. Մ. տիրապե– տեց դաշտին, 70րդ վայրկեանին, Շատարեւեան մինակ մնաց Հ. Մ. Մ.ի բերդապահին հետ ու քա– չեց : Գնդակը բերդապահին դպաւ : Այսվերջինը ին– կաւ : Ասոր վրայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջնապահը գրն– դակը կրկին քաչեց, բայց վերջին պահուն, Հ. Մ. Մ.ի վերջապահը զայն կեցուց : Երկու վայրկեան եւք, նոյն տեսարանը կրկնուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բերդին առջեւ :

85րդ վայրկեանին չուզելով տեղի տալ իրա – ւարարի արդար մէկ որոչումին առջեւ, Հ. Մ. Մ. քաչուեցաւ դաշտէն :

Հ. Մ. Ը. Մ. հռչակուեցաւ յաղթական եւ տիրացաւ 1951ի Լիբանանի ֆութպոլի ախոյենու– թեան տիտղոսին եւ համապատասխան բաժակին :

տաղանդը : Ի՞նչ խանդավառ խօսքեր կ'արտասա – նէին Պրազիլիացիները :

Շատ ու չատ բարեւ մեր ջոջերուն ...

ԳՈՎՀ. ՋԱԼՂԳԵԱՆ

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԻՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Քանի մը խիստ վտիտ օգնութիւններ հասան Ցոյներուն : Օր մը, բոլոր առագաստները բացած, Ոսկեղջիւր մտաներկու արագաչարժ վենետիկեան ցեխանաւեր, Գաբրիէլ Թրեվիզանի եւ աղնուական Զաքարիա Կրիօնիի հրամանատարութեամբ :

Առանք ղրկուած էին Վենետիկի կառավարու– թեան կողմէ որպէսզի վերադարձին մինչեւ Ադ – րիական ընկերանան այն երեք խոչոր առեւտրա – կան ցեխանաւերուն, որոնք ինչպէս ամէն տարի Ազախու ծովին Թանա քաղաքէն կուգային, Տօնի չրջանի արտադրութիւններով բեռնաւորուած : Բոլոր այս նաւերը, որոնք չէք դիտեր ինչպէ՞ս յաջողած էին Բոսֆէրի Հիսարի զարհուրելի վա – կանքէն անցնիլ, մայրաքաղաքին ապագայ պաչտ– պանութեան յատկացուեցան : Քանի մը օր ետքն ալ Պապին նուիրակ ռուսիացի Իզիտոր Կարդինալը ժամանեց երկու հարիւր զինուորի հետ. յետոյ Քանտիայէն ալ գինի բեռցած ութ նաւեր եկան . այս զինին պաչարման միջոցին չատ օգտակար ե– ղաւ :

Դուկաս իր կողմէ կը պատմէ չատ խոչոր եւ *խիստ լաւ զինուած հինգ նաւերու Պոլիս մուտքը,* որոնց 4ը Քիոսէն կուգային ամէն տեսակ պա – րէններով բեռնաւորուած, եւ մէկը Պեղոպոնէսէն :

«Դեկտեմբեր ամսի 13ին, կը պատմէ Պարպա– րօ, Այա Սոֆիայի մէջ Միացման համար մատուց– ուած համբաւաւոր պատարագին յաջորդ օրը, մայ– րաքաղաքին պաչտպանութեան համար գրաւուե – ցան այս վենետիկեան կամ ուրիչ առեւտրական նաւերը : Այս խնդիրը նորէն ծեծուեցաւ այս չքեղ տաճարին մէջ, ի ներկայութեան կայսեր, ռու – սիացի Իզիտոր, կարդինալին, Միխիլլիի Արքե – պիսկոպոսին, Էջոնար Քիոսցիին եւ կայսեր բոլոր պարոններուն (այսինքն Ցոյներու արխոնդնե – րուն), Վենետիկցի վաճառականներուն, որոնց ամէնքն ալ միաբերան կ'ըսէին. «Եթէ վենետիկ – եան այս նաւերը հիմա նաւահանգիստին մէջ գըտ– նուած իրենց միւս նաւերուն հետ, ձգեն ու հեռա– նան այս քաղաքէն, անմիջապէս Թուրքին որսը պիտի ըլլանք մենք» : Այս կարծիքէն էին նաեւ կայսրը եւ իր բոլոր պարոնները : Այսպէս ըսին ամէնքն ալ եւ նոյն օրը ուրիչ ոեւէ վճիռ չտրուե– ցաւ, միայն խիստ չատ ծրագիրներ մէջտեղ դըր – ուեցան » :

« Հետեւեալ օրը 14 Դեկտեմբերին ճաչէն յե– տոյ, տիար նաւապետին ցեխանաւին մէջ հաւաք – ուեցան Իզիտոր կարդինալը Քիոսի արքեպիսկո – պոսին հետ, Վենետիկի տիար Պայլը կայսեր բազ– մաթիւ պարոններուն եւ բոլոր մեծ վաճառական– ներուն հետ : Հոն էր նաեւ տիար Գաբրիէլ Թրեվի– զան, որ Տօնէն եկած երեք առեւտրական նաւերը մինչեւ Վենետիկ տանելու համար Վենետիկէն ղրկուած երկու ցեխանաւերուն փոխ նաւապետն էր : Հոն էին նաեւ խոչոր ցեխանաւերու երեք նա – ւապետները եւ չատ ուրիչ անձեր : Երբ բոլորը հաւաքուեցան նաւապետին ցեխանաւին մէջ, կար– դինալը առաջին անդամ խօսք առաւ եւ ըսաւ .

— « Եթէ այս հինգ ցեխանաւերը հոս մնան , ալ ոեւէ վախ չի մնար որ այս ձմեռ Թրքական « Ֆուսթ »երը դան վնաս պատճառեն մեր նաւա – հանգստին մէջ : Կամ ուրիչ ոեւէ կերպով յարձա– կին մեր վրայ » :

Այս խնդասոով խօսեցան նաեւ Միխիլլիի արք– եպիսկոպոսը եւ կայսեր պարոնները, եւ կարդինա– լը բաւական երկարօրէն ճառեց թէ պէտք էր վար դնել այս ցեխանաւերը Պոլիս քաղաքին պաչտպա– նութեանը համար : Յետոյ խօսք առաւ Պայլը եւ ըսաւ .

— « Տիար նաւապետ, կը համարձակիմ յոր – դորել ձեզ, նախ Աստուծոյ սիրոյն համար, յետոյ Քրիստոնէութեան պատուին համար, ինչպէս նաեւ Վենետիկի մեր Աւագանեաց ժողովին պատուին համար, որ դուք Պոլիս մնաք կայսեր հրամաննե– րուն տակ» :

Բայց Թրեվիզան չհամոզուեցաւ եւ ցոյց տը – ւաւ որոչ հրամանագրեր, զորս նոր ընդունած էր, եւ որոնք կը հրամայէին իրեն մեկնիլ Պոլսոյ նա– ւահանգիստէն Տրապիզոնի ցեխանաւին պլէն առ առաւելն տասը օր վերջ : «Քանի որ չեմ ոյլատրեցիք որ մեր ապրանքները նաւերը բեռնաւորեմ , պո – ռաց , այս դիւեր իսկ պիտի մեկնիմ , եւ ով որ հետս վենետիկ գալ կ'ուզէ , թող գայ» :

(Շար.)

Հանրապետութեան նախագահը Մ. Նահանգներուն մէջ

ՓԱՌԱՒՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՑՈՑՑԵՐ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահ Պ. Վէնսան Օրիոլ, որուն կ'ընկերանան իր Տիկինը, արտաքին նախարար Պ. Շուման եւ ուրիշ հետեւորդներ, Նիւ Եորքի բացերը հասաւ «Իլ տը Ֆրանս» շոգենաւով, չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 9·30ին (տեղական ժամով՝ կէսօրէ վերջ ժամը 3·30)։ Ինչպէս բացատրուած էր, նախագահը ողջունուեցաւ ամերիկեան եւ Ֆրանսական բազմաթիւ պաշտօնական անձնաւորութիւններու եւ հարիւրաւոր օրագրողներու կողմէ, որոնք «Իլ տը Ֆրանս»ը դիմաւորելու գացած էին մասնաւոր շոգենաւերով։

Երբ Ֆրանսական նաւը քաղաքին մօտեցաւ, բոլոր շոգենաւերը ուժեղ սոյլերով ողջունեցին նախագահը, մինչ օդանաւեր կը թռչէին շոգենաւին չուրջը։ Եւ երբ կ'անցնէր Ազատութեան արձանին առջեւէն, թնդանօթներու համազարկ մը օդը ճեղքեց, մինչ նուագախումբը կը հնչեցնէր «Մարսէյեզ»ն ու ամերիկեան օրհներգը։ Ազմուկը այնքան ուժգին էր, որ նախագահը ժպտելով ըսաւ.— « Հոս աւելի շատ աղմուկ կայ, քան Թուլուզի մէջ»... Բազմութեան մէջ կը գտնուէին 28 հազար մանուկներ, Ֆրանսական եւ ամերիկեան դրօշներով։

Շոգենաւի ընդունելութեան սրահին մէջ, Պ. Վ. Օրիոլ հակիրճ ուղերձ մը ըրաւ, վեր առնելով Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու սերտ կապերը եւ անոնց արժէքը խաղաղութեան պահպանման համար։

Ժամը 11ին առենները, շոգենաւը քարափ հասաւ։ Երբ ցամաք իջաւ, նախագահը անմիջապէս ուղղուեցաւ Փենսիլվանիա կայարանը, հարիւր հազարաւոր Ամերիկացիներու խանդավառ արտայայտութեանց մէջ։ Այնտեղ կը սպասէր մասնաւոր կառախումբ մը, որ քիչ յետոյ ճամբայ ելաւ դէպի Ուոշինկթըն, ուր հասաւ 4 ժամէն։

Մայրաքաղաքի կայարանին մէջ նախագահը եւ իր հետեւորդները դիմաւորուեցան նախագահ Թրումընի եւ կառավարութեան բոլոր անդամներ։ Այստեղ ալ թնդանօթի 21 հարուածներ ողջունեցին նախագահը։

Երեկոյեան, նախագահ Թրումըն հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ իր Ֆրանսացի հիւրերուն։ Պատասխանելով Պ. Թրումընի բարի գալուստի ուղերձին, Պ. Վէնսան Օրիոլ խօսեցաւ բաժակաճառ մը, որուն առաջին նախասութիւնները արտասանեց անգլերէն։ Նախ չնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած շատ ջերմ ընդունելութեան համար, արտայայտելով միաժամանակ Ֆրանսայի երախտագիտութիւնը ամերիկեան ազնիւ ժողովուրդին։ Վերյիշեց այն թանկագին աջակցութիւնը. որ Մ. Նահանգները ընծայեցին Ֆրանսայի, զոյգ աշխարհամարտներու ընթացքին եւ ամերիկացի զինուորներու հրաշալի քաջութիւնը առաջին պատերազմին, երբ «դուք, հարիւրապետ Թրումըն, անձամբ կռուեցաք Ֆրանսական հողին վրայ 1917ին»։

Իր ուղերձի մնացեալ մասով, Պ. Օրիոլ յայտարարեց, թէ անքակտելի կը մնան Ֆրանքեւ-մերիկեան կապերը, որոնք կոչուած են նպաստելու խաղաղութեան պահպանման աշխարհի մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՔՐԱՖՐԱՆԱԿ առեւտրականներու դաշնակցութիւնը խնդրեց ելմտական նախարարէն տուրքերու յայտարարութեան պայմանաժամը (Մարտ 30) երկարաձգել մինչեւ ապրիլ 30։ Միեւնոյն առեն կը խնդրէ հրահանգել դրամատուներուն, որպէսզի 10—15 օր պայմանաժամ տան, Մարտի վճարումներուն համար, քանի որ գործերը խանգարուեցան գործադուլներու պատճառաւ։

ԳԵՐՄԱՆ ԶՕՐ. ՖԱԼՔԸՆՀԱՒԶԸՆ, Պելժիոյ նախկին հրամանատարը, որ 12 տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր, ներման արժանացած ըլլալով, Արեւմտեան Գերմանիա վերադարձաւ։ Թերթերը կը գրեն թէ զօրավարը դանդաղօրէն դանդատած է սահմանագլուխին վրայ, լատիներէն,— «Ապերախտ Պելժիա, պիտի չունենաս իմ ոսկորներս »։

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ խռովութիւններ ծագած են Սպահանի մէջ, գործադուլի մը հետեւանքով։ Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ նորէն գլուխ վերցուցած է ձախակողմեան «Թուտեհ» կուսակցութիւնը։ — Բրիտանական յածանաւ մը Մալթայէն ճամբայ ելած է դէպի Ապատանի Անգլեւիրանեան քարիւղի բնկերութեան կեդրոնը։

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ Ազգաժողովին հաչտարար յանձնախումբը իր 9րդ տեղեկագիրը ղրկած է, ուր կ'ըսէ.— «Պաղեստինի գաղթականներուն խնդիրը տիպողական լուծում կը պահանջէ »։

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ է, գործադուլի պատճառով, ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆի ԵՐԿՈՑԹԸ, որ նուիրուած էր Սունդուկեանի 125ամեակին։

Նոր Սերունդի Օրը

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ։ Կիրակի 1 Ապրիլ, ժամը 3ին 12 Mairie du XIի մէջ, métro Voltaire։

Կը նախագահէ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը։

Կը խօսին ընկերներ Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ընկերուհի Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Օր. Ս. ՏՕ-ՆԱՊԵՏԵԱՆ (դաշնակ), Ֆ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ (ջութակ)։ Մի ծաղաշարժ զաւեշտ մը երեք արար՝

5 ԹԻԻ ԽԵՂԱԴԱՐԸ

Մասնակցութեամբ Փարիզի մասնաճիւղի ընկերներուն։

Պարահանդէս կ. ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով։

Առատ պիւֆէ, մատչելի գիներով։

Նոր Սերունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Այս շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Théâtre Verdi, rue d'Alger։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ.Ց.Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի 12 խումբերու։

Պիտի խօսին ընկերներ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Կեդր. վարչութիւն), ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ (Շրջ. կոմիտէ)։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ։

Ա. մաս.— Հայկական պարեր Լա Սիոթայի Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբի կողմէ։

Բ. մաս.— Միջմասնաճիւղային մրցում, երգի եւ արտասանութեան։

Գ. մաս.— Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Վարդանեանց 1500ամեակը Վիէնի մէջ

Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Հայ Աւետ. եւ Կաթողիկէ համայնքներուն, Ֆ. Կ. Խաչի, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի։

Կը նախագահէ Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին փրոֆէսէօր ԽԱՑԻԿԵԱՆ, ՀԱՑՐ ԼԵՒՈՆԵԱՆ եւ Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին։ Կը մասնակցի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հայր Լեւոնեանի։

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Սէրքէլը կաթոլիկ սրահին մէջ Մուտքը ազատ է

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաւիլի եկեղեցական վարչութիւնը, հայու-թեան կը յանուցանէ թէ այս կիրակի կաթող. պատուիրակ Գեր. Տ. Արտաւազդ արք. հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանելու եւ իր հովչունչ քարոզով մխիթարելու հաւատացեալները Շաւիլի մատրան մէջ։ Ճաւարտ պատարագի տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Պ. կապուտ Զօրեանի ողբացեալ մեծ մօր յիշատակին։ Ժամերգութիւն ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին։

ՄԱՐՍԻԼԻԱՑԻ ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ

Տարեկան հանդէս — ցերեկոյթը Մայիս 6ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, Théâtre Verdi, 50 rue d'Alger։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

ԱՊՐԻԼ 11— 24Ը ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։ Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, կիրակի։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

Ծախու տուն

Մեկնումի պատճառով ծախու է տուն մը որ ունի երկու յարկ, 8 սենեակով, աշխատանոց, լուացարան, խոհանոց, եւ ընդարձակ պարտէզ, պտղատու ծառերով։ Դիւրամատչելի գին։ Երեկի բոլոր յարմարութիւններ։ Դիմել ամէն օր ժամը 3էն վերջ։ Bedrossian, 6 rue Nouvelle, Առ-ֆորվիլ։ Aut. No. 103 Charenton Ecolesէն, լքնել Bld. Carnot կամ երկաթուղի Gare de Lyonէն։

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՇԱՀԻՆԵԱՆ
Պ. ՍՈՒՐԷՆ ԱՇՃԵԱՆ

Փարիզ — Նշանուած — 25 Մարտ 1951

Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ.ի Ա.ին ախոյենական մրցումը, Սէն Սիբի Ա. խումբին դէմ, ժամը 3.30-ին։ Կրտսերներուն մրցումը՝ ժամը 1.30ին, Վերասլյալի կրտսերներուն դէմ։

Մրցումի վայրը.— U. S. Italie դաշտը, Route de Villejuif, i'Hay les Roses։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մեքսիկայէն Տիկին Նելլի Առաքելեան (ծնեալ Փերճիմեան) կը փնտռէ եղբայրը Թերար Փերճիմեան, որ պատերազմէն առաջ Ֆրանսական բանակի մէջ իբրեւ ենթասպայ ծառայած է Վերսայլի մէջ։ Մինչեւ երեք տարի առաջ իրմէն լուր առնուած է, միշտ Ֆրանսայէն։ Տեղեկացնել «Ցառաջ»ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պրուսայի Մեծ Նոր գիւղէն Յովհաննէս Հաճի Ալէքեանին զաւակները՝ Սահակ եւ Մարիամ Ալէքեան։ Կը կարծուի թէ Մուսուլ կամ չրջանը կը գտնուին։ Սահակ Ալէքեան «կարաճ Նինուէ» անունով գործատեղի մը ունեցած է Մուսուլի մէջ։ Գրել իրենց մօրեղբօրը՝ Յակոբ Հաճիկարապետեան, Sozopol, près de Bourgas (Պուլկարիա)։ Կը խնդրուի պաղտատի Գոյամարտէն արտատպել։

RAKI DUZE

Զուտ խաղող, անիսոնէ,
Մասնաւոր ալամպիքէ
Պատրաստուած է խնամքով,
ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ անուշ – հոտով։
Տալաֆիւփէեան Որդիք
Պատրաստեց ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ,
ի ցնծութիւն ամէնուն,
Սրճարանէն մինչեւ տուն։
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
DALAKUPEIAN FILS AINÉ
Maison Fondée en 1933, MARSEILLE
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ! ! ! Միակ ՏԻԻԶ ՕՂԻՆ է որ կը պատրաստուի Ֆրանսայի մէջ, Հայ ընտանիքի ձեռքով։

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԶՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ
20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier
LYON

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (1

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur–Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678–63

Samedi 31 MARS 1951 Շաբաթ 31 ՄԱՐՏ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6420–Նոր շրջան թիւ 1831

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԵՐԱԳՈՒՇՆ ՀՈԳԸ

Ինչ ընթացք ալ առնեն քաղաքական դէպքերը, անմիջապէս կ'անդրադառնան փոքր ժողովուրդ – ներու կացութեան վրայ : Ուղղակի կամ անուղ – ղակի :

Այս փոքր ժողովուրդներէն անոնք որ տարա – դիր բազմութիւններ ունին, կրկնապէս վտան – գուած են, եթէ չկարենան պահել իրենց հաւա – սարակչռութիւնը :

Առաջինը՝ մենք, ի սփիւռս աշխարհի :

Տարագիր բազմութիւններ կան որոնք սերտ կապեր ունին իրենց հայրենիքին եւ կառավարու – թեան հետ :

Անոնք անձկութեամբ կը հետեւին քաղաքա – կան դէպքերուն, սպասելով լաւագոյն օրերու : Միշտ հաւատալով իրենց ճակատագրին :

Եթէ իրենց հայրենիքը ազատ է, անոնք լիու – լի կը վայելեն այդ բարիքը: Ո՛ր ցամաքն ալ նետ – ուած ըլլան :

Եթէ իրենց հայրենիքը կը հեւայ օտար եւ բռնաբարող լուծի մը տակ, անոնք զարձեալ ներ – շնչումի եւ լաւատեսութեան աղբիւրներ կը դտնեն :

Ամէն պարագայի մէջ, գիտեն թէ ի՛նչ կ'անց – նի կը դառնայ : Եւ անոր համաձայն կը դասաւո – րեն իրենց աշխատանքը, օտարութեան մէջ :

Կրնա՞նք մեր տարագիր բազմութեանց եւ հայրենիքին յարաբերութիւնները բաղդատել այս երկու օրինակներէն մէկուն հետ :

Կրնա՞նք ըսել թէ հայրենիքը ամէն ինչ նախա – տեսած է, եւ մեզի կը մնայ միայն գոհարանական աղմոնաներ երգել, բազկատարած եւ ծնրադիր :

Հինդ տարի է որ անասելի ջղաձգութեան մը մատնուած է ամբողջ աշխարհը:

Երկու հակայական, ամեհի եւ սպառազէն ճա – կատներ դէմ դիմաց կանգնած, կը փորձեն տիրա – բար վարել մարդկութեան ճակատագիրը: Հա – մաձայն իրենց աշխարհահայեացքին :

Ճակատներէն մէկը անխնայ կը տրորէ երկիր – ներ եւ ժողովուրդներ, ծաղրանկարի մը վերածե – լով Ազատութիւնը :

Միւսը կ'ուզէ նաւարեկութենէ փրկել ե՛ւ Ազա – տութիւնը ե՛ւ խաղաղութիւնը, մինչեւ ակռաները զինուելով: Ճարահատ: Իբրեւ չանթարգել :

Այս աշխարհասասան ալեկոծութեան մէջ, ե – թէ հայրենիքը փրկութեան ճամբայ մը գտած է ի – րեն համար, ինչո՞ւ տարագիր բազմութիւններն ալ պիտի չունենան իլենց յստակ ուղեգիծը :

Գաղտնիք չէ որ Երեւանը նկատի կառներ ոչ մեր աշխարհագրական դիրքը, ոչ ալ մեր քաղա – քական դաւանանքն ու պահանջները :

Ան մեզ կը փնտռէ պարզապէս իբրեւ հում նիւթ, ի պէտս «պարտիական» մարզանքներու: Եւ կը գտնէ թուաքներ ալ, որոմ ցանելու կամ քնա – բեր օրօրներ երգելու համար :

Ինքն ալ դիրք եւ թերթ կը թխէ նոյն ուղղու – թեամբ , «մոբիլիզացնելու » համար տարագիր բազմութիւնները :

Ո՞ւր է մեր «դիրքաւորումը» այս մարզանք – ներուն հանդէպ :

Տեսակէտ ունի՞նք թէ ոչ, երբ կը փչեն ու կը փչեն, ներսէն թէ դուրսէն: Երբ մթնոլորտ եւ թիւրիմացութիւններ կը ստեղծեն, առանց աչ – ձախ նայելու :

Ուշ մնացած չե՞նք, լրջօրէն քննելու համար մեր գերագոյն հոգը: Մանաւանդ որ, ահա բարե – կամ թէ թշնամի բացէ ի բաց կը պարզեն իրենց ռազմական ծրագիրները՝ Կովկասի մասին : Քաոմնելի հեռանկար մը, որ կրնայ իրականու – թիւն դառնալ, առտու մը:

Ճպուռնե՞րն են որ ճամբայ պիտի ցուցնեն , ոտքի տակ չերթալու համար :

Ինչո՞ւ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ պարզ տաչեղներ ենք, ենթակայ՝ օրուան հովերուն : Անգիտակից կամ անտարբեր՝ մեր հիմնական չա – հերուն :

Ո՞ր իմաստակը պիտի կրնար պնդել թէ տա – րագիր բազմութիւնները անելիք չունին, ճակա – տագրական պահերու մէջ:

Որո՞ւ կ'իյնայ տխուր թիւրիմացութիւններ հարթելու, չարիքներ սահմանափակելու պար – տականութիւնը :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է ոչ միայն ար – թուն պահելու հանրային կարծիքը, այլ եւ որոշ պատասխանատուութիւններ ստանձնելու , յա – նուն մեր գերագոյն չահերուն : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԴՐԱՄ ՉՈՒՆԻ՛ՆՔ ... »

Մարգկյլէն թղթակից մը խորագէս վրդով – ուած Բարեգործականի խորհրդային ոգիէն, ձայն է բարձրացուցեր : Անուշ ձայն մը, առանց ծանր բառերու :

Կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ այս մեծ Միութիւնը կ'օգնէ միայն «Ցառաջդիմական» կոչուած դըպ – րոցներու, իսկ միւսներուն խնդրանքը անպատաս – խանի կը ձգէ, առարկելով թէ «դրամ չունինք »:

Եւ կը հարցնէ Հայու միամտութեամբ· — « Արդեօք բարերարները իրենց կտակներուն մէջ մասնաւորած են որ «պիտի օգնէք միայն այն դպրոցներուն, եւ այն ազգ· հաստատութեանց կամ անհատներուն որոնք ներշնչուած «Ցառաջդիմա – կան » դաղափարներով , համելի են անցեալ կամ ներկայ տնօրէններուն եւ հլու – հնազանդ անոնց քմահաճ տրամադրութեանց :

Կարծեմ բաւական «հասկցուցած» ժողովուրդ – ենք :

40 տարի է մարդիկը անդադար կը կրկ – նեն թէ դրամ չունին, կամ եղած տոլարներն ու ռուբլիններնը «սառած» են օտար դրամատուններու մէջ, սառեցնելով նաեւ իրենց սիրտը: Եւ դարձ – եալ կը պնդենք :

Օր· Լիլի Գարակէօզեանին ալ կարծեմ անանկ պատասխանած են, երբ Սուրիա – Լիբանանէն վե – րադարձին կը նկարագրէր գպրոցներու ողբալի վիճակը: Շէնքի, գրասեղաններու եւ առ հասա – րակ կրթարանի տարրական պայմաններու պա – կասը :

Եւ ահաւասիկ նոր հանգանակութեան մը ձեռ – նարկած են :

Այս առթիւ կը յիշեմ ուրիշ մէկու մը պատաս – խանը, երբ հաստատութեան կարեւոր պաշտօնեա – ներէն մէկը կը բացատրէր իրեն թէ, ինչո՞ւ սեւ կատու անցած է Բարեգործականին եւ Փարիզի ու – րիշ մէկ ազգային հիմնարկութեան միջեւ:

— Լաւ, դրամ ուզեր են եւ չէք տուեր: Ին – չո՞ւ չտուիք սակայն, անհրաժեշտ չգտա՞ք ձեռ – նարկը: Պէտք չունէի՞ն ձեր օգնութեան :

— Ոչ, ընդհակառակն, կ'ուզէինք օգնել, բայց ուրկէ՞ գտնենք, դրամ չունինք ...

Կարելի չէ՞ կիրակիէ կիրակի պնակ մըն ալ Բարեգործականին համար դնել ժամուն դուռը, «անտես մի առնէք»ով: ՍՕՍԻ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ մէջ յետաձգուած է Ապրիլ 15ին:

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ, այսօր շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Մանրամասնութիւնները տես Դ· էջ :

ՑԱՌԱՋը ձեռք պիտի ծախուի տասը ֆրանքի, կիրակի օրուան քիւէն սկսեալ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԹԷՑ արտադրելու համար մեծ աշխատանքներ կը կատարուին Խ· Հայաստա – նի գիւղատնտեսական կաճառի կարգ մը գիտնա – կաններուն կողմէ, ինչպէս կը հաւաստէ ռատիօ – Երեւան: Կաճառը հաստատած է թէյի փորձակա – յաններ Իջեւանի, Շամչադինի, Դիլիջանի եւ այլ շրջաններու մէջ, որոնց կլիման նպաստաւոր է թէյի մշակութեան: Վերջերս կաճառի փորձակա – յաններու համար Խ· Վրաստանէն ղրկուած են մե – ծաքանակ թէյի տունկեր :

ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ՕԴԱԿԱՑԱՆԸ պիտի դառնայ Ֆրանսայի Շաթոռու քաղաքը, ամերիկեան զինա – մթերքը բաժնելու համար արեւմտեան պետու – թեանց: Կառավարութիւնը Ամերիկացիներուն տը – րամադրած է այս խորհուրդը :

ԶԷթի եւ Օճախի նուաղութեան պատճառով, չարաչահութիւններ կը կատարուին: Կառավա – րութիւնը հրամայեց հետապնդումներ կատարել :

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ 1—2 ֆրանք պիտի աւելնայ , փարիզի մէջ,եթէ փռապանները պնդենիրենց պա – հանջներուն վրայ :

ՇԱՆՐ ԽՌՈՎԻԹԻՆՆԵՐ ծագեցան Վիէննա – յի մէջ, իբրեւ հետեւանք ոստիկանական չարքե – րու մաքրագործման: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 276 ոստիկանները արձակուած են եւ ուրիշներ ալ պի – տի արձակուին, իբրեւ անվստահելի (համայնա – վար):

Գործադուլները կը վերջանա՞ն

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԻՐԱԻԱՐԱՐ ՄԻՋԻՆ ԵԼՔ ՄԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Երէկ որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէր, երբ թերթերը գրեցին թէ վարչապետը յանձն առած է իրաւարարի դեր կատարել, միջին ճամբայ մը գտնելու եւ փոխադրութեանց գործադուլը դադ – րեցնելու համար :

Այս յանձնառութեամբ , վարչապետը երէկ ունկնդրութեան պիտի ընդունէր գործադուլի յանձնախումբին պատուիրակները :

Ինչպէս յայտնի է, գործադուլի յանձնախում – բերը 25 % յաւելում կը պահանջեն, իսկ կառա – վարութիւնը 12ուկէս առ հարիւր: Պատուիրակ – ները նախապէս ներկայացած էին հանրօգուտ շի – նութեանց եւ փոխադրութեանց նախարարին, որ մերժած էր տեղի տալ: Նախարարին այցելեցին նաեւ Սէնի նահանգին երեսփոխանները, ընկերակ – ցութեամբ գործադուլի յանձնախումբի անդամ – ներուն, ելք մը գտնելու համար, քանի որ հետզհե – տէ անտանելի կը դառնան ժողովուրդին կրած նե – ղութիւնները:

Թերթերը կը գրեն թէ Արհեստակցական Մի – ութիւնները տնտեսական ծրագիր մը ներկայա – ցուցած են կառավարութեան, թղթադրամի ա – ճումէն խուսափելու համար: Իրենց դլխաւոր ա – ռաջարկն է խափանել հարկային խարդախութիւն – ները, որոնց հետեւանքով երկիրը հարիւրաւոր մի – լիառ ֆրանք կը կորնցնէ ամէն տարի :

Լաւատեսներու կարծիքով, գործադուլը վեր – ջացած պիտի ըլլար երէկ, ուրբաթ, մանաւանդ որ, բանթողները իրենք ալ ձանձրացած կը թուին:

⚔ Վերջին լուրերու համաձայն, ազգայնա – ցած հաստատութեանց վարիչները 15 առ հարիւր յաւելում պիտի պահանջեն: Գաւառի մէջ ալ խըզբ – տումներ կը նշմարուին: Պրէսթի եւ Թուլոնի նա – ւարաններու բանուորները դադրեցուցին աշխա – տանքը :

Երկաթուղիներու վարչութիւնը 10.5 առ հա – րիւր պիտի աւելցնէ ապրանքներու փոխադրու – թեանց դինը, Ապրիլ 1էն սկսեալ :

«Ֆրանսա թէ ջիղ ունի, թէ մկան»

Ամերիկեան մամուլը արտասովոր խանդավա – ռութեամբ կ'ողջունէ Պ· Վէննան Օրիոլը, որուն ի պատիւ մեծ ընդունելութիւններ տեղի կ'ունենան Ուաշինկթընի մէջ: Նախագահ Պ· Թրումըն, Պ· Օ – րիոլին յանձնեց «Արժանեաց Լեգէոնի Գլխաւոր Հրամանատար»ի չքանչանը, որ օտարի մը տըր – ուած ամերիկեան մեծագոյն պատուանշանն է : Պ· Թրումըն ուրիշ նուէրներ ալ տուաւ Պ· Օրիոլին:

Ամերիկեան Ազգային Մամուլի Ընկերակցու – թիւնը ի պատիւ Պ· Օրիոլին տուաւ հացկերոյթ մը: Ներկայ էին 500 լրագրողներ: Նախագահը այս առթիւ վերլուծեց Ֆրանսայի այժմու կացութիւ – նը, յատկապէս յայտարարելով թէ Ֆրանսա ոչ ջիղի եւ ոչ ալ մկանի պակասը ունի իր դերը կա – տարելու համար: Խօսեցաւ նաեւ արտաքին նախա – րար Պ· Շուման եւ չեշտեց եւրոպական միութեան իրականացման անհրաժեշտութիւնը :

Հինդշաբթի կէսօրէ առաջ, մէկ ժամուան քա – ղաքական խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Պ· Պ· Թրումընի եւ Օրիոլի միջեւ, օրուան հրա – տապ հարցերու մասին: Պ· Վ· Օրիոլ պարզեց Ֆրանսայի պայմանները, սպառազինումներու յա – ռաջդիմութիւնը եւ Հնդկաչինի կացութիւնը : Յայտնեց նաեւ թէ Ֆրանսայի ժողովուրդըվճռած է դիմադրաւել ամէն օտար յարձակում եւ անվերա – պահօրէն կիրարկել Ատլանտեանի դաշինքը, խա – ղաղութեան պահպանման համար :

Կէսօրէ վերջն ալ Պ· Պ· Էչիսըն եւ Շուման ու – նեցան քաղաքական երկար խորհրդակցութիւն մը եւ քննեցին աշխարհի խաղաղութեան հետ կապ – ուած բոլոր միջազգային խնդիրները եւ յատկա – պէս Միջերկրականի պաշտպանութիւնը: Նոյն օ – րը, երեկոյեան, Պ· Էչիսըն տուաւ ճաշ մը ի պա – տիւ Ֆրանսայի նախագահին եւ հետեւորդներուն: Այս առթիւ եւս բաժակաճառեր արտասանուեցան:

Նոր դէպքեր Իրանի մէջ

ԹԷհրանէն կը հեռագրեն Մարտ 29 թուակա – նով·— կառավարութիւնը պաշտօնէ արձակեց 15 օտար խորհրդականներ, մէջն ըլլալով եօթնամ – եայ ծրագրին մասնագէտը՝ Տոքթ· Ճօն Մըրրէյ , ինչպէս եւ անտառներու եւ անասնապահութեան մասնագէտները (Անգլիացի): Այս պաշտօնանկու – թիւնները տեղի ունեցան եօթնամեայ ծրագրի յանձնախումբին ժողովէն վերջ: Իբրեւ միակ օ – տար խորհրդական կը մնան ութ զուիցերիացի – ներ, մասնագէտ քարիւղի եւ քանի մը դանիացի երկրաչափներ :

Միեւնոյն ատեն կը ծաւալի նաւթահորերու դործադուլը: Ապատանէն 150 մղոն հեռու, Մաս – ճիտ Սիւլէյմանի մէջ գործադուլ յայտարարեցին փոխադրութեանց բանուորները: Գործադուլը կը

(Էուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

4) ԼԵՄԿԻՆԻ ՃԻԳԵՐԸ ՄԱԿԻ ՄՕՏ

Նիւ Եորք հասնելուն երկրորդ օրը, Լեմքին ծանօթացաւ միջազգային օրէնքի մասնագէտ եւ փանամայի նախկին նախագահ Տոքթ. Ռիքարտօ Ալֆարոյի հետ եւ անոր ներկայացուց իր բանաձեւը: «Մեծ պետութիւնները, ըսաւ, կրնան ի – րենք զիրենք զէնքով պաշտպանել, մինչ փոքր պետութիւնները օրէնքներու պաշտպանութեան կը կարօտին: Յաջորդ օրը, Տոքթ. Ալֆարօ, Լեմքինէն վերադարձուց բանաձեւը, ստորագրուած :

Երրորդ օրը, Լէմքին դիմեց Ռուպայի ներ – կայացուցիչին: «Նկատի առէք ցեղասպանութեան օրէնքի այս դաղափարը եւ մի մոռնաք, որ ցե – ղասպանութեան պատճառով աւելի շատ Հրեաներ մեռան, քան համբանքը այն բնակչութեան, զոր Ռուպան ունի»: Ռուպայի ներկայացուցիչն ալ ստորագրեց :

Լեմքին խորհեցաւ, որ բանաձեւը աւելի դիւրութեամբ կրնար քուէարկուիլ, եթէ անոր կողմնակիցներուն մէջ ասիական պետութիւն մը գտնուէր: Յաջողեցաւ նորկայանալ Հնդկաստանի վարչապետ Փանտիթ Նէհրուի քրոջը, Վիժայա Լաքշմիի , որ իր կարգին ծանօթացուց զայն հնդիկ դատաւորի մը: Այս վերջինը յայտարարեց, թէ ցեղասպանութեան դէմ պայքարը հնդկական աւանդութիւն մըն է: Ու տիկին Լաքշմի ստորա – գրեց բանաձեւը :

Հինգերորդ եւ — օրակարգի պատրաստու – թեան — վերջին օրը, Լեմքին, բանաձեւ — առա – ջարկը յանձնեց ՄԱԿի քարտուղարութեան, եւ անմիջապէս մեկնեցաւ Ուոշինկթըն, պատերազ – մական նախարարութեան պատերազմի ոճիրներու պաշտօնատունէն երկու ամսուան անվճար արձա – կուրդ ուզելու համար, որպէսզի կարենայ Նիւ Եորք մնալ եւ առաջ քշել իր ծրագիրը: Ստացաւ արձակուրդը , վրայ տալով իր երկու ամսաթո – շակները: Նիւ Եորքի մէջ վարձեց ամսական 25 տոլար վարձքով ժամանագին սենեակ մը եւ ան – ցաւ գործի: Հոս դիմեց, հոն դիմեց եւ քանի մը շաբաթէն արդէն ծանօթացած էր գրեթէ բոլոր պատուիրակներուն հետ :

Երեկոները կ'անցընէր մատենադարաններու մէջ եւ պատմական նիւթեր կը հաւաքէր՝ 30 պե – տութեանց յանձնելիք իր տեղեկագիրներուն հա – մար: Տեղեկագիր մը յանձնեց Փերուի պատուի – րակին, յայտարարելով որ Փերուն, պատմական – օրէն պաշտպանն էր կրօնական ազատութեանց եւ փոքրամասնութիւններուն: Զեխ պատուիրակու – թեան բացատրեց, թէ ինչպէս, իրենց երկիրը քանդուած էր Միջին Դարուն բռնութեանց հետե – ւանքով: Ֆրանսական պատուիրակութեան հետ խօսած պահուն ծանրացաւ Ֆրանսական Յեղափո – խութեան վրայ եւ յիշեց Վոլթէրի մէկ խօսքը. — « Օր պիտի գայ, երբ բոլոր այս ոճիրներէն մեծ բարիք մը պիտի ծնի մարդկութեան համար»:

ՄԱԿի միաձայն հաւանութեան վրայ վստահ ըլլալով, այժմ, իր ամէնէն մեծ վախը Ռ. Միու – թիւնն էր, որովհետեւ չէր մոռցած Վիշինսքիի յարձակումը 1935ին, «բարբարոսութեան ոճիր»ին դէմ իր պայքարին առթիւ, իսկ ՄԱԿի խորհրդա – յին պատուիրակը, Պ. Կրոմիքօ, հակառակած էր ցեղասպանութեան օրէնքը օրակարգի անցնելու ա – ռաջարկին: Դիմեց Զեխոսլովաքիոյ արտաքին նա – խարար Պ. Ճան Մազարիքին :

— Ուսանողութեան չրջանին կը ճանչնայի ձեր հայրը (Թոմմաս Մազարիքը), ըսաւ անոր: Մեղք որ մեռած է: Այլապէս, ազգային մշակոյթներու պաշտպանութեան ուժեղ ախոյեան մը պիտի ըլ – լար :

Ճան Մազարիք համաձայնեցաւ: Այն առեն Լեմքին խնդրեց որ միջամտէ Ռուսերու մօտ: «Ը – սէք Վիշինսքիին, թէ կարգ մը լաւ բաներ տուած է Արեւմուտքը: Ըսէք, օրինակի համար, որ փե – նիսիլինը դաւ մը չէ Ռ. Միութեան դէմ, ոչ ալ ցեղասպանութեան դէմ այս բանաձեւը »:

Մարդ չգիտցաւ թէ Մազարիք ինչ ըսաւ Վի – շինսքիին, բայց խորհրդային պատուիրակութե – նէն ոչ ոք հակառակեցաւ բացէ ի բաց առաջար – կին :

Արդ, 11 Դեկտեմբեր 1946ին, ՄԱԿի ընդհ. ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց, որ ցեղասպա – նութիւնը միջազգային ոճիր մըն է եւ համաձայ – նագիր մը պէտք է մշակուի անոր դէմ:

Լեմքին չունէր առաւ: Վերադարձաւ համեստ սենեակը եւ երկու օր դուրս չելաւ: Ուոշինկթըն վերադարձին, Լեմքին խորհեցաւ, որ մինչեւ հա – մաձայնագրի պատրաստութիւնը, քուէարկութիւ – նը եւ պետութեանց խորհրդարաններուն կողմէ վաւերացումը, շատ մը դժուարութիւններ պիտի ցցուին իր առջեւ: Այս պատճառով, ձգեց պատե – րազմական նախարարութիւնը եւ վերադարձաւ Նիւ Եորք :

ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարը, Պ. Թրիկվէ Լի 1947ի Մայիսին առաջարկեց Լեմքինին օգնել հա – մաձայնագրի խմբագրութեան: Իսկ Լեմքին սկը – սաւ փնտռել զայն քուէարկելու տրամադիր պատ –

Նոր խլրտումներ Թուրքիոյ մէջ

ՄՄԲ.— Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կը ֆա – դեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները (Մարտ 21–22) :

— « Պիւյիւք Տօղու» պարբերաթերթին մէջ , վերջերս Աթաթիւրքի դէմ դրուագներ երեւցան, ջղագրգռութիւն առաջ բերելով ժողովրդային բո – լոր խաւերուն մէջ: Երիտասարդութիւնը բողոքի ցոյց մը սարքեց երէկ գիշեր (Մարտ 20) այս հանրավնաս դրութեանց դէմ, եւ ժամը 22ին, եր – կու հազար համալսարանականներ հաւաքուեցան կուսակալութեան չէնքին մօտ, «Պիւյիւք Տօղու»ի խմբագրատան առջեւ :

Համալսարանականները որեւէ ծայրայեղու – թեան չդիմեցին, բայց նզովեցին յետադիմական – ները եւ Աթաթիւրքի յեղաշրջումին դէմ լեզու եր – կարողները: Ոստիկանութիւնը կարգապահական միջոցներ ձեռք առած էր: Եւ պահ մը վերջ եկաւ նաեւ կուսակալ եւ քաղաքապետ փրօֆ. Ջահրէտ – տին Քէրիմ կէօքայ, իր քով ունենալով ապահո – վութեան տնօրէն Քէմալ Այկիւնը, գայմագամներ եւ ոստիկանապետներ: Կուսակալը հակիրճ ճառ մը խօսեցաւ երիտասարդութեան, եւ ըսաւ թէ կը դնահատէ համալսարանականներու դիւրազգածու – թիւնը՝ Աթաթիւրքի յեղաշրջումներուն հանդէպ , եւ օրինական հետապնդումի պիտի ենթարկուին ամէն անոնք, որ կացինահարել կ'ուզեն այդ յե – ղաշրջումները: Կուսակալը յետոյ ըսաւ թէ իբր քաղաքային վերին պետ եւ իբր ուսուցիչ կը խնդ – րէ իրենցմէ որ ցրուին եւ դիշերային այդ յառա – ջացած ժամուն, իրենց տուները վերադառնան :

Երիտասարդները անաղմուկ այցելեցին թեր – թերու խմբագրատունները եւ մամուլին օժանդա – կութիւնը խնդրեցին, Աթաթիւրքի յեղաշրջումին պահպանման համար: Համալսարանականները այս առթիւ հեռագիր ուղղեցին վարչապետ Ատնան Մէնտէրէսի, խնդրելով որ կառավարութիւնը ա – ւելի անողոք ըլլայ Աթաթիւրքի սկզբունքները արհամարհողներուն հանդէպ :

⚔ Ցետադիմական շարժումին առթիւ, երի – տասարդութիւնը ցաւ եւ ցասում կը յայտնէ եւ Ուսանողական Միութիւնը եւ Թուրք Կանանց Մի – ութիւնը յայտարարութիւններ հրատարակեցին, Գոնիայի դէպքին առթիւ: Համալսարանական Միութեան նախագահը յայտարարեց.— Ձեմ գի – տեր թէ ինչի՞ կը սպասենք: Կ'ուզէք որ Մարտ 31ի նոր դէպք մը ծագի :

⚔ Պոլսոյ մէջ կը չարունակուի երիտասար – դական յուզումը, Աթաթիւրքի յեղաշրջումին լե – զու երկարողներուն դէմ: «Պիւյիւք Տօղու» եւ « Սէգիլիւրթչատ» պարբերաթերթերու խմբա – գրատուներուն առջեւ ցոյցեր կատարուեցան: Ե – րէկ ալ երիտասարդութիւնը ուղեց պոյքիկալ իր ցասումը: Կուսակալութիւնը արգիլեց բոլոր երի – տասարդական հաւաքոյթները, եւ այս պատճա – ռով յետաձգուեցաւ նաեւ Թալէաթ փաշայի հա – մար սարքուած ոգեհանդէսը :

Այս արգելքին վրայ, Թուրք Ուսանողական Միութեան վարչական ժողովը գումարուեցաւ եւ որոշեց երկուշաբթի միթինկ մը սարքել, Աթա – թիւրքի թշնամիները պախարակելու նպատակով « Սեւ Գիրք » մը հրատարակել, եւ կառավարու – թենէն պահանջել որ փութով օրէնք մը պատրաս – տէ, Աթաթիւրքի յեղաշրջումները պահպանելու համար :

Երէկ երբ Ուսանողական Միութեան վարչա – կան ժողովը կը գումարուէր, ոստիկանութիւնը պաշարեց Միութեան չէնքը, ոստիկան զինուոր – ներու չոկատներ ալ Պէյազիտ կանչուեցան: Մի – թիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, պա – հանջելով որ փութով իրագործուին իրենց պա – հանջները:

«Թէքնիք» համալսարանին մէջ յուզումնալից ժողով մը գումարուեցաւ եւ ոստիկանութիւնը ցրուեց հաւաքոյթը: Պատերուն վրայ ծանուցում – ներ կախուած էին, եւ հետեւեալը գրուած էր.—կը բողոքենք Թէքնիք համալսարանի ուսանողական միութեան դէմ: Երիտասարդութիւնը պայքար բացած է յետադիմութեան դէմ, բայց Միութիւնը չի մասնակցիր այս պայքարին եւ կ'ուզեն խափա – նել զայն: Եկուր այսօր, ժամը 13.20ին, մեր ժո – ղովին ...

Որոշեալ ժամուն, համալսարանականները հաւաքուեցան Ուսանողական Տան մէջ, կրակոտ ճառեր խօսեցան մոլեռանդ տարրերու վերջին խլրտումներուն դէմ, ոստիկանութիւնը հասաւ եւ ցրուեց զիրենք :

Առջի դիշերուան ցոյցերուն հետեւանքով , ոստիկանական եւ դատական իշխանութիւնները քննութիւն եւ հետապնդում կը կատարեն պատաս – խանատուներուն դէմ: Պատկան իշխանութիւնը կը դնահատէ երիտասարդութեան պոռթկումը եւ նա – խանձախնդրութիւնը՝ Աթաթիւրքի յեղաշրջում – ներուն հանդէպ, բայց իրենց ընթացքը հակառակ է հաւաքոյթներու օրէնքին եւ յանցանք մը կը նկատուի: Ապահովութեան տնօրէն Քէմալ Այ – կիւն, ընդհ. դատախազ Նաիլ Էօզդան, ընդհ. դատախազի չորս օդնականներ հաւաքաբար կը քննեն դէպքը:

Երէկ յիսունի մօտ ուսանողներ կանչուեցան Ապահովութեան Տնօրէնութիւն եւ հարցաքննուե – ցան կուսակալին ներկայութեան: Հարցաքննուե – ցան նոյնպէս Պէյազիտի եւ Գալաթըկայի ուսանո – ղական տուներու պատկանող բազմաթիւ երիտա – սարդներ :

Ի վերջոյ ձերբակալուեցան եւ ընդհ. դատա – խազութեան յանձնուեցան եօթը ուսանողներ, ո – րոնք առջի գիշերուան ցոյցը կազմակերպած էին:

Ուշ առեն այդ եօթը երիտասարդները յանձ – նուկան էմինէօնիւի հաչտարար – պատժական ատեանին որ ձերբակալման հրամանագիրը հանեց իրենց դէմ, ազատ ձգելով Ակեահ Լիւլիան :

Հարցաքննուեցան նաեւ Գոնիայի միթինկին մասնակցող երկու երիտասարդները, Քուպիլայ

Այդ տարին, մինչեւ 1948ի գարունը, գրեց դիրք մը «ցեղասպանութեան պատմութիւնը» ա – նունով: Ամառը գնաց Ժընեւ, ուր ՄԱԿի տնտեսա – կան եւ ընկերային խորհուրդը քննութեան ենթար – կած էր համաձայնագիրը: Այնուհետեւ անցաւ Փարիզ, ուր պիտի գումարուէր ՄԱԿի ընդհ. ժո – ղովը :

Այնտեղ, նոր բարդութիւն մը ցցեց իր գլու – խը: ՄԱԿէն ներս եւ դուրս կարգ մը մարդիկ կ'ուզէին ցեղասպանութեան համաձայնագիրը միացնել մարդկային իրաւունքներու համաձայ – նագրին: Լեմքին կը նախատեսէր, որ այդպիսի բան մը չփոթութեան եւ յապաղումի դուռ պիտի բանար: Դիտել տուաւ , թէ ինչ մարդկա – յին իրաւունքները — ազատ խօսիլ, պաշտել, քա – ւէարկել, դպրոց յաճախել, խորութեան ենթա – կայ չըլլալ, եւն.— մեծապէս կարեւոր էին, բայց բուն իսկ կեանքը չէին նշանակեր: Նախ պէտք է կեանքը ապահովել, յետոյ հետապնդել անոր բա – րելաւումը»:

Երբ համաձայնագիրը, 1948ի Դեկտեմբերին ներկայացուեցաւ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին , ար – դիւնքը եղաւ կատարեալ յաղթանակ մը ոչ միայն Լեմքինի, այլեւ Ճոն Մաքթոս անունով ամերիկ – եան պատուիրակի մը համար, որ արտաքին նա – խարարութեան իրաւագէտ — խորհրդականներէն մէկն էր: Մաքթոս ճարտարօրէն պաշտպանեց հա – մաձայնագիրը , ՄԱԿի 17 անդամնոց յանձնա – խումբին մէջ, որուն նախագահն էր եւ որ կը վե – րաքննէր համաձայնագրի նախագիծը: Պաշտպանեց զայն իրաւագիտական յանձնախումբին առջեւ, ուր փորձեր կ'ըլլային տկարացնելու համաձայ – նագիրը: Խորհրդային ճակատը, օրինակի համար, կ'ուզէր ցեղասպանութիւնը բնորոշել, որպէս նա – ցիական եւ ֆաչական ոճիր մը: Բայց ընդունուե – ցաւ, որ «պատմութեան բոլոր ժամանակաշրջան – ներուն, ցեղասպանութիւնը մեծ կորուստներ պատճառած է մարդկութեան»:

(Մնացեալը յաջորդով)

Երիտասարդական շարժումը
ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Գահիրէի մէջ 37 պատանիներ եւ պատանուհիներ մտած են Հ. Ը. Դ. Շաւնակցութեան շարքերը կնքամայրութեամբ ընկերուհի Հերսիլիա Վ. Նաւասարդեանի : Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ մասնաւոր դասախօսներ Միութեան պատանեկան խումբերուն (երկուքը Աղեքսանդրիա եւ չորսը Գահիրէ) կը դասաւանդեն մեր վերջին հարիւրամեակի ազատագրական պայքարի զանազան շրջաններու պատմութիւնը : Պատանիներուն կը ներշնչուին հայրենասիրութիւն, ազատասիրութիւն, ղօհաբերութեան ոգի :

⚔ Լիբանանի մէջ քառորդ դար առաջ հօթը որբեր ձէպէյլիի որբանոցէն հիմը դրին Հ. Ը. Դ. «Բարկէն Սիւնի» Պատանեկան Միութեան : Շարժումը արագօրէն ծաւալեցաւ եւ միութիւնը ունեցաւ իր պաշտօնաթերթը «Ովասիս», երիտասարդական շարժման նուիրուած առաջին ամսագիրը : Ներկայիս Միութիւնը կը հաշուէ ինը մասնաճիւղեր.— Բարկէն Սիւնի, Ազատամարտ, Մուրատ, Դ. Վարուժան, Քրիստափոր, Ռոստոմ, Շաւարշեան, Յառաջ, Զամալեան, չուրջ 500 անդամներով :

⚔ Սուրիոյ պատանեկան միութիւնը կը հաշուէ 450 անդամ : Անդամները հանդիպումներ կ'ունենան ամէն շաբաթ : Մասնաւոր ուսուցիչներու ղեկավարութեան տակ պատանիները կը զբաղին ընթերցանութեամբ, մեր ազատագրական պայքարի մեծ դէմքերու եւ դէպքերու ուսումնասիրութեամբ : Կ'ունենան վիճաբանական երեկոներ, կը սորվին ազգային եւ յեղափոխական երգեր, Հայաստանի աշխարհագրութիւն :

⚔ Կիպրոսի կեդրոնին Նիկոսիոյ մէջ, 1934ին խումբ մը հայ երիտասարդներ հիմնեցին Հայ Երիտ. Միութիւնը, որ այսօր դարձած է Կիպրահայ փոքրաթիւ գաղութին ազգային կեանքի մղիչ ուժը : Ներկայիս ունի 241 անդամներ : Հերթական հաւաքոյթներու մէջ կը զբաղին ազգային պատմութեան, հայ մշակոյթի, գրականութեան ու սումնասիրութեամբ, ինչպէս եւ պարբերաբար կը սարքեն վիճաբանական ասուլիսներ : Գրադարանը ունի 900է աւելի գիրքեր, որոնց 6 հարիւրը հայերէն : Ընթերցասրահը կը ստանայ արտասահմանէն գրեթէ բոլոր հայերէն թերթերը, ամսաթերթերը : Մեծ ուժ կուտան մարզական շարժման : Ունի ֆութպոլի երկու խումբ, որոնք ամէն տարի պաշտօնապէս կը մասնակցին Կիպրոսի մարզական ֆէտէրասիօնի մրցաշարքի խաղերուն : Քանի մը տարիէ ի վեր ունին երգչախումբ մը եւ նուագախումբ մը : Մեծ չուքով տօնած են իրենց կազմութեան 15ամեակը : Երիտասարդական Միութեան կողքին կազմուած է պատանեկան միութիւն մը 24 պատանիներով : Ղեկավարի մը հսկողութեան տակ կը պարապին առաւելաբար մեր ազատագրական պայքարի էմքերու եւ դէպքերու ուսումնասիրութեամբ :

Լառնաքայի մէջ կայ Հայ Ակումբը 150 անդամներով : Հոս եւս կը գումարեն կանոնաւոր ժողովներ եւ կը սորվին հայ ազգային պատմութիւնը : Կ'ունենան վիճաբանական ժողովներ : Նախաձեռնարկ կ'ըլլան ազգ. տօներու կազմակերպման : Ակումբը ունի 7 հարիւր դիրքերէ բաղկացած մանեներգարան : Կը ստանան արտասահմանեան թերթերը :

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՀԱՆԴԻՊ ՄԸ

Մարտ 18ին, կիրակի, տեղի ունեցաւ Հ. Ը. Դ. Իսիի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին եւ «Եգիպտացի» կոմիտէին միասնաբար կազմակերպած պարանոցիկ հանդիպումը, ժամը 4էն 12, քաղաքապետարանին սրահներուն մէջ, մեծ ոգեւորութեամբ :

Սրահը լեցուած էր, բացառաբար Իսիի շրջանի հայրենակիցներով : Դժբախտաբար, մեքրոյի գործադուլին պատճառով, քաղաքէն եւ ուրիշ արուարձաններէն չատեր զրկուեցան, մանաւանդ « Եգիպտացի» կոմիտէին անդամները եւ ատուրթիւ համակիրներ :

Սրահին մէջ տիրապետող տարրը կը կազմէին Հ. Ը. Դաշնակցութեան եւ կապոյտ Խաչին թեւարկութեան տակ ծլած ու ծաղկած, անոնց շունչով, ոգիով թրծուած «Նոր Սերունդ»ին մեղուանան եւ անուհիները :

Մասնաւորաբար, «Զաւարեան» ենթակոմիտէն, ամէն չանք ի սպաս դրած էր, հանդէսը տպաւորիչ դարձնելու եւ գեղարուեստական վայելք մը ապահովելու համար :

Այս առթիւ, Իսիի մեր ընկերները արժանի են չեմ պնահատութեան :

Ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ, «Նոր Սերունդ»ի երգչախումբը, բացուելէ կատարեց «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս :

Գեղարուեստական բաժինը, որ կազմուած էր «Նոր Սերունդի» համեստ այլ եռանդուն ներկայացուցիչներէն, գործադրուեցաւ կարգապահութեամբ ու յաջողութեամբ հետեւեալ կերպով.— Գրիգոր Գասապեան, Օր. Վարդանոյշ Տէրտէրեան՝ երգ, Օր. Շահինեան՝ դաշնակ, Մարտիրոս Գարակէօզեան, Օր. Իսկուհի Ատանալեան՝ երգ, Օրիորդներ Շաքէ Յովհաննէսեան, Սրբուհի Շահինեան արտասանութիւն : Բոլորն ալ չեմ ծափերուն : Շնորհալի կերպով երգեց նաեւ Օր. Աստղիկ Քէօսկէեան :

Վերջապէս ելաւ «Նոր Սերունդ» երգչախումբը, որ երգեց 1) «Սարերի հովին մեռնեմ » , 2) « Դու կանգնել ես», 3) «Ինչո՞ւ պինկէօլը մառ», 4) «Իմ հեռաւոր հայրենիք», եւ 5) «Իբրեւ Արծիւ» :

Ընկեր Պետրոս Զարուքեան, յանուն «Զաւարեան» ենթակոմիտէին եւ «Եգիպտացի» կոմիտէին, մասնաւոր շնորհակալութիւն ուղղեց հանդիսականներուն :

Իրիկուան դէմ, մեծ սրահին մէջ սկսան եւրոպական պարերը առաջնորդութեամբ ընտիր նուագախումբի մը : Իսկ յարակից սրահներուն մէջ, ճոխ սեղաններու չուրջ հաւաքուած խումբեր կը զբաղէին զուարճալի զրոյցներով եւ պարերով : Գարեդին իր անզուգական թառով եւ ընկեր Բենօն իր անբաժան արինդովն ու տափովը, կրկնապատկեցին ոգեւորութիւնը, մոռցնելով գործադուլը եւ յաջորդ օրուան առտուպանքները :

Կէս գիշերին, հանդիսականները դժուարաւ կը բաժնուէին սրահէն :

Գարուն Խ.

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՍԵՎՐԱՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին հանդէսը տեղի ունեցաւ Լիվրի Կաուկանի քաղաքապետարանի նորաշէն թատրոնին մէջ, : Բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեզ»ով, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Մէխսումենցի եւ ի ներկայութեան Սեվրանի քաղաքապետ Պ. Ruchի եւ իր տիկնոջ : Յաջորդաբար երգուեցան երկսեռ խումբի կողմէ ուսուցիչին հեղինակած երգերը : Օր. Էլիզ Պապիկեան կարդաց Ֆրանսերէն ուղերձ մը Կապոյտ Խաչի կողմէ : Ներկայացուեցաւ «Այն կինը», սիրողներու կողմէ : Գլխաւոր դերակատարն էր Տիկին Սիրվարդ Ղուկասեան, որ միշտ սիրայօժար կը մասնակցի Սեվրանի Կ. Յ.ի ներկայացումներուն, Օր. Յոյեան, Օր. Այրգեան եւ իր փոքր եղբայրը, Պ. Պ. Գարամանուկեան եղբայրներ եւ Պ. Թովմաս Կատաեան յաջողապէս կատարեցին իրենց դերերը :

Խիստ գնահատելի էր փոքրիկներու «Կարապի եւ կարաւանի պարը» ղեկավարութեամբ Տիկին Հուրիկ Ժ. Դատաւորեանի : Յաջորդաբար երգեցին Օր. Զէյթունլեան եւ Օր. Լիւլէճեան, յուզելով ներկաները :

« 48 օրանոց փորձանքը» կուշտ ու կուռ խընդացուց հանդիսականները : Պ. Հրանտ Քէօսէեան, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ իր խաղովը կը տիրապետէր բեմին : Տիկին Ղուկասեան անթերի կատարեց «48 օրանոց փորձանքի» դերը : Յաջող էին նաեւ Օր. Մելինէ Եէմէնիճեան (սպասուհի), Օր. Անի Պապիկեան, Պ. Պ. Յակոբ Քէօսէեան եւ Օհան Աչէրեան :

Փայլուն յաջողութեամբ տեղի ունեցաւ աճուրդը՝ որուն նպաստած էր Պ. Սարգիս Տէօքմէճեան (Փարիզէն), իր գոյզ մը արժէքաւոր մուճակներով : Նոյնպէս Սեվրանի Կ. Յաչի երկու ընկերուհիներու կողմէ նուիրուած «քէյկ»ով եւ «baba»ով : Պ. Թիրայր Դատաւորեան թաւի տուաւ աճուրդի ընկերակցութեամբ Օր. Քօրթիկեանի : Գոյացաւ չօշափելի գումար մը : Ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր տեղի ունեցան եւրոպական պարերը նուագախումբով :

Ճոխ պիւֆէն անբաւական եկաւ հանդիսականներուն, որոնք մեկնեցան խանդավառութեամբ :

Կեցցե՛ն Սեվրանի Ժրաջան Խաչուհիները :

Ներկայ մը

« ԾԱՒԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՐԱԽՈՒՄԸ

Ա.— ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Այս այնքան թանկագին ալակիցներու մեկնումով յառաջ գալիք անհունօրէն սպառնալից վտանգին առջեւ, Պայլը եւ ցամաք իջած գլխաւոր վաճառականները զերագոյն ժողով մը գումարեցին Սուրբ Մարիամ եկեղեցիին մէջ եւ վերջապէս, երկարատեւ ու բուռն վիճաբանութենէ մը ետք, մէկի դէմ քսանեւմէկ ձայնով, որոշեցին որ ի հարկին բռնի վար պէտք է դնէին այս նաւերը — Պարպարօ մեզի կուտայ անունները այդ քսանեւմէկ աղնուականներուն, որոնք Պայլին այս խմաստով ըրած առաջարկներուն ի նպաստ քուէ տուին : Ամէն ամիս նաւաստիներու տրուելիք դրամական վարձքն ալ որոշեցին՝ չորս հարիւր դուկատ, ուտելիքն ալ զատ՝ զոր կայսրը պիտի հոգար :

Վճռեցին նաեւ որ այն նաւապետը որ իր նաւովը նաւահանգիստէն փախելու փորձ պիտի ը — նէր, պիտի դատապարտուէր երեք հազար դուկատ ահագին տուգանք վճարելու :

Նոյն Սուրբ Մարիամ եկեղեցիին մէջ 17ին եւ 19ին գումարուած նոր ժողովներով որոշեցին իր նաւովը Վենետիկ ղրկել Ծան «Տիւնէկիի»ն , որ «Մեծանուն Ասպետաց ժողովին» ապրուստ նաւմակները պիտի տանէր, որոնցմով կը բացատրէին թէ ի՞նչ կամքէ անկախ պատճառներով ստիպուած էին նաւերը վար դնել եւ կը խնդրէին չուտափոյթ օգնութիւններ հասցնել դէպի Պոլիս :

Ուրիշ գաղտնի սուրհանդակներ ալ տարբեր ուղիներով, մանաւանդ՝ ցամաքի ճամբաներով ղրկեցին ծածուկ հրահանգներով, այնպէս որ նոյն — իսկ եթէ թուրքերուն ձեռքը իյնային պիտի չկըրնային հասկնալ զանոնք : Կայսրը կը պաղատէր Պապին որ օգնութեան հասնի եւ կ'ըսէր թէ թուրքերուն առաջին գործը պիտի ըլլար, անմիջապէս որ Պոլիսը իյնար, յարձակիլ Իտալիոյ վրայ : Ան կը պաղատէր նոյնպէս հերոս Հիւնեատի որ էլթէ իր Բիւզանդիոնի եղբայրները : Աւաղ, բոլոր այս պաղատագին կոչերը ձայն բարբառոյ յանապատի մնացին արեւմտեան ազգերուն կողմէ, եւ ինչպէս տեսանք, միմիայն պզտիկ խումբ մը ղրկուեցաւ Պապին կողմէ Իղիտոր Կարդինալի հրամատարութեամբ :

Իրաւ, Վենետիկ ալ օգնութեան խումբերով նաւատորմ մը ղրկեց, բայց անիկա չհրցաւ ժամանակին , մայրաքաղաքին անկումէն առաջ հասնիլ, ինչպէս պիտի տեսնենք :

Նոր ու անվերջանալի վիճաբանութիւններէ վերջ, Յունուար 26ին գումարուած փոթորկալից ժողովի մը մէջ կայսրը թոյլատրեց վենետիկցի նաւապետներուն որ իրենց ապրանքներն ու ինչքերը բեռնաւորեն իրենց ցոկանաւերուն մէջ , այն միակ պայմանով որ նախապէս պէտք էր հանդիսաւոր երդումով յանձն առնէին առանց իր թոյլտուութեան ոեւէ կերպով չմեկնիլ նաւահանգիստէն : Այս թոյլատուութեան չնորհիւն էր որ Պոլսոյ անկումի պահուն վենետիկեան նաւերը իրենց փախուստի առեն կրցան միասին տանիլ իրենց հարուստ ապրանքները, որոնք անխուսափելիօրէն թշնամիին ձեռքը պիտի իյնային, եթէ ցամաքը մնացած ըլլային :

Պարպարօ կ'ըսէ թէ այս թանկագին բեռը կը բաղկանար ամէնէն աւելի օշնանի, պղինձի, լեղակի, կոճապղպեղի, բանուած ոսկիի, կնքամոմի, կարմրադեղի, զանազան հատիկներու, մազտաքէի եւ այլնի պէս ապրանքներէ, ամբողջը մօտաւորապէս հազար երկու հարիւր անուուկ, միլիոնաւոր տուքաթ արժողութեամբ :

« Յունուարի վերջի այս նոյն օրուան մէջ, կը չարունակէ Պարպարօ, յանկարծ սրընթացօրէն Պոլիս մտաւ ժան Ճիուսթինիանի ձեռնովացին, երկու նաւերով՝ մին երկու հազար երեք հարիւր եւ միւսը ութ հարիւր թօնօ տարողութեամբ եւ հինգ հարիւր մարդոցմով, եւ Պոլիս եկաւ, որովհետեւ կը հասկնար թէ ինչ ստիպողական պէտք ունէր իրեն Պոլիս քաղաքը, իրեն՝ որ ճանչցուած էր իբրեւ բարերարը քրիստոնէութեան :

Կայսրը ամենամեծ պատիւներով ընդունեց զինքը եւ քանի մը օր վերջ անոր թէթեւազէն պատերազմական ցոկանաւ մըն ալ տուաւ եւ զինքը անուանեց ընդհանուր հրամանատար կամ «պրօտոստրատոր» իր ցամաքային բանակին, որպէսզի անոր հետ միասին Մեծ Պարիսպին վրայ հաստատուելով ցամաքի կողմէն, պատերազմի մէկմէկու բանակին դէմ, որու ամէն օր Կ. Պոլիս անբախտ քաղաքին պարիսպներուն տակ դալուն կը սպասէին »:

(Շար.)

չարունակուի ուրիչ չորս շրջաններու մէջ։ Վեր – ջին լուրերու համաձայն Անգլեւիրանեան Քարիւ– ղի ընկերութեան 80 հազար աշխատաւորներէն 10 հազարը դադրեցուցած են աշխատանքը ։

✕ Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ այս գործադուլները սարքած է ձախակողմեան կու – սակցութիւնը, «Թուտեհ»։ Նշանաւոր կարմիր գործիչ մը, Մուսթաֆա Լանքարանի, չորս մոլե– ռանդ եղբայրներէն մէկը, պիտի ձերբակալուէր Մահաճիտ Սիւլէյմանի մէջ, բայց յաջողեցաւ փախ– չիլ։ Կացութիւնը բարդացած է անոր համար որ , չատ մը համայնավարներ իբրեւ անդամ կը ներ– կայանան «Ազգային Ճակատ» կոչուած կազմա – կերպութեան ։

Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ ձերբա– կալուած են Ֆետայեանը Իսլամ կոմիտէին անդամ– ներէն վեց հոգի եւս։ Գլխաւոր վարիչը, Նաւաբ Սաֆավի, նորէն փախած է ։

ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՈՃԲԱԳՈՐԾՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱՆ

Մարտ 20ին գրած էինք թէ Մարսէյլի ար – ուարճաններէն Սէն Լուի մէջ սպաննուած է 63 տարեկան հայ պիստակավաճառ մը, Մարիա Ա – բամեան (Փափազեան)։

« Փառի – Փոչս» եւ ուրիչ թերթեր կը գրեն թէ ձերբակալուած են ոճրագործները, երեքն ալ հայ երիտասարդներ, — Ասետիս Տէմիրճեան կամ Տէտէ, 22 տարեկան, դերձակ , Ժան Քոճակէօզ – եան կամ Փասքալ, 24 տարեկան (Սէն Ժէռոմ) եւ Ժան Պուսունեան?, 25 տարեկան, որ սպանութեան դրդիչը կը համարուի ։

Ոստիկանութիւնը զանազան հնարքներու դի– մած էր, ոճրագործները երեւան հանելու համար ։ Քանի մը ոստիկաններ գործադուրկ ձեւանալով , հետապնդումները Սէն Լուէն փոխադրած էին քա – ղաքին կեդրոնը, էքս փողոցի, Փլաս Ժան Ժոռէսի եւն. սրճարաններուն եւ կարգ մը ժողովրդական ալարասրահներու մէջ ։

Օր մը լուր առին թէ ոմն Տէտէ (Ասետիս Տէ– միրճեան) չատ բան գիտէ Սէն Լուի սպանութեան մասին։ Ցետոյ ստուգեցին թէ Տէտէ սպանութիւ– նը կատարած է Փասքալի միջոցաւ (Ժան Քոճա – կէօզեան)։

Ուստի որոշեցին երկուքն ալ ձերբակալել։ Երբ Սէն Ժէռոմ գացին, իմացան թէ Քոճակէօզ – եան անհետացած է։ Իսկ Տէտէն ձերբակալուելով անմիջապէս խոստովանեցաւ .

— Մարտ 15ին, հինգշաբթի, պարասրահ մը կը գտնուէինք։ Դրացի մը, Ժան Պուսունեան ին– ծի պատմած էր թէ Սէն Լուի մէջ պիստակավա – ճառ պառաւ մը բաւական դրամ ունենալու է։ Ա– ռեցայ նոր բարեկամիս հետ, որ համաձայնեցաւ այս «գործողութիւնը» կատարելու համար ։

«Ժամը 22.20ին, պառաւը տուն եկաւ։ Փասքալ մօտեցաւ ձիւթ գնելու պատրուակով։ «Վեր հը– րամմեցէք», ըսաւ պառաւը։ Եւ բացաւ իր բնակա– րանին դուռը։ Ներս մտանք իր ետեւէն։ Փասքալ ձիւթ առաւ, յետոյ պիստակ եւ չաքարեղէն ուզեց եւ երկու հարիւր ֆրանք յանձնեց։ Պառաւը կը պատրաստուէր վրադիրքը տալու, երբ Փասքալ անոր կոկորդէն բռնելով, սեղմեց եւ անկողնին վրայ նետեց։ Ցետոյ հազուստին գրպանները քն– նելով, հազիւ 650 ֆրանք գտաւ»։

Կը մնար Փասքալն ալ ձերբակալել։ Ստուգ – ուեցաւ թէ ազգականներ ունի Վալանսի մէջ, ուր կը գտնուէր նաեւ իր նշանածը։ Այնտեղ ալ ձեր – բակալեցին երեքշաբթի օր ։

Մինչ այս մինչ այն, Պուսունեան եւս ոստի– կանատուն առաջնորդուելով ,խոստովանած էր թէ ինք դրդեց ոճիրը ։

Փասքալ Մարսէյլ փոխադրուած է արդէն ։ Ինքն ալ մխիթնոյն ձեւով կը պատմէ, միայն դերե– րը չրջելով։ Ամբաստանեալները դէմ դիմաց հան– ուելով, արձանագրուեցան իրենց վերջնական խոստովանութիւնները։ Կը հաստատուի թէ Տէ – տէն խեղդած է պառաւը, եւ ոչ թէ Փասքալը, որ դիրք բռնած էր դրան առջեւ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ հեռագրական գործակալութիւ– նը կը ծանուցանէ թէ կամաւորական կազմակեր – պութիւն մը ստեղծուած է երկրին պաշտպանու – թեան օգնելու համար։ Ուրիչ աղբիւրներ ալ կը հաստատեն թէ բոլոր ոչ–զինուոր այրերը կ'արձա– նագրուին ամբողջ երկրին մէջ, մարզուելու հա – մար ։

ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆի անթելը վճռապէս մեր– ժեց զօր· Մէջք Արթըրի հաչտութեան առաջարկը , յանուն «խաղաղութեան կուսակից կոմիտէի »ն ։ Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ պատասխանի ար – ժանի չէ զօրավարին առաջարկը, եւ ծիծաղելի դտնելով անոր սպառնալիքը, կ'ազդարարէ թէ Չինաստան կռիւը պիտի չարունակէ անվհանդ։ — Թրումըն յայտարարեց թէ 38րդ զուգահեռականը անցնելու խնդիրը կախում ունի զինուորական կա– ցութենէն։ Իրենց նպատակն է ազատ եւ միացեալ Քորէա մը ստեղծել ։

ՃԱՓՈՆի հաչտութեան դաշնագրին համար նախագիծ մը պատրաստած եւ 15 ազգերու ղըր– կած է Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը։

Նոր Սևուենդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Այս չաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Théâtre Verdi, rue d'Alger։

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ.Ց.Դ· Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի 12 խումբերու ։

Պիտի խօսին ընկերներ Ց· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Կեդր· վարչութիւն), ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ (Շրջ· կոմիտէ)։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Պ· Լետա Ղեւոնդեան։

Ա· մաս·— Հայկական պարեր Լա Սիոթայի Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբի կողմէ ։

Բ· մաս·— Միջմասնաճիւղային մրցում, եր – գի եւ արտասանութեան։

Գ· մաս·— Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Վարդանանց 1500ամեակը
Վիեննայ մէջ

Հ· Ց· Դ· Վիէննի կոմիտէի կողմէ, մասնակ – ցութեամբ Հայ Աւետ· եւ Կաթողիկէ համայնք – ներուն, Ֆ· Կ· Խաչէ, Հայ Կամ· եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Հ· Մ· Ը· Մ·ի ։

Կը նախագահէ Ս· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին փրոֆէսէօր ՅԱՑԻԿԵԱՆ, ՀԱՑՐ ԼԵ– ՒՈՆԵԱՆ եւ Կ· ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին։ Կը մասնակցի Սա– նուհիներու «Արաքս» երգչախումբը, դեկավարու– թեամբ Հայր Լեւոնեանի ։

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին , Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահին մէջ Մուտքը ազատ է

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

Ամբողջական գործի բաժանորդներուն

Մինչեւ այժմ լոյս տեսած եւ բաժանորդներուն ղրկուած են լինը հատորներ։ Շուտով լոյս պիտի տեսնէ վերջին 10րդ հատորը։ Այն բաժանորդ – ները, որոնք մէկը կամ մէկ քանին պակաս ստա – ցած են, հաճին հաղորդել·— Mme. A. Simon Aha– ronianի, 4 Rue des Platanes , Plessis – Robinson , (Seine) ։

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ·— Ընկեր Գ· Ս· ինչպէս ու – րիշ անգամներ, Զատկի առթիւ եւս հետեւեալ գու– մարները կը տրամադրէ «Ցառաջ»ի միջոցով ։

Շնորհակալութեամբ կ'արձանագրենք ·— «Ցառաջ»ի 10.000 ֆրանք, «Հայ Բոյժ»ի 5 հազար, «Հայաստան»ի 5 հազար, Ֆ· Կ· Խաչի «Մոմապա– հութեան Շաբաթ» 5 հազար, Ֆ· Կ· Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին 3 հազար։

✕ Օչէն Պ· Անդրանիկ Թորոսեան Ֆ· Կ· Խաչի միջոցով թոքախտաւոր հիւանդներու հազար ։

Ստանալ «Ցառաջ»էն ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաւիւի եկեղեցական վարչութիւնը հայու – թեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի կաթող· պատուիրակ Գեր· Տ· Արտաւազդ արք· Հանդերձ– եալ է Ս· պատարագ մատուցանելու եւ իր հոգե– չունչ քարոզով մխիթարելու հաւատացեալները Շաւիւի մատրան մէջ։ Ցաւարտ պատարագի տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Պ· կա – րապետ Զօրեանի ողբացեալ մեծ մօր յիշատակին։ Ժամերգութիւն ժամը 8.30ին, Ս· պատարագ ժա– մը 10.30ին ։

ԼԻՈՆ·— Այրի Տիկին Մարի Գայիչեան, ինչ – պէս նաեւ Գայիչեան, Մանուկեան, Ալակէօզեան, Ցակոբեան, Աշիգեան, Ալլահվէրտեան, Մխճեան, Գնաճեան, Ահարոնեան ընտանիքները սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր , աներձագին եւ ազգականին՝

ՏԻԱՐ ՑԱԿՈԲ ԳԱՑԻՇԵԱՆի

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 26 Մարտ, 1951, երկուշաբթի, Կրանժ–Պլանչ հիւանդանո – ցին մէջ, 54 տարեկան հասակին։ Ցուղարկաւո – րութիւնը կատարուեցաւ Մարտ 27ին, չորեքշաբ– թի Կիյօթիէրի գերեզմանատունը, ուր եւ ամ – փոփուեցաւ մարմինը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Ֆր· Կ· Խաչի Ալֆորվիլի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նպաստեցին իր կազմակերպած վերջին պարահանդէսի երեկոյին յա– ջողութեան։ Այս առթիւ շնորհակալութեամբ ըս– տացած է 500 ֆրանք Տիկին Գ· Պետրոսեանէ ։

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme – (1
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի լսարանին այս երկուշաբթիի հաւաքոյթին ալ յետաձգուած է գործադուլներու անորոշութեան պատճառով ։

Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ· Մ· Մ·ի Ա·ին ախոյենական մրցումը, Սէն Սիրի Ա· խումբին դէմ, ժամը 3.30– ին։ Կրտսերներուն մրցումը՝ ժամը 1.30ին, Վեր – սայլի կրտսերներուն դէմ։

Մրցումի վայրը·— U. S. Italie դաշտը, Route de Villejuif, i'Hay les Roses։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ·— Պրուսայի Մեծ Նոր դիւղէն Ցովհաննէս Հաճի Ալէքեանին զաւակները՝ Սա – հակ եւ Մարիամ Ալէքեան։ Կը կարծուի թէ Մու – սուլ կամ շրջանը կը գտնուին ։ Սահակ Ալէքեան «Կարաժ Նինուէ» անունով գործատեղի մը ունե – ցած է Մուսուլի մէջ։ Գրել իրենց մօրեղբօրը՝ Ցակոբ Հաճիկարապետեան, Sozopol, près de Bour– gas (Պուլկարիա)։ Կը խնդրուի Պաղտատի Գոյա– մարտէն արտատպել ։

ՀԱՒԵՐՀԱՆԴԻՍՏ·— Ս.Ր· է· Գոյունեան, Պ· Պ· Սանասար եւ Գուրգէն Գոյունեաններ կը ծանու – ցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կա – տարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իրենց ողբացեալ հօր ԿԻՐԻԳՈՐ ԳՈՑՈՒՆ– ԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրա – ւիրուին ազգականները ու ողբացեալին յիշատակը յարգող բարեկամները ։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԿՏՈՐ

Իսի լէ Մուլինօ, սինէմա Ալհամպրայի մէջ

Ապրիլ 3ին ժամը 21ին կը ներկայացնէ առա – ջին անգամ ըլլալով 1) ԱՇՈՒՂԻՆ ՍԷՐԸ

2) ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ, ծանօթ դերա – սաններու , նուագախումբի եւ երգիչներու հետ ։

Մուտք 100 ֆրանք ։

Հաւնուածանօթ **Roquefort**
ընկերութիւնը
(GRANDES FROMAGERIES ROQUEFORT)
եւ իրենց ներկայացուցիչը Պ· ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ պատիւը ունին տեղեկացնելու իրենց հաւատարիմ յաճախորդներուն թէ վերսկսած են իրենց ձեր – մակ պանիրի արտադրութիւնը, գուտ ոչխարի կաթով, վերջին կատարելագործութիւններով եւ անմրցելի գիներով։ Դիմել՝
Պ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
1 Rue Mondétour, Paris (Հին հասցէն)
Հեռաձայն GUT. 55 – 49

ՏԱՄԱՍ ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ
1, RUE D'AIXի ՍԿԻԶԲԸ
4, Rue du Mont de Piété, MARSEILLE
Téléphone : COL. 41–92
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԲՈԼՈՐ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
ՇԱՏ ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՏԱՔՑՈՒԱԾ ՍՐԱՀ,
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԱՐՄ ՄԻՍԵՐՈՎ, ԽՈՐՈՎԱԾՆԵՐ
ՁԱՒԱՏ ԿԱՐԱԳՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՒԱՏ ԿԵՐԱԿՈՒՐ –
ՆԵՐ ԵՒ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԹԱՐՄ ՁՈՒԿԵՐ ,
ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱԹՆԵՂԷՆՆԵՐ
ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ
Ընկերութիւնս իր յարգելի յաճախորդները գոհացնելու փափաքով, ճաշերէն առաջ ԱՒԱՏ ՄԷԶԷՆԵՐՈՎ կը սպասարկէ ախորժահամ ըմպե– լիներ, մանաւանդ հանրածանօթ ՒԱՔԻ ՏԻՐԶԸ ։
ՊԱՆԴՈԿ
Ամենավերջին կահաւորումով մեր արդիա – կան պանդոկին մէջ պիտի գտնէք ջերմութիւն , տաք եւ պաղ ջուր, բաղնիք եւ հեռաձայն սենեակի մէջ՝ չատ յարմար գիներով ։
Թերթիս կտրօնով ներկայացող յաճախորդ – ներուն մասնաւոր գեղչ ։
Այցելեցէք եւ փորձեցէք մէկ անգամ համոզ – ուելու համար ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ··· ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ···
Դուք որ կը սիրէք լաւ ճաշել
ՀԱՆԴԻՊԵՑԷՔ
Անպատճառ ՆՈՒՊԱՐԻՆ եւ ԹՈՐՈՍԻՆ նոր բացած արեւելեան ճաշարանը, արեւելեան ճաչէ– րը եւ իր պատրաստած անուշեղէնները համտե – սելու ։
60, Rue Lamartine
Métro Cadet եւ N. D. de Lorette Tél. Tru. 17–00
Ամէն ստամոքսի եւ համակի յարմար